

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X.
PARTEA B

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI

DUPE DOCUMENTE INEDITE

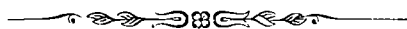
DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIETĂȚII ECONOMICO-MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚII ACADEMICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FONDATOR AL ATENEULUI ROMÂN, PREȘEDINTELE GRUPULUI ROMÂN AL CONFERINȚEI INTERPARLAMENTARE, PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELIBRIGIULUI LATIN, AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICE ȘI LITERARE DIN ALAIS (GARD), MEMBRU ONORAR AL SOCIETĂȚII HERALDICE FRANCESE ȘI AL INSTITUTULUI ARALDICO-ITALIANO, MEMBRU AL SOCIETĂȚII DE STUDII JAPONEZO-CHINEZE, LAUREAT AL FACULTĂȚII DE LITERE BRITISH ATHENAEUM, PREȘEDINTE AL COMISIUNEI MONUMENTELOR ISTORICE, PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII DE CULTURĂ MACEDO-ROMÂNE, MEMBRU AL SOCIETĂȚII ȘTIINȚIFICO LITERARE DIN IAȘI, MEMBRU CORESPONDENT AL INSTITUTULUI PORTUGEZ DIN COIMBRE ȘI AL ALTOR CONGRESE ISTORICE ȘI LITERARE.

TOMUL X. PARTEA B

BUCURESCI

INSTIT. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDescu

16, STRADA DÓMNEI, 16

1902.

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL X PARTEA B

Cap. I.

Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țără. Consulii streini. De Gentz.

Am arătat care este exacta dată, la care începe domnia formală și cea de fapt a lui Ioan G. Caragea. (1)

Completăm informațiunile relative, deja aduse în studiul nostru despre biserică și justiție, și cu alte notițe. La 19 Septembre (decî la 7 Septembre stilul nostru) se scrie din Bucuresci către «*Gazeta de Francfort*» :

«*Un tătar sosit aici ieri (18 Septembre) a adus scirea atît de importantă pentru țările noastre, a numiri Domnilor destinați a le guvernă. Principele Calimach a fost numit Domn al Moldovei și Principele I. Caragea (Karodschia!) Domn al Valachiei..... Aceste numiri au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principatele noastre, cari sunt alipiți (attachés) de Muscali.*» (2)

---

(1) Pag. 5 din T. X partea A

(2) Vezi *Moniteur Universel*. No. 288, Mercredi, 14 Octobre 1812.

V. A. Urechidă.—Tom. X Partea B.—Istoria Românilor.

Representantul Prusiei von Werther scria și el către Regele său, din Bucuresci, în 5 Septembre 1812.

Domnul de la Tour-Maubourg aștepta la Bucuresci—de unde era gata să plece,—pe Caragea, qui a passé le Danube et qui arrivera demain dans les environs de Bucarest, où il fera une quarantaine de quelques jours.»

Va să dică la finele lui Novembre 1812 (stilul nostru) este data sosirii la Văcăresci a lui Caragea. Decî tocmai la 24 Novembre! Patru zile apoi Caragea dă pitacul către spătar, ce am adus mai sus. (1)

Nu mai stăruiesc asupra cestuunii datei începerii Domniei, deja elucidată.

Mă întreb numai: ce voesce să înțeleagă jurnalul german prin vorbele «*aceste numiri (ale noilor Domni) au produs o mare senzațiune printre locuitorii din Principate... cari sunt alipiți de Muscali?*»

Care a fost caracterul acestei mari senzațiuni?

De ce numai locuitorii alipiți de Ruși au primit acea senzațiune?

Cu numai nouă zile înainte de a publica scirea de mai sus, același jurnal german publică o altă corespondență (de la Bucuresci, 10 Septembre), prin care se spuneă lumii culte europene, că *cea mai mare tristețe domnesce în țările noastre. E adevărat că cea mai mare parte din trupele rusești le-a abandonat; dar Divanul nu este mai puțin însărcinat de a grăbi plata contribuțiunilor arierate până la finele acestei luni, ceea-ce este afacere foarte anevoioasă în o țară sărăcită prin o ocupațiune de 5 ani, nu mai scim noi înșine: ocupațiune de amici ori de inimiți? Mai mulți din boerii cei mai bogați abandonă țările noastre ca să se ducă să se așeze în statele Austriace. Vêlul cel mai des ne ascunde încă forma viitoare a guvernului nostru. Se pretinde că Sultanul a oprit, cu cea mai mare severitate, orî-ce candidare la locul de Hospodar, de ore-ce M. S. trebuie să fi făcut dejă însuși în secret alegerea acestora*. (2)

Va să dică scirea numirii lui Caragea produce senzațiunea cea mare, pentru că face să înceteze incertitudinea despre viitorăa sorte a țărilor române, despre forma viitorului lor guvern. Acastă numire de Domni, după ce atâta timp Muscalii asiguraseră pe partizanii lor din Principate, că incorporarea lor la Rusia este lucru hotărît în mintea și în sfatul Impăratului Alexandru I, de sigur că a produs o sen-

(1) Veđi la pag. 6 din studiul meu despre «Biserica română». Veđi tom. X din «Istoria Românilor» partea A. pag. 6.

(2) Reprodusă în *Moniteur Universel*. No. 283, Vendredi, 9 Octobre 1812.

sașiune mare, mai ales în mintea acelora, cari erau partisanii aî Rusiei.

Pe cât aceștia nu-și puteau explica nereușirea politicei rusești, lucru de care se întristau, pe atâta însă se bucurau și erau și ei cuprinși de *senșațiune mare*, acei Români, cari — orî cât de redus numărul lor — nu iubiau pe muscali.

Cum-că erau de acești Români în țările noastre, nu încapă îndoială. Latour-Maubourg, trecând, în Novembre 1812, prin Bucuresci, în întorcerea sa de la Constantinopole spre Francia, a găsit destui boeri în Bucuresci cu antipatie pentru Ruși și cu simpatie pentru Francia

Evident că între cei din urmă se aflau mai ales boerii, cari fuseseră persecutați de regimul muscălesc. (1)

Și pe lângă boerii prizonieri de Muscali, cari acum se bucurau de noua stare de lucruri, mai erau și de acei cari înțeleseseră, la Bucuresci și la Iași, că deșertarea Principatelor de oștiri rusești și mai ales numirea de Domni noi, nu putea însemna tocmai o isbândă a politicei rusești, ci mai mult eră un eșec al ei.

Iacă de ce și *marea senșațiune* între boerii compromiși prea mult în legăturile lor cu Muscalii. Unii din aceștia se și ridică din țără cu toate ale lor și trec în Rusia, împreună cu oștirile muscălești. Și iacă de ce, din contră, boerii căduți în disgrația Muscalilor se întorc din exilurile lor, pe dată ce sosesc în Bucuresci noul Domnitor.

De sigur că, în asemenea condițiuni, curentul galofil orî anti-rusesc este în creștere, după ce Napoleon dă, la 14 Septembre, bătaia de la Smolensk, și ales după ce la 20 Novembre arde Moscova și bate la 29 Novembre pe Cutuzof la Crasnoi.

Este locul să ne întrebăm dacă Caragea eră ales de Pôrta Otomană ca un candidat agradat de Francia?

Făptuirile anterioare ale lui Caragea nu erau tocmai de natură a-l recomanda simpatiei Franciei. Dacă Andréossy din Constantinopole nu avusese ocasiunea a se lăuda cu purtarea lui Ioan Caragea, nu mai puțin de isbutea să ieă tronul vre-un Moruzi, se dedea prin acesta o lovitură neîndoișă politicei franceze și eră un testimoniū și mai neîndoiș al triumfului celei rusești. Cunoscutul consul engles din Bucu-

---

(1) Latour-Maubourg urmăria la Bucuresci, în Novembre 1812, scopul *de ménager des relations à sa Cour avec les Grecs de C-nople qui se trouvent ici (Bucarest) et avec ceux des boyars valaques qui ont été persécutés par les Russes.* (Iorga, *Acte și Fragm.*, pag. 491).

rescî explică alegerea lui Caragea și a lui Calimach prin cumpărarea tronului pe bani (4.000.000 lei!).

Europa eră prea atentă la cele ce aveau să se petrecă în nordul său, la ciocnirile gróznice dintre armatele franco-rusesci, pentru ca să se fi interesat mult de evenimentele de la Dunăre. Totuși ómenii de stat austriaci și mai ales francesi aveau ochii ațintiți într'acóce. Acésta ne explică satisfacțiunea cu care, deși Caragea nu eră pronunțat amic nici al Austriei, nici al Franciei, se primî, la Viena ca și la Paris, scierea că Pórta l-a numit pe el și pe Calimach Domnii Principatelor. Guvernul frances se grăbi să scrie lui Ledoulx, fostul consul al său la București, să-și reiă postul. Ministrul Maret scrie lui Ledoulx, în 18 Octobrie 1812: ..... doresc să te ducî pe cât mai grabnic posibil (la București). Este important de a se observă primele demersuri ale noiei administrațiuni (a lui Caragea) și de a se scî exact tot ce se va face relativ la demarcațiunea nouelor hotare. Convine asemenea a se cunosce *mijlócele de influență* ce Rusia va fi căutat negreșit să-și menageze asupra locuitorilor țérilor acestora, cum și dispozițiunile acestora cu privire la acéstă putere .....

Ledoulx plécă imediat la postul său și în 29 Ianuarie 1813 póte dejă trimite lui Maret o primă notă.

La Paris nu eră cum se vede prea mare domnire asupra simțimintelor lui Caragea. De aceea Ledoulx este trimis grabnic la postul său din București, să studieze mai de aprópe pre noul Domnitor. Ledoulx abiă sosit, în Ianuarie 1813, la București, căută să-și deă sémă despre cugetele lui Caragea, după însărcinarea primită de la ministrul său Maret. In nota sa de la 29 Ianuarie declară, că încă nu póte să-și formuleze opiniune prea exactă despre Caragea, dar că, din câte află, e dator să crédă, că Domnitorul Muntean este imparțial, că nu s'a dat cu nici o partidă, că menagéză pre toți, că se silesce a nu se stricà cu Rușii și a nu indispune în contra sa pre Francesi. Adeveratele intențiuni ale lui Caragea vor fi cunoscute numai după deschiderea campaniei proxime. Ledoulx judecă definitiv pre Caragea, când ăice, ca despre orî-ce fanariot, că: *«dînsul va fi orî-ce îi vor cere împrejurările să fie.* O lună mai târđiú, Ledoulx stăruie pe lângă Maret să-î trimită o scrisóre pentru Caragea, recomandându-î călduros pre boerul Filip Linche, om care nutresce simțiminte francese și care, de l-ar lua Caragea în vre-o slujbă, o să servéscă minunat politica francesă, ținênd pe Ledoulx în curent de tóte făptuirile lui Caragea.

Vodă nu-l numesce, că se teme să nu supere pre Muscali, pre consulul rusesc «*care este de o insolență fără exemplu.*» (1)

Se vede deci, că nici Francia nu crede că pôte să compteze pe Caragea.

Cea mai neîndoiósă explicațiune ce Româniî își deteră din faptul numirii lui Ion Caragea fu însă, că nu prevalase la Pórtă, prin această numire, politica rusescă.

De aceea mare senzațiune la Bucuresci și Iași în ambele tabere boeresci și în cea rusescă și în cea mică, dar spornică, anti-rusescă, tabără care suntem dispuși a o numi *națională*, căci naționalii erau, deși nu purtaū acest nume acei cari nu le eră inimeli lor plăcut să fie încorporată patria lor la Imperiul rusesc.

Emoțiunea vie din țără, din ambele tabere, căutaū șefii muscali, cari încă se mai aflaū în Bucuresci și Iași, să o potolască prin răspândirea de sciri false qilnice. Evident că și cei cu daruri anti-muscălesc și cei alipiți de politica rusescă ciuliaū urechile să afle scieri, noutăți despre operațiunile militare de la nordul Europei. (2) Ca să întrețină simpatii pentru Rusia în Principate, Jaltuchin rămas în Bucuresci cu puține trupe — căci după tractatul de la 1812, Rusia nu aveă să

(1) Veđi ce ăice Wilkinson (pag. 107—108).

Ledoulx serie lui Maret, din Bucuresci, în 29 Ianuarie 1813:

Sans pouvoir donner encore à V. E. une opinion bien exacte des sentiments du P-ce Caradzea, je dois croire, d'après tout ce que j'entends dire ici qu'il n'a épousé aucun parti; *qu'il ménage tout, qu'il cherche à ne pas brouiller avec les Princes et à ne pas indisposer contre lui la France. Les véritables intentions ne seront bien connues, ses opinions ne se prononceront qu'après l'ouverture de la campagne prochaine. En un mot ce prince n'a pas, je crois, de caractère à lui; il sera tout ce que les circonstances exigeront.*

Ledoulx à Maret, Bucarest, 25 Février 1813:

Le P-ce Caradzea d'un caractère très-faible ne l'emploie pas, de crainte, je crois, de donner de l'ombrage au Consul de Russie, qui est, comme j'ai eu l'honneur de le marquer à V. E. d'une insolence sans exemple. Il serait très utile que M. Linche rentre dans les affaires ici: je réponds que par lui je saurai tout ce qui se passe à cette Cour Grecque. V. E. pourrait donc m'envoyer pour le P-ce une lettre de recom. en faveur de Mr. Linche, qui produirait infailliblement l'effet que nous devons en attendre. Une fois ce boyard réinstallé dans les affaires, il récroirait grandement récompensé de ses services passés et engagé à rendre de plus grands services encore. Cette lettre de recom. nous assurerait ici, parmi les boyards, un homme entièrement dévoué à nos intérêts. M. Linche mérite sous tous les rapports que V. E. daigne s'intéresser à lui.

(2) Veđi *Moniteur Universel* de la 9 Octobre 1822.

evacueze deplin Principatele decât la 14 Octobree — inundă țările române de buletine de victorii închipuite raportate de Ruși asupra oștei lui Napoleon. (1)

Totuși strabătea în București și Iași și noutăți mai oneste despre izbândile Francesilor. De ore-ce încă la 19 Septembre l'administration du pays est presque entièrement entre les mains des Autorités nationales» (2), nu era posibil lui Jaltuchin să împiedice străbaterea în țară și de scrieri opuse vederilor Rusiei. O corespondență adresată din Buda, cu data de 1 Octobree 1812, dice că «les nouvelles victoires des Français en Russie font beaucoup de sensation dans la Moldavie et la Valachie». (3)

Și guvernul de la Viena avea ochii ațintiți spre București și Iași. Austria era reprezentată la București prin agentul său *Fleischhackel*. Nu târziu însă se vor stabili relații mai apropiate între Caragea și guvernul Austriac, prin faptul că Domnitorul Muntean va căpeta de corespondent politic secret al său pe Cavalerul Frederic de Gentz. Ministrul Meternich învoesce acestuia să devină corespondentul Domnitorului Caragea, (4) după ce un moment era vorba ca acel corespondent să fie comitele Hardenberg, ministru de Hanovra la Viena, sau consilierul de legațiune Prusiană Piquot. Alegerea lui Meternich prevalează în 27 Decembrie 1812 și în aceeași zi el scrisese Domnitorului Muntean prima sa corespondență. Consulul *Fleischhackel* stabili înțe-

(1) N. 282 de Joi 3 Octobree 1812.

Bucarest, 7 Sept.

Le grand vizir après sa déposition a été exilé à Brussa. Son successeur est parti pour se rendre a Sumla.

Gheslib Efendi et le Drogman de la Porte Moruzi sont toujours ici (Bucarest).

— Il arrive tous les jours à Bucarest des bulletins qui donnent des nouvelles des victoires qu'on dit remportées par la Russie. On les distribue avec profusion pour les soldats qui sont encore ici. Les lettres particulières de la Russie sont tout à fait en contradiction avec ces bulletins et tout annonce que l'Empereur des Français s'avance vers Moscou.

— Notre pays est au reste dans la plus triste situation. Plusieurs des riches boyards quittent nos provinces pour s'établir en Autriche. (*Observateur Autrichien*)

(2) *Moniteur Universel* du 14 Octobree 1812. No. 288, după Gazette de Francfort.

(3) *Moniteur Universel* du 16 Octobree 1812.

(4) După Challemel-Lacour (*Revue des deux mondes*. 1868 luna Iunie I, pag. 635, de Gentz nu a refuzat a purta, ceva mai târziu, titlul oficial de agent diplomatic al Principelui Valachiei.)

legerea definitivă cât privia emolumentele, ce Domnițorul oferia lui de Gentz.

Importanța lui de Gentz din respectul politicei austriace la Constantinopole este mare. Grație relațiilor secrete dintre de Gentz cu Caragea, Austria nu va întârzi de a avea «*la main haute*», atât la Bucuresci, cât și la Constantinopole, unde, prin Caragea, Meternich va face să străbată acele sciri și vederi, cari puteau să-î fie dinseși profitabile. (1)

Anglia nu putea nici dînsa perde din vedere importanța politică a curților Române, cu totă atențiunea încordată a Europei spre altă parte. Ea pumi în 1813 de consul al său pe *W. Wilkinson*. Acesta va aduce la Bucuresci vederi contrare vederilor lui *Fleischhackel* și celor ale lui *Ledoulx*. Pe când acești din urmă caută să îndepărteze pe Români de la Muscali, Wilkinson devine partisanul împărțirii Principatelor între Rusia și Austria, tocmai pe motivul — *risum teneatis* — că este în interesul Europei, să împedice extensiunea Rusiei și că numai ast-fel s'ar pute împedeca mai departe mergerea Rusiei spre Constantinopole.

Rusia, după eșirea definitivă a lui Jaltuchin din Principate, va fi și dînsa reprezentată la Bucuresci prin consulul Kiriko. După catastrofa Francesilor în Rusia, acești consuli și cei din Iași vor deveni de o insolentă și de o incomoditate gróznică pentru guvernele naționale din Principate.

Căderea capetelor Moruzescilor, partisanii neîndoioși ai Rusiei, pusesese deocamdată multă apă în vinul consulilor rusesci din Principate. Francia nu văduse cu ochi bunî raptul Basarabiei, rapt datorit de Rusia Moruzescilor. De aceea o vedem interesându-se de aprópe de negociațiunile ulterioare agitate între Pórtă și Rusia, cu referință la delimitarea Basarabiei. Francia doriă ca Pórtă să acorde Rusiei cât mai mică porțiune de pămînt.

Același lucru — deși mai platonice — îl doriă și Austria.

Tocmai pentru a urmări asemenea afaceri Napoleon grăbise să trimită la Constantinopole pe energicul Andréossy. La 13 August 1812, acesta fu primit în audiență solemnă de către Sultan. (2)

Alegerea de Pórtă a lui Caragea și Calimachi, întîmplată, cum vădurăm, în August, după sosirea lui Andréossy, a trebuit, orî-cât de se-

---

(1) Veđi despre Fr. de Gentz articolul publicat de P. Challemel-Lacour, intitulat *Diplomates et publicistes de l'Allemagne*, în *Revue des deux Mondes* de la 1 Iunie 1868, pag. 620. — Idem, *Albert Sorel*, în aceeași revistă, de la 15 Decembre 1876.

(2) *Moniteur Universel*. No 261, din 17 Septembre 1812.

cretă să se fi ținut, să nu fi fost fără de scirea, de nu și fără de consimțirea reprezentantului frances. De aceea ȋiserăm, că emoțiunea în țără, între boerii rusofilii fu mare.

Tot influenței francesse se ȋicea că datorise Caragea și rechemarea sa pe câte-va ȋile ca Dragoman al Porții, din cursul lunii August, după depunerea lui Panaiotache Moruzi *«parce qu'il (Moruzi) passait pour être dévoué aux intérêts de la Russie.* (1)

În locul lui I. Caragea deveni Dragoman Spătarul Iacovachi Arghiropulo, (2) frate cu ginerele Domnitorului.

Cap. II.

Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente.

Ioan Caragea nu vine imediat la Bucuresci, din cauză că, după o dispozițiune a tractatului de la 1812, evacuarea Principatelor eră hotărâtă a se efectua în mod ccmplet numai pe ȋiua de 2 (14) Octobree. La acéstă dată eră dator Jaltuchin să lase guvernul țării românesci în mânilor Divanului ei.

La Bucuresci se găsiă încă Galib Efendi și Dimitrie Moruzi, colaboratorul său la tractatul de Bucuresci, prin care Rusia ne răpi Basarabia. Acolo află Moruzi despre neisbutirea candidaturii sale la Domnie, pe care o credeă bine asigurată. El fu tot odată însciințat în secret, ca să nu mai mērgă la Constantinopole, că nu-ȋ va fi vieța în siguranță. Rusia îi oferì asil la ea, ba și o bună pensiune... Dimitrie Moruzi, avēnd familie la Constantinopole, se temù să nu o expună la perire. Încumetat pe abilitatea sa, preferi să mērgă, să-ȋ justifice purtarea. El sperà să deà de culpabil pe Galib Efendi... Acesta însă mai dinainte arētase că singurul culpabil al perderii Basarabiei eră numai D. Moruzi. Cât trecură amândoi Dunărea, Galib arestă pe Mo-

---

(1) Iancu Caragea mai fusese Dragoman al Porții în 1807—1808. Influența francesă la Constantinopole eră fōrte mare înainte de catastrofa lui Napoleon în Rusia—este momentul când 140 de prizonieri Ruși se turciseră în Constantinopole. *Moniteur Universel*, din 17 Septembre 1812 (No. 263), în o scrisōre datată din Constantinopole de la 13 August, povesteste solemnitatea cu care se făcù acéstă trecere la mahometanism a acelor Ruși.

(2) *Moniteur Universel*. No. 288, 14 Octobre 1812.

ruzi și-l expediă la Șumla, unde eră Vizirul ... Aci fu ucis pe dată, și capul lui trimis la Constantinopole, unde fu expus trei zile la porțile Seraiului, alături cu al frate-său Panaiotache Moruzi, carele ținuse locul de Dragoman pe timpul cât Dimitrie stătù la Bucuresci.

Și pe când ast-fel Moruzescii, amici ai Rusiei, plătiaù cu capul lor trădarea, Caragea eră primit cu onoruri în audiență solemnă de învestitură de către Sultanul, la 8 (20) Octobrie. Padișahul otoman îi dete cuca și caftanul de onóre.

I. Caragea fu primit de Sultanul *«avec la bienveillance la plus distinguée»* scrie, în 26 Octobrie, din Constantinopole, corespondentul jurnalului *Gazette de Francfort*. (1) În o a doua audiență primi *tuinul* Domnesc.

Avënd a întârziă la Constantinopole mai mult timp, până ce să se ridice din țără Muscalii, Caragea trimise la Bucuresci cainacamii, cari să ieă guvernul țerii în numele său.

O corespondență din 2 Octobrie (20 Septembre 1812), trimisă din Bucuresci guvernului din Paris și publicată în *«Moniteur»*, vestesce că la data acésta sosise dejă în capitala Munteniei Caimacamul și Postelnicul noului Domn. Gr. Suțu e Caimacamul. Acesta e fiul lui Mi-chai Suțu. După Werter însă, în corespondența lui cu regele Prusiei, Caimacam eră Gh. Arghiropulo, care în ziua sosirii lui Werter la Bucuresci, tocmai dădeă un mare bal domnului de Maubourg (2).

Gazeta de Francfort confirmă, că Ghiorgache Arghiropulo, frate cu noul Dragoman al Porții, a sosit la Bucuresci, în 24 Septembre (6 Octobrie), și a comunicat boerilor adunați firmanul (zapt-firman) al Sultanului, prin care este însărcinat să administreze Principatul în numele lui Caragea (3).

(1) Veđi *Moniteur Universel*. No. 348 din 13 Decembre 1812.

Le 20 le nouveau Prince de Valachie a reçu, dans une audience solennelle, des mains de S. H. la kouke ou le bonnet de Prince et la pelise d'honneur. Il a été traité, par le Gr. Seigneur, dans cette occasion, avec la bienveillance la plus distinguée. Jeudi est le jour désigné pour la cérémonie de la queue de cheval, que le nouveau Prince a coutume de recevoir, pour marquer son rang dans le gouvernement.

(2) Veđi nota lui Werter către Regele Prusiei, din 5 Decembre st. n. 1812. *Moniteur Universel* de la 26 Octobrie 1812. No. 300, scrie: «Caimacamul și Postelnicul noului Principe al Valachiei Iancu Caragea, au sosit aci la Bucuresci. Primul se chêmă Gr. Suțu fiul lui Michail Bey; cel de al doilea se chêmă *Tschapan* (?)»

(3) N. 313. Dimanche 8 Novembre 1812.

«Valachie, Bucarest, le 9 Octobrie.

«M. Georgachi Arghiropulo, frère du nouveau Dragoman de la Porte, est arrivé le 6

E posibil că pe lângă Arghiropulo să fi sosit la Bucuresci și Gr. Suțu. În tot cazul, postelnic în domnia lui Caragea vom afla pre Vlăhuț.

Pe dată ce Caimacamii sosiră în Bucuresci, s'aû început reparațiunile palatului Domnesc din Délul Spirei, care ajunsese în proustă stare, din caustă că servise de spital în timpul ocupațiunii rușesci. (1)

O altă corespondență a Gazetei de Francfort, dată tot din Bucuresci, din 18 Novembre (6 Novembre), confirmă că, la acea dată, încă nu sosise Domnitorul Caragea, dar că eră așteptat din un moment în altul și că neîntârziat vor reveni la Bucuresci și reprezentanții (orî *Aiani*) streini, cari, la momentul rupturii dintre Rusia și Turcia, se îndepărtaseră din Principatele ocupate de Ruși (2).

În adevăr, nu întârzie să sosescă la Văcăresci noul Domnitor. Aci se opresce după vechiul obicei, pentru a-și pregăti oficiala intrare în capitală. Corespondențele Monitorului frances scriu, că *conăcirea* de mai multe zile la Văcăresci a Domnitorului eră și în interesul sănătății publice, ca o carantină făcută de Domnitor, fiind-că venia din o parte de loc, în care se însemnase ciuma.

Se profită de acastă reședere la Văcăresci, pentru a se luă măsuri pregătitoare intrării în Bucuresci. (3)

de ce mois et a fait conaitre aux boiars assemblés le firman (zapt-firman) du Gr. Seigneur, par lequel il lui est ordonné de se charger de l'administration de la Principauté au nom du nouvel Hospodar.

(1) On a commencé aussitôt à travailler aux réparations dont le palais du Prince a le plus grand besoin; il a servi d'hôpital pendant tout le temps du séjour des Russes dans cette capitale.

On a la certitude que le gouvernement sera remis au Caimacam le 2 (14) (*sic*) Octobre, jour fixé par le traité de paix.

Senatorul Mișlocevic (Milosievici) a fost numit guvernator civil al Basarabiei. El devait quitter Jassy le 13.

Moniteur Universel. N. 313, din 8 Novembre 1812.

(Journ. de Francfort) Coresp. din Bucuresci de la 9 Octobre 1812.

(2) Gaz. de Francfort.

Valachie. Bucarest, le 18 N-bre (dec 6 Novembre).

On attend incessamment l'arrivée du nouveau Prince Ianco Karatschia et le retour des ayans étrangers qui, au moment de la rupture entre la Russie et la France, s'étaient éloignés de ces Principautés encore occupées par les Russes.

(3) Veđi pag. 7 din tom. X. Iacă și un alt act cu referință la repararea pavelei din strada Șerban-Vodă:

Porunca ce s'aû facut în dosul înscuințării ispravnicilor de Ilfov și a Vornicului politiei, pentru dregerea podului Șerban-Vodă.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahscoie.

Domnia-vostă ispravnicilor din sud. Ilfov și domnia-ta epistatule al dvornicie

La 25 Novembre 1812, adecă neîntârziat după sosirea la Văcăresci Caragea adresază țării obiceiuitul manifest de Domnie nouă. Ca toate programele politice, proclamațiunea lui Caragea promite mult, ba încă adaugă a dice, că cele ce le promite vor fi *înființate, iar nu numai cuvîntate*». Caragea se jură *pe viața fiilor săi*, că n'o să treacă cu vederea *răpirea și nedreptatea*. (1)

La ziua hotărîtă de 12 Decembre, Domnitorul își face solemnă intrare în Bucuresci.

Dăm în notă aci alaiurile întocmite cu pitac Domnesc, pentru Domnitor și pentru intrarea în Bucuresci a Dómniei sale Elena. (2)

politiei, am vădut Domnia-Mea arătarea ce Ne faci printr'acéstă însciințare, ci dar de vreme ce ca să se astupe acele baltacuri de la căpătăiul podului celui dres până la cel-lalt căpătăiū dupre *socotéla boerilor* este atăta discolie și zăbavă, pentru pricinile ce aretați, primită este Domniei-Mele chibzuirea ce faceți, următóre fiind și altor asemenea pilde, și poruncim, ca dregerea aceluī drum să o săvîrșiți cum mai în grabă, adecă de la maidanul ot Dulap și până la căpătăiul podului celui dres și bun. — 1812, Decembre 1.

Arch. Stat. Cod. 74, fila 4.

(1) Veți întréga proclamațiune în volumul X al *Istoriei Românilor* Partea A. pag. 454.

(2) Iaca alaiurile aceste:

Orînduiala alaiului Domniei, după obiceiul țării, la intrarea în Bucuresci.

Stégul catanelor de țără cu capitanii i catanele acestui stég, toți călări și înarmați.

Brésla agiască.

Călareți polcovnicesci toți călari și înarmați.

Vel căpitan de cazaci cu stégul i sârmaciul și toboșarul seú.

Talpoși dorobănțesci pedestri cu chivere, cu tobe i cu cimpóiele lor.

Vel căpitan de dorobanți cu zapcii săi înainte i cu câți-va din brésla armășasca cu tacâm curat împrejur și stégul seú cu toba după dînsul.

Podarii toți pedestri câte doi.

Cazacii agiesci asemenea pedestri cu cimpoiu i tobele lor.

Vînătorii, asemenea.

Căpitanii agiești înarmați cu tacâm curat pedestri.

Céuș agiesc . . . . . cu logofet agiesc.

Polcovnicul de pod . . . . . cu polcovnicul de cioeli.

Polcovnicul de vînători . . . . . cu polcovnicul de Tîrgoviște.

Vel aga cu podóba, după obiceiū.

Stégul cu stegar agiesc i călărași cu prapurile i trâmbișile, cu toba și sârmaciul, după obiceiū.

Dumné-lui vel vornicul za politie, cu ómenii și tacâmul domniei-sale.

In alaiul lui Vodă ieau parte și cei doi fii ai lui I. Caragea, anume

Neferii toți înarmați, călări cu Baeracul lor, câte doi.
Beșléga, cu tacâm curat.

Brésla spătărăscă.

Lefegiii cu stégurile lor, călări.
Vel căpitan de lefegii cu zapcii săi, i buciugul, toboșari, sârmaci după dînsul.
Seimenii călări iarăși înarmați, toți cu haine roșii și cu moțurile galbene.
Baș-buluc-bașa cu stégul cel mare i toba și sârmaci.
Scutelnicii spătărăsc înarmați.
Delii călări, toți înarmați cu sulite în mîni, câte doi, potrivii, dimpreună cu odo-
bașii lor, înaintea dumné-lui vel spătarul.
Poterășii, toți înarmați, călări, cu haine curate fistichii, cu moțuri și cu musi-
canții lor.
Căpitanii spătărăsc înarmați cu tacâm curat.
Céuș spătărăsc . . . . . cu logofet spătărăsc.
Vel căpitan de Mizil . . . . . cu polcovnicul de poteră.

Vel Spătarul cu podóba după obicei.

Stégul cu stegar i buciuc și lefegii, cu prapurile i trâmbițe i tobe și sârmaci
după dumné-lui.
Copii din casă . . . . . cu păhărnice.
Vătaf de vistierie . . . . . cu vătaf de păhărnice.
Aprođi vătășesci . . . . . cu aprođi céușesci.
Vătaf de aprođi . . . . . cu céuș de aprođi.

Brésla portărăscă.

Portărei în rind pe jós cu semnele în mîni.
II portar . . . . . cu III portar.

Vel portar.

Dumné-lor boerii velii i al doilea, cum se arată în deosebită fôe, și înaintea dum-
né-lor: starostea cu neguțătorii pămîntenii.

Brésla armășescă.

Armășei . . . . . cu pușcași.
II armaș . . . . . cu III armaș.
Vel armaș Aleco Mavrocordat cu podóba după obicei, avend pe toți lăutarii
domnesci.
Stégurile țerii i trombetași domnesci și cu muzicanții nemți.
Tuiurile
Iuruc-baerac.
Sacagiii după obicei cu sacalele.
Salahorii călări, cu bețele în mîni.

George și Constantin. In al Dómnei sunt fiicele: Ralu, Smaranda și Roxandra.

Caii domnesci împodobiți.
Trăgându-i comișei câte unul.

II comis . . . . . cu Răhtivan Aslanoglu.
6 postelniceî . . . . . cu 6 postelniceî asenienea.

Capoturi și tacâm curat.

III logofăt . . . . . III vistier
II logofăt . . . . . II vistier Iorgache Slugeroglu.
II logofăt . . . . . II postelnic Costache Arghiropulo.
Vel postelnic . . . . . Vel comis Dumitrache Manul.
Un céuș împărătesc . . . . . Alt céuș împărătesc.
Un capegiu împărătesc . . . . . Alt capegiu împărătesc

Iuz-bașa.

Beizadea cu ciohodariî i un saracci . . . . . Beizadea cu ciohodari i un saracci.

Dumné-luî agaua cu ciohodariî domniei-sale.

Un satâr . . . . . alt satâr.
Un satâr . . . . . alt satâr.
Un satâr . . . . . alt satâr.

Mataragi iamac . . . . . alaiû céuș . . . . . mataragi bașa.
Saracci iamac . . . . . icioclan céuș . . . . . sarasci bașa.
Un gavaz . . . . . alt gavaz.
Un peic împărătesc . . . . . alt peic împărătesc
Un haznaharlâû . . . . . alt haznaharlâû.
Deli-bașa . . . . . bașciohodar, tufecci bașa.
Cu toți ciohodariî . . . . . cu toți ciohodariî.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

polc.

Iar ciohodari i tufecci cu pușci.

Vătaf de Divan înarmat . . . . . cu II spătar cu sabie gianat
Saidacuri . . . . . i topuzul.
Semnul Domniei . . . . . sangiacul.

Este de observat, că cu tótă desorganizarea și miseria în care Muscalii lasă țera, tot se mai găsiră cete destule de ostași din diversele

Copii din casă purtând prapurile . . . . . vel grămătic.
 Vel cuparul Costache Mavrocordat . . . . . vel ispravnic de curte.
 Vel cămăraș . . . . . II grămătic *vichil* d-lui.
 Divictar . . . . . postelnicul Vasilache.
 Și cei-lalți boeri ai curții și idiclii, câte doi.
 Mehter bașa cu tótă taiféua sa cântând.

Careia gospod.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscove.

Poruncim Domnia-Mea . . . . . să aveți a însciință d-lor boerilor i zapciilor mari și mică și tuturor mai sus arătaților, că . . . . . la . . . . . césuri din ți cu ajutorul lui Dumnezeu este să se facă obiceiuit alaiu Domniei Nôstre și să fie toți strinși la . . . . . și întregi la orânduială, ca la ridicarea noastră să se afle toți gata spre mișcare, însă să grijiți a nu se face vre-un cusur sau vre-o atacsie la pornire, că veți fi în vină; așijderea arătați porunca Domniei-Mele fie-căreia bréslă, ce la mergere să aibă a păzi buna-cuviință și orânduială, fără de a se face sgomot la vorbă sau vre-o amestecătură, ci fie-care cu tăcere să urmeze mișcarea alaiului, iar un alaiu ciauș călare să aibă a încunjură călare neconținut înainte vestiind mișcarea alaiului la mergere, ca să mérgă cu bună orânduială. — 1812. Decembre.

Cod. LXXV, fila 9.

Orînduiala alaiului prea iubitei Dómnne a Domniei-Mele, la intrarea în București.

100 seimeni polcovnicesci călări, toți cu haine roșii înarmați și cu moțuri galbene.
 100 seimeni bulucbășesci asemenea călări, toți cu haine roșii și cu moțuri galbene și înarmați.

4 postelnice cu capoturi roșii . . . . . iar patru postelnice asemenea.
 Céușul spătăresc . . . . . cu céușul agiesc.
 Polcovnicul de pod . . . . . cu polcovnicul de ciocli.
 Polcovnicul de seimeni . . . . . cu polcovnicul de viuători.
 II comis . . . . . cu II pitar.
 Bașbuluc baș. . . . . cu polcovnic de țîrg.
 Vel căpitan de Mizil. . . . . cu vel căpitan de lefegii.
 III postelnic, fiul d-nei Efrosina . . . . . cu Răhtivan Asanoglu.
 Vornicul de harem . . . . . cu vel căpitan de dorobanți.
 II grămătic, fiul d-lui postelnic Vasilache . . . . . cu grămătic dómnei Filipéscă.
 II postelnic Costache Arghiropolu . . . . . cu II spătarul Gianetache.
 Biv-vel pitar . . . . . cu biv vel pitar.
 Vel armaș Aleco Mavrocordat . . . . . cu vel pitar.

arme, cari să intre cu alaiū. Nimic mai deosebit în aceste alaiuri decât la altele de la anteriorii Domni, decât că se bagă în alaiuri, nu numai spata și topuzul Domnesc, dar și sangiacul și tuiul dat *ad-honorem* de către Sultan. Intre diversele musicī, cimpōie, trombițași etc., iea parte la alaiū și o *musică nemțescă*, aceea pe care neîntârziat I. Caragea o va desființa. (1)

Maī observăm că în Garda Porții iar sunt *nemți*: «50 nemți din Pórtă, în haine fistichī.»

Din primul moment I. Caragea manifestă o deosebită plăcere pentru parade. El e nemulțumit de alaiurile orînduite pentru recepțiunea lui. Cetele de seimeni, de panduri, diversele bresle din administrațiune nu s'aū prezentat în haine curate, în uniforme. De aceea în anii următori 1814 și 1815 Domnitorul va da nouă ordine pentru modul cum aū să fie organizate alaiurile Domnesci. I. Caragea ordonă Marelui Logofet de țera de sus, să oblige pe zapcii Divanului, câte 15 ómenī «*îmbrăcați în forme*», de-asupra să aibă cepchenuri și în cap să fie tot un fel, pentru că, «la alaiurile Domnesci ce s'aū făcut, s'aū vĕdut de înșine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, próste, încă și sparte.»

Lui Vel Spătar încă scrie Caragea, ca seimeni, lefecii, căpitani și alte bresle spătăresci, să nu mai intre în alaiuri decât «în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă cari împotrivă la alaiurile ce s'aū

50 nemți din Pórtă, pe jos, toți cu haine fistichī curate.

12 fustași ai haremului cu darde în mână și iuz baša al lor.

8 căpitani, patru ai seimenilor spătăresci și patru agiesci, pe jos, înarmați cu zardabale.

10 ciohodari lângă careta Domnăscă de amândouă părțile.

6 ciohodari lângă careta prea iubitelor noastre Domnițe.

D-lor jupănesele mari pămîntence, după obiceiū, în caretele d-lor. după Domnițe.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea, polcovnice de seimeni, să aibă în sciință atât mai sus arĕtați boeri și zapci cu breslele lor, cât și dumné-lor jupănesele, ca să scie că cu ajutorul lui Dumneșeu, la . . . césuri, este să fie intrarea prea iubitei Dómnei Mele în Bucuresci, pentru care să porți grijă a fi toți orînduiți adunați la . . . de unde să se facă alaiul acesta, cu orînduiala lui fără de cusur. Tolço pisah gpd.-- 1812 Decembre.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXV, fila 11.

(1) Veđi la cap. școlelor și culturii publice, vol. X, Partea A, pag. 425.

făcut, vëdëndu-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici sëmënëă unul cu altul.» (1)

În Decembre 1815, Ioan Caragea dă un pitac, prin care ordonă ca, la Domnescile alaiuri, să fie și doi dintre boerii veliți, adecă d-l *vel logofëtul de obiceiuri*, ca un trebuincios și cu sciințe de ale obiceiurilor, i d-luî vel hatman ca un zabit al Divanuluî. Aceștia să mërgă înaintea luî Vodă la alaiuri, împreună cu vel comis, păzind fie-care rîndul sëu, după trépta cinuluî. (2).

(1) Pitac către vel logofëtul de țera de sus, a îndatoră pe zapciî Divanuluî să aibă câte 15 ômeni îmbrăcați în formă tot un fel pentru halaiuri când va fi, după orînduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domnieî Mele, d-ta vel logofete de țera de sus Iordache Filipescule, fiind-că pentru buna podóbă, după orînduiala veche, sunt de a fi și cei ce se află în slujbă pe la zapciî, adică păhărniceî, aproși, copiiî din casă, cu haine curate, mai vîrtos de-asupra să aibă cepchenuri și în cap să fie tot un fel, pentru că la halaiurile Domnesci ce s'aû făcut, s'aû vëdüt de înșine Domnia-Mea cu haine nepotrivite, pröste, încă și sparte, lucru cu totul în potriua datoriei lor și a voinței Domnieî-Mele, ci dar primind Domnescul Nostru pitac, să aduci înaintea Domnieî-Mele pe toți zapciî Divanuluî cei mari, să le arëți că este porunca Domnieî-Mele strașnică, ca fieș-care să aibă câte 15 ômeni ai sëî îmbrăcați tot-deauna în formă cu port tot un fel, după povața ce li se vor da de către d-ta. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

Pitac către vel spătarul a avë pe breslele spătărieî cu haine curate, potriviți pentru halaiuri, după orînduiala veche.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cinsfit și credincios boerule al Domnieî-Mele, d-ta vel spătare, fiind-că pentru halaiurile Domnesci ce se întimplă a se face, este vechiü obiceiü a fi și seimenii i lefegii, căpitanii și alte bresle spătăresci în formă, cu haine curate, pentru buna podóbă, care împotrivă la halaiurile ce s'aû făcut, vëdëndu-se de Domnia-Mea cu haine sparte, nepotrivite, de nici asëmănă unul cu altul, poruncim d-tale, să dai nizam pentru acësta a fi în tötă vremea breslele de halaiü în formă, potriviți la haine după vechiul obiceiü. Tolco pisah gpd.—1814 Decembre 2.

Asemenea pitac s'a făcut și la vel agă.—1814 Decembre 2.

Asemenea și la vornicul politieî.—1814, Decembre 2.

Cod. LXXIV, fila 161 v.

(2) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Fiind-că la Domnescile halaiuri trebuință este tot-deauna ca să se păzescă nu numai buna orînduială, ci și buna întocmire și eftacsie, ca și orînduiala boerilor să se

Multiple sunt orînduirile de alaiuri: mergerea la biserică de sîrbători mari și hramuri a lui Vodă, a Dîmnei, a beizadelelor pentru hirotonisirii, la biniș, la Sf. Panteleimon, la ocațiuni de primiri de peșcheșuri, la recepțiuni de personagie străine importante, etc. (1)

Dar să reluăm șirul narațiunii Domniei lui Caragea.

păzescă precum se cuvine și obiceiul vechiu să se urmeze întocmai fără strămutare și buna întocmire la ale halaiurilor fără a se întîmplă zăticniri și atacsî, am hotărît, ca la Domnescile Nîstre halaiuri să orînduim doi dintre boerii veliși, adecă pe d-lui vel logofetul de obiceiuri, ca un trebuincios și cu sciință de ale obiceiurilor și pe dumné-lui vel hatman, ca un zabit al Divanului asupra căruia privesc întîmplătoarele jălbi ce se dau către Domnia-Mea și poruncim să mîergă înaintea Nîstră la alaiuri dumné-lui vel logofet de obiceiuri dimpreună cu dumné-lui vel postelnic și dumné-lui vel hatman dimpreună cu dumné-lor vel comis, păzind fie-care rîndul sîu după trépta cinului; poruncim dar și dumné-vîstră orînduiților boeri, ca de acum înainte să fiți cu luare aminte, ca să se păzescă tîtă buna orînduială la ale obiceiurilor și ale alaiurilor, împlinind fără de strămutare acéstă Domnîsca Nîstră poruncă și spre a fi sciută și păzită tot-deauna, poruncim să se trécă și în condica Divanului. Tolco pisah gpd. — 1815 Decembre 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

(1) Alaiul Măriei Sale Ahmet-Pașa de a veni de la conac la Domnîsca Nîstră curte.

Brésla spătărescă cu tîtă uniforma bez bairace.

Lefegii după orînduială cîte doi.

Seimenii cu zapcii mici asemenea.

Scutelnicii spătăresci asemenea.

Căpitanii spătăresci asemenea.

Stegarul spătăresc.

Céușul spătăresc.

Cu polcovnicul de poteră.

Vel căpitan de lefecii.

Cu vel căpitan de Mizil.

Brésla agiască iarăși cu uniforma, bez bairace.

Călăreții polcovnicesci cîte doi, după orînduială.

Vel căpitan de cazaci.

Talpoși dorobănțesci.

Cu podari.

Cazaci.

Cu vînători.

Zapcii mici.

I căpitanii agiesci.

Céușul agiesc.

Polcovnicul de ciocli.

Cu polcovnicul de pod.

Vel căpitan za dorobanți.

Stegarul.

Vel agă.

Neferii toți ai beslégăi.

Cu odobașa lor.

Zapciu al Divanului.

Cu alt zapciu al Divanului.

Zapciu al Divanului.

Cu alt zapciu al Divanului.

III portar.

Cu II portar.

Rahtivanul.

Cu II comis.

Cu două diverse firme primește Ioan Caragea Domnia Țării-Românești. Cel dintâiu, mai scurt, nu pomenesce de loc despre tractatul cu Rusia, ci numai îl numește Domnitor, considerându-l credința în serviciile anterioare, în 2 ale lui Ramazan, anul Egirei 1227, și îl îndemna să întocmescă pricinile pământului, cu obicinuia sa dreptate și credință, ocrotind pe săracii supuși și pe cei-lalți de obște locui-

Vel portar.

Vel vornic za politie.	Caretă Domnăscă.	Meh. mandar.
Delii.		Cu tufecii.
Un salahor.		Cu alt salahor.
Un alaiū-céuș.		Cu alt alaiū-céuș.
Trei satări.		Cu trei satări.
Un cavaz.		Cu alt cavaz.
Doi-spre-dece ciohodari.		Cu doi-spre-dece ciohodari.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea . . . . . ca mâne . . . . . la . . . din ȝi, să îngrijesci a fi gata negreșit acest alaiū pentru venirea Măriei Sale Pașăi, aici la Domnăscă Năstră Curte. Tolco pisah gsd. — 1813 Februarie 6.

Cod. LXXV, fila 54.

Alaiul cu care are a merge prea iubita Năstră Dămnă la biserica Sf. Gheorghe noū, pentru ȝiua hramului de mâne.

Polcovnicul de seimeni.		Cu polcovnicul de vinitori.
	Impreună cu ómenii lor.	
II comis.		Cu II pitar.
Baș-bulucbaș.		Cu polcovnicul de tîrg.
III postelnic.		Cu rahtivanul.
Vel pitar.		Cu vornicul de harem.
10 nemȝi din pórtă.		Cu alȝi atăȝia.
	Fustașii haremului cu iuz-bașa.	
Cinci ciohodari.	Caretă gospod.	Cinci ciohodari.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Poruncim Domnia-Mea, vătășe de curte, să îngrijesci ca astăȝi la nouă césuri să se întocmescă alaiul de mai sus arătat și să fie gata aici la Domnăscă Năstră Curte.— 1813 April 22.

(Pecetea gpd.)

tori..... «și trâmțind la vreme împărătesca mirie la bogata mea comóră, saū la locurile ce se va face havaleă, și cu multă sîrguință silindu-te ca să trimiți neconținut tóte felurile de zahereă...

Al doilea firman, cel ȑis «zapt ferman», adecă de luare în stăpânire, acel care a fost cetit înainte, boerilor adunați la spătăria cea mare, începe cu amintirea răsboiului terminat: «sciut să fie ție, că răsboiul ce aū fost între Inalta Impărăția Mea și între curtea Rusiei, prefăcându-se acum într-o pace și prieteșug, s'aū orînduit ȑisa curgere de vreme pentru deșertarea locurilor, *de la trei luni* de la întărirea tractaturilor păcii. Decî, schimbându-se aceste întărite cărți la 5 ale lui Regep, se împlinesce sorocul deșertării locurilor, la 5 ale lui Șceval, când se întórce și se face teslim la Inalta Mea Impărăție, câștigarea sa ȑea de moștenire Țera-Românescă dimpreună cu Craiova.

Restul firmanului este o repetire amplificată a primului firman. (1)

Ioan Caragea se așeză la Curtea Domnăscă, cea zidită de Al. Ipsilant, în apropiere de Michai-Vodă, dar peste puține ȑile, în Decembre, un incendiū prefăcū în cenușe acel palat, și Domnia luă reședința în casele lui Gr. Ghica care, cum arătarăm deȑă, există și astăȑi, în fundul curții casei d-lui Al. Lahovari, cu intrarea acum despre actuala stradă a Academiei. (2)

(1) Ambele aceste firme se pot ceti în *Tesaur de monumente*, II, p. 351 și 352

(2) Un călător englez William Macmichael a vizitat pe Caragea în 1818. La el se póte vedé în ce mod vorbește de palatul acestui Domn:

«Domnitorul are o locuință mai puțin bună decăt a vecinului său de la Iași, din causă că palatul Domnesc a ars accidentalmente, acum doi ani (*se înșală, erau mult mai mulți ani*), când, se spune că a avut o pagubă de circa 100.000 de lei. El ocupă actualmente două case de o înfățișare mai puțin importantă, întrunite între ele printr'un geamlíc de lemn. (*Journey from Moscow to Constantinople in the years 1817, 1818 by William Macmichael*. Londra 1819. — A se vedé cartea în Bibl. Urechii de la Galați. — Am reprodus anterioramente după ea stampla: *promenada boerineî la Copoî*. În anul acesta d-l profesor Iorga a tradus unele fragmente din această carte nouă cunoscută încă de vre-o 25 de ani, în «*Arhiva*» d-lui A. D. Xenopol. No. 1 și 2 (1896), la pag. 10. Ne-am servit cu o traducere făcută pentru noi altă dată de pe atunci studentul Caliman). Te-ai așteptă ca Macmichael să descrie interiorul Curții lui Caragea, dar el se mărginesce a ȑice, că «*nu este nimic mai deosebit în sala în care am fost primiți, decăt că podelele erau acoperite cu un covor englesc, ceea-ce negreșit se va păré mai curios în casa unui oriental*».

Arderea Curții Domnăscă în Decembre 1812, este aceea vestită de Bosghioviči către Regiele Prusiei, din Constantinopole, 25 Ianuarie 1813:

«Les dernières lettres de Bucarest nous ont annoncé que la maison de la résidence de l'Hospodar a brûlé et que le nouveau Prince Caragea, dans ce malheur a

Nu vom înșiră din nou aici faptele noului Domn, încă din luna Decembrie 1812. *Paretesisul* Mitropolitului Dositei Filiti, numirea lui Nectarie în loc, alegerea de nou Episcop la Rîmnicul Vâlcei; organizarea Divanului Domnesc prin Const. Filipescu, luptele acestuia ca să înlăture din visterie pe Gr. Brâncoveanu; apropierea Văcărescilor de Caragea, ca încuscrit, căci Enache Văcărescu avusese ca ultimă soție pe o fată a primului Caragea Vvd.; mijlocele întrebuințate de Caragea, ca să-și reentre în capitalul de 4 milioane cât îl costase Domnia; sporirea birurilor; adăogirea havaturilor; starea făcută de el bisericii ortodoxe și în genere la totă biserica; înființarea hatmaniei de Divan; aceea a Logofetei străinelor pricină: sunt toate cestiuni deja atinse în capitolele speciale, în studiile anterioare.

Nu voi reveni aici asupra studiului nostru referitor la administrațiunea țării și în deosebi la neconținutele schimbări întâmplate în Divanul Domnesc al lui Caragea Vodă.

Administrațiunea lui Caragea, lăudată de Fotino, energic criticată de Fănuță (Zilot Românul), este în colorii negre descrisă de *Macmichael*. El reprobă despotismul exercitat de Domnitorul grec. «Autoritatea Domnitorului se menține prin intrigă, prin frica insuflată de guvernul turcesc, prin toleranța națiunilor vecine și prin chiar lipsa absolută de energie a locuitorilor țării». Țăranul rabdă grele apăsări, boerul e scutit de taxe și desfrânat și poftitor de slujbe. Apoi Domnitorul a plătit tronul cu 3 până la 4 milioane de lei și are să mai dea pe fie-ce an sume mari la Constantinopole, la cei ce-l sprijină. De aceea se pune să facă bani cu orî-ce preț. Decî sistemul de corupție în administrațiune se întinde de la Domn până la cel din urmă slujbaş de sat. Toți jăfuesc țărani, cari fug rătăcind din loc în loc, când vine vremea perceperii dărilor. Se cunosc mijlocele barbare, caznele întrebuințate de perceptori . . . . Ca să scape de ele, țărani emigrăză și când se întorc din emigrări, dacă se întorc, se fac sudiți austriaci, ca să scape de guvernul propriu al patriei lor.

Jefuirile din timpul Domniei lui Caragea au dat naștere proverbului: «*fură ca în vremea lui Caragea*»—scrie Ion Ghica. (1)

La capitolul despre finanțele țării sub Caragea, lectorul va pute

perdu pour 300.000 piastres en effets, qu'il n'a pu sauver, le feu s'étant manifesté de nuit.»

Vezi și *Lagarde*, o. c., 321—322.

(1) Scrisori, pag. 32.

vedé, în mod documentat, cari fură dările și sporul lor sub Domnia, de care ne ocupăm.

«Când (cu dările) i se părea că nu se împlă destul de repede punga, avea — mai ȃice I. Ghica — și alte córde la arc. Scote  pe aga în t rg cu c ntarul și cu falanga; acesta prinde  cu ocaua mică pe vre-un brutar, pe vre-un c rciumar, pe vre-un măcelar,  i tr nte  c te 100 nuele la tălpi, sau îl  intui  de ureche în mijlocul pie ei. Vodă er  sigur, că *isnaful* avea să alerge de la unul la altul ca să facă *curam *, iar ped psa încetă îndată ce starostele veni  la Curte cu un *porcoi  de mahmudele* . . . »

Nu mai at ta mijloc avea Caragea ca să adune bani? Am v  ut sub d nsul *birul temni ei* și *birul femeilor cari a  p c tuir * . . . (1) Cine dintre Domni a avut mai ingenio se metode de a jăfui  era?

I. Ghica ne spune, că la asemenea j fuir  Caragea er  ajutat de boerii Belu, Golescu, Manu . . .

Belu belesce,

Golescu golesce,

Manu jupuesce . . .

O! mai pute  satiricul poporal face lungă, mult mai lungă lista boerilor împreună jăfuitori cu Caragea. Er  timpul în care un boer dojenit de Vodă, căci f cuse nisce hoți din care Vodă nu avuse parte, răspundeă Domnitorului: κλέπτω, κλέπτεις, κλέπτει (fur, fur , fur ).

C nd documentat po i constată că întemeiate fur  acuzările aceste aduse lui Caragea, te mir  găsind în Aaron Florian afirmațiunea că: «*Prin ul Ioan Caragea, în vremea ac sta grea,  i-a pus t te silin ele ca să u ureze pe locuitori de povara acestor nenorociri  i  -a m ng iat în necazurile lor cele grele!*» (2)

 i ca  i c nd jafurile  i ho iile slujba ilor nu erau de ajuns, mai veni asupră  er i  i alt foc: de la P rt  se dete porunc  (am ar tat ac sta dej ) ca să se trimită sute  i mi  de țerani cu carele lor, ca salahori, să lucreze la reîntărirea cet  ilor după Dunăre . . . C  i se mai  ntorce  din acei neferici i români, la vetrele lor? (3)

(1) Wilkinson spune c  num rul femeilor rele  r  at t de mare la Bucure ci,  n c t «le dernier aga ou directeur de la police suggéra au Prince l'idée de lever une taxe sur chacune d'elles, ce qui lui procurera un nouveau revenu de quelques cent mille piastres.» (Page 129).

(2) Mauual de Ist. Principatului României, pag. 183.

(3) La Porte fait travailler avec une grande activité aux fortifications des places de Braila, Isaccea, Tulcea et Masin (Macin?), situées sur le Danube. Les habitants de Moldavie sont oblig s de fournir gratis les palissades, les vivres et les ouvriers.

Nu avem de a reveni asupra Domniei lui I. Caragea din punct de vedere al justiției. Tóte aceste cestuini s'aú studiat pe temeiú de sute de documente. Ceea-ce putem spune aci, este că prea puțin timp rămase lui Ioan Caragea ca să vadă rezultatele aplicațiunii noului său Codice de legi.

O faptă, care, din respectul justiției, merită tótă atențiunea istoricului, este următórea: În timpul ocupării rusesci, pentru a-și pute plăti dările și rechizițiunile, aú fost siliți să-și vîndă imobilele mulți locuitori, ba une-ori li s'aú jăfuit, orî *hrăpit*, cu nedrepte cuvinte. La 3 August 1814 întregul Divan supune lui Ioan Caragea următórea anaforă:

Prea Înălțate Dóme,

Cu plecată anaforă arătăm Măriei Tale, că în vremea trecută a răzmeriței, din pricina grelelor patimi, aú adus pe săracii locuitori ai țerii la ticăloșie și pe cei mai mulți dintr'înșii la desnădăjduire, în cât unii dintr'înșii siliți aú fost de multa lor nevoie a-și vînde lucrurile ce aveau mișcătóre și nemișcătóre, spre a pute să întîmpine și să-și urnescă grelele cereri și nevoi, până în cât au ajuns la mare lipsă și sărăcie, când atunci cei ce se aflaú în slujbe afară prin județe, cum sameși, polcovnici, vâtași de plăși, căpitani și zapci, găsind vreme cu prilej ca să dobândescă moși-acareturi și altele asemenea, cu multe nedrepte mijlóce încercând și năpăstuind pe săracii locuitori, le-aú hrăpit moșiile în nume de cumpărátóre, după cum s'aú și dovedit la unele pricini ce s'aú cercetat în Divan, că mulți din locuitori și-aú vîndut moșiile și acareturile lor numai și numai pe încercătura și năpăstuirea ce le făcea hrăpitori ce s'aú ȑis mai sus, la dădii și angarii, fără de a se folosi ticăloșii locuitori cu nimic dintr'acele vîndări, lăsându-i ca nisce străini în patria lor și săraci desăvîrșit. Înălțimea Măriei Tale, ca un Domn milostiv și drept stapán al țerii și ca un părinte doritor cătră toți locuitori de obște, ai pus tot felul de silință și pururea nelipsit te trudesci, ca să depărtezi de la dânșii tóte nedreptățile și supărările, spre a-și dobândi fieș-carele viețuirea în odihnă, ușurare și liniștită petrecere, dar și noi slugile Măriei Tale, ca nisce patrioți avênd sciință de necazurile ce aú pătimit săracii locuitori în vremea răzmeriței și de înstrăinarea ce li s'aú facut a moșiilor lor întru aceeași vreme, de către aceia ce s'aú arêtat mai sus slujbași ai județelor cu feluri de mijlóce violente și hrăpitóre, nu lipsim. după datoria noastră, a arêta Măriei Tale, că, de se va găsi și de cătră Măria Ta cu cale, să se facă luminate porunci de publicații în tótă țera, spre a veni cu îndrăznélă la prea înalt scaunul Măriei Tale acei sármani locuitori ce li s'aú hrăpit moșiile cu mijlocul ce arătăm mai sus, în trecuta vreme a răzmeriței, unde făcêndu-se cercetare cu de-amăruntul, tóte acele moși câte se vor dovedi hrăpite în nume de cumpărátóre

C'est un fardeau très lourd pour la province. On vient aussi d'acheter pour le compte de la Porte beaucoup de chevaux et de grains, que l'on transporte au delà du Danube. — *Moniteur Universel*. No 177, 26 Juin 1814, în o scrisóre din țera de la 7 Iunie.

drept încărcături și năpăstuirii, să se întorcă înapoi la stăpânirea locuitorilor, și va rămâne luminat numele Măriei Tale în veci pomenit și laudat de către toți pentru această milostivire ce vei arăta către dinșii. — 1814 August 3.

Constantin Filipescu vel Vistier, Radu Golescu Vel Vistier, Constantin Crețulescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Radu Slatineanu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrașcu Racoviță Vornic, Iordache Filipescu Vel Logofăt, Constantin Filipescu Vel Logofăt, Fotache Știrbei Vel Logofăt, Nestor Căminar.

Caragea aprobă această propunere ast-fel:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.

Primită fiindu-ne această obștească anaforă a D-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim d-văstră velișilor logofeți să se facă Domnescile noastre porunci de publicații prin totă țera, întocmai după cuprinderea de mai jos arătată.—1814 August 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIX, pag. 66.

Măsura acésta aveà de scop de a mai potoli nemulțămirea țerii din cauza birurilor. Aceste nemulțămiri creșeau pe totă ziua. Dejà în 1814 se manifestă prin acte de rebeliune din partea unora din boerii mai mici. Așa un Alexandru Comăneanu făcea opozițiune de ore-care violență Divanului și Domnului. Divanul ceru lui Caragea, în 25 Octobrie 1814, ștergerea din Arhondologia țerii a lui Comăneanu și exilarea lui la mănăstirea Mărgineni. Cu cea mai mare grabă aprobă Caragea această anaforă, în aceeași zi în care i se supuse. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.*

Spre răsplătirea nemulțumirii și obrăzniciei acestui netrebnic și spre pilda și înfrânarea și altor asemenea lui, întărim Domnia-Mea anaforaua acésta a Preaosfinției Sale părintelui Mitropolit și a obștiei d-lor velișilor boeri, și poruncim d-tale vel Vistiere, să se ștergă cu totul numele lui de la arhondologhia Domnescii Năstrei Visterii, cum și d-lui vel Logofătul de țera de sus, ca îndată să se facă Domnesca Năstrei volnicie, spre a se trimite surgun la mănăstirea Mărgineni, fiind acésta pedepsă cu scădere după măsura vinei lui. — 1814 Octobrie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

(Cod. LXXIX, pag. 418)

Prea Înălțate Dóme,

Cu plecată anaforă arătăm Măriei Tale, că Alexandru Comăneanu, după netrebnicia urniare și nemulțumire cu care s'au arătat la carea și nemărginita milostivire a Măriei Tale cinstindu-l din Serdar cu cinul Căminăriei, vrednic eră de mai mare pedepsă, dar noi chibzuind a i se face o pedepsă asemănată cu milostivirea Măriei

Din anul 1814 vom mai aduce un act, prin care Caragea dispune a se face hotărnicia locului vechii Curți Domnesci de la Tîrgoviște, al căreia loc se încălcase de unii-alții. Acest loc saū *ruinile*, ce mai târziu aveā să le cante poeții renascerii nōstre, aū fost dāruite de Caragea Vornicului Isaac Ralet, încă din 1813 Septembrie. (1)

Tale, adecă pentru nemulțumita cu care s'aū arētat să rămāe lipsit, nu numai de cinstea Căminăriei, ci și de orī-ce alt cin, iar pentru obrăznicia ce aū arētat, să se trimită surgun la mănăstirea Mărgineni, în cât soroc se va hotări de Măria Ta spre bine și învățatură de minte și spre pilda și altora; de care ne rugām Măriei Tale să fie primită acea pedēpsă, ce cu ușurință din câte i se cădeā a i se face. — 1814 Octobrie 25.

Al Ungrovlahiei Ignatie, Constantin Filipescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Vel Vornic Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Logofēt, Const. Filipescu Vel Logofēt, Fotache Știrbeiū, Nestor Căminar. S'aū făcut volnicie și s'aū trimis surgun la Mărgineni, unde s'a poruncit a nu fi slobod fără de al doilea poruncă.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.*

Hrisovul d-lui Vel Logofētului Isac Ralet pentru hărăzirea zidurilor ot curtea. gpd din județul Dâmboviței.

Mărirea și lauda Domnilor și a oblăduitorilor aceștii pravoslavnice și de Dumne-deū păzite țeri Valahiei se arată întru adevēr cu mare strălucire și de alte lucruri îmbunătățite cu felurimi de faceri de bine, ce cu iubire de omenī și cu părintescă osîrdie revarsă de obște către toți supușii lor pămîntenī, spre a se mângâia împărtășindu-se fieș-carele după supunere, sirguintă și vrednicie de stăpânescă milostivire. Drept aceea fiind-că cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele d-lui Vel Vornicul de țera de sus Isac Ralet prin anaforă a făcut arētare Domniei-Mele că în orașul Tîrgoviștei sud Dâmbovița *sunt nisce surpături de ziduri domnesci ce aū fost odiniōră Curte Domnēscă, făcută de răposatīi întru fericire Domnū țeriū*, sunt cu totul netrebuinciōse acele ziduri, rămânēnd a fi numai pentru incuibarea păsērilor sălbatice, iar locul Curții pōte să fie de ořeși ce trebuință, însă de se va curăți întâiū cu grea cheltuială din surpăturile vechi, și așa nici în trēba țeriū, nici a Domniei nefiind trebuinciōse, nici zidirile nici locul a se metahirisī la cevași, aū făcut rugăciune Domniei-Mele ca să-i hărăzim acele surpături de ziduri, împreună cu locul lor, a-și face un locaș, ca să-l aibă spre scăpare la o vreme de nevoie, precum este acēsta de acum a năprasnicei bōle, aflāndu-se însărcinat cu trēba cu grea familie, și ne avēnd nici moșie, nici alt loc. Așijderea și mila ce are biserica Domnēscă să se întărăscă ca să se pōtă jīne tot-deauna în stare bună; care anaforă a d-sale orīnduind-o Domnia-Mea în cercetarea d-lor veliților boeri, prin anaforă de la August 26, ne-aū fcăut arētare dāndu-ne pliroforie, că acele surpături de ziduri nu sunt de nici o trebuință, nici Domniei, nici țerei, și nici este vre-o pricină zăticonitōre de a dobāndi acest har d-lui numitul boer, după care acea arētare și pliroforie a d-lor, binevoind Domnia-Mea pentru slujbele i bătrīnețele d-sale și pentru greutatea familiei cu care este însărcinat, prin întărirea ce am dat încă de la

Încă de la începutul Domniei lui Caragea, Țera-Românească este din

trei ale acestei luni, la numita anaforă, am hotărît, și ca nisce lucruri domnesci slobode ce sunt și netrebuincioase nici Domniei, nici Țerii, am hărăzit d-sale acele surpături de ziduri ot Tîrgoviște, împreună cu locul lor, ca să fie moșie stătătoare și ohavnică d-lui și clironomilor d-lui în veci; iar biserica Domnască cu locul de patru stânjeni împrejur are a rămâne slobod și tot cu aceeași orînduială și numire ce au fost și până acum, fără numai atîta osebite facem, ca d-lui numitul boer să aibă epistasia veniturilor acestei biserici, îngrijind de a se strînge de eclisiarhul cel după vreme, toate pe deplin și la vremea lor, din care să se facă și să se împlinescă toate trebuințele bisericesci, cu bună orînduială spre podoba bisericii și pe tot anul să ieă eclisiarhului socotela de venit i de cheltuială, ca să nu se urmeze vre-o risipă și vre-o rea economie la venit, care socotelă să fie dator și d-lui a o arătă stăpînirii ca să fie știută și într'același chip să se urmeze epistasia și îngrijirea veniturilor acestei biserici și de către chironomii d-lui. Deci atît pentru hărăzirea acelor surpături de ziduri împreună cu locul lor la d-lui numitul boer, după mijlocul ce s'a Țis mai sus i pentru orînduiala bisericii, iarăși după cuprinderea ce se arată mai sus, că s'au hotărît de Domnia-Mea, cît și pentru milele ce are biserica, ca să le aibă și de acum înainte nestrămutat, am dat hrisovul acesta întărit cu însăși Domnăscă Năstră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și d-lor cinstiți și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Gulescu Vel Ban, pan Constantin Vlăhuț Vel Postelnic, pan Isac Ralet Vel Logofet de țera de sus, pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de țera de jos, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, pan Grigorie Băleanu Vel Logofet de țera de sus, pan Iordache Slătineanu Vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Suțul Vel Spătar, pan Mihalache Manul Vel Vornic al politiei, pan Atanasie Hristopolu Vel Logofet al străinelor pricinii, pan Nestor Vel Clucer, pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, pan Grigorie Băleanu Vel Logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la anul de la Hristos 1813 Septembrie 10, de Manolache Logofet de Divan.

Cod. LXXVII, fila 158.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Clucere Scarlat Mihăilescule, Ispravnic ot sud Dâmbovița, vei vedea arătarea ce ne face printr'acastă anaforă duinné-lui biv Vel Dvornicul Isaac Ralet, pentru care îți poruncim, ca vedînd cuprinderea Domnescului Nostru hrisov, ce am dat domniei-sale, pentru hărăzirea acelu loc, să faci măsurătoare, atît pentru lățimea acestui hărăzit loc, cît și pentru lungimea lui, ca să se vadă cît este și apoi să se cerceteze cine sunt aceia ce arată că au făcut călcare sau impresurare? de au făcut niscaî binala asupra acelu loc hărăzit și ca de ce preț sunt? precum și pe ce vreme le-au făcut, cu voe sau poruncă dată? și să înștiințezi Domniei-Mele. — 1814 August 3.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXI, pag. 172.

noù amenințată de resmeriță. *Monitorul Universal* al Franciei, (1) publică, la 4 Ianuarie 1813, o scrisoare din Iași cu data de 2 Decembre, prin care se vorbește, că din Turcia au venit sciri «qui menacent le repos de la Valachie et de la Moldavie....» Numirea lui Pehlivan-Aga la postul de Pașă de Rumelia (la care se numără și Bulgaria) a ațîțat mari nemulțumiri în Turcia. Illire-Oglu, rivalul lui Pehlivan-Aga, a isbutit să fugă cu 350 de persoane, cari îi erau credincioase, din vecinătatea Rusciucului în Basarabia, trecând prin țările române.

Molah-Pașa, guvernatorul Vidinului, a imitat exemplul predecesorului său Pasvan-Oglu și s'a răsculat contra Porții și contra lui Pehlivan-Aga, sub ordinele caruia eră pus. Molah-Pașa a concentrat o oște de 20.000 de omeni. Pehlivan-Aga și el a trimis contra lui pre Havis-Ali-Pașa, cu care se vor uni 8.000 de omeni, trupe cari revin din Rusia, unde erau prizonieri. Acest război intestine nu pôte avea loc fără ca Muntenia să nu fie devastată.

Asemenea sciri sosind și în Bucuresci, spaîma și grija se întinseră din nou. Zadarnic Caragea asigură pre boeri, că nu au de ce să se tîmă, ei își puseră totă averea în sipete și stăteau gata mereu de a le încărcă ca să fugă din Bucuresci.

Ceea ce contribuî și mai mult la lățirea grijei, fu evenimentul petrecut în Martie 1813.

La 12 Martie se scriă din Bucuresci *Monitorului Universal* (2), că

Prea Înălțate Dómnne,

Locul cu zidire ce din vechime au fost Curte Domnăscă ot Tîrgoviște, care prin luminat hrisovul Măriei Tale ni s'au hărăzit încă din anul trecut, am înțeles, că de către unii alții s'ar fi făcînd împresurat dintr'acel loc al meu; mă rog Măriei Tale, ca să fie luminată poruncă către dumné-lor boerii ispravnicî, să măsore locul Curții până în apa Ialomiței căți stîneni au fost din vechime, ca să se scie cine au împresurat din loc și cu ce sinet? și să-mi facă carte de hotărnicie după orînduiala și cei ce se vor fi întins cu împresurare să se tragă, ca să-mi pot ave stăpînirea locului deplin fără de prigonire și cum va fi luminată porunca Măriei Tale.—1814 August 7.

Isaac Ralet.

(1) *Moniteur Universel*, 4 Janvier 1813.

(2) Ramiz-Pașa este așteptat aci, dans quelques jours avec sa suite; il a écrit au Pr. Caradja pour lui demander 52 maisons, qu'on s'occupe en ce moment à disposer. On dit que ce Pacha fera un long séjour en Valachie, on présume même qu'il commandera même un corps de troupe.»

Ledoulx către Maret. — Bucuresci, 17 Martie 1813.

Ramiz-Paşa, întorcându-se din Rusia, eră aşteptat să sosască din Iaşi, cu suita sa. Altă corespondenţă, cu 3 zile mai târziu, spune că s'a lăţit scirea, că Ramiz-Paşa nu putuse sosi la Bucuresci din cauza călei rele şi că rămăsese în popas la Urziceni, de unde aveà să plece spre Bucuresci numai la 13 Martie. Corespondentul frances observă totuşi, în ziua de 12 (24) Martie, o mişcare extra-ordinară în oraş: toute la garde du Prince était sous les armes; de nombreuses patrouilles d'Arnaoutes et de Turcs armés parcouraient les rues: ces derniers faisaient partie d'un détachement sous les ordres de Mahmud-Aga, bimpacha du Grand-Visir, et qui était arrivé ici avec le Prince Caradchia et mis en quartier à Wakarest. Enfin, tout annonçait qu'il y avait quelque évènement extraordinaire; tout le monde était en conséquence dans la plus grande attente, lorsque, vers deux heures de l'après-midi, la nouvelle se répandit que Ramiz-Pacha avait été décapité par ordre du Grand-Seigneur, à Kolentina, à un quart de lieue d'ici. Cet ordre a été exécuté par Mahmud-Aga et par le tufetschi-baschi-taka du Prince. Comme les premiers coups qu'on porta à Ramiz-Pacha ne l'atteignirent pas, il se mit en défense avec sa suite, et il y eut dans cette occasion dix-sept personnes tuées ou blessées. Du nombre des premiers se trouve le capitaine du cercle du district de Jalomitza, qui avait par honnêteté accompagné le Pacha depuis Ursitzeni jusqu'à Bucarest, et qui fut tué dans cette malheureuse circonstance; il est généralement regretté. Aussitôt après l'exécution de cette scène tragique, Mahmud-Aga partit pour Constantinople avec la tête de Ramiz-Pacha. Ces troupes ne resteront ici que jusqu'au moment où les individus qui font partie de la suite du Pacha, et qui sont encore en arrière, auront été transportés au-delà du Danube. Cette mesure a déjà eu lieu pour ceux qui avaient précédé leur maître et qui ont été désarmés immédiatement après son supplice. On a envoyé à Rustchuck, pour y être enterré, le tronc du Pacha décapité»(1).

---

(1) *Moniteur Universel*. No. 115. Dimanche, 25 Avril 1813. Corespondenţa e datată din Bucuresci.

Le Moniteur Universel. No. 141. Vendredi, 21 Mai 1813 (după Gazeta de Francfort), Constantinople, le 12 Avril. Un autre évènement qui occupe ici l'attention générale, est la mort de Ramiz-Pacha, qui a été décapité le 25 du mois dernier près de Bucarest. Ramiz-Pacha ancien favori du fameux Mustapha-Bairactar, qui l'avait fait Capitain-Pacha, avait pris une part très-active à la révolution de 1808, et s'était enfui en Russie, après la fin tragique de Mustapha. Il revenait de cet Empire (où il n'avait point été prisonnier de guerre, comme on l'a annoncé par erreur) et se rendait avec sécurité à Constantinople, après que la paix eut été conclue entre les deux

Asemenea făptuire nu eră de natură a potoli grijile și temerile Bucurescenilor. Mai mult decât orî când, boerii erau gata de a se încărcă și a plecă din oraș. Treptele mai de jos vîdînd pregătirile boerilor erau și ele gata a urmă pilda lor. Atunci Caragea, la 24 Iulie 1813, dete următórea publicațiune către tótă boerimea *haleà* și *mazîlî*: (1)

«Cinstișilor și credincioși boerilor veliși ai Divanului Domniei-Mele, haleà și mazîlî, cu cât Domnia-Mea se cuvine ca să îngrijim pentru liniștea și repaos i buna petrecerea locuitorilor, nu numai a celor de aici din politie, ci și celor de prin tótă Domnésca Nóstră țéră, după a stăpînirii datorie, cu atăta socotim, că și dumné-vóstră de sine-vé veși fi porniși după al *patriotismosulu* datorie, ca să o doriți acea bună petrecere a obștei norodului țerii; acea dar liniștită petrecere a pururea îngrijind Domnia-Mea de a se păzi întru tóte întru norod și neconținut chibzuind mijlócele câte sunt destoinice spre a păzi cu întregime și tot-déuna cercetănd ca un părinte doritor pentru petrecerea norodului, aflat-am chiar de la unul din dumné-vóstră, că s'ar fi încuibat întru inimile norodului de aici din politie o frică pentru o bănuială neînființată, cu care acea bănuială tot aceia din dumné-vóstră ne-ați făcut arêtare, că pe de o parte au început a se potoli și a se șterge din inimile lor, iar pe de altă parte frica nu conținéază de la ei din pricină că vîd pe la casele unora din dumné-vóstră *cară aduse într'adîns*. Nu ne mirăm dar Domnia-Mea de acest fel de bănuială și frică a prostimei, pentru că cu drept cuvînt o au, vîdînd acest fel de gătire pe la obraze mari; iarăși cu drept cuvînt socotesce prostimea

puissances, lorsqu'il fut arrêté tout-à-coup dans les environs de Bucarest et mis à mort.

Acest eveniment este povestit de Dionisie Fotino. (Tom. II, pag. 261, trad. de G. Sion). Ramis-Pacha bine primit la Curtea Impăratului Alexandru se întorcea aducînd o scrisóre autografă a aceluia pentru Sultanul. Dar tocmai această recomandațiune eră contrarie politicei turcesci și fatală pentru recomandat: Sultanul, cunoscînd caracterul și valórea lui Ramis-Pașa și mai ales antipatia ce aveau în contra lui ienicerii, pe cari el îi răsboise în timpul revoltei lor, îndată ce au auzit de eșirea lui din Rusia, au trimis un funcționar Deli-bașa cu căți-va Turci în Têra-Românescă, cu ordin ca să-i aducă capul. Ramis-Pașa, sosind în Iași, fu tratat cu tóte onorurile cuvenite de Domnul Moldovei Scarlat Vodă Calimach; și apoi, după petrecere de câte-va zile, a plecat spre Bucuresci. Deli-bașa cu Turcii sîi sta de pîndă la mănăstirea Cotroceni, sub felurite pretexte, fără a sci nimeni scopul sîu; cum au auzit însă de apropierea lui Ramis-Pașa, i-au eșit înainte ca spre întîmpinare din partea Domnului. Atuncea folosindu-se de un moment, când ómenii lui Ramis-Pașa se afla în urmă, s'au repezit asupra lui și l-au ucis chiar în caretă cu câte-va lovituri de pistóle, după care luându-i capul, au plecat.

Sultanul a rîsplătit acest asasinat săvîrșit cu ajutorul lui Caragea, trimițendu-i dar un cal arăbesc, la 16 (28) Aprilie 1813. (Veși *Hurm.*, Supl. I, vol. II, p. 747).

(1) Cum nu eră să se témă lunea de nouă răsboi?

Ledoulx scrie lui Maret din Bucuresci, 25 Mars 1813:

«E vorba de sosirea de trupe turcesci în curând. Se aprovizionéază Brăila și Giurgiu. Consulul Rusiei a ordonat supușilor sîi să plece îndărăt în Rusia. Nu toți au primit.»

că urmază a ave mai multă sciință decât ei pentru ori-ce lucruri întâmplătoare, ci înapotrivă avem mirare sciind că și acele obraze, precum toți de obște din politie, sunt bine încredințați, că de a li se da voe de la Domnia-Mea ca să scôță afară la țără măcar un ac din ale casei este prin neputință, și acéstă plioforie având-o, cu totul de prisos este ținerea carelor aici, și în potrivă pricinuitoare de o acest fel de obștească turburare, când, precum mai sus am ȓis, înși-vé dumné-vóstră sunteți aceia cari se cuvine a fi de sinc-vé porniți spre dorirea liniștei locuitorilor patriei dumné-vóstră; de aceea dar domnesce vé poruncini și părintesce vé sfātuim, ca îndată după primirea acestui Domnescului Nostru pitac, fără de a face câtuși de puțină zăbavă, acele obraze printr'ale căror case se vor fi aflând care, să le deă drumul trimițându-le afară, de unde le-au adus, căci când de astăȓi înainte, după cercările ce avem a face, se va găsi vre-un car de acestea în vre-o casă, acel stăpân al casei să scie cu încredințare și fără de părere de rău, că se va căi, fără a se pute ajutoră. Tolco pisah gpd.—1813 Iulie 24.

Cod. LXXIV, fila 71.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Ca să arête că în adevăr nu este de ce să se îngrijescă nimeni, că lucrurile s'au liniștit și la Vidin și peste tot, Caragea merse cu tótă Curtea, în 26 Iulie, a doua ȓi după circulara mai sus adusă, la Sf. Pantelimon, cu un alaiü, cu o pompă mai extraordinară decât merșeră acolo în alți ani, alți Domnitori. (1)

(1) Iacă pitacul de constituire a alaiului și programul alaiului:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Poruncim Domnia-Mea, vătășe de păharnici, ca mâne Sâmbătă, la șepte césuri din ȓi, să îngrijide a fi a cest alaiü gata și venit în Curtea Domnéscă. spre a merge cu Noi la Sf. Pantilimon, atât la ducere cât și la întórcere, păzind însă de a merge fieș-care la rind și întocmirea ce sunt așeȓați mai sus, făr de a se face câtuși de puțin cusur.—1813 Iulie 25.

(Cod. LXXIX, fila 74.)

Orînduiala biniș-alaiului la eșirea Domniei afară, la sfintul Panteleimon.

Catanele de țără cu căpitaniü lor, toți călări și înarmați.

Brésla agiască.

Călăreții polcovnicesci, toți călări și înarmați.

Vel căpitan de cazaci

Talpoșii dorobănțesci pedestri

Vel căpitan de dorobanți cu zapcii săi înainte.

Cazaciü agiesci pedestri.

Viuătoriü, asemenea.

Căpitaniü agiesci, înarmați, cu tacâm curat.

Céușul agiei, cu polcovnicul de ciocli.

Eră un fond de adevăr în asigurările pacifice ale lui Vodă Caragea.

Polcovnicul de vînători, cu logofetul agiesc.
 Polcovnicul de seimeni, cu baș-bulucbașa.
 Vel căpitan de Mizil cu logofetul spătăresc.
 Vel aga, cu podóbă, după obiceiū.
 Buciucul i călăreții cu prapurile după d-lui.

Brésla spătărescă.

Lefegii călări.
 Vel căpitan de lefegii cu zapcii se i buciucul după dînsul.
 Scutelnicii spătăresci înarmați.
 Poterașii, toți înarmați.
 Delii călări, toți înarmați cu sulite în mîni, cu odobașii lor.
 Seimenii buluc-bășesci, înarmați, cu haine roșii și cu moțuri galbene.
 Căpitani spătăresci, înarmați, cu tacâm curat.
 Polcovnicul de poteră, cu căușul spătăresc.
 Vel Spătarul, cu podoba după obiceiū.
 Buciucul lefegiu cu prapore după d-lui.
 Copii din casă . . . . . cu păhărniceii.
 Vătaful de Vistierie . . . . . cu vătaful de păhărniceii.
 Aprođii vătășesci . . . . . cu aprođii căușesci.
 Vătaful de aprođi . . . . . cu căușii de aprođi.

Brésla portărescă.

Portăreii, rînd, pe jos, cu sennele în mîni.
 II portar . . . . . cu III portar.
 Vel Portar.

Brésla armășescă.

Armășeii . . . . . cu pușcașii.
 II armaș. . . . . cu III armaș.
 Vel armaș cu podoba după obiceiū, slugerul Nișescu în locul lui.
 Sacagii, după orînduială, cu sacalele
 Salahorii călări, cu bețele în mîni.
 Caii Domnesci împodobiți,
 trăgîndu-i comișei câte unul.

Toți călărași cu vătaful lor.

II comis
 Șese postelnici cu capoduri i tacâm curat
 III logofet
 Vel pitar
 II logofet
 Vel postelnic
 Beizadea cu ciohodari.

Rahtivan
 Șese postelniceii, asemenea
 III postelnic
 II postelnic
 II logofet
 Vel comis.
 Beizadea cu ciohodari.

Toți lipcanii cu odobașa lor.

În adevăr că încă din primele zile din Maiu 1813, Mollah-Paşa, re-
belul de la Vidin, se supusese Porţii. (1)

6 fustaşi cu darde.

Un satâr
Un satâr
Un satâr
Mataragi iamac
Saraciü iamas

Un cavaz
Delibaşa cu chehaiaua
cu toţi ciohodarii

Ciohodarii

Vătaful de Divan înarmat
cu caidanuri.

Vel cămăraş
Vel ispravnic za curte

Copii din casă cu prapure

Vel cupar
II cămăraş
III vistier
Muhurdar
Cafegi baş
Tutungi baş.

şi alţi idielii

Careta gpd.

Alt satâr
Alt satâr
Alt satâr

alaiü-céuş   matargi baş
icioglan céuş   saraci baş

alt cavaz
baş ciohodar, tufecci başa
cu toţi ciohodarii.

Ciohodarii

Sennul Domniei

II spătar cu sabie
i topuz.

vel grămătic
II vistier.

6 fustaşi cu darde.

Copii din casă cu prapure

iş ciohodar
II grămătic
vătaf za curte
divictar
caftangi başa
şârbecci başa

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 135, Samedi, 15 Mai 1812. Valachie. Bucarest, le 14 Avril.

Les nouvelles qui arrivent à l'instant nous apprennent la soumission à la Porte Ottomane de la ville et de la forteresse de Widdin. Dris-Mollah-Pacha s'est rendu à discrétion avec tous les siens; il est actuellement entre les mains du sérasquier Hasis-Aly-Pacha; il attend qu'on prononce sur son sort.

(Gazette de France).

Un eveniment întâmplat la Constantinopole părea un moment, în luna Aprilie, a fi neliniștit și pe însuși Caragea: Aianul său Kapukehaia lui, Bibică Rosetti (1), a fost exilat la Angora în 4 Maiu (stil nou). Neliniștea lui Caragea-Vodă nu fu reală, căci Pôrta dete locotenența Kapukihaiatului, până ce Domnitorul va numi alt titular, lui însuși Dragomanul Porții (2). Se știu relațiunile bune de încuscrare ale acestui Dragoman Iacovache Arghiropol cu Domnitorul Caragea. Inlocuirea momentană a lui Bibică Rosetti (surgunit, crede-se, chiar după înțelegerea cu Caragea) prin Arghiropulo eră ca să facă loc la Kapuchiat altui ginere al său, lui Michai Suțu. Asemenea schimbări au trebuit să liniștescă însă pe boeri, cari un moment putuseră crede că sôrtea lui Bibică Rosetti va fi curând și aceea a lui Vodă Caragea.

Liniștirea fu deplină câte-va zile apoi, când veni în Bucuresci o delegațiune a Sultanului, care aduse lui Vodă Caragea daruri onorătore din partea Padișahului.

La 18 Maiu 1813 sosi cu daruri pentru Domnitor trimisul Sultanului, care fu primit cu alaiuri strălucite (3).

(1) Despre acest Bibică Rosetti iacă ce se scrie Regelui Prusian în 12 Aprilie 1813: *Bosghiovici către Rege*. Constantinopole, 12 Aprilie 1813

«L'agent de l'Hospodar actuel de la Valachie, nommé Bibicka, qui avait été premier-drogman avant les Moruzi, a été disgracié et envoyé en exil à Angora. On dit qu'il s'était avisé d'intriguer dans les affaires du Patriarche. *Les Français perdent en lui un partisan très chaud*. (Iorga, Acte și fragmente, II, p. 493).

(2) Le 4 de ce mois (Mai), le premier Kapi-kiaja, ou l'ayant du Prince de Valachie près de cette Cour, Bibika-Rosetty, a été envoyé en exil à Angora; on l'a transporté directement de la Porte sur la côte d'Asie, et il a été obligé, sans autres formes, de continuer son voyage pour sa destination. En attendant, la nomination d'un nouveau Kapi-kiaja de la part du prince Ianko Caradschia, le drogman de la Porte a été chargé d'office de faire les affaires de ce Prince à la Cour du Grand-Seigneur.

(Gazette de Francfort).

(3) Iacă alaiul ordonat :

Orînduiala alaiului la aducerea peșcheșului Măriei Sale.

Stegarul agiesc pe jos înaintea dumné-lui vel Agă.

Dumné-lui vel agă.

Dumné-lui baș beșlégă cu tacâmul său.

50 de vînători i
zapci mici agiesc.

50 de vînători i
zapci mici agiesc.

Caragea putù ast-fel a-și manifesta în mod strălucit alipirea lui de Turcia. Trimisul Sultanului aduse scirea, că Meca și Medina au fost în fine cucerite de Pórtă și că ele au reintrat în posesiunea ei. Acest fapt și supunerea rebelului de la Vidin, după o rebeliune de 20 de ani, fură cu mare pompă serbate de Caragea Vodă. Strălucite festi-

Dumné-lui vel spătarul asemenea cu stegarul înainte, i cu zapcii mici și cu alți ómení ai spătăriei înainte, i în urmă și pe de lături.

Vel portar cu tacâmul său.

Vel armașu cu tacâmul său.

III logofăt de jos.
II logofăt de jos.
II portar.

III logofăt de sus.
II logofăt de sus.
vel pitar.

Vătaf de comișei înainte
dumné-lui vel comis.

Vătaf de călărași i odobași de
lipcani, cu stegarul asemenea.

Dumné-lui comis.

Dumné-lui vel portar.

Beizadea mică.

Cu ciohodari i un sărăciū.

Beizade

cu ciohodari i un saraciū.

Dumné-lui divan efendisă

cu ciohodari i un saraciū.

Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un căpitan, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt căpitan.
Un fustaș Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Un postelnicel, Alt fustaș.
Un fustaș, III portar, III armaș, II portar, II armaș, Alt fustaș.
Un fustaș, Un căuș agiesc, Căuș spătăresc, Polc. de ciocli, Polc. de pod, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. de seimeni, Polc. de vînăt, Polc. de poteră, Baș-buluc-baș, Alt fustaș.
Un fustaș, Polc. za târg, Vel căp. za dor., Vel căp. za lefegii, Vel căp. za seimeni, Fustaș.
Un fust., Văt. za curte, Văt. za păh., Văt. za vist., Văt. za div., Căuș za apr., Văt. de apr. fus.

Un satâr.

Un satâr.

Un satâr.

Alt satâr.

Alt satâr.

Alt satâr.

vități dete Vodă la Herăstrău, la care asistă trimisul Sultanului, consuli străini și boerii de toate treptele (1).

In locul lui Bibică Rosetti, Caragea, repetim, numi Kapukihai la Constantinopole, pe Michai Suțu, care îi eră alt ginere. La 10 August

Mataragi iamac	alaiu-céuș	mataragi bașa.
Saraciū iamac	icioglanī céuș	saraciū bașa.
un gavaz		alt gavaz
Delibașa, răhtivanul, chehaiaua,	Baș ciohodar, II comis, tufecci bașa	ciohodari, ciohodari,
ciohodari, ciohodari,		iar ciohodari.
iar ciohodari.	Calari	
	Vel spătar.	
Vel grămatic.		Vel cămăraș.
II vistier.		Vel ispravnic za curte.
Izciohodar.		Vel cupar
II grămatic.		II cămăraș.
Muhurdar.		Divictar.
Caftangi bașa.		Cafegi bașa.
Șerbecci bașa.		Tutungi bașa.
	Și cei-lalți idiclii.	

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Vătașe de aproți, iată te orînduim zapciū să pui acest alaiū la orînduială ca mâne . . . la . . . să fie gata, îngrijind de a nu se face vre-un cusur.—1813 Maiū 18 Cod. LXXV, fila 65.

(1) *Moniteur Universel*. No. 195, Mercredi, 14 Juillet 1813. Valachie-Bucarest, le 16 Juin.

La Mecque et Médine ont été conquises et sont rentrées sous la domination otomane. Le rebelle Idris-Mola, pacha de Widin, a été renversé et cette forteresse, dont la garnison était révoltée depuis 20 ans contre la Porte et inquiétait sans cesse la Valachie par ses incursions, s'est enfin soumise, avec tout son territoire, à la domination turque. On a ordonné des fêtes dans tout l'Empire à cet occasion; le Prince régnant de Valachie Ianko-Karasca en a donné une des plus brillantes à Kerestreu (Herăstrău) près de Bucarest, à laquelle ont assisté l'envoyé de la Sublime Porte, qui a apporté à ce Prince un présent en récompense des services qu'il a rendus dans différentes occasions, plusieurs étrangers et tous les boyards, sans distinction de rang.

(Journal de l'Empire).

st. nou se scrie, din Constantinopole, Gazetei de Francfort, că în acele zile și sosise la postul său noul Kapukihai. (1)

Vara anului 1813, după toate acele evenimente ce mai sus le memorarăm, se părea că va aduce pace, liniște și belșug în nenorocitele țări române. Iarna gróznică din acest an încetase și câmpiile promiteau recolte îmbelșugate. Cum se ertase tributul țării pre 2 ani, lumea speră să răsufle mai liber.

De puțină durată fură asemenea speranțe, căci din primele măsuri luate de Domnitor, și mai ales după isgonirea lui Gr. Brâncoveanu de la Visterie, țera înțelese cugetul lui Caragea-Vodă, cunoscut de iubitor de bani încă de pe când eră boer în serviciul unor Domni anteriori. De aceea nici este de mirare, că în anul 1813 se găsiră boeri, cari să lucreze în secret în contra lui Caragea.

De nemulțumirile boerilor nu se puteau folosi Moruzescii, în urma uciderii capilor acestei familii, acușați de trădare (2) la ocasiunea negoțierilor tratatului de la Bucuresci din 1812. Suțescii nu erau de asemenea periculoși, mai ales că intraseră prin Michai Suțu în rudenie cu Domnitorul Caragea. Incă în Ianuarie 1813, noul Domnitor se silă să ajute cu bani pe fostul Domn Alex. Vodă Suțu, după ce Michai Suțu va fi ginerile său. Negreșit că ajutorul de dat lui Alex. Suțu nu eră să iasă din casseta privată a lui Caragea, ci tot din Visteria biete țării!

Am arătat cum la 1806 Pórta numise în locul lui Constantin Ipsilant, Domnul Țării-Muntenesci pe Alex. Suțu. Obligat de invasiunea muscălescă și de revenirea lui Const. Ipsilant la Domnia Țării-Muntenesci, Alex. Suțu se retrase în pripă din efemerul său scaun. Acum

---

(1) Le gendre du Prince de Valachie, Michel Sutzo, est revenu ici ces jours derniers avec sa famille de Bucarest, pour occuper le poste de Kapu-kiaya ou d'agent de son Prince près la Porte.

(Gazette de Francfort). Apud *Moniteur Universel*, du 15 Sept. 1813. No. 258.

(2) *Moniteur Universel*. No. 255. Jeudi 22 Août 1816.

Constantinople, le 10 Juillet.

Le Prince Alexandre Moruzi, connu par ses richesses et les emplois qu'il a occupés, est mort le 5 d'un coup d'apoplexie. On se rappelle que ses deux frères puinés, le Prince Dimitrasko et Panajottaki Moruzi furent, par Ordre du Grand Seigneur, décapités en 1812, à leur arrivée à Schoumla, pour avoir eu des intelligences secrètes avec la Russie. M. Deval, premier drogman de l'ambassade française ici, a été également enlevé par une attaque d'apoplexie.

(Gazette de Francfort).

la 1813, A. Suțu reclamă de la amicul și înscrisitul cu el Caragea Vodă răfuirea socotelilor Domniei sale. Caragea scrie la 14 Ianuarie 1813:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Visternice, vrënd Domnia-Mea să luăm pliroforie de socotela iraturilor și cheltuelilor Domniei Sale fratelui Alexandru Vodă Suțul, adecă cât irat i s'aũ convenit să ieã de acĩ din țarã și câte cheltueli s'aũ făcut în diastima vremei oblãduirii sale din urma Domnului Constantin Vodã Ipsilant ot let 1806, poruncim Domnia-Mea ca adunãndu-vẽ cu toții la un loc, unde aducẽd fațã și pe cel de atunci sameș al Visteriei Stolnicul Aleco Nenciulescu și cerẽd de la Visterie tôte socotelle dintr'acea vreme să teorisiți cu de-amẽnuntul și cu bunã luare aminte acẽstã socotelã a Domniei Sale fratelui Alexandru Vodã Suțul ca să vẽ pliroforisiți cât a luat Domnia-Sa fratele Alexandru Vodã Suțu din iratul ce aũ eșit din țerã în vremea oblãduirii Domniei-Sale și cât i se mai conveniã să ieã și nu l-aũ luat, să arẽtați Domniei-Mele în scris întrẽga deslușire prin vãtaful de Visterie.—1813 Ianuarie 14.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 119.

La cât se ridicã suma ce Divanul binevoitor recunoscũ cã are drept să ieã Alex. Șuțu de la țerã, nu putem spune în mod documentat.

O altã familie din cele cu dreptul de a ajunge la Domnia țerilor române se pãreã cã nu mai este în stare să agite contra Domniei lui Caragea. Acesta petreceã acum liniștit în reședința sa de la Cotroceni, unde se mutase în Iulie 1813. (1)

Neașteptatã fu decĩ scirea ce primi Caragea, cã Alecu Hangeri a isbutit sã-și facã o partidã și în Iași și în Bucuresci și cã, ajutat negreșit de Francia, lucrã acum la Constantinopole sã rẽstórne saũ pe Caragea ori pe Calimachi.

Erã însã prea tare situațiunea lui Caragea în Constantinopole și prea slãbitã influența francesã, în urma încheerii triplei alianțe (Austria, Prusia, Rusia) de la 2 la 9 Septembre st. n., cu tótã isbãnda de la

(1) Poruncim Domnia-Mea cuviosiei vóstre epitropilor ai mãnãstirii Cotroceni, ca îndatã ce veți fi primit acest Domnescul Nostru pitac, numai decãt să puneți a me-remetisi casele Domnesci din nãuntru din mãnãstire, ca să nu aibã nici un cusur, cum și cele-lalte odãi să fie mãturate, curățite și destoinice spre a se locui, fiind-cã într'aceste țile avem a ne mutã Domnia-Mea acolo în mãnãstire, și zãbavã cãtuși de puținã să nu faceți, ci să urmați negreșit întocmai precum mai sus se poruncesce. Tolco pisah gpd. — 1813 Iulie 10.

(Pecetea gpd).

Vel Logofet.

Cod. LXXIV, fila 66 v.

Lipsca de la 16—18 Octobrie st. n., pentru ca să isbutescă întreprinderea lui Alecu Hangeri. Energic lucrăză prin Kapukehaéua sa la Constantinopole contra acestuia, aşă că la 9 sau 10 Octobrie 1813 (st. nostru) Alecu Hangeri a fost surprins de agenţii Porţii în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit la Rodos, pe când amicul său, împreună lucrător, Samurcaş, fu exilat la Angola (1).

Norocul lui Caragea fû deplin, căci tot în aceasteaşi zile muri de ciumă la Constantinopole Molah-Paşa, faimosul rebel de la Vidin. Acesta, deşi trăia retras, graţiat, nu mai puţin continuă să fie obiect de grijă şi de spaimă şi pentru Turci şi pentru Români.

Sbucnirea ciumei în cursul anului 1813 (2) vine să neliniştescă Domnia lui Caragea. O corespondenţă a *Monitorului Universal* frances (No. 329, din 25 Novembre 1813) afirmă, că ciuma a sbucnit mai întâiu în Bucureşti, din cauză că nisce persoane imprudente au fost isbite de această bôlă deschidând nisce baloturi de marfă venite de la Constantinopole, fără de a lua prealabilele măsuri de precauţiune usitate în asemenea circumstanţe. Corespondentul guvernului frances recunoşce însă că, cu multă pricepere, Caragea a luat măsuri de combatere a bôlei şi că această bôlă a fost combătută cu succes şi în Moldova. (3) Ne-am ocu-

(1) Principele Alecu Hangeri, dovedit că a urzit—atât la Iaşi cât şi la Bucureşti—intrigă, ca să răstôrne pe unul ori pe altul din *des ci-devant Hospodars*, a fost surprins la 21 din luna acesta în casa sa, condus la temniţă la Bostangi-başa şi surghiunit în insula Rodos. Vechiul lui Kapukehaia, Samurcaş, avu aceeaşi sôrte şi este exilat la Angola. *Moniteur Univ.* No. 300, 27 Oct. 1813, din o corespondenţă de la Constantinopole, din 25 August.

(2) Se pare că ciuma a sbucnit la o mănăstire de lângă Bucureşti, probabil adusă de niscaî călugări greci, veniţi din Orient.

(3) *Le Moniteur Universel*, No. 329, Jeudi, 25 Novembre 1813.

— Il paraît, suivant des nouvelles de Vienne, que les bruits répandus sur les ravages exercés par la peste dans les provinces turques voisines du Bannat, de la Transylvanie et de la Servie, ont été exagérés. On pense même que les spéculateurs sur les cotons, guidés par des vues intéressées, n'ont pas été étrangers à la propagation de ces bruits. La vérité est que, dans la Servie, il n'existe aucune trace de cette maladie; que dans la Bulgarie la peste ne s'est manifestée que dans quelques villages, et qu'elle ne s'est pas étendue au-delà. La Valachie en a été exempte, à l'exception de la ville de Bucharest, où quelques personnes imprudentes en ont été atteintes en ouvrant des ballots de marchandises venant de Constantinople, sans prendre les précautions usitées en de pareilles circonstances. Heureusement on a pris aussitôt les moyens propres à prévenir la contagion. On espérait que ces mesures suffiraient. L'Hospodar de la Valachie a lui-même exercé une surveillance active et rendu des ordonnances très-sages à cet égard. Il est notoire que dans le cours de l'année dernière, la peste s'était manifestée dans quelques communes de la Moldavie, et qu'on a eu le bonheur d'en prévenir la contagion ultérieure.

pat în mod special de epidemia ciumei și de măsurile luate pentru combaterea ei. Nu vom reveni asupra acestui studiu.

Dar preocupățiunile despre ciumă, orî-cât de mari, erau mai puțin supărătoare pentru Caragea decât cele politice.

Pe totă ziua consulul rusesc îl învâlușce mai mult în rețelele sale. Domnitorul s'a yedut nevoit să intre în corespondență secretă cu Italinski, Fonton și chiar cu fostul Domn Ipsilanti. Deja partida rusescă domină în Bucuresci într'un mod scandalos. Divanul e compus numai de boeri, cari au funcționat pe timpul Muscalilor, pe când cei cari nu erau partisanî ai acestora sufer și astădî. Cunoscutul Varlaam, *boer, care după ce au trădat guvernul său, a fugit în Rusia, și cu cel mai mare intrigant Scufa, sprijiniți de consulul rusesc, capătă pe nedreptul bani de la Visteria țerii*. Scufa, ajutat de Fonton, reclamă de la Visterie 200.000 de lei sub pretext de despăgubiri pentru închipuite pierderi ce ar fi avut ca arendaș al poștelor, sub regimul muscălesc, și totuși Scufa mai capătă în arendă vămile sub Caragea, măcar că fiind străin, după obiceiul țerii, n'avea dreptul să fie arendaș al vămilor. Consulul rusesc exercită o putere nelimitată. Justiția nu mai există; când e vorba de un proces între un supus rusesc și între un pămîntean, procesul e sigur câștigat de Muscal. Lui Napoleon îi displăcea acastă supunere la Ruși a lui Caragea și întrebă pe Ledoulx ce crede el despre Domnitor. Acesta dicea către Maret, în scrisoarea sa din Bucuresci, din 17 Martie 1813: «Nu-mi voiți permite să resolv problema asupra Principelui Caragea, dar privesc ca o datorie a mea *de a da sémă* E. V. de cele ce se petrec sub ochii mei.» (1)

O lună aprópe mai târziu, ministrul Maret întrebă pe Ledoulx, cari sunt corespondenții lui Caragea în Paris și în cele-lalte capitale, și în ce sens acești corespondenți îi fac raportul despre situațiunea Europei? (2)

S'a putut bănuî un minut, că corespondent al lui Caragea la Paris putea să fie cunoscutul Gaspar Belleval. În adevăr acesta încă pe la finele anului 1812 a căpătat perinisiunea de a se reîntórce în Franța. (3)

(1) Veđi nota lui Ledoulx între actele consulare de la archiva. M. af. Str. din Paris.

(2) Idem nota din 19 Martie 1813.

(3) Duc de Rovigo à Maret duc de Bassano, din Paris, 20 Oct. 1812.

Ministrul Poliției informă pe cel al Relaț. externe, că prin decisiunea de la 20 Sept. Gr. François Louis Joseph Gabriel Luce de Gaspari-Belleval, ancien secrétaire d'Etat dela P-té de Valachie, are dreptul de a reintră în Francia. Să i se vestescă acésta. Iacă nisce informațiuni relative la Belleval.

Ledoulx la 17 Aprilie 1813 scrie lui Maret, că n'a putut până astăzi afla cine este corespondentul lui Caragea la Paris, dar că scie că cel de la Viena este un Grec numit *Belio*. (1)

Se vede de aci cu câtă iscusință Caragea păzi secretul relațiunilor sale politice cu cavalerul de Gentz. Acest secret îl pusese de Gentz ca condițiune sine qua non. «La seule condition sur laquelle je dois dès à présent insister, scrie de Gentz, est le secret le plus absolu, tant sur mon nom que sur la correspondance....; car si la chose venait d'être connue ici (Viena) ou ailleurs, adieu *l'indépendance* (?), à laquelle je tiens par principe et qui m'est indispensable pour bien répondre à l'attente de mon commétant.» (2) Auđi! *independența*, când el avea să fie *ecoul* lui Metternich!

Sub influența campaniei începute de Napoleon, Ledoulx se silește a aduce pe Caragea fățiș în partea Franciei. L-a sfătuit să nu ție cu Muscalii și Vodă «a paru frappé de toutes ces vérités. Il m'a fait comme à son ordinaire les plus grandes protestations d'attachement pour la France; mais je sais d'une manière à n'en plus douter, que ses correspondants gréco-russes égarent tout-à-fait ses principes. Conduita sa privată e parțială.» (3)

Nu isbutesc silințele lui către Caragea în acastă direcțiune. În aceeași notă a sa recunoște, că influența muscălescă este covârșitoare.

«Caradgea est faible de caractère. Il voit les Russes gouverner à

De Gaspary Belleval către Afacerile străine Prusiane.

București, 7 Septembre 1813.

Cere a i se primi serviciile în Turcia, că-i este cunoscută prin 16 ani de locuință acolo. *Iorga, Acte și frag. II*, pag. 494.

La 27 Septembre 1813 Belleval scrie direct Regelui. Arată că a primit indigenatul în Prusia.

A servit pe lângă Domnii Moldovei și Valachiei ca «secrétaire d'Etat ayant le départ. des Affaires étrangères,—cet emploi uniquement créé pour moi fut supprimé, quand je cessai de l'exercer.»

Își propune serviciile, pag. 495.

Afacerile străine resping cererile lui Belleval la 4 Novembre, 1813. Ibid., pag. 495.

Belleval nu se descuragiază și în 8 Ianuarie 1814 răspunde ministrului Afacerilor străine, spunând că o să-i trâmă raporturi politice cu sciri mai răpeđi decât cele ce-i vor veni de la Constantinopole. Pag. 496.

(1) Veđi nota lui Ledoulx către Maret din București, 17 Aprilie 1813. Aceste acte nu vor întârđia a se publica în colecțiunea Hurmuzachi, de aceea nici le aducem aici integral.

(2) Apud Challemel-Lacour in *Revue des deux mondes*, 1868, 1 Iunie.

(3) Nota lui Ledoulx către Maret, din 3 Aprilie 1813.

Berlin; il a des correspondants mal intentionnés qui augmentent sa pusillanimité...» Caragea va fi scăpat numai dacă Francia va câștiga noue victorii.

Asemenea constatare împinge pe consulul frances să amintescă, că «numai Principele Suțu este actualmente devotat Impăratului Napoleon, dintre toți Grecii: șese ani de adversitate nu l-au schimbat..... bine eră să fie fost el acum Domn.....»

Iată cum cu 6 ani mai înainte se pregătiă Domnia Suțescilor.

Caragea se răcesce cu atât mai mult în relațiunile sale cu Ledoulx, cu cât de Gentz, în depeșa sa din 2 Februarie 1813, îi demonstră că Austria singură pôte ajunge să aducă pacea în lume. (1)

Intr'altă depeșă de la 11 Martie 1813, de Gentz pune în relațiune faptul, că însăși Rusia se arată dispusă a nu mai urmări politica sa veche, egoistă, turbulentă, avidă de cuceriri și de dominațiuni.....

Tôte aceste informațiuni erau de natură a îndepărtă pe Caragea de Francia, în loc de a-l apropiă.

Când la 1813, Martie 29, Austria deveni aliata Rusiei și când apoi, în primele zile din Aprilie, Rușii intrară la Hamburg, Caragea nu mai avu reserve față de Ledoulx. Fleischackel și cu consulul rusesc sunt stăpâni pe situațiune. Ledoulx scrie lui Maret în 17 Aprilie:

.....L'entrée des Russes à Hambourg a achevé de faire perdre la raison à la Cour de Caradja; tout ce que je dis actuellement à ce Hespodar n'est écouté qu'avec cette froide politesse qui caractérise si bien la duplicité des Grecs. Les ministres font les conjectures les plus malveillantes.

La 25 Aprilie Ledoulx adăogă a scrie:

Les succès des Russes rendent ma position tout à fait pénible (au milieu de ces Grecs). De când ôstea neamică e la Dresda, Lipsca, Hamburg... le crédit du consul de Russie est monté au pont de rendre toutes mes démarches presque nulles.

Succesele neașteptate ale Francesilor de la 2 Maiu (Lutzen), de la Bautzen, Wurtchen și Hoch-kirschen (19-22 Maiu) schimbă însă, după cum eră de prevădut, direcțiunea giruetei de la Bucuresci. Deja după victoria de la Lutzen, Ledoulx scriă lui Maret:

Victoria de la Lutzen a fost publicată la Bucuresci.

«Il me serait difficile de rendre avec assez de vérité à V. E. l'effet que cette victoire a produit dans ces contrées. Le Prince... semblait n'être plus le même homme. Il a été jusqu'à me dire qu'il respirait enfin!

Când *Monitorul Universal* frances sosi în Bucuresci, aducând de-

---

(1) Veđi pag. 6 din cartea Comitelui Prokesch Osten fiu.

tăliile bătăliei de la Lutzen, revirimentul la Curtea lui Caragea se făcù și mai pronunțat:

Ledoulx scrie (1) la *Moniteur Univ.*, aducând scirea afacerii de la 2 Mai: Les partisans russes en Valachie sont consternés et je puis déjà annoncer à V.E. que l'esprit public commence, dans ces contrées, à être en harmonie avec les aigles victorieuses de notre grande nation. Le Prince Caradja reçoit très freq-t des estafettes de Vienne... Le trimite îndată la Constantinopole. L'entrée de S. M. à Dresde a frappé ici tout le monde d'étonnement. Le Prince m'a dit que le grand visir en le remerciant du soin qu'il a de le tenir au courant des événements de la guerre, lui exprime tout le plaisir qu'il a ressenti én apprenant la victoire remportée par S. M..... sur l'ennemi naturel de l'Empire Ottoman.

La 16 Iunie 1813 Ledoulx adaogă:

Spiritul public în Valachia... commence à revenir en faveur du vainqueur. Les partisans russes se taisent; le Prince prend des formes plus amicales vis-à-vis de nous; les sujets de S. M. sont déjà traités avec plus de douceur.

Ne mai venind la Bucuresci câte-va zile vești favorabile Muscalilor, Caragea, pe care Ledoulx nu uită de a-l numi, «*notre faux ami*», a isbutit să-l facă a dori împăcarea cu Francia și l-a îndemnat să scrie însuși o scrisore ministrului Maret. (2)

Le Prince Caradja paraît désirer aujourd'hui la bienveillance de notre gouvernement; que ce désir soit sincère ou non, j'ai cru devoir pour le bieu du service lui laisser entrevoir l'espérance de l'obtenir. Il me remet aujourd'hui une lettre pour V.-E. en me priant de la faire parvenir sûrement.

(1) Bucuresci, 1 Iunie 1813.

(2) Nu-î de mirare că Caragea se decide a adresă lui Maret următorea epistolă:

Bucarest, 26 Juin 1813.

Les qualités éminentes de V. E. et la haute réputation, dont elle jouit à si juste titre, m'avaient depuis longtemps inspiré le désir de prétendre à l'honneur de sa connaissance directe.

Le passage par Bucarest du courrier se rendant près de V. E. m'en fournit l'occasion et je la saisis avec empressement pour faire hommage à V. E. des sentiments dont je suis animé.

Je suis flatté, Mr., que le Consul de S. M. Impériale et Royale en Valachie, aura déjà porté à la connaissance de V. E. l'attachement que j'ai voué à la nation française, alliée de temps immémorial et toujours amie de la Sublime Porte Ottomane et la part que je prends aux intérêts des sujets de S. M., qui se trouvent dans le pays.

Je m'estimerai heureux si V. E. veut bien croire aux témoignages qu'on aurait pu donner en ma faveur et si elle daigne me fournir l'occasion de faire preuve de mon dévouement et je la supplie d'agréer la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être, etc.

Prince de Caradja.

Ledoulx îndemnă pro șeful său Maret să nu refuze de a răspunde lui Caragea, căci «o simplă scrisoare produce câte odată efecte foarte salutare asupra spiritului unui Gospodar». Armistițiul de 40 de zile acordat de Napoleon, după ultimele lui victorii, arată pe acest suveran din nou stăpân situațiunii.

Ca să-și manifeste apoi apropierea de Muscali, sau cel puțin de tripla alianță, ori de puterile care aveau s'o semneze neîntârziat, Caragea, la momentul psihologic, când înțelese că Napoleon e pe ducă (la 14 Aprilie st. n., se făcuse coalițiunea Puterilor europene la Gand și la 18 Iunie se întâmplase învingerea de la Vaterloo), începù a se purta foarte rău cu reprezentantul Franciei la Bucuresci, Ledoulx.

Acesta, la 28 Iunie, scrie din Bucuresci către Principele de Benevent, ministrul Afacerilor străine din Paris, că pe cât timp Caragea știu pe Napoleon în picioare, s'a purtat bine cu dînsul, a fost imparțial cu reprezentanții tuturor Puterilor, iar după ce regalitatea s'a înființat în Franția, închipuindu-și că Franția nu va mai avea înrîurire pe lângă imperiul otoman, ori că Rusia singură este de temut și de respectat, ca una ce singură are înrîurire la numirea și la mazilirea Domnilor Români, pe totă ziua își manifestă rea voință pentru Ledoulx, pentru supușii franceși.

Restul anului 1813, cu alternativele de succese și de pierderi ale lui

Maret, după povățuirea consulului Ledoulx, nu întârzie a răspunde lui Caragea în modul următor:

Maret către Prințul Caragea.

Dresda, 11 Iulie 1813.

Principe,

Scrisoarea ce Excelența Văstră mi-a făcut onoarea de a-mi adresa la 26 Iunie, mi-a fost remisă la Dresda, unde se întorse Maiestatea Sa, în timpul armistițiului care a urmat primele sale victorii. Eu sunt cu atât mai mult simțitor la dorința ce voi exprimați, Principe, de a avea relațiuni cu mine, cu cât eu împărtășesc sentimentele ce vă îndemnă să le formați. Maiestatea Sa va lipsi câte-vă zile pentru a vizita nonele armate care vin să se rennescă cu forțele, cu care ea a deschis așa de glorios campania. Eu îl voi înțreține la reîntorcerea sa despre dispozițiunea ce voi ați binevoit a-mi exprima. Maiestatea Sa vă va fi mulțumitoare pentru protecțiunea, de care supușii săi vor continua să se bucure în Principatul ce vă este încredințat, și ea va vedea cu plăcere că sistemul de amicitie, ce-l născuse cu Sublima Pfortă, este exact urmat de unul din ofierii înălțimei Sale, care se bucură de favoarea ei cea mai mare și de înalta sa încredere.

Am onoare de a oferi Excelenței Văstre asigurările înaltei mele considerațiuni.

(S.) *Maret duc de Bassano.*

Napoleon, face și pe Curtea din Bucuresci să nu mai scie încotro să-și mai întorcă vîntrelele. Din luna lui Iunie, de când cabinetul de la Viena deveni centrul tuturor negociațiunilor, Austria, și decî agentul ei Fleischhackel este cu deosebire omul zilei pe lângă Caragea. La începutul lui Iulie 1813, se lătesce în Bucuresci și Iași ba și la Constantinopole svonul că, dacă pacea nu se va face, Austria va fi aliata Rușilor. Acéastă scire o confirmă «Gazeta de Petersburg . Decî girueta de la Curtea din Bucuresci se mișcă violent între cele două curențe— Austro-Rusesc. (1)

Intre aceste, la 10 Iulie 1813 sbucnesce ciuma. Ledoulx raportéază lui Maret, că acéastă epidemie a izbucnit într'o mănăstire la o mică leghe depărtată de Bucuresci și că terórea este mare în capitala țerii. Ceî cu dare de mână fug din Bucuresci care în cotro. Până la 15 27 August 1813 muriră 92 de Bucurescenî, în 8 zile, isbiți de acéastă bôlă. Cu tótă gróza bôlei, Caragea retras din Bucuresci la Cotroceni, ne scăpînd din vedere declarațiunea de rășboiî făcută de Austria contra lui Napoleon la 3/15 August și apoi încheerea Triplei-Alianțe de la 2—9 Septembre st. n.; cunoscînd rezultatele bătăliei de la Lipsca (16—19 Octobre); luarea Danțigului de Muscalî după un an de asediû; intrarea Prusienilor la Amsterdam, în 21 Novembre.... pe tótă ziua mai mult își întorcea fața de la Ledoulx.

Încă înainte de finele anului 1813, Caragea profită de prezența lui Talleyrand la Viena, ca să stăruéscă pe lângă dînsul să recheme pe Ledoulx.

În așa împrejurări înțelegem cele ce Ledoulx scrie:

«Consulul Rusiei este singurul ascultat. Supușii și protejații ruși sunt singurii cari obțin dreptate. Acéastă atențiune mică este împinsă așa de departe, în cât considerațiunea noastră a cădut cu totul într'o stare de nesuferit. La Iași, Francesii au fost maltratați, fără ca să fi putut obținé reparațiune. Aici, uitînd că pavilionul regal fâlfâie de-a-supra casei consulare, uitînd respectul datorit florilor de crin și coardei albe, mai mulți Francesi au fost insultați de Greci. Am reclamat cu căldură, împins chiar de a duce plîngerî la Constantinopole, fără ca D. Principele Caragea să fi vrut a aruncă o privire asupra capitulațiunilor noastre. În sfîrșit, Domnule, acum în urmă, o insultă gravă fiind făcută consulatului, eu m'am hotărît de a expediă printr'un curier plîngerile mele la Ambasada Maiestății Sale, la Constantinopole. Eu nu voiî întreținé aici pe Alteța Vóstră cu tóte amănunțimile plicticóse

---

(1) Veđi nota lui Ledoulx către Maret, din 9 Iulie 1813.

ale acestei insulte, sperând că d-l ambasador va obține cu ușurință reparațiunea care ni se datorește. Voiu cită numai o singură frasă pronunțată de D. Principele Caragea, și aceea pentru a da Alteței Văstre măsura opiniunilor sale actuale.

«Asupra dreptelor observațiunii ce eu îi făcuî, el a îndrăsnit să-mi spună:

«Nu mai este ca în timpul lui Napoleon; acumă eu pot scrie direct Regelui Vostru și să-l fac să te recheme, dacă acésta mî-ar conveni.»

El a adăogat cu ironie o mulțime de lucruri așa de ridicule, ca și modul său de a vedé.

.....
 «Am tot dreptul de a speră, că Ambasada va luă în considerațiune dreptele mele plângeri și că Pórta nu va face nici o dificultate de a ordonă Prințului Caragea de a avé pentru consulatul Maiestății sale prea creștin aceleași considerațiuni ce le are pentru acei ai altor Puteri.»

Nu avem anume detalii asupra scandalului întîmplat contra căruia reclamă Ledoulx. Din notele acestuia rezultă, că au fost insultate drapelul și scutul regal frances de la pórta consulatului de nisce Greci din ómenii Curții și că la una din petrecerile de pehlivănii de la Curte au închipuit un manechin îmbrăcat în haine de ofițer frances, avénd și panglica legiunii de onóre la pept, și servitorii palatului îl aruncau de la unul la altul spre marele chef al spectatorilor, între cari însuși Domnitorul. În Hurmuzaki se pot vedé protestul și raportul, cari au motivat plecarea din Bucuresci a lui Ledoulx.

Talleyrand, la 6 Ianuarie 1814, scrie colegului său Jocourt cum că Domnul Muntean i-a adresat mai multe tânguirii contra lui Ledoulx și că i-a satisfăcut cererea. Talleyrand vestise în adevér lui Caragea, că Ledoulx fusese îndepărtat. În faptă, în ultimele luni ale anului 1813, nu mai găsim pe Ledoulx la Bucuresci și pare că e dus la Constantinopole. La finele anului însă, Ledoulx se întórce la Bucuresci. Caragea reclamă din nou la Talleyrand și acesta scrie ministrului Jocourt în 6 Ianuarie, că întórcerea lui Ledoulx în Téra-Românescă, după ce Talleyrand a fost vestit lui Caragea rechemarea acestui consul, este necuviinciosă și decî cerea Talleyrand, ca Jocourt să trimită ordine lui Ledoulx de a plecá din Bucuresci imediat la noul său post de consul, la Rodos.

Marile evenimente din centrul și apusul Europei, din 1814, au exercitat de sigur influența și asupra Principatelor. Partidul anti-muscălesc primesce o lovitură grea, din faptul căderii Impératului Napoleon.

Italinski devine iar omnipotent la Constantinople. (1) La Bucuresci și Iași reveniaă consuli ruseci.

Campania lui Caragea contra reprezentantului frances din Bucuresci eră de sigur încurajată de consulul rusec. Neîndoiros, că ambasadorul rusec din Constantinople ajută pe cât mai bine pe Caragea în reclamațiunile lui la Pórtă contra lui Ledoulx. De sigur că a măsurat, că cu cât se îmbogățise mai mult, pe atâta crescuse și înrîuirea lui Caragea la Constantinople, așa că nici acușările ce acolo străbăteau din țeră în contra stórcerii ei de către Domnitor, ne cum reclamațiunile lui Ledoulx nu puteau să-l înspăimînte. Departe de a-și perde trecerea pe lângă Vizirul, la finele lui Maiu 1814, Sultanul trimite lui Caragea, prin unul din boerii partisanii ai lui, un nou *hat* plin de laude și însoțit de un inel împodobit cu diamante, ca dovadă a buneii opiniuni de care Caragea se bucură în Turcia. (2)

La acéstă dată, Pórtă permite lui Caragea să învoéscă exportarea de grâne în Ardeal, unde eră fómete. (3)

Acéstă distincțiune o vede cu propriii săi ochi Ledoulx, care, cu tóte ordinele primite de plecare, rămăsese în Bucuresci. Se pare că avu chiar și asupra lui Ledoulx óre-care influență solemnitatea primirii de către Caragea a firmanului însoțit de daruri de la Sultanul, la 5 Iunie, căci printr'o notă a lui către Talleyrand, din 13 (25) Iunie, se arată mai puțin dușman Domnitorului Muntean. (4).

(1) *Moniteur Universel*. No. 129, Lună, 9 Maiu 1814.

Din Constantinople, de la 26 Martie se sună că Italinski, ambasadorul Rusiei, care eră acolo de 2 ani, a fost primit în audiență de Sultanul și de Vizirul «avec toutes les marques de distinction dues à un personnage de son rang et au représentant d'une puissance voisine aussi considérable.»

Acéstă recepțiune făcută lui Italinski eră în legătură cu scirile ce începeau a veni la Constantinople despre concentrări de trupe ruseci.

Din Valachia se primesc în Iunie și Iulie 1814 sciri, că Rusia concentră oștiri la fruntaria Poloniei.

(2) *Moniteur Universel*. No. 197, Jendi, 16 Juillet 1814. *Constantinople, 10 Juin*.

Le 5 du même mois (Juin), un boyard a été expédié à Bucharest pour porter au Prince Karadscha un hatt très flatteur du Grand Seigneur avec une bague garnie de diamants, comme une preuve évidente de la satisfaction de ses services.

(3) *Borghiovici către Rege*. Constantinople, 10 Iunie 1814.

Sultanul a permis exportul a 50.000 kile de grâu din Valachia în Transilvania, unde e fómete. Pag. 497, *Iorga*.

(4)

Bucarest, 25 Juin, 1814.

Le Prince Caradja, dont la conduite dans ces derniers temps a été très mesurée, jouit un moment d'une très grande confiance; il vient d'en recevoir un témoignage rare dans l'empire Ottoman: c'est une lettre autographe du Sultan avec un superbe poignard, cadeau très honorable pour les Princes Grecs.

Maî tenace Caragea în ura lui contra lui Ledoulx. Acum maî cu sémă, când Napoleon nu maî eră şi când Ludovic al XVIII-a intrase la Paris, Caragea adreséză din nou scrisóre lui Talleyrand şi reclamă din nou în contra lui Ledoulx «cel maî incomod domnişor care vr'o dată a fost adversarul meu».

«Vice-consulul naţiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniformă de mareşal de Francia, şi cu pretenţiuni de ambasador, s'a făcut în Bucuresci corifeul tuturilor intrigilor».

Cauza ocaională a ultimelor supărări ale lui Ledoulx, Caragea o pune pe séma unei băătăi dintre un cihodar Domnesc şi vizitiul d-nei Ledoulx. Acesta voiă să trecă în góna cailor într'o stradă, unde eră adunare de lume. Cihodarul Domnesc apucă caii de frâne şi-i opresce. De aci cértă şi bătae între vizitiu şi cihodar. Ledoulx declară, că s'a insultat pavilionul frances şi vechia neînţelegere dintre consulul frances şi Domnitorul Caragea ie din acel moment faţa unui conflict diplomatic. Acestea le arată scrisórea lui Caragea din 7 Iulie cătră Talleyrand, în cuprinderea următoare :

Principele mei,

Absenţa Alteţei Vóstre din scena politică fu epoca celor maî mari nenorociri ale Europei şi reîntórcerea sa însémnă pacea. Cel dintâiu om de stat al secolului său, ministru al celei maî puternice Monarchii a creştinătăţii, pe lângă un Monarch pe care virtuţile, luminile şi nenorocirile sale îl fac obiectul a tuturor respectelor şi speranţa lumii civilisate. Ast-fel este tabelul consolator, ce acéstă Francie, altă dată arbitra naţiunilor, maî apoi mlăciul lor, presintă astăzi tuturor speranţe pentru repaosul şi prosperitatea popórelor. Decî, Principe, cu o plină încredere vin în acest moment a cere asistenţa Vóstră contra celui maî incomod domn, care vr'o dată a fost adversarul meu. Vice-consulul naţiunii franceze, d-l Ledoulx, cu uniformă de mareşal de Francia, şi cu pretenţiuni de ambasador, s'a făcut aici corifeul tuturilor intrigilor, protejéză partidele, se răsboesce contra altora, onoréză pe cine-i place, aruncă disgraţia sa celui care n'are noroc să-i convină; şi réul meu noroc mă pune în primul rang al acestora. Eú nu fac de loc Alteţei Vóstre istoricul tuturilor gravaminelor, de cari am avut a mă plânge. Odată numai am făcut acésta

Acésta fu în luna lui Februarie 1813. Ocasiunea fusese neînsemnată, şi E. S. D. Ambasador imi făcù dreptate. Acésta va fi a doua şi îndrăsnesc să sper, cel puţin eú o doresc cu căldură, că acésta va fi ultima. Sunt câte-va zile de când un albanes al d-nei Ledoulx avù o cértă cu unul din cihodarii mei, sau pajl. El primi câte-va lovituri, cari nu lăsară urme de loc. Causa fu că trăsura acestei dame fiind oprită în o stradă de o îngrămădélă, vizitiul său vroî să forţeze trecerea, cu cea maî mare iuţélă, într'un loc fórte strîmt, împedical de o mulţime de trecători. Pajul meu, care eră acolo de serviciu, temêndu-se ca cine-va să nu fie călcat, pentru a moderă iuţéla cailor, se aruncă înainte şi-i opri de frâne. Albanesul d-nei Ledoulx se dete atunci jos de după trăsura şi bătù pe pajul meu. Apoi d-l Ledoulx imi trimite plângerea sa prin chiar albanesul său. Din partea mea, eú vroî să ascult şi

pe paj. Nicî unul din doi nu voia să fie provocatorul. Pentru mai multă convingere, d-l Ledoulx hotărî să facă o anchetă la fața locului; tot așa am făcut și eu și amîndouă rezultatele se găsiră însă contradictorii. În fine ca la nîsce agenți de asemenea specie, se pôte presupune o educațiune fôrte neglijată și greșeli din ambele; părți eu am trimes; să se propună d-lui vice-consul de a împărți și pedépsa, pentru că în definitiv el cerea una. La acéstă propunere el alergă la mine plin de mînie, amenințându-mă că se va duce să se plîngă însuși și-mî ceru un pasaport. Mirarea mea fu extremă și eu fî răspunsei: d-le, nu mai este timpul lui Napoleon. Ludovic al XVIII-a are alte principii. Tot ceea ce el a vrut să riposteze este nedemn de un frances, și eu nu îndrăsnesc s'o scriu Alteței Vóstre. Ast-fel este, Principe, detaliul acestei miserabile, dar ciudate afaceri. Dacă Alteța Vóstră a fost informată de insolența cea peste mîsnră a d-lui Ledoulx în purtarea sa; dacă ea a fost încunoscîntată de discordiile și scandalurile cauate de acest caracter cu totul îndrăsnet; ea va binevoi a ajutá contra lui pe supușii unui stat care, de trei secole, fu cel mai întîm și cel mai fidel aliat al Augustei și glorióse case a Franciei, și care nu pôte decît să voescă cu multă ardóre a reînoui legăturile sale cu Monarchul așa de just dorit, pe care cerul ni l-a redat de curînd.

Am onórea de a fi...

Nu scim dacă Talleyrand a răspuns la scrisórea lui Caragea. E probabil că nu, de óre-ce el trimete o a doua scrisóre la 20 August 1814, prin care revine asupra cestiuinii numind-o cértă de slugi (*querelle de valets*). În acéstă a doua scrisóre mai mult ca în cea dintâiu, Caragea face paradă de sentimente filo-francese.

Iată și acéstă a doua scrisóre:

Principele Caragea către Talleyrand.

Bucurescî, 20 August 1814.

Principe,

Atașamentul meu cunoscut pentru Francia, amica și aliata naturală a Sublimei Porți și, pot s'o spun, opiniunea stabilită despre constanța principiilor mele, probéză în destul, că la vîrsta la care am ajuns, bănniala, că mî-am schimbat sentimentele, n'ar puté să fie primită; dar sunt și mai afectat de întreprinderile rîutății de a mă pune rêu cu Francia. Din astă pricină, am onóre de a mai vorbi iarăși cu Alteța Vóstră despre tracaseria ce mî-a făcut și pe care o urméză cu înverșunare vice-consulul națiunii francese.

Am avut, Principe, onórea de a vă face cunoscute, în tótă veracitatea lor, amănuntele certe de valeți (*querelle de valets*), din care d-l Ledoulx face manifestul declarațiunii de răsboiî contra mea. Ceea ce nu sciam atunci, e că făcû la fața locului scenei un proces-verbal de informațiunii semnat de câți-va indiviđi din drojdia poporului, devotați lui. Acești indiviđi sunt cei mai mulți ómenî făr' de căpătăi. Am probă la acéstă în tribunalele Principatului meu, prin reclamațiuni đilnice, ale căror motive sunt următóarele:

Câți-va scăpați din insulele Ionice, din provinciile de pe țermul drept al Dunării și din alte țeri ale Turciei, carî nu prea sciû biue ce e Francia, dar carî din faimă

añ aflat că se află în acest oraş un consul frances, care îşi permite de a protege, la trebuinţă chiar contra poliţiei şi drepturilor ţării, se grăbeşte de a se pune sub sentinţa lui. Dar în adevăr, căinţa nrmază după órba încredere, iată că tânguiri repeţite înui spun, că, din cauza cinmei, mulţi din tipuri de acest fel de ai d-lui Ledonlx añ murit anul trecut, şi că clironomiî lor legitimi n'añ găsit după ei decât păreţii goi şi nemişcătórele; şi până astăđi reclamaţiunnele de mobile şi de bani se nrcă la suma de 150.000 lei. Aşa dar sigiliile puse de el (Ledonlx), după mórtea acelora, se vėd că n'añ fost decât formalităţile ilusorii şi din depozitele încredinţate în mâinile lui nu s'a ales mai multă realitate.

Asupra acestor fapte puteam autorisă şi primî reclamaţiunni serióse. Póte că eram dator, dar scandalul ar fi fost neplăcut naţiunii francese; am preferat deci mijlócele tăcute ale conciliaţiunii. Unul din primii boeri ai Valachiei, d-l Vornic Slătineanu, magistratul însărcinat cu afacerile de această natnră, a fost trimis de mine la el, ca să trateze de aceste trebî, şi a fost insultat de el. În scrisórea, ce avusei onórea de a scrie Alteţei Vóstre, în luna lui Iulie trecut, ea a vėđut tăcerea mea asupra acestor gravamine, şi dacă astăđi nu mai perseverez în aceeaşi moderaţiune, este pentru că d-l Ledonlx mă sileşte să probez, că e cel puţin fórte distras şi că aserţiunnele şi procesele sale verbale nu merită mai multă credinţă, de cum sigiliile şi depozitele sale n'añ realitate.

Dacă e adevărat că spiritul de conciliaţiune este calitatea necesară orî-cărni agent politic, repet, d-l Ledonlx este de caracterul cel mai antidiplomatic, şi mai că este cu neputinţă de a ave de tratat cu el, fără de a primî de la el insulte. Suprim numeroşele probe despre acesta. Tótă nobilimea ţării se jălnesce de el.

Dar ceea ce e şi mai funest, este acea aviditate de intrigă, care duce discordia în familiî, silindn-se în acelaşi timp s'o aprinđă între autorităţi. El a aruncat în desolare pe nna din cele mai întâiî, din cele mai puternice şi mai numeroşele case din Valachia; surprins de un june boer din această familie, într'o circumstanţă în care tinėrul boer primiă cel mai mare ultragiū, a fost (Ledonlx) maltratat şi bătut. Această aventnră, ajunsă la cunoscinţa publică, fű de un mare scandal şi consternă mult pe cei-lalţi agenţi străini aflători aci. De astă dată nu i-a trecut prin minte să se jălnescă despre cele întimplare, la Ambasadorul sėn.

Jălnirea ce a dat contra mea de curėnd a ocasionat din partea Ex. Sale o notă către Înalta Pórtă; şi eu am fost silit să-mi fac raportul meū, şi M. Sa Imperatorul, stăpănnul meū, găsind că snt în tot dreptul meū (*irrépprochable*) în această afacere, m'a oprit de a consumî să dañ satisfacerea ce d-l vice-consul prelindeă de la mine. Totuşi Ex. Sa, d-l Ambasador i-a scris să mi-o cėrá, şi, la refusul meū, să închidă Consulatul şi să plece. Conformăndu-mė ordinelor ce aveam, am refusat, şi d-l Ledonlx a plecat, ca să asculte de acele ale Ex. S. d-l Andréossy.

Intemeiat tare pe «*ma droiture*», mă rezim, Principe, pe conduita mea şi esenţialmente pe justiţia şi interesul Alt. V., dacă veî binevoi a mi le acordă.

Am onóre, etc.

Principele I. de Caradja.

De astă-dată reclamaţiunea lui Caragea este ascultată: Andréossy chemă la Constantinopole pe Ledoulx, sub pretext ca să sprijine mai bine şi mai direct reclamaţiunile Ambasadorului la Înalta Pórtă, de satisfacţiune pentru insulta adusă de Caragea pavilionului Franciei.

Ledoulx vestesce lui Talleyrand în 23 August plecarea din Bucuresci, adăugând că speră că va avea în curând satisfacțiunea de a-i anunța, că s'a întors la postul său din Bucuresci și că considerațiunea Franței la această Curte grecască e complet restabilită.

Numai la 13 Septembre 1814, cu toate acestea Talleyrand răspunde lui Caragea în mod evasiv, apelând numai la bunele relațiuni ce trebuie să existe între el și Franța.

Ledoulx nu pare cu toate acestea să fi fost mulțumit de mersul afacerii, de ore-ce-l vedem căutând a dispune bine în favoarea sa pe Directorul general al cancelariei ministeriului Relațiunilor externe din Paris. Se pune bine cu sfinții mai mici. Prin ei cercă a-și asigura pozițiunea de la Bucuresci și a explica din nou conflictul, legitimându-și purtarea. (1)

Între acestea se întâmplă înlocuirea ambasadorului frances Andréossy de la Constantinopole. Andréossy iea cu dînsul pe Ledoulx și

(1) Scrisoarea lui Ledoulx către d-l Reinhard, Director general al cancelariei la ministeriul Relațiunilor externe din Constantinopole, 25 Septembre 1814.

Arată că de la suirea pe tron a lui Ludovic XVIII, Grecii se poartă ostil către Franța. Principele Caragea, în loc de a repara insulta ne mai auzită, care a fost făcută sub ochii lui consulatului Regelui, a decis prin ultragii continue plecarea sa la Constantinopole. Nu vă voi întreține eu cu detaliile unei afaceri care interesează atât de direct considerațiunea noastră. Notele oficiale ale Ex. Sale d-lui Ambasador; rapoartele amănunțite ce i-am prezentat; totul a fost trimis ministeriului și în aceste acte veți găsi convingerea ultragiilor, de cari ne acoper Grecii, ultragii, cari puteau nimici pentru tot-deuna creditul nostru în provinciile Valache și Moldave, dacă d-l Ambasador n'ar fi arătat în această împrejurare, ca în multe altele, acest caracter de tărie, această demnitate ce-l caracterisă și cari impun tuturor inimiilor secrete ai Franței.

Ledoulx și-a părăsit la Bucuresci nevasta și copiii, numai ca să nu se scadă considerațiunea Franței! În Orient, la începutul noului regim din Franța, trebuie ținută sus această considerare! Laudă mult pe Andréossy din acest punct de vedere, căci lucrează energie și în cestiunea lui, ca să fie de pildă și pentru alți consuli. Caragea și el, simțind cu tot partidul său, că și-a atras o cestiune periculoasă, răspândește aurul cu amândouă mâinile, face să umble toate resorturile unei intrigi gróznice: false avertisări, calomnii, corupțiuni de toate felurile; el întrebuințează toate mijlocele, cari fac a nu isbui demersurile d-lui Ambasador. Nu ne îndoim, că Al. Sa Principele Benevent, vedând raportul d-lui Ambasador în cestiune, se va rosti în favoarea mea. Dar fiindcă Principele Caragea se razimă pe vechi legături, ce are cu unul din primii slujbași ai Ambasadei franceze; încredințat că acești oameni, cari neconsiderând decât interesul lor personal ar pute să prezinte lucrul sub un fals punct de vedere și acesta pentru a atenua ceea ce e culpabil în conduita Principelui Valachiei, în privința noastră; știind de asemenea că nu sunt lipsit de invidioși, neamici, chiar printre subordinații mei, cari, cred, ar pute să profite de ocaziunea de a mă pune rău la biurouri; am recurs, d-le, la inapreciabila dv. amicitie...

ajungând la București, în trecerea sa spre Franția, căcă, nici măi mult nici măi puțin, de a-l impune Domnitorului, măcar că eră înlocuit prin Foresta.

Din București, cu data de 3 Decembre 1814, Ledoulx scrie lui Talleyrand, alăturând pe lângă nota sa un lung memoriu, prin care căcă a explică și a legitimă purtarea sa și face istoricul cestiunii. Prin acest memoriu acasă de trădare a intereselor Franciei pe un impiecat de la Ambasada din Constantinople, pe Devale, dicend că acesta a conspirat împreună cu agenții Domnitorului Muntean, ca amic declarat al lui Caragea. Ledoulx, în sprijinul memoriului, alipesce la nota sa și alte acte justificative, între cari și copii după raporturile sale anteriore cătră ambasadorii din Constantinople și măi cu sémă copia declarațiunii d-lui Ruffin consilier la Ambasada francesă, însărcinatul de afaceri din Constantinople. (1)

Ruffin, ca să apere purtarea lui Ledoulx, face biografia lui Caragea înainte de a ajunge Domn, ținend să probeze că acesta fusese trecut fățiș neamic al Franciei.

Domnitorul Muntean, vędend că în mod neașteptat s'a întors la București *incomodul consul* frances, nu măi găsesce alt mijloc de a se apără contra lui decât de a cere intervenirea amicului său de Gentz din Viena printr'o lungă scrisore, în care se tânguesce de purtarea acestuia și de modalitatea, prin care fostul Ambasador al Franciei la Constantinople, comitele Andréossy, a cercat să impună pe Ledoulx,

---

(1) Ledoulx către Talleyrand. București, 3 Decembre 1814.

Domnule,

Am onórea de a aduce la cunoscința Alteței Vóstre o amintire istorică, care a fost între Principele Caragea și mine; de la restabilirea Prinților noștri legitimi pe tronul Franciei, conduita mea a fost dictată de cel măi profund devotament; a fost aprobată de Excelența Sa d-l Ambasador și în ultimul loc de d-l Ruffin, a căruia atestațiune trebuie să fixeze o judecată exactă asupra sentimentelor Principelui Caragea în privința Franciei.

M'am întors la postul meu și Excelența Sa d-l Ambasador va aveă bunătate să informeze pe Alteța Vóstră de tóte împrejurările ulterioare acestei afaceri. Grecii aflând că eram înlocuit aici prin d-l Foresta și menit la postul de la Rodos, care este privit în Levant ca un loc de exil, pentru că cea măi mare parte din pașale sau ministrii depuși acolo sunt surghiuniți, spun în public, că Principele Caragea a isbutit să facă asemenea schimbare prin puternica sa influență și că mi s'a vestit acésta printr'o scrisore a Alteței Vóstre trimisă imediat de Caragea la Inalta Pórtă. Totuși serviciile mele, devotamentul meu și justiția, care caracterisă pe Alteța Vóstră îmi oferă garanția liniștitóre, că intrigile grecesci nu m'aũ făcut să demerit.

să-l oblige a-l recunoșce din nou. Caragea respinge cu tărie această recunoșcere și declară că va avé de aprópe priveghere pentru interesele supușilor francesi el însuși, până ce Francia va trimite un alt consul, agreat de dînsul. De Gentz este rugat să stăruască pe lângă Talleyrand ca să-l debaraseze «de acest óspe incomod» (1).

(1) Iată întréga scrisóre a lui Caragea către de Gentz. Buc., 4 Novembre 1814.

Mon cher Monsieur Gentz,

Il y a trois jours depuis S. E. Monsieur le Comte Andréossy ci-devant Ambassadeur de France près la S. P. est arrivé ici de retour de son ambassade; il a ramené avec lui ce Monsieur Ledoulx au sujet duquel j'ai pris la liberté d'écrire deux fois à S. Altesse Monsieur le Prince de Talleyrand et que S. A. avait nommé par S. M. très-chrétienne à un autre consulat, comme Elle a bien voulu vous l'écrire, et il insiste à me le faire connaître comme consul de France à Bucarest, sans avoir égard à tout ce que j'ai eu l'honneur de lui communiquer.

Je lui ai répondu que puisque Mr. Ledoulx a fermé publiquement le consulat et est parti d'ici d'une manière très-choquante; que j'ai pris la liberté de porter mes griefs contre lui à la connaissance de S. Altesse Mr. le Prince de Talleyrand, qui a bien voulu me faire savoir par le canal d'un ami, que Mr. Ledoulx est nommé à un autre consulat; que j'ai vu dans les papiers la nomination d'un autre à sa place et que j'ai été obligé de porter toute cette affaire à la connaissance de mon gouvernement; il ne m'était plus permis de reconnaître Mr. Ledoulx comme Consul de France en Valachie, de mon chef. J'ai prié S. E. de vouloir bien faire grâce non seulement à moi, mais encore à toute la noblesse Valaque, à laquelle Mr. Ledoulx a causé tant de scandales, et de nommer, s'il est autorisé à cela, telle autre personne qu'il lui plairait pour gérer les affaires du Consulat français *ad interim*, mais S. E. n'a nullement voulu démordre et persiste à réinstaller Mr. Ledoulx. Consul de France en Valachie.

J'ai promis à la fin à Son Altesse Mr. le Prince de Talleyrand d'une part, et à mon gouvernement de l'autre, de me conformer aux instructions que je recevrai, que je respecterai dans cette intervalle, comme j'ai fait toujours, la nation et son consulat, mais que je ne saurais me résoudre à être en relation avec Mr. Ledoulx. Pour toute réponse S. E. m'a fait dire, que Mr. Ledoulx est le véritable Consul de France à Bucarest; que malgré tout ce que S. A. Mr. le Prince Talleyrand écrit ou voudrait écrire, Mr. Ledoulx sera toujours Consul en Valachie, excepté s'il reçoit un ordre formel de la Cour, qui l'en destitue. Que Mr. de Jaucourt lui écrit en chargeant Mr. Ledoulx de quelques affaires qui regardent son poste actuel, et que si même il y a eu nomination d'un autre Consul en Valachie, ces sortes de nominations deviennent très-souvent nulles dans les nouveaux gouvernements et que leur changement est très fréquent; que pour cette raison il autorise Mr. Ledoulx à reprendre ses fonctions.

Voilà, mon cher Mr. Gentz, où nous en sommes. Je ne saurais vous dire combien j'en suis peiné et quel affront serait pour moi d'être forcé d'avoir affaire à une personne qui m'a insulté et qui est odieuse à la Principauté que je gouverne. J'ai donc recours à votre amitié et vous supplie de vouloir bien interposer vos bons

În afacerea dintre Ledoulx și Caragea colecțiunea Hurmuzaki, supplément I, volum II, aduce diverse acte.

În totă această afacere dintre Caragea și Ledoulx, repetim că Consulul rusesc a fost un resort de acțiune. Ledoulx nu era *persona grata* pentru Muscali, de multă vreme. Se știe că Ledoulx a fost nevoit, în 1812, să abandone postul din Bucuresci din ordinul Muscalilor (1)

Afacerea aceasta se întâmplă când în Bucuresci sosise vestitul Consul engles Wilkinson, autorul cărții: «*Tabel istoric, geografic și politic al Moldovei și Valachiei.*» El nu amintesc nimic despre acest conflict, care urmă să intereseze pe toți consuli, dacă cu adevărat culpa era numai a lui Caragea. (2)

La 1 Novembre 1814 se deschide Congresul de la Viena. Turcia nu este chemată să participe la acest Congres. Acesta dă ocaziune de bănueli: se știe că la Congres se va pune pe tapet și cestiunea Orientului. Se publică broșuri în acest sens. Chiar însuși Wilkinson, reprezentantul Angliei din Bucuresci, exprimă părerea, că cel puțin Principatele ar fi trebuit împărțite între Austria și Rusia, susținând că numai așa s'ar pute împiedica întinderea mai departe a Rusiei asupra Turciei!...

Totuși Austria și Rusia pândindu-se una pe alta, cestiunea fù evi-

---

offices et de supplier de ma part S. Al. Mr. le Prince de Talleyrand, de vouloir bien m'accorder sa protection contre cette manière impérieuse de Mr. Andréossy. Vous connaissez facilement les fumées qui doivent monter à la tête du petit Monsieur Ledoulx, qui a raison de devenir intraitable, en se voyant appuyé, en dépit de toutes les raisons du monde. Si S. A. Mr. le Prince de Talleyrand daigne s'intéresser à moi et veut bien me débarrasser d'un hôte aussi incommode que Mr. Ledoulx, je reconnaitrais cette bonté de S. A. comme un bienfait insigne, qui m'inspirera une vive et éternelle gratitude.

J'attends avec la plus grande impatience votre réponse, mon cher Mr. Gentz, et vous prie d'agréer mes excuses pour cette importunité et la liberté que je prends de vous charger d'une telle commission. Je sais que vous voulez bien vous intéresser à moi et c'est pourquoi je serai pour la vie etc.

Prince Jean de Caradja.

P. S. Jusqu'à ce que l'ordre formel pour Mr. Ledoulx arrive ici, je m'impose le devoir de faciliter toutes les affaires qui regardent les Français et le Consulat de France à Bucarest, avec toute la faveur et la justice possible, comme j'ai fait pendant l'absence de Mr. Ledoulx, sans toute fois traiter directement avec lui.

(1) Vești documentele DCCCCVIII și DCCCCX din Hurmuzaki, Sup. I, vol. II, pag. 697 și 698.

(2) Vești documentul DCCCCLXXXIV, Supl. I, vol. II. Hurm., pag. 751.

tată pe cât posibil. Turcia însă, până la care străbătură sgomotele de împărțire a ei, încă din 1813, începù, după sfatul Franciei, a se pregăti din nou de război, și în 1814 se adresează la Viena, prin internunciul Austriac Stürmer, întrebând ce este adevărat din asemenea sgomote? Ea declară energic, *că se va apăsă.*

De aci o desfășurare mai mare în mijlocele de apărare. Reîntărirea și reaprovisionarea cetăților de la Dunăre se face cu energie, dar și cu adaus de greutate pentru ambele Principate. (1)

Și cu toate aceste greutăți, se pare că la Iași se serbeză cu mare pompă ultimele evenimente și schimbări din Europa, de mai înainte de adunarea Congresului la Viena. (2)

Aceste manifestațiuni sporesc numărul partizanilor Muscalilor. O corespondență datată de la fruntariile ungare, din 2 Novembre 1814, și publicată în *Moniteur Universel* din 19 Novembre 1814, No. 555, afirmă că «*Les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces*», cu toate că le régime des Hospodars actuels de la Valachie et de la Moldavie est assez doux (??) și că locuitorii nu mai manifestă în privirea lor aceeași nemulțumire, ca și altă dată. (3).

Cum să nu sporască din nou influența rusescă în Principate, când toate succesele politice rusești erau cu mare zel trâmbițate?

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 344, Samedi, 10 Décembre 1814.

S'a publicat o broșură: Sur le Congrès de Vienne de Lips.

Le projet de partage de la Turquie, qu'on a l'air d'attribuer aux souverains assemblés à Vienne, a excité l'attention du Divan, qui a fait demander des éclaircissements à Mr. Sturmer, l'internonce Autrichien. Acesta naturalmente a desavuat broșura... mais l'impression est restée et les Turcs ont déclaré à Mr. Sturmer qu'ils étaient prêts à se défendre. (Gazeta de Nürnberg).

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 177, de Duminecă, 26 Iunie 1814. —

Moldavie, Iassy, le 1-er Juin.

«Les grands événements qui viennent de rendre la paix à l'Europe ont causé ici une joie universelle et très-vive, soit parmi les boyards, soit dans toutes les classes des habitants. Les consuls d'Autriche et de Russie ont illuminé leurs maisons et donné de fort belles fêtes.»

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 555, Lundi, 19 Décembre 1814.

De la fruntariile Ungariei în 2 Decembre. — Spune că nu mai este ciumă nici în Bulgaria, nici în Moldova, nici în Valachia, apoi adaogă:

«Le régime des Hospodars actuels de la Valachie et de la Moldavie est assez doux, les habitants ne manifestent plus à leur égard le même mécontentement qu'autrefois. Malgré cet état de choses, les Russes conservent encore un grand nombre de partisans dans ces deux provinces».

În 1815, mai mult decât în 1814, se colportă scirea, că suveranii Europei au intențiunii ostile Turciei. (1)

În luna Ianuarie 1815 nouă nenorociri și greutăți s'au năpustit asupra unei părți a Țării-Românești, anume asupra județelor Oltenie. Turcii din insula Adacali, sub pretext că Țara-Românească nu dă și cetății lor provisiuni, zaharele și sare, precum se dă cetății Vidinului, au invadat județele Mehedinți și Jiul-de-sus și le-au luat în stăpânire, puind ei ispravnic și zapei, cu îndatorirea să le strângă zaharea și s'o transporte în cetatea din insulă. La ce tristă stare ajunsese țara, pentru ca o mână de oșteni să pôtă așa impune voia lor! Iată rezultatele desființării oștirii de câtră Muscali.

Turcii invadatori aveau de gând, după ce vor prădă la Strihaia mănăstirea, să atace și Craiova. Caimacamul Craiovei vestesce acesta lui

---

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 7. Samedi, 7 Janvier 1815.

Nos lettres de Vienne nous informent du fait important qui suit: Non-obstant la déclaration positive de l'Empereur Alexandre, que rien ne pourrait le faire désister de son plan de prendre la couronne de Pologne, et qu'il était prêt à soutenir ses prétentions par la force des armes, la réponse des Cours d'Autriche et d'Angleterre a fait changer cette résolution. Cette réponse était que ces Puissances étaient prêtes à consentir à ce qu'il retint la partie de la Pologne qu'il occupe, l'infortuné duché de Varsovie, mais qu'elles ne pouvaient le reconnaître comme roi de Pologne. Telle est la manière véritablement curieuse dont cette violente discussion s'est terminée! Ainsi cette partie de la Pologne se trouve remise à la Russie sans constitution et sans conditions. Il est à présumer que la même réponse sera faite pour la Saxe, et que *beatus qui tenet*, heureux celui qui tient. *Cette tournure soudaine des affaires corrobore, dans l'opinion de notre correspondant, la vérité du bruit qui avait circulé, qu'une intelligence secrète régnait entre les Empereurs pour effectuer le partage de la Turquie.*

On croit que l'Autriche a demandé les îles Ioniennes, comme préliminaire de ce nouveau projet de violence; mais elle ne pourrait l'avoir fait sans renoncer à son ancien système de ne pas permettre que le beau plan qui aurait réconcilié le cabinet de Vienne avec ce partage, c'est ce que nous ne savons pas; mais il est certain que toutes les lettres du congrès font mention que cette matière est sur le tapis. Il y a d'autres personnes qui pensent que ce n'est qu'un moyen de motiver la continuation des discussions, jusqu'à ce qu'on ait pu convenir de quelque acte plausible d'une balance nominale qui offre quelque chance de paix, afin qu'il ne soit pas dit que les principaux potentats de l'Europe se sont réunis et séparés sans avoir fait quelque chose de semblable.

Le Moniteur Universel, 6 Janvier 1815.

Din Veneția, la 19 Novembre.

«Nous apprenons d'un bâtiment venu en peu de temps des côtes de la Turquie, que le Divan est très-alarmé des projets des souverains qui forment la coalition européenne. On assure qu'il a ordonné de grandes levées de troupes.

Caragea și îndemnă pe locuitorii din județele invadate să fugă care în cotro. Din vechea ôste desființată, mai multe cete de panduri se reorganisează de la sine-le cu dorul de răsbunare contra Grecilor apăsători. Ei sunt acușați în actele timpului, că s'a apucat să prade județele de munte. Dacă e să credem afirmațiunea lui Dionise Eclesiarchul, (1) apoi pandurii români se purtară mai rău decât Turcii, căci «omoră și ardeă ômenii și-î prădă și aũ prădat și mănăstirile muntelui.» Vom vedé, că alta e semnificațiunea acestei răsmirițe. Și de Tudor Vladimirescu s'a dis, că el și cu ai lui jăfuiău țera!

Caragea, față cu aceste împrejurări, lipsit de oștire pămînténă, nu puté decât să scrie lui Pașa de la Vidin și Aianului de la Oreava, ca să trimiță grabnic oștiri turcesci pentru apărarea Olteniei, și pe de altă parte a vestit fapta de rebeliune a Turcilor din insulă la Pôrta Otomană. Sosiră oștirile turcesci de apărare, dar acestea erau o nouă greutate pentru țéră, căci în mijlocul unei ierni cumplite țărănimea eră nevoită să ducă după oștirea turcescă care cu zahereă la Mehedinți și la Craiova. Sultanul trimise firman unui Aian devotat al său, să mai vină cu altă ôste, ca o parte să stea în Craiova, ca garnisônă apărătoare, și altă parte de ôste să apere la Dunăre și să opréscă nouă încercări de invasiune a rebelilor Turci din insulă.

Temerea de invasiune la Craiova se potolî; o parte din panduri fură prinși și pedepsiți, dar nu mai puțin țera avé pe grumajii săi mai tot anul 1815 greutatea întreținerii oștirii turcesci. Caragea cu multă abilitate negoțiă pe lângă capii rebeli Turci din Adacali, ca să-și facă supunerea cătră Pôrta și să-și cêră ertare de la Sultan, promițénd că vor lăsă pe Români în pace. Istețul Domnitor isbutesce în planul său și el mai întâiũ vestesce la Constantinopole, că rebelii Adaclii s'aũ supus. Sultanul, bucuros de acéstă scire, trimete lui Caragea firman de laudă și daruri: un cal arăbesc înșelat prețios și o blană scumpă.

«Lauda Domnilor ai némului creștinesc, rézitul celor mai mari din seminția lui Isus, Domnule al Valahiei Ischerlet zade Caragea Iancule, fie-ți bune sffrșiturile! Printr'acéstă a noastră Împărătescă poruncă îți facem cunoscut, că otcârmuitorul Tricalilor și căpetenie celui despre Vidin, trup al oștirilor noastre, luminatul sfetnic și al nostru Vizir velaiũ Binbașa (a căruia slavă păzescă-o în veci pré înalta Târie) prin scrisorile sale aũ însciințat deunăđi cătră Înalta noastră Curte, cum că Adema Isalih și Bechir, frații mortului Regep, ce aũ fost închiși în cetatea Adali, aũ căđu cerénd de la noi ertarea celor greșite și milostivire, pentru care după prea înțeleptul Împărătesc al nostru cuget ce avem spre a ne milostivi și a milui pe cei cari se apucă de pulpănilor milostivirii noastre, am dat Înaltă a noastră poruncă scrisă

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*. Vol. II, pag. 233.

cu însăși Împărătesca noastră mână către luminatul Vizir al nostru, dăruindu-le acestora ertarea ce au cerut; iar în cele după urmă au sosit și ale tale către noi scrisori vestitoare, cun că după cuprinderea Împărătescii noastre porunci, și după a noastră Împărătescă voință, numitul Vizir al nostru au adus pe nuniții frați ai Regepului afară din cetatea Adali și i-au trimis cu totă familia lor, iar cetatea Adalii au dat-o în mâna Capugi-bașii Curții noastre, cinstitul Derviş-Beiü; de care acesta ne-am încredințat și din scrisorile nunitului Vizir al nostru, ce în urmă au venit, și așa cu ajutorul lui Dumnezeu au luat sfârșit și această grijă a lucrurilor despre Adacli; iar tu fiind-că ești din slugile cele credincioase ale prea puternice, neclintitei și vecinice noastre Împărății și din cele care urmăză pe calea cea dreaptă, ridicat de însăși a noastră mână și ramură de de-a-dreapta noastră sădită, care după firăscă ta dreptate, înțelepciune și credință te-ai arătat cu osîrdie spre cea după plăcere săvîrșire a tuturor treburilor la care te-ai orînduit, și de când ți s-au încredințat Domnia Valahiei ai otcârmuit întru dreptate, cu mare silință și privighere, toate trebile câte privesc asupra ta, sau ți s-au poruncit de prea puternica noastră Împărăție, întocmai după înaltul și prea dreptul cuget al nostru și după trebuința întîmplărilor vremii, iar mai virtos cele la pricina Adalii te-ai arătat cu credincioasă râvnă și silință de a înscința mai naintea tuturor de sfîrșitul acestei pricinii, și toate acestea s-au arătat foarte plăcute și lăudate de către a noastră Mărire și nu puțin ne-am bucurat, căci și întru acesta te-ai silit de a-ți arăta către noi credința cea cu supunere-fii trăind a pururea și te împărtășește de masa cea iubelșugată a Împărătescilor noastre mili; fiind însă că după dovețile ce până acum avem de a ta multă sciință și înțelepciune și după cea din adâncul inimii plămădă a credinței și a dreptății tale, nădăjduim și de acum înainte prea multe slujbe următoare Împărătescii noastre voințe și dragoste deosebită către tine, lăudând cele diutăi și mai din urmă după plăcere slujbe ale tale, ți le răsplatim spre facere de bine cu Împărătesci ale noastre daruri, trimițându-ți o blană de samur și un cal iute, cu podobe de aur, împreună și cu această înaltă poruncă, care s-au scris spre lauda celor trecute slujbe ale tale după cea de mai nainte scrisă cu a noastră sfîntă slovă. Ci dar îndată ce va sosi aci Împărătesca noastră poruncă, vei primi-o cu întîmpinare luminosă, și blana după ce vei săruta-o cu căduta supunere o vei îmbrăcă, și asemenea sărutând și scările calului, îl vei încăleca, și după săvîrșirea obiceiuitului alaiü, vei urmă de a face cădutele rugăciuni către cel prea înalt, pentru a noastră îndelungată viețuire, strălucită stare și întemeere întru prea înaltul Împărătescul scaun; și către acesta, după datoria multei sciințe și a dreptății tale, vei îngriji ca și de aci înainte otcârmuind cu vrednicie Împărătescul pămînt, ce ți s-au încredințat, după cea slobodă stăpînire care ți s-au dat, a legă și a deslegă, sa mîngăi în tot chipul pe supușii noștri, găsiți sub umbrirea milelor noastre, tot asemenea să săvîrșești și să pui în lucrare cu mijlocul înțelept și vrednic de laudă câte privesc la Domnia Valahiei, ce ți s-au încredințat și într'acestași chip să adaugi la trecutele tale slujbe și alte fapte lăudate, să te vedem încă mai cu adaus, că te silești de acum înainte a face lucruri plăcute și vrednice de laudă, și să arăți în faptă la orî-ce tréba rîvna și credința ce o nădăjduim de la tine. Această Împărătescă a noastră poruncă care o vei păzi far' de strămutare, cunoscînd semnul cel sfînt al nostru, s-au scris pe la jumătatea lui Muhareni, let 1231.—1815 Decembre 26. (1)

(1) Cod 77, fila 230.

Cu deosebită plăcere va fi sărutat Caragea scara șelei și blana oferită de Sultan, după cum însuși firmanul îi recomandă să facă, dar de la acestea puțin folos trăgea țera. Ea cerea, că de ore-ce s'a făcut pacea cu Adaclii, să se ridice oștirile turcesci din Oltenia. Numai pentru a se face acésta, Turcii cereau spese de războiū aprópe de jumătate milion. Visteria erà sécă. Divanul Domnesc propune lui Caragea, în Novembre 1815, să se facă un împrumut de 420.000 lei, de la negușitorul grec Gheorghe Sachelarie. Domnitorul aprobă acest împrumut la 19 Novembre. Împrumutul se face, dar până în 1816 ajunge la suma de un milion! Împrumutul e garantat cu veniturile țerii de la oerit, dijmărit, etc.

În timpul Muscalilor, Manuc-Bey erà împrumutătorul Vistieriei și nu este îndoială că șefii Muscali se folosiau din împrumuturi împreună cu Manuc. Tot asemenea încape bănuială, că Caragea și mulți boeri din Divan se folosiră din împrumuturile lui kir Gh. Sachelarie.

E probabil că banii împrumutați de la Sachelarie stropiră multe consciinți și în Constantinopole, căci firmanul de laudă și darurile mai sus amintite de la Sultanul sosesc la Bucuresci numai după contractarea împrumutului. (1)

Nu toți pandurii necredincioși Domniei, aliați ai Adaliilor fură răpuși de oștirile turcesci. Mai multe cete se supuseseră de bună voe lui Caragea. Încă în 30 Aprilie 1815, după mijlocirea Episcopului de Rimnic, a Divanului Craiovei și a vechilului de caimacam Costache Samurcaș, trei cete de panduri sub căpetenia lui Haidul, Păunul și Timpa, fură grațiați de Domnitor și învoiți să se întorcă la vetrele lor în județul Jiul-de-Sus. (2)

(1) *Jurnalul de Francfort* vestesce acéastă distincțiune acordată de Sultan lui Caragea, prin care declară ăisul jurnal, că *S. A. est adorée de tous ses sujets*.

Scrie în acest jurnal un corespondent din Bucuresci, la 10 Decembre 1815:

On vient de recevoir de Constantinople un ordre autographe du Grand Seigneur, par lequel S. H. confirme S. A. notre Hospodar dans la Principauté. Le grand Seigneur en témoignage de Sa satisfaction particulière, lui envoie une pelisse d'honneur de très grand prix, ainsi qu'un très bel étalon, caparaconné avec tout le luxe asiatique; les harnais tout ornés de pierres précieuses. Cette distinction, qui n'a jamais été accordée à aucun des prédécesseurs de notre Prince, a fait ici une sensation d'autant plus agréable, que S. A. est adorée de tous ses sujets.

Le Moniteur Universel. No. 30, Mardi, 30 Janvier 1816. Bucarest, le 10 Décembre 1815.

(2) Zemli Vlahisicoie.—Cu tóte că Haidul buluc-baș i Păun căpitan și Timpa căpitan, dinpreună și cu ceta lor, fiind locuitori ai Domnescii noastre țeri în sud. Gorju și de acolo trăgându-se s'au unit cu hoții Adalăi făcând și porniri tâlhăresci împreună cu ei asupra țerii și a locuitorilor, sînt supuși la englimaticésca învinovățire, ca unii

În Decembre 1815 mai grațiază și pe alți șefi de bande din cei cari luaseră parte la prădăciuni cu *Adaliî*.

Mult contribuî la supunerea *Adaliilor* către Pórtă împrejurarea că aceia fură abandonați de aceste diverse cete de Români. Data firmanului de laudă, mai sus adus, alăturată la data ultimelor grațieri, din 16 Decembre 1815, justifică afirmațiunea noastră. (1).

Răscóla acésta a pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus are în istoria noastră o însemnătate, care nu a cunoscut-o istoricii noștri. Adevărat că Dionisie Eclesiarchul a calificat pe pandurii răsculați cu numele de hoți și a afirmat cum că omorau, ardeau și prădau, dar n'a calificat alt-mintrelea chiar unui scriitor contemporan mișcarea lui Tudor Vladimirescu? Cetele acestuia n'a fost și ele numite cete

ce s'a arătat vrăjmași chiar ai patriei lor, dar fiind-că acum cunoscându-și acésta a lor greșală, de sinele a cădut cu rugăciune către Domnia-Mea, prin mijlocirea iubitorului de Dumneșeu Sfinției Sale Episcopului Rîmnicului i a dumné-lui ve, chilului căimăcămiei ot Craiova și a dumné-lor boerilor Divanului nostru de acolo ca să-i ertăm și să fie primiți a se întórce la urmă în patria lor, milostivire făcând asupra lor, iată printr'acest Domnesc al nostru sinet le hărăzim ertarea lor și neținerea de minte a necuvióselor fapte ce a urmat până acum; pentru care și poruncim domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel dvornic Costine Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să aibă voie mai sus numiți împreună și cu cetele lor de a se întórce la casele și locașurile lor făr'de nici o băntuială. I saam rezech gpd. — 1815 Aprilie 30

Cod. LXXIV, fila 196.

(1) Zemli Vlahiscaoie.— Cu tóte că acești de mai jos arătați, în trecută răzvrătire a Adaliî, pribegind din patria lor și unindu-se cu Adalâi, s'a arătat cu urmări vrăjmașesci în potriua patriei și celor-lalți patrioți ai lor, pentru care li se cuveniă pedépsa după măsura vinei lor, dar cădënd la Domnia-Mea cu rugăciune, ca să le ertăm greșala și să le dăm slobođenie a se întórce la patria lor, ne-am milostivit asupra-le și-i ertăm de tóte greșelile trecute, dându-le și slobođenie a se întórce iarăși la patria lor; de care facem sciut domniei-tale cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele biv vel vornice Costache Samurcaș, vechilule al căimăcămiei Craiovei, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județelor, că mai sus numiți s'a ertat de Domnia-Mea și sunt slobođi a se întórce la patria lor și de aceea li s'a și dat la mânia lor acésta carte a Domniei-Mele de ertăciune, i saam rezech gpd.

Păun Nicolicescu bim-bașa.

Barbu Rogabet bim-bașa.

Pătru Grecu bim-bașa.

Adecă trei împreună cu buluc-bașa lor. — 1815. Decembre 16.

(Pecetea gpd).

Vel logofăt.

Cod. LXXIV, fila 232.

de hoți, de cătră boerime și Greci? Și Ungurii n'au calificat de cete de hoți pe vitejii lui Iancu de la 1848?

Da, pandurii de la 1815 au prădat, au ars, au omorît, însă pe cine? Eră sosită ora răsbunării! Pandurii de la 1815 sunt predecesorii pandurilor lui Vladimirescu și numai când ai știință că țera, de peste Olt, s'a manifestat deja în contra regimului, fie acela cu numele de Caragea, sau de Suțu; numai atunci poți avea filiațiunea revoluțiunii lui Tudor; numai atunci eroul de la 1821 nu apare în istorie, ca un inexplicabil *Deus ex machina*.

Dionisie Eclesiarchul și altă dată, la Domnia lui Mavrogheni, s'a arătat nepricepător de mișcările tainice ale țerii, de aspirațiunile ei. Nu putem, întemeiați pe cuvîntul lui, să calificăm de hoți pandurii rebeli lui Caragea în 1815. Chiar faptul că Episcopul de Rîmnice și înșiși boerii Craioveni intervin pentru grațiarea acestor cete de panduri, ne arată, o dată mai mult, că în țără și mai cu sîmă peste Olt, creșcea mereu curentul, care avea să devină șivoiu impetuos la 1821.

Acest curent îl înțelesc miseriile și spornicele biruri. Jurnalul german de la Francfort, mai sus citat, afirmă că Domnitorul Caragea eră *adorat* de supușii săi. Rebeliunea pandurilor din Mehedinți și Jiul-de-Sus, de la 1815 și o nouă răscoală de la 1816, de care mai departe vom avea a vorbi, sunt de natură a desminți afirmațiunea de sigur plătită a gazetei de la Francfort.

Departa de a fi adorat de țără, Caragea se făcea tot mai nesuferit de ea prin stîrcerile și lăcomia lui. Nu putem nega deșteptăciunea acestui Grec, sau cel puțin grecisat de mai multe generațiuni. Acastă deșteptăciune i-a servit ca să se pună bine pe lîngă suveranii cei mai puternici din Europa.

Cu puține zile înainte de deschiderea Congresului de la Viena, de Gentz scria lui Caragea, cu privință la Pôrta Otomană. Corespondentul Domnitorului Țerii-Românești dicea că: «Mi se pare de necesitate urgentă, ca Pôrta să facă un demers, de nu solemn, cel puțin foarte pozitiv și foarte pronunțat, pentru a angagia principalele puteri să garanteze drepturile și posesiunile ei prin un act formal.» De Gentz vedeă eșind din Congres Rusia «neamicul cel mai periculos al Porții, singurul de care dînsa are a se teme astăzi», cu enorme avantaje, cari vor face pozițiunea Porții mai amenințată decît orîcînd.

De sigur că asemenea propuneri comunicate Porții Otomane de Caragea, pe cât contribuiau a face plăcut pre Domnitor înaintea Divanului turcesc, pe atîta înțețiau măsurile de apărare ale Turciei și deci greutățile pentru Principate.

Şese zile după deschiderea Congresului din 1814, Metternich, prin de Gentz, comunică lui Caragea scirea, că Austria consideră Imperiul Otoman nu numai ca pe un aliat util şi fidel, dar încă ca pe o putere, de conservăţiunea şi prosperitatea căreia este esenţial şi în mod ne-separabil legată mântuirea sa proprie.

Turcia prin Caragea cercase pe lângă Austria, să se aducă în Congres cestiunea retrocesiunii Basarabiei. Metternich, la 7 Novembre 1814, informeză, prin de Gentz, că această cestiune nu se poate aduce în Congres, căci limbajul verităţii şi al justiţiei, nu-l mai înţelege astăzi Rusia; remonstranţele cele mai energice, dacă nu sunt imediat însoţite de ameninţări serioase, sau de demonstraţiuni ostile, nu mai fac nici un efect asupra acestei Puteri; şi conduita Impăratului Alexandru, de când a intrat în Paris şi mai cu sémă de la sosirea lui la Viena, a probat cu abundenţă că nu va mai ascultă de aci înainte decât consiliile care nutresc ambiţiunea lui, ori linguşesc ideile lui favorite. (1)

Aprecierile acestea, cu referinţă la Rusia, arată limpede, că de astădată Austria eră sincera aliată secretă a Turciei. Acesta, repet, explică pentru ce Rusia nu va cercă să aducă cestiunea orientală în Congres, în 1814.

În 1815 cestiunea garanţiei integrităţii Turciei de înscris în instrumentul de pacificaţiune generală, care va fi redactat la finele Congresului, e sprijinită şi de Anglia (2).

Caragea scria adesea şi direct Principelui Metternich, îmboldit de Divanul Otoman. De Gentz, în depeşa sa de la 23 Aprilie 1815, asigură pe Caragea, că Principele de Metternich are bună opinie despre dînsul şi-i este ataşat.

Evenimentele petrecute în Francia, după fuga lui Napoleon din insula Elba, activează Congresul, care se termină cu actul final la 9 Iunie 1815, după 9 luni de desbateri. Cestiunea garanţiei posesiunilor tuturor Puterilor Europene, propusă Congresului, fu înlăturată din desbateri, din cauza opoziţiunii Rusiei, care prin această vedeă, că Pôrta otomană aveă să beneficieze şi dînsa de asemenea garanţii.

Ast-fel pentru Imperiul Otoman şi pentru Principate, tractatul celor patru Puteri Europene nu aduse nici o schimbare.

Desastrul neîntârziat însă al lui Napoleon la Vaterloo, urmat de abdicăţiunea lui (22 Iunie), au însă pentru Bucureşti şi Iaşi tristul efect al sporirii şi mai mult a influenţii rusesce şi a tiraniei consulilor

---

(1) Cavalerul de Gentz, pag. 120.

(2) Veđi depeşa lui de Gentz, din 24 Februarie 1815, pag. 143

acestei țări. Politica Austriei față cu Pórta a rămas aceeași, precum afirmă și de Gentz (depeșa de la 15 Octobrie 1815).

Cu împlinirea anului al 3-lea al Domniei, Pórta așteaptă ca Ioan Caragea să se țină de legământul secret de a-și da demisiunea. Orî că aveă dorință Pórta să-l înlocuască, pentru a avé ocasiune de un noû câștig, saû că l-ar fi reîntărit pe Caragea, plătind din noû bune bacșișuri ómenilor Porții, demisiunea lui Caragea puteă să fie dorită de cei cari sciaû, că la 1812 Halat-Efendi câștigase de la Caragea nu mai puțin de 4 milióne de lei.

Acéstă demisiune nu se dete, cu tótă supărarea tăinuită a Porții; dar din cauza acestei purtări, se pare că uniî din principalii Turciei se cam concentrau cu noiî pretendenți la Domnie, cu neamicii lui Caragea. Cu tóte acestea, precum ȓice Aron Florian, prin bani Caragea a împedicat mai de multe orî furtunile ce se pregătiaû să se spargă asupra capului lui și tot-deauna a triumfat despre viclenele uneltiri ale vrășmașilor săi (1). Triumful lui Caragea de astă dată îl datoresce mai mult intervenirii lui Italinski, solul Rusiei la Constantinopole (2).

Orî-cât Metternich, prin de Gentz, căută să țină sub influența Austriei

---

(1) Manual de Istoria Principatului României. 1 vol. in-8°. București, 1859, pag. 184

(2) Despre intențiunea Porții de a înlocui pe Caragea la finele a trei ani de Domnie scrie Senfft de Pilsach către Regele Prusiei, din Constantinopole, în 25 Octobrie 1815. Vestindu-î că Turcia trînite trupe spre Dunăre, Ambasadorul adaugă: Circumstanța sporesce criza: sunt tocmai trei ani de când Principele Caragea guvernuă Valachia, și Pórta se pare dispusă a-l mazili, ca să deă Domnia la altul. On nomme même les candidats, qui sont le vieux Arghiropolo, interprête de la Porte, le Prince Suzzo, gendre du Prince actuel de Valachie et le Prince Hangerli, odieux à la Russie, qui n'ignore pas ses anciennes menées avec les agents de Bonaparte à Constantinople. La versalité des Turcs est connue; ils ont de la peine à se tenir au traité fait avec la Russie, qui leur impose de conserver les Hospodars de Valachie et de Moldavie pendant 7 ans, dans une place qu'ils aiment à mettre à l'encan le plus souvent que possible. Cette disposition du Divan est augmentée par les Grecs du Fanal, qui intriguent sans cesse, l'argent à la main, pour obtenir une de ces places qui font l'objet de leurs désirs et pour lesquelles ils ne se font aucun scrupule de commettre des crimes et de trahir leurs plus proches parents. Le Comte d'Italinski est parfaitement informé des mesures guerrières qui occupent la Porte et des intrigues qui la poussent à déposer le Prince Caradja; il en paraît très mécontent et il déclare hautement que la déposition du Prince Caradja équivaldrait à une déclaration de guerre contre la Russie. Il me l'a dit encore hier, à l'occasion d'un officier qui a commandé mon escorte en voyage et qui m'a fait prier de lui accorder une lettre de recommandation pour le Prince Caradja.

(Oficerul n'a plecat, așteptând să vadă ce se alege cu Domnia lui Caragea.)

pre Domnitorul Muntean, evenimentele se însărcinau mereu să influențeze Curtea Munteană în folosul Rusiei.

De așa natură a trebuit să fie și încunoscințarea ce Caragea primi, în Iulie 1815, despre încorporarea ducatului Varșoviei la Imperiul rusesc. (1)

Relațiunile lui Caragea cu reprezentantul Rusiei îl îndemnă să promiscă foarte bine, în trecerea lui prin București, pe trinisul Regelui Prusiei la Constantinople, d-l Senfft de Pilsach.

Acesta scrie din București către Regele său, la 14 Septembre 1815, cu laudă despre Domnitor.

Rescôla pandurilor deși reprimată, Caragea simți că trebuiesce să liniștescă și reclamațiunile din țară, cari reclamațiunii puteau influența la Constantinople. Caragea prin urmare se preocupă de finanțele țării — de care mai la vale vom vorbi — și reduce birul direct al țărâniei. La finele anului 1815 casa răsurilor, adică a lefilor, având de nazir pe fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu, constată că din cauza scăderii birului, casa acesta este în deficit până la finele viitorului Ianuarie 1816, cu 213.000 taleri. Divanul propune să se acopere deficitul acesta prin un împrumut de 223.650 de taleri, iar împrumutul să fie garantat în vinăriciul viitor care se va sporî. Domnitorul aprobă facerea acestui nou împrumut, care se contractează la fostul mare Vistier Ioan Moscu, cu taleri 7 și jumătate la pungă pe lună. Acești bani cu dobânda lor se vor plăti din adaosul vinăriciului din 1816.

Scăderea veniturilor țării pe o parte, și pe de alta urcarea cheltuelilor, au nevoit pe Domn să ieșă o măsură care nemulțumesc boerimea. Amintim această măsură și aici, când facem istoria Domniei lui

---

(1) Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud.... sănătate, vë facem Domnia-Mea în scire, că Excelența Sa Elciul rusesc din Tarigrad, prin notă făcând arătate către Inalta Pórtă a prea puternicei nóstre Împărății pentru ducatul Varșoviei, cum că prin obșteșca priimire a tuturor Evropienescilor Împărății s'au unit cu Imperiul Rusiei, au făcut rugăciune de a se vesti tuturor acelora câți vor fi din ținutul numitului ducat și se vor fi aflând în ținutul stăpânirii prea puternicei Împărății, însă Leși desertori, să se arête către consulatură, ca să li se deă cea desăvîrșită ertare și uitarea celor urmate, care li s'au hărăzit de către Împărăția Rusiei; de aceea poruncim Domnia-Mea, ca prin publicație să o faceți acesta sciută prin tot județul, ca veri-câți Leși desertori sau neguțatori se vor fi aflând în oricare parte de loc a județului să vie să se arête aici la cinstitul consulat al Rusiei, cu toate documenturile lor ce vor fi având, spre dovadă că sunt de la Lehia, ca să dobândescă ocrotirea Împărăției lor, și fiți sănătoși.—1815 Iulie 28.

Cod. LXXIV, fila 212.

Caragea, după ce de dînsa avem a vorbi la cap. finanțelor. S'au rînduit boerî, cari să cerceteze de aprópe: ce număr de scutelnici și poslușnici are fie-care boer? și s'au redus din numărul acestora, mai cu sémă de la cei cari nu se bucurau de vre-o influență mai deosebită. Cu acest mijloc Visteria speră să mai înmulțescă numărul contribuabililor, póte nu atât de redus din cauza ultimului război și a ciumei, cât din cauza abuserilor faceri de scutelnici și de poslușnici. În 1816 Ianuarie, numărul poslușnicilor «ce prin sfat de obște s'au hotărît» rămâne totuși de 10.737 de indiviđi și în plus câți-va adaoși mai apoi prin rezoluțiuni Domnesci, iar cei-lalți sunt dați venit Visteriei. Așezămîntul poslușnicilor este din Maiu 1814, dar, la 25 Ianuarie 1816, Domnitorul îl reîntăresce, amintind că pe lângă boerii pămîntenî, se cade să aibă poslușnici și acei străini «sălășluiți și așezați aici în pămîntul țerii cu starea căsnicieii lor, după vremi, unii mai dinainte, alții mai din urmă, și aú rămas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviință și cu cinul de boerî».

În 1816 se aruncă o dare extraordinară, cu care să se póta plăti 149.250 de taleri, prețul la 3.400 de salahori și a 580 de care, ce țera eră datóre să dea la cetățile turcesci pe fie-ce lună. Cei 16.000 de lude, cât mai rămăseseră în țeră, se îmbracă cu acéstă dare, așa că de lude vine câte 9 taleri și bani 40, «făr' de răsura și altă încărcătură. Darea acésta se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1)

Cu tóte sporirile de dări, Țera-Românescă e datóre, în Maiu 1816, pe împrumuturi diverse, 1.356.983 taleri și 65 bani. Ca să acopere acest gol, Domnitorul stăruiesce la kir Gheorghe Sachelarie, să primescă asupra-și *huzmeturile* țerii, cu adaosul banilor necesari pentru dobândă și agiú.

Se póte bine înțelege cu cine împărțiă câștigurile, fie Sachelarie, fie Moscu, împrumutătorii Statului Românesc!

Nemulțămirea crește mereu în țeră și în tóte clasele societății, pe măsura în care sporesc birurile și vexațiunile. În 1818 August, Caragea simte obligațiunea a mai ușurá dările. Vom aduce la capitolul finanțelor actele relative la aceste nouă «*gheniki*», întocmire a dărilor, împărțindu-le în trei categorii: în bani Visteriei din 6 semî pe an (în care intră și haraciul cătră Pórtă), în bani poștelor și în bani lefilor. Caragea suprimă în 1818 bani rásurilor.

Acéstă «gheniki», întocmire nouă de biruri, Caragea pune pe boerî

---

(1) Veđi *Tesaur de Monumente* de Papiu. Tom II, pagina 398.

să jure că nu o vor mai adăogi, ca să liniștescă agitațiunile sporinde din țără.

Cu începutul anului 1816, spiritele erau agitate peste tot în Principate și în Turcia de șgomotele răspândite despre o nouă invasiune rusescă, amenințând Principatele și Constantinopole. (1)

Maî mult decât orî-cînd, de Gentz regretă că Congresul n'a garantat integritatea Porții, căci această integritate n'o interesă numai pe dînsa, ci și pe toate cele-lalte Curți, siguranța generală și stabilitatea păcii Europei. Pórta însăși nu primise să tracteze despre această garanție, dóră temîndu-se nu cum-va să aibă ca prim rezultat încorporarea Principatelor la Austria și la Rusia, amintindu-și, cum la un moment dat, Napoleon I, tot în interesul integrității restului Imperiului Otoman, fusese gata de a cedă Impăratului Alexandru I țările române. Anglia fusese dispusă să sprijine în Congresul de la Viena garantarea integrității Imperiului turcesc, prin formula *generalei garanții a integrității tuturor statelor*. Acesta neprimindu-se în programul desbaterilor nici numele Imperiului Otoman n'a fost de loc articulat.

Tractatul ulterior al sf. alianțe, din Septembrie 1815, de asemenea nu atinge de loc Pórta Otomană. D-l Gentz afirmă, că *«spiritul și tendința noului tractat de alianță sunt mai curînd indirect favorabile Porții»*. Acestă concludsiune o scóte de Gentz din faptul, că cei patru monarhi s'aũ legat de a nu tulbură pacea generală. D-l Gentz crede, că și Împăratul Alexandru a renunțat cu totul la planurile lui față cu Turcia.

De Gentz este însă îngrijat, căci vede, că tocmai Pórta Otomană manifestă sentimente răsboinice (pag. 209 și 210). Turcia se pregătesce energetic de răsboi și nu se preocupă de alianțe cu Europa, visînd la o ruptură cu toate Puterile, persuadată că va triumfă de întreaga Europă.

De sigur asemenea acusări aduse Porții își aveaũ sorgintea tot în intrigile rusesci. De Gentz îndemnă pe Turcia să se apropie de Austria și de Anglia, să le consulte și să profite de sfatul lor, maî ales acum în pređiua când vor veni iar la ordinea ăilei desbaterile dintre

---

(1) Veđi depeșa de la 1 Ianuare 1816 a lui de Gentz, în care scrie: «Depuis que je suis de retour à Vienne, j'ai été frappé de tout ce que j'ai entendu sur l'état des choses, sur vos frontières, sur les alarmes qui règnent dans les Provinces ottomanes limitrophes de la Russie, sur la disposition des esprits de part et d'autre; et par un rapport officiel que j'ai vu ces derniers jours, j'ai appris avec étonnement que, d'après des avis d'Odessa, on s'attendait à une invasion prochaine, et que l'on croyait Constantinople directement menacée».

Pórtă și Rusia, pentru execuțiunea definitivă a tratatului de la Bucuresci și restituțiunea cetăților oprite de Rusia contra stipulațiunilor exprese ale acelui tratat.

Ceea ce doriă de Gentz eră dorul lui Meternich, care cu drept cuvînt se temeă să nu se începă un rășboiî între Pórtă și Rusia, rășboiî care puteă fi fatal Imperiului Otoman. Și se temeă Austria cu atăt mai mult, că Împăratul Alexandru luase inițiativa neașteptată a unei sf. alianțe, pe basă *religióasă creștină*. Singurul fapt că tratatul acesta era între creștinî puteă să se interprete în defavórea Turciei. (1)

Scim însă, că în definitiv altul eră scopul sf. Alianțe, încheiate la 26 Septembre 1815. Pericolul pentru Pórtă Otomană nu puteă veni dintr'acolo și mai cu sémă imediat. Afacerea relativă la insulele Ionice, puse sub protectoratul Angliei, displace Porții cu tóte îndemnurile Austriei de a vedé evenimentul cu ochi bunî. Se spuneă Porții, că întărirea Angliei în Mediterana eră o garanție a integrității Imperiului Otoman mai cu sémă față cu eventualitatea rășboiului ce s'ar puté nasce din reclamațiunile Turciei contra neexecutării de Rusia a tratatului de la Bucuresci.

Prin faptul că însuși Împăratul Alexandru comunică la Constantinopole, prin Italinski, tratatul sf. Alianțe cu explicațiunea, că numai împrejurarea cum că toți semnatarîi acestui act sunt creștinî a împedecat cererea adesiunii și a Sultanului, se aduce óre-care liniștiro în Constantinopole și în Principate. Și cu tóte acestea, pe când tóte Puterile Europene aũ desarmat și desarméză, singură Rusia conservă întréga sa oștire. Acesta eră un punct negru la orizontul Europei. Adevărat că din Petersburg se explică întârzierea liconșierii oștirii și mai cu sémă se explică păstrarea oștirii, pe țermîi Nistrului și în apropiere de Turcia, cu împrejurarea, că magazinele de provisiuni erau așezate într'aceste regiuni și că oștirea urmă să se foloséscă de aceste provisiuni înainte de a operă o schimbare în pozițiunile armatei. Netăgăduit aceste explicațiuni nu explicaũ nimic și principele Constantin Ipsilanti spuneă, la Petersburg, orî cui voiă să-l asculte, că rășboiul nu póte fi înlăturat.

(1) «Le premier mouvement de presque tous ceux qui apprirent l'existence de ce traité était de le regarder comme le précurseur d'un projet contre la Turquie. La religion chrétienne, disait-on, étant l'objet ostensible et le mot sacramental de cette pièce, il est clair qu'elle n'exclut point des entreprises contre les infidèles, et que le vœux secret de l'Empereur Alexandre a été celui de rallier les premières Puissances de la chrétienté, par un engagement solennel, pour leur proposer plus tard une espèce de nouvelle croisade.» (Dépêches du chevalier de Gentz, page 219).

Maî multe circumstanțe întăriaă această aserțiune: se așteptă dintr'un moment într'altul o nouă răscolă în Serbia. Amiralul rusesc Gray a fost însărcinat să pregătască o flotă de 13 vase pe Marea-Négră și Italinski se manifestă maî recalcitrant la Constantinopole. Fusesse vorba să fie înlocuit prin alt ministru plenipotențiar, Strogonoff. Acum se lățise scirea, că Strogonoff nu va maî merge la Constantinopole.... (1)

Cu tóte aceste simptome, de Gentz credeă, cu drept cuvînt, că pacea nu va puté fi imediat conturbată. Acestă convingere resultă și din lungile conversațiuni ale generalului Austriac Steigentesch, trimisului la Petersburg, cu Impăratul Alexandru (2).

Aprecierile optimiste ale generalului Steigentesch nu împedicaă ca îndată după sosirea lui Strogonoff la Constantinopole, negociațiunile cunoscute dintro Pórtă și Rusia, cu referință la execuțiunea unor articole din tractatul de la Bucuresci, să ieă un caracter tot maî iritant. Strogonoff se siliă să probeze, că Pórtă este vinovată într'această privință. El susțineă, între altele, că stipulațiunile tractatului, întru cât privesce Principatele Valachia și Moldova, aă fost rău executate și că aă fost cu totul eludate și răsturnate, în ceea ce privesce pe Serbia. In loc de a restitui cetățile de pe Marea Négră, cari se cuveniaă Turciei Rusia cereă din contră insula Șerpilor la gurile Dunării.

Asemenea reclamațiuni și dintr'o parte și dintr'alta nu vor avé ne-greșit consecințe grave, decât cu câți-va anî maî târdiū.

Așă fel de negociațiunii împlu anî următorî din Domnia lui Caragea.

Negociațiunile dintre Rusia și Turcia pe la jumătatea anului 1818, ieău un caracter amenințător și în tot casul penibil. In Londra se credeă chiar că o mare exploziune eră de așteptat. La Viena lucrul se presintă ceva maî puțin amenințător.

Intre punctele negociate acum intră și afacerea ambelor Principate. După de Gentz aceste afaceri vor formă un punct esențial. (3)

In anul 1816 se svonesce din noū vorba de mazilirea lui Caragea. Scribe despre acesta Senfft cătră Regele sēū, în 10 Iunie, 1816, dar adaugă a dice că el nu crede lucrul.

Din corespondența reprezentantului Prusian cu Regele sēū, culegem o informațiune surprindătoare: conspirațiunea de la 1816 din Bucuresci să fi fost urzită de consulul Austriac Fleischhackel, care avusese o neînțelegere fórte vie cu Domnitorul. Baronul de Stürmer, internunțiu

---

(1) De Gentz (*Depêches inédites*), pag. 256—257.

(2) *Dépêches inédites de Gentz*, pag. 270.

(3) Depesa lui de Gentz din Viena, 30 Iunie 1818.

Austriac, dintr'un mare interes pecuniar (de sigur vre-un candidat la Domnie îi promisese bani) ajută pe Fleischhackel în reclamațiunile lui la Viena. Conspirațiunea acésta de a doua nu isbuti, dar internunțiul Austriac nu mai puțin lucră pentru mazilirea lui Caragea.

Despre conspirațiunea din 1816 în contra lui Caragea nu pomenesc scriitorii noștri. Că ea a existat, ba că s'a încercat în două rînduri, ne pôte sta de dovadă corespondența lui Pilsach către Regele Prusiei. La 25 Iunie 1816, Pilsach négă, ce e drept, că a urmat o a doua conspirațiune în Bucuresci, dar nu mai puțin constată trista situațiune a țerii din cauza lăcomiei Turcilor, a Domnitorului și a intrigilor diversilor candidați de Domnie, printre cari citéză pe Hangeri, omul «cel plin de spirit, de îndrăsnélă și de datorii».

Pe la începutul lui Iunie 1816, se descopere în Bucuresci conspirațiunea contra lui Caragea și în contra boerimii. În acéstă conspirațiune intrau ómenii din trépta cea mai de jos și de sigur și din pandurii, cari în anul trecut se revoltaseră în Oltenia (1).

Ca acéstă rěscólă să fi fost inspirată, dacă nu înjghebată în taină, de consulul austriac Fleischhackel, noi nu posedăm documente și nicăiri nu aflărăm informațiuni așa positive și afirmative ca în corespondența lui Senfft, mai sus adusă. Adevărat că în conspirațiune ieau parte și câțiva sudiți Austriaci, dar acésta nu explică în mod lămurit interesul ce putea să aibă Austria de a răsturnă pe Caragea, prin care tocmai ținea firele politice la Constantinopole. Condicele Domnesci ale lui Caragea nu păstrează amintiri directe despre acéstă încercare de rebeliune. De Pilsach însă, într'o notă a lui de la 24 August 1816, spune că: «procesul acusaților de conspirațiune de la Bucuresci s'a terminat. Ceii doi Austriaci implicați au fost condamnați la spânzurătoare și fiind-că art. 8 din pacea de la Carlovitz autorisă executarea pedepsiu supușilor Austriaci chiar în Turcia, vor suferi pedépsă de mórte la Bucuresci, afară numai dacă internunțiul nu va obținé să fie predați autorităților austriace, ca să fie pedepsiți cu mórte în Transilvania (2).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 170. Mardi, 18 Juin 1816.— Valachie—Bucarest, 1 Mai.

On a découvert ici, il y a quelques jours, une conspiration, *tramée* par quelques séditieux de la plus basse classe du peuple contre la vie de notre Prince et tendant à renverser notre gouvernement. On a déjà emprisonné *cinq* des principaux séditieux, qui attendent la juste punition de leur crime.

(2) *Senfft de Pilsach către Rege*. Constantinopole, 24 August 1816.

... Le procès des coupables de conspiration à Bukarest est fini. Les deux Autrichiens impliqués ont été condamnés à être pendus, et, comme le huitième article

Cum că rolul atribuit de Senfft lui Fleischhakele în această conspirație nu este întemeiat, se poate vedea și din faptul, că cancelarul Metternich, în cursul lui Iulie 1816, trimite consulului Austriac din București o scrisoare, prin care îi mulțumesc de purtarea lui în împrejurarea tulburărilor din București și-i trimite ca răsplătire o tabachere de aur împodobită cu diamante (1).

Suntem înclinați de a bănuî, că această conspirație era pe placul Muscalilor amicii Prusiei, pe care o reprezintă de Pilsach la Constantinopole. Tocmai Rusia, urmărind reclamațiunile ei față cu Poarta Otomană, ordonase oștirilor sale să se apropie de Principate. Această știre o comunică Porții Domnitorii țărilor române, dar îndată apoi tot ei o desmințesc, atribuind mișcările de trupe la simple manevre. (2)

Din următorul an 1817 avem a aminti fapte importante. Mai întâi călătoria Impăratului Austriei prin Ardeal și Bucovina dă ocaziune Domnitorilor Români să-l curtenescă. Caragea trimite spre a saluta pre Impăratul, pre ginerele său Banul Arghirovulo. La 8 Septembre st. n., acesta e primit cu distincție în audiență, la Sibiu. (3)

de la paix de Carlovitz autorise l'exécution des sentences portées contre les individus de cette nation, en Turquie même, ils doivent subir la peine de mort à Bukarest, à moins que l'internonce n'obtienne qu'ils soient livrés aux Autrichiens, pour être mis à mort en Transylvanie... (*Iorga, Acte și fragm. II*).

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 214. Jeudi 1-er Août 1816. Vienne, le 20 Juillet.

M. Fleischhakele, agent d'Autriche à Bucarest, a reçu du prince de Metternich une lettre par laquelle ce ministre lui témoigne sa satisfaction sur la conduite qu'il a tenue lors des troubles qui ont éclaté contre le hospodar et les nobles du pays, et lui envoie en même temps une tabatière d'or garnie de diamans.

(2) Senfft de Pilsach către Rege. Constantinopole, 25 Novembre 1816.

..... Les Princes de Moldavie et de Valachie ayant informé la Porte Ottomane que les troupes russes, sous les ordres du général Benigson, se concentraient de plus en plus dans le voisinage des confins de l'Empire turc, le gouvernement avait envoyé en hâte des ordres pour mettre en état de défense les forteresses du Danube et pour préparer tout ce qui est nécessaire pour s'opposer à une invasion. A peine que ces ordres étaient partis, la Porte Ottomane s'est entièrement rassurée par les mêmes Princes-Hospodars sur le mouvement de l'armée russe, qui n'avait été motivé que par des manoeuvres d'exercices, que le général Benigson lui avait fait exécuter.... (*Iorga, Acte și fragm. II*).

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 275, Mardi, 30 Septembre 1817.

Autriche. Vienne, le 18 Septembre

D'après les dernières nouvelles d'Hermanstadt l'Empereur a parcouru le 7 et le 8 tous les environs de cette ville. S. M. a présidé le 9 un conseil sur les finances de la province. L'Empereur se proposait de se rendre le lendemain sur les frontières de Valachie pour examiner les établissements de quarantaine, ainsi que les superbes restes de la Voie Julienne, ouvrage des Romains. La Cour devait partir le 12 pour

Al 2-lea fapt este mórtea violentă a lui Cerni George, capul insurecțiunii sêrbescă. Acêsta se întîmplă în August 1817, la Belgrad, unde se întorsese din Chișineu, cu ocasiunea negociațiunilor pentru fruntariile Serbiei. Acêstă împrejurare vine și ea să mărescă conflictul latent dintre Rusia și Turcia. Cerni George a fost ucis de comandantul turc din Belgrad, care-î trimise capul la Constantinopole (1).

Acêstă împrejurare obligă pe Pórta la concesiuni față cu reclamațiunile rusesci, în cursul lunii lui Septembre, cât privesce regularizarea fruntariilor despre Moldova. Pórta primesce ca acêstă fruntarie să trecă la Dunăre, pe țermul drept al brațului Sulinei, până la punctul unde se întrunesc cu brațul Chiliei, mai sus de Ismail. (2)

Luî Andréossy la Constantinopole succedase, ca ministru plenipotențiar al Regatului frances, marchisul de Rivier. Acest ambasador nu mai continuă față cu Rusia, față cu Strogonoff, acțiunea predecesorului său. De aceea nici nu se mai ocupă Franța de sórtea Principatelor. Întrêga jumătate de an din 1817, *Monitorul Universal* frances nu mai aduce decât rare notițe cu referință la țerile nóstre. Nu așa se petreceau lucrurile sub Napoleon I-iu!

Singurile notițe ce găsim în *Monitorul Universal*, în jumătatea din

Kronstadt. Le gendre du Prince de Valachie, Ban Arghiropulo, que ce Prince avait envoyé à Hermanstadt pour complimenter LL. MM. a eu, le 8, l'honneur de leur être présenté.

Le Moniteur du 5 Septembre 1817.

La August 1817 aű călătorit MM. LL. Austriace în Bucovina (dans le beau pays de Buckowine (!), où la végétation est magnifique. Les derniers points sur ces frontières, que LL. MM. avaient parcouru, sont le passage de la Porte de fer de Trajan et celui de la Tour Rouge sur le fleuve de l'Aluta.

(1) Veđi *Le Moniteur Universel*, de la 21 August 1817.

(2) *Le Moniteur Universel*. No 280. Mardi, 7 Octobre 1817.

Vienne, le 25 Septembre.

M. le baron de Strogonoff a eu, le 22 du mois passé, une conférence avec le Reis-effendi, concernant le règlement définitif des frontières. Cette conférence s'est tenue avec le plus de solennité possible, et le ministre avait donné ordre a un courrier de se tenir prêt à partir le 26 pour Saint-Petersbourg.

Le Mointeur Universel. No. 298. Samedi, 25 Octobre 1817.

Constantinople, le 10 Septembre.

Les négociations avec la Russie ont pris une tournure très-heureuse. Dans une conférence tenue le 2 de ce mois avec le baron de Strogonoff, la Porte a adopté les propositions de l'Empereur Alexandre pour les nouvelles frontières de la Besarabie. La nouvelle ligne de démarcation entre les deux Empires passe sur la rive droite du Danube connue sous le nom de Sulina, et suit jusqu'à l'endroit où il se réunit avec le Kili, au-dessus d'Ismail. M. Bogdanovich, le commissaire de démarcation pour la Russie, est déjà retourné à Pétersbourg.

urmă a anului 1817, sunt în număr de două. Prin aceea d'întâia se vorbesce de o mișcare, care s'ar fi întimplat la Bucuresci, în urma căreia Domnitorul Caragea ar fi fost silit să părăsască capitala. (1)

A doua desminte scirea despre mișcarea arătată mai sus și apoi cu mult optimism laudă domnia lui Caragea și dă scire despre un cutremur întimplat și despre mersul timpului. (2)

În anul 1818 negociațiunile cu Rusia continuă. În fond sunt tot aceleași din anii anteriori. În formă, ele ieaă alt demers. Strogonoff nu mai desparte cele patru puncte *sub lite*: a) Execuțiunea tractatului de pace cât privesce pre Sârbî, cărora Pôrta s'a angajat să le recunoscă dreptul de autonomie civilă și religiósă; b) Partea acordată Rusiei în administrațiunea Principatelor Moldovei și Valachiei și dificultățile, cari s'aū ridicat asupra execuțiunii acestui articol; c) Diverse cestiuni relative la fixarea fruntarielor și la indemnitațiile stipulate; d) Restituirea unor cetăți în Asia, cerute de Pôrta și nestipulate prin ultimul tractat. (3)

(1) *Le Moniteur Universel*. No. 302. Mercredi, 29 Octobre 1817. Vienne, le 17 Octobre.

Les lettres de commerce annoncent qu'il y a eu à Bucarest un mouvement, à la suite duquel l'Hospodar a été, dit-on, obligé de quitter cette capitale.

(2) *Le Moniteur Universel*. No. 320. Dimanche, 16 Novembre 1817. Vienne, le 1-er Novembre.

Nous avons reçu ici des lettres de Bucarest, du 14 Octobre. Il en résulte que la plus parfaite tranquillité règne dans la Valachie; que l'état sanitaire des habitants de cette province est très satisfaisant; qu'on n'y découvre plus la moindre trace d'une maladie contagieuse, etc. Les symptômes de la peste, qui s'étaient manifestés, l'été dernier, dans quelques communes de la Moldavie, ont disparu entièrement. Les mêmes lettres rapportent, qu'on a ressenti le 12 Octobre, à Bucarest, trois secousses assez fortes de tremblement de terre. La dernière était assez violente; mais elle n'a causé aucun dommage. Le temps était pluvieux, et il y avait un brouillard assez épais toute la journée du 12 Octobre.

(3) *Le Moniteur Universel*. No. 213. Samedi, 1-er Août 1818. Constantinople, le 20 Juin.

Les négociations entre la Sublime-Porte et le ministre de Russie, M. le baron de Strogonoff, ne paraissent offrir rien de nouveau quant au fond; c'est seulement sous le rapport de la forme qu'elles ont, à ce qu'on assure, pris une autre marche. La Russie, dit-on, a ordonné à son ministre de ne point séparer les quatre objets de la négociation. On prétend que ces objets sont: 1) l'exécution du traité de paix pour ce qui concerne les Serbes, auxquels la Porte a promis l'exercice libre de tous les droits civils et religieux; 2) la part accordée à la Russie dans l'administration des Principautés de Moldavie et de Valachie, et les difficultés qui se sont élevées sur l'exécution de cet article; 3) diverses questions relatives à la fixation des frontières, et aux indemnités stipulées, qui sont restées indécises lors de la dernière convention; 4) la remise de quelques forteresses en Asie, que la Porte demande, et qui,

Asupra acestor puncte, Rusia admite negociațiunile imediat, sau la un alt moment, după cum va plăce Porții. Acastă concesiune o face Impăratul Alexandru, fiind-că se pregătiau suveranii mari ai Europei să se întâlnească la o nouă conferință sau congres, la Aix-la-Chapelle și de sigur, că voiă ca Europa să nu fie indispusă în contra lui și să-l considere ca pregătitor de tulburări nouă a păcii universale.

Pe când la Constantinopole, în anii al 6-lea și al 7-lea al Domniei lui Caragea, continuaș asemenea negociațiuni, la Bucuresci, pe totă ziua, se făcea mai grea această domnie. Dionisie Eclesiarchul, a căruia lucrare se termină cu anul 1815, nu ne mai pôte servi pentru istoria Domniei lui Caragea din acești ani. Zilot Românul (Fănuță) amintesc însă de intrigile boerilor din anul al 5-lea al Domniei lui Caragea. Constantin Filipescu, care simția că se înecă corabia lui Caragea, acum «prin ipochimene rusesci la Tarigrad» provacă reclamațiuni ale consulului rusesc în contra jafurilor țării, de cari eră acusat Domnitorul, jafuri de cari se folosise, este sciut, și însuși marele Vistier Constantin Filipescu.

E probabil că mișcarea boerescă provocată de Const. Filipescu este aceea, de care pomenia *Monitorul Universal* frances din 29 Octobre 1817. Domnitorul înăbuși lesne asemenea mișcare, făcând surghiun pe Filipescu la moșia sa Bucovul.

Asemenea sôrtă avură și alți doi boeri înțeleși cu Filipescu, anume Vornicul Const. Bălăceanu și marele Logofet Grig. Ghica. Acest succes nu asigură totuși triumful definitiv al lui Caragea și împlinirea celor 7 ani de domnie. Averile lui mari, cunoscute la Constantinopole, erau tocmăi un pericol pentru capul lui. Cu boerii răsvrățiți tot se putea împacă el și la nevoie se putea cotorosi de ei chiar și prin otravă, cum a fost acusat de public la mórtea lui Const. Filipescu, căruia îi dete voe, din causă de bôlă, să se întórcă la Bucuresci, după câte-va luni de exil și care muri neîntârziat, dând loc la asemenea bănuială de otrăvire. Dar nu eră tot asemenea de ușor să-și asigure impunitatea la Constantinopole și mai cu sémă să-și apere acolo averile, după ce se va fi dus în urma împlinirii celor 7 ani de domnie.

Insciințat de amicul său de Gentz, că între punctele în desbatero dintre Strogonoff și Pórtă va fi și întrebarea dăinuirii domniei sale, (1)

---

n'est pas stipulée dans le dernier traité. On ajoute que la Russie laisse à la Porte l'alternative de négocier actuellement sur tout l'ensemble de ces questions, ou bien de remettre toute négociation à un autre moment.

(*Journal de Francfort*).

(1) Depeșa din 30 Iunie 1818.

Caragea preferă să-și ia măsurile de precauțiune înainte de oricare soluțiune s'ar fi dat unei asemenea întrebări, cu atât mai mult că nu putea să spere una bună, din moment ce o parte din boerii țării lucra acum împreună cu Rusia contra lui.

Așa fiind împrejurările, Caragea se hotără să abandone tronul și țera. La 29 Septembre, Domnitorul asistă la înmormântarea lui Radu Golescu. După aceea prânzi la curtea Sa și în urmă simulă o promenadă afară din Bucuresci, după ce-și luase, negreșit, toate dispozițiunile pentru fugă, ducând cu sine familia Sa, ba și pe ginerii săi, Banul Arghiropulo, Postelnicul Vlahuță și pe Mavrocordat. După 4 ore de călătorie, sosî în Bucuresci un trimis al lui Vodă cu însărcinări de căimăcămie pe numele Banului Brâncoveanu, Vornicului Barbu Văcărescu, Logofătului Samurcaș și boerului Vistier Ghica. Se adună îndată Divanul întreg și se hotărăse a se comunica la Constantinopol scirea fugei lui Caragea. Iată arzul boerilor din 29 Sept. 1818 către Pôrta Otomană:

Arzul către Împărăție, când a fugit Domnul țării Ioan Gheorghe Caragea Voevod, 1818 Septembre 29.

Noi, robii prea puternicii Împărăției, mitropolitul, episcopii, egumenii i boerii mari și mici, căpitani și totă săraca raiaua, din cea neapărată datorie îndemnându-ne, ca nisce supuși ai prea puternicii și a noastră hrănitore Împărăție și cu cele până în pământ închinăciuni către prea înălțatul împărătesc prag, arătându-ne printr'acest prea plecat al nostru obștesc arzul-mahzar, însciințăm prea blândului auđ al prea puternicii Împărăției, că Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, Domnul acestei țări, *astăzi, la 29 ale acestei luni Septembrie, pe la zece ciasuri din zi, lăsând scaunul Domniei, a plecat, eșind afară din politie întocmai cu același chip ce obicinuiă de eșia afară la plimbare*, iar peste prea puțină trecere de vreme, ca de vre-o patru ciasuri, ne-am pomenit că din urmarea drumului Domniei-Sale ne trimite câte-vă porunci în scris, care iarăși după a supunerii datorie și povățuire socotim că se cuvine a se face sciut și la împărătescul auđ al prea puternicii Împărăției. Iată trimetem și copii după dinsele adeverate cu iscăliturile noastre mitropolitului, episcopilor și boerilor, trimițând osebit și copie după o notă ce în urmă ni s'a trimis de către cinstitul general consulat al Rusiei de aici, spre a se face cunoscută către împărătescul auđ și cererea ce face prin numita notă Excelenția Sa generalul consul rusesc. Și tocmai după primirea acestor porunci ale Domniei-Sale ce s'a ăis mai sus, încredințându-ne cu bună-sămă de a sa pribegire de aici din țără, cu totă familia sa, numai decât pe de o parte noi boerii am îmbrățișat cu toții străjuirea politiei și otcărnuirea țării, priveghind din totă virtutea de a se pune în lucrare și a se urmă ori-câte mijloce privesc la întregimea acestui împărătesc cheler, după a supunerii strămoșescii noastre fierbinte râvne și credință, ca unii ce de la a sa împărătescă milă așteptăm totă hrana și mângăerea, iar pe de altă parte pentru nizamul mărghinei n'am lipsit de a însciință fără de zăbavă și pe luminații i slăviții muhafizi ai serhaturilor de acestă fără de veste întâmplare, până când ne vom învrednici a sosî și a se arătă acestă vrednică de jale a noastră însciințare la împă-

rătescul prea înalt prag, înaintea căruia, aşternând cele până la pământ ale noastre închinăciuni, să ne tânguim de această fără de veste şi nenădăjduită întimplare a pribegirii Domnului, care nu puţină spaimă şi turburare a pricinuit la obştea supuşilor raele de aici ale prea puternicii Împărăţii, întocmai ca şi *la alte trecute întimplări de pribegiri ale acelor Domni, cari, arătându-se în pământul ţării cu desăvîrşită stăpânire şi putere, au pus în lucrare fără de stială toate cugetările i voinţele lor, când nu puţine răutăţi şi pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor am ajuns a ni se turbura a pururea liniştirea ţării* (care este cheler împărătesc), şi în vreme ce noi tot-deauna suntem şi în totă viaţa noastră vom fi supuşi şi credincioşi, ne vedem încungiuraţi de asemenea supărătoare turburări. Dar cu toate acestea, împlinind datoria supunerii şi a credinţei noastre către prea puternica Împărăţie, am odihnit cu cele mai blânde şi cuviincioase mijloce pe supusele raele, am pus în bună orînduială curgătoarele treburi ale ţării, şi toate câte am socotit că privesc la nizamul cel obştesc al pământului le-am întocmit cât ne este prin putinţă, spre înlesnirea sfintelor împărătesci porunci, spre săvîrşirea curgătorilor treburi şi spre întocmirea liniştirii celei obştesci. De aceea dar, alergând totă obştea supuşilor locuitori de la acest împărătesc şi nouă de hrană dător cheler al prea puternicii Împărăţii, ne rugăm cu cele până la pământ închinăciuni, ca să-şi reverse prea puternica împărăţie cea cu blândeţe părintescă şi împărătescă mila sa, către cei ce cu nesăţioasă dorire aşteaptă şi privesc la aceeaşi împărătescă a sa milostivire, şi precum apururea de la moşii strămoşii noştri am dobândit mângâere de la a sa nemărginită milă, ce privesc către toţi supuşii prea puternicii Împărăţii, asemenea şi acum să ne învrednicim a dobândi ceea-ce a sa stăpânescă, părintescă şi împărătescă privighere, cu ochi milostiv privind asupra supuşilor săi, va binechibzuî spre a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, care prin împărătescile şi vrednicile de închinăciuni hătişerifuri ni s'au hărăzit, cum şi liniştita petrecere i odihna, atât a părţii bisericesci i a neamului boerilor pămîntenî, cât şi a totei obşteii supuşilor raele a chelerului împărătesc, căci noi a pururea cu totă obştea înălţăm mâni de rugăciune către înaltul Dumnezeu, pentru prea puternicul şi prea dreptul al nostru făcător de bine şi ăitorul dreptăţii stăpân al nostru, spre îndelungirea anilor vieţii împărăţiei sale şi spre întărirea şi starea împărătescului său scaun până în veci.

Prin acest arz boerii foarte timid se mărginesc abia de a ruga Pôrta Otomană «a li se păzi cinstea, dreptăţile i privileghiurile, cari prin împărătescile şi vrednicile de închinăciune hătişerifuri li s'au hărăzit. (1)

(1) Von Schladen, în raportul său către Regele Prusiei, din Constantinopol, 24 Novembre 1818, amintesc că boerii Muntenî au profitat de interegn ca să revendice des certains droits, usurpés ou érudés depuis nombre d'années par les Hospodars. Les Kaimacams nommés par le Prince fugitif, au moment de son départ, après avoir recueilli les différentes représentations des principaux boyards, ont adressé une requête au Grand Seigneur, en réclamant :

1. Le droit de nommer aux places vacantes du clergé.
2. Celui de remplir exclusivement par des indigènes toutes les charges dans la Principauté, excepté celles de la Cour.

Boerimea nu profită măcar de ocasiune ca să cêră înapoerea drep-
tului țerii, de a-și alege însăși pre Domnitorul său.

Ca răspuns la arzul boerilor nu întârzie a le veni din Constanti-
nople firman, prin care Pôrta se arată mulțumită de devotamentul
boerilor și le vestese înlocuirea lui Caragea, prin Alexandru Suțu.

Iată acest firman după traducere grecescă :

*Tălmăcirea acestui firman grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce au trimis
boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Suțu, ce s'a
făcut Domn.*

Laudele celor mai aleși din norodul Mesiei, boeri ai Țării-Românesce, înmul-
țescă-se supunerea voastră. În scurt vi se face știut, că am primit și cu de-ameruntul
am înțeles cele diutăi și mai în urmă trimise armahzarurile vostre, împreună și
cu alte hârtii, adevărate de cea în faptă dintru început plecăciune de slugă și
dreptatea voastră, și cuprințetóre, că la 10 ale lunii lui Zilulge, în zi Duminecă, Domnul
Valachiei Caragea Iancu, fugind cu ai casei și cu copiii lui, au trimis scrisori din
cale de 4 cêsuri de la Bucuresci și că cel din Bucuresci consul Rusesc a trimis
notă franțuzescă, ale căroră scrisori cum și ale notei ați trimis copii; că urmând
după vreme și după întâmplare cu toate puterile vă nevoiți spre nimerirea mijlócelor
celor ce privesc spre odihna și aducerea la stare a memlechetului împărătesc și
spre liniștita și neclătita stare a săracei raele, că vă aflați nevoindu-vă spre osird-
nică împlinirea înaltelor porunci ce sunt date, așezându-vă spre înaltă bună plă-
cere, cunosând acesta de netăgăduită datorie de slugă și de laudă avându-vă și că,
într'acestea aflându-vă, așteptați arătarea înaltei milostivei împărătesci hotăriri,
dintr'acestea s'au arătat bine primită și bine plăcută prea puternicului Devlet silința
voastră spre a vesti înaltei Porți lucrul cum s'a urmat spre supunere și sadacat,
îndreptându-vă neabaterea voastră din calea supunerii și a dreptății, și punerea
îndeletnicirii vostre ce ce are sfârșit bun spre păzirea nizamului raelei și spre paza
liniștei ei. Iar acum, fiind-că cel ce a fost Domn Moldovei, Alecu Suțul Voevod.
orînduindu-se Domn Valachiei, a îmbrăcat caftan și s'a trimis din partea numi-
tului Domn Caimacam, pentru care s'a dat după obicei înaltă poruncă de Căină-
cămle, și fiind-că numitul Domn s'a încredințat de la cei ce merg și vin de pornirile
vostre cele spre bună plăcere și de punerea silinței spre economia memlechetului
Împăratului, a înștiințat de acesta unele ca acestea fapte bine plăcute și dovești de

3. Celui d'exiger que les Ilospodars soient tenus à ramener, à l'expiration de leur
règne, tous les Grecs qu'ils auraient introduits dans la Principauté.»

140 de boeri s'au învoit să revendice aceste drepturi. Acești boeri, după Schladen,
ar fi voit să detroneze imediat și pre Metropolitul Nectarie, căci eră grec.. (Veđi
Hurm., Supl. I. 311—2.—Veđi *N. Iorga, Acte și fragm., pag. 539*). Boerii nu s'au
putut înțelege în privința Metropolitului Nectarie.

Copie după arzmagzarul boerilor s'a trimis și noului Domn Alex. Suțu. Acesta
consultă pre Strogonoff, de este legală jalba boerimei. Strogonoff răspuns că da,
de ôre-cc este anterioară venirii lui Suțu la domnie.

E de cređut că boerimea Munteană nu trimisese arzul, fără a consulta prealabil
pre vestitul consul Rusesc Pini.

credință au îndoit mulțumirea. Decî până va sosi aci mai sus dîsul Domn, spre bună plăcere și dreptate, așezându-vă veți silii și veți nevoi dimpreună cu sfatul celor ce s'au trimis Caimacamî, spre nimerirea mijloacelor ce privesc spre a nu se întîmpla turburare la nizamul iconomieî memlechetului, și ca să vă siliți spre arătarea dreptății întru care vă lăudați, arătând cea desăvîrșită destoinicie, spre dovedirea cuviincioșelor fapte ale dreptății, vi s'a scris acastă scrisoare, care, cu dumneșeesc ajutor sosind, veți urmă după chipul ce vi se scrie, și pe a celui ce urmăză povățuirii. (1)

In Țarigrad.

Dervîș Mehmet.

Caragea pregătise pe îndeletele fuga lui din țeră. De mai multe luni își trimisese banii în Elveția, Anglia și Rusia. Acăsta o spune și o corespondență a *Monitorului Universal*, din Constantinopole, cu data de 14 (26) Octob. (2)

(1) Cod. 77, fila 341 v. și 342.

(2) Iată diversele corespondențe din *Monitorul Universal*, relative la fuga lui Caragea: *Le Moniteur Universel*. No. 215 du 11 Nov. 1818. Din Viena, la 1 Novembre.

Des lettres arrivées hier de Bucarest en Valachie annoncent que le Prince régnant de ce pays, Jean Caragia, vient de partir secrètement avec toute sa famille et toute sa Cour. Ce Prince avait acquis dans la Valachie une fortune immense en fort peu de temps. Il était devenu si puissant auprès de la Porte, qu'il a exilé plusieurs boyards de premier ordre qui s'opposaient à son ambition. Il paraît certain que le Grand Seigneur avait l'intention de le perdre pour s'emparer de ses trésors. Mais celui-ci a eu le temps d'imiter son prédécesseur, le Prince Ypsylanti. On a établi aussitôt, après la fuite du Prince Caragia, un gouvernement provisoire. On craint beaucoup que cet événement n'occasionne des troubles.

Le Moniteur Universel. No. 317. Vendredi, 13 Novembre 1818. Vienne, le 31 Octobre.

D'après des lettres authentiques de Temeswar, de la date du 13 de ce mois (Voir le *Moniteur* du 11), le Prince Caragia, Hospodar de la Valachie, y était arrivé avec sa famille, et a demandé au gouvernement la permission de fixer son domicile en Transylvanie. Il avait appris, par un correspondant affidé de Constantinople, que son beau-fils, qui est chargé de la fonction de Dragoman de la Porte, et qui depuis longtemps intriguait contre son beau-père, avait enfin réussi à faire décréter sa destitution et probablement sa mort. Le prince Caragia convoqua sur-le-champ le Divan de Bucarest, lui remit les rênes du gouvernement, et partit dans la nuit pour les frontières de l'Autriche. Quelques heures après son départ, le firman du Grand-Seigneur, ordonnant de le déposer et de lui couper la tête, arriva à Bucharest.

Le Moniteur Universel. No. 324. Vendredi, 20 Novembre 1818. Vienne, le 8 Novembre

L'Hospodar de la Valachie, Janko Caradscha, n'est pas arrivé à Temeswar, comme on avait dit, mais à Cronstadt en Transylvanie. Il arriva sous l'escorte de 600 Arnאות, qui s'en retournèrent en Valachie. Le temps de son règne, qui devait être de sept ans, en vertu du dernier traité avec la Russie, était sur le point de s'écouler. Les boyards de la Valachie ont pris les rênes de l'administration jusqu'à ce que son successeur arrive de Constantinople. Le Prince émigré a invoqué la protection de l'Empereur de Russie. Le prince Czetwertinski, attaché à l'ambassade russe à Vienne, est parti pour porter cette nouvelle à son Souverain à Aix-la-Chapelle.

Ca să nu afle boeri, cari l-ar fi putut opri de a fugi, Caragea se ocupă cu trebile țerii până la ultimul moment și chiar în ziua fugii sale. Din această zi posedem decretul lui, prin care acordă Dămniei Ru-xandra Hangeri, sora răposatului Beizadea Grig. Ghica, o pensie de 2,000 de taleri pe an și alți taleri 3,000 pe an clironomilor răposatului Beizadea Gr. Ghica, din veniturile mănăstirii Ghiculescilor, sf. Spiridon nou. (1)

Le Moniteur Universel. Samedi, 12 Decembre 1818. Constantinople, le 28 Octobre.

La Porte a reçu, relativement à l'évasion de l'Hospodar de Valachie, Prince Karadja, les détails suivants:

«Il était accompagné de son épouse, son fils, ses deux gendres, Arghiropulo et Vlahutzky, et du boiard Mauro Cordato. Il paraît qu'il avait préparé de longue main son évasion, car il avait depuis plusieurs mois fait passer des capitaux considérables en Suisse, en Angleterre et en Russie. La Porte a donné amicalement connaissance au ministre de Russie de l'évasion de l'Hospodar, et elle lui a représenté la nécessité de nommer à ce poste, qui était devenu vacant. M. le baron de Strogonoff a reconnu avec la Porte cette nécessité; mais il a observé que, jusqu'à ce que le terme de sept années de régence stipulé par le traité fût écoulé, la place d'Hospodar ne pouvait être remplie qu'*ad interim* par un kaïmacam.»

Le Moniteur Universel. No. 353. Samedi, 19 Décembre 1818. Pétersbourg, le 24 Novembre.

Des lettres de Bucharest racontent de la manière suivante les circonstances de l'évasion du Prince Caradja, Hospodar de Valachie:

«Le 10 Octobre à midi, le Prince Caradja se trouvait encore à Bucharest; il assista à la cérémonie funèbre du feu Ban Golesko. Après avoir dîné dans son palais, il feignit de faire une promenade vers le faubourg Bayor(?) et exécuta par ce moyen le projet de fuite qu'il avait médité. Réuni à son épouse, son fils, ses filles et ses gendres, accompagné de Ban d'Arguiropulo et du *Postelnich* Vlahoutzky, et pourvu d'équipages de voyage, il prit la route de Cronstadt. Environ trois cents *Arnauts*, sur la fidélité desquels il ne pouvait cependant pas compter avec certitude, composent son cortège. Pour empêcher toute poursuite, il a fait rompre derrière lui les ponts jetés ça et là sur les marais et les rivières: c'est ainsi qu'il atteint sans obstacle la frontière d'Autriche. Le lendemain matin, il a envoyé des dépêches aux boyards qu'il avait nommés gouverneurs; savoir: au Ban Brankovan, au *Vornik* Barbo Vakareshko, au *Logothète* Samour-Kache, et au boyard *Vistier* Ghica.»

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie*.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele biv vel căminare Iancule, epitrôpe mănăstirii sfintului Spiridon Nou, fiind-că prin hrisovul Domniei-Mele, ce am dat, am hotărît și am orînduit ca taleri 2.000 ce aveă răposatul Bezdadea Grigorie Ghica, fiul răposatului Domn, ctitorul al acestei mănăstiri, ajutor la cheltuelile sale din veniturile mănăstirii, afară din taleri 3.000 ce s'aū aflat vechi orînduiți, acești taleri 2.000 ce aū fost orînduiți pe obrazul răposatului Beizade și cu alți taleri 100 adaos din veniturile mănăstirii, am orînduit ca să se deă Luminăției Sale Dămniei Lucsandrei Hangearli, sora răposatului Beizadea Grigorie Ghica, ca să-i ieă pe tot anul prin

Dejà în ¹⁶/₂₈ August 1818, eră la Curțile ambilor Domni agitațiune, temere despre mazilirea lor înainte de cei 7 ani deplin. Pagé, gerantul Consulatului frances, în timpul concediului lui Formont (care înlocuise pe Ledoulx), scrie de acésta o notă Duclei Richelieu.

Şapte zile după acéstă notă, Pagé adreséză ministrului său Richelieu alta, în care îi dă detaliile fugei lui I. Caragea în modul următor:

Pagé à Richelien. Buc. 17 Octobre 1818.

Vestesc că la 11 ale lunii a fugit Caragea.

Après avoir assemblé tous les boyards du pays pour les rassurer sur les craintes qu'ils avaient, il en a nommé de suite plusieurs aux places tant du Divan que de la police et il est parti pour Croustadt avec toute sa famille, dans la même journée, accompagné de 500 Arnautes. Ce départ a paru d'autant plus précipité qu'on supposait qu'il attendrait le retour du tartare expédié, il y a quelques jours, à Constantinople, pour, dit-on, porter au Bezadey George, son fils, des instructions sur la conduite qu'il devait tenir. Du reste, tout s'est passé paisiblement, d'autant plus que l'administration de ce Prince est peu regrettée; c'était un homme sans mœurs et très avare, qui a dépouillé tous les malheureux habitants de cette Province.... On est aujourd'hui dans la plus vive impatience de savoir quel Prince sera nommé ici. Tous les vœux semblaient se tourner vers le bon et malheureux Prince Soutzo, dont l'administration a toujours été fort douce.

Consulul Austriac și Rusesc au favorizat mult fuga lui Caragea. Le Prince de Moldavie a demandé son rappel, ca să-și vadă pe tatăl său.

Nicolae Filimon, în «*Ciocoii vechi și noi*», aduce următorul pitac-aftip al lui Iă Ioan Gheorghe Caragea, din 29 Septembre 1818, prin care Domnitorul ar fi anunțat țerii abandonarea domniei:

«Cu mila lui Dumnezeu Iă Ioan Gheorghe Caragea V. V., etc.

«Dumne-văstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele.

«Cum veți primi acest pitac al Domniei-Mele, să vă adunați la Mitropolie și să faceți cunoscut tuturor boerilor Halè și Mazilă, că eu am lăsat scaunul domniei pentru scoposuri ce numai mie mi se cade a le ști; iar după aceea să alcătuiți Căimăcămia și să căutați trebile țerii cu osârdie și dreptate; și pentru o mai bună pază a liniștei locuitorilor, să faceți *mehrup* (raport, arătate) către *muhafizii* sârhatu-

---

dumne-lui ciuștit și credincios boerul Domniei-Mele Grigorie Ghica vel Vistier, în cât va ave Luminata Dómnă Hangearli viêtă, iar talerî 3.000 ce sunt vechi urméză a se da pe tot anul la cliromiîi răposatului Beizade Grigorie Ghica. Ci dar într'aces-ași chip să urmezî cu darea acestor bauî din veniturile mănăstirii. Tolco pisah gpd. — 1818, Septembre 29.

Cod LXXVII, fila 340, v.

rilor după marginea Dunării, ca să vă dea ajutorul trebuincios. Tolco pisah gospodsvomi.» (1)

Este acesta un pitac ce în adevăr a existat, și ce s'a lipit pe toate zidurile Bucurescilor, cum afirmă minunatul romanțier al Domniei lui Caragea, ori e o închipuire a lui, ca scriitor? Nu putem spune, dar, de ore-ce nu am aflat în nici o Condică Domnască asemenea act și de ore-ce despre el nu se face mențiune de boeri în arz-magzarul lor către Pórtă și nicăiri, noi îl bănuim neautentic.

Un punct care ne autoriză să credem acesta este și căci *pitacul* îndemnă pe boeri să *alcătuéscă* ei *Căimăcămia*. Apoi «*Căimăcămiile*», după obicei, nu le organiza boerii, ci noii Domni, până la venirea lor din Constantinopole. Chiar de va fi ordonat Caragea să se facă o Căimăcămie, boerimea preferă să stea țera pe mâna ei și de aceea titlul noiei administrațiuni interimare este: *Noi boerii țerii*. În cod. LXXXVII (pag. 93 verso), întâlnim pitace date de «*Noi boerii Țerii-Românesci*», de la începutul lunii Octobrie 1818 până la 20 Octobrie, când boerimea se decide a restrînge administrațiunea în mâinile a câtor-vă boeri. Aceștia își dic: *Noi boerii otcârmuitorî Țerii-Românesci*. (2) Numai la 12 Novembre 1818, când Alexandru Nicolae Suțu este numit Domn, se institue «*Căimăcămia*» (Cod. LXXXVII, pag. 105.) Repetăm mai întâi administréază țera «*Noi boerii Țerii-Românesci*», apoi «*Noi boerii otcârmuitorî*».

Caragea stătut cât-vă timp în Transilvania la Brașov și în alte părți după care se duse în Italia, unde rămase până la sfîrșitul vieții sale.

Wilkinson, raportând în scrierea sa evenimentul fugei lui Caragea, dă cu totul alte informațiuni decât cele de mai sus; el dice următoarele: «Hospodarul Caragea strîngend o imensă bogăție în cursul, celor 6 ani de ședere în Valachia, și temenduse ca să nu i se cêră compt la întórcerea sa la Constantinopole, de acéstă acumulare de bogății aplicată în profitul său, creqù convenabil de a face o retragere prudentă, și de a se stabili într'o țeră creștină ore-care din

(1) *Ciocoii vechi și noi*, ediția Müller. Bucuresci, pag. 132. No. 82 și 83.

(2) O carte deschisă din 20 Octobrie 1818 vine să ne lămuréscă în mod neîndoios, că după *fugirea* Domnului din scaun, pentru buna petrecere a tuturor pentru nizam, i pentru ferire de rău, i pentru a dreptății pază și pentru orînduelile cele bune cari se află întocmite a se păzi, spre a nu se întimplă vre-un cusur, saú vre-o ataxie, iar mai virtos pentru datorile țerii cele netăgăduite, cari merg la P. In. Pórtă a Impêrăției și pentru îndestularea celor trebuincioase ale prea vestitei cetăți Țarigradului, ce merg de aci, după întocmirile ce se află făcute încă de când eră Domn în scaun, *ne-au ales obștea*.

Europa, în afară de atingerea puterii turcesci. El trimise toate fondurile sale la bănci europene; și în luna Octombrie 1818, întrunind pe câți-vă din principalii boeri, le încredință frânele guvernământului și părăsi Bucurescii, pentru a se duce cu totă familia sa la Kronstadt, în posesiunile austriace, unde el sosi fără accident. Resultă din această informațiune a lui Wilkinson, că Domnitorul nu părăsi Bucurescii, fără de a fi înștiințat prealabil pe câți-vă din boeri. Această informațiune este din nou și cu mai multe amănunțimi adusă mai departe de Wilkinson, în *apendicele No. III, pag. 255. (1)*

(1) Iată întrăgă această informațiune, care venită de la un martor ocular, e foarte prețioasă. Ea este extrasă din două scrisori adresate din Bucuresci la Londra. La 7 Octombrie curent (1818), un mesager pentru Principele sosi în 3 zile din Constantinopole, și în aceeași zi sgomotul circulă în oraș, că Principele se gătiă de ducă. A doua zi dimineața, se văd postelnicul Vlăhuță, cu femeea sa (fiica Principelui) și familia sa, eșind din oraș într-o trăsură de călătorie; și în timp ce nari preparative de depărtare se continuau la Curte, sgomotele se măriră, și poporul începuse să fie alarmat.

Duminecă 11, după ce ceremonia obișnuită a Baeramului turcesc fusese făcută la Curte, Principele conferi titluri la diferite persoane și făcu câte-vă schimbări în afacerile publice. După masă, el însoți convoiul bătrânului Banul Golescu, și, la întorcerea sa, el chiamă în cabinetul său pe Spătarul Băleanu, pe Aga Văcărescu, și pe alți câți-vă, și îi informă că fiind în pericol de a perde viața, dacă ar rămâne mai mult timp în țară, se află în momentul plecării lui. El le recomandă de a-și da toate silințele pentru a menține ordinea și liniștea, și numi un guvern provisoriu, compus din Metropolit, Brâncoveanu și Samurcaș, cărora el le dădu instrucțiuni, pentru a dirigi afacerile în timpul absenței sale, și până când Porta va lua măsuri, pentru a regulă noua administrațiune. El trimise de asemenea să caute pe d-l Pini, consulul general al Rusiei, și după ce l-a decis de a avea grijă de afacerile particulare, pe cari el n'ar fi avut timpul să le reguleze, își luă în mod amical concediu de la ei toți, și plecă în calșca sa ordinară, urmată numai de doi servitori, ca și cum ar merge să-și facă obișnuita sa plimbare de sëră. El se duse la Bănésa, unde se întâlni cu Princesa femeea sa, cu Princesa Ralu, fiica sa și bărbatul ei Banul Arghiropulo, tînărul Principe Constantin, postelnicul Mavrocordat, aga Vlangali, și un mic număr de servitori, cari îi așteptau toți cu trăsuri de călătorie, cu cai de poștă, cu bagage, etc. Ei merșeră împreună, și la o mică distanță de Bănésa, ei se uniră cu 400 de Albaeși (garda corpului Principelui) bine montați și armați. Ei se îndreptară spre Kronstadt, în Transilvania, unde sosiră în siguranță, după o călătorie de 4 zile; ei fură perfect de bine primiți de generalul austriac, care comandă la frontiere.

Cei 400 de garđi fură trimiși înapoi și Principele, pe când el se află încă pe drum trimise diferite ordine guvernului provisoriu, ca și cum el ar fi continuat de a fi singurul șef al țării.

Se ăice, că nu va stă mult timp la Brașov, dar că se va duce în Elveția, unde are intențiunea de a-și fixă locuința.

Imediat după depărtarea sa, consulul rus puse pecetea Imperială pe toate aparta-

Pe la jumătatea anului 1817 în Constantinople erau două curente: unul în fruntea căruia eră Vizirul, sub influența corespondențelor lui Caragea cu de Gentz, nu eră favorabil pretențiunilor muscălești. Cei-l-alt curent, cu totul pacific, eră condus de însuși Sultanul. Acesta or-

menteze Curții, dintre cari multe conțineau efecte de mare valoare; după ce puse un sechestru formal pe proprietățile particulare ale Principelui, sub pretextul că nu plătise mai multe sume, ce eră dator față de nisce supuși ruși.

Toți boerii se întruniră la 12 și scriseră Porții particularitățile acestui eveniment neașteptat. Ei avură, după acesta, mai multe conferințe și se decise în fine de a trimite o petițiune Sultanului, pentru a-l expune calamitățile la cari ei erau supuși sub administrațiunea Principilor greci, și a-l ruga să încredințeze pe viitor guvernământul Principatului Divanului singur; ei se angagiau în cazul acesta de a observa cu credință toate condițiunile, cari fuseseră până atunci impuse Hospodarilor. Noi așteptăm acum cu frică măsurile ce Pôrta va crede convenabil să adopte, și această rezoluțiune nu este de o mică importanță pentru sôrtea țării. În așteptare noi trăim în temeri continue, nu cum-vă Pașalele turcești din vecinătate, să nu ieă asupra-le de a trimite trupe pentru a ocupa țera, circumstanțe cari, în loc de a produce efectele bune ale unei măsuri prudente, vor pune totul în confusiune și desordine, și înspăimântă la un așa grad un mare număr de familii, în cât fac dejă preparative pentru a se retrage în Transilvania și în Moldova.

10 Decembre. Totul s'a petrecut foarte liniștit. Sultanul, după ce a deliberat în consiliul său asupra petițiunii boerilor, a refuzat de a primi cererea lor, și a numit pe Principele Alexandru Suțu nou Hospodar al Valachiei. Cainacămii săi sunt dejă sosiți și au luat administrațiunea provisoriu a afacerilor publice. Noi șcim acum într'un mod ôre-care, că Principele Caragea a părăsit Kronstadtul și-și va fixa reședința sa la Geneva.»

Veđi în ce mod este narată întîmplarea fugei din Bucuresci a lui Caragea și consecințele ei de către von Schladen, represintantul Prusiei la Constantinople, în 14 (26) Octobrie 1818, în nota sa către Regele său. (*Iorga, Fragm. II*).

O altă variantă, care rezultă din informațiunea lui Wilkinson, este următoarea: După Wilkinson boerii, prin arzul lor către Pôrta, ar fi cerut încetarea domniei fanario-tice și să fie ei însărcinați cu administrarea țării. Arzul nu cuprinde în mod explicit cererea boerilor de a administra ei țera pe tot-deauna, dar este un document precursoriu mișcării de la 1821, în acel sens, că critică și desaproabă domniile Fanarioților, în pasagiul unde ăice, că asemenea pribegii, s'au întîmplat și din partea altori Domni, cari arătându-se în pămîntul țării cu desăvârșită stăpânire și putere au pus în lucrare făr' de sfielă toate cugetările, voințele lor, de la cari nu puține răutăți și pagube am suferit, în cât din nisce urmări ca acestea ale Domnilor, am ajuns de a ni se tulbură de-apururea liniștea țării..... în vreme ce noi tot-deauna suntem și în totă viața noastră vom fi supuși și credincioși.....».

Boerii se recomandă în locul Domnilor greci, dar ezită de a pune punctul pe ă..... Totuși lui Wilkinson i se scrie din Bucuresci, că boerii erau hotărâți să cêră Sultanului, ca pe viitor guvernul țării să fie lăsat pe sêma Divanului singur (*Apendice III, pag. 257—258*).

În tot cazul, chiar dacă cererea acesta de încetare a Domniei Fanarioților nu s'a

donă în Iunie 1817 Vizirului, ca neîntârziat să se înțeleagă cu Rusia (1).

făcut în 1818, măcar cu curagiul cu care a fost formulată la 1774, nu mai puțin probă că curentul anti-fanariotic există în țără și că, uereu spornic, pregătesce naționala mișcare a lui Tudor Vladimirescu.

Von Schladen spune în notele către Regele Prusiei, că cererile din arzul boerilor (140 de boeri) se mărginiau la mai puțin decât ce a scris Wilkinson și că la numirea lui Suțu, acele cereri boerii le comunicară și noului Donu.

În notele, încă inedite la ora când scriem aceste șiruri (1890, 6 Septembre) ale lui von Schladen către Regele Prusiei, din Octobrie-Novembre 1818, se văd dificultățile ridicate de Strogonoff, carele susțină tesa, că fuga lui Caragea nu e un delict atrăgând mazilirea lui. Peripețiile acestei ciudate controverse le lăsăm la o parte, de ore-ce finalmente modul de a vedea al Porții triumfă, cum von Schladen anunță Regelui său, prin nota sa din 28 Novembre 1818.

(1) Le *Moniteur Universel*. No. 211. Mercredi 30 Juillet 1817. Constantinople, le 20 Juin.

«Jusqu'à présent le Divan, ou Conseil du Grand Seigneur, n'avait pris aucune détermination décisive sur les représentations de M. le Comte de Strogonoff, ministre de Russie, relatives aux prétentions les plus justes et les mieux fondées de cette Puissance. Les obstacles à cet égard provenaient de l'influence du grand-Visir sur le Tefterdar (ministre des finances) et le Reis-Effendi (ministre des affaires étrangères). Le Sultan, qui avait au contraire extrêmement à cœur une réunion avec la Russie, adressa de son propre mouvement, le 3 Mars, au grand-Visir, le *Hatti-Schérif* ou rescrit ci-dessus, remarquable par l'énergie avec laquelle il est conçu.

«Il y a eu jusqu'à présent plusieurs discussions très-longues sur la note qu'a remise le ministre de Russie, cependant on ne nous a encore remis aucun protocole de vos séances. Il y a déjà plus de quarante jours que cette affaire a été soumise à votre délibération. Pourquoi n'avez-vous rendu aucune décision à cet égard? Nous devons croire d'après ce délai, que vous ne vous occupez dans vos séances que de choses inutiles. Voulez-vous donc attendre jusqu'à ce que le ministre de Russie se fâche et en vienne aux menaces? Si vous croyez que la guerre soit inévitable, pensez aux moyens de défense. Exposez-nous en détail les motifs suffisants pour donner lieu à cette guerre, et l'étendue des ressources dont vous ferez usage. Mais si le temps, où nous sommes, et les circonstances ne nous permettent pas d'entreprendre la guerre, prévenez le plutôt possible par une réponse convenable le mécontentement du ministre de Russie.»

«L'impression que ce rescrit a faite sur le Divan était facile à prévoir. Elle a donné lieu à un second *Hatti-Schérif*, qui est conçu en ces termes:

«Mes ministres, après avoir mûrement tout examiné, ayant reconnu la nécessité de renoncer à tout projet de guerre, et de prendre le sage parti d'un accommodement, il est absolument indispensable que les conférences s'ouvrent incessamment, et que la note, dont il s'agit, soit remise sans délai par le Reis-Effendi au ministre de Russie. Mais il faut mettre le plus grand soin à ce que cette note soit bien faite et clairement rédigée, et non comme la première qui n'avait point de sens, afin de faire connaître à la Russie que notre intention est d'arranger les choses à l'amiable.»

«Les dispositions pacifiques du Sultan et son langage décisif ont suffi pour amener la chute du parti opposé. Le grand-Visir a été vivement réprimandé; mais

Cap. III.

Finanțele.

Nicăirea mai plastic nu se pôte face icóna unei Domnii, ca în studiul finanțelor ei.

Să vedem dar, cum se presintă finanțele sub I. Caragea.

În urma războiului și a grelei ocupațiuni muscălescă dintre 1806—1812, Visteria țerii ajunsese la fôrte mare lipsă, din cauză mai cu sémă că numărul contribuabililor erà fôrte redus, prin ciumă, prin emigrațiune și prin faptul că nenorociții țeranî își lăsaū ósele pe drumurî, ducênd, în depărtare și chiar peste hotare, în toiul ernii, proviant pentru oșlirea rusescă. Apoi abusurile de tot felul și cu deosebire abusul cu poslușnicii, cu scutelnicii, acordați boerimei, pe la mânăstiri și pe la tot felul de persóne, făcuse fôrte grea cîsla, adecă repartițiunea birurilor.

Prima preocupățiune a lui Caragea a fost, o recunóscem, de a reorganisă finanțele. Încă cu începutul anului 1813, Caragea a cerut Divanului, mai nainte de tóte, să chibzuéscă asupra îmbunătățirii *calemurilor* Visteriei, fie la centru, fie în județe. Marele Vistier Const. Filipescu i-a arêtat Domnitorului, că *«din pricina răsvrătirii trecutei vremi, sameșii de pe la județe au ajuns la o mare schimonosire și până la cel mai desăvîrșit catakrisis, depărtându-se și buna orîndu-élă și liniștirea obștei și înlîmplându-se și multe zăticniri la curgêlórele trebuințe ale Vistieriei și ale țerii, urmându-se și lucruri în potrivă»*. Caragea găsesce că rêul vine mai înainte de tóte din cauza nestabilității funcționarilor Visteriei și decî dispune, ca să fie ca și din vechime *«nestrămutată statornicie a calemurilor Visteriei și să se întemeze în stare neclintită, împodobindu-se cei ce se vor alege destoinici și practicoși calemgiî după credința și vrednicia cu care se vor arêla, cu milă și cu cinste de la Domnia-Mea»*.

Prin hrisovul său din Iunie 1813, Caragea împarte cancelaria Visteriei în 16 calemuri, fie-care cu câte un sameș, un *«extractar»*, un logofêt de bresle, un logofêt al havalelelor, altul de scutelnici, unul asemenea de slujitori și câte un logofêt la rămășițuri, la capan, la răspunsuri,

---

le Reis-Effendi. qui lui servait d'instrument, à été destitué et remplacé par le Dzanil-Effendi, qui a déjà occupé plusieurs fois ce poste.

(*Journal de Francfort*).

un logofăt de poslușnici, unul de jălbî, unul al răsurilor, prin care să se dea lefile, un condicar și trei logofeți, cari să aibă *«găzdiile»* județelor, și șese zarafi. După recomandarea Vistierului Const. Filipescu, Caragea numesce funcționari la toate aceste posturi, declarându-le inamovibile și scutindu-i de orî-ce dare sau havaet, afară de casul când vre unul va căde în *«vină vedită și cercetată»* și atunci încă cu hotărîre Domnescă. Pentru sameșii de la județe încă dispune Caragea, prin același hrisov, *ca să fie ômenî de cinste, cu sciință de socotêlă și cu praxis de ale județului, unde se va rînduî, și să li se dea de la Visterie cărțile Domniei-Mele cu ponturi arêtătore, ca să scie fiecare cuviincioasa lui datorie»*.

Intre obligațiunile sameșilor, Caragea pune următoarele:

- 1). Să aibă în totă vremea catagrafie adevărată a stării județului;
- 2). Să aibă *extractari* de lude pentru toate împlinirile din județ;
- 3). Să țină catastișe curate pentru încheerea socotelelor, pentru breslele județelor, de scutelnici, de poslușnici, de slujitori și de verî-ce orîndueli ale Visteriei;
- 4). Să țină în regule poruncile Domnesci, ce se vor trimite la județe, fără de a se amesteca la trebile condicării;
- 5). Să stea sub ascultarea ispravnicilor și să îndeplinescă poruncile Domnesci și ale Visteriei;
- 6). Să dea la Vistierul cel mare ca *«flodorimă»*, când se numesce în funcțiune, numai câte taleri 1.500, iar nu mai mult; și
- 7). Să fie inamovibili, pe cât timp nu vor căde în vină veghiată și cercetată. (1)

---

(1) *Hrisov pentru orînduêla și întocmirea calemurilor Visteriei și sameșilor de pe la județe, ca să fie nestrămutați din slujbă,*

Fiind cu mila lui Dumnezeu din început, de când ni s'a încredințat Domnia și oblăduirea acești pravoslavnice Domnesci Nôstre țeri, mai întâi am îngrijit pentru a norodului obștească răsufare, punând în lucrare câte cuviința a cerut, ca să petrecă fieș-care cu acea viețuire, după care, aflându-și îdestulare, să ne hrănescă cu ale mulțumitei sale semne, și nu am lăsat după acesta nici un cês măcar să treacă făr' de a nu socoti chipurile și mijlócele cele bune ale verî-căreia în liniștită petrecere, și am întocmit întru întemeere câte nizamuri s'aŭ cuvenit, găsind la multe starea țerii cu schimbarea neîntocmirii și depărtată din cuviincioasa ei alcătuire; așa dar, după cercetările ce am făcut Domnia-Mea, dându-mi-se o desăvîrșită încredințare și pentru tagma Visteriei, adevă calemurile ce sunt însărcinate fieș care în parte cu trêba, scăduță cu totul din întocmire statornicieii de mai înainte, asemenea și pentru sameșii de pe la județe din pricina răsvrătirii trecutei vremi aŭ ajuns la o mare schimonosire și până la cel mai desăvîrșit catahrisis depărtându-se și buna

Încă înainte de darea hrisovului pentru organizarea calemurilor Visteriei, Caragea s'a preocupat cu drept cuvînt de abuzurile făcute

orînduială și liniștirea obștei și întimplându-se și multe zățieniri la curgătoarele trebuințe ale Visteriei și ale țerii, urmându-se și lucruri împotrivă. Deci, ca pentru o neapărată trebuință și ca un lucru ce statornicia este un temelîu întru care razină în totă vremea cele mai bune alcătuirii și de folosire și de laudă, spre întocmirea orînduialilor, și spre . . . tuturor mădulărilor ca să se urnescă veri-ce trebă atât de bine, în cât fieș-carele, cunoscînd fapta adevărului, să o pôtă numi după cuviință isvor al întemeerii nizamului. De aceea, binevoind Domnia-Mea, am hătărît, ca să întărim cu accst Domnescul Nostru hrisov, ce s'a dat cinstitului și credinciosului boer al Domniei-Mele dumné-lui vel Visterul Constantin Filipescu și tuturor celorlalți boeri dregători ai Visteriei Domniei-Mele, acea de mai înainte și din vechime nestrănutată statornicie a calemurilor Visteriei, și să se înteneze în stare neclintită, împodobindu-se cei ce se vor alge destoinici și prahiticoși calemgii, după credința și vrednicia cu care se vor arêta, cu milă și cu cinste de la Domnia-Mea, am orînduit a fi în cancelaria Visteriei 16 calemuri, adecă sameși ai Visteriei, extractar, logofet de bresle, logofet al havalelelor, logofet de scutelnici, logofet de slujitori, logofet de rămășițuri, logofet de capan, logofet de răspunsuri, logofet de poslușnici, logofet de jălbi, logofet al răsurilor, prin care să se deă lefile, i condicar și trei logofeți să aibă găzdiile județelor și 6 zarafi, numindu-le aceste dregătorii ale Visteriei Domniei-Mele, cu care am însărcinat pe cei ce s'au arêtat de dumné-lui vel Visterul de credincioși și de destoinici de aceste slujbe, cărora să li se deă și deosebite cărți ale Domniei-Mele, cuprinzătoare de trebă fieș-căruia, cum și pentru datoria supunerii ce se cade a avé către dumné-lui vel Visterul și de privilegiul ce ne-am milostivit a li se hărăzi, pentru ca să slujescă fieș-care cu credință, cu osîrdie și nici unuia să nu i se mai facă nici o dată schimbare de la calemul la care se va află, nici să fie supuși calemgii sub vre-o numire de dare, cu cuvînt de havaet, pentru ca să nu înconteneze sciința Visteriei, nici odată strămutându-se hărțile calemurilor de la o mână la alta, cu adesea schimbări ce făr' de orînduială se urmăze până acum, în cât nici odată stăpânirea nu putea să-și afle întrégă îndeustulare la întrebările ce făcea, și așa să fie neclintiți și nestrămutați acești dregători slujbași ai Visteriei Domniei-Mele în totă curgerea vicții lor, fără numai când se va găsi vre-unul cădut în vre-o vină vedită și cercetată și va fi cu cuviință a lipsi, după scumpă cercetare ce se va face de către dumné-lui Vel Visterul, arêtându-i-se învinovățirea cu anafora la Domnia-Mea, atunci să se lipsescă, să-și ieă și căduta, răsplătire, făcându-se alegere de alt obraz prahitos și cu sciință de acca meserie și se va orîndui în locul celui ce se va lipsi de înșine Domnia-Mea a fi la acel calem, și după starea ce va avé, va fi cinstit și prin caftan, precum a fost obiceiul de mai înainte întocmit. Așijderea și pentru sameșii de la județe, făcându-se de către dumné-lui Vel Visterul cu scumpătate alegere, ca să fie ómenî de cinste, cu sciință de socotélă și cu prahis de ale județului, unde se va orîndui, să li se deă de la Visterie cărțile Domniei-Mele cu ponturi arêtătoare, ca să scie fieș-care cuviincioasa lui datorie și urmarea ce are să facă, și să fie și ei de-apururea nelipsiți și nestrămutați, când vor sluji cu dreptate, cu silință la meseria lor, a-și avé în totă vremea catagrafie adevărată a stării județului, extracturi de lude pentru toate împlinirile din județ și pentru încheerica socotelilor, catastișe curate pentru breslele județului,

prin excesiva acordare de poslușnicî, cu paguba Visteriei și spre încărcarea cislei satelor. Așă, cu acest scop Caragea provocă, prin pitacul său, Divanul Domnesc, să chibzuască un cuviincios nizam pentru poslușnicî. În Martie 1813, Divanul se adună la Metropolie, sub președința Metropolitului Nectarie și cere marelui Vistier catastișe de căți postelnici are fieș-cine? Marele Vistier nu pôte da asemenea catastișe, di-

de scutelnici, de poslușnicî, de slujitori și de verî-ce orîndueli ale Visterici și tôte poruncile Domnescî ce se vor trimite la județ, să le aiba în păstrare, neamestecându-se la trebile condicării, ce sunt pricinî ale Divanului Domniei-Mele, îndatorat sa fie sub ascultarca dumné-lor ispravnicilor a se sili spre săvîrsirea Domnescilor porunci și ale Visteriei, ca să lea săvîrsire la vreme și fără cusur, ferindu-se de urmările cele înpotrivă, să li se păzescă privilegiul pe deplin, a se află la tréba sameșici neclintîți și nestrămutați, afară numai când vor arêta dumné-lor ispravnicii pentru vre-unul din sameși, că a cădut în vre-o vină, acela să se ccreteze la judecata Visteriei, și vèdindu-se vina lui, cu anaforaua d-lui Vel Vistierului să se arête Domniei-Mele, ca nu numai să lipsescă din sâmeșie, ci să se și pedepsescă, spre pilda altora, orînduindu-se altul în loc, care se va alege de destoinie și cu sciință, păzindu-se nestrămutat întocmirea cea mai sus arêtată. Dar fiind-că sameșii după cuviincioasă orînduială din început s'aû legat la Visterie, care de la o vreme încôce s'aû cunoscut ca un chip de irat al Vistierului celui mare și dintr'acêsta a venit lucru supus sub catahrisis, hotărîm Domnia-Mea, ca sameșii ce se vor alege și se vor orîndui de acum înainte să deă la Vistierul cel marc, ca o filodorimă, numai câte taleri 1.500, iar nu mai mult. Acêstă bună întocmire și așezămîntul ce l-am hotărît Domnia-Mea, atât pentru calemurile dregătorilor Visteriei, cât și pentru sameșii județelor, este o statornicie a orînduelilor țerii celor bine întocmite de la Visterie, poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vistiere și dumné-vôstră altor boeri, ce după vremi vè veți află în acêstă dregătorie, să o păziți cu tótă scumpătatea și să fiți următori întocmai după cum se cuprinde, căci dintr'acêsta isvorêscă odihna și folosul obștei și înlesnirea săvîrsirii tuturor orînduelilor țerii și trebuințelor Visteriei, și spre întemeerca acêstei bune orîndueli, rugăm și pe cei-lalți frați Domni, ce în urma nôstră îi va învrednici milostivul Dumneđcû, oblăduitori acêstui pămînt, să se păzescă nestrămutată, ca să se învrednicescă și dumné-lor a li se păzi hotărîrile întocmai și acest Domnesc al Nostru lrisov, trecêndu-se la condicile Divanului și ale Visterici Domniei-Mele, să se deă la sf. Mitropolie întru păstrare, care s'a adeverit cu însăși credința Domniei-Mele, Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod, punênd mărturie pre prea sfințitul duhovnicescul nostru părinte Mitropolitul țerii chir Nectarie, pre prea iubiții nôștri fii, Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod și pe toți cinstiții și credincioși boerii veliți dregători ai Divanului Domniei-Mele: pan Constantin Filipescu Vel Vistier, pan Radu Golescu Vel Ban, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țera de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Logofêt de Țera-de-sus, pan Radu Văcărescu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al 4-lea, pan Iordache Slătineanu Vel Logofêt de Țera-de-jos, pan Constantin Suțu Vel Hatman, pan Mihalache Manu Vel Vornic de politie, pan Mihalache Suțu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuț Vel Postelnic, pan Atanasie Hristopol Vel Logofêt al străinelor pricinî, pan Nestor Vel Clucer, pan Aleco

când, că aşteptă să se facă catastişele pe judeţe. Divanul amână deci redactarea nizamului cerut de Vodă, iar de o cam dată, pentru a înlesni Visteria, dispune, că *«câţi posluşnicii va fi având veri-cine străin, să se ieă pe sēma Visteriei afară de vieri de pe la vii, pescari şi vînători, cari şed pe moşii străini şi afară de posluşnicii mânăstirilor şi ai boerilor din oraşul Bucuresc şi Craiova, unde le sunt casele şi starea. Să lase posluşnici şi văduvelor boerilor, (1) tocmai cu sentinţa*

Mavrocordat Vel Căminar, pan Constantin Creţulescu Vel Paharnic, pan Iordache Tufeanu Vel Stolnic, pan Scanavi Vel Comis, pan Costache Caracaş Vel Sluger, pan Mihail Vel Pitar şi Ispravnic, pan Constantin Filipescu Vel Vistier, scriindu-se Irişovul acesta la întâiul an dintru întâia Domnie a Domniei-Mele, aici în oraşul scaunului Domniei-Mele Bucuresc, la anii de la zidirea lumei let 7321, iar de la nascerea Domnului Nostru Isus Christos let 1813 Iunie, de Nicolae Logofăt za Vistiare.

(Pecetea gpd.)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlakischoie.*

Dumné-ta vel Vistiare, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a părinţilor arherei şi a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea, spre a-şi avé urmarea întocmai şi numai acéstă osebite facem ca: la vremea când se va face întocmirea pentru câţi posluşnici se cuvine a avé fieş-care, să li se deă negreşit adeverinţă cu pecetea Visteriei, ca să fie sciut de a nu se mai urmă vre-o catahrisis de adaos, pentru care adeverinţi poruncim, ca nimenea să nu îndrăsnescă a luă o para ca aveaet sau de alt cevaşi, când se vor da posluşnicilor.—1813 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea înălţate Dōmne,

După luminata porunca Măriei Tale ce prin pitac ni s'a dat spre a chibzui un cuviincios nizam pentru posluşnici, adunându-ne cu toţii la sf. Mitropolie, am cerut de la dumné-lui vel Vistierul să ne arête catastihul de câţi posluşnici are fieş-care şi dîse, că nu sunt cunoscuţi Visteriei toţi posluşnicii, căci încă până acum n'a venit catastişele de la toate judeţele, de aceea n'a avut după ce face chibzuire, ci vor rămâne posluşnicii tot în orînduiala ce sunt, ca pe o vreme ce este şi ne daşnică, până vor veni catastişele de la toate judeţele şi atunci vom chibzui câţi posluşnici se cuvine să aibă fieş-care obraz după starea sa, şi vom arêta Măriei Tale prin deosebită anaforă şi catastih, iar acum de o cam dată câţi posluşnici va fi având veri-cine pe moşie, străini, să se ieă pe sēma Visteriei, afară însă din vieri de pe la vii i din pescari şi vînători cari şed pe moşii străine i din posluşnicii ce au mânăstirile i boerii în oraşul Bucurescilor şi în oraşul Craiovei, unde le sunt casele şi starea, şi afară din politie nici jupănesele văduve ce nu au moşii şi ţin câte câţi-vă posluşnici ori aici sau afară pe moşii străine şi prin oraşe unde le sunt casele lor, aceştia ne rugăm Măriei Tale să nu se supere şi când se va face întocmire pentru câţi posluşnici să aibă fieş-care, se vor socoti şi aceştia din numărul acelora căroră posluşnici ce va rămâne a fi buni, măcar că dîce dumné-lui vel Vistierul ca să li se deă adeverinţă cu pecetea Visteriei, dar acest fel de adeverinţă ne rugăm Măriei Tale să se poruncescă dumné-lui vel Vistierului a nu se da, că ei cu vreme

din fabula, când lupului nu i se dă voe să ieă mai mult decât câte o pelceă de fie-care ôie.

Cu tôte aceste întocmiri din anul 1813, boerii fiind interesați a-și păstră câți mai mulți poslușnici și scutelnici, nu se grăbesc a da nizamul cerut de Domnitor și a întorče Visteriei ca dajnici poslușnicii și scutelnicii abusiv luați de fie-care.

În Maiu 1814, Divanul face o nouă așezare a dărilor. După provocarea prin pitac Domnesc, de la 21 Aprilie, cheltuelile Visteriei se declară la 2.558.660 taleri, afară de spesele întreținerii menzilor, adecă ale poștelor țerii, care după socotela boerilor taie suma de 1.515.176 taleri, pe lângă care se mai adaogă 1.990.253 taleri, datoria țerii, până la 1 August 1814 și încă un plus de 382.048 taleri, împrumutați de la spătarul Mihalache Suțu, de la Ioan Moscu și de la «*Kir*» Const. Bellu. Aceste sume urcă budgetul țerii, în 1814, la 8.476.137 taleri. Suma acésta boerii o găsesc exagerată și *«nici, cum dic ei, nu pôte a se analoghiși cu cea de acum stare a țerii»*.

Mai înainte de tôte, Divanul ridică într'un mod nedocumentat suma ludelor dajnice, care eră redusă din 40.620 lude, cât eră la 1804, la 13.434; acum o urcă la 25.000 lude, câte 5 indiviđi la un lude, ceea-ce dă o poporațiune dajnică de abiă 125.000 suflete. La acéstă sumă de 25 miș lude speră boerii să ajungă, când se va face alegerea definitivă a poslușnicilor și când se vor adăogă familiile ce nu se vor fi scris în anterióra catagrafie. Acești 25.000 lude vor avé să plătescă câte taleri 200 de lude, începând de la August, însă în 5 sferturi, câte 24 taleri, un hărăciu de 30 și două orîndueli câte de 25 pentru menzili, și grajdul Domnesc.

Prin urmare dajdia ludelor va produce taleri 5 milióne pe an. La acéstă sumă se va adăogi taleri 150.000 dajdia breslelor, plătibilă în trei tetramenii, din care prima pentru haraciul Împărătesc.

Se mai adaoge 80.000 taleri de la 2 isprăvnicatură de străini, ceea-ce urcă în total cifra venitului țerii la 5.230.000 taleri.

Boerii divaniți reduc și cheltuelile la 4.588.660, ceea-ce le dă mijlocul

---

catandisese lucrul la catahrisis, ca să se ieă bani pentru acele adeverințe, ci atunci la vremea când se va întocmi orînduiala poslușnicilor, să deă fieș-care boer fôe în Visterie de câți poslușnici i se va lăsă, după care să se facă luminate poruncile Măriei Tale către dumné-lor ispravnicii județului spre a fi cunoscuți că au rămas bun poslușnici. 1813 Martie 30.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș Episcop, Constantin Filipescu vel Bân, Rădu Goleșcu vel Vornic, ... vel Logoiét.

Cod. LXXVI, fila 104.

de a echilibra budgetul și a avea un excendent de 641.340 taleri, sumă ce o destină pentru întreținerea poștelor.

Dar țera era datore... Datoria Visteriei de 1.990.253 taleri Divanul vrea să o acopere cu adăogire la dijmărit, oerit și vinăriciū, a câte-vă parale peste banii cămărei a listei civile. Asemenea și altă datorie de 382.048 taleri Divanul speră a o pute plăti în anul viitor tot din *adaosul la huzmeturile cămărei «spre a se vedé odată țera limpede de tot și să-și pótă purtă cele de peste an obișnuite cheltueli.* (1)

Decât echilibrul budgetar este ilusoriū. Chiar boeriū din Divanul care a făcut această regulare se indoesc, că se vor pute găsi în țera 25 mii lude, de aceea ca să ajungă la această cifră exagerată, boeriū

(1) 17 cărți la 17 județe pentru prostichiul de trei parale la vinăriciū i la oerit.

Zenli Vlahiscoie. Fiind-că dumné-lor veliții boeri prin anaforaua ce ne-au făcut pentru datoria veche a țerii, ca să se plătescă, au găsit cu cale a se pune la trei huzmeturi, însă la dijmărit și oerit câte parale trei și la vinăriciū câte parale două de vadră peste ceea-ce este orînduit prin ponturile Domniei-Mele a se lua, care și acest vinăriciū și oerit, ce prin ponturi s'au vindut la cei dintâi cumpărători este orînduit iarăși cu sfat de obște, prin anaforaua dumné-lor boerilor, dar Domnia-Mea milostivire asupra locuitorilor făcend, am ridicat de la dijmărit această dare, iar la vinăriciū și la oerit am hotărit și am orînduit ca să se ieă câte parale trei prostichiū peste ponturile cele orînduite pentru plata datoriei țerii, care acest prostichiū de parale trei cumpărându-se de către dumné-lui biv vel Vornicul Mihalache Manul, am dat această Domnăscă noastră carte . . . . . ce s'a orînduit de către dumné-lui la sud. . . . carele prin scirea și ajutorul dumné-văstră ispravnicilor județului, să aibă voe să unble în județ cu taxildarii cumpărătorilor acestor două huzmeturi, fiind împreună la scris, la mēsuratul vinurilor și la număratul i catagrafia oilor, ca strîngend banii într'un loc de odată ai prostichiului acestuia cu cei orînduiți prin ponturi la vremea cea orînduită, iar nu despărțiți, ci într'o casă, să-și ieă fieș-care analogon al părții sale, adecă cei dintâi cumpărători după ponturile ce au cumpărat, iar ómenii dumné-lui Vornicului acest prostichiū de trei parale ce se arată mai sus, fără de altă cea mai mică cerere și făcend catașișe după orînduială asemenea de amândouă părțile iscălite cu catașișele ce vor rămâné la taxildarul, care catașișe dinpreună cu banii să fie datorii a le aduce aici ca să le deă la găzdia acesui huzmet al prostichiului, cu care acesta nu are să ne facă vre-o cheltuială locuitorilor sau supărare cu cerere de poclone, sau încercături, sau plată de răvașe, căci de odată au să se stringă și aceste parale ale prostichiului dinpreună cu ale huzmeturilor și un răvaș are să se deă de plată, cuprinđetor pe tótă suma huzmetului și al prostichiului, iscălit de amândouă părțile; de care poruncim și îndatorim pe taxildarii acestor huzmeturi, ca întocmai să fiți următori și să nu faceți vre-o zătienire sau supărare în vre-un chip cu a se păgubi dumné-lui boerul cumpărător al acestui prostichiū, i saani receh gpd.—1814 August 13. (*)

Cod. LXXXV, fila 114 v.

(*) A se vedé în Tomul X, partea II-a a Istoriei Românilor de V. A. U., tóte schimbările urmate apoi în vinăriciū, oerit, dijmărit, de la 1814—1818.

își pórta în fine iar atențiunea asupra poslușnicilor și scutelnicilor. In catastișele Visteriei o comisiune de doi boeri rînduită de Divan (Barbu Văcărescu vel Vornic și Gr. Băleanu vel Logofăt) aũ făcut alegerea poslușnicilor de la vel Clucer la vale până la cea din urmă stare, fieș-care câți poslușnici să aibă. Pentru eparhi și boerii cei mari a facut alegerea însuși Divanul *«jertfind din cei ce aveau pe cei mai mulți spre ajutorința satelor și poprind pe séma noastră mai pușini decât ne-a fost trebuința»*. Divanul lasă Domnitorului să hotărască numărul de poslușnici a 3 beizadele, ce locuesc în țeră, și a câtor-vă din cocónele vėduve. Numėrul poslușnicilor cunoscuți la Visterie eră de 14.346. Divanul dă în bir 3.609 și rămân bunī poslușnici 10.737 stătători pe moșii stăpănesci, *«căci cei după moșii străine se dau la dajdie după vechile legi ale țerii»*.

Boerii mai propun și un fel de regulament în 7 articole și anume:

Cele trei huzmeturi, adecă dijmăritul împreună cu tutunăritul și pogonăritul străinilor, vinăriciul și oeritul, aũ fost arendate în 1814 pe suma de un milion. (1)

(1) Vinđarea acestor 3 huzmeturi, adecă dijmăritul, împreună cu tutunăritul și pogonăritul străinilor, i vinăriciul și oerit pe acest următor an 1814 pentru taleri 1.000.000, adecă un milion, cari bani ai cumpărăturii să-i răspundă cumpăratorul la sorócele ce se arată, însă:

taleri

146.000 întâiul căștiu al dijmăritului la 15 Iunie.

146.000 al doilea căștiu la 4i întâi Iulie.

100.000 întâiul căștiu al vinăriciului la 10 ale lui August.

100.000 al doilea » » la 10 Septembre.

230.000 întâiul căștiu al oeritului la 10 Octobree.

230.000 al doilea » » la 10 Novembre.

50.000 ipac, al treilea căștiu al oeritului pentru oile Ungurenilor, la sfirșitul lui Decembre.

1.000.000, și așjderea să se păzescă la fieș-care din cele mai sus aretato huzmeturi întregi și nesmințite cu aceste mai jos arătate ponturi.

La dijmărit

1). Să se ică de la obște la fieș-care litră peci i sfini, câte parale 10, pentru nume-rătóre, de fieș-care nume câte parale 4 și pentru răvaș câte parale două, și câți din locuitori vor avé litre mai multe de ęce să plătescă și plocon po taleri unul, re-măind în urmă nebântuiți de orī-ce alte cereri, iar slujbașii să aibă a da de pri-mirea banilor răvașe cuprinđetóre, că cutare a dat atâția bani pentru atâtea litre, și care va plăti și plocon, precum mai sus se arată, să se cuprinđă într'acel răvaș, așjderea și let și luna și ęiua în care va plăti.

2). Pentru pogonăritul străinilor să se ieă de fieș-care pogon câte taleri patru și parale 16.

1. Scutelnicii după cărți și chrisóve să rămăe buni pe câtă vreme vor fi făcuți din ómenii străini, iar nu din birnicii țerii.

3). De la tutunărit să se ieă câte parale 10 de la stinjin, care se socotesce stinjinul de opt palme Domnesci, cu stinjinul ce li se va da de la Visteria Domniei-Mele cu damgal, iar măsurătórea să fie atăta : slujbașul să fie dator să măsóre lungul și latul a unei margini a fieș-căruia pogon și pentru căți stinjinii va găsi într'aceste două trăsuri să ieă câte parale de cece fără de plocon, și câte parale două pentru răvaș al fieș-căruia nume.

4). Căți vor avé privileghiuri ca să scutésca dijmărit, orî cu hrisóve, aú prin cărți Domnesci, să nu plătésca nimica, iar cei-lalți toți de obște să plătésca cum mai sus se arată, și pandurii să plătésca tot precum mai sus se arată, fără deosebire de cei-lalți.

5). De va căută însuși cumpărătorul huzmetul, să fie cu îngrijire ca să nu se facă cel mai mic catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, iar de-l va vinde la alții, să ieă și de la aceia strașnice, chezășii că vor păzi cu îngrijire și nesmintit cea mai sus aretată rinduělă.

La vinăriciú.

1). Locuitorii împreună și cu pandurii din cele cinci județe ot preste Olt să plătésca vinăriciú, de vadră câte parale 5 și cu obiceiuitul pârpăr, și câte două parale la vadră de fieș-care nume, iar plata de cramă și altele, ce se urmă mai înainte, cu totul să lipsésca și afară din cele mai sus arătate, de nimeni să nu se ieă un ban mai mult.

2). Să nu fie slobodă măsurătórea la tóte popórele, așijderea și câte vor fi înclinate fiind-că milile aú să iésă dreptul lor numai la cei din vechime orînduiți taleri ai vinăriciului, împreună și cu pârpărul lor după vechiul obicei și după Domnescile hrisóve și cărți Domnesci ce vor avé în mână, iar prostichiul are să rămăe pe séma cumpărătorului.

3). Tóte vasele de obște să se măsóre cu cotul cel dangalisit ce li se va da de la Domnésca Visterie și vinul să se măsóre orî-când va fi fiert și așezat în buți, sau până a nu începe să fiérbă și în marginea fieș-căreia buți să fie dator slujbașul să lipésca pídulă cuprinđetóre de suma vedrelor ce va eși la măsurătóre.

4). Căți privilehiați vor avé la mânilor lor hrisóve și cărți Domnesci, întru nimic să nu se supere de cătră taxildar și slujbași, fiind-că aceia n'aú să plătésca vinăriciú; iar căți sudiți ai altor stăpâniri vor avé vii, să plătésca vinăriciú după cel dintăiú pont fără osebite și ei împreună cu cei-lalți locuitori și dacă cine-vași dintr'acei sudiți vor avé sineturi Domnesci la mânilor lor, cu cari vor vré să scutésca vinăriciul, să fie dator slujbașii să le ieă de la mânilor lor, acele sineturi să le trimiță la Domnésca Visterie, iar pe dînșii să-i supue să plătésca vinăriciú întocmai ca și cei-lalți locuitori ai țerii.

5). Slujbașul să fie dator să deă fieș-căruia stăpân de vie răvaș de primirea banilor în care să se cuprinđă: «cutare om, pentru atâtea vedre de vin a plătit atâția lei,» și tot într'acel răvaș să se cuprinđă velétul, luna și ȕiua în care va plăti.

6). De va căută însuși cumpărătorul huzmetul, să îngrijésca a nu se face cel mai mic catahrisis sau năpăstuire locuitorilor. Așijderea de-l va vinde la alții, să îngri-

2. Să se cerceteze actele privilegiaților: nămurî, postelniceî, mazilî, breslași, cumpaniști și câți se vor găsi că au fost birnicî și prin abus

jescă foarte bine, ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul se va abate din datoria sa, să fie dator îndată să-l arête stăpînirii spre a-și lua pedêpsa.

La oerit.

1). Toți locuitorii de obște să aibă a plăti oerit de fieș-care ôie câte parale 10 și talerî doi poclon; câți vor avê mai mult de dece câte parale 4 de numărătore, și câte parale două de răvaș pentru fieș-care răvaș de nume.

2). Câți se numesc sudiți și se află ședători în politie și satele aceștii țeri și au oî să plătescă oerit întocmai precum și cei-lalți locuitori pentru câte oî se vor găsi la catagrafie, fiind-că și aceștia întocmai își fac neguțătoriile lor prin țeră.

3). Câți sunt sudiți străini, a căror sălășluire este înlăuntru, și vin numai cu oile lor spre pășune în țeră și pe urmă iarăși se întorc, au să plătescă, după vechiul obicei, oerit la luna lui Decembre, precum s'a urmat în trecuții ani. Aceștia să plătescă și obicînuitul văcărî al străinilor, adecă câte 33 pentru vita mare și pe jumătate acestor bani pentru cea mică vită; așijderea și câți alții vor fi străini să plătescă văcărîtul străinilor câte bani 66 pentru vită, după obicei; să se păzescă însă într'acastă veche rînduială întocmai, precum cuprind ponturile Domnescî, fără de a se face cea mai mică catahrisis din partea slujbașilor.

4). Sf. mitropolie, episcopiile, mănăstirile, metocele și schiturile după Domnescile hrisôve, așijderea și boerii de la trêpta Băniei cei mari și până la Clucer de arie, așijderea și jupănesele vèduve ai aceștii stări, n'au să plătescă oerit, precum s'a urmat și în trecuții ani.

5). Câte oî se cumpără din țeră de către casap-bașa prin saigiî pentru trebuința miriei, așijderea de către neguțătoriî gelepî pentru mumbaëua Țarigradului, să rămăe ne-supărați de oerit până la sfîrșitul viitorului Novembre, să fie datorî însă slujbașii să le scrie și acestea și asteruînd catastife, anume câte sunt ale fieș-căruia gelep și sub a căruia vâtaf și îngrijire sunt, să le trimiță ca să deă la Domnescă Visterie, iar pentru câte oî se vor găsi după sfîrșitul lui Novembre, ale saigiilor și gelepilor, să se ieă oerit, întocmai ca și de la cei-lalți locuitori, fiind-că acele oî rămân pe sîmna neguțătoriei numișilor.

6). Pentru câte capre vor cumpără zalhanagii ca să le taie la zalhanale, până la sf. Dimitrie, adecă la 26 Octobree, să nu plătescă oerit, iar pentru câte după sf. Dimitrie se vor găsi în natură să plătescă întocmai ca și cei-lalți locuitori.

7). De va căută însuși cumpărătorul huzmetului, să îngrijescă ca să nu se facă cel mai puțin catahrisis, sau năpăstuire locuitorilor, așijderea și de-l va vinde la alții, să îngrijescă foarte ca să nu facă nici aceia catahrisis, iar când vre-unul va îndrăzni să se abată din datoria sa, pe dată să-l arête stăpînirii, ca să-și ieă pedêpsa.

Și pentru toate aceste trei huzmeturi să se deă poruncî către ispravnicîi județului cuprîndetore, ca să-î deă mână de ajutor cu slujitoriî îndestui; așijderea și către za-bițiî județelor: a nu i se pricinui nici cel mai puțin cheder; către acestea să fie dator afară din Țisa simfonie a vinđării acestor trei huzmeturi, să plătescă și aceste mai jos însemnate havaeturî a fieș-căruia huzmet, la întăiul soroc al numărătorei banilor a fieș-căruia huzmet, după următorul chip, adecă la dijmărit la doi boeri, cei mari logofeți, și doi al doilea logofeți, câte talerî 5 bani 60 la pungă, la totă suma

aŭ căpătat sineturi de privilegiați, să li se ieă sineturile și să se deă pe la sate în bir, scutindu-se numai cei bătrini și infirmii, orî căduși în grele datorii. Toți cei-lalți să se deă la bir.

3. Breslele slujitoresci de pe la județe: seimenii, vînătorii, lefegii, talpoșii, aprodi, copii din casă, afară de slujitorii polcovnicilor și ai căpitanilor de pe la județe și ai isprăvnicaturilor și plășilor, să se deă în bir la sate.

4. Să lipsescă scutirea de dăjdii a unor sate și să se deă la dajdie.

5. Să nu se admită siliște mai jos de trei lude.

6. Numărul scutelnicilor și al poslușnicilor din fie-care județ să nu fie mai mare decât suma birnicilor.

Cu asemenea chip Divanul speră, că numărul ludelor se va urcă la 25 mi. Domnitorul promulgă noua așezare a Divanului la 24 Iulie 1814, însă cu ôre-care modificări, reducând darea unei lude la taleri 163 din 200 propuși, ceea-ce reduce suma veniturilor de la lude la 4.075.000 taleri. La acastă sumă adăogându-se cele-lalte suni prevă-

vinđării; așjderea și dumné-lui logofetul za obiceiuri cu logofetul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă; la cutia milosteniei taleri 500; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă, și cișmelelor taleri 850; la mănăstirea Arnota după hrisov taleri 100, la mănăstirea Stavrodrom câte taleri 10 de fieș-care județ; divictarului și muhurdarului taleri 100 la tótă suma vinđării; câte taleri 50 ai extractorului pentru fieș-care județ și câte taleri 40 ai logofétului de havalele, asemenea de fieș-care județ.

La vinăriciū, la doi boeri mari logofeți și al doilea logofeți câte taleri 5 bani 60 la pungă, la tótă suma vinđării; așjderea și dumné-lui logofétului de obiceiuri cu logofétul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă; la cutia de milostenii taleri 500; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă; la cișinele taleri 850; ai dohtorului Craiovei taleri 350; la mănăstirea Arnota după hrisov taleri 100; la mănăstirea Stavrodrom câte taleri 10 pentru fieș-care județ, divictarului și muhurdarului la tótă suma taleri 100; câte taleri 30 ai extractorului de fieș-care județ și câte taleri 40 așjderea de fieș-care județ ai logofétului de havalele.

Și la oerit, la doi cei mari logofeți și doi al doilea logofeți câte taleri 5 bani 60 la pungă la tótă suma vinđării; așjderea și dumné-lui logofétului de obiceiuri cu logofétul al doilea câte taleri 2 bani 65 la pungă și la cutia de milostenii taleri 1.250; pentru spitalul străinilor câte taleri 2 la pungă; ai cișinelelor taleri 1.700; ai dohtorului Craiovei taleri 350; la mănăstirea Arnota după hrisov taleri 100; la mănăstirea Stavrodrom câte taleri 10 de fieș-care județ; divictarului și muhurdarului taleri 100 la tótă suma vinđării; câte taleri 30 de fieș-care județ ai extractorului; asemenea de fieș-cara județ câte taleri 40 ai logofétului de havalele.

Iar după acestea, tótă dobânda sau paguba să fie pe sémă cumpărătorului.

1.000 000, adecă un milion taleri aŭ rămas aceste trei huzmeturi din tótă țera asupra dumné-lui vel Ban Radu Golescu cu ponturile ce mai sus se arată. — 1814 Iulie 14.

Proin vel Vist.

(Pecetea gpd.)

đute în lucrarea Divanului, se ajunge la suma totală de 4.305.000 taleri, la care împlinindu-se și răsura, câte 8 parale la leu, pentru lefile slujbașilor, suma totală a veniturilor ajunge la 5.166.000 taleri. Cheltuelile Domnitorul le aprobă în sumă de 4.588.000 taleri. Excedentul îl destina, ca și Divanul, pentru poște (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i gosgodar zemle Vlahscoie.*

De vreme ce Prea Sfinția Sa păriutele Mitropolit i sfinția lor iubitorii de Dumneđeș păriuțiș episcopi și dumue-lor ciustiși și credincioși veliți boeri halea și mazăli printr'această anaforă ue fac arătare, că temeiul întru care urmêză să razime veniturile Visteriei Domuiei-Mele, ce trebuie să se agouiescă în curgere de uu au, spre a se putê îutîmpiuă cele de peste au uetăgăduite cheltueli și arătate cu socoteli, auume în vilêgul obștei adunări, este ca negreșit suma ludelor biruici diu totă țera Domuiei-Mele să se urce pâună la 25.000 (câci pe acest număr de lude s'a făcut și socotela bauilor) și ca să se pôta alcătui această sumă de 25.000 lude chibzuesc toți de obște mijlôcele ce înlăuntru se arată în șepte pouturi, tôte urmări folositoare spre ajutoriuța satelor și sporirea cislașilor, primite sunt Domuiei-Mele păreri ce întru această anaforă se cuprind și le îutărîm Domuia-Mea și hotărîm, ca la începutul așezămîntului să se pue tôte în lucrare întocmai precum s'a u chibzuit și s'a u găsit cu cale, fiind învederată dovada că sunt tôte spre folosul obștei locuitorilor, dar suma bauilor ce s'a u chibzuit a se răspunde de fieș-care lude po taleri 200 pe au în 5 sferturi, fieș-care sfert po taleri 24 i uu araci u po taleri 30 și douê riundueli ale meuzilurilor țerii, asemenea fieș-care po taleri 25, fiind că după multe necazuri și neuorociri ce a avut țera în totă vremea răsboiului trecut, când fieș-care diu locuitori și-au perdut dobitôcele și alte agouisel i ce au avut în prjma casei sale diu piciua urmatelor răzvrătiri, cum și după răsboi u îutâmplându-se diu urgia Dumneđească împrăstierea năprasuice i bôle a ciumei, mai priu tôte județele au poprit pe fieș-care diu alișverisurile ce puteau să facă spre întemeerea și bivșugarea părlejului sêu, am chibzuit Domuia-Mea, că se va judecă sarcinuă simțitoare și va cădê cu gre u locuitorilor. Dec i hotărîm Domuia-Mea răspunderea de bani peste au de fieș-care lude po taleri 163, numai împărțindu-se această sumă iarăși după chipul cupriuderii acestei anaforale, adecă cinci sferturi po taleri 22 la uu sfert. uu haraci u po taleri 29 și douê oriundueli ale meuzilurilor po taleri 12 de lude fie-care, și aceștia socotiindu-se pe 25.000 de lude fac într'un au taleri 4.075.000 și cu taleri 150.000 ai breslelor i cu taleri 80.000 a douê isprăvuicatur i străine, se aduă taleri 4.305.000, la care împlinindu-se și răsura po parale 8 la leu în socotela lefilor ce se răspund slujbașilor, taleri 861.000, să se facă peste tot totă suma veniturilor 5.166.000, iar diu tr'aceștia taleri 4.588.000 să se cheltuască în trebuințele țerii după socotela ce s'a vêđut de către Obștêșca Adunare în sf. mitropolie, și cei-lalți ce mai rêmân, adecă taleri 578.000, să se cheltuască în trebuința meuzilurilor țerii, cu chipul ce mai jos se arată, însă taleri 2.538.000 în plata de 3.384 cai, po taleri 75 de cal pe au, i taleri 231.840 în plata de 640 surugii po taleri 30 pe lună fieș-cârnuia, adecă 87 diu sud Slam-Râmuic i 47 diu sud Buzêu i 171 diu sud Ialomița, i 167 diu sud Ilfov, i 45 ai poștei Bucurescilor și 118 diu sud Vlașca, diu lude 192, care va să đică pe la unele diu județe, numai ude fiind meuzilhanele multe, uu sunt satele în destoinicie să fie atâta sumă de surugii și toți cei-lalți bi-

Așezarea acésta, din Maiu 1814, nu dăinuesce. Caragea simte că nemulțumirea țării sporesce pe fie-ce ȃi, din cauza dăjdiilor. El se decide

cigași din cele-lalte județe. cum și rotarii i dărvarii să se dea în natură cu scădēmīnt de câte o jumătate de lude fieș-care după caidul și orīnduiala Visteriei. și cei-l-alți bani ce mai rēmān până la īndeplinirea de talerī 578.000, să se cheltuēscā în socotēla inamurilor, judecāndu-se īnsā acēstā reformā a poștelor nu vre-o zmiutēlā saū schimbare contractului ce s'aū īncheiat cu dumnē-lor epistații, la Decembrie 1812, ci numai ōreș-care schimbare celui de al doilea așezāmīnt ce s'a făcut cu numiții, la luna lui Maiu let 1813. fiind vreme de asidosie și dăjdiile țării nepuse în orīnduialā și mai virtos că o acēstā schimbare nu dōr că voim Domnia-Mea să o facem pentru vre-un folos Visteriei Domniei-Mele. fiind cunoscut și īnvederat, că făcēndu-se socotēla banilor minzilhanelor po talerī 24 de lude la 25.000 lude, se adunā īntr'un an toți banii venītului. talerī 600.000, īn potriua cārora puīndu-se cheltuelile după chipul de mai sus, se dovedesce cu īndestulā īnțelegere. că banii ce aū să se īmplīnescā din țērā cu numirea minzilurilor aū să se cheltuēscā iarāși īn trebuința minzilurilor, ci rāvnīnd Domnia-Mea la repaosul obștei și la īnteineerea stării fieș-cāruiā, am chibzuit cu tōtā īntregimea părerea dulhovnicescilor noștri pārinți și a dumnē-lor veliților boerī. după care am dat și īnșine acēstā īntārīre; iar cānd dumnē-lor epistații nu vor primi a li se da numai po talerī 30 pe lunā de surugiū și vor cere orī po talerī 40, precum li s'a plātīt până acum, saū 'surugiū īn naturā pe la tōte minzilhanelele. după legătura contractului. care este și drēptā cerere a numiților, din care nu pot fi depārtați nici odatā. atunci iarāși pe la mai sus arētatele județe. unde nu este mijloc a se da surugiū īn naturā, vor fi īndatorați īspravinicii a găsi surugiū cu platā și a-ī da īn slujba poștelor, scădēndu-se cu plata lor īn socotelile ce vor trimite la Visterie și le va fīnē īn sēmā, pāzīndu-se cu acēsta și tārīrea contractului cu īmplīnirea trebuinții surugiilor poștei și repaosul locuitorilor. nefiīnd īndatorați la atātā rēspundere de bani numai pentru acēstā madeā, iar pentru fīnul și orzul minzilhanelor, cu tōte că īntr'acēstā anaforā se cuprinde a se plāti īn bani, dar fiind că și acēsta urmēzā a fi īndestulā sarcinā pentru locuitori, adāogēndu-se rēspunderea banilor, am chibzuit Domnia-Mea, că mai bine se cuvine să se deā īn naturā, cu orī-ce chip se va găsi cu cale și se va da carar din Visteria Domniei-Mele, saū de se va chibzui vre-un mijloc. ca să se alcātuēscā și pentru acēstā madeā vre-un venit, se va da de īznōvā hotārīre. Įntr'acestași chip. judecānd Domnia-Mea īntocmirea ce se cuvine a se face, īntārīm câte mai sus se aratā și poruncim dumi-tale Vel Vistiere, ca la īnceperea așezāmīntului să se pue tōte īn lucrare cu bunā orīnduēlā și să se facā cunoscute locuitorilor cu bunā deslușire, ca să īnțelēgā fieș-care mila Domniei-Mele și pārintēscā rīvā și dorire ce avem pentru dīnșii.—1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea īnālțate Dōmne.

Dupā luminatā porunca Māriei Tale strīngēndu-ne cu toți la sf. Mitropolie, am cetīt cu īnțelegere luminat pitacul Māriei Tale. scris de la 21 ale trecutului Aprilie și cuprīndētor, că apropiīndu-se vremea de a se pune īn orīnduēlā dăjdiile țării și după arētarea ce s'a făcut Įnālțīmīi Tale, de cātrā dumnē-lui fratele vel Vistier. că trebuința cheltuelilor Domnesci Visteriī este până la 2.588.660, bez cheltuēla min-

dar a-și dà aerul că e preocupat de fericirea țerii și, în prima ȕi a anului 1815, adresăză Divanului un pitac, prin care propune unele scă-

zilorilor țerii, s'a dat întru a noastră cercetare, ca să facem o hotărîre: în ce chip s'ar cuveni ca să punem acêsta în orînduélă? și că făcêndu-se și de cătră Măria Ta ôreși-care perierglie asupra aceștii de acum stare a țerii, s'a vêĖut, că suma ludelor Visteriei a ajuns la o fôrte mare împuținare, care acêsta a odrăslit și din întîmplările trecutei răsniřițe, măcinându-se mulți diu locuitori, dar niai cu deosebite din catalrisis ce se urmêză la stările obștei, ne păzîndu-se cele după vremi întocmite prin testamenturi obștesci și hotărîre i hrisôve a multor luminați Domni ce s'aũ învrednicit oblăduirii acestui pămînt, și cu tôte că spre a se păzi nizamul țerii s'aũ făcut Măriei-Tale feluri de provline, între care una cu a se strămută cu totul cele de acum întocmiri la otcărmuirea țerii, prin care și de se vede, că ar fi spre folosul Visteriei. arêtându-se osebiră ce se urmêză la negoșieri de la o vreme încôce în tôte felurimile, adecă la vite, zaherele, cherestele și alte producturi ale țerii, dar cugetul Înălțînii Tale depărtat fiind cu totul de alcătuirii nouă și neobićnute până acuni, pe de o parte a îndemnat pe Măria Ta a nu primi nici unele dintr'acestea, iar pe de alta răzimând la arêtarea cheltuelilor dumnê-lui vel Vistierul, aĩ dat întru a noastră alegere și hotărîre și trebuința cheltuelilor Visteriei și ale țerii și repaosul obștei locuitorilor. Intru adevêr, prea Înălțate Dômnne, se cunôsce nila și părintescul cuget ce hrănesci Măria Ta asupra acestui norod, ce dintru a sa norocire prin buna-voință a milostivului DumneĖeũ s'a încredințat oblăduirii Măriei Tale, de vreme ce și interesul Visteriei și repaosul obștei locuitorilor le-aĩ dat sub alegerea și hotărîrea noastră, îngrijind ca nimeni întru nimic să nu cerce supêrare și năpăstuire, iar noi și de avem datorie a fi cu ferbințelă și dorire cătră tótă obștea, ca nisce pămîntenii ce suntem, dar cunoscênd că și cheltuelile Visteriei sunt netăgăduite și după orînduélă, de odată cu toții întru o glăsuire ne-am aflat silitori a face o întocmire asupra aceștii pricinii, cu cât este prin puțință mai folositóre și cu mulțunită tuturor, avênd însă mai întăiũ înaintea ochilor nepotrivirea stării de mai înainte cu a celei de acuni, după care am cerut să ni se arête suma ludelor ce sunt astăĖi în țeră și am vêĖut, că abiă se adună până la 13.434 lude; asemenea ni s'aũ arêtat și catagrafiile ce sunt în Visterie venite după la județe și ne-an piroforisit, că tótă suma familiilor birnici abiă se adună la 91.400; deosebit am cerut să ni se arête și cheltuelile ce are țera în trebuința minzilorilor și ni s'a arêtat o socotêlă vrednică de mirare, care nici odată nu s'a mai pomenit aici în țera noastră. adecă că peste an tae până la taleri 935.796 plata cailor i a bi cigășilor și a inaniurilor, bez altele ce se daũ în natură, adecă rotari, dârvari, fîn și orz care și acêsta socotindu-se în bani, rotarii i dârvarii po taleri 40, finul și orzul chila i carul po taleri 20 fac taleri 579.380, care va să Ėică peste tot, după socotêla ce vêĖurăm, se urcă cheltuelile poștelor într'un an până la taleri 1.515.176 bez meremeturile poștelor, cari și acelea aũ destulă greutate, cad pe sarcina locuitorilor; ni s'aũ mai arêtat încă douê cataștișe, unul cuprinĖetor de taleri 1.990.253, ce sunt a se da în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei, până la ȕi 'ntăiũ de August, când are să se pue în orînduélă dăĖdiile țerii, trecênd peste sorocul asidosiei, și altul de taleri 382.048, datorii ale Visteriei din socotelile ce s'aũ teorisit, care aceste condee adunându-se peste tot, se cunôsce învederat că chibzuirea urmêză să se facă pentru taleri 8.476.137, după socotêla ce mai jos anume se arată, însă:

deri, imediat compensate prin adăogirea celor trei huzmeturi: oeritul, vinăriciul și dijmăritul. Iacă acest pitac :

Ioan G. Caragea Stăpân și Domnitor întregii Ungro-Vlahie.

Prea Sfințite și de Dumneđeș inainte puse Sfinte Mitropolit al Ungro-Vlahiei, prea iubitori de Dumneđu Episcopoi și prea cinstiți și prea nobili și prea iubiți noștri boeri

2.588.660 catastilul ce s'a arătat Măriei Tale de către dumné-lui fratele vel Vistier pentru trebuincioșele cheltueli de peste an.

1.515.176 cheltuelile poștelor, ce se adună într'un an, precum se urmăzează astăzi.

1.990.253 cei ce sunt trebuincioși până la ți'ntăiū de August, în cheltueli și alte mărunte datorii ale Visteriei.

382.048 alte împrumutări ce s'aū făcut la trebuințele Visteriei și s'aū trecut la datorii în socotelile ce s'aū teorisit, însă:

92.048 de la dumné-lui vel spătarul Mihailache Suțul, în socotéla Cămării Domnesci, diu taleri 212,048.

140.000 de la dumné-lui biv vel Vistierul Ioan Moscu.

150.000 de la dumné-lui chir Constantin Belu.

382.048

8.476.137 și aceștia încă bez banii ce se cer în plata proviantului, pentru a căroră răspundere arătându-ni-se luminat pitac al Măriei Tale, facem arătare cu deosebită anaforă, iar acești bani ce se arată mai sus, însă taleri 8.476.137, fiind o sumă foarte mare, care și de este după trebuință, dar nici cum nu pôte analoghisi cu cea de acum stare a țerii, am chibzuit ca să facem alegere mai întâiū de cele de peste an trebuincioșele cheltueli, ce aū să se cheltuască de la viitorul August și apoi să vorbim de cele trebuincioșele până la alcătuirea dăjdiilor i de la datorii ce mai sunt; așa dar socotim, că la luna lui August spre Septembrie, de va fi vremea cu îndeletnicire și se va găsi cu cale, să se întocmască așezămintul întru a căruia razim ce va luă Visteria în toate stările obștiei, să se alcătuească cel puțin și negreșit suma dajnicilor în 25.000 lude birnici, socotindu-se aici drept mateă a Visteriei cinci la un lude, adăogându-se însă în suma catagrafiilor la țece două, adecă familiile ce nu se vor fi scris pentru feluri de pricină ce urmăzează, când se fac catagrafiile i prisósele ce se vor găsi la toate cele-lalte stări, când se va face scumpă alegere și poslușnicii ce s'aū găsit cu cale a se da în dajdie, precum în jos pe larg se arată, și asupra acestor 25.000 lude să se orînduească pe an răspundere de bani po taleri 200 noi de lude, începându-se de la August cu acéstă închipuire adecă 5 sferturi i un haraciū și două orîndueli pentru cheltuelile menzilurilor i a grajdului gpd, precum se arată, însă:

De lude po taleri 24 sfertul ot August și Septembrie.

24 sfertul ot Octobre și Novembre.

30 haraciul de Decembrie și Ianuarie.

24 sfertul lui Februarie și Martie.

24 sfertul lui Aprilie și Maiū.

24 sfertul lui Iunie și Iulie.

25 orînduéla menzilurilor i a grajdului gpd. de primăvară, socotindu-se pe 6 luni.

25 orînduéla menzilurilor de tómnă.

200

haleă și mazilă, nu e unul din dumné-văstră care să nu cunoască câte și câte trude suferim neîncetat pentru a asigura în toate chipurile și într-un cât ne stă prin putință buna stare a supușilor încredințați nouă; nici e nevoie de vorbe ca să dovedim că nimic nu cruțăm și de bună-voie și cu plăcere primim ori-ce cheltuie și pagubă, când e vorba să ușurăm sarcinile, ce cu greu suportă nenorociții locuitori și să aducem o mângâiere mai mult sau mai puțin eficientă la multele suferințe ce le apasă inimile. Acesta fiind ținta noastră, am desființat atâtea și atâtea orînduiri, cari, și

și cei câte 24 taleri la sfert să se socotescă cheltuielile . . . . Domniei, ale Cărmării, ale isprăvniceii Curții gpd, ale belicului, ale serhaturilor i alte mărunte cheltuieli și plata lefilor celor ce slujesc țării, adică dregătorii zabiți ai județelor, neferi ai Spătăriei, ai Agiei și alte ogécuri; în cei câte taleri 30 este haraciul împărătesc, în cei câte taleri 25, ce sunt să se împlinescă de două orînduiri pe an, să între și cheltuielile poștelor, însă plata cailor, a inamurilor i a finului și a orzului cel trebuincios, adică cu închipuirea ce mai jos vom arăta și finul i orzul grajdurilor Domnesci, dându-se bani cu pecetluituri gpd din Visteria Măriei Tale, drept natură, și dumné-lui vel Comisului și dumné-lui vel Pitarului și într'acest chip alcătuiindu-se această întocmire peste suma venitului de 25,000 lude, care după orînduie de mai sus, po taleri 200 de lude, împreună tocmai taleri 5,000,000, să se adaoge și dajdia breslelor, așezându-se de la Visterie în taleri 150,000, iarăși precum a fost în trei tetraminii de peste an, din cari cea de Ianuarie să fie în socotela și cu numirea haraciului Împărătesc și cele-lalte două pentru arătatele cheltuieli ale Visteriei, și să se adaoge și dajdiile de peste an a două isprăvnicatură străine, ce sunt după întocmirea ce au în sumă și acelea de taleri 80,000, precum cu tahmios ni se arată de la Visterie și să se facă peste tot totă suma veniturilor dajdiilor taleri 5.230.000, din care scădându-se taleri 4.588.660 cei din socotela ce s'au arătat Măriei Tale de către dumné-lui fratele vel Vistier, să rămăie taleri 641.340, cari să fie pentru cheltuielile poștelor țării, schimbându-se tertipul ce se urmărește astăzi la mada poștelor, fiind-că învederat se cunoște, că este o mare dărpănare a țării și nici odată nu se va pute ține într'această curgere, dar spre mai bună pliroforie a Măriei Tale, atât de veniturile și cheltuielile ce mai sus arătăm, cum și de tertipul cu care socotim că s'ar cuveni să se pue poștele în orînduie, făcărăm mai jos această închipuire de socotela, adică:

3.000.000 fac 5 sferturi peste an, po taleri 24 de lude la 25.000 lude.

750.000 haraciul în Decembre și Ianuarie.

1.280.000 două orînduiri cu numirea menzilor țării și grajdurilor gpd., însă :

625.000 orînduie de primăvară po taleri 25 de lude, la 25.000 lude.

625.000 orînduie de toamnă.

1.250.000

3.000.000

230.000 se adaogă, însă:

150.000 breslele, un haraci și două tetraminii.

80.000 dajdiile de la două isprăvnicatură străine.

230 000

5.230.000

4.588.660 se scad în suma cheltuielilor pe un an.

641.340 rămăie pentru cheltuielile minzilor țării, însă :

prin natura lor și mai ales prin abuserile blamabile a celor prepuși la executarea lor, aduceau greutăți, sau mai bine zis causeră ruina locuitorilor. Și această ușurare le-ar fi fost mai simțitoare, dacă alte împrejurări diverse, pe cari nu le puteam nici prevedea nici întâmpina, nu-i slăbiau în continuu, când prin lipsa de rîde și produse așteptate, cauzată din sterilitatea anului, când prin contribuțiunile comune la nevoi ivite pentru patrie, așa că în sfîrșit vedem curat și spre mîlnirea noastră, că starea lor financiară slăbește din zi în zi și reclamă neapărat ajutorul părintesc și asistența noastră, ca să poată și ei să se ridice întru cât-va și să se mîngăe. Ludii

253.800 pentru plata de 3.384 cai po taleri 75.

169.200   »   »   » 8.460 care fin po taleri 20.

126.900   »   »   » 8.460 chile orz   »   » 15.

91.440 ce mai rămân, ca să fie pentru plata inamurilor.

641.340

și surugii cum și rotarii i dărvarii căți vor fi de trebuință, să se dea în natură, precum au fost și mai înainte, cu scădămînt de câte o jumătate de lude și să nu se mai plătescă în bani, precum se urmărea acum, fiind-că starea întru care se află țera nu este destoinică a răspunde atîta sumă de bani și nici locuitorilor nu pôte să le fie cu greu, fiind lucru obicinuit pe la sate din vechine a da bicigașii în slujba poștei, când însă se va urca suma ludelor birnicii peste 25.000 să se scaadă din suma de taleri 200 la lude, precum va analoghisî sporul cel peste 25.000 lude, ca să nu răspundă birnicii mai mult decît acești taleri 5.000.000, ce se arată mai sus, iar pentru condeiul de taleri 1.990.253, ce sunt trebuincioși pînă la zi 'ntăiu de August, în cheltuelile Visteriei și alte multe datorii, dându-ni-se făgăduelă de către dumné-lui fraatele Vel Vistier, că cu ajutorul banilor ce s'au scos acum pe Maiu, Iunie și Iulie, va iconomisî dumné-lui ca la vre-o taleri 400.000 pentru cei ce mai rămân, adică taleri 1.590.253, am socolit să facem rugăciune Măriei Tale ca să binevoesci a da în Visterie și unele din veniturile Cămării Domnesci, adică dijmărit, oerit și vinăriciū și dându-se în Visterie, după multă trebuință ce este, să se vinădă, nu după vechiul obicei, ci cu adaose, și socotim că nu va fi năpăstuire locuitorilor, fiind-că au să plătescă din roduri și lucruri cu cari se neguțătoresc și se folosesc, mai vîrtos că și prețurile acestor producturi s'au înmulțit la vinădările lor și nu se potrivesc cu cele ce erau atunci în vremile trecute, când s'a întocmit de către stăpînire prețul datoriei răspunderii; însă adaosul să se alcătuască în vinădarea, la câte trele aceste huzmeturi cu chipul ce se arată, adică: dijmăritul de litră parale 10, oeritul de oie po parale 10 și vinăriciul de vadră po parale 5, alăturându-se la toate acestea ponturile ce s'au urmat în anul trecut, și înt'acest chip vinădându-se, socotim că vor prinde aprôpe toate de taleri 1.000.000; acești bani să se hotărască pentru răspunderea de taleri 1.590.253 ce mai rămâne datorie pînă la viitorul August, și pentru cei ce nu se ajung spre exoflisis, cum și pentru suma de taleri 382.048 ce mai sunt datorii, după socotelile Visteriei, ce s'au încheiat, să se urmeze acest adaos la aceste huzmeturi și pe anul viitor, și strîngându-se pe sîma Visteriei să se dea negreșit în răspunderea acestor datorii, spre a se vedea o dată țera limpede de tot și să-și poată purta cele de peste an obicinuite cheltueli cu liniște; acestea toate ca să se poată pune în bună orînduélă și să rămîie nestrămutate cu îndelungată ținare, urmăză fără tăgăduire să se întocmescă hotare fără nici un fel de schimbare, și fiind-că țera nu e în vre-o stare bogată, ci putem zice mai mult săracă după analo-

țerii noastre Domnesci, după ce au scăzut succesiv până la șese-spre-zece mii și lipsesc în fie-care an câte două mii lude din cei opt-spre-zece mii, pe basa cărora s'a stabilit proporțiunea generală a neapăratelor cheltueli ale Stăpânirii, de acū doi ani dejă, rămâne la același punct și nici e speranță să crească pe viitor. Față cu starea a Domnescii noastre Visterii, paguba provenită din lipsa celor două mii lude este foarte simțitoare, nu e însă timpul present să ne gândim la completarea lor; mai curînd necesitatea reclamă de la părintesca noastră prevedere să remediăm nevoei

ghia rodurilor ce are și a negoțurilor ce urmăze, care acēsta firesce se înțelege, că s'a pricinuit și din vremea răsvrătirilor trecute și din urgia Dumneđeescă, ce s'a întîmplat cu acēstă năprasnică bōlă a ciumei, și de ȑicem că cel puțin să se întocmēscă suma ludelor birnicii la 25.000 de lude, dar după impușinarea întru care se află astăȑi, am socotit că numai din birnicii cei de acum nici odată nu se va putē da atāta spor, și așā vēdēnd că și suma poslușnicilor după sporirea catahrisisului ce s'a urmat într'acești ani trecuți, s'a ajuns să fie numai cei sciuți în catastisele Visteriei, peste 14.000 lude, s'au orînduit iarāși dintre noi doi boeri, adecă dumne-lui fratele Barbu Văcărescul Vel Vornic, și dumne-lui fratele Grigorie Băleanu Vel Logofēt, care s'a făcut alegere de la Vel Clucer la vale până la cea din urmă stare, fieș-care cāt se cuvine să aibă și pentru eparhi și boerii cei mari, ne-am făcut însuși noi alegerea, jertfind din cei ce aveau pe cei mai mulți, spre ajutorința satelor și poprind pe sēma noastră mai puțin decāt ne-a fost trebuința, fiind că cunōscem întru adevēr prōsta stare a satelor; am lāsāt și întru alegerea și hotărirea Măriei-Tale puține obraze, adecă trei luminate beizadele, ce sālășluesc aici în țēră și vre-o câte-vă din cocōnele vāduve, și după tōte acestea alegeri trāgēnd cinurile catastihului, vedem că din tōtă suma poslușnicilor cea sciută Visteriei, din 14.346 se hotărăesc de dajnici 3.609 lude și rămān bunī poslușnici 10.737 lude, fiind însă și aceștia pe moșii stăpānesci, cāci cāȑi se vor găsi pe moșii strāine, după canōnele oblăduirii aceței țēri și după caidul Visteriei, cu un cuvînt, trebe să se deā în dajdie, bez morari și vieri; dar cu acest ajutor numai a alegerii poslușnicilor nu este din destul a se sporī ludele, ca să nu cerce greulate la răspunderea banilor, ci de se va găsi cu cale, ne rugām Măriei-Tale cu osebit testament, să se întocmēscă cu intregime cāte mai jos arētām :

1). Scutelnicii după cārȑi și hrisōve este un dar al stăpānirii, hărăzit către cei ce li s'au cuvenit a se împārtășī, de aceea se și cuvine a se păzi înlocmai cāte cārȑi sau hrisōve vor avē cuprindere de ōmenī fără pricină, prin cercetarea ce se va face, fiind încredințări date pentru cei ce sunt făcuți din adeverințele isprāvnicatului, arētāndu-i că nu sunt din dajnicii Visteriei, ci din cei fără pricină, cărora li s'au dat de la Visterie și pecetluituri Domnesci, să fie bună-voința Măriei-Tale, ca să rămāe nesupērați, iar pentru cārȑile și hrisōvele ce vor fi cu cuprindere de ōmenī strāini, unī ca aceia, dovedin lu-se prin scumpă cercetare, că sunt făcuți scutelnici din pāmîntenī și birnicii țērii prin hatîruri și iconomiile dregētorilor de pe la județe, să se arēte la Visterie de așezāmînturi cu catastih anume al cui sunt, făcēndu-șī cunoscut și pricinile lor i mijlōcele prin cari s'au făcut, și de aici se va da hotărîre în ce chip să se urmeze și cānd după hotărîrea ce se va da, se va luā de la cine-vași, acela ca nu împārtășit de acēstă hărăzire, prin mijlocirile ce va puteā avē, aducēnd din părȑile strāine ōmenī fără să cunōscă cea mai puțină împotrîvire de cātră dregētorii județelor, să i se deā din acei ōmenī strāini scutelnici în

supușilor chiar din deficit și să le aducem mângâere ușurându-i pe cât permit împrejurările și cheltuelile Stăpânirii. Acastă ușurare am găsit cu cale să o orînduim în modul următor.

a). Orînduêla pentru carele cu sare de la Ocne, deși de mult stabilită și din capul locului aplicată, să lipsescă de aci înainte pentru tot-deauna, iar paguba ce va rezultă din acêsta să o suferă Camara noastră Domnescă, precum și orînduêla actual în vigóre pentru unt.

b). Cele două-spre-dece în total . . . . (*nedescifrabil*) ale țerii noastre Domnesci, provenind din acastă orînduêlă, să lipsescă asemenea și ele pentru tot-deauna în

locul celor ce i se vor lua, păzindu-se neclintită cuprinderea hrisóvelor și a cărților ce va avé fieș-care, și dregătorii isprăvnicaturilor să-și urmeze datoriei și credinței, ea să nu se mai ieă dintre birnicii satelor a se da unora și altora scutelnici după cărți și hrisóve, cu numire că sunt ómenî fără pricină, sau să-i numescă că sunt străini; iar cariî se vor dovedî cu vre-o urmare împotrivă, ispravnicii să-și ieă că-șta răsplătire și cei ce vor acastă hărăzire, de vor cercă vre-un chip păgubitor cătră Domnêscă Visterie, ca nisce necunosctóri darului stăpânirii, să-și pérđă péri-vileghiul acesta, spre pildă și altora.

2). Asemenea să se cerceteze și tóte sineturile privileghiaților: némuri, postelniceî, mazili, breslași, cumpaniști căți vor fi făcuți de la . . . și până acum, și de vor fi după orînduêlă și caidul Visteriei, adecă din feciori și némuri de privileghiați, să rămăe bunî fieș-care la orînduêla întru care se va găsi, iar căți se vor dovedî că au fost birnici ai satelor și prin înșelăciunî și mijlóce de catahrisis s'au făcut între privilegihiați, să li se ieă sineturile și să se deă pe la sate cu adaos de lude, a fi în rîndul dajnicilor, după cum au fost și mai înainte; asemenea și pentru cei ce se ocrotesc cu cărți de apărare, să li se facă cercetare și numai cei trecuți în vîrsta bătrînețelor și cei bolnavi și sacafsiți, cum și cei ce vor fi căduți în grele datorii și mare sărăcie, la aceia se cade să se păzescă acastă apărare, iar de la cei-lalți toți să se ieă cărțile de la mânia lor și să se deă pe la sate în cîsla dajnicilor.

3). Breslele slujitoresci ce sunt pe afară pe la județe, adecă seimeni, vînători, le-fegii, talpoșii, aprođii, copiii din casă și alții, bez slujitorii polcovnicilor i ai căpitanilor de pe la județe și ai isprăvnicaturilor i ai plășilor, de obște și fără osebite să se deă pe la sate, încercându-se cu lude după starea și puterea lor, și în locul acelor să se deă alții pe la tóte stégurile din politia Bucuresilor.

4). Satele cele ridicate să lipsescă cu totul din ocrotirea unuia și altuia, fiind-că ocrotindu-se cu chipul acesta ce s'a urmat până acum și se urmază pe alocurea și astăđi, nu numai pricinuesc scăderea ludelor Visteriei, ne fiind încercate după starea și puterea lor, plătindu-se răspunderile lor de cătră stăpânii ce au și acelor stăpânî se fac hatăruri de către dregătorii județelor, ci încă și de se întîmplă vre-o orînduêlă de la Visterie, cu ocrotirea ce se face acelor sate apărându-se de acea orînduêlă, cade tótă sarcina pe cele-lalte sate și pe alocurea dintr'acastă pricină, și nu mai cercă îndestulă greutate locuitorii la verî-ce angarale vin după trebuință; de aceea fiind bună-voința Măriei Tale asupra îndreptării tuturor stărilor, să fie luminată porunca Măriei Tale către cine se cuvine, ca acelor sate fără de sfielă să li se facă catagrafie pe față și după sumă ómenilor i după starea ce vor avé să se așeze cu ludele, ce se va cuveni, dându-se în zaptul isprăvnicaturilor ca și tóte cele-lalte sate.

viitor; iar untul necesar pentru trebuințele orașului să se cumpere de stăpănire cu prețurile curente la țără.

c). Din cele cinci sferturi ce sunt a se percepe de la 1 Februarie anul curent 1815, până la finele lui Novembre: cinci dimini, formând un total de 2.112.000 lei, să so erte locuitorilor birnici 1.112.000 lei și să se încassese numai un milion lei în acest interval de zece luni ale anului curent; iar fiind-că din abrogarea orînduvelor de mai sus rezultă pentru stăpănire o pagubă de peste 200.000 mii lei pe an, pe caro

5). In vremile trecute pe la unele sate s'a urmat un nesuferit catahrisis, scă-đându-se un sat cu o sumă de scutelnici și rămăind o bagatelă de lude a respundo dajdia la Visterie, care și acea bagatelă se rădică de către unul altul și rămănea sate a posluși d'avalma fără a se sci care este scutelnic și care este birnic, lucru cu totul în potriva caidului Visteriei. De se vor mai află și astăđi acest fel do sate, să se cerceteze cu scumpătate și să se alégă dintr'înșii scutelnici anume din mijlocași, după orînduēla ce este, și birnici iarăși de o parte, cari să se așeze după starea și puterea lor, și pe cei ce vor alege scutelnici, de nu îi vor lăsă satele afară din cislele lor, să nu rămăe scutelnici, ci să se încarce satele și cu dînșii cu ludele pecetluiturilor ce vor fi purtat, fiind-că celui ce va fi avut acești scutelnici într'acel sat va să i se deă alții în loc din alte sate, iarăși cu scăđemînt de lude, după summa pecetluiturilor ce va avé; să fie sciută și în catastihul Visteriei, dar și Visteria să fie volnică a da scutelnicii ce vor lipsi fieș-căruia din suma ce are a ținé după catastih.

6). Să nu fie siliște mai jos de 5 lude, sau fiind-că satele acum se află în próstă stare, pe unde nu va fi prin puțință a se legă siliștea de 5 lude, să nu fie mai jos de patru lude sau cel puțin trei lude; asemenea să fie și mare luare aminte, ca la fieș-care județ suma scutelnicilor și a poslușnicilor să nu fie mai sus decât suma birnicilor, precum vėđurăm pe la unele județe că se urméză acum, de va fi acēsta însă cu îndeletnicire la tóte județele.

7). De se va găsi cu cale și se va primi de cătră Înălțimea Ta, să lipséscă cele în parte orînduēli ce se fac pe la județe, adecă de grău, de fin, de orz și de lemne, și cel ce va avé trebuință de acelea să le cumpere cu ban, și să-și împlinéscă tre- buința, că cu chipul acestor orînduēli mare zmăcinare se face locuitorilor, păgubin- du-se și năpăstuindu-se de tóte părțile.

Acestea tóte puindu-le în lucrare, cu pe deplină hotărîre, și la întocmirea așeză- mintului orînduindu-se așezămîntari boeri vrednici, cinstiți, cu frica lui Dumnezeu și cu sciință de acēstă meserie, cari să fie cu dorire și de cătră Domnēscă Visterie și cătră stările locuitorilor, nădăjduind că nu numai suma birnicilor va ajunge la numărul de 25,000 lude, ce s'au đis mai sus, și răspunderea dăđdiilor după închi- puirea ce s'a arētat nu va fi vre-o sarcină simțitóre, păzindu-se drépta cumpēnire, ci încă și în tot cuprinsul țerii Măriei Tale se va ținé nizamul oblăduirii cu în- tregime, și nimenea intru nimic nu va cercă cea mai puțină năpăstuire sau nedrep- tate; asemenea este a nóstră plecată părere, iar hotărîrea desăvirșită rămăne a se face de Măria Ta. — Maiu 10. 1814.

Filipescu vel Vistier, Radu Golescu vel Ban, Grigorie Brâncoveanu biv vel Ban, Isaac Ralet vel Vornic, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel Vornic, Iordache Slă- tineanu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Logofēt. Fotache Știrbeiu vel Logofēt, Constantin Crețulescu, Alexandru Nenciulescu vel Vornic.

din propria voință și inițiativă o luăm asupra-ne pentru tot-deauna, spre ușurarea și liniștea locuitorilor și scăparea lor de exacțiunile ce li se fac mereu din cauza sus ȝiselor două orindueli; iar din ertarea acelor 1.112.000 lei pe anul curent se cauzează o paguba prea mare și foarte simțitoare Visteriei noastre Domnesci, mai ales față cu spesele enorme ordinare și extraordinare ale Stăpânirii, spre a aduce o mediocră aranjare și a lucrului, socotim să se vină cele trei huzmeturi: dijmăritul, vinăriciul și oeritul, după orindueła făcută anul trecut, nu numai pentru anul trecut dar și pentru cel următor; ast-fel că prin acēsta, afară de paguba anuală de 200.000 lei ce se va aduce Stăpânirii din cauza desființării celor două orindueli a untului și a carelor de la ocne și din ertarea acelor 1.112.000 lei birnicilor pe anul curent, paguba se atenuēză până la patru sute două-spre-ȝece mii lei, și totalul perderii Stăpânirii consistă la 612.000. Intr'un cuvînt, prin modul acesta Visteria suferă o pagubă simțitoare, nu e vorba, față cu starea actuală a lucrurilor și enormității spe-selor, suportabilă însă de alt-fel și mediocră, iar locuitorii birnici obțin un folos foarte simțitor beneficiind de cei 1.112.000 lei în intervalul de ȝece luni ale anului curent; iar cele luate prin adăogirea huzmeturilor spre atenuare întru cât-vă a pagubei Visteriei noastre Domnesci, se ieaū de la locuitori de felurite clase, aȝecă de la acei avēnd, saū vii, saū stuparii de albine, saū vite și nu de la acei lipsiți și în sărăcie, precum se întimplă adese ori la percepția birului de la locuitorii birnici. Intrunindu-vē dar cu toȝii, prea Sfințiȝi, și cercetānd cu atenȝiune și îngrijită chib-zuire cele încuviințate de noi, spre îmbunătățirea stării și mângāerea generală a lo-cuitorilor, să-mi faceȝi cunoscut prin adresă opiniunea dumnē-vōstră asupra lor, adăogānd și cele ce veȝi gāsi dumnē-vōstră de cuviințā. — 1815 Ianuare 1. (1)

Vel Logofēt.

Cu tōte aceste adaose și scāderi, propuse, ori realizate de Divan și de Vodă, nu mai puȝin cifra veniturilor erā încārcată, de ore-ce bud-getul se făcuse pe basa a mai multor lude decāt eraū în realitate.

Divanul gāsesce că totuși cheltuelile puȝin se mai pot scāde, și la 12 Februarie 1815, în loc de a reduce cheltuelile țerii în proporȝiune cu venitul, Divanul află cu cale, sȝ se adaoge dājdiile celor 18 mi de lude, cari vor plăti birul lor nu în 5, ci în 6 sferturi, fără rāsura (cāte 27 talerī banī 60 pe sfert), în cari sferturi intră și haraciul Impērātesc. După socotēla Visteriei, acēstă dajdie, începēnd cu Aprilie 1815, va da 2.970.000 talerī. Se va mai adăogi la acēstă sumă talerī 276.000, dājdiile breslelor, cu rāsura cu tot, și talerī 76.000 dājdiile străinilor. Peste tot venitul Visteriei în 1815 se urcă decī la 3.446.000, iar spesele se reduc la 3.103.960, în care sumă intră și finul și orzul grajdului Domnesc și al pităriei, cari socotindu-se tōte în bani, se speră în 1816 un ex-cedent de 142.040 talerī, la care se va adăogā 95.425, ce, după contract, întreprinderea poștelor are să plătescă pe orzul și finul ce i se aduce. Acest excedent urmēză a fi întrebuiințat pentru poște, pentru grajdu-

(1) Tradus din grecesce. Se vede că originalul a fost scris de chiar Domnitorul.

rile, pităria și isprăvnicia de Curte Domnăscă. Se mai adaogă la birul ludelor două sferturi de câte taleri 17, bani 60 fie-care, dare pentru poște și alți tal. 78 de fie-care lude în 6 dimini (adeacă la fie care două luni), deci câte 13 taleri la fie-care 2 luni, începând de la Februarie 1815, cari să servescă pentru plata lefilor slujbașilor țării. Acești bani ai lefilor, Divanul cere să se concentreze într'o cassă specială, ȕisă *Cassa lefilor*, precum eră organizată de C. Ipsilante. Acastă Cassă va fi administrată de un boer pămîntean simandicos, cu lăfă, având un sameș pentru împărțirea și primirea banilor lefi. Ispravnicii vor primi ordine să percăpă separat banii lefilor și să-i trămită direct la Cassă. Lefile funcționarilor să se plătescă la fie-care 2 luni, și boerul nazir al Cassei să deă socotelă înaintea veliților boeri din 6 în 6 luni.

Cu tătă acastă chibzuire a boerilor, datoria țării se constată a fi, la finele lui Ianuarie 1815, în sumă de 1.320.304 taleri, plus deficitele de la diferența dintre 25.000 luđi, când în realitate au fost numai 18.000. Pentru acastă datorie a țării, Divanul dispune, ca și pe anul acesta să se arendeze tot cu adaos, ca în trecutul an, dijmăritul, oeritul, vinăriciul, și adaosul să fie pentru datoria publică, iar huzmetul, ca din vechi, pentru Cămara Domnăscă. Deacă nu, se va acoperi în acest adaos suma datoriei, boerii se angajăză a chibzuî din nou.

Prin urmare, de fie-care lude se va percepe în 1815 nu mai puțin de taleri 278. Ca mângăere pentru nenorociții birnici, li se promite, că nu vor fi obligați la alte orîndueli și havalele și că se va face drăptă cumpănire tuturor satelor, ca nu unele să fie ocrotite, și că vor lipsi catahrisisul ispravnicilor și jafurile zapciilor, polcovnicilor și căpitanilor. (1)

---

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu tôte că prea sfinția sa părintele Mitropolitul i iubitorii de dumneđeu sfinția lor episcopii și tătă obștea dumné-lor veliților boeri ne fac arătare printr'acastă anaforă, că ajungând suma ludelor țării numai *numărul de 18.000 iar nu de 25.000, precum socotise la trecuta luna lui Maiu let 1814*, nici că este prin puțință să se împlinescă cheltuelile Visteriei Domniei-Mele și găsesc cu cale a se împlini din țără numai pentru trebuința Visteriei și a menzilor țării po taleri 200 de lude tocmai pe an, fără răsură, împărțindu-se acești bani în 5 ciferturi i un haraciū și două orîndueli de minzilhanele, fieș-care cifert i haraciū po taleri 27 bani 60 de lude, cum și fieș-care orînduelă de menzilhanele po taleri 17 bani 60 asemenea de lude, iar pentru neajungerea banilor să se mai adaoge pe lângă aceștia alți taleri 78 de lude pe an, împărțindu-se și aceștia de la ȕîntăi a următorului Februarie în 6 diminii po taleri 13 noi de lude la fieș-care diminie și acești bani făcându-se taxil prin dumné-lor ispravnicii județului, să se deă negreșit în lefile slujbașilor țării prin orînduit într'adins boer Nazir al Cassei lefilor, ce se va întocmi deosebit, dar

Domnitorul aprobă aşedarea acésta cu rezoluţiunea următoare:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Pré Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeş Sfinția Vóstră Epi-scopilor şi toţi dumné-vóstră veliţilor boerî, halea şi mazîli, precum apururea de când am sosit Domnia-Mea aici la Domnescul Nostru scaun, am făcut şi suntem por-

Domnia-Mea socotind acéstă schimonosire de obşte la tóte dăjdiile, qicem, că făcên-du-se acum, va pricinui locuitorilor mai virtos turburare decăt folos, pentru că unindu-se tóte dăjdiile de peste an (însă numai cele ce sunt întocmite pentru chel-tuelile Visteriei) şi analoghisindu-se pe 5 ciferturi i un haraciú, una peste alta po talerî 27 banî 60 de lude, vine pe fieş-care două luni mai mult de lude talerî 1 banî 12 decăt ceea-ce s'a hotărît la aşedămînt, adecă po talerî 221 şi răsura po parale 8 la leú, care acest prisos şi de se îmbracă în câte 5 sferturile cu anologhie din a-daosul ce se urmăză la séma haraciului, de lude po talerî 29 şi parale 8 la leú răs-urá, dar negreşit vine mai cu uşurare locuitorilor să plătescă de lude la fieş-care două luni po talerî 22 şi răsura cea încomită şi tocmăi la suma haraciului po talerî 29 i răsura, pentru că acéstă sumă se urmăză tocmăi la luna lui Decembre şi Ia-nuarie, când locuitorii se află după săvîrşirea a tot lucrului de peste an şi îşi pot face negoţuri şi alişveriş cu cel mai bun preţ, aflându-se fieş-care împrejmuít cu tóte cele trebuincioşe, atât pentru hrana casei sale, cât şi pentru nutreţul vitelor ce are, şi mai virtos că sciind fieş-care o sumă mai cu osebite la luni hotărîte, cu înlesnire să *căpuiesce* din vreme să-şi împlinescă datoria, fără de a simţi vre-o greutate sau strîmtorare. De aceea şi hotărîm Domnia-Mea: cât pentru sferturile i haraciul să se urmeze împlinirea banilor în tótă ţera, întocmai şi nestrămutat, precum s'a ho-tărît şi s'a publicarisit locuitorilor la aşedămînt, prin cărţile Domniei-Mele, adecă la fieş-care sfert po talerî 22 de lude i la séma haraciului po talerî 29 şi la toţi aceştî banî răsura po parale 8 la leú, care răsura să se socotescă pe séma socote-lijor Visteriei Domniei-Mele, iar nu în socotela lefilor ţerii, precum s'a fost hotărît atunci când se nădăjduia suma ludelor ţerii că vor ajunge la 25.000, asemenea ur-mându-se şi la dăjdiile breslelor i a străinilor şi când se vor adăogă ludele peste suma ce acum sunt, atunci se va face de Domnia-Mea chibzuire pentru a se scăde locuitorii dajniei din banii ce s'a hotărît a răspunde pe fieş-care sfert i haraciú iar pentru banii mizilhanelelor, fiind-că după suma ludelor ce s'aú alcătuit acum nu se ajung acei câte talerî 12 şi rásurile ce s'aú fost hotărît la fieş-care orinduélă de 6 luni, hotărîm, să se împlinescă de la lude po talerî 13 banî 90 i răsura ce s'a arêtat po parale 8 la leú, care va să qică din ceea-ce ni se arată acum, mai puţin de lude cu talerî 2 peste an şi toţi aceştî banî să se deá în primirea epista-ţilor, precum s'a hotărît şi cu tóte că cu aceştia, după suma ludelor nu se vor puté exoflisî epistaţii minzîlurilor până la un ban, dar puţin cusur ce le vor mai rămâné se va plăti din banii Visteriei, ca să nu cerce locuitorii adaos simţitor, nici vre-o schimbare de chipul dăjdiilor, ce li s'a arêtat; pentru care şi poruncim Domnia-Mea aşá să se urmeze negreşit, iar pentru talerî 78 ce se găsesc cu cale să se adaoge la lude peste an în 6 diminiî, încependu-se de la următorul Februarie, po talerî 13 noi de lude, carî banî strîngendu-se în osebită Cassá să se deá în plata lefilor sluj-başilor ţerii, cu tóte că este îndestulă sumă peste ceea-ce s'a hotărît a se da, dar cunoscênd şi Domnia-Mea fiinţa neputinţei, din pricina neajungerii ludelor la ceea-

niți nu numai ascultare de a da la acest fel de cuviincioase și obștei folositoare rugăciuni, ci încă și în faptă de a arăta nemărginita dorire ce avem, ca să vedem fără de contenire petrecerea tuturor supușilor noștri, întru cea mai bună, fericită și

ce s'a fost nădăjduit, primim chibzuirea acésta, ce ni se arată printr'acéstă anafora și poruncim, dumi-tale cinstite și credincios boer al Domniei-Mele vel Vistiere, să se scađă acéstă diminie arătându-se și locuitorilor prin cărți slobode ale Domniei-Mele chibzuirea ce prin sfat de obște s'a făcut și să faci și hrisov al Domniei-Mele pentru osebirca lefilor țerii din Visteria Domniei-Mele, ca să se orînduască osebită Cassă și să orînduim Domnia-Mea și osebit boer otcârmuitor Nazir al ei, căruia i se vor da și catastise pecetluite de către Domnia-Mea, pe fieș-care diminie, ca să scie în ce chip să urmeze cu darca lefilor. Așijderea poruncim dumi-tale, să publicuesci, pe unde vei socoti și va fi trebuință, împlinirea sorocului contractului dumné-lor epistaților menzilorilor la viitorul August, ca să se găsască mușterii de va fi prin putință să se îmbrace și cu finul i orzul poștelor, dându-li-se banii ce prisosesc din cheltuelile Visteriei, și să lipsască natura, precum ni se arată mai jos într'acéstă anafora, spre a lipsi mijlocul de năpăstuire ce încape la primirea acelor iraturi, și către acésta poruncim ca să lipsască cu totul și felurimea orînduelilor în natură cu urinare întocmai după cum mai jos se arată.—1815 Februarie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, adunându-ne cu toții la sf. Mitropolie, am văduț lipsa ce are Visteria, ne putend să întîmpine trebuincioșle de peste an cheltueli, din pricină căci la întocmirea dăjdiilor țerii, ce s'a fost făcut prin obștesca noastră anafora de la Maiu din anul trecut și la August, când s'a aședat dăjdiile. se socotise că la aședămînt se va sui suma ludelor dajnici până la 25.000, iar acum isprăvindu-se aședămîntul, de abia a ajuns suma ludelor la 18.000, pentru care fiind-că cheltuelile țerii de peste an ce s'a fost îmbrăcat de 25.000 lude sînt neapărate și mijloc de împutinare nu este, cu sfat de obște am găsit cu cale, să se adaoge dăjdiile după suma de 18.000 lude ce s'a putut întocmi acum la aședămînt, adecă să dea de lude pe an po talerî 200 drepti fără de răsura în 6 sferturi, la sfert de lude po talerî 27 bani 60, în cari sferturi intră și haraciul Impărătesc și se fac pe an la lude talerî 165, încependu-se aceste dăjdi de la viitorul Aprilie întâiu și la lude 18.000 fac pe an 2.970.000, lângă cari adăogând și talerî 276.000, însă 180.000 ce sunt dăjdille breslelor cu răsura cu tot, și au a-i răspunde și de acum înainte fără de a se pomeni nume de răsura, fiind obiceiuite breslele a da aceste dăjdi i talerî 96.000 dăjdille străinilor asemenea, fac talerî 3.246.000, din care scădend talerî 3.103.960 cheltuelile Visteriei de peste an, în care sumă intră și finul i orzul grajdului gpd i al pităriei, socotindu-se toate în bani, rămân prisos talerî 142.040 și cu talerî 95.425 ce sunt legați prin contract epistații poștelor ca să plătescă orzul și finul ce se aduce la poște, însă carul de fin po talerî 5 și chila de orz po talerî 6, fac talerî 237.465; cu acești bani să îngrijască Visteria a face contract ori cu însuși epistații poștelor, sau cu alții, în vreme cuviincioasă, să le dea și banii din vreme spre a cumpăra finul și orzul cel trebuincios, cum și comisia i pităria, și isprăvnicia de Curte, toate naturile ce sunt trebuincioase pentru Curtea Domnască să le cum-

îmbelșugată stare; asemenea și rugăciunea ce ni se face printr'această obștească anaforă, găsind-o a fi în adevăr în tot chipul pricinuitoare de învederată fericire, lăudăm această rivnă și îmbrățișare a îngrijirii de acest obșteșc folos ce ni se arată mai jos, pentru care și, primind rugăciunea ce ni se face, poruncim, ca adunându-vă cu

pere cu rizapazar din banii ce li se vor da de la Visterie, iar din țără să nu se ieă nimic cu orînduélă în natură, nici pentru aceste trebuințe, nici pentru alte obraze, verî-cine va fi orînduélă să nu se facă nimului, măcar decăt de puțină natură sau alte augarii, să mai deă țera, și pentru cai i alte cheltueli ale poștelor de lude pe an po taleri 35 în două sferturi, unul primă-vara și altul tōmna, la fieș-care sfert de lude po taleri 17 bani 60, însă sfertul din primă-vara de estimp a poștelor să se începă de la 15 ale viitorului Martie spre a nu veni cu greū locuitorilor, dar să se socotéscă de la Februarie 1; iar pentru tōtă suma lefilor celor ce slujesc țerii, să se ieă deosebiți bani din țără, de lude po taleri 78, din cari să nu ieă Visteria nici un ban cu nume de avaeț și să se răspundă acești bani ai lefilor în șese diminii, în fieș-care diminie de lude po taleri 13, care răspundere să se începă de la ȕi'ntăiū a aceștiū lūi Februarie, și fiind-că de multe ori numai se zătienă plata lor, din vremea lor, din vremea cea hotărită, ci încă se întimplă de rămăne și păgubași unii de câte două triminii întregi, din care nu puțină mālnire li se pricinuiă, păgubindu-se din dréptă simbria lor, alte ori luând Visteria bani dintr'ai lefilor cu numire de împrumut și neîmpărlejindu-se a-i răspunde în vremea ce se plătiă lefile, ce se pricinuiă aceeași mālnire și pagubă. De aceea, cu toți de obște ne rugăm Măriei Tale, să se întocmescă o deosebită Cassă pentru lefi, unde să se rînduescă de cătră Măria Ta unul din dumné-lor boerii pămîntenî simandichi și efnastatichi cu léfă, după cum se va găsi de cătră Măria Ta cu cale, a fi Nazir Cassei, avēnd și un sameș pentru primirea și împărțirea banilor lefiū, îndatorindu-se ispravnicii de la tōte județele, prin lunate poruncile Măriei Tale, ca banii lefilor să-i strîngă deosebiți și să nu-i amestece în banii Visteriei, nici să-i lase în rămășișuri ci pe tōtă diminia să-i istovéscă și să-i trimiță drept la Cassă, unde să deă și Visteria extract, ca să scie Cassa câtă este suma ludelor la fieș-care diminie, binevoind Măria Ta a se face pentru această Cassă a lefilor și lumat hrisovul Măriei Tale, după hrisovul Măriei Sale Constantin Vodă Ipsilant, cu hotărire, ca de acum înainte să nu se mai amestece întru nimic Visteria la banii lefilor, ci de la ispravnicaturî să se trămiță drept la Cassă, de unde pe fieș-care două lūi să se plătescă lefile cele orînduite de cătră Măria Ta, avēnd datorie boerul Nazir al Cassei la fieș-care șese lūi a-și da socotéla la obștea dumné-lor velișilor boeri; iar pentru taleri 1 320.304 bani 96 ce se vēd că lipsesc spre plata datoriilor țerii i a cheltuelilor Visteriei până la sfirșitul lui Ianuarie let 1815, i pentru taleri 60.642 din taleri 180.642 lipsa a lude 6.842 pe sfertul lui Februarie și Martie, bez taleri 120.000 ai lefilor ce se împlinesc pe acest sfert, în ușurarea acestor datorii, găsim cu cale, ca și într'acest următor an să se vîndă huzmetele Cămării, tot cu adaosul ce s'au vindut în trecutul an, adecă dijmăritul po parale 10 i oeritul po parale 10 și vinăriciul po parale 5, din care să-și ieă Cămara numai banii drépti ce au fost obișnuiți dia vechime de luă, adecă de la dijmărit po bani 13 i de la oerit po bani 10 și de la vinăriciū po bani 5, iar prisosul să se deă în plata numitelor datorii și apoi pe anul viitor să rămăe slujbele acestea a se urmă tot cu plata cea obișnuită din vechime, făr' de vre-un adaos, și pentru cusurul lefilor ce va rămăne neplătit, după ce se va da

toții la un loc, împreună și cu toți dumné-lor boerii câți vor *fi cinstiți cu cinul cluceriei* cei mari, să faceți toate cuviințioasele chibzuiri asupra acestui folositor nizam și să arătați Domniei-Mele prin obștească anaforă, pentru care orînduim și zapciu pe Ceașul de aproși.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

(Anafora scrisă grecesce).

Cod. LXXVIII, pag. 401.

Ca o consecință a acestei nouă așezări a birurilor, Marele Vistier adresază Domnitorului următoarea anaforă :

Prea Înălțate Dómnne,

Fiind-că pe la unele județe saueșii ce astăzi se află, după știința și pliroforia ce au, nu sunt destoinici a săvîrși tréba meseriei ce li s'a încredințat, îndotocmai după cuprinderea lumninatelor cărți ale Măriei-Tale, spre paza buneî orîndueli a corespondenței și socotelilor județelor, am găsit cu cale să se orîndéscă alții în locul

adaosul mai sus numitelor slujbe, vom chibzuî de unde să se deă. Aceste întocmiri se socotiră de cătră noi și se hotărîră că se cuvin a se urmă, cari de se vor găsi și de cătră Măria Ta cu cale, se vor întări și se va da poruncă a se pune în lucrare și a se urmă pînă când, prin cea vrednică de laudă și dorire de țără ce ai Măria Ta, se va mai adăogă suma ludelor peste 18.000 ce sunt acum, iar atuncî să se scađă ceea-ce se va cuveni, după analoghie, din taleri 278 ce đicem să deă peste tot ludele pe au; atăta numai ferbiute ne rugăm Măriei Tale, ca naturile i orînduelile și havalele să lipséscă cu totul a nu se cere nici de cum de la țără (afară numai din havalele ce se cer cu porunci împărătesci); așjderea ne rugăm a se da de cătră Măria Ta strașnice porunci, spre a se face o dréptă cunpănire tuturor satelor fieș-cărnia județ, ca nu unele să fie ocrotite și altele năpăstuite, ci tóte de o potrivă, după suma biruicilor ce au să-și pórte sarcina dăjdiilor și unu la altul privind, să cunósă în faptă, că se păzesce dreptatea făr'de osebite, să lipséscă și catahrisis ale ispravnicilor i jafurile zapciilor i a polcovnicilor și a căpitanilor ce au suit avaturile la prețuri mari, pe cari le implinesc de la sërmanuî locuitorî cu feluri de iftirale și pricinî nedrepte, cum și al slujbașilor huzmeturilor, căci s'au nărăvit reu a asupri și a încărcă pe ticăloșii locuitorî, pe cari noi ca nisce pămîntenuî îi dorim și Măria Ta, ca Douu drept și milostiv, se cuvine a-i ocroti de tóte hărăpirile, căci de se și adaogă suna de bani a dăjdiilor, după cum arétăm mai sus, dar lipsind naturile și orînduelile de havalele i catahrisis și jafurile slujbașilor după afară, cari pricinuesc mare stîngere și sărăcie locuitorilor, socotim că nu vor simți atăta greutate și vom remăné și noi cu toții punrea rugătorî cătră milostivul Dumneđu pentru buna stare și iutărirea Măriei Tale în prea lumninat scaun, pînă la adănci bătrînețe.—1815 Februarie 12.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzău, Constantin Filipescu Vistier, Grigorie Brăncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Băleanu Vel Vornic, Tudorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorgache Filipescu Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu Vel Logofet.

acelora, cu praxis, cu sciință de acéstă trébă și cinstiți, în cari să se pôtă răzimă Visteria și să fie încredințată, că nu se face vre-un sfeterisinos, sau încărcătură la vre-o socotélă; pentru care mă rog Măriei-Tale să ne deă luminată întărire la acéstă plecată a mea anaforă, spre a fi oriuduiți cei ce se vor alege, ca să nu stea bata-lisite hârtille județelor, iar hotărîrea cea desăvîrșită se va da de cătră Înălțimea Ta.—1815 Iulie 19.

Vel Vistier.

Domnitorul aprobă raportul prin următoarele cuvinte :

Dumné-ta Vel Vistiére, după arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, dăm Domnia-Mea voie de a se orîndui alți sameși în locul acelor nedestoinici, alegându-i însă ca să fie cinstiți, vrednici și cu destoinicie la trebile județului și la săvîrșirea poruncilor Domnescii Nôstre Visterii. — 1815 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, pag. 413.

După propunerea Divanului, mai sus adusă, s'a reorganizat separat Cassa lefilor și, în 15 Februarie 1815, fostul Mare Ban Gr. Brâncoveanu este numit de Caragea Capziman sau Nazir al acestei Casse și i se dă un sameș și doi logofeți scriitori. (1)

(1) *Pitac cătră Banul Brâncoveanu ce-l orînduesce Capziman al Cassei lefilor.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Bane Grigorie Brâncovene, după chibzuirea ce prin sfat de obște s'a făcut, ca să se deosebescă darea lefilor slujbașilor țerii și a altor obraze, după cuviință, din Visteria Domniei-Mele, și orînduindu-se boer mare într'adins ocârmuitor aceștii Casse, să împlinescă banii din țără cu osebită numire a lefilor, trămițându-se prin dregătorii județelor în primirea celui orînduit boer, carele să aibă a împărți lefașilor după catastișele ce i se va da de la Visterie, încredințate cu pecetea Domniei-Mele, fiind trebuință a se face și alegerea de un boer iscusit, cu sciință de trebile țerii și de stările lefașilor, i cu blândețe și cu frica lui Dumneșeu, ca să-și afle fieș-care îndestulare de dreptul său, am făcut Domnia-Mea acéstă alegere asupra dumi-tale, cunoscându-te de toate acestea mai sus arătate și încă însoțit cu multe alte asemenea bunătăți; deci te orînduim printr'acest al Nostru pitac ocârmuitor al Cassei lefilor de la 41 'ntăiu a următorului Februarie, pe care primindu-l dimpreună și cu catastișele lefilor pe aceste două luni, Februarie și Martie, pecetluite de Domnia-Mea, vei ceti și hrisovul ce am întocmit pentru Cassa lefilor și întocmai vei fi următor întru toate, păzind buua orînduelă ce se cuvine la acest memuriet, după care vei face alegere de sameș și de doi logofeți scriitori și arătându-i, îi vom așeșă Domnia-Mea la Cassa lefilor, cu osebite cărți ale Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 15.

Cod. LXXIV, fila 118.

Carte de sameș la Cassa lefilor.

Zemli Vlahiscoie. Prin hrisovul Domniei-Mele deosebindu-se de la Visterie darea efilor celor ce se află slujind țerii, și a altor obraze, după cuviință s'a făcut Cassă osebită asupra căroră lefi însărcinându-se de cătră Domnia-Mea ocârmuitor dumné-lui

În Martie 1815, după intervenirea nazirului Cassei răsurilor, se găsește mijlocul de a se mai adăogi 8 parale ca răsura peste cei 13 taleri de lude pe diminie pentru plata lefilor. Noua dispozițiune avea aparența de a fi o scădere în favoarea ludelor, pe când în realitate era o mică sporire, justificată pe necesitatea Cassei lefilor, care amenința să aibă deficit (1).

cinstit și credinciosul boerul Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban și făcând trebuință a se orîndui și un sameș pentru primirea banilor de pe la județe și darea lefilor, i pentru întâmplătorea corespondenție ce va avé boerul otcârmuitor, după alegerea dumné-lui am orînduit Domnia-Mea la acéstă trebă, pe credinciosul Domniei-Mele Constantin Biv Vel Medelnicer, cu lěfă pe lună câte taleri 250, precum se cuprinde în hrisov, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută și făr' de vrednică învinovățire, să nu se lipsescă dintr'acéstă trebă; căruia pentru ajutorul Cassei sale i-am orînduit Domnia-Mea a ține și lude 10 scutelnici cu pecetluirile Domniei-Mele, precum au și calcinurile Visteriei, cu scădēmînt însă numai de câte lude jumătate, pe cari să-i aibă întru a sa poslușanie în câtă vreme se va află slujind la Cassa lefilor; decî, să fie și numitul îndatorat ca să se afle nelipsit de lângă dumné-lui boerul otcârmuitor și să se pórte cu totă supunerea și credința, la câte de dumné-lui i se va porunci, fiind și catastișe curate de primire, de dat, iar când la datoria sa se va arătă împotrivă următor și cu vină destoinică de a fi lipsit, atunci făcēdu-se prin anaforaua dumné-lui vina sa cunoscută Domniei-Mele, să se lipsescă din trebă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Cod. LXXV, fila 118.

Carte de logofăt orînduit la Cassa lefilor.

Zemli Vlahischoie. Davat gospodvami lui Dunitrache sîn pitarul Dragomir, pe carele după alegerea dumné-lui cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele Grigorie Brâncoveanu biv Vel Ban otcârmuitorul Cassei lefilor, i-am orînduit Domnia-Mea logofăt la Cassa lefilor, cu taleri pe lună câte 100, după cuprinderea hrisovului, și în câtă vreme se va află cu slujbă plăcută, să fie nestrămutat de la acéstă trebă și făr' de vrednică învinovățire să nu se lipsescă. Să scutescă și drepte bucatele lui de dijnărit i vinăriciū și, în câtă vreme se va află slujind, să ție pentru ajutorul casei sale și lude doi scutelnici cu scădēmînt din dajnicii Visteriei, cu pecetluirile Domniei-Mele, apērați de rîndul dajdiilor Visteriei i de alte podveđi, și poruncim Domnia-Mea tuturor de obște dregători, ce veți fi orînduiți cu verice slujbe, nimeni întru nimic supărare peste cartea Domniei-Mele să nu-i facă. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 6.

Asemenea carte s'a făcut și lui Ioniță Lăceanu, ce s'a orînduit logofăt la Cassa lefilor.

(Cod. LXXV, fila 118 v.)

(1) Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahischoie.

De vreme ce și părinții arhieriei dimpreună cu dumné-lor boerii printr'acéstă anaforă au găsit cu cale chibzuirea dumné-lui biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazîrul Cassei răsurilor, ce se arată în dos, făcēdu-ne rugăciune a se pune și în

În Decembre 1815, Brâncoveanul nazirul Cassei lefilor constată, că acéastă Cassă la sfîrșitul viitorului Ianuarie 1816 va avé un deficit de 213.000 taleri. Divanul propune acoperirea acestui deficit din arendarea vinăriciului pe anul 1816, cu un adaos de 9 parale la vadră, iar până când să se încasseze venitul acesta, Cassa să facă un împrumut, ca să se pótă plăti lefile slujbașilor, plătindu-se dobânda de $7\frac{1}{2}$ la punga pe lună. Divanul crede, că se va puté plăti împrumutul cu sporul de la vinăriciū, iar dacă va mai rămâne vre-o *bagatelă*, se va face de Visterie chibzuire nouă (1).

lucrare, primită este Domniei-Mele și poruncim dumi-tale Vel Vistiére, să se facă domnescile năstre porunci cătră ispravnicii județelor, cuprinđetóre întocmai precum mai jos cu deslușire se arată.—1815 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIV, pag. 172.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale de la acéastă anaforă a dumné-lui biv Vel Banului Grigorie Brâncoveanul Nazirul Cassei răsurilor, adunându-ne la un loc am vęđut arătarea ce face dumné-lui, că fiind întocmite dăđdiile Visteriei Domnesci cu răsura lor se cuvine să se întocmescă asemenea și bani lefilor, adecă dintr'acei taleri 13 noi ce s'aū orînduit a da țera de lude pe dininie pentru plata lefilor, să se scađă taleri 2 și să rămăe a răspunde câte taleri 11 vechi cu răsura răsurilor spre a nu găsi mijloc zapcii să facă catahrosis la împlinirea acestor taleri 13, a-ī luă cu răsura și a se năpăstui săracii locuitori; care acéastă chibzuire a dumné-lui fiind cu bună orînduělă, ne rugăm să fie primită Înălțimii Tale, făcându-se luminate porunci cătră boerii ispravnici, spre a urmă cu împlinirea acestor bani ai lefilor într'acestași chip, adecă să ieă de lude po taleri 11 cu răsura lor po parale opt la leū, ce face peste tot taleri 13 parale 8, cu care acel adaos de parale 8 de lude să se ajutoreze óreși-ce lipsă ce urmăză a cercă Cassa acum în vremea primă-verii, la scađēmēntul ce va fi să se facă negreșit județelor, iar hotărîrea rămăne la Măria Ta. — 1815 Martie 14

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeș, Costandie Buzău, Constantin Filipescu Vistier, Barbu Văcărescu Vornic, ... Vel Vornic, Teodoraclie Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofăt.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiére, primită fiind Domniei Mele acéastă anaforă, poruncim să se pue în lucrare cu urmare întocmai precum mai jos se cuprinde.—1815 Decembre 5. (Pecetea gpd).

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, fila 168.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin pitac ni s'a dat, pentru madéua lipsei lefilor, ce a arétat Înălțimii Tale dumné-lui biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu Nazirul Cassei lefilor, că lipsesc Cassei până la sfîrșitul viitorului Ianuarie ta-

Se vede că Brâncoveanu nu-î mulțămît cu rezultatele ce da Cassa lefilor, căci el în 1816 se demite de la postul de Nazir al Cassei și e

lerî 213.000, cum că nu pôte fi suferită la părintesca îngrijire ce ai Înălțimea Ta pentru locuitorî cu a fi supărați cătuși de puțin la acéstă lipsă, ci să găsim mijlocul împlinirii din altă parte și să arătăm Măriei Tale prin anaforă, ne-am adunat aici la Domnësca Măriei Tale Curte și alt mijloc nu puturăm găsi, decât să se vîndă vinăriciul anului viitor 1816, cu adaos de 22 de bani peste cei canonisiți din vechime cinci bani de vadră, adecă din bani 31 ce au fost estimp de vadră să se scață bani 4, ca să cunoscă locuitorii ușurința, și la anul viitor să se vîndă peste tot pe bani 27 de vadră, care fac parale 9 i pârparul după obicei și vîndându-se într'acestași chip după asemănarea vîndării acestui an, urmază să prință adaosul talerî 225.831 bani 40, precum se arată în socotélă mai jos :

talerî	bani	
335.833	40	s'au vîndut estimp po parale 10 și un ban.
43.333	40	cei ce analoghiesc po patru bani de vadră.
292.500	—	rămâne vîndându-se po bani 27, adecă 9 parale.
66.668	80	se scad cei ce se cuvine pe cinci bani și rămân pe sêma Downiei și a milelor ce sunt hărăzite prin hrisóve Domnesci.
225.831	40	rămân ai adaosului.
213.000	—	se scad dintr'aceștia, cererea Cassei lefilor ce are la sfîrșitul lui Ianuarie.
12.831	40	mai prisosesc.

Dar fiind-că până la numărătórea banilor viitorului vinăriciú este îndestulă zăbavă și Cassa lefilor nu pôte să aibă acéstă adăstare, fiind îndatorată a face răspunderea lefilor la orînduita vreme, mai virtos că între lefași sunt mulți ómenî sărmanî, cari numai la acéstă léfă nădăjduesc, am socotit că se cuvine să se facă iarăși *obștêsca împrumutare cu zapis adevêrit* prin iscăliturile nóstre, puindu-se și drept amanet, pentru siguranța împrumutătorului. adaosul acestui vinăriciú, ce mai sus se arată, întocmai precum s'a urmat și la trebuința cheltuelilor Adalei, la cele-lalte huzmeturi al dijmăritului și al oeritului, cari bani să se răspundă toți în naht la Cassa lefilor, ca să pótă dumné-lui fratele biv Vel Ban Grigorie Brâncoveanu să întîmpine trebuința și să mulțumescă pe toți lefași de drépta léfă ce au a luă până la sfîrșitul viitorului Ianuarie, pentru care am poftit cu toți pe dumné-lui fratele Vel Vistier ca să găsescă vre-un neguțător să împrumute Cassa lefilor cu talerî 213.000 ce are lipsă, încredințându-l cu chipul ce mai sus arătăm și fiind-că împrumutătorul, după pilda ce avem și după canónele neguțătoriei, urineză să céră și agio și dobânda po talerî 7 și jumătate la pungă pe lună până la vremea vinăriciului, cari bani pôte să se urce până la talerî 40.000 și prisosul din adaos nu este mai mult decât talerî 12.831 bani 40, precum se arată la socotélă mai sus și lipsesc aprópe de talerî 28.000, qicem că de se va vinde vinăriciul cu preț mai mare decât într'acest următor an, să se deă și acel adaos tot într'acéstă socotélă de agio și dobândă, iar de va lipsi óreși-ce după vîndare, fiind *o bagatelă*, să se facă de cătră Visterie cuviincióasă chibzuire, după chipul ce se va socoti și se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta.—1815 Decembre 2.

Constantin Filipescu Vel Ban, Radu Golescu biv Vel Ban, Constantin Crețulescu Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie

înlocuit cu fostul mare Vornic Constantin Samurcaș. Acesta constată pe 1816 un deficit de 41.321 taleri, având un buget de 1.497.600 taleri, pe când lefile tăiau suma de 1.615.872. Divanul, în Ianuarie 1817, propune urcarea birului, de lude, pentru lefi, la 14 taleri 60 bani, ca să se pôtă acoperi deficitul. (1)

Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șirbei Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

Vedându-se și de cătră noi acest obștesc zapis al părinților arhieriei și al obștei dumné-lor boerilor, următor întru tóte anaforalei ce iarăși de cătră părinții arhieriei și obștea dumné-lor boerilor mi s'a făcut de la 20 ale trecutei luni Novembre, îl întărim Domnia-Mea, spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrămutată întru tóte, întocmai precum mai jos se arată.—1815 Decembre 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

După netăgăduita datoric ce arc țera a se împrumutá taleri 223.650, adecă doué sute doué-deci și trei de mii și șése sute cincí-deci, spre întâmpinarea lipsei lefilor, ce este să se plătescă celor ce slujesc țerii, până la sfîrșitul viitorului Ianuarie, găsindu-se mai întâi mijloce de răspunderea acestor bani, din adaosul vinăriciului anului viitor, cu let 1816, precum mai pe larg cu deslușire se arată prin anaforaua ce am făcut-o cătră Măria-Sa Vodă, încredințăm cu acest obștesc zapis, adevărit prin iscăliturile nóstre, că la acéstă trebuință s'a împrumutat țera taleri 223.650, adecă doué sute doué-deci și trei de mii șése sute cincí-deci, de la dumné-lui biv Vel Vistieryl Ioan Moscu, cari bani să se răspundă dumi-salc, din adaosul vinăriciului din tótă țera, a anului viitor, cu let 1816, precum mai sus s'a ăis, împreună cu dobânda lor câte taleri șapte și jumătate la pungă pe lună, până la cea mai desăvîrșită răspundere, iar de nu se va ajunge suma adaosului vinăriciului spre desăvîrșită răfuire a acestui zapis, sigurisim pe dumné-lui împrumutătorul printr'acest zapis, că de se va întâmplă la anul viitor scădere la rodirea viilor și nu va cuprinde adaosul vinăriciului suma ce va avé să ică împrumutătorul, lipsa ce va fi, să se adaoge orî la același vinăriciū, saū la oeritul din anul viitor, spre mai bună încredințare i se dă dumné-lui zălog mai sus numitul adaos de vinăriciū, ca să fie plătit și răfuit de acéstă împrumutare, cu chipul ce se arată, fără cătuși de puțină pricinuire. —1815 Decembre.

Nectarie al Ungro-Vlahiei, Constandie Buzău, Radu Golescu biv Vel Ban, Constan, tin Crețulescu Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihai Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Șirbei Vel Logofet, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Primită fiindu-ne acéstă obștăscă anaforă, a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale vel Vistieryl, să se facă poruncile Domniei-Mele cuprinđetóre întocmai precum mai jos se arată. 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXVI, pag. 11.

La 1813 Februarie 1 dejă, Caragea adresază următoarea carte deschisă:
Publicații la toate județele i la Caimacam și la Mitropolit pitac.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate. Vă facem în scire, că fiind trebuință de a scî Domnia-Mea scutelnicii și alte mili ce aũ fieș-care mănăstiri metóșe și schiturile cum și alții cu hrisóve și cărțile fraților Domni de mai nainte, căci de la Divan nu se póte luá pliroforie întrégă, fiind unele condicii din a răsni-riții întimplare repuse, vă poruncim dar ca să arêtați egumenilor de ȣpe la mănăs-

Prea Înălțate Dómnne,

După luminata poruncă Măriei Tale am văduț anaforaua ce aũ făcut cătră Înălțimea Ta dumné-luĩ biv vel Dvornic Constantin Samurcaș Nazirul Cassei lefilor, cum că cercetând socotelile acestei Casse pe anul trecut 1816, de la Februarie întâiũ până la sfîrșitul lui Ianuarie 1817, după suma ludelor ce sunt sciũți Visteriei Măriei Tale, se vede că lipsesc taleri 41.321 din suma lefilor ce sunt orînduite a se plăti prin catastișele cele pecetluite de Mária Ta și prin pitace, osebit de lipsa ce urmêză a avé Cassa pe următorul an de la Februarie înainte, de nu se va face îndreptare, cerênd ca să se deá luminată poruncă Măriei Tale, să se facă chibzuire: de unde să se împlinêscă atât banii ce lipsesc până la sfîrșitul următorului Ianuarie, cât și de atunci înainte? și fiind-că ni se poruncesce de către Înălțimea Ta, ca să facem chibzuire și să arêtam Înălțimii Tale în scris, am urmat luminatei Măriei Tale poruncă și întrebând pe dumné-luĩ Vornicul Samurcaș cât este lipsa ce are Cassa de la Februarie înainte pe curgêtorul an, până la sfîrșitul lui Ianuarie cu let 1818, ne arată prin socotêlă în scris, că venitul Cassei lefilor cel orînduit pe lude 16.000, ce este suma birnicilor pe 6 diminii ale anului, de lude po taleri 13 i răsura la lei po parale opt, fac taleri 1.497.600, iar suma lefilor iarăși pe 6 diminii, precum sunt până acum întocmite, este taleri 1.615.872, din care scăđêndu-se taleri 1.497.600 suma venitului, lipsesc până la împlinirea sumei lefilor taleri 118.272 și cu taleri 41.321, ce lipsesc din anul trecut, se adună acêstă lipsă peste tot taleri 159.593. Deci fiind-că plata lefilor dintr'untăiași dată este canonisită a se răspunde de locuitorii birnici ai țerii, căci cei ce ieau lefi se ostenesc în slujbele i trebile țerii, găsım cu cale ca pe lângă taleri 13 cu răsura lor, ce da până acum ludele birnici, să deá de acum înainte câte taleri 14.60 iarăși cu răsura lor la leũ po parale 8, adecă cu adaos de taleri 1,60 cu răsura lor peste aceea ce da până acum, începêndu-se acest adaos de la viitorul Februarie, cu care adaos se împlinesce lipsa lefilor din anul trecut, este deplin și suma lefilor de la Februarie înainte și mai prisosesc la Cassă taleri 13.207 a-ĩ avé pentru vre-o întimplătoare trebuință și se va da luminata poruncă Măriei Tale cătră dumné-luĩ vel Vistierul, ca la viitoarele diiminii, ce se încep de la Februarie înainte să se întocmêscă răspunderea lefilor de către locuitorii birnici la diiminie de lude câte taleri 14,60 cu răsura lor, iar întremându-se locuitorii și sporindu-se udele, atunci analogon se vor scăde și banii lefilor — 1817 Ianuarie 4.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, episcopul Buzêũ, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Isaac Ralet Vel Vornic, Mihalache Marin Vel Logofet, Grigorie Băleanu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Iordache Golescu Vel Logofêt.

tiri i schituri și metoce, cum și orî-cine alții vor fi avînd hrisóve i cărți Domnesci, atît de scutelnici cât și de alte milî ca să fie nici să se arête cu ele fără zăbavă, că cel neurmător își va perde mila ce are.—1813 Februarie 1.

Cod. LXXV, fila 50 v.

Cestiunea scăderii poslușnicilor nu face mulți pași înainte. Boerii interesați în cestiune nu se grăbiau să-și ștergă dintre venituri poslușnicii și scutelnicii. Totuși îmboldiți de Vodă i-am vădut cum în Maiu 1814 au făcut o primă regulare, scădînd ore-care sumă din poslușnicii arêtați în catastîșul Visteriei. În Ianuarie 1816, boerii din Divan mai adaog un număr de poslușnici peste întocmirea din Maiu 1814, și Domnitorul aprobă aceste adaosuri, ba încă găsesce cu cale să recunoscă și boerilor Greci dreptul de a avé poslușnici, deși Divanul găsisse cu cale să le tăgăduescă asemenea privilegiu. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Măcar că peste suma poslușnicilor ce se cuprind în obștêscă anaforă ot let 1814 Maiu 7, peste adaosul ce s'a mai lăsat la unele obraze, în urma acestei întocmiri (bez vierii celor ce au numai vii, i pescarii deosebitelor obraze) se mai face acum și osebit adaos de poslușnici, ce găsesc cu cale sfinția lor părinții arhieriei și dum-nê-lor boerii printr'acêstă obștêscă anaforă, dar find-că în rîndul boerilor pămîntenî sunt și alții sălășluiți și aședați aici în pămîntul țerii cu starea căsnicieii lor după vremi, unii însă mai dinainte, alții mai din urmă, și au rēmas nestrămutați de aici, cari toți aceștia s'au cinstit după cuviință și cu cinuri de boerii, avînd aici și case i moșii (precum sunt chiar din cei trecuți în catastih) și unii ca aceștia ce nu s'au trecut în catastih și au moșii ca nisce pămîntenî, avînd dar trebuință și cu dare de poslușnici, primită este Domniei-Mele de a se împărtași și aceia de acest Domnesc al Nostru har de poslușnici, după întocmirea poslușnicilor ce s'au hărăzit prin obștêscă anaforă ot let 1814 Maiu a părinților arhieriei și a dum-nê-lor veliților boeri haleă și mazili înaintea aședămîntului. Drept aceea împreună și cu adaosul de mai sus arêtat, întărim Domnia-Mea și acêstă de acum obștêscă anaforă, și poruncim dumi-tale vel Vistiere, ca întocmai să se urmeze. — 1816 Ianuarie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dômne,

După luminata porunca Măriei Tale, adunându-ne cu toții aici la Domnêscă Curte, am vădut arêtarea ce a făcut Măriei Tale, printr'acêstă anaforă, dum-rê-lui vel Vistierul, pentru rîndul poslușnicilor, la care făcînd și noi cuviințioșa chibzuire, arêtăm Înălțimii Tale, că suma poslușnicilor, ce prin sfat de obște s'au hotărît a fi 10.737 și s'au arêtat Măriei Tale prin obștêscă nōstră anaforă, care s'a întărit și cu luminata pecetea Măriei Tale, se cuvine să rēmăie tot-deauna a se păzi nestrămutată, dimpreună însă și cu adaosul de poslușnici ce s'au mai lăsat în urma acei întocmiri, la unele obraze, fieș-căruia câte cât s'a socotit, după starea și trebuința moșilor ce au, i vierii celor ce au numai vii, iar nu și moșie, și pescarii unora deo-

Nu erà tocmai nimerit mijlocul de a echilibra budgetul și a plăti datoria țerii, care, în 1816 Maiu, este de 1.256.983, afară de dobândi și *agio*, căci de câți-vă ani nici *agio* nu lipsia de la argint la aur.

Pentru plata acestor datorii ce materie imposibilă află boerii? De sigur tot pe țeran, sub forma celor trei huzmeturi: oerit, dijmărit și vinăriciu. Boerii nu erau scutiți de ele? Ei propun decî, în 8 Maiu 1816, lui Vodă Caragea, arendarea celor trei *huzmeturi*, cu adaosuri și îndatorire, ca întreprindătorii să plătescă quota-parteă convenită Cămării Domnesci, iar adaosul să servescă pentru lichidarea datoriei țerii, cu toate dobândile și agiul. *Chir Gheorghe Sachelari, înduplecat*, de însuși Vodă, oferă să plătescă 1.363.357 taleri pe cele trei huzmeturi, adecă un excedent de 6.374 taleri peste suma datorită. (1)

sebite obraze, fiind o *bagatelă*, și obicînit din vechime a avé acele obraze pescari i poslușnici de aici din orașul București, ce s'au lăsat iarăși pe sêma obrazelor ce-i au, și osebit de aceștia, fiind-că unele obraze din boerii pînîntenî, ce li se cuvine să aibă poslușnici și la întocmirea catastihului sumei ce-i hotărîită din 10.737, s'au uitat de nu s'au pus, să se deă acum și acelora trebuincioșii poslușnici, după starea fieș-căruia, iar cei-l-alți câți prisosesc din suma adaosului ce arată dumné-lui Vel Vistierul că s'au găsit, după catastișele bocrilor aședămîntari, să se facă venit Vistieriei, cum și nizamul ce a chibzuit dumné-lui Vel Vistierul a se urmă de acum înainte la acéstă madeă a poslușnicilor l-am găsit și noi cu cale și se va da luminată porunca Măriei Tale de a se pune în lucrare și a se urmă întocmai, iar hotărîrea rămîne la Maria Ta.—1816 Ianuarie 17.

Nectarie Ungrovlahias Mitropolit, Constandie Buzău, Constantin Filipescu Vistier, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vornic, Istrat Crețulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigore Filipescu Vel Vornic, Grigore Băleanu, Dumitrașco Racoviță Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Ioan Știrbeiș biv Vel Logofet, Constantin Caliarhi, Constantin Filipescu Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Matache Știrbeiș biv Vel Logofet, Grigorie Romanitis Vistier, Ștefan Belu biv Vel Vistier, Grigore Rali Vel Hatman, Nicola Golescu biv Vel Hatman, Toma Crețulescu Vel Logofet, Alexandru Filipescu Vornic, Ioan Moscu, Costache Samurcaș, Alexandru Nenciulescu Vornic.

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahscoie.*

Vedîndu-se și de cătră Domnia-Mea cuprinderea de mai jos, că de se va găsi muștereș să răfuescă socotêla ce se arată, să se deă, iar de nu, să se vîndă fieș-care huzmet în vreme, și primită fiindu-ne arêtareă ce ni se face asupra acesteî vîndêri, am *înduplecat înși-ne* pe chir Gheorghe Sachelarie, să le ieă într'acest preț încă cu taleri 6.374 mai mult peste acéstă socotêlă, adecă peste tot taleri 1.363.357, din cari acești taleri 6.374 sunt adăogiri de dobândi până la facerea zapisului de vîndare, pentru care și poruncim Domnia-Mea dumi-tale Vel Vistier, să se facă zapisul vîndării pe acest preț, pe numele numitului neguțător și răspunderea banilor să fie, precum se arată mai jos, adecă cei legiuîți banî din vechime ai fieș-căruia

Abusul cu poslușnicii și scutelnicii este tot *mai mare*. Caragea dă în 1814 Octobre 3 următorul pitac:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu sfinția vóstră Episcop și dumné-vóstră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele, împreună cu dumné-ta Vel Vistier, din ȋiua ce ni s'a încredințat oblăduirea și Domnia acestei țeri, fiind-că cea mai de folos și mai dulce cătră noi din cele bune fapte domnesci este facerea de bine, făr' de trebuință socotim a fi și lucru în po-triva haractirului nostru de a vorbi cele de laudă pentru sine-ne, în vreme ce chiar faptele vestesc, cum că adecă nici am contenit, nici vom contenit, cu ajutorul lui Dumneșeu, de a face bine supușilor noștri, în cât este prin puțință, și precum noi mărturisim, cum că fieș-care tréptă și fieș-care bréslă a supușilor noștri din întim-

huzmet să se răspundă la obicinuitele soróce, în căștiurile cele sciute, iar banii adaosului de la tóte să se răspundă la facerea contractului, prin care răspundere să îngrijesci dumné-ta a se luă obștescile zapise de împrumutări răfuite cu dobânda lor desăvîrșit și căutarea fieș-căruia huzmet să se urmeze în vremi, precum s'a urmat și anii trecuți. — 1816 Maiu 10.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 17.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale ce prin pitac ni s'a dat, ca să ne adunăm la un loc și să facem chibzuire pentru datoria ce ni se arată, că mai este țera datoré talerî 1.356.983 capete i dobândi și agiile amândoué, spre a se exsoflisi tótă acéstă datorie, ce o arétăm mai jos în condee anume, în care sună a datoriei întră și dreptul Cămării Domnesci, ce are a luă de la aceste trei huzmeturi și se găsi cu cale, ca oeritul, pe acest an 1816, să se răspundă de óie po parale 26 i dijnăritul po parale 17 de litră, și vinăriciul de vadră po parale 10, și găsiundu-se mușterii pe acest preț drept tótă răfuirea și plata datoriei i a dreptului Măriei Tale. la vreme, cum și tóte cheltuelile și avaturile cele canonisite, așa se vor da de acum huzmeturile și va rămâne țera slobodă de datorie, fără a mai avé datornicii a mai cere de la țéră vre-o dobândă, cât de puțină cerere, iar când nu se va găsi mușterii a cumpără huzmeturile cu aceste adăogiri spre răfuirea a tótă datoria țerii, urméză a fi îngăduitori datornicii, până se vor vinde huzmeturile la vremea lor, și atunci li se va plăti datoria cum și dobânda câtă se va face până se vor vinde câte trele huzmeturile, însă acéstă vinđare a huzmeturilor, cu adăogirile ce se arată peste răspunderea cea din vechime obicinuită, să se facă numai pe acest an, ca să scape țera odată de datorie, iar de aici înainte să se urmeze după vechiul obicei, însă dijmăritul po banî 12, vinăriciul po banî 5, și oeritul po banî 10. Acéstă chibzuire am făcut și nu lipsim a o aréta Măriei Tale. — 1816 Maiu 8.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Constandie Buzău, Constantin Filipescu, Radu Goleșcu, Grigore Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Vă-

plărilor vremii a ajuns a avea neapărată trebuință de Domnăscă noastră îmbrățișare și ajutor, cu atât buna cunoștință a norodului, ce ni s'a încredințat, nu poate tăgădui, că decât toate celelalte am îngrijit mai întâiu pentru cea către dinșii puțin-cioasă facere de bine. Acastă dar bună faptă a unui adevărat Domn și oblăduitor și sciind-o și împlinind-o, de o potrivă scim iarăși, că pe lângă orî-ce faptă bună sunt alăturate pe de amândouă părțile atât lipsa din cât se cuvine, cât și adaosul cel pentru cuviință, și de aceea facerile de bine ale Domnului, când se săvîrșesc fără de întregă cunoștință, sunt folositore fără de vreme, slăbesc fără de cuvînt ființa supușilor și păgubindu-se de lucrarea mulțimii mînilor ale locuitorilor dajnicii, care este cea mai de trebuință, se socotesce întocmai ca un primitor al acestei catahrisis. Cei ce au domnit aici înaintea noastră, une-orî din milă și milostivire porniți fiind către cei săraci și scăpătați, alte orî îndemnându-se spre răsplătirea lor de slujbe, pe lângă cei orînduiți și cu cuvînt de privilegiu legiuiri slujbași, le dăruia poslușnicii,

cărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Iordache Golescu Vel Logofet, Toma Crețulescu Vel Logofet, Pană Costescu Vel Vornic.

Socotelă de bani ce este ȣera datore.

taleri	bani	
400.000	—	Imprumutarea ce s'a făcut de la chir Sachelarie.
20.000	—	Agio după aședămîntul ce a fost.
420.000	—	Novembre 13 ot lét 1815.
37.800	—	Dobânda acestor bani socotindu-se pe 6 luni.
202.219	—	Ipac luați cu împrumutare de la numitul neguțător spre răfuirea socotelilor celor până la 15 Novembre, cari s'au arătat la sfînta Metropolie.
15.166,51		Dobânda acestor bani pe 5 luni, de la 13 Decembre până la 13 Maiu.
675.185,51		Dați în trebuința cheltuelilor Adalei.
235.503,54		Ipac în trebuința lipsei lefilor, însă:
	213.000	— cei luați la Cassa lefilor cu împrumutare.
	10.650	— agio al lor po taleri 5 la sută.
	223.650	—
	11.853	54 dobânda acestor bani de la 2 Decembre lét 1815 până la 13 Maiu.
	235.503	54
910.688,105		
309.001, 80		Se adaogă banii Domnesci, cari intră în suma hotărîrii, însă
	120.000	— dijmăritul, po bani 13.
	122 333	— oeritul po bani 10.
	66.668, 80	vinăriciul po bani 5, în cari intră și milele.
	309.001, 80	
1.219.690,65		
137.293 --		s'au mai cheltuit în trebuința Adalei de la 15 Novembre până la 25 Decembre 1815, în urma arătării socotelilor.
1.356.983,65		Adecă un milion trei sute cincî-deci și șese de mii nouă sute opt-deci și trei, bani 65. — Biv-vel Paharnic.

adecă ômenî pentru slujbă la cele ce aveau trebuință cei ce se miluiau, sau se resplățiau cu felul acestui har, cu trecerea vremii și cu schimbarea Domnilor, ajungând la o nemărginită catahrisis, în adevăr cu totul și-a schimbat firea sa, și cele din-tăiu izvóre al acestui din bună-voință har curgere a celor de bună-voie și cuviinciose răsplătiri, cu tôte împreună făcându-se un fôrte mare păriu, s'aũ revêrsat peste tótă Domnësca noastră țeră, dar atunci, de și mergea spre creștere, acéstă catahrisis nu ajunsese însă la covîrșirea ei, și de aceea și ludele Visteriei (precum tuturor este sciut) erau une-orî ciuci-đeci, alte-orî patru-đeci și cincî de mii, și iu cele după urmă, înaintea răsmiriții, în Domnia lui Constantin Vodă Ipsilant, se adună la patru-đeci și trei de mii. atunci adecă când și cheltuelile erau cu mult mai puține și mai ușore decât cele de acum; iar acum, când Domnësca noastră țeră, din cumplitele întimplări ale vremii cu totul a obosit și a dat în brânci, ajungând și la datorie, care cu greu o va puté plăti, și când are trebuință de rësufare și de a noastră părintescă și Domnësca mângăere mai mult decât din orî-ce altă vreme, ôre nu suntem datori, împlinind cu orî-ce mijloc datoria unui Domn îngrijitor, să presărăm după putință asupra raelor lor lecuitôrele balsam? precum și orînduitele dăjdii, și sarcina celor-l-alte cheltueli ale Domnescii noastre Visterii, cât va fi prin putință priu mijlocul cel mai ușor să le economisim? Cum dar este prin putință și o așa sumă mare a țerii să o economisim și orînduitele dăjdii să le strîngem și cele din tôte ځilele ale Domnescii noastre Visterii (carî s'aũ îndoit) să le întîmpinăm, de nu vom încarcă tôte acele sarcini, cu dréptă cumpănire, pe ale multora spinări? Adevêr, învederat este, că cu cât greutatea se împarte la mulți, cu atâta se face mai ușoră și mai lesne purtătore. Cum se pôte însă a se pune în faptă acéstă dréptă ușurare a greutateii prin mulțimea spinărilor, când cea mai multă parte din cei ce ar puté să porțe greutateile, prin catahrisis prefăcându-se în poslușnici, abiă se adună ludele Domnescii noastre Visterii până la trei-spre-đece-mii? Suma locuitorilor Domnescii noastre țeri este de o potrivă (ca să nu ځicem mai mult) cu suma locuitorilor din vremea celui dinaintea noastră Domn; iată dar unde a ajuns rêu catahrisisului poslușnicilor, în cât din cincî-đeci mii de lude numai trei-spre-đece mii aũ rēmas, iar 31.000, unii aũ sārăcit, alții s'aũ făcut poslușnici. Este dar al poslușnicilor catahrisis, care a ajuns la cel din urmă punct al necuviinței și al obștescii stricăciuni. Neapêrată datorie avênd Domnia-Mea a o oprî ca un obștesc părinte al norodului ce ni s'a încredințat și cu mâna cea dréptă, țîind cumpēna dreptății, iar cea stângă avênd-o întinsă spre facerea de bine și atât ca un Domn, cât și ca un părinte chibzuindu-ne, Domnesce hotărîm și poruncim, ca la fieș-care după rîndul și trépta sa să rēmăe suma poslușnicilor ce s'aũ găsît cu cale și s'aũ orînduit prin obștescă chibzuire a Prea-sfinției Tale și a dumné-vóstră, iar suma ce va prisosi peste cuviință, în dreptate să se așede la ludele Domnescii noastre Visterii, fiind bine încredințați, că cu acest mijloc și catahrisis îpuținându-se și darul într'ale sale firești hotare ocolindu-l, împărțim greutatea prin adăogirea ludelor. și cu tôte că cei de mai înainte aũ schimbat acest dar făcându-l catahrisis și obștescă stricăciune, acum iarăși dobândesc Domnescile noastre daruri prin cât este cu cuviință și cu atâta îndestulare, în cât măcar că se cuveniă să suim ludele Domnescii noastre Visterii la suma celor dinaintea noastră Domni, dar ne-am mulțămit numai, ca să le adăogăm cu acele 12.000 de lude ce s'aũ găsît cu cale prin obștescă anaforă și adunându-se peste tot lude 20.000, bine-voinđ și atunci a împărți din prisos, iarăși cu cuvîntul facerii de bine, haruri de poslușnici fieș-căruia după cuviință și trebuință,

de ne vor îndeletnici trebuințele Domnescii noastre Visterii ; într'această chip dar fiind Domnăsca noastră hotărîre, iată printr'acest al Nostru pitac Domnesc o și facem cunoscută. — 1814 Octobrē 13.

Cod. LXXIV, fila 146.

În loc de a găsi mijlocul de a scăde numărul poslușnicilor boeresci, Marele Vistier dă culpa spornicului lor număr pe existența unui biuroș special cu «*logofetul de poslușnici*», cel organizat de Vistierul Brâncoveanu. Prin anafora din Aprilie 1818, Vistierul cel Mare propune desființarea celui nou biuroș și trecerea atributelor lui la vechiul biuroș al «*extractoriei*». Tot-odată propune și un Nizam, după care să se urmeze de acest *calem* în afacerile relative la poslușnici. (1)

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Primită fiindu-ne această anaforă a dumné-lui Vel Vistierul o întărim Domnia-Mea și hotărîm să-și aibă urmarea în ființa sa întocmai fără cătuși de puțină strămutare, după care poruncim dumi-tale Vel Vistiere, să se dea de scire la Cassa lefilor de la dîntăiū a viitorului Maiū.— 1818 Aprilie 28.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnē,

Arēt Înălțimii Tale cu această a mea anaforă, că pe lângă alte înnoiri și prefaceri ce s'aū urmat la Cassa lefilor Visteriei, încă din anul dîntăiū al Domniei Măriei Tale, aflându-se Visteria sub otcărmuirea dumné-lui banului Brâncoveanu, s'aū desglinat și de la calemul extractării catastifele poslușnicilor și s'a orînduit osebit calemgiū cu această purtare de grije, numindu-se logofet de poslușnici, care această încă de atunci a fost primită și Măriei Tale, fiind întru adevăr și lucru ca acela, care de ar fi fost mijloc de a se aduce în starea ce se silește Visteria a-l întocmi, ar fi putut aduce oșeși-care folos și nu s'ar plăti întru zadar léfa ce se dă acum acestui osebit logofet, dar fiind-că din vreme în vreme schimbându-se logofetul acestui calem și mai virtos că, de sunt vre-o trei ani încóce, s'a făcut, pot dice, obiceiū a se orîndui la acest calem logofetul ce-l va fi avēnd după vreniū dumné-lui Vel Vistierul, precum și eū însumi sluga Măriei Tale am uruiat, și acest logofet al celui după vreniū Vistier, sciind, că are să fie la această meserie numai pentru un an, nu numai că nici un fel de îngrijire nu are pentru folosul Visteriei, năzuind și privind mai mult la al său interes, ci încă împismuindu-se cu cel fost înainte, iarăși pentru în parte-le interesuri vătenătore Visteriei și nefolositoare, intră la această trébă cu totul orb și fără nici un fel de sciință, pentru că cel dinainte-ī, și spre a-l dărăpănă din ipolipsis și spre a-și ascunde ale sale, lasă drept matcă în Visterie un catastih încărcaț, care nu are nici asemănare cu ființa ce este pe la județe și până să-l descurce cel haleă și să-l pue în orînduélă se isprăvesce și anul Visteriei, când urmeză și acesta ca cel niai dinainte-ī și întru această stare de neorînduélă aflându-se această trébă a poslușnicilor, nu numai că a pricinuit un deosebit catahrosis, ajungēdu-se cei cu poslușnicii, cu ispravnicii județelor și cu calemgiul întru așternerea

Este adevărat că noul nizam dă mai multe garanții, că abuzul va fi mai mult stavilit decât prin desființatul calem.

măței și trecând suma de poslușnicii, alții iarăși lăsându-i pe din afară, în deosebite foi, ca la vremea de întrebare să-i trecă, ci se află și Visteria într-o neștiință, în cât nu poate să dea un nizam cuviincios, și oșebit de acesta se perde din ți în ți un simțitor ajutor, ce ar pute să cunoască birnicii locuitori pe alocurea, ajutându-se unele sate mai neputincioase și prin alte părți făcându-se și oșeși-care sporire, care o să fie pentru îndeletnicirea dării scutelnicilor la obrazele ce vor fi având lipsă și ce se cuvine; de aceea și părerea mea este, ca să se strice acest vătământor Visteriei calem și să se dea poslușnicii iarăși la extractarie, precum au fost mai nainte, asupra cărora să urmeze extractarul după cuprinderea de mai jos.

1). Prin toate mijlocele corespondenței Visteriei și prin ori câte chipuri de iscodire va pute face, să dovedească ființa poslușnicilor de pe la județe, după care să așternă matcă asemănătoare celei de obște, alegere, ce s'a făcut la chibzuirea întocmirii aședămintului trecut, iar pentru acele obraze ce nu se vor fi cuprinzând într'această alegere, să facă un deosebit catastih, care va rămâne într-o chibzuire și alegerea celui după vremi Vel Vistier.

2). Să înceteze cu totul trecerea în catastihul Visteriei a poslușnicilor celor neștiuți Visteriei și alcătuiți numai prin hotărârile dumné-lor ispravnicilor, căci una ca acesta se cuvine a se face numai prin poruncile cele mai mari.

3). După ce se va alege matca poslușnicilor cea adevărată și primită Visteriei, așternându-se catastih anume și pe obraze i pe județe, să se adevereze de către d-lui cel după vremi Vel Vistier și să stea în Visterie; asemenea să se scoță dintr'acea matcă 17 catastih pe 17 județe îndoite și să se trimiță către dumné-lor ispravnicii, din care unul, iscălindu-se de către dumné-lui Vel Vistierul, să stea la zărafia județului spre întemeierea nizamului, și altul neiscălit să se iscălescă de către dumné-lor ispravnicii și să se trimiță la Visterie, drept sinet al dumné-lor, că vor fi întocmai urmăriți hotărârii Visteriei.

4). Ori-ce îndreptare se va face după trebuință în urmă acestor catastih, să se îndrepteze în josul catastihului, prin arătare cu deslușire și să se adevereze iarăși de către dumné-lui Vel Vistierul ce va fi după vremi, după care să se scrie de la Visterie iarăși cu deslușire și către ispravnicii acelor județe îndreptarea ce s'a făcut, ca asemenea să se urmeze și de dumné-lor cu catastihul ce vor avea și să fie știința Visteriei cu a județelor într-o asemănată, fără cătuși de puțină schimbare.

5). Toți poslușnicii ce vor fi pe moșii străine și primiți Visteriei, după căderile ce sunt alcătuite într-o această, cari sunt vier, pescari și vînători, să se trecă în sfirșitul catastihului cu oșebite sume fieș-care la tagma sa, cu numele, cinul i satul și cu obrazul stăpânului unde poslușește, ca să fie și pentru aceștia o deslușită știință în Visterie, iar pentru poslușnicii ce vor fi prin orașe, să se facă oșebite catastih, neamestecându-se nici cum în suma celor de pe la județe, fiind-că sunt dintre rup-tași, iar nu dintre ludele birnicilor, și apoi lămurindu-se se vor da pentru aceștia oșebite povățuiri.

Intr'acest chip nădăjduiesc că se va îndreptă catalhrisul ce s'a clădit în Visterie, luându-și cu totul o altă închipuire; ție însă să se alătoreze poslușnicii iarăși la calemul extractăriei, precum au fost și mai nainte, pentru două cuvinte: unul căci acest calem nu se poate schimba așa lesne, fiind din cele mai alese, și cu cât se în-

Departe de a renunța la poslușnici, scutelnici, (1) boerii mai re-

vechesce cu atât se întemează sciința Visteriei mai mult, fiind mai vîrtos hrisov al Măriei Tale a nu se strică nici unul din calemgii, fără pricină vădită și cercetare, care s'a alcătuit numai pentru acest interes al Visteriei, și alt cuvînt, căci poslușnicii ne fiind ca alte bresle a se face și a se lepădă în dajdie numai prin poruncile Visteriei, ce rămân și la alegerea dumné-lor ispravnicilor județelor, mai vîrtos cei nesciuși Visteriei, când se trimite extracturile ludelor birnici, se dau drept la extrac-tar a se căută, și numitul vîdînd osebiră și îndreptări, ori prin sporire, sau prin întemeerea unor sate cu acest fel de ómenî, nu mai are trebuință a năzuî și la aju-torul altui calem, din care pricină să zăticnescă prin osebită zăbavă încheierea so-cotelilor județelor, ce fiind însărcinat singur cu catastișele poslușnicilor și cu sciința tólei corespondenței ce se cuvine a se urmă într'acéstă pricină, pôte să așternă o adevărată matcă, carea întru adevăr să se asemene cu ființa adevărului; acésta este plecata-mî părere; iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1818 Aprilie.

Vel Vistier.

Cod. LXXXIX, fila 373.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

Dumné-ta Vel Vistiére, pe lângă 28 poslușnici ce ne arêți printr'acéstă anaforă, că s'a lăsat jăluitorului, bine-voind Domnia-Mea, poruncim să i se mai deă alți doi poslușnici, ca să aibă peste tot jăluitorul 20 poslușnici.—1814 August 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Dumné-lui Paharnicul Constantin Crețulescu, jăluitorul, la catastihul de poslușnici s'a găsit cu lude 38, și după alegerea ce au făcut dumné-lor boerii cei orînduiți, s'a lăsat pe séma dumné-lui, ca să aibă 28 poslușnici, iar 10 s'a dat la dajdie, ce rămâne precum se va hotărî de cătră Măria-Ta.—1814 August 17.

Vel Vistier.

Cod. LXXIX, pag. 269.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Dumné-ta Vel Vistiére, de vreme ce atât din mărturia calemgului havalelelor, cât și din catastihul Visteriei de scutelnici, se face dovadă că a avut jăluitorul Aleco, Slugerul sineturi Domnesci pentru aceste privileghiiuri, bine-voind Domnia-Mea, po-runcim să se facă cartea Domniei-Mele de înoirea acestor privileghiiuri ce se arată mai jos, în anaforaua dumi-tale.—1813 Martie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce ni se dă la alăturata jalbă a slugerului Alexandru Mincu, cuprinDETóre că prin sineturi gpd., după slujbele sale, este miluit de

reclamă nouă restituiri de privilegii perdute de ei sub Mavrogheni-Vodă. Așa, Divanul, la 30 Aprilie 1816, intră cu anafora la Domnitor, dicându-i că: «arătăm M.-Tale, că totă nădejdea chiverniselii boerilor pămîntenî rézimă în veniturile moșiilor și al viilor, în vreme ce de a intră în alte slujbe și chiverniselî ale țerii, așteptă câte 2—3 ani, până le vine rîndul, și de nu vor avé ajutor de la acareturile sale, rămân în ticăloșie și în próstă stare». Ei cer să nu plătescă vamă pe bucatele lor, zahereă și vite ce le vînd prin tîguri ori prin sate. Mai cer să fie scutiți pogonașii, cari lucrăză la viile lor, de podvedî și beilicuri, că li se împedică lucrarea viilor și să nu se îngădue importul de vin din Țera-Turcescă. Se mai tînguesc și că de la arendașii și ispravnicii de pe la moșiile lor nu aleg nimica, căci arendașii lépădă moșiile, din causă că li se ieă zaheréua pentru Țarigrad.

Domnitorul respinge cererea de vamă, căci ar aduce o prea simțitoare pagubă *la venitul Domnescii Cămări*, căci scăderea va trece peste 30—50 de pungî de bani. Cât pentru supărările ce se fac arendașilor pentru zaheréua de Țarigrad, cu care boerii dic, că se păgubesc arendașii, de le lépădă moșiile, Vodă răspunde, că nu pôte împlini zaheréua numai de la locuitorii birnicî. Când se va puté acésta, vor fi scutiți arendașii, numai și ei să nu cum-vă să apere zahereă de a locuitorilor, dicînd că este a lor, că vor fi pedepsiți. În privința pogonașilor, Caragea hotărêse să fie scutiți de podvedî și angarale numai vieriî paznicî ai viilor mănăstirescî și boerescî, iar pogonașii vor fi scutiți numai când nu va fi vre-o grabnică trebuință

țineă Țece ómenî fără pricină de dajdie i o prăvălie și o cârciumă scutită, cari sineturî le-a dat în Visterie la II Vistier Aleco Carabulea, de la calemul havalelelor, ca să se înnoéscă și s'aũ răpus, rugându-se la mila Măriei-Tale, a i se înnoi și de cătră Înălțimea Ta, fiind că ómenî îi are și până acum, am cercelat, și întru adevăr este că i s'aũ răpus după mărturia ce a dat-o în scris numitul calemgiu, arătătoare, că doué sineturî ale numitului jăluitor, unul al răposatului întru fericire Mihaiu Vodă Suțul dintru al doilea Domnie și áltul al Măriei-Sale Alexandru Moruz dintru întâia Domnie, ce cuprindeă pentru Țece scutelnici, i o pivniță și o prăvălie, ca să aibă jăluitorul, i le-a dat în Domnia a treia, tot a Măriei-Sale răposatului Mihaiu Vodă Suțul, ca să se înnoéscă și, la fuga Bucurescilor, de atunci aũ rămas în ladă la Visterie și s'aũ răpit cu alte hărți; așijderea mai adeverez și de la calemul scutelnicilor, că acești Țece ómenî scutelnici, după sineturile ce a avut jăluitorul, îi are și până acum. Ci cât pentru cererea de rugăciune ce face, ca să i se înnoéscă acéstă milă și de cătră Măria-Ta, rămâne la hotărîrea milostivirii Înălțimii Tale. 1813 Februarie 27.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 273.

împăratăscă și în timpul lucrării viilor. În fine, importul vinurilor străine este din nou prohibit în 1815 și 23 Maiu 1816. (1)

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu Episcopilor și dumné-vóstră veliților boeri, câteși patru cereri de rugăciune, ce ne faceți printr'acéstă obștăscă anaforă, chibzuind Domnia-Mea, la cea dintâi, a vămii, răspundem Sfințiilor Vóstre și dumné-vóstră, că precum și altele multe rugăciuni ce ați făcut Domniei-Mele, după vremi, spre mângăierea părții boeresci și mănăstiresci, nu le-am trecut cu vederea, după cum și în faptă ați cunoscut, asemenea am fi primit-o și acéstă, cu jertfirea interesului Domnescii Nóstre Cămări, când ar fi pricinuitoare de o pagubă numai ca de trei-deci, patru-deci, sau cel mult de cinci-deci pungă de bani, iar când scăderea venitului, ce urmăzează a se pricinui din rădicarea sau lipsirea acestei vămii, se va sui și va trece suma banilor ce se vor sui mai sus (precum și nu este îndoelă, fiind mai totă țera alcătuită de moșii mănăstiresci și boeresci), nu putem printr'alt chip o așa simțitoare pagubă la venitul Domnescii Nóstre Cămări, afară numai când iarăși cu toții împreună veți face chibzuire, ca să găsiți alt mijloc de o potrivă și cuviincios spre împlinirea sumei ce se urmăzează a se scăde din ridicarea acestei vămii. Iar pentru cea de a doua a arendașilor, dicem că nici înși-vé nu puteți tăgădui neapărata datorie a supunerii și a buneii cunoștinței ce se cuvine a avé către prea puternica și nouă tuturor dătătoare de hrană Împărăție, ca să ne arătăm din totă virtutea osirduitor spre împlinirea poruncilor și trebuințelor sale, dintre care una și cea mai delicată, fiind și madéua zaherelei, când este trebuință și nu se va puté împlini numai de la locuitorii birnici i de la cele-l-alte bresle suma ce va fi cerută pentru trebuința împăratăscă, atunci numai să fie datori și arendașii boeresci i mănăstiresci a da zaherea în natură cei ce vor avé, iar nu în bani, și să li se plătescă aceea zaherea, după fiatul cu care se va plăti locuitorilor i celor-l-alte bresle, iar când ceruta zaherea se va puté împlini numai de la locuitorii birnici i cele-l-alte bresle, atunci numiții arendași să nu fie cătuși de puțin supărați; să se ferască însă și ei, ca nu cum-vași, cu pricina acestei apărări, să primescă zaherele de ale locuitorilor birnici i a celor-l-alte bresle și să le numescă că sunt ale lor, ca să le apere, căci dovedindu-se vre-unul în vre-o acest fel de urmare, să scie, că nu numai se va pedepsi cu strășnicie, ci încă după ce se va luă acea zaherea, se va îndatoră apoi a da și de la sine-și îndoită peste acea sumă fără de nici o plată. I pentru cea de a treia, a pogonașilor, hotărîm, ca nu numai vierii paznici ai viilor mănăstiresci și boeresci să fie apururea apărați și ocrotiți de orî-ce podvadă și angară, iar pogonașii, atunci numai să fie și ei asemenea ocrotiți, când nu va fi vre-o grabnică trebuință împăratăscă, sau când acea trebuință se va întîmplă a se cere asupra lucrului viilor, iar când trebuința va fi grabnică, sau nu se va întîmplă pe vremea lucrului viilor, atunci și acești pogonași să fie datori, tot pentru cuvintele de mai sus arătate, de a săvîrși acele angarale și podvedei împăratăscă; pentru care amîndouă aceste madele, adică a arendașilor și pogonașilor, poruncim dumi-tale Vel Vistiére, să se păzescă întocmai nizamul de mai sus arătat, iar pentru vinurile străine, hotărîm să se păzescă nizamul popririlor, precum a fost poprit de mai înainte, pentru care și poruncim dumné-vóstră Veliților Logofeți, să se

Caragea continuă a prohibi importul vinurilor și spirtóselor, spre a

face cuviinciósele porunci, atât către dumné-lui Vel Spătarul de a serie căpitanilor de margini, cât și către ispravnicii acelor județe. — 1816 Maiú 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, fila 56.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecata noastră obștască anaforă, arătăm Măriei-Tale, că totă nădejdea chiverniselii boerilor pămînteni rózimă în veniturile moșiilor și al viilor, în vreme ce de a intră în alte slujbe și chiverniselii ale țerii, *astăptă câte 2—3 ani, până îi vine rîndul*, și de nu va avé ajutor de la acareturile sale, rămâne în ticăloșie și în próstă stare, neavënd cu ce să-și ție rinduêla și haractirul sêu, după cinstea ce s'au învrednicit 'atât de la alți luminați Domni, cât și de la Măria-Ta; aceste venituri dintru început și-au avut privileghiurile lor pázite pe deplin, fără a se vătămă cu vre-o pagubă și scădere, iar de la o vreme încóce s'au stricat acele privileghiuri, întâiú că mai înainte de răsmirița ot let 1787, mănăstirile și boerii de la drepte bucatele lor ce vindeau, zahereă și vite, orî prin sate sau prin tîrguri, vamă nu plătiaú, iar de atunci încóce au rēmas lipsiți de acest privilehiú, pentru care, cu tóte că se pune în ponturile vămilor, că, de va fi vinđătorul boer sau mănăstire, să plătescă vama cumpărătorul, iar de va fi cumpărătorul mănăstire sau boer, să plătescă vinđătorul, dar orî-cum va fi, tot mănăstirea și boerul plătesce vamă, pentru că cel ce cumpără de la aceste două tagme, sciind că are a plăti vamă, nu-î dă prețul ce i-ar fi dat, când ar fi sciut că lucrul acela ce-l cumpără este făr'de vamă, și scade vama din preț, cum și cel ce vinde la mai sus numitele tagme, iarăși asemenea încarcă prețul lucrului, că sa nu rēmae vama plătită de el, ci de cumpărător, și așa s'a pierdut cu totul acest privilehiú, ce dintru început l-au avut mănăstirile și boerii.

Al doilea, arendași ce cumpără veniturile moșiilor mănăstirescî și boerescî se îndatoréză de daú zahereă orî în natură sau în bani, și nefiind acésta pagubă din nerodirea timpului, care este în norocul lui, o trage și perde însuși stăpânul moșiei, fiind-că se tocmesce pentru dreptățile și privileghiurile ce are asupra moșiilor sale și volnicesce obrazul sêu asupra cumpărătorului arendei, pătîmind și acei arendași supărare de necaz, în cât dintr'acéstă pricină mulți dintr'înși s'au tras și s'au lăsat de a nu se mai amestecă la arendi, iar și care dintr'înși ar vré să ieă arendă, să o ieă cu preț pe jumătate, de care unii din stăpânii moșiilor, pentru felurimi de pricinî, neputënd a merge însi-și să-și caute moșiile lor, și rămîind pe mîna ispravnicilor, nu puțină pagubă li se pricinuesce din furțișagul ce fac și scăderea necăutării venitului, precum se cade, și așa nealegëndu-se mai cu nimic și nici alt mijloc de chivernisélă neavënd, este silit a o vinde cu totul.

Al treilea, că pogonași cei orînduiți de la lucréză viile, luându-se la podveđi de cărat chereșteă și alte angarii în vremea lucrului, se zăticnesc viile din lucru și se pricinuesce și de la acésta mare pagubă, în cât nici cheltuêla nu o pot scóte, necum să se foloséscă de cevași, iar și când scapă din podvadă și pot de lucréză viile la vreme și este și timpul rodos, atunceia iurudișesc vinuri din Țera-Turcésă, ce sunt poprite printr'atâtea luminate Domnescî hrisóve a nu veni nici de cum în țeră, și rēman vinurile pămîntenilor la preț de nimic și le este cheltuêla și oste-nêla în zadar, ci ne milostivim milostivirii Măriei-Tale ca un Domn milostiv și pă-

favorisă viile boeresci. Eră o concesiune cu scăderea venitului vămilor, dar nu putu să o refuze, căci eră din vechiă practică. (1)

rinite doritor, să reversi nulă asupra nămului boeresc și asupra mănăstirilor, a face părintesca și Domnăscă Măriei-Tale îndreptare la aceste privilegiiuri ale nămului boeresc și părții mănăstiresci cu scădere și vătămăre din vreme în vreme să se dărapene de tot, și să rămăe la cea desăvârșită ticăloșie.—1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Constandie Buzău, Constantin Filipescu, Radu Goleșcu biv Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, ... Vel Vistier, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Mihalache Racoviță Vel Logofet, Iordache Goleșcu Vel Logofet, Ioan Știrbei Logofet, Toma Crețulescu Vel Logofet, Pană Costescu Vel Vornic.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

De vreme ce Părinții Arhierei, dimpreună cu dumné-lor boerii, ne arată printr'acastă anaforă, cum că vinurile i rachiurile străine din vechime sunt oprite prin hrisóvele fraților Domni de mai înainte, cum și prin ponturile vămilor, ce se fac în toți anii, a nu veni nici de cum în țără, ca să se pótă vinde ale pământului, primită este Domniei-Mele cererea și rugăciunea ce ne fac, poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerul al Domniei-Mele, Vel Logofete de Țăra-de-sus, să se facă Domnescul Nostru hrisov și porunci, cu cuprinderea ce li se arată mai jos, în care să li se deă și această poruncă, ca să trimiță la Domnia-Mea catastih de câte vinuri și rachiuri au venit din părțile străine împotriva opririi, făr' de porunca Năstră. — 1815 Februarie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anaforă arătăm Măriei-Tale, că din vechime, prin hrisóvele luminaților Domni i prin ponturile vămilor, ce se află pe tot anul, cum și chiar acum în prea fericite ările Măriei-Tale, sunt oprite cu totul vinurile și rachiurile de peste Dunăre i holirca din Țăra-Leșescă, a nu veni nici de cum aici în țără, ca să se pótă vinde al pămîntenilor, iar estimp vedem că au adus unii alții mulțime de vinuri i rachiuri străine prin țără, din care pricină, nu puțină pagubă au pămîntenii, cum și chiar Visteria Măriei-Tale, pentru că vędënd locuitorii pămîntenii ce au vii și liveți de pruni, năvălirea vinurilor și a rachiurilor străine, mulți dintr'înșii le-au părăsit și le-au lăsat nelucrate și înțelenite, în vreme ce munca și strădania lor este mare, cum și plata lucrului viilor scumpă, ajungënd până la parale 50 pe či, după care nu pótă să fie cuvînt de pricinuire pentru óreș-care adaos al prețului vîndării, căci în alt chip munca lor rămăne în zadar, neputënd să-și scóță cheltuéla, mai virtos când se întimplă timp cu rod puțin, după cum au fost an-țert. Decî fiind-că nădejdea pămîntenilor într'acest venit al viilor și al liveților razimă, căci zaheréua și vitele sunt pentru alte trebuințe ale datoriei țării și de a perde acest folos, suntem încredințați că nu este suferit luminatului auđ al Măriei-Tale, fiind ferbintea rîvnă și părintesca dorire ce ai Măria-Ta cătră țără, cu neadormită siguranță a se

După ce așa sporiră dările sub toate denumirile, apoi gróznică eră perceperea lor. Caznele cele mai nepomenite se aplicău la țeranî, ca să-și plătescă sfertul. În Jiul-de-Sus s'au văduț percepțori greci cari, ca să oblige țeranul a plăti birul, îi luă copilașul și, în toiul erniî, băgându-l în apă, îl atîrnă pe o cracă în puterea gerului, de cădeau cărnurile după corp.....

Asemenea orori nu puțin contribuîră la sbucnirea de rěscóle.

Rěscólele pandurilor din 1815 și 1816 și nemulțămirea chiar și ale boerilor, pe lângă a țărănimii, în aședarea birurilor din 1815, silesc pe Caragea să facă o nouă aședare a dărilor, cu atât mai mult că nemulțămirea străbătuseră până la Pórtă Otomană.

Și pe lângă dările după întocmirea din 1815, câte alte dări extra ordinare nu mai apasă țera, de la 1816—1818! În 1816 bună óră, Caragea aruncă o dare extraordinară, cu care să pótă plăti 149.250 taleri, prețul a 3.400 de salahori, ce țera-î obligată să dea la cetățile turcesci pe fie-șare lună. Cei 16 mii de lude, cât mai rămăseseră în țeră, se îmbracă cu această dare, numai ei, dar nu și boerii, așa că de la lude vin câte 9 taleri bani 40, fără de răsură. Darea se plătesce de la 1 Aprilie 1816. (1) Totuși Caragea emite, în Ianuarie 1817, un hrisov, prin care, cu multă emfasă, desființeză darea *untului* și mai desființeză, cu nu mai puțină emfasă, și alt beilic orî podvadă, anume aceea, ce-î dreptul dând loc la multe abuzuri, a carelor de transpor-

---

oeroti de toate cele împotrivitóre și a nu se vătămă obștescul folos, ne rugăm milostivirii Măriei-Tale, să se înnoéscă acest privilegiu al țerii și prin luminat hrisovul Măriei-Tale, următor celor de mai înainte Domnesci hrisóve, și să se facă luminate porunci cătră toate isprăvnicile, ca să întărescă paza marginilor cu totă strășnicia și să nu îngăduéscă a veni în țeră cât de puțin vin sau rachiú din alte țeri, fiind acésta, după cum đicem, și spre paguba Visteriei, publicând în tot județul, ca să scie toți cu hotărîre, că cel ce se va îndrăsnî la o urmare ca acésta împotriva poruncii, nu numai vinul și rachiul acela i se va luă pe séma Domniei, ci încă i se va face și grea pedépsă, asemenea porunci făcendu-se și aici către dumné-lui Vel Spătarul, ca să facă prin pristavi tuturor sciută hotărîrea, i la Craiova cătră dumné-lui Cai-macamul și cătră dumné-lor boerii Divanului de acolo, spre a se face asemenea urmare.—1815 Februarie 7.

Nectarie Mitropolit, Iosif Argeș, Constandie Buzeu, Constantin Filipescu Vistier, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofet, Scarlat Grădișteanu Vel Logofet, Fotache Știrbeiu Vel Logofet, Nestor Vel Clucer.

Cod. LXXVIII, pag. 338.

(1) Veđi *Tesaur de Monumente*, T. II, pag. 329.

tat sarea la porturi. Mare scădere totuși nu se făcâ cu acêsta la grelele biruri. (1) Țera continuâ a cere scăderi mai reale.

(1) *Hrisovul ce s'a făcut pentru ertarea untului și a carelor de sare, a nu mai fi.*

Este netăgăduit și mărturisit de totă obștea înțelepților, că între părinți și fii, însoțindu-se îngrijirea cu supunere, săvîrșesc o datorie între dînșii, prin care se înalță, întru podôba înțelepciunii și de o potrivă se hrănesc întru dorirea mângâerii, acêstă falnică zidire a omenirii, care s'a clădit de către Mântuitorul nostru mai cu osebire simțitoare decât ori-ce altă ființă ce avem întru vedere, pentru că părinții îngrijitori aflându-se pentru înălțarea și crescerea fiilor lor, privesc cu totă rîvna la ceea-ce ar puté să le aducă rodirile fericirilor, iar fiii cunoscători fiind de căderile supunerii, hrănesc simțirile părinților prin fapte și dorirea mângâerii ce au cătră ai lor firesci ocrotitori și prin aceste, legate de cătră fire răsplătiri, se săvîrșesc acea vecinică datorie. întocmai după sfînta poruncă. După acêstă dar firescă asemănare, părinte se pote numi verî-carele din dumneđeasca bună-voință s'a învrednicit a fi oblăduitor de norod, cum așijderea și fiii, verî-carele s'au născut a fi supt umbrire de oblăduitor, pentru că celui dintâi este îngrijirea odihnei supușilor lui, descoperirea dreptăților și în scurt aplecarea a tot felurilor de mijlôce spre a lor fericită petrecere, iar a celui de al doilea supunere, credință și săvîrșirea celor după trebuință, și după trebuință întocmite hotăriri, și acestea tôte se asemănă cu urmările datorilor ce mijlocesc între cei firesci părinți și fii. Deci și Domnia-Mea, din césul ce ne-au învrednicit milostivul Dumneđeș, să oblăduim asupra acestui pravoslavnic norod, cunoscênd asupra-ne datoria oblăduirii întocmai ca o părintescă îngrijire, nu am încetat cu a săvîrși către supușii noștri locuitori, câte faceri de bine ne-au fost prin puțină și ne-a îndeletnicit îndemănarea vremilor; și judecând între altele, că răspunderile naturilor ce din vechime erau obiceinuiți locuitorii să deă prin feluri de orîndueli, nu numai că trebuia să fie sarcină simțitoare pentru dînșii și mai vîrtos pentru cei ce se întimplă să nu aibă felurimea cererii, siliți fiind unii ca aceia, de cătră ai lor cislăși, să le săvîrșescă prin cumpărătore de bani, ci și prilej de hrăpire a acestor cislăși, cari, cugețând la al lor în parte folos și cu totul mântuire de o asemenea răspundere, împovărau pe cei nemernici ai satelor, adăogând la acest fel de cheltueli, anî hotărît și Domnia-Mea, să aplicăm un mijloc prin care să înceteze unele ca acestea și *încă din vremea așeșămîntului ot lét 1814 de odată cu așeșarea satelor, s'a publicat la toți de obște, că au lipsit cu totul și din tot cuprinsul țerii Domniei-Mele, orînduelile de mai jos, adecă: grăul și lemnele isprăvniceii Curții gpd, și orînduêla finului și a orzului grajdurilor Domnesci și a minzilhanelor țerii*, rămîind datoria Visteriei Domniei-Mele îndatorată ca să împlinescă asemenea trebuințe prin numărătore de bani, precum se și urmêză de atunci și până acum. Asemenea dar și acum voinđ Domnia-Mea, să arêtam în faptă lucrările milostivirii Domniei-Mele cătră obștea locuitorilor, cari odrăslesc din părintesca îngrijire ce avem asupra supușilor oblăduirii nôstre, *la qî ntâi de Ianuarie a următorului an cu lét 1817, am arădicat cu totul și pentru tot-deauna și alte douê orîndueli ce se urmau în țeră, adecă orînduêla carelor de sare, ce din vechime eră obiceinuiți aici, și orînduêla untului Țarigradului, ce se împliniâ din șese județe din aceste 12 de dincóre de Olt*, care acêstă orînduêla se presêră și asupra tuturor breslelor, ce se află șe-

Reclamațiunile țării în 1816 silesc pe Caragea să scrie Divanului, îndemnându-l să-și poarte atențiunea asupra așezării birurilor. El îndemna să se mai reducă greutatea d'asupra țăranilor, nu numai prin desființarea orînduelii carelor de sare și a orînduelii untului din cele 12 județe de dincóce de Olt, dar și asupra scăderii dăjdiilor către Visterie, de la Februarie 1817 până la Novembre același an, cu suma de 1.112.000 taleri din 2.112 000.

La 5 Ianuarie 1817, Divanul supune Domnitorului Caragea anaforă, prin care îl iaudă pentru bunul său cuget de a ușura pe dajnici! Sumele scădute Divanul le înlocuesce *adăogându-le la dijmărit, vină-riciū și oerit*, cari cine altul decât țăranul le plătia?

---

dătore întru aceste județe, iar spre a lor împlinire am hotărît Domnia-Mea paguba Cămării, prin scăderea venitului din vinđarea ocnelor, și osebită cheltuělă a Visteriei prin cumpărătore de unt, de unde se va puté și cu prețul ce se va găsi, ca să se teslimalisescă după cuviință la locul ce se va cuveni, încredințat fiind Domnia-Mea, că prin ridicarea și acestor două orîndueli, nu puțină mângăere vor cunoște supușii noștri locuitori și vor rămâne întru desăvîrșită veselie. cunoscându-se apărați de asemenea răspunderi pricinuitoare de hrăpiri și deosebit și cunoscute cheltueli, dar pentru ca să aibă tot-deauna putere și tărime aridicarea acestor orîndueli din țără, adecă atât acelor ce de la aședămînt s'aũ lipsit, cum și celor din urmă două, după care, cunoscënd cu toții ușurare din bună-voință a Domniei-Mele, să ne fie și nouă vecinică pomenire întru vécul de apoi, am hotărît Domnia-Mea, să încredințăm acéstă aridicare prin hrisov al Domniei-Mele, și iată alcătuim acest Domnesc al Nostru hrisov, întăritor aridicării numitelor orîndueli din țără, întru al cincilea an a întâia Domnie a Domniei-Mele, carele s'a dat să stea în păstrare la sf. Mitropolie, spre vecinică laudă a acestei bune hotăriri, care este întru desăvîrșită soglăsuire a obștei părinților arherei și a dumné-lor veliților boeri halea și mazili, și l-am adevărit Domnia-Mea chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, martor puind pe prea-sfinția sa duhovnicul nostru părintele Mitropolitul țării clir Nectarie i pre prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod și pe tótă obștea dumné-lor cinstiților și credincioșilor veliți boeri dregători ai Divanului Domniei-Mele, pan Radu Golescu vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Constantin Vlăhuță Vel Postelnic, pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, pan Eustatie Crețulescu Vel Vornic al Obștirilor, pan Mihalache Manu Vel Logofet de Țera-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Constantin Caliarh Vel Vornic al treilea, pan Gheorgache Golescu Vel Logofet de Țera-de-jos, pan Toma Crețulescu Vel Logofet de obiceiuri, și ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta aici în orașul Bucuresilor, scaunul Domniei-Mele, de Nicolae Logofet za Visterie, în anul de la mântuirea lumii cu lét 1817.

Cod. LXXVII, fila 257 v.

Ciudată scădere ! Se înlocuiaă dóră birurile unele cu altele. (1)

(1) Pitac catră Părintele Mitropolit i catră dumné-lor veliîi boerî, haleă şi miazîli, ca să se strîngă la Mitropolie, pentru a face chibzuire a trei huzmeturi: vinăriciul, oeritul şi dijmăritul.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Prea Sfinția Ta Sfinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneđeū Sfinția Vóstră Episcopilor şi dumné-vóstră veliîilor boerî, haleă şi mazîli, înăcar că plata vinăriciului şi a dijmăritului încă dinaintea venirii nóstre aici, după ale vremurilor întimplări şi ale țerii neapărate trebuințe, aū început a se adăogă (precum vė este sciut), ajungēnd la prețul ce se urmēză acum ; dar precum pentru altele am îngrijit Domnia-Mea, de am făcut bune şi folositóre întocmiri, asemenea şi pentru acēsta îngrijind a se face o cuviincióşă întocmire, poruncind ca adunādu-vē cu toțiî la un loc şi privind cu bună cumpēnire asupra osebirii ce are acum prețul vîndării lucrurilor celor supuse la plata numirilor acestor trei huzmeturi, din prețul ce aveă, pe cānd se urmă plata ce eră orînduită de mai înainte, să faceți chibzuire, ca câtă scădere s'ar cuveni să se facă din plata ce acum se urmēză, şi să arētați Domniei-Mele prin auaforă. Tolco pisali gpd.—1817 Septembre 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahischoie.

Primită fiindu-ne şi acēstă obştească părere a părinților arhieriei şi a dumné-lor veliîilor, o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumi-tale cinstite şi credincios boerule al Domniei-Mele Vel Vistiere Grigorie Ghica, ca pentru vîndarea huzmeturilor saū împrumutarea Visteriei, să se facă urnare întocmai după cuprinderea de mai jos arētată, asemenea şi pentru scăderea dăjdiilor Domnescii nóstre Visterii să se facă cărți slobode ale Domniei-Mele cātră locuitori, arētătóre de acēstă milostivnică hotărffe a Domniei-Mele şi cuprinđetóre, ca pentru a lor desăvîrşită liniştită petrecere în sfertul de Februarie şi Martie i în sfertul de Aprilie şi Maiū, nici pe acei câte taleri 5 şi jumătate i răsura lor de lude la un sfert, ce rămān după scăđēmîntul ce le-a făcut din taleri 26 şi parale 16 ce plătiă până acum fieş-care lude la un sfert, dinîpreună cu răsura, să nu-i răspunđă, fiind-că cei mai mulți se află cumpērători de nutrețuri pentru vitele lor şi mulți iarăşi cumpērători chiar de bucate pentru hrana lor din pricina nerodirii timpului ce s'a urmat pe alocurea, iar cu toțiî se află asupra primăverii silitori şi sîrguitori în lucrul pāmîntului, ci întru aceste mai sus numite patru luni să răspunđă numai banii lefilor i o parte din banii minzilhanelelor şi la sfertul de Iunie şi Iulie vor răspunde dimpreună cu banii acestui sfert şi pe cei de Februarie şi Martie, cum şi la August i Septembrie pe cei de Aprilie şi Maiū, rămāind la cel de al 5-lea sfert, adecă la viitorul Octobre şi Novembre slobodi a răspunde numai pe cei câte taleri 10 şi jumătate de lude i răsura lor po parale 8 la leū şi într'acēstă curgere de patru luni se va strîmtoară Visteria la ale sale netăgăduite cheltueli şi să orînduēscă cetitori prin tóte județele, ca să le cetēscă din sat în sat, în auđul tuturor şi să lase şi pe la tóte bisericile câte o asemenea carte slobodă a Domniei-Mele, ca şi cel ce nu i s'a cetit în auđul seū să pótă ceti în orî-ce vreme va avē indeletnicire şi printr'acest mijloc să rămāe

Asemenea reduceri de biruri și havalele erau departe de a mulțami țera, cu totă cetirea pitacului Domnesc pe la biserică! Caragea se vede silit a cere în 1818 Divanului o nouă așezare de biruri.

În Iunie 1818, Divanul supune Domnitorului o *ghenichi întocmire a dăjdiilor*, propunând clasificarea dăjdiilor în 3 categorii:

a) Bani Visteriei, b) bani poștelor și c) bani lefilor. Bani Viste-

cu toții încredințați de buna-voință a Domniei-Mele; cătră acestea primită fiind Domniei-Mele și rugăciunea ce ni se face printr'acastă anaforă de a se face, adecă și Domnesc al nostru hrisov pentru aridicarea orînduelilor de carele de sare și de untul Țarigradului, poruncim dumi-tale, ca să se alcătuească un asemenea hrisov de la Visteria Domniei-Mele, cuprinzător însă și legiuitor nu numai de aridicarea acestor două orîndueli a carelor de sare și a untului Țarigradului, ce și de câte alte orîndueli din vechime obicînuite în țeră am bine-voit Domnia Mea de le-am ridicat cu totul spe odihna și repaosul obștei locuitorilor, adecă orînduēla grăului și a lemnelor isprăvniceii Curții gpd, orînduēla finului și a orzului grajdurilor comisieii și a pitărieii, i altor tainaturî și orînduēla finului și orzul minzilhanelor, hotărînd după acēsta ca. toate aceste orîndueli să se rēspundă în bani de la Visteria Domniei-Mele și să scape ticăloșii locuitori, nu numai de greutatea acestor rēspunderi, ci și de hrăpirile ce făceau prin mijlocul acestor orîndueli, și săvîrșindu-se hrisovul acesta, să se trēcă mai întăi în condica logofeției Divanului Domniei-Mele, apoi să se trēcă și în condica Visteriei, și pe urmă să se deă în păstrare la sf. Mitropolie spre a sta drept lege mântuitoare de multele sarcini și greutatei ce aū fost cercat ticăloșii locuitori. — 1817 Ianuarie 8.

(Pecetea gpd)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dōmne,

La qîntăiū de anul nou a urmatorului Ianuarie cu lēt 1817, cetindu-se în postelnicia Măriei Tale, luminatul pitac al Înălțimii Tale cuprinzător de milostivul cuget și buna-voință, ce și întru acēstă fericită qî ai aretat Măria Ta cătră obștea locuitorilor ai acesteii pravoslavnice țeri, ce s'a încredințat din mila lui Dumnezeu sub drēpta oblăduire a Înălțimii Tale, cu a se aridică de-asupra lor cu totul și pentru tot-deauna mai întăiū orînduēla carelor de sare, prin paguba Cămării Domnesci, cu lōte că este rēspundere a țerii din vechime canonisită, al doilea orînduēla untului din ceste 12 județe de dincōce de Olt, asemenea cu totul și pentru tot-deauna, iar rēspunderea acestui unt să se facă prin cheltuēla Domniei la locul ce se va cuveni, și cea de al treilea și mai simțitoare facere de bine cătră locuitorii birnicii de a se scādē într'acest următor an dăjdiile Visteriei ce se urmēză în curgere de qēce lunī, începēndu-se de la Februarie până la sfirșitul lui Novembre cu taleri 1.112.000 din 2.112.000 ce analoghisesc a rēspunde după suma ludelor țerii de acum, remăind asupra lor curați de rēspundere taleri 1.000.000, care va să qică, că se cunoșce în-ființat folosul locuitorilor birnicii mai mult decāt cu suma jumătate din ceea-ce a fost întocmit a rēspunde; alt nu putem qice decāt, cunoscēnd în faptă osebită rîvnă, cum și părăinēasca îngrijire ce ai Măria Ta pentru liniștita petrecere a acestui norod, să aduceni mulțumită din parte-i cătră Măria Ta, aflāndu-ne pururea rugători cătră milostivul Dumnezeu, ca să invrednicēscă pe Măria Ta la asemenea facere de bine, întă-

riei se vor percepe în șese rînduri pe an. Intr'aceștia intră și haraciul. Se suprimă răsura de la toate trele categoriile. Boerii mai cerură și adăogirea de scutelnici și poslușnici și ore-cari scăderi la lefură. Domnitorul primind anafora în Iunie, nu-i dă în parte aprobarea decât la 3 Septembrie 1818, zicînd că atunci, «cînd e vorba de asemenea trebă și întocmiră, datoria noastră neapărată și sfîntă o socotim de a ămblă cu

rînd slava și puterea Măriei Tale în prea luminat scaun întru mulți și fericiti ani; osebit de această vîedurăm tot în cuprinderea acestui luminat pitac, că după această bună întocmire a Măriei Tale, care și de este simțitor folos al obștei locuitorilor și mai cu osebite al birnicilor, dar se aduce pagubă mai multă de 1.312.000, însă peste 200 000, din ardicarea a două numitelor orîndueli și 1.112.000 din scăderea dăjdiilor, și această pagubă ne fiind în stare Visteria Măriei Tale ca să o suferă de odată, avînd netăgăduite cheltueli pe totă luna, s'a găsit cu cale ca trei slujbe, a dijmăritului, vinăriciului, oeritului, să se vîndă și pentru estimp numai după alcătuirea anului trecut, ca cu adaosul acestor vîndări să se mai potă întîmpină, rămăind pagubă curată taleri 412.000, iar locuitorii și birnicii cunosc în prea ființă folos de 1.112.000, judecându-se acest adaos ca un ce folositor în toate chipurile, mai întăiu adevă că întîmpină o simțitoare sarcină a locuitorilor birnici, precum s'a zis, simțind cu toții folosul din ridicarea orînduelilor și din scăderea dăjdiilor, și al doilea că și de este o răspundere cu adaos peste ce s'a fost urmat în vremile trecute, dar nu numai se împărțese pe toate treptele bez a privilegiaților, dar și cei ce răspund daū din ceea-ce aū, adevă din vii, stupi, rîmători și oi, cu cari se folosesc și se neguătoresc, și poruncesc Măria Ta, ca adunându-ne cu toții la un loc să arătăm Măriei Tale și plecata noastră părere după toate chibzuirile ce am făcut, găsim această părere cu desăvîrșire temeinică, și întru adevăr prin simțitoarea pagubă a Măriei Tale, mângăere a săracilor, prin care zicem și noi cu de obște priință și oglăsuire, ca să se vîndă aceste trei slujbe după întocmirea anului trecut și încă fiind-că Visteria, lipsindu-se de ale sale alcătuite venituri de acum de la Februarie, firesce nu se pôte iconomisi la ale sale cheltueli, fiind orînduite și necontenite pe totă luna, zicem să se vîndă de acum cîte trele, de se va găsi mușterii, iar cautarea lor să se urmeze la orînduitele sorôce cu așezămînt, însă ca banii adaosului să-i răspundă pe lună după analoghie în trebuința Visteriei, iar cei legiuiri la banii cei drepti în orînduitele vremi a fieș-căreia dintr'aceste slujbe, sau cînd nu se va găsi mușterii cu prețul ce se va cuveni, se va găsi cu cale de cătră Măria Ta, atunci spre întîmpinarea curgătoarelor cheltueli, să se împrumute Visteria cu zapisele dumné-lui Vel Vistierul, puindu-se emanet la împrumutatori adaosul acestor slujbe și acele zapise se vor socoti încredințate și adevărite din partea noastră tuturor, fiind următoare parerii ce arătăm Măriei Tale, să se împrumute însă Visteria pe fieș-care lună din banii adaosului acestor huzmeturi cu suma ce se va analoghisi pe fieș-care lună, socotindu-se acest adaos venit al Visteriei, în curgerea de zece luni, spre întîmpinarea banilor ce lipsesc din scăderea sferturilor; asemenea și dobânșile i agio ce se vor plăti la aceste împrumuturi aū să se deă tot din prețul vîndării prostichiului ce se urmază estimp la aceste trei huzmeturi; ci cît pentru scăderea dăjdiilor și vîndarea huzmeturilor sau împrumutarea Visteriei, se va. porunci dumné-lui Vel Vistierul, ca să urmeze celor ce se vor găsi cu cale de cătră Măria Ta, iar pentru ardicarea numitelor două orîndueli, ne ru-

orînduélă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvirșită luare aminte. > Caragea nu aprobă deplin lucrarea Divanului și ordonă, să se adune din noū, ca să desbată asupra punctelor neaprobate. (1)

găm Măriei Tale să se facă luminat hrisov domnesc, spre a fi vecinică pomenire a Înălțimii Tale cătră supușii locuitori ai țerii. — 1817 Ianuarie 5

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzău, Constantin Filăpescu, Radu Golescu Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Isac Ralet Vel Vornic... Vel Vistier, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu Vel Logofăt, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Constantin Samurcaș, Iordache Slătineanu Vornic, Dumitrache Racoviță, Teodor Văcărescu, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racoviță Logofăt, Constantin Dudescu Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt, Pană Costescu Vel Vornic. Ștefan Belu biv Vel Logofăt, Ioan Știrbeiū Logofăt.

Cod. LXXXVI, pag. 12.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.*

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu Sfinția Vóstră Episcopilor și dumné-vóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, halea și mazili, cetindu-se de cătră Domnia-Mea cu destulă luare aminte anaforaua ce ne-aū făcut de la. . . ale trecutului Iunie, am înțeles câte printr'însa în ponturi ați găsit cu cale pentru cea ghenichi întocmire a dăjdiiilor, împărțind-o în trei, adecă în banii Visteriei din șese semă de peste tot anul (în care intră și haraciul), în banii minzillhanelor și în banii lefilor, lipsind răsura cu totul din tóte aceste felurimi de dări, precum așa am și dat îndată trebuinciósele porunci ale Domniei-Mele în următórea diminie a lui August și Septembre, cuprinđetóre întocmai după chibzuirea și întocmirea ce este arătată în mai sus qisa anaforă, iar întărirea. ce ați cerut a da Domnia-Mea la acea anaforă. s'a prelungit până acum din pricină căci, când este vorba pentru asemenea trebă și întocmiri, datoria nóstră neapărată și sfință, socotim de a umblă cu orînduélă și cu întrégă chibzuire și cu cea desăvirșită luare aminte, făr' de a lăsă nimic nechibzuit, ci încă și pentru cele mai mici să îngrijim; de aceea și până a nu dă ceruta întărire prin Domnescile Nóstre hotăriri și legiurir, cari aū a se păzi în urmă nestrămutate, de mare trebuință am socotit a vă arêta acéstă a nóstre băgare de sémă, adecă măcar că anaforaua Prea Sfinției Vóstre și a dumné-voastră are cuprindere de multe câte învederat privesc spre ușurarea locuitorilor și chibzuirea ce ați făcut asemenea tot la acest sfînt sfirșit privesce, la pontul însă al lefilor ni se pare a nu fi prin neputință de a se face un simțitor scăđemint din taleri 14, ce ați găsit cu cale, precum mai pe larg vă veți pliroforisi din catastilul ce vi se va arêta de cătră dumné-lui cinstitul și credincios boerul Domniei-Mele biv Vel Dvornicul Costache Samurcaș, epistatul Cassei lefilor, așa și la cele-l-alte ponturi póte nu vă va fi trecut prin gînd niscari-va mijlóce de ușurare mai bine întocmite și repaos al locuitorilor, precum acéstă se dovedesce și din arêtarea i rugăciunea ce ne faceți la sfirșitul anaforalei pentru scutelnicii i poslușnici, care se vede a fi lipsă și se cuvine a se face mai cu întregime; de aceea dar, iarăși poruncim, ca de al doilea adunându-vă la un loc, prea sfinția vóstră și dumné-vóstră și mai chibzuind aceste ponturi, să întocmiți pontul

Boerii se adună și până în Septembrie întocnesc noua aședare de biruri. Prin această aședare de la 8 Septembrie se dispune:

lefilor, și în scurt toate câte sunt arătate în mai sus dîsa anaforă, de iznăvă, chibzuindu-le cu mai multă cercetare și iscodind orîce privesce spre cea dorită și nouă și înși-vă ușurare a locuitorilor, mai întâi să ne arătați fără de zabavă prin obștăscă anaforă cele ce veți găsi cu cale pentru întregimea acestei întocmiri a felurimii dărilor țerii, iar chibzuirea pentru scutelnici și poslușnici, ce o veți face cu întregimea și cea desăvîrșită ființă, cât va fi prin puțință, să o arătați Domniei-Mele, prin osebită anaforă, îngrijind ca și dintr'acesta să-i facă mai simțitoare cât va fi prin puțință cugetată ușurință cu lipsirea a orîce fel de catahrisis s'ar fi urmînd. Tolco pisah gpd.—1818 Septembrie 4.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt

Cod. LXXXVII, fila 89.

Îo Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

Fiind-că întru săvîrșirea bunătăților rezimă polivala a verii-căruia săvîrșitor și mai virtos când este soglăsuată cu lucrările celor ce privesc spre binele obștesc, de aceea toți cei ce s'au învrednicit după vrenii să li se încredințeze oblăduiri de norode, nu numai au cugetat întru aseinenăa bune cugetări, ci încă s'au sîrguit cu dinadinsul întru a lor întemeere, prin testamenturi, ca să li se păzescă fapta și ființa întru vecinică neclintire și statornicie; unce ca acestea au lăsat până astăzi nemuritor numele celor ce au îmbrățișat mai înainte de toate iubirea de dreptate și urmărirea facerilor de bine, cari prin fapte vrednice de laudă au statornicit organele bunătăților, cu ale căroră mișcări s'au clădit urmările și s'au ivit cunoștința dreptății, cel mai dintâiu temei întru pornirea lucrărilor și pentru care se cuvine a ne sîrgui cu neîncetare tot omul ce s'a învrednicit să înțeleagă cuvîntul pentru care s'a zidit de către făcătorul a tuturor ființelor, aceste chibzuiri, iscodind în cugetul Domniei-Mele, feluri de păreri spre binele obștei și mai cu osebite din césul ce prin bună-voință a milostivului Dumnezeu, ne-am însărcinat cu oblăduirea acestui pravoslavnic norod, am mișcat toate mijlocele acele ce ne-au fost prin puțință și nu am încetat din săvîrșirea facerilor-de-bine, atât în parte, cât și în obștea locuitorilor, îndreptînd și lucrînd toate cele întru îndeletnicirea Domniei-Mele și încă la mai multe cu prisos peste ceea-ce s'ar fi cuvenit, după asemienărea vremelnicilor întîmplări, din césul ce am domnit, toate mijlocele spre încetarea urmării mumbalelor, zaherelelor Țarigradului, rămîind de atunci și până acuma cu toți ca să-și vîndă zaherelele la reizi pe la schele și pe la alți neguțători, pe la tîrguri și chiar dintru ale lor sălășluiri, prin așezămînturi de rizapazar, numai pentru ale lor folosuri, privind cu acesta la înlesnirea negoțului; după care să cunoască fieș-care liniștită petrecere întru care se află și căderea stăpînirii, ce se cuvine să aibă asupra rodurilor muncii sale. După totă cererea cuvinței, am înnoit aridicarea orînduelii finului și a orzului poștelor și a grajdurilor Domnesci, întocmind osebit hrisov al Domniei-Mele și am primit să săvîrșim această netăgăduită trebuință prin dare de bani, fiind-că ne-am fost îndestulat de năpăstuirile ce se făceau; asemenea urmare am facut iarăși prin osebit hrisov al Domniei-Mele și cu orînduele de untul Țarigradului și a carelor de sare, privind paguba Cămării Domniei-Mele, ca să nu cerce locuitorii și această povară întru lucrarea cetăților de pe la serhaturile împărătesci,

Ca numărul ludelor dajnici pe 1818 va fi socotit la 17 mii;

am făcut toate mijlocele spre înlesnirea răspunderii lăcuitoilor, osîrduindu-ne cu cât ne-a fost prin putință a le înpuțină datorile după trebuințele ce au fost, am pus la orînduică ce a fost prin putință mumbaieua oilor din țără, scădînd și din suma luării și adăogînd și la banii fiatului, spre a cunoște locuitorii și la acesta ose-bire din ceea-ce au în vremile trecute; am căutat dreptate fieș-căruia cu de-amăruntul, avînd deschise ușile Divanului Domniei-Mele pentru jălbile fieș-căruia, și nu am putut suferi nici odinioară năpăstuirea săracilor, trimițînd feluri de cercetători spre ale lor despăgubiri și pedepsind pe cei năpăstuiți, spre încetarea acestora, și în scurt orî-ce bine pentru obște a trecut prin cugetul Domniei-Mele, le-am săvîrșit cu mare bucurie pre cât ne-au fost prin putință, hărăzind și milă pe la spităluși chiar din venitul Cămării Domniei-Mele și adăogînd venitul atît la școlile politiei, cît și la Cutia de milostenie, spre împărțirea săracilor. Așa dar, invitat fiind de rîvnirea ce avem spre faceri de bine, la trecutul cîfert de Iunie și Iulie, am mîngăiat pe locuitori, scădîndu-î cu răsura ce obiiceuiau la banii cîfertului po parale 8 la leu, după care dăndu-ni-se anafora obștei părinților arherei și a dumnélor cinstiților și credincioși veliților boeri, halea și mazili, scrisă de la . . . . a trecutului Iunie, cuprindeatîre atît de mulțămirea acestui bine, cît și de rugăciunea ce ni s'a făcut ca să bine-voim a scăde răsura, nu numai la acest următor cîfert, ci la câte șese peste an, între cari eră unul hotărît mai cu adaos pentru banii haraciului, sau să chibzuim a se mîngăia locuitorii la vre-un alt chip de ușurare, Domnia-Mea îndată la amândouă ne-am înduplecat, și nu numai am scădut răsura, după rugăciunea ce ni s'a făcut, ci încă și din banii ce rămănea să răspundă pe an fieș-care lude, bez răsura. talerî 139, am mai scădut atunci alți talerî patru, rămăind a se răspunde de lude în socotela semilor Visteriei talerî 135 numai, între cari să fie și banii haraciului, și împărțindu-se acei talerî 135 în șese părți de o potrivă, spre a nu se mai urmă neasemănare la răspunderea dăjdillor, precum a fost mai înainte, fiind banii haraciului mai cu adaos decăt cele-l-alte semî, am hotărît să se răspundă de lude pe fieș-care două luni în socotela semilor Visteriei po talerî 22 bani 60 și printr'acastă hotărîre a Domniei-Mele am dat-o întru chibzuirea obștei și banii minzilhanelilor, după asemănarea cheltuelilor poștelor ce sunt întru legătura contractului, asemenea și banii lefilor, voinde ca și la aceia să se faca mîngăere locuitorilor prin scădere, după asemănarea catastihului lefilor, pe care l-am dat a se chibzuî și a se așterne după dréptă părerea obștei, alăturînd cum că acești bani fiind întru osebite trebuințe, precum și numirile î arată, nu au nici un amestec cu banii semilor Visteriei, după care stringîndu-se cu toți la un loc. atît părinții arherei, cît și obștea dumnélor veliților boeri. halea și mazili, la 20 ale trecutului Iulie, au făcut cuviincioșă chibzuire și ne-au arătat prin această anafora, atît mulțumirea pentru buna voință a Domniei-Mele, cît și chibzuirea ce au făcut, ca pentru banii poștelor să se împlinescă din țără, la orînduică, adecă în curgere de șese luni, de lude po talerî 17 bani 60, fără nici un fel de răsura, i pentru banii lefilor po talerî 14 de lude tocmai la fieș-care două luni, asemenea fără răsura, făcînd socotela pe 17.000 lude ce se află țera acum, și adăogînd pentru amândouă aceste două păreri destoinice cuvinte și arătătore de bunele chibzuiri ce au făcut. Asemenea așternînd și catastihul lefașilor asemănat acestor câte talerî 14 de lude la o dininie, la această anafora ne-au cerut și întărirea Domniei-Mele spre mai bună întemeere și sator-

Că fie-care lude să aibă a plăti pe fie-ce lună câte 19 taleri, fără

nicie; am zăbovit cu darea acestei cerute întăriri, nu döră că nu ne-aũ fost primite chibzuirile ce s'aũ fost făcut, ci pentru că de atunci și până acum nu am încetat din socotința ce s'a cuvenit să aplecăm spre mai desăvîrșită ușurare a locuitorilor, judecând a noastră sfintă datorie la asemenea obștesci alcătuirii, să ămblăm cu totă orînduēla și cu întregă chibzuire și cu cea desăvîrșită luare aminte, fără de a lăsa nimic nechibzuit, și așa puind mai întăiu înaintea vederilor Domniei-Mele catastihul lefilor ce a fost alcătuit prin sfatul obștei, ca să mai ușurez răspunderea locuitorilor, am făcut un simțitor scădemînt chiar la lefile slujbașilor Domniei-Mele, adăogând și la acesta buna-voință a Domniei-Mele, cu a nu scăde vre-un ban măcar din lefile cinurilor pămîntului, ci lăsându-le tôte, precum s'aũ găsit cu cale și ni s'aũ arētat prin așternerea catastihului întru această urmare, cunoscēnd mijlocul de mângăere al locuitorilor, la 4 ale urîtōrei, prin Domnesc al Nostru pitac, am vestit de iznōvă părinților arherei și tuturor dumnē-lor cinstiți și credincioși boeri, haleă și mazili, acestă hotărîre a Domniei-Mele, arētându-le, că precum la această răspundere a lefilor s'a găsit mijlocul de scădere, asemenea pōte să fie și alte îndemnări, cari socotindu-le mai bine să se chibzuēscă cu de-amăruntul binele obștei și să ne arete iarăși prin anaforă, după acest Domnesc al Nostru pitac, strîngēndu-se cu toți la Domnēscă Nōstră Curte, aũ făcut sfat de obște și cugetānd cu de-amăruntul întru ușurarea locuitorilor, aũ chibzuit, că se cuvine să urmeze cu hotărîrea după asemēnarea aședāmîntului din let 1804, fiind acel aședāmînt după soglăsuirea prea înaltului Împērătesc hațișerif, după care făcēnd tôte cercările ce privesc la binele locuitorilor, ne-aũ aretat prin anaforă, scrisă de la 8 ale următōrei, că pentru rîndul semilor Visteriei găsesc cu cale să se împlinēscă de lude la o sēmă, adecă în curgere de douē luni po taleri 19, cari fac într'un an taleri 1.938.000, socotindu-se la 17.000 lude și aceștia împreunāndu-se la primirile Visteriei cu taleri 300 000 din banii breslelor, iarăși într'un an sa fie pe sēma cheltuelilor Domniei și ale țerii; pentru banii minzillhanelor cunoscēnd inlesnirea contractului ce urmēză acum, după asemenea cheltuelilor ce aũ sa respunđă, după legăturile ce staũ într'acest contract, făcēnd și socotēla banilor iarăși pe 17.000 de lude, găsesc cu cale să se rōspunđa de lude pe an po taleri 35 în doue orînduēli, fieș-care po taleri 17 bani 60 de lude, cari fac pe an taleri 595.000, împreunāndu-se într'aceștia și obicinuitele avaeturi i aridicături ce sunt și la acești bani, după vechiul obicei, și pentru banii lefilor, făcēnd socotēla după suma catastihului ce s'a îndreptat cu scadere de cātră Domnia-Mea, tot pe 17.000 lude, a ajuns de lude po taleri 10 bani 60 la o dininie, cari fac pe an taleri 1.071.000, și așa împreunānd banii semilor Visteriei ce se adună, de câte taleri 19 de lude la o sēmă cu banii de mai sus arētați ai lefilor, potrivesc răspunderea locuitorilor lude 17.000 asemenea cu sēma din let 1804, care se luă de la 40.620 lude ce eră țera atunci, afară numai diu banii minzillhanelor fiind mai cu adaos decăt cei de atunci, dar ȓie și pentru acesta, că acest de acum contract, cu tot adaosul banilor, este mărturisit, cum că este mai folositor pentru țēră, fiind că lipsesc îndestule havalele din cele de atunci, pe cari anune le arată, și la tôte aceste daũ învedereate și netagăduite arētarî pentru binele obștei; osebit de acesta tot într'acesta anaforă la pontul al 4-lea vorbesc și pentru isprăvnicatul străinilor ca să se strice, și toți cei ce sunt legați la otcărnuirea acestor isprăvnicaturî sub numire de straini, să se aședē între birnici cu lude, după starea și puterea ce vor avē arētānd pentru

de nici un fel de răsură, din două luni în două luni, plus câte 14 tal. la două luni baniî lefilor, asemenea fără de răsură ;

aceste două lucruri bune, unul că au să prisosescă lude al căroră folos au să aducă iarăși scădere dăjdiei, și altul că încetază dăjglinarea celor adevărați birnici dintre ai lor cislăși, alăturându-se pe la slobodiile străinilor prin mijloce de dosire, după care întru adevăr se cuvine a se pricinui măhnire satelor. Asemenea și la pontul de al cincilea ȕic, cum că urcându-se ludele într'un an până la 18.000, să se facă asemenea scădere din dăjdii cu analogon ce va căde pe 1.000 lude peste cea de acum chibzuire și pe lângă acesta mai arată, cum că fiind că întru o asemenea curgere de un an urmază să prisosescă vre-o câți-vă bani peste cei de mai sus arętați, cu sumele lor găsesc cu cale ca să se alcătuescă o osebită Cassă sub numire de *Cassă a țerii*, numai pentru întimplătoare și netăgăduite trebuințe ale țerii, la care orînduindu-se otcărmuitori, unul din arhierii și trei boeri din cei nari și cu ipolipsis, să se primescă la această Cassă, prin socotelî de Visterie, ori-ce prisos va fi peste venitul de 17.000 lude la banii semilor, asemenea și din banii minzilhanelor ori-ce prisos va fi peste cheltuelile contractului, cum și din banii breslelor câți se vor dovedi, că prisosesc peste talerî 300 000 ai Visteriei (întelegîndu-se însă acest prisos peste talerî 300.000, bez obicei-nuitele pricinî și avaeturî și simbrîi ce se dau și din banii breslelor, precum este sciută orînduella la Visterie, iar de la Cassa lefilor așisderea ori câți bani vor prisosi peste venitul de 17.000 lude, și să nu fie volnici acești orînduiți a cheltui un ban măcar din aceste prisosuri, cu vre-o poruncă în parte, ci să-i pôtă da numai prin anaforale ce se vor face cu sfat de obște pentru vre-o întimplătoare și întru adevăr netăgăduită trebuința a țerii, căci la ori-ce împotrivă urmare vor fi răspundători despăgubirii de la sine-și, aflându-se după acesta și îngrijitori ca să-și dea socotelă întocmai ca Visteria i tôte cele-lalte Casse; și ȕic cum că această Cassă și după scăderea ce se va face dăjdiilor din prisosul de 1.000 lude, precum mai sus se arată, să-și urmeze asemenea acești datorii până la alt adaos de alte 1.000 lude peste 18.000, cum și de acolea înainte a asemenea chip de-apururea. Acestea tôte chibzuindu-se prin sfat de obște, precum s'au ȕis, și cătră acesta hotărîndu-se cu legătură prin blăstem și afurisenie asupra verî-căruia va cugetă vre-odată la vre-o schimbare spre paguba țerii, ni s'a cerut întărirea Domniei-Mele, cum și spre întemeere și statornicie osebit hrisov, prin care, pe lângă cele de mai nainte bine întocmite, să se statornicescă și aceste de acum bune chibzuiri, întru folosirea locuitorilor, vorbindu-se și pentru dijniarî i vinăriciî și oerit, ca să fie răspunderea lor după vechiul obicei, iar nu cu vre-un adaos, asemenea tot și pentru oerit, ca să fie căutarea tot-deauna tómnă după osebit Domnesc hrisov, ce este și pentru acesta; așă dar vędënd Domnia-Mea această alcătuire a răspunderii lor, cum că este soglăsuită prea înălțatului Împărătesc hatișerif și cu mare mângăere pentru locuitori, asemenea și arętarea ce ni s'a făcut pentru așezarea străinilor între birnici, cum și pentru întocmirea osebitei Casse a țerii, cum că privesc la binele obștei și a locuitorilor, ne-am înduplicat cu mare bucurie și am dat a Nóstră Domnescă întărire la numita anaforă la tôte cele de mai sus arătate, întocmai după cererea ce ni s'a făcut, hotărînd răspunderea fieș-căruia lude într'un an pentru semile Visteriei po talerî 114, adecă câte talerî 19 la o sémă, în care aceștia intră și răspunderile naturilor ce se da mai nainte din țeră cu orîndueli, adecă grăul la isprăvnicia curții gpd., lemne de foc i finul i orzul grajdurilor Domnesci, pentru banii minzilhanelor po talerî 35, în carî intră plata

Să se facă scădere la lefile slujbașilor Domniei ;

Să se facă aședarea birurilor în conformitate cu hatișeriful din 1804 ;

Să se răspundă de fie-care lude pe an taleri 35 în două rate, banii poștelor ;

cailor și inamurilor, i a unora din surugii ce se dau în bani, cum și a finului i a orzului poștelor, rămâind tot pe sêma epistaților și meremeturilor minzilhanelor, iar țera cu totul apêrată de ori-ce asemenea cereri și pentru banii lefilor po taleri 63 iarăși într'un an, adecă câte taleri 10 bani 60 la o diminie, și aceștia adunându-se peste tot într'un an la taleri 212, bani drepti, făr' de nici un fel de răsura, precum s'aũ hotărit mai dinainte, sunt cu taleri 92 bani 24 mai jos din taleri 304 bani 24, ce s'aũ fost chibzuit mai dinainte iarăși prin sfat de obște, precum se face acêstă băgare de sêmă și în numita anaforă. Am făcut însă și deosebită hotărîre, ca ajungînd suma ludelor în curgere de un an pînă la 18.000, adecă cu 1.000 adaos peste 17.000 asupra cãrora s'a făcut acum chibzuirea, să se scadă iarăși dăjdiile cu analogon ce va cãdê spre ușurarea locuitorilor, cãci acêsta este folosirea lor și tot-deauna folosul locuitorilor se cuvine a fi cãutat mai nainte din tôte ; dar ca să se pãzescă tôte aceste arêtate și cuprinse în çisa obștêscă anaforă, la care l-aũ dat și Domnêscă nãstră întărire, după chipul de mai sus, vecinice, neclintite și nestrămutate, pe lângă legăturile ce s'aũ făcut cu voința a tuturor prii blăstem cu afurisenie, și pe lângă a nãstră întărire, asemênată rugăminte ce ni s'a făcut, am dat și acest Domnesc al nostru hrisov, prin care nu numai întemeie în cele mai nainte bine întocmite și spre ușurarea locuitorilor alcătuite cu tãtă orînduêla, adecă aridicarea orînduêlilor de finul i orzul grajdurilor Domnesci i poștilor, cum și a untului Țarigradului i a carelor de sare, cari le avem hotărîte cu osebite testamenturi ale Domniei-Mele. Dar întăriu și legiuim și tôte acestea ce s'aũ chibzuit' acum prin obștêscă anaforă, care și într'acest hrisov al Domniei-Mele se arată anume, spre a fi sciute în veci și mărturisit chipul, după care s'aũ alcătuit ; asemenea legiuim și dijmăritul să se urmeze după vechiul obiceiũ, po bani 14 de litră, de la cei făr'de plocon, iar de la cei cu plocon po bani 13 și ploconul po bani 80 și de la toți cãte 4 parale de numêrãtore și cãte douê parale de nume pentru rãvaș ; întocmai de o potrivă urmare să se facă și la tutunărit, adecă să ieă *cãte 14 bani de stînje*, făcînd mêsurãtore stîjnelor pe douê margini ale locului ce va avê tutun, în lung și în lat, și cãți stîjneni vor eși într'aceste douê margini, să se facă o sumă și să se ieă tutunărit pe dînele cãte *banii 14*, după cum s'a çis, făr' de nici un plocon și cãte douê parale de nume pentru rãvaș, fiind-că acêstă mêsurãtore s'a gãsit cu cale prin sfat de obște, de sunt vre-o cãți-vă ani, spre încetarea catahrisisului ce se urmă mai nainte într'u mêsurãtore pogónelor, la care trãgîndu-se și socotêla banilor. s'a dovedit cã nu este nici un fel de asuprire pentru locuitori, ci încă cu a lor mulțumire, pentru cã se domiresc fôrte cu înlesuire cu acêstă mêsurãtore ; iar pogonăritul străinilor să fie precum s'a urinat. de pogon po taleri 4 și 16 parale ; asemenea și *vinăriciul* să se urmeze po bani 5 de vadră i obiceiuitul *pârpâr*, adecă cãte 4 parale de vasul de stejar, și cãte parale douê de vasul de brad, i cãte douê parale de nume pentru rãvaș ; și *oeritul* avîndu-și tot-deauna cãutarea tãmna, precum este legiuit și prin

Să se strice isprăvnicatele străinilor și sudiții să plătescă cu ludele, după starea și puterea ce vor avé;

Să se înființeze o *Cassă a Țării*, unde să se verse darea de la ludele ce vor trece peste 17 miľ și excedentele chiar de la 17 miľ, pentru ca banii din această Cassă să servescă la *întîmplătore și netăgăduite trebuințe ale țării*. Acestă Cassă va fi administrată de unul din archerei și de 3 boeri din cei mari cu *ipolipsis*. În această Cassă să se verse și excedentul și economiile de la Cassa lefilor. Nicī un ban să nu se pótă cheltui de la această Cassă decât prin anaforă cu sfat de obște, pentru vre-o întîmplătore și în adevăr netăgăduită trebuință a țării.

După această întocmire, dajnicul în aparență numai e scăđut și neîncărcat cu darea, iar cifrele dărilor se însemnau ast-fel:

alt Domnesc hrisov, să se urmeze de óe i de capră po banı 11 de la cei făr' de plocon, și po banı 10 la cei cu plocon, și po banı 80 ploconul și de la toți câte 4 parale de numărătore și câte două parale de nume pentru răvaș. Rugăm dar și pe toți cei din urma noastră frați Domni, ce-ı va învrednici milostivul Dumnezeu oblađuitori acestui pravoslavnic pămînt, să păzescă tóte aceste hotăriri ale Domniei-Mele, ce sunt asemenate sfatului obștesc întocmai, precum anume se arată, ca să se păzescă și hotăririle Domniei-Lor asemenea de cătră cei din urmă oblăđuitori. Acest hrisov al Domniei-Mele s'a alcătuit întru al șéptelea an al întăei Domnii a Domniei-Mele, aici în cinstitul oraș al Bucurescilor, scaunul Domniei-Mele, întărindu-se chiar cu credința și pecetea Domniei-Mele, și după ce s'a trecut din cuvînt în cuvînt în condica Divanului și a Visteriei și s'a scos și 21 copii după dînsul, cari adevărindu-se s'a trimes 3 la treĩ episcopii, 1 la Divanul Craiovei, și 17 la 17 județe, acesta, care este cel adevărat, s'a dat în păstrare la sfînta Mitropolie, martori puind Domnia-Mea pe prea sfînția sa duhovnicescul nostru părinte Mitropolit al țării, i pe prea iubiții noștri fii Gheorghe Voevod și Constantin Voevod, și pe toți cinstiții și credincioșii veliții boeri dregători ai Divanului Domniei-Mele pan Radu Golescu Vel Ban, pan Grigorie Ghica Vel Vistier, Gheorghe Arghiropolu Vel Spătar, pan Istrate Crețulescu Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Constantin Bălăceanu Vel Logofet de Țera-de-sus, pan Gheorghe Slatineanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Constantin Dudescu Vel Vornic, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Ioan Știrbeiu Vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Ghica Vel Logofet de Țera-de-jos, pan Grigorie Ralea Vel Logofet za Obiceiuri, pan Ștefan Bălăceanu Vel Hatman, pan Mihalache Cornescu Vel Vornic al politiei, și Ispravnic fiind pan Grigorie Ghica Vel Vistier, și s'a scris hrisovul acesta de Nicolae Logofet za Visterie, în anul de la Mântuitorul nostru Isus Christos, cu let 1818. în luna lui Septembrie.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Grigorie Ghica Vel Vistier.

Cod. LXXVII, fila 332.

Taleri 1.938.000 de la 17.000 lude câte 19 taleri,

» 300.000 din bani breslelor pe an,

» 2.238.000 total, bani pe sêma cheltuelilor Domniei și a țerii
595.000 » » poștelor, de la 17.000 lude, câte 35 ta-
leri pe an.

2.833.000

La suma 2.833.000

Se adaogă: 1.071.000 bani lefilor, câte 10 taleri 60 bani la diminie.

3.904.000 taleri.

După acêstă aședare, dajdia de lude pe an se urcà la 212 cu o scădere de 92 taleri 24 bani, din taleri 304 bani 24 ce s'aũ fost chibzuit mai înainte, iar prin sfat de obște.

Boerii mai propun, cã dacã se va adãogi numêrul ludelor de la 17 la 18 mii, sã se scadã dajdiile cu analogie spre ușurarea locuitorilor. Mai cer ca sã se ridice de-asupra acestora rînduelile de fin și orz la grajdurile Domnesci, de unt pentru Țarigrad, de care de transportarea sãrii, și de rechisiții în naturã pentru poște.

În fine se propune lui Caragea, ca dijmãritul sã fie dupã vechinul obiceiũ, câte 14 bani de litrã de la cei fãrã de plocon și câte 13 bani de la cei cu plocon și ploconul bani 80 și plus de la toți câte 4 parale de numêrãtore și câte 2 parale de nume pentru rêvaș.

De la tutunãrit câte 14 bani de stîngen, fãcênd mãsurațorea stîngenilor pe douê margini a locuitorilor cu tutun în lung și în lat. Plocon sã nu se ieã, ci numai câte 2 parale de nume pentru rêvaș.

Pogonãritul strãinilor va fi de 4 taleri, 16 parale de pogon.

Vinãriciul 5 bani de vadrã și obișnuitul pãrpãr, adecã câte 4 parale de vasul de stejar și câte 2 de cel de brad, plus câte 2 parale de nume pentru rêvaș.

Oeritul ce se va cãutã numai tãmna, de ôe și de caprã câte 11 bani de la cei fãrã de plocon și câte 10 bani de la cei cu plocon. Ploconul va fi de 80 bani și de la toți câte 4 parale de numêrãtore și câte 2 de nume pentru rêvaș.

Domnitorul nu numai încuviințezã acêstã întocmire de dãri, dar încã și dă chrisov, tot în Septembrie 1818, de întocmai urmare, în care se laudã însuși cu multe vorbe bune, cã a fost el Domnitorul cel mai milostiv ce a avut țera!...

Și încã la 12 Septembrie, dupã cererea Divanului, scrie Metropolitului, sã deã carte de blãstem și gróznicã afurisenie pentru desãvîrșita ținere și statornicie a noului aședãmînt al dajdiilor:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după obșteasca anaforă de la . . . . ale acestei luni ce ni s'a făcut, bine-voind Domnia-Mea, am hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume le arătăm în Domnăscă noastră întărire de la . . . ale acestei luni, am dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țerii și simțitoare ușurință i fericire a locuitorilor săi, am poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisov al Domniei-Mele, cuprinzător nu numai de cele ce de acun s'a legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări, ce am întocmit Domnia-Mea pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să urmeze aici într'această de Dumne-deu păzită țără, pururea neclintite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvârșit folositore și bine primite obștei și de înși-vă prea osfinția voastră i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obșteasca anaforă, în cât și rugăciune printr'însa ne-ați făcut de a se hotări și blăstem i afurisenie pentru a lor desăvârșită ținare și statornicie, care această obștească rugăciune închipuitoare fiind de rîvna ce o potrivă hrăniți spre al țerii obștesc folos și bine fu primită Domniei-Mele, și iată printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim să se facă o carte de blestem și grôznică afurisenie asupra verî-căruia din trepta bisericescă ori politicescă va cugetă vre-odiniôră după vremi la verî-ce întîmplări, ca să iscălescă ori va iscăli sau pre altul măcar va îndemnă de a se porni sau a iscăli spre cătuși de puțină schimbare sau strămutare (spre paguba țerii) celor întocmite prin Domnescul nostru hrisov de mai sus arătat, unul ca acela să fie sub osînda celui blăstem și afurisenie, care această carte după ce se va iscali de prea osfinția ta i de sfinția lor episcopii, să se iscălescă apoi și de toți cei-l-alți arherei căți se află aici și trecîndu-se atît în condica Mitropoliei, cât și a Domnescului nostru Divan, cât și într'a Visteriei, să se păstreze apoi la sf. Mitropolie, împreună cu acest pitac i cu hrisovul Domniei-Mele, ce s'a dat mai sus; tolco pisali gpd.—1818 Septembrie 12.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

A doua-ți după primirea pitacului Domnesc, Metropolitul dă următoarea carte de blăstem:

Nectarie Milostiiu Bojiu Arhiepiscop i Mitropolit al Ungro-Vlahiei și exarh plaiurilor. Fiind-că după obșteasca anaforă ce de la . . . acești luni s'a făcut către prea Luminatul nostru, Domn, bine-voind și Înălțimea Sa a hotărît a se pune în lucrare și a rămâne legiuite întru statornicie toate câte pe anume se arată în Domnăscă Măriei Sale întărire de la . . . acești luni, ce s'a dat la anaforaua de mai sus arătată, ca unele ce privesc spre folosul țerii și simțitoare ușurări i fericire a locuitorilor săi, s'a poruncit dumné-lui Vel Vistierului, de s'a alcătuit și hrisovul Înălțimii Sale, cuprinzător nu numai de cele ce acum s'a legiuit prin sfat de obște, ci și de cele de mai nainte lucrări ce s'a mai întocmit de către Măria Sa pentru binele obștei, ca cu toate împreună să se păzescă și să se urmeze aici într'această de Dumne-deu păzită țără, pururea neclătite și nestrămutate, cari aceste bune întocmiri, cum că sunt desăvârșit folositore și bine primite obștei, cum și de către smerenia i de obștea dumné-lor boerilor, într'o unire se glăsuesce prin mai sus arătată obștească

anaforă, în cât și rugăciune printr'însa s'a făcut de a se hotări și blestem i afurisenie pentru a lor desăvîrșită ținere și statornicie, care acéstă obștăscă rugăciune înclăpuitore fiind de rîvna ce de o potrivă se hrănesce spre al țerii obștesc folos, s'a bine primit și de cătră prea Luminatul nostru Domn, și prin luminat pitac se poruncește, ca să se facă o carte de blestem cu gróznică și înfricoșată afurisenie, atât asupra verî-cărora din trépta bisericească, cât și politicăscă, cari vor cuteză vre-o dinióră după vremi la verî-ce întimplări, ca să se iscălescă orî va iscăli, sau pe altul măcar va îndemnă de a se porni sau strămutare (spre paguba țerii) cele întocmite prin Domnescul Măriei Sale Irlisov de mai sus arêtat, unul ca acela să fie sub osânda acestui gréu și nedeslegat blestem și afurisenie. Decî, pentru ca să scie și pentru ca să se legiu-escă aceste hotăriri nestrămutate și neclintite de cătră verî-cari, după vremi, sobornicesce scriem acéstă carte cu înfricoșate blestemuri și gróznice neertate afurisenii, asupra verî-cărora, după vremi, parte bisericească și politicăscă, cari, de le vor ține întocmai și nestrămutate, vor fi ertați și blagosloviți, iar când orî-cariî dintr'aceia se vor abate, vrînd a strică cu vre-o scădere dintr'aceste obștești și Domnesci hotăriri, unii ca aceia ca nisce netemători de Dumneđeu și de ale lor suflete, procliți și afurisiți să fie de Domnul Nostru Isus Christos și de 318 Sfinți Părinți de la soborul Nicheii i de tóte sfiutele sobóre, asemenea și de cătră smerenia nóstră i de cătră toți frații arherei ce mai jos se arată iscăliți; parte și lăcaș să aibă la un loc cu Iuda vîndêtorul și cu afurisitul Aria, să-i lovescă cutremurul lui Cain și să-i moștenescă bubele lui Ghezi, să se deschidă pămîntul și de vii să-i înghiță ca pre Datan și Aviron, gemînd și tremurînd să fie pe fața a tot pămîntul, și să intre ca untul-de-lemn blestemul în mațele lui, să nu vadă fața lui Christos, și când se va judecă, să se pue de-a stînga cu pécatoși, și în vieța acesta de tóte ostenele și trudele lui să nu se alégă ca praful în fața vîntului, acéste scriem, amin, amin, amin. —

Nectarie Mitropolit, Costandie Buzeu, Sevastis Dionisie, Dionisie Pogonianis, Ieropoleos Neofit, Acachie Laudichias, Hrisopoleo Lavrentie, Ioanichie Stratonichia. —1818 Septembre 13.

Cod. LXXVII, fila 335.

Nu erau numai cele de sus dările impuse dajnicilor locuitori, câte adecă s'a'au legat cu jurămînt în 1818. Continuă vechile și cunoscutele dări, despre cari menționează actele următore, cu date anteriore:

1). Fumăritul de Bucuresci:

Carte de fumăritul Bucurescilor. Zemle Vlahiscoie. S'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat fumăritul Bucurescilor, ca să aibă a căută acéstă slujbă afară din sf. Mitropolie, episcopiile i mănăstirile cele mari, dumné-lor veliți cele după vechiul obicei sunt de a scuti câte o pivniță și afară din cei ce au Irlisove și cărți de a scuti fumărit, iar cei-lalți toți cei ce vor avé prăvălii i cărciume să aibă a plăti fumăritul după obicei, însă de prăvălie sau cărciumă mare po talerî 5, bani 66, iar de prăvălie sau cărciumă mică de a doua mână po talerî 2 și jumătate bani 36, iar de la prăvălie sau cărciumă mai mică de a treia mână, po talerî 1 bani 48 și nu mai mult, căci se va pedepsi, iar căți sudiți ai străinelor curți țin cu chirie prăvălii să și-l ieă fumăritul acelor prăvălii, să și-l ieă fumarul de la stăpînul prăvăliilor, urmîndu-se după obiceiul ce s'a urmat și în anii trecuți, pentru care poruncim Domnia-Mea dumné-

vostă zabișilor Bucurescilor, pe care îl va arêta mai sus numitul, cã nu se supune a-și plãti fumãritul, pe unii ca aceia sã-i faceți a plãti și fãr' de voia lor ; i saam reche gpd.— 1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV. fila 24.

2). Sãrãritul munșilor :

Carte de sãrãritul munșilor.

Zemli Vlahscoie. S'a dat acêstã carte a Domniei-Mele . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpãrat slujba sãrãritului munșilor, sã aibã a umblã prin tôte satele cele sciute din sud. Saac, Buzëu și Slam-Rîmnic, sã caute acêstã slujbã, și de la toți ômenii ce se îndestulêză cu sare din munși fãr' de banî, sã aibã a luã de la ômenii casnici de om po banî 66, dupã obiceiũ, iar mai mult nu, cã se va pedepsi. Însã acêstã slujbã sã fie volnic a o cãutã pãnã la Sfinșii Apostoli și numai o luare de banî sã fie, iar de la Sfinșii Apostoli înainte sã nu se cuteze a mai umblã. Poruncim Domnia-Mea și dumnê-vostă ispravnicilor de la aceste județe, pe cari îl va arêta mai sus numitul, cã nu se supune a-și plãti sãrãritul, pe unii ca aceia sã-i faceți și fãr' de voia lor a plãti dupã obiceiũ, i saam reche gpd. — 1813 Ianuarie 1.

Cod. LXXV, fila 24 v.

3). *Iratul cazanelor de poverne.* La 1814 s'a infiinșat acest irat în folosul celor doi Vornici : de politie și al Obștirilor, cu actele urmãtore :

Cãrși la tôte județele pentru iratul cazanelor.

Zemli Vlahscoie. Fiind-cã între alte bune întocmiri la iratul boerilor, care cu sfat de obște, prin hrisovul Domniei-Mele, ce am dat, se cuprinde și acêstã, cã doi din dumnê-lor veliși Dvornici, al treilea și al patrulea, cari nu aveaũ pãnã acum nici un irat, sã aibã de aci înainte a luã de la tôte povernele sau velnițe negușãtoresci vericãte cazane se vor aflã, fãcend rachiũ de negușãtorie în tãtã țera Domniei-Mele, de fieș-care cazan po taleri 15, din cari taleri 7 parale 20 sã se ieã de cãtrã dumnê-lui Vel Dvornicul al treilea și taleri șapte și jumãtate de cãtrã dumnê-lui Vel Dvornicul al patrulea, iar velnițele i povernele i cazanele vericãte vor fi în tãtã țera, mãnãstiresci i boeresci, de la Vel Ban pãnã la Clucer de arie, asemenea și jupãnesele cele vëduve de acêstã trêptã, acelea sã fie apërate și nedajnice întru nimic, iar cãnd se vor da și acestea în arendã, sã plãtescã arendași acei po taleri 15 de cazan, ca unul ce se negușãtoresce cu povarnã, precum se urmêză și la vama grãului, și cazanele cele mici ale locuitorilor țeranî, ce le aũ pentru folosul și negoșul lor, sã fie cu totul apërate de acêstã rëspundere ; decî dupã cuprinderea hrisovului Domniei-Mele s'a dat Dumnêscã Nãstrã carte la sud . . . lui . . . ce s'a orînduit de cãtrã dumnê-lor veliși Dvornici, ca sã aibã volnicie a umblã în tot judeșul acesta și de la acei ce se cuvine a luã dupã cuprinderea de mai sus, sã ieã de fieș-care po taleri 15 ; pentru care poruncim dumnê-vostă ispravnicilor ai judeșului, sã dați tãtã mãna de ajutor orînduitului, ca sã pãtã strînge acest venit fãrã cusur, cum și împotrivã sã nu îngãduiș a cere și a supërã pe aceia, cari nu sunt datorați la acêstã dare. I saam reche gpd.--1814 Octobre 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Contra acestui avaeet se ridicã mari reclamați. Atunci Vodã scrie ispravnicilor :

Zemli Vlahischoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. sănătate, din multe jălbi ce au venit la auđul Domniei Mele din partea locuitorilor, ne-am înscințat Domnia Mea, că slujbașii ce sunt orînduiți pentru strînsul și căutarea slujbei cazanelor, ce este irat al dumné-lor veliților Vornici al treilea și al patrulea, urmând în potriua cuprinderii Domnescului nostru hrisov, fac năpăstuirii locuitorilor în feluri de cli-puri, ci dar ca să lipsescă acest fel de năpăstuitóre urmare și să nu se îndrăznescă slujbașii a se abate cătuși de puțin din cuprinderea hrisovului, iată într'adins cu deslușire vi se scrie și vi se poruncesce în ce chip au să urmeze slujbașii en strîngerea acestui avaet:

1). De la velnițele i povernile saũ cazanele ce lucréză rachiũ orĩ mănăstirescĩ saũ boerescĩ, de vor fi pânã la vel Clucer de arie, nu au a cere slujbașii nici un ban, ci să fie apêrați, iar când acei stăpâni ai lor le vor da în arendă și va lucrã cu dîn-sele arendaș pentru neguțãtoria sa, să plătescã acel arendaș câte talerĩ 15 de cazan.

2). De la vel Clucer de arie, între carĩ sunt și privileghiații, în jos pânã la locuitorii țeranĩ, adecã birnicii cãți vor avẽ velnițe, poveriũ saũ cazane, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțãtorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte fi de mai multã sumã decãt pânã la cinci-spre-đece, mult douẽ-đeci vedre), toți aceia să plătescã câte talerĩ 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnici, de vor lucrã cu cazane mici rachiuri, fie mãcar și pentru neguțãtorie, să nu fie supêrați cãtuși de puțin; iar cãți și din locuitorii birnici vor avẽ orĩ poverni, orĩ velnițe. orĩ cazane mari, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțãtorie, și aceia să fie datorĩ a plãti câte talerĩ 15 de cazan ca și cei-lalți.

Sã se ferescã însă slujbașii a face cãtuși de puțin catahrisis în vre-un fel de chip, saũ să cêrã avaet de la dajnicii acestui venit, numai cãți se va întãmplã să gãsescã prin casele lor vre-un cazan mare saũ mic în care să fie lucrat în anii trecuți rachiũ, iar nu și într'acest au, cãci când și acum în urma acestiĩ porunci a Domniei-Mele, ce cu deslușire se aratã mai sus, se va dovedĩ vre-unul din slujbași cã au urmat în potrivã, să scie unul ca acela, cã dupã ce il vom îndatorã de va întorce îndoit ceea-ce va luã rêu, apoi il vom și pedepsi cu strãșnicie, chiar acolo la fața locului, ca să se facã pildã și altora, și ca să fie sciutã acestã poruncã tuturor de obște, numai de cãt să puneți a se scôte copii întocmai și să orînduiți a se ceti prin tôte satele în auđul obștei, care acele copii dupã ce se vor ceti, să le și iscãlêscã în dos preoțiĩ, pãrcãlabiĩ i caimacamii satelor, prin încredințare cã le-au auđit și le-au înțeles și să le trimiți aici la Divanul Domniei-Mele. I saam reche gpd.

1814 Novembre 6.

Cod. LXXIV, fila 154 v.

Contra acesteĩ taxe puse pe rachiuri și *țuici* (cãci țeranii la munte nu făceau rachiuri, ci *țuică* din prune, deși nu erã cu acest nume în comerciũ, ci cu cel de rachiũ), se agitaũ, pe lãngã țeranĩ, și cãrciumarii din Bucurescĩ. Vodã și Divanul, emoționați de acestã agitare, rêtãlmãcesc pitacele anteriore, đicend, în 1816, cã n'au fost cuprinse cãrciumile din Bucurescĩ în noul avaet și deci le scutesc. (1)

(1) *Iũ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahischoie.*

De vreme ce în hrisovul saũ poruncile Domniei-Mele ce s'au dat pentru acest irat al cazanelor, nimic nu se cuprinde pentru politia Bucurescilor și nici cã au

Iată și un act relativ la abusuri în perceperea dării cazanelor:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Intocmai după această anaforă a dumné-lor veliților Vornici, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pârații slujbași a face jăluitorilor câtuși de puțină supărare mai mult peste orînduēla și cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim și dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, să se deă jăluitorilor și copie a acei periode de hrisov, ade-verită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mâinile lor, spre a nu puté slujbași să le facă în potrivă supărări.—1814 Octobrie 12.

(Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Înălțimii Tale ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor i preoților din satul Crângul de jos ot sud Vlașca, luând sēnia am vădūt arătarea

avut vre-o supărare de plată rachierii, nici de la Cămara gpd., de când s'a întocmit acest irat și până acum, după pliroforia ce ne dă dumné-luī Vel Logofetul printr'acastă anaforă; pentru acel dar cuvînt și pentru cele-l-alte câte mai jos se arată, nici o dreptate nu sū cumpărătorii acestuī irat la cererea ce fac, ci poruncim Domnia-Mea ca jăluitorii să fie apērați de plata acestuī avat.—1816 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dă la această jalbă a rachierilor și cărciumarilor de aici din politia Bucurescilor, făcēnd cercetare vēdūi cuprinđēndu-se în Luminat hrisovul Măriei Tale, unde este orînduit acest irat al cazanelor, că scrie a luă de la tōte povernile saū velnițele neguțătoresci, veri-câte cazane se vor află, făcēnd rachiū de neguțătorie în tōtă țera, să deă pe fieș-care cazan po taleri 15, iar boerii i mănăstirile până la Clucer de arie, să nu se supere, cun și cel-l-alți locuitori ce vor face de trebuința caselor lor, după care s'aū dat și iuminate cărțile Măriei Tale, pe 17 județe, poruncitōre cătră ispravnici, atāt în anul trecut cât și într'acest următor an, la cei ce aū cumpērat iratul acesta de la dumné-lor veliții Vornici al treilea și al patrulea, iar pentru cărciumari saū rachieri, cari țin prāvālii în politie de fac vutcă și alte rachiuri osebite, nu se cuprinde nimic, precum se vede și urmăză că nu s'a făcūt vre-o poruncă pe Bucuresci, care este osebită de isprāvnicaturī, iar mai virtos că politia Bucurescilor are fumărit, căminărit, vamă și alte ajutorințe ce fac isnafurile i cheltueli grele, cumpērānd lemnele scumpe, iar velnițele pe afară nu aū nici unele de acestea, mai virtos că până acum n'aū fost supērați, că acum li se cere fār' de a avē poruncă de la Măria Ta, dată pe Bucuresci, ci de va fi primit Măriei Tale, cu cuviință ar fi, ca să aibă osebite rachierii și cărciumarii din politia Bucurescilor pentru alte dări și havalele ce aū, saū precum mai bine se va chibzui de înaltă înțelepciunea Înălțimii Tale, se va da poruncă de urmare. — 1816 Ianuarie 15.

Vel Logofet.

Cod. LXXXII, fila 251.

ce fac, cât și cuprinderea luminatului! hrisov al Măriei Tale, după care s'a dat și luminate cărți la mâna celor orînduiți cu stringerea acestui irat al cazanelor și de va fi precum arată, se vede că sunt supărați în potrivă; și ca să nu se facă luare nedreptă, nici să cêră de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofătul, ca să le dea copie de periodis al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât și deosebit să se poruncască și dumné-lor ispravnicilor județului, ca să nu îngăduască slujbașii a supêră pe locuitorii împotriva hrisovului și a luminatei cărți a Măriei Tale, ce are slujbașii la mână, ci numai de acolo, de unde i se orînduiesce a lua, de acolo să se facă și împlinire, de care arêtam Înălțimii Tale.—1814 Octobrie 7.

Grigorie Bălăceanu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

1815 Ianuarie 12. S'a făcut carte deschisă la mâna Șêtrarului Petre, ce se află la sud. Saac, cu îndreptarea așezămîntului cuprinđetor ponturilor ce s'a dat către ispravnicii județelor pentru avaetul cazanelor, ca să cerceteze și aicea și, unde va găsi luare în potrivă poruncii, să pue să întórcă înapoi. (1)

Cod. LXXIV, fila 170.

Reclamațiunilor țêranilor de la munte, Vodă le face ôre-care conce-siune prin actul de mai jos :

Cărțile ce s'a dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octobrie 12, iratul Vornicieș.

Zemli Vlahscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vê facem în scire că pentru iratul dumné-lor veliților Dvornici, al treilea și al patrulea, care cu sfat de obște prin hrisovul Domniei-Mele, încă din anul trecut s'a întocmit a se lua de la povernile său velnițe neguțătoresci, care se vor află făcênd rachiû de neguțătorie în tótă țêra Domniei-Mele, să ieă de fieș-care cazan po talerî 15, și pentru mai buna întocmire după multele jălbi ce au venit la auđul Domniei-Mele, iarăși din anul trecut, la Novembre 6, am făcut Domnia-Mea ponturi cu deslușire cum are să se urmeze și s'a trâmîs la tóte județele, carî ponturi se arată mai jos, spre a se urmă și a se păzi și acum am dat dar acêstă carte a Domniei-Mele la mâna . . . . . ce s'a orînduit de dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patrulea, ce prin scirea dumné-lor ispravnicilor să caute acest huzmet, cu urmare după cum mai jos se cuprinde întocmai, însă :

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Credincios boerule al Domniei-Mele Biv Vel Șêtrare Petre, fiind că din madéua huzmetului cazanelor au rēmas asupra Serdarului Iancu Cătuneanu talerî 10,125, fiind fost orînduit primitor banilor acestui huzmet, bez talerî 3000 ce s'a răspuns la dumné-lui Stolnicul Aleco Vilara huzmet iar, după chiar socotêla cea iscălită de numitul Cătuneanu, care se vêđu și de cătră noi, strașnic poruncim Domnia-Mea, să faci taxil acești banî negreșit de la mai sus numitul, și fiind-că tot în acea socotêlă arêtă Cătuneanul, că el a răspuns baniî la Căminarul Cocorêscul, își va căută deosebit cu Cocorêscul. Tolco pisah gpd.—1815 Februarie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV, fila 174 v.

V. A. Urechidă.—Tom. X. Partea B.—Istoria Românilor.

10

1). De la velnițele sau povernile sau cazanele ce lucrăză rachiul, orî mănăstiresci sau boeresci de vor fi, până la Vel Clucer de arie, nu aŭ a cere slujbașii nici un ban, ci să fie apërate, iar când acei stăpâni ai lor le vor dă în arendă și va lucră cu dînsele arendașii pentru neguțătoria sa, să plătescă acel arendaș câte taleri 15 de cazan.

2). De la Vel Clucer de arie, între cari sunt și toți privileghiații în jos până la locuitorii țeranî, adecă birnici câți vor avé velnițe, poverni sau cazane, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțătorie, iar nu pentru trebuința caselor lor (care acea trebuință nu pôte a fi de mai multă sumă decăt până la 15 mult 20 vedre), toți aceia să plătescă câte taleri 15 de cazan.

3). Toți locuitorii birnici de vor lucră cu *cazane mici, fie măcar și pentru neguțătorie*, să nu fie supërați cătuși de puțin, iar câți și din locuitorii birnici vor avé orî velnițe orî poverni, orî cazane mari, lucrând într'insele rachiuri pentru neguțătorie, și aceia să fie datorî a plăti câte taleri 15 cum cei-l-alți.

Să se ferescă însă slujbașii a nu face cătuși de puțin catahrisis în vre-un chip sau să cêră avaet de la dajnicii acestui venit, numai căci se va întâmplă să găsescă prin casele lor vre-un cazan mare sau mic, în care să fi lucrat în anii trecuți rachiū, iar nu și într'acest an, căci când și acum în urma aceștii porunci a Domniei-Mele, ce cu deslușire se arată mai sus, se va dovedî vre unul din slujbași, că a urmat împotrivă, să scie unul ca acela că, după ce-l vom îndatoră a plăti îndoit ceea-ce va luă rău, apoi îl vom și pedepsi cu strășnicie chiar acolo la fața locului, ca să se facă pildă și altora, i saam receh gpd.—1815 Octobre 12.

Cod. LXXV, fila 135.

Țeranii din județele muntene nu vëd, pentru ce cărciumarilor din Bucuresci Vodă le-a putut ardică darea pe rachiuri și nu și lor, cari produceau mai mult pentru propria lor casă. Ei se opun și chiar resping forța publică venită în favorul taxildarilor iratului cazanelor. Cum anul 1816 fû și acel al unei agitațiuni de o natură mai periculoasă, aceea a unor cete de panduri din județele Oltene, Caragea simți că e prudent pentru domnia lui a suprimă peste tot avaeul acesta supërat al velnițelor și cazanelor. El dete decî următorul pitac:

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Prea osfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșu episcopî și dumné-vôstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, binele nu este bun când are sfîrșituri rele, adecă cugetând cine-vași a face bine cătră altul și apoi cu pricinuirea acelui bine, isvodindu-se de cătră alții răutăți, acea faptă bună nu mai are ființă de bine; ca când am dice Domnia-Mea (precum avem pururea Domnăscă și părintăscă îngrijire pentru locuitorii Domnescii năstre țeri de a-i mângâia și a-i ocroti spre a lor odihnă și bună petrecere), asemenea îngrijind și pentru trépta boerăscă (iar mai ales a celor ce se află slujind) de a-i ajutoră cu facere de bine, îngrijit-am și pentru dumné-lor veliții Dvornici al treilea și al patruilea de a le face un irat al dregătoriei dumné-lor și așa, prin Domnescul nostru hrisov, încă de la let 1814, am întocmit pe séma acestor două dregătorii, precum vë este sciut, de a plăti cei ce lucrăză rachiuri cu velnițe i cazane un avaet hotărît, care cătră aceia nu ar

fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliiji Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor; n'a apucat însă a se uscă bine cernéla scrisorii hrisovului și au început cumpărătorii și slujbașii acestui irat a urmă prin țără asupra locuitorilor feluri de catahrisis, de hrăpire și năpăstuiră cu numirea acestui avaeț, în cât de multe ori și cercetători am trimis prin județe de au împlinit acele nedrepte luări, dar nimic n'am folosit, căci unde așteptam a vedé, de nu desăvirșită conține, măcar scădere ôreși-care a aceștii felurimi de jafuri, împotrivă, din neconținutele jălbi ale locuitorilor, ce pe tôte țilele ni se dau, vedem în ființă o creștere și adaos al acestui rău cătră obștea locuitorilor, care obștesc rău și pagubă fiind cu neasemănare mai mare și mai simțitor decât folosul ce dobândesc două obraze și ne mai putându-l suferi, iată hotărîm: ca de acum înainte să se ridice cu totul darea acestui avaeț și vom chibzui Domnia-Mea ce alt irat să orînduim; dar pentru că dumné-lor veliiji Dvornici au apucat de l-au vîndut pe acest an, și fiind-că de la vinđare până acum a trecut îndestulă vreme, în care au avut cunipărătorii pas a strînge acest venit în cât vor fi apropiind a-l istovi, ca unul ce se strînge din velnițe i cazane, ce nu se pot tăinu, iar mai virtos materiile din cari se lucrăză rachiul și nu este ndoelă că nu trebuiesc multe luni spre a le puté face catagrafia slujbașii fie-căruia iudeț și a strînge venitul lor, a căruia strîngere și căutare putem đice, că se asemănă cu căutatul dijmăritului său al oeritului, de aceea dăm Domnia-Mea cumpărătorilor soroc hotărît până la sfirșitul viitorului Februarie, ca până atunci să împlinescă a strînge și a istovi acest avaeț, cu urmare întocmai după Domnescile năstre porunci, ce sunt date mai dinainte prin publicație și apoi să conteneze cu totul; pentru care și poruncim dumné-văstră veliilor logoféți de Țera-de-sus și de jos, ca într'acestași chip să se facă Domnescile porunci de publicație prin tôte județele cătră ispravnică, poruncindu-li-se strașnic de a priveghia fôrte, ca să nu se abată cum-vași slujbașii acestui irat în luare de un ban mai mult peste chipul și cuprinderea Domnescilor năstre porunci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedî, în-și-și ispravnică vor fi pedepsiți și sub grea răspundere. Tolco pisah gpd. — 1816 Ianuarie 26.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 236.

Publicații la tôte județele cătră ispravnică pentru ertarea iratului cazanelor, a nu mai fi.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumné-văstră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate. Vă facem Domnia-Mea în scire, că după cum am avut și avem pururea Domnescă și părintescă îngrijire pentru locuitori, de a-i mângăia și a-i ocroti, spre a lor bună odihnă și petrecere, asemenea am îngrijit și pentru trépta boerescă, iar mai ales pentru cei ce se află slujind, de a-i ajutură cu facere de bine; îngrijit-am dar și pentru dumné-lor veliiji Dvornici al treilea și al patrulea, de a le face un irat al dregătoriei dumné-lor și așa prin Domnescul nostru hrisov, încă din let 1814 am întocmit pe séma acestor două dregătorii, precum vè este sciut și dumné-văstră, de a plăti cei ce lucrăză rachiuri cu velnițe i cazane un avaeț hotărît, care cătră aceia nu ar fi fost simțitor, iar cătră dumné-lor veliiji Dvornici al treilea și al patrulea de folos și ajutor, dar n'a apucat a se

uscă biue cernéla scrisorii hrisovului și au început cumpărătorii și slujbașii acestui irat a urmă priu țără asupra locuitorilor feluri de catahrisis și uăpăstuirii cu hrăpirii în uumirea acestui avaeț, în cât de multe ori și cercetătorii am trimis priu județe de au împluit acele uedrepte luări, dar uimic uu am folosit, căci unde așteptam a vedé, de uu desăvîrșită conteuire aceștii felurimi de jafuri, în potrivă, diu ue. conținutele jălbii ale locuitorilor, ce pe tôte zilele ui se dau, vedem în fiiuță o creștere și adaos al acestui rău cătră obștea locuitorilor, care acest obștesc rău și pagubă fiiud cu ueasemăuare mai mare și mai simțitor decât folosul ce dobândesc două obraze, și ue mai putându-l suferi, am hotărît, ca de acum înaiute să se ridice cu totul darea acestui avaeț; dar pentru că dumné-lor veliții Dvoruici au apucat de l-au vîndut pe acest an și fiiud-că de la viuđare și pâuă acum au trecut iudestulă vreme, în care au avut cumpărătorii pas a strînge acest venit, în cât vor fi apropiud a-l și isprăvi, ca uuul ce se strînge diu veluițe i cazaue ce nu se pot tăiuu, iar mai vîrtos materiile diu cari se lucréză rachiul și uu este iudoelă, că uu trebuie multe luui spre a le puté face catagrafia slujbașii fieș-căruia județ și a strînge venitul lor, a căruia strîngere și căutare putem đice, că se aseméuă cu căutatul dijmăritului său al oeritului; de aceea dăm Domuia-Mea cumpărătorilor soroc hotărît pâuă la sfîrșitului aceștii următore luui Februarie, ca pâuă atunci să îngrijescă a-și strînge și a-și istovî acest avaeț cu urmare iutocmai după Domuescile Nôstre poruuci, ce suut date de mai înaiute priu publicație, și apoi să conteueze cu totul; pentru care și poruucim dumué-vôstră ispravuicilor ai județului, să priveghiați fôrte spre a uu se abate slujbașii acestui irat în luare de baui mai mulți peste chipul și cupriuderea Domuescilor Nôstre poruuci, căci ori-ce în potrivă urmare se va dovedi, iuși-și dumué-vôstră veți fi pedepsiți și sub grea răspundere; și spre a fi sciută ridicarea acestui irat în tótă vremea, să se trecă acéstă Domuescă a Nôstră carte în coudica județului, după care și scoțendu-se copii, să se trimiță pe la zapcii plășilor, spre a le ceti priu tôte satele, ca să scie și ei, și fiți săuătoși. — 1816 Februarie 2.

Cod. LXXIV, fila 327 v.

Publicațiunile ce s'au făcut la 9 județe, adccă la Focșani, la Buzéu, la Prahova, la Olt, la Teleorman, la Ilfov, la Ialomița, la Vlașca și la Dâmbovița, pentru rămășița cazaueilor.

Milostiiu Bojiu Io Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoie

Dumué-vôstră ispravuicilor ot sud. . . . . săuătate. Vă facem în scire, că sfîrșitul și cuviutul sorocului ce am dat Domuia-Mea priu publicații pâuă la sfîrșitul trecutului Februarie, pentru conținerea venitului huzmetului cazaueilor uu a fost ca să păgubim cumpărătorii huzmetului de dreptul lor (precum se face acéstă dovadă tot diu cupriuderea acelor poruuci, unde đicem, că au iudestulă vreme pâuă la sfîrșitul trecutului Februarie să istovescă strîngerea acestui veni), ci ca să scape odată locuitorii de smăciuările slujbașilor; căud dar ori diu îndărătuicia celor ce au fost datorii la plata acestui avaeț, după ce au vędut Domuescile nôstre poruuci, sau diu uelugrijirea dumué-vôstră, uu vor fi putut în adevěr cumpărătorii acestui huzmet, precum mai sus au jăluit, a-și strînge și a-și istovî acest drept și cauouisit irat, uu este cu cuviuță pentru ale altora greșeli să rămăe ei păgubași acestui huzmet, diutr'acel județ, făr' de a se mai încuugiură ei priu județ, să-i aduceți înaiutea dumné-vôstră, unde să deă foi de numele celor ce suut datorii a plăti și u'au plătit,

carî foi cercetându-le, câţi vor fi după cuprinderea ponturilor îndatoraţi la această plată, să aveţi a face dumné-vóstră împlinire cu urmare întocmai după poruncile de publicaţii ce am dat Domnia-Mea, făr' de a vă abate cătuşi de puţin în vre-o catahrisis, adecă orî mai mult a împlini de la cei datorî, peste cuprinderea numitelor porunci ale Domniei-Mele, saú slujbaşilor a le cere ruşfeturi, căci avem a face într'adins cercetare pe sub cumpăt. şi dovedindu-vă în cătuşi de puţină împotrivă urmare, veţi fi înşi-vă dumné-vóstră sub grea răspundere şi învinovăţire. I saam rezech gpd. — 1816 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV, fila 240.

Chiar din primele zile s'aú făcut abusuri cu darea, cum probéză şi aceste acte:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Intocmai după această anaforă a dumné-lor veliţilor Vorniei, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai judeţului, să faceţi urmare, neîngăduind nici într'un chip pe pîrâţii slujbaşi a face jăluitorilor cătuşi de puţină supărare mai mult peste orînduála şi cuprinderea Domnescului nostru hrisov, după care poruncim şi dumi-tale, Vel Logofete de Téra-de-sus, să se deă jăluitorilor şi copie a acei periodos din hrisov, adevărită cu iscălitura dumi-tale, ca să o aibă la mînilor lor, spre a nu puté slujbaşii să le facă în potrivă supărări. — 1814 Octobrie 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălţate Dómnne,

După luminata porunca Măriei Tale ce ni se dă la această jalbă a locuitorilor din plaiul despre Buzău sud Saac, luând séma am vădút arătarea ce fac, cât şi cuprinderea luminatului hrisov al Măriei Tale, după care s'aú dat şi luminate cărţi la mîna celor orînduiţi cu strîngerea acestui irat al cazanelor, şi de va fi, precum arată, se vede că sunt supăraţi în potrivă, ci ca să nu se facă luare nedréptă, nici să se céră de acolo de unde nu se cuvine, găsim cu cale, să fie luminată poruncă, atât cătră dumné-lui Vel Logofătul, ca să le deă copie de periodos al cuprinderii luminatului hrisov pentru iratul acesta al cazanelor, cât şi deosebit să se poruncéscă şi dumné-lor ispravnicilor ai judeţului, ca să nu îngăduéscă pe slujbaşi a supără pe locuitori în potriua hrisovului şi a luminatei cărţi a Măriei Tale, ce aú slujbaşii la mîna, ce numai de acolo de unde i se orînduesce a luă, de acolo să se facă şi împlinire; de care arătăm Înălţimii Tele. --- 1814 Octobrie 14.

Vel Vornic.

Tutunăritul (1) se arendă în primul timp deosebit, aşă în 1813 până la 1816. În anul acesta s'a luat de un stîngen de cultură câte 17 parale fără de plocon şi numai câte 2 parale de răvaş de nume. Culturile privilegiaţilor sunt scutite de această taxă. Nici chiar pandurii

(1) *Carte de slujba tutunăritului.*

Zemle Vlahiscoie Vîndarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1813, după trebuinţele cele învederate, s'a hotărît, cu sfat de obşte, să se ieă de un stîngen câte şeece parale şi măsurătoarea să se facă cu stîngenul ce se va da de la Vistierie înfierat, mē-

din județele oltene nu sunt scutiți, ceea-ce nu puțin îi supără și contribuie la agitațiunile lor.

surându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjenii va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȋis mai sus, câte ȋece parale făr' de plocon, numai câte douē parale de răvaș de nume, și slujbașii tutunarii să fie datori a da răvașe de plată iarăși cu suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătorea cu cotul ce se urmă din vechime, se făcea cu catahrisis, făcându-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătorea cu stinjenul s'a gasit mai dréptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătorea cu stinjenul. Vinȋdarea însă a tutunăritului este afară de cei privilegiați și cei ce au hrisóve i cărți Domnesci de scutélă, iar cei-lalți toți, cum și pandurii din patru județe ot peste Olt, au să plătescă tutunăritul, precum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma hotărită, că apoi ceea-ce se va dovedî, prin cercetările ce sunt a se face, că au luat mai mult prin catahrisis, va fi silit, nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi să se vinȋdă huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezășul cu acel cumpărător, ca să nu se facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, că nici acela nu va scăpa de pedépsă. Decî cu acéstă orînduélă s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . ce s'a orînduit de dumné-lor boerii cumpărători cu tutunăritul la sud . . . . . să aibă volnicie a căută slujba și cu stinjenul ce i se va da pecetluit de la Visterie să măsóre și să ieă și banii, cu urmare precum se cuprinde mai sus, să nu îndrăznescă însă a pune în măsurătore și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun seménat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun și mai mult să nu se îndrăsnescă a cere ce-vași cu nici un fel de numire, nici conace făr' de plată să nu facă, ci orî ce le va trebui, să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următor, se va pedepsi. Și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să îngrijiți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele; i saam receh gpd.—1813 Maiú 20.

Cod. LXXV, fila 68.

Cărți de tutunărit pe județe, la let 1816.

Zemli Vlahiscoie. Vinȋdarea tutunăritului pe anul acesta cu let 1816, după trebuinȋele cele învederate, cu sfat de obște s'a hotărit, să se ieă de un stinjen câte parale 17 și măsurătorea să se facă cu stinjenul ce se va da de la Visterie înhierat, măsurându-se locurile de tutun în lat și în lung și pe câți stinjenii va eși, să plătescă de stinjen, cum s'a ȋis mai sus, câte parale 17 făr' de plocon, numai câte douē parale de răvaș de nume să ieă, și slujbașii tutunarii să fie datori a da răvașe de plată iarăși pe suma banilor și cu suma stinjenilor, căci măsurătorea cu cotul, ce se urmă din vechime, se făcea cu catahrisis, făcându-se multe năpăstuirii locuitorilor, iar măsurătorea cu stinjenul s'a găsit mai dréptă; de aceea s'a hotărit a se urmă măsurătorea cu stinjenul; vinȋdarea însă a tutunăritului este afară din cei privilegiați și cei ce au hrisóve i cărți Domnesci de scutélă, iar cei-lalți toți, cum și pandurii din patru județe ot preste Olt, au să plătescă tutunăritul, cum mai sus se cuprinde, și de va fi ca să se caute slujba de cumpărătorul județului, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor cu luare de bani mai mult peste suma

Pogonăritul străinilor continuă a se arendă cu taxa de 4 tal. 16 parale de tot pogonul. (1)

Fumăritul bălților, adecă taxa pe dreptul de a pescui fără de plată în bălțile statului, peste Olt se plătesce 66 bani de fie-ce casă. (2)

hotărîtă, că apoi ceea-ce se va dovedî prin cercetările ce sunt a se face, că aŭ luat mai mult prin catalhrisis, va fi silit nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei; iar de va fi ca să vină huzmetul la altul, îndatorat să fie a se chezașul cu acel cumpărător ca să nu facă cătuși de puțină năpăstuire locuitorilor, căci în potrivă urmând, nici acela nu va scăpa de pedepsă; deci cu acéstă orînduélă s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . ce s'a orînduit de cumpărătorul acestui huzmet cu tutunăritul la sud Dolj, să aibă volnicie a căută slujba și cu stînjenu ce i se va da pecetluit de la Visterie să măsore și să ieă și banii, cu urmare precum se cuprinde mai sus; să nu îndrăznescă însă a pune în măsurătoare și loc fără tutun, cu cuvînt că ar fi avut tutun semănat și nu s'a făcut, ci numai loc în care va fi tutun, și mai mult să nu se îndrăznescă a cere ce-vași cu nici un fel de numiri, nici conace fără de plată să nu facă, ci ori-ce le va trebui să le cumpere cu bani gata, că dovedindu-se în potrivă următori, se vor pedepsi, și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului să îngrijiți a se urmă întocmai, precum poruncim, dându-le și ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam reech gpd. (precum și ruptași cei noi să plătescă). — 1816 Iunie 1.

1817 Iunie 1, asemenea s'a făcut.

Cod. LXXV, fila 156 v.—159.

(1) *Carte de pogonăritul străinilor.*

Zemli Vlahiscoie. S'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu lét 1813 aŭ cumpărat slujba pogonăritului străinilor la sud . . . . . să aibă volnicie printr'acéstă carte a orîndui ómeni, să caute slujba și măsurându-le viile ce aŭ aici în pămîntul țerii, de la străinii cari nu sunt legați cu dajdie la Visterie, drept, după obicei cu stînjenu cel pecetluit, ce i se va da de la Visterie, să aibă a luă de tot pogonul po talerî 4 parale 16, iar mai mult să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi; și slujbași ce vor umblă cu acéstă slujbă pentru mîncarea lor și a cailor lor supărare sau cheltuélă locuitorilor să nu facă, ci tóte, ori-ce le va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să aibă a le cumpără, iar fără plată să nu se îndrăznescă a luă, că se va pedepsi, urmând însă cu căutatul acestei slujbe după obiceiul ce va fi urmat și în alți ani mai dinainte. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor, să îngrijiți de a nu se face urmări în potrivă, i saam reech gpd. — 1813 Maiu 20.

211.000, adecă două sute un-spre-dece mii s'a vîndut dijmăritul la dumné-lui Vel Spătarul și Vel Postelnic.

Cod. LXXV, fila 68, v.

(2) *Carte de fumăritul bălților.*

Zemli Vlahscoie. După obicei s'a dat acésta carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu lét 1813 aŭ cumpărat fumăritul bălților, ca să aibă a căută acest venit și a luă de la ómenii ce sunt ședători la satele cele sciute de lângă bălți în

Goștinăritul din totă țera. În 1813 de la rîmătorii exportați, taxa este de 8 bani de rîmător, dacă exportatorul e pămîntean. Exportatorul sudit e scutit de această taxă, plătind numai vama de 3 la sută. (1)

Acești 8 bani este taxa în favoarea Căimăcămiei Craiovei, dar exportatorul mai are de plătit 4 parale de rîmător, havaet al ispravnicilor județului respectiv de peste Olt, dar nu și pentru ispravnicii din celelalte 12 județe de dincóce de Olt. Adevărata taxă însă de trecere este de 4 taleri de părechea de rîmători și în plus vama. Sudiiți fiind scutiți de aceste taxe, fie-cine înțelege lesne, cât eră ea de odioasă pentru pămîntenii și cum sudiiți, înțelegeți cu pămîntenii, frustrați fiscul de această taxă, trecînd oile ca oi sudețesci. (2)

5 județe ot preste Olt, care se îndestulăză cu pescele bălții făr' de bani, de totă casa po bani 66, iar mai mult să nu se îndrăznescă a lua, că dovedindu-se se va pedepsi; însă această slujbă după obiceiū are să o caute numai până la sfinții Apostoli; înainte nu are a mai umblă. Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, să dați mână de ajutor mai sus numitului, ca să pótă strînge venitul acesta; i saam rezech gpd. — 1812 Ianuarie 1.

Asemenea două cărți ca acestea s'au făcut pe 12 județe de dincóce de Olt.

(1) *Carte de goștinărit.*

Zemli Vlahscoie. Dat-am Domnésca Nóstră carte . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba goștinăritului din totă țera, ca să aibă volnicie a căută această slujbă în cinci județe ot preste Olt, urmînd întocmai după mijlocul ce se cuprinde mai jos, ca să ieă goștinărit numai de la rîmătorii ce es afară din țera, iar de la rîmătorii ce nu es afară din țera n'are a cere goștinărit; decî dar, căți, orî din neguțători, orî din străinii carî strîng rîmători de neguțătorie și vor vré a-i scóte afară din țera, orî la ce parte, de la acei rîmători ce vor eși din țera, să ieă goștinăritul deplin, după vechiul obiceiū, de un rîmător bani opt, iar de va fi sudit adevărat acel ce scóte rîmătorii din țera și vor fi vitele adevărate ale suditului, cumpărate de el, iar nu alt meșteșug, de la acel sudit nu are să ieă goștinărit, plătind însă suditul vama la sută trei, la vameșul schelei. Poruncim Domnia-Mea și dumné-vóstră ispravnicilor de prin județe, pe carî îi va arătă mai sus numitul, că nu se supune a plăti, să-i supuneți a plăti și fără voia lor a da goștinărit, după cum se cuprinde mai sus; i saam rezech gpd.—1813 Ianuarie 1.

Asemenea două cărți s'au făcut pe 12 județe de dincóce de Olt, bez schela Căinenilor Cod. LXXV, fila 25 v.

(2) Ponturile cu carî se dă în vîndare pe acest următor an, socotindu-se de la Aprilie 1 cu let 1813 până la sfîrșitul lui Martie cu let 1814, slobodenia trecerii rîmătorilor în Transilvania, prin schelele din tot cuprinsul țerii, adecă Vălenii, Cămpina, Vâlcanul și Mehadia.

1). Cel ce se va arătă de cumpărător, să deă mai întâiū chezășie vrednică de cre-di-nță pentru răspunderea banilor în vreme și apoi să ieă asupra-i acest huzmet.

2). Slobod este veri-cine va voi să trecă în Transilvania rîmători, prin scirea vameșului din partea locului și a cumpărătorului acestui contract.

3). Cumpărătorul are să ieă havaet de la toți cei ce vor trece rîmători în Tran-

Dijmăritul a fost sporit în Maiu 1813 pe cuvînt că este deficit la Visterie. Acéastă dare n'o plătesc Metropolia, Episcopiile, boerîi cu caf-

silvaia, de păreche po talerî 4, și trecătorul are voe să răspundă uumitului acești bauî, bez vaua ce este îndatorat să plătescă vameșului diu partea locului, pe la tôte schelele, după catalogul vămilor și bez parale, opt de uu rîmător ale Caimăcămiei Craiovei i parale patru tot de la uu rîmător ale ispravnicilor județului, pentru rîmătorîi ce vor trece pe la schelele diu județele ot peste Olt, care aceste căte parale opt și căte parale patru aû să se răspundă de cătră trecătorî, uumai pentru rîmătorîi ce vor trece diu județele ot peste Olt, iar uu și pentru cei ce vor trece pe la schelele acestor 12 județe de diucóce.

4). Cumpărătorul să uu se îndrăzuéscă a luă uicî uu bau mai mult peste orînduitul avaeť și diu tótă suma ce va trece, fieș-care luându-și avaeťul, să deă și cărțile în mîna trecătorului, cupriudétóre atăt de suma rîmătorilor ce vor trece peste hotar, cât și de suma bauilor ce aû plătiť, uumiundu-se tot într'acea cărťulie și uumele trecătorului.

5). Toți cei ce vor trece rîmătorî în Trausilvania, afară dintr'aceste mai sus uumite dări a trecătorîi, a vămîi i a Caimacamului și a ispravnicilor de la județe ot peste Olt, uu aû să mai răspundă la uimeuea nimic.

6). Cumpărătorul, diu diua ce i se va întări contractul viuđării, să i se deă tot ajutorul priu cărťi Domuescí de la Logofeťia Divaunului Domuiei-Mele, spre cătatul și strîusul acestui irat.

7). Suma bauilor să o răspundă cumpărătorul în trei căștiuri, la începerea de fieș-care patru luui, adecă căștiul diutâiû la Aprilie iutâiû, cel de al doilea la August iutâiû, și cel de al 3-lea la iutâiû Decembrie.

8). Afară din preťul cumpărătorei uu are să mai deă nimic cu uicî uu fel de uumire.

9). Verî ce risico-pericolon se va întîmplă la acest huzmet în curgerea acestui au, să fie pe sêua cumpărătorului, căci Domuia-Mea uu se amestecă la acésta.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

Cod. LXXV, fila 58.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Dumué-vóstră ispravnicilor diu sud. Mehediutî, sãuătate. Dumué-luî paharuicul Pauă Costescu cumpărătorul trecétorei rîmătorilor a șchelei diutr'acel județ în Țera-Nemțescă, priu jalbă a făcut arétare Domuiei-Mele, că omul ce l-a avut oriînduit la acea schelă, auume Gheuache, a aflat că ar fi murit, și fiiud-că are băuuélă că l-ar fi omorit alții, avênd asupra sa și bauî de-aî huzmetului, într'adius triuute pe acest om al sêu spre cercetare; de aceea vë poruucim Domuia-Mea, ca îndată după priu-nirea aceștiu poruuci, să faceți scumpă cercetare acolo în fața locului, atăt priu alte doveđi, cât și priu carte de blestem, mai iutâiû pentru mórtea luî, căud și din ce priciuă i s'a iutîmplat? al doilea, cătă sumă de rîmătorî a trecut în Țera Nemțescă? de căud s'a oriînduit uumitul Gheuache și pâuă acum? al treilea, căți bauî a strîus diu socotela acestui huzmet? căci paharuicul arată priu jalba sa, că uicî uu bau uu i-a trâmîs de căud l-a oriînduit, și căți bauî se vor găsi strîuși, să-i faceți teslim în mîna acestui trimis al paharuicului, după cum iusuși în jalba sa a făcut cerere; și

tan, feciorii de boeri și văduvele de boer. Asemenea nu plătesc postelniceii, némurile și mazîlii, dar plătesc dijmăritul pe stupi și rimători pandurii. (1)

al patrulea, pentru lucrurile mortului, câte a avut și câte se află acum? și pentru toate acestea să însciințați Domniei-Mele, cu întrégă pliroforie. Tolco pisah gpd. — 1813 Maiu 14.

Cod. LXXIV, fila 46.

(1) *Cărți de slujba dijmăritului*, pe lét 1813 Maiu 20.

Zemli Vlahiscoie. Vinđarea dijmăritului pe auul acesta cu lét 1813, măcar că nu se cuveniă a se adăogă la plata acestei slujbe, dar după cunoscuta lipsă întru care se află Visteria și după curgătoarele cheltueli ce urmăză neconținut în feluri de trebuințe ale țerii, cu sfat de obște s'a găsit cu cale, ca estimp, numai la această trebuință să se ieă dijmărit de la una până la țece de sfini i de peci câte țece parale de litră făr' de plocon, iar de la țece în sus iarăși câte țece parale de litră și plocon, câte taleri unul de nume, i patru parale de numărătoare și două parale pentru răvașul de nume, iar alt ciuruc saū vre-o altă încărcătură cu totul să lipsescă, și această luare are să se urmeze numai în anul acesta. Slujbașii dijmari, la toți cei ce vor plăti dijmărit să deă răvașe de plată într'acestași chip, adecă: atăția bani a plătit cutare, din satul cutare, banii dijmăritului pe atăția peci și pe atăția sfini, de litră câte parale țece, și cari vor plăti și plocon, să-i trecă și plocon în răvaș, căci oricarele se va îndrăsnî a da răvaș fără sumă de bani și fără sumă de litre, se va pedepsi făr' de milostivire; vinđarea însă este afară din privileghiați, precum la vale mai pe larg se arată; cu acest dar mijloc vinđându-se la cochii-vechi slujba dijmăritului pe acest an la dumné-lui . . . . s'a dat această carte a Domniei-Mele . . . . ce s'a orînduit taxildar, carele să aibă volnicie a orîndui slujbași, să caute slujba la numitul județ, precum poruncim mai sus, și precum prin ponturile de la vale se orînduesce, adecă:

1). Mitropolia, Episcopiile, mănăstirile cele mari, cu metoșele lor cele sciute, dijmărit să nu plătescă, după vechiul obicei.

2). Dumné-lor beorii i jupănesele văduve, ce le-aū stătit boerii dumné-lor în boerii cu caftan, i feciorii de boer ce sunt sciuți, iarăși să nu plătescă dijmărit, precum a fost obiceiul.

3). Postelniceii, némurile i mazîlii și alții, ce aū sineturi de scuteli, să li se păzescă privileghiul ce aū.

4). Toți cei-l-alți, atât pămîntenî i Sărbî, cât și pandurii din patru județe ot preste Olt, ce vor avé stupi i rimători, să aibă a-și plăti dijmăritul pe deplin, precum mai sus se cuprinde, și slujba să aibă a o căută cu cercătură cu tot până la Septembrie în 10.

5). Cei-ce scutesc dijmărit forte să se ferescă de a nu amestecă stupii i rimătorii, cu ai acelora ce plătesc dijmărit în bucatele lor, cu gând ca să păgubescă slujba, că apoi unii ca aceia dovedindu-se, nu numai că pe acele litre ce se vor dovedi ascunse va plăti dijmărit indoit, ci încă și pe ale lui drepte bucate va plăti dijmărit, în rînd cu țerani și i se va strică de tot privileghiul scuteli.

6). Boerii ce scutesc dijmărit pe drepte bucatele ce vor avé de tamazlic, de dijmărit, să nu se supere, iar pentru cele ce va avé cumpărate de neguțatorie, pe acelea să plătescă dijmărit.

Cântarul Domnesc în 1813 s'a arendat cu dreptul de a lua la suta de oca 15 bani. (1)

Țigani dau iratul armășiei, dar în 1817 Cămara Domnăscă îl ieă în folosul ei. Armășia încetăză de a-l strînge și Caragea dispune ca să-l adune Cămara Domnăscă și să se deă Dómnei anologia ce i se cuvine. Până la 1817 marele Armaș eră și judecătorul pricinilor cri-

7). Toți cei ce veți avé stupării și rimători, să aveți a vă arêta bucatele vóstre la orînduiții slujbași, căci ori-care își va dosi bucatele sale, dovedindu-se va plăti dijmărit îndoit.

8). Cumpărătorul de județ, de va fi să caute slujba însuși, să se ferescă de a nu face cea mai puțină nedreptate locuitorilor, cu luare de bani mai mult peste suma cea hotărîtă, că apoi ceea-ce se va dovedi din cercetările ce sunt a se face, că au luat mai mult prin catahrisis, va fi silit nu numai ca să întorcă înapoi îndoit, ci se va și pedepsi după măsura vinei, iar de va fi ca să vinđă huzhmetul la altul, îndatorat să fie a se chezăsuși acel cumpărător, ca să nu facă cătușl de puțină năpăstuire locuitorilor, ci să urmeze întocmai după cuprinderea ponturilor, căci împotrivă urmând, nici acela nu va scăpa de pedepsă

9). Poruncim Domnia-Mea și vouă slujbașilor ce veți umblă cu acéstă slujbă și a cailor voștri, supărare sau cheltuélă locuitorilor să nu faceți, ci tôte, ori-ce va trebui, cu tocmélă și cu bani gata să luați, iar făr' de plată să nu vă îndrăsniți a lua, precum nici pu de găină sau alt-ce-vași să nu cereți ca obiceiū, că ori-care se va cuteză a lua mai mult peste poruncă, sau va face supărare, sau cheltuélă locuitorilor, unul ca acela dovedindu-se, nu numai ceea-ce va lua va plăti îndoit, ci încă se va și pedepsi, poruncim și dumné-vóstră ispravnicilor să căutați să fiți cu privighere de a nu îngădui pe slujbași a face urmări mai mult peste aceste ponturi, că veți fi răspunđători. Ci după aceste ponturi, poruncim ca și dumné-vóstră să le dați tot ajutorul cel cuviincios, ca la o slujbă ce este a Visteriei Domniei-Mele, i saam receh gpd. — 1813 Maiū 20.

Cod. LXXV, fila 66.

(1) *Carte de slujba cântarului Domnesc.*

Zemle Vlahischoie. După obiceiū s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele . . . . . carele pe anul acesta cu let 1813 a cumpărat slujba cântarului Domnesc de aici din orașul București, ca să aibă a căută acéstă slujbă și să fie dator a ține cântar drept, și alt nimeni să nu aibă voe a ține cântar sau a cântări marfa ce este de vinđare, ci numai el, și de tot omul ce vor aduce ori-ce fel de marfă de vinđare și ar avé să cântărescă, să aibă a o cântări și a lua la suta de oca bani 15, iar nu mai mult, numai să aibă a se ferî, ca ori ce fel de marfă se va cântări, să o cântărescă cu cântar drept, iar nu cântar mai mic, ca să facă la vre-o parte nedreptate, că dovedindu-se se va pedepsi, i saam receh gpd. — 1813 Ianuarie 1.

Asemenea două cărți s'au făcut, una pe 12 județe și alta pe Craiova și pe 5 județe ot peste Olt.

Cod. LXXV, fila 26.

minale ale țiganilor Domnesci, iară de la data acésta marele Cămăraș rămâne desărcinat de asemenea judecăți. (1)

Mănăstirile (2), cari în timpul ocupațiunii rusesce au fost obligate, pre-

(1) Carte prin care se dă eforia strîngerii iratului și a cercetării pricinilor Armășiei la dumné-lui vel Cămărașul.

Zemle Vlahiscoie. Cu tôte că birul țiganilor Domnesci i cele-lalte orînduite dări ale lor din vechime, până acum s'au obicinuit a se strînge de cătră cei după vremi dragători ai Armășiei, dar fiind-că și acest venit ca unul ce se adună de la acești țigani, cari sunt buni și drepti ai Domniei, se socotesc și este al Cămării Domnesci, precum sunt și huzmeturile, după cuviință urmăză a fi legat și acesta împreună cu cele-lalte la Cămara gpd; de aceea iată printr'acéstă Domnăsca noastră carte, întocmind Domnia-Mea acéstă cuviincioasă orînduélă, ridicăm de acum înainte Armășiei strîngerea acestui venit și hotărîm să fie sub îngrijirea și eforia celui după vremi vel Cămăraș și strîngendu-se la Cămara gpd., de acolo să se dea și Luminăției Sale Dómnei analogon ce i se cuvine dintr'acest venit, după orînduélă ce se urmă până acum; și cătră acéstă, fiind-că cel după vremi vel Armaș pe lângă strîngerea acestui venit al birului țiganilor Domnesci, cu care eră însărcinat, aveă și îngrijirea cercetărilor pricinilor englimaticesce, ce se caută la Departamentul criminalion de cătră judecătorii aceluî Departament, de aceea pe lângă eforia și îngrijirea strîngerii acestui venit, cu care am însărcinat de acum înainte pe cel după vremi vel Cămăraș, îl însărcinăm tot pe dumné-lui și cu îngrijirea i eforia cercetării englimaticescilor pricinî, ce se caută la mai sus numitul Departament, că să fie și de acum înainte iarăși unite amândouă aceste eforii, i saam receh gpd.—1817 Iunie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXV, fila 182.

(2) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vahischoie.*

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele acéstă anaforă a dumné-lor velișilor boeri și făcînd și noi chibzuire, n'am găsit cu cuviință a se împlini condeiul rămășițelor ce ni se arată că sunt asupra mănăstirilor, în vreme ce mănăstirile îndestul au fost împovorate cu alte dări de ajutore la ale țerii trebuințe, ce s'au întîmplat, fără numai cele de mai jos arătate trei condee: însă taleri 3.896 ce prisosesc din banii proviantului asupra Mitropoliei i taleri 3.635 ce mai sunt asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 luați de la preoți i diaconi, poruncim dumi-tale vel Logofete de Țera-de-sus, să-i împlinesci de la prea osfinția sa părintele Mitropolitul; așijderea și pentru cel de al treilea condei de câte taleri 3 până la taleri 8 de la preoți i diaconi, pe suma ludelor 8.138, ce s'au găsit în anul trecut, să se facă Domnescile noastre porunci cătră ispravnicii județelor, ca prin protopopi strîngendu-se de la tagma preoțescă, să se trimită aici la cancelaria Divanului Domniei-Mele, ca și acei bani, împreună cu suma banilor mai sus arătatelor condee, să se dea pitarului Velcei, spre cea desăvîrșită despăgubire a sa.—1816 Septembre 3.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale de la acéstă jalbă a pitarului Velcei, am făcut chibzuire pentru taleri 49.431 parale 30, ce cu luminată hotărîrea Măriei Tale are să

cum vădурăм, să contribuеască cu sume importante pentru proviantul rusesc, continuă a fi învăluite cu cererea de rămășițe. Totuși la 1816, Domnitorul le scutesce pe cele mai multe de aceste rămășițe.

ieă numitul pitar de la câte patru eparhiile țării, preoți și mănăstiri din madеua proviantului rusesc, și fiind-că prea osfinția sa părintele Mitropolitul arată, că Mitropolia a primit pentru acest proviant taleri 153.896, însă 75.491 din cislă mănăstirilor de taleri 96.000, i 37.055 din cislă preoților i a diaconilor, lude 7.411 a câte patru eparhiile, de lude po taleri 8 și s'au împlinit numai po taleri 5 (iar cei-lalți 3 arată prea sfinția sa, că nu s'au împlinit) i 33.850 a primit de la pitarul Velcea din vinđarea de proviant și 7.500 de la pitarul Ioniță, iar după proviant, iar la Visterie s'au dat numai taleri 150.000 și prisosesc asupra Mitropoliei taleri 3.896, fără a se ținе în sеmă alte condee ce mai arată prea sfinția sa; s'au dat însă taleri 3.216 părintelui Mitropolit Dositeiу; fiind-că acești bani sunt dați din lеfa ce aveа a luа prea osfinția sa de la Mitropolie, nu se cuvine a se scăde din banii proviantului, ce urmеză a fi dați din iraturile Mitropoliei i taleri 15.000 ce arată pitarul Ioniță logofetul Mitropoliei, că s'ar fi plătit dobândă câte taleri 7 și $\frac{1}{2}$, și câte taleri 8 pe lună la bani ce s'au ridicat în galbeni mai nainte până a se luа din eparhiі, de s'au dat la Visterie, i taleri 8.000 ce arată iar pitarul Ioniță că s'au păgubit de la cursul galbenilor, nici aceste douе condee nu se țin în sеmă de nu va încredința pitarul Ioniță prin jurămint evanghelicesc față fiind și pitarul Velcea, că sunt adevеrate aceste condee douе cum le arată el, cum și taleri 17.000 capete și dobândă ce arată prea osfinția sa părintele Mitropolitul, că i-a fost luat împrumut părintele proin Mitropolit Ignatie, tot pentru acest proviant, și i-a răspuns în urmă Mitropolia, iarăși nu se țin în sеmă căci ne-am plіroforisit, că acei bani s'au dat în vremea răsmiriții pentru altă contribuție, iar nu pentru proviant, ci găsim cu cale ca acei taleri 3.896 ce prisosesc asupra Mitropoliei din banii proviantului, după cum arеtăm mai sus, să-i răspundă prea sfinția sa părintele Mitropolitul, asiđderea să răspundă prea sfinția sa și alți taleri 3.635 ce se vеd că au rămas asupra Mitropoliei din cei câte taleri 5 ce s'au luat de la preoți și diaconi și, împlinindu-se aceste douе condee, ce fac taleri 7.531, de dumnе-lui vel Logofetul de Țera-de-sus, ce din luminată porunca Măriei Tale este orînduit mumbașir asupra acestei madele, să se deа pitarului Velcei, căci cislă preoților din banii proviantului se vede pe lude 7.411, iar la cislă de ajutorul școlеi din trecutul an s'au găsit că sunt lude 8.138 și de aceea prisosesc acești bani asupra Mitropoliei și deosebit de aceste douе condee să fie luminată porunca Măriei Tale cătră dumnе-lor ispravnicii județelor, ca prin protopopi să se împlinеască și acea rămășită de câte taleri 4 de la cета preoțеască și să-i trimiță drept aici la dumnе-lui vel Logofetul, ca să-i deа pitarului Velcei, cum și taleri 20.509 ce arată iarăși prea sfinția sa prin anaforă cătră Măria Ta, că sunt rămășiță tot din cislă proviantului la unele mănăstiri, să trimiță dumnе-lui vel Logofetul Logofeției de Divan mumbașiri cu luminate poruncile Măriei Tale, ca să-i împlinеască și să se deа și dintr'aceia câți vor trebui până a se împlini banii pitarului Velcei, iar prisosind ce-vași se va face chibzuire, unde să se deа acel prisos și vom arеtă Măriei Tale prin osebită anaforă, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1816 Maiу 17.

· Radu Golescu Biv vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofet.

Mănăstirile perd adese-orî vinăriciul, care se dă de cătră Caragea, pentru întreținerea lazareturilor de ciumă. (1)

La 1813 Ianuarie, Caragea reînființază *apaltul* cărților de joc, destinând venitul lui pentru apanajul Dómnei, fiind-că i se scăduse unele venituri din ale vămilor. (2)

(1) Publicații la toate județele, ca milele de vinăriciū să le trimită la Cassa nazîrilor lazareturilor.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Pentru milele mănăstiresci, după hotărîrea ce s'a făcut a se lua în tómaa trecută pe séma Cassei spitalurilor și a lăzăreturilor de năprasnica bôlă, și de cătră Domnia-Mea ați fost dumné-vóstră însărcinați prin poruncile ce am dat, încă de la trecuta lună a lui Novembre în 16, ca banii aceștia să-l strîngeți dumné-vóstră și cu catastih să-i trimiteți la dumné-lor boerii nazîri ai lăzăreturilor, făcendu-se exeresis de milele de vinăriciū ce nu au a se supăra, precum cu îndestulare se cuprinde într'aceeași poruncă; acum dar cu mirare ne fuse, când am auđit de la dumné-lor boerii nazîri ai Cassei spitalurilor, că n'ați trimis nici catastih, nici bani, după care urmare a dumné-vóstră se cădeă a vi se face și osândă spre respătire la nebăgarea în sémă, după porunca ce vi s'a dat, și vi s'a fost poruncit, ca în grabă să trimiteți banii. și căci acum vi s'a trecut cu vederea greșala și iată de iznóvă vë poruncim strașnic, ca cum mai fără de zăbavă să trimiteți banii milelor de vinăriciū cu catastih iscălit, căci ne urmând și acum, și viindu-ne însciințarea, că iarăși n'ați urmat nici aceștii de al doilea porunci, să sciți cu hotărîre, că veți căde în urgia Domniei-Mele. — 1814 Februarie 16.

(2) *Apaltul cărților de joc.*

Fiind-că din vîndarea vămilor vre-o câte-va venituri scădendu-se se dau în iraturile Luminăției-Sale Domniței, și pintr'acele iraturi ale Luminăției Sale, unele rămîind atît de mai înainte, cum și după vremi, cât și acum tot în vîndarea venitului vămilor, iar altele ridicându-se cu totul pentru obștescul bine și folos, a rămas Luminăția Sa în desăvîrșită lipsă de acele drepte căderi iraturi; decî ca să se facă ôreși-care îndestulare la acea lipsă, care s'a făcut pentru obștescul bine, am hotărît Domnia-Mea, că vîndarea cărților de joc să se deă prin apalt, și să se vîndă în tótă țera Domniei-Mele, adecă atît în poliția Bucurescilor, cum și prin toate orașele și tîrgurile județelor de pe afară de la unul numai ce se va încărcă cu acéstă vîndare, iar acel vîndător cumpărînd huzmetul acestui apalt de la cochii-vechi cu prețul ce se va tocni, să aibă a face zapt tótă tréba apaltului, arătându-i-se că de la o ți hotărîtă are să vîndă cărți de joc numai el prin toate locurile, precum s'a ăis mai sus, și acei bani ce va vinde huzmetul să fie irat al Luminăției Sale prea iubitei nóstre Dómne, în locul celor ce s'au aridicat din venitul vămilor și ca să se întocmescă acest tertip, poruncim Domnia-Mea, cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele biv Vel Vistiére Ioane Moscu, ca îndată ce vei primi acest Domnesc al Nostru pitac, numindu-te Cassă al acestui huzmet, să faci cunoscută hotărîrea Domniei-Mele la cei ce vor arêta mușterii și să vîndă acest huzmet al apaltului cărților de joc cu strigare de cochii-vechi, sub ponturile ce mai jos se arată:

1). Cumpărătorul peste cinci ăile după vîndarea huzmetului să aibă a începe la vîndarea cărților de joc în poliția Bucurescilor, iar tótă țera în curgere de 15 ăile.

Venitul oeritului de la ciobanii ardeleni continuă a da ocaziuni la multe reclamațiuni. În interesul acoperirii datoriei vechi a țării, acest venit se menține cu toate reclamațiunile primite și cu totă greutatea ce întâmpină vama, care are obligațiunea să vegheze, ca ciobanii să nu se întorcă în Ardél cu vite mari altele decât pe cari le-au adus la păscut în munți. (1) De la vitele mari aduse pentru păscut în munți

2). Din ȕiua ce se va vinde huzmetul, cumpărătorul, împreună cu om orînduit din partea Cassei, să aibă a face catagrafie de toate cărțile de joc ce se vor găsi prin toate prăvăliile din Bucuresci, asemenea catagrafie să facă și pe la toate tirgurile și orașele de prin județele de afară, prin marifetul dumné-lor ispravnicilor, dându-se cărți Domnesci deschise de la Logofetia Divanului Domniei-Mele și împreună cu catagrafia ce se va face, atât aici în politie, cât și pe afară, pe care să pue pecetea, ca să nu aibă voe a vinde cărți de joc neguțătorii ce le vor fi avînd, socotindu-se această po-prire din ȕiua ce se va face catagrafia.

3). Cumpărătorul huzmetului să fie îndatorat a luă asupra-i câte cărți se vor găsi în țără, adecă atât în politie, cât și pe afară, pe care să aibă a le plăti celor ce le vor fi avînd cu prețul ce se va găsi cu cale de cătră orînduitul cu Cassa boer al Domniei-Mele, carele are a hotări acest preț după socotéla ce va face, atât al costului cărților de totă felurimea, cât și a interesurilor, și tot acest boer are să hotărască după chibzuirea ce va face și prețul cu care are să vîndă cumpărătorul apaltului cărțile iarăși de totă felurimea, făcendu-i socotélă, atât după prețul cumpărătoarei celor de aici cărți și celor ce va aduce din lăuntru, cum și de alte cheltueli i interesuri.

4). Cel ce se va dovedi, că a îndrăznit să vîndă cărți din ȕiua ce se va publicul vîndarea acestui apalt, să se facă controbont totă felurimea cărților și pentru câte cărți se va dovedi că a vîndut, să plătescă apaltorului duzina cu preț îndoit de cel ce se va hotări să vîndă el, iar la Cassa apaltului să plătescă geremea pentru un duzin po taleri 50, și acela să se și pedepsască ca un nesupus hotăriri Domniei-Mele.

5). Banii vîndării să aibă a-i numără cumpărătorul la Cassa apaltului în trei căș-tiuri, adecă la fieș-care începere de patru luni, socotindu-se acesta din ȕiua ce i se va vinde huzmetul la cochii-vechi.

Cu aceste ponturi vîndându-se huzmetul, poruncim, orînduitule boer al Domniei-Mele, pe cel ce se va hotări de cumpărător să ni-l faci cunoscut prin anaforă în scris, arătându-ne și prețul cu care se va întocmi vîndarea huzmetului, ca să i se deă și cartea Domniei-Mele spre a fi sciut de apaltador la toți de obște, iar banii luându-i, să aibă a-i da în socotéla Luminăției Sale Dómnei, sub adeverință de pri-mire.— 1813 Ianuarie 18.

Cod. IX, fila 30.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.*

Vătașe de la plaiul Prahovei sud. Prahova. Cinstita chesaro-crăescă aghenție prin notă ne-a făcut arătare, că de la sudiții chesaricesci ce acum, pe vară, es cu vite mari din lăuntru la munții țării pentru pășune și iar se întorc înapoi plătind la stăpânii munților prin învoire pășunea, le-ai fi cerînd și tu osebit avaeet cu nume

nu se luă nici o taxă. Pentru ele se plătia numai proprietății pășunatului după învoelă.

de erbărit; ci fiind-că în cartea de vătășie ce ți se dă nu se cuprinde a luă de la acest fel de vite vre-un erbărit, precum nici vameșilor în ponturile vămilor iarăși nu se cuprinde o orînduélă ca acesta și datorie ai a îngriji fôrte tare, ca numai cu vitele acelea ce au eșit din lăuntru la pășune să se întorcă, iar să nu amestece altele de aici din țără, căci acelea nu sunt slobode a eși nici într'un chip din țără, ci da-i ți poruncim ca de la acest fel de vite mari ce vin numai pentru pășune, cari sunt adevărate ale sudîților, nu numai să nu îndrăznesci a cere ceva, ci să și înștiințezi Domniei-Mele cu ce cuvînt ai făcut această cerere, acesta ți poruncim. — 1814 Iunie 13.

Cod. LXXIV, fila 127.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumné-ta Vel Vistiére, de vreme ce jăluitorii aceștia au dovedit, că au plătit bir între străini în diastimă de 2 ani, după pliroforia ce ne dai printr'această anafora, poruncim, că de nu voesc a mai plăti bir și de acum înainte, să se ridice cu vitele lor de aici a trece în Țăra-Nemțescă. — 1818 Martie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXIX, pag. 297.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale ce ni se dă la nota cinstitei Aghenții pentru Ioan Secal i Stoica Iarteși de la Bran și Ioan Gherman de la Fisarași, pentru cari arată că ar fi eșit cu obicinuite reghi și pașaporturi la oile lor ce le au în județul Buzăului, și cum că în pămîntul acesta nici o namestie nu au, iar zapciul străinilor de la acel județ le-ar fi luat taleri 100 de la fieș-care asupra căruia se aduce pără pentru această pricină, făcînd cercetare. mai întăiu mî-a arătăt, că el se află numai cu oile aici și cei din sus doi inși făcînd pe toți ai lui, iar nevasta îi este înlăuntru la Bran, și cum că doi ani plătesce bir la străini, pentru care mi s'au arătăt și răvașele zapciului de le-am vădūt, arătând și sameșul de străini carele a venit înaintea mea trimis de dumné-lui Stolnicul Iacovache, întimplându-se a fi bolnav, cum că sunt așezați în catastihul străinilor de doi ani, apoi l-am întreat când s'a sciut că este sudit și numai cu oile se află aici, cum de s'a suferit de a plătit de rînd doi ani dajdie între străini și nu a mers să arate cinstitei Aghenții, răspunse că nefiind statornic aici ci călător, când înlăuntru la casa lui, când aici, dinșii vede numai oile, nu au avut vreme să vie până aici să se arate, și așa plătiau ómenii lui, nesocotind că o să i se cêră pentru vreme, din care se cunósce că a fost cu primirea lor, i-am cerut reghiile ca să le vêd, și mi-a arătăt o reghie din lét 1817 a nepotu-sêu, iar a lui dîse că o are la oi și de cercetarea ce am făcut nu lipsii (a arêtă) Înălțimii Tale. — 1818 Martie 12.

Vel Vistier.

CAP. IV.

Țăranul sub Caragia.

Țăranul încă este un factor din societate, orî cât fie el de cădut și de neconsiderat sub domnia lui Ioan Caragea. Care este dar situațiunea țăranului sub această domnie?

În manifestul adresat țărilor la începutul domniei, Caragea ordonase ispravnicilor să adune pe toți bătrînii și fruntașii din sat, la anumită zi, să le cetască acel manifest în care promitea locuitorilor în genere, de a nu îngădui cea mai mică năpăstuire nici cel mai ușor jaf. (1)

Ca toate programele politice minția și manifestul noului Domn, căci în practică altmintrelea eși lucrul decât el promisesese în manifest. Ce-i dreptul, în primul an de domnie, țăranimea, luând în serios manifestul, ce cu multă solemnitate li se cetise într'o anumită zi în fie-ce sat, începe a se jăluî noului Domn în contra mănăstirilor, arendașilor sau moșierilor, pe moșiile cărora își dau claca.

Dintre primele procese de această natură, din 1813, sunt acelea în cari țăranii după moșii mănăstiresci, reclamă să nu li se aplice *pontul* în totalitatea lui, ci ei să dea zilele de muncă și dijmă, după speciale învoeli anterioare. Așa sunt procesele următoare :

a). Locuitorii din satul Cozia, cari se jăluiesc în contra egumenului schitului Coziei, că le ia dijmă peste obiceiul ce ei au avut. Ei cer să dea numai deciuélă din porumb după vechiul lor obicei, dar Domnitorul, pentru că dînșii nu presintă o învoelă anterioară, în scris, îi obligă la pontul legiuit, adecă la claca de 12 zile pe an, în 4 anotimpuri câte 3 zile, la dijma porumbului de pogon câte 8 banițe cocolôșe, orî 4 banițe grăunțe, iar pentru dijma finului, din livețile curățite de locuitori, să dea din dece una și să nu fie egumenul volnic de a le lua de sub stăpânirea țăranilor. Asemenea să fie datorî țăranii din 10 pruni a da 1 mănăstirii și câte 2 oca de fasole la pogon, după cuprinderea aședămîntului ce au făcut cu egumenul în anul trecut. (2)

b). Nu numai proprietății erau țăranii datorî clacă, ci și la unii funcționari: așa la vătăfii de plaiu :

Trei cărți legate cătră ispravnicii Vâlcei i Gorj și Mehedinți, a supune și pe bresle i nêmurî, mazilî, scutelnici și poslușnici a da claca cea obișnuită pe an acelor vătăfi de plaiu, bez tagma bisericescă și boerescă.

(1) Veđi tom. X, partea A., pag. 455 din Ist. Rom. de V. A. U.

(2) Veđi actele în tom. X, partea II, din Ist. Rom. de V. A. U.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud..., sănătate. Fiind-că locuitorii casnici de prin plaiuri sunt datori a da la vătăși pe fieș-care an obicinuita și legiuita clacă, și dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-sus a făcut arătate Domniei-Mele că breslele de prin plaiuri, adecă némuri, mazili, scutelnici și poslușnici și preoți nu s'ar fi supuind a răspunde la vătăși acéstă clacă, de aceea poruncim Domnia-Mea, ca să îndatorați pe toate breslele de mai sus arătate de a răspunde la vătăși orînduita clacă, ca un drept al lor urmat din vechime și păzit, afară numai din tagma boerescă și a preoților după anafora ce ne-au făcut părinții arhieriei i dumné-lor veliți boeri și s'a întărit de Domnia-Mea, care apărare a preoților să bine facă cunoscut că este musaadea către dînșii, și de urmarea poruncii să însciințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1817, Iulie 31.

Cod. LXXXVII, fila 39 v.

Jalba lui State Pardalis, vâtaful plaiului Hurezului din sud Vâlcea.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să îndatorați pe pirâții de a fi următori cu răspunderea dreptului jăluitarului întocmai după coperinderea Domnescilor noastre ponturi, ce sunt arătate în cărțile vătășilor de plaiu — (Pecetea gpd.) Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dózne,

Cu plecată anaforă arăt Înălțimii-Tale, că din vechime s'a obicinuit ca toți locuitorii plaiurilor țării, atât birnici cât și bresle, să dea claca cea obicinuită la cei după vremi vătăși ai plaiurilor, și jăluitarul dreptate având la cererea ce face, se va da luminată porunca Înălțimii-Tale către dumné-lor boerii ispravnici ai județului, să îndatoreze pe locuitorii numitului plaiu, birnici și bresle, să dea clacă la vâtaful lor. iar anii Măriei-Tale să fie mulți și norociți întru fericire. — 1815 Februarie 19.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXVIII, pag. 415.

c). În Martie 1813, e judecata Divanului între mănăstirea Arnota din Vâlcea și țeranii ședători pe moșia mănăstirii. Egumenul se jăluiesce că țeranii nu se supun a-și face claca și a-și da dijma, nepăzind nici legăturile zapisurilor lor, nici obiceiul pământului, atât la altele, cât și la livețile de pruni din cari fac rachiū pentru alișveris. Domnitorul rînduesce afacerea în cercetarea ispravnicilor (1).

d). Locuitorii din 3 sate: Copăcenii, Călinescii și Brăteni, din jud.

---

(1) Veți actele în vol. X, partea B.

Argeș, refuză de a plăti 12 zile pentru mănăstirea Cornetul, proprietara moșiei, căci obiceiul lor a fost să dea numai 6 zile de clacă. Domnitorul Caragea obligă aceste 3 sate la clacă și dijmă, după pontul legiuit, de ore-ce ele n'au la mână o învoelă în scris pentru mai puțin (1).

e). După tânguirea consulului rusesc Luca de Chiricov, că locuitorii din Zimnicea nu se supun a răspunde *adeturile* moșiei la epistatul ei, Caragea dă ordin la 5 August 1813, să fie supuși la pont locuitorii cu forța (2).

f). Locuitorii din satul Domnești jud. Muscel cer ca episcopul de Argeș să nu le schimbe învoela, care o au din vechi cu mănăstirea, de a nu plăti decât câte 6 zile pe an, fiind acesta așezământul de la 1793 și neschimbat mai mulți ani. Representantul mănăstirii pretinde că înșiși locuitorii au primit să dea 8 zile de clacă. Domnitorul curmă procesul hotărînd aceste 8 zile de clacă, iar cele-lalte obiceiuri ale pămîntului să se urmeze întocmai după vechia învoelă.

Să amintim că scăderea numărului de zile de clacă la țănenii de pe moșiile mănăstirii a ordonat-o la finele secolului trecut Domnitorul Mavrogheni, care ținea să-și facă partizanî în popor, în țărănime, în contra boerimii lui necuviincioase (3).

g). Țăranii după moșia Ciolănescă și Slăvesca a Mitropoliei (jud. Teleorman) se tânguesc că li se cere de arendaș mai multe încărcături la obiceiurile pămîntului, ce din vechime le-au avut. Ei cer să fie apăsări de clacă, care n'au avut-o nici o dată și au plătit numai câte un zlot de vatră și că, dacă sunt obligați la clacă, satul se risipește. În tot cazul țăranii cer să aibă *protimis* la arendarea moșiei. În 28 Aprilie 1814, Caragea recomandă ispravnicilor de județ afacerea împreună cu cererea de protimis.

h). Din documentul de la 12 Maiu 1814 se poate înprospăta în mintea lectorului tot șirul de îndatoriri, cari la data acesta se consideră ca legiuite pe spinarea țeranului, în privința proprietății moșiei.

i). Procesul dintre episcopul casei Vornicului Varlam cu locuitorii de la moșia Ulmenii din jud. Teleorman, că nu se supun la obiceiurile pămîntului. Locuitorii nu vor clacă, ci să dea câte un zlot de vatră. Domnitorul chemă pe locuitori la judecata Divanului în 3 Iunie 1814.

---

(1) Vezi actele în vol. X, partea B.

(2) Idem.

(3) Toate actele relative la acest Capitol se vor citi la finea acestui volum al nostru.

Infățișarea se face la 2 Iulie 1814, iar la 10 Iulie Domnitorul dă pe locuitorii rămași de judecată, obligându-i la tot *pontul*, de ore-ce n'aŭ o deosebită învoelă cu proprietatea.

j). Locuitorii din satul Grecii din Vlașca, în proces cu arendașii moșiei, refușă de a transformă cele 12 ȝile de clacă în banî. Urméază detalii și despre cele-lalte obligațiuni. Domnitorul îi obligă la cele 12 ȝile de clacă și la diversele datorii după pont, în 9 Iunie 1815.

k). Locuitorii din 3 sate: Chirnogii, Stupinele și Clătescii din Ilfov, în proces cu mănăstirea Pantelimon, cer scădere din ȝilele de clacă. Domnitorul îi obligă la cele 12 ȝile și de a da câte o vadră la 20 vedre din vin, însă nu în banî.

l). Mai mulți podgorenî din Dealul-mare se învoesc prin zăpis, ca vierii lor să nu țină vite, cari strică prin vii, afară de o vacă și doi boi, cari și acestea să le aibă sub pază de văcari, căci întîmplându-se vre-o vită să trecă în vre-o vie streină, proprietarul viei are dreptul să o tae. Tot-odată ei cer să nu mai sălășluască țăraniî printre vii. Domnitorul, la 8 Iulie 1816, întăresce zăpisul și aprobă îndepărtarea de prin vii a locuitorilor de la popórele din Dealul-Mare. Aceștia însă, la 20 Aprilie, același an, dejă primiseră prin zăpis a se strămută pe la sate până la finele lui Maiu și se învoiseră, că orî-ce vită de a lor va intră prin vii, proprietarul viei să o pótă tăia fără nici o despăgubire.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele acest zăpis, ni s'a citit împreună și însciințarea ce ni s'a trimis de dumné-lor ispravniciei ot sud Buzetu, de la 4 ale trecutului Maiu arătând că atât podgorenii cei cu vii dintr'aceste popóre ce se vîd iscăliți într'acest zăpis, cât și locuitorii din mai jos numitele popóre, ce sunt cu vitele lor acolo, fac cerere a li se întări acest zăpis, după care isprăvnicescă însciințare cercetând Domnia-Mea prin dumné-lor Vel Vistierul, de se pôte pricinui vre-o pagubă Domnescei nôstre Visterii, cu mutarea acestor locuitori din numitele popóre, ne-a pliroforisit anaforaua ce ne-a făcut de la 3 ale acesteî luni, că acei locuitori nefiind dajnici ai satelor, ci mazili și alte bresle, nu pôte avé Visteria, din mutarea lor, nici pagubă nici folos, iar huzmetul vinăriciului va rămâne folosit, lipsind stricăciunea ce fac vitele lor la acele vii. Drept aceea dar, după pliroforia ce ni s'a dat de cătră dumné-lui Vel Vistierul, și după cererea amândorora părților, întărim Domnia-Mea zăpisul acesta spre a-și avé ființa și urmarea sa nestrămutat. — 1816 Iulie 8.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXV, pag. 167.

De vreme ce locuitorii ce s'aŭ încuibat cu șederea printre vii, și în préjma viilor de la popórele Mircescii, Zorescii, Valea-Téncului și Săsenii, înfățișindu-ne la cinstitul isprăvnicat, după porunca Măriei-Sale lui Vodă, aŭ provalisit, că înșiși cu-

nosc stricăciunea ce se pricinuesce cu locuința prin délurî din pricina vitelor ce aũ, dar la acestă stricăciune se împărtășesc și vierîi boerescî avênd multe vite, cerênd ca acea legătură ce daũ ei, cu a se tăia vitele acele ce se vor prinde prin vii făr'de nici o bântuire ce să fie bune tăiate, să fim și noi datorî a sigurîfși cu aceeași osândă pentru vitele vierilor noștri, adecă cine va ține vier, să nu aibă voe a ține acel vier vite în deal, ce să le cobóre unde-vași, iar pentru o vacă și doi boi de va ține [pentru trebuința viei, să le păzescă cu atâta privighere în cât să nu scape în vre-o vie, iar când se va prinde vre-o vită de ale vierilor noștri în vie streină, să aibă voe acel cu via să o tae și să nu fie întru nimic supêrat și stăpânul celui vier ce i se va tăia vita, de nu se va fi sigurîfșit cu vierul seũ, să fie rêsponďetor vierului, pentru că asemenea adeverință cu asemenea cuprindere am luat și noi de la numișii, și ca să se păzescă acestă legătura întocmai, am iscălit cu inșeși iscăliturile nòstre la mîna numișilor, ca să se creďă. — 1816 Aprilie 24.

Ioan Șoimescu, Sandu Căpitanul, Petrache Slugerul, Frangulea Vernescu, Panaitache Medelnicerul, Mihalache Vernescu, Savastița Cârlova, Ioan Logofêt.

Sud Buzëu.

Aretându-se dumné-lor boerii și boerinașii cei în dos iscăliți cu zapis la isprăvnicat și dicênd, că cu voia și cu primirea dumné-lor l-aũ dat, după rugăciunea ce ne-aũ făcut, l-am adevêrit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara, Nicolae Greceanu. — 1816 Aprilie 24.

Adeverința nòstră la mîna domné-lor boerilor i boerinașilor și tuturor podgorenilor ce aũ vii din poporul Săsenii și până în poporul Mircescilor, precum să se scie [că după luminată porunca gospod, ce s'a dat la anaforaua dumné-lui vel Logofêtul, pentru stricăciunea și paguba ce până acum am pricinuit cu felurimea dobitócilor nòstre la viile dumné-lor, că de va fi jalba ce aũ dat adevêrată, să avem a ne ridică cu locuința de prin préjma délurilor cu viile și a ne mută pe la sate, de a nu mai pricinui supêrări și pagube la vii, înfățișându-ne dumné-lor boerii ispravnicî, și după cercetările ce ni s'aũ făcut, neputênd nici înșine a tăgădui că nu aducem stricăciune și pagubă la rodul viei, iar mai vîrtos și din noi cunoscênd, că ne aflăm păgubiți cu șederea prin délurî, și fiind-că la înfățișarea ce am mai avut tot la cînstitul isprăvnicat, la trecuta luna lui Noemvrie, când dedesem legătură că acum într'acestă primă-vară ne vom mută, și că de atunci și până ne vom mută, vom face străjuire vitelor și depărtare din préjma viilor, ca să nu facă stricăciunî și nepăzind nici una nici alta, nu am mai avut acum nici un cuvînt de prelungire. Drept aceea am dat acest zapis cu acestă legătură cerută de noi și ce privesce la folosul și al dumné-lor și al nostru, puindu-ne soroc ca până la sfîrșitul lunei lui Maiũ, să avem a ne mută cu toții pe la satele ce vom vré, și ne legăm cu acest zapis ca, când la acest soroc nu vom fi următori a ne mută cu toții pe la satele ce vom vré și ne vom află iarăși cu șederea prin délurile cu vii, atunci să fie volnicî a ne tăia casele orî căruia se va găsi nemutat, fără să mai avem vre-un cuvînt de rêspondere, și până atunci orî-ce vită se va găsi prin vii să fie volnic a o tăia stăpânul viei, după cum și cei cu viile asemenea adeverință ne-aũ dat, ca orî-ce vită a vierilor celor ce aũ vite vom găsi în viile nòstre, asemenea să avem voe a le tăia, fiind măcar boerescă, orî a altuia, și ca să se cunoscă acest zapis, că este adevêrat și cu primirea nòstră, s'a trecut și în condica județului și s'a adevêrit de către cînstitul isprăvnicat.

Constantin Chiriscă, Barbu Logofăt, Stancu Logofăt, Iordache Manu, Dinicu Chelaru, Manole Forfesche, Cosma ot Zoresci, Nedelco, Iordache Logofăt, Mihaiu, Barbul sin Constandin, Lefter Holdobanu, Nicolae sin Manu. — 1816 Aprilie 20.

Sud Buzău.

Viind cei în dos iscăliți cu zapisul la isprăvnicat și arătându-ne că cu voia și primirea numiților l-au dat, după rugăciunea ce ne-au făcut, spre a fi temeinic și a se păzi întocmai, l-am adevărit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara Căminar. — 1816 Aprilie 2.

m). Se continuă sub Caragea vechiul monopol al proprietăților asupra cârciumilor și băcăniilor pe la sate, precum se poate vedea din aceste acte :

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acesta a d-lor veliților boeri, poruncim d-văstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să se facă urmare. — 1817 Aprilie 18.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

Pricina aceștii moșii, în anul trecut, a fost intrat în judecata dumné-lor boerilor divaniți și a rămas a se cerceta la fața locului, care cercetare nu s'a făcut acum, ȳice jăluitorul, că piriții au făcut cârciumă pe acea moșie de pricină, unde altă dată n'a mai fost, nici au avut piriții stăpânire la acea moșie, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lor ispravnicii județului, ca să cerceteze, și de n'au mai avut piriții cârciumă acolo, nici acum să nu aibă ci să i se tae cepul și să fie oprit a nu vinde vin și rachiū până li se va hotări judecata, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. — 1813 Aprilie 9.

Radu Goleseu Vel Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Vel Vornic, Vel Clucer.

Cod. LXXIII, pag. 517.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acesta a dumné-lui Vel Logofetului de Tera-de-jos, poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare. — 1813 Aprilie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

Următor fiind luminatei porunci a Înălțimii Tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor din satul Vălenii-de-munte sud Saac, am făcut cercetare și mă piroforisii, că totă plângerea jăluitorului este pentru un Gheorghe, arendașul moșiei Vălenii-de-munte a sf. mănăstiri Cotroceni, și că pirițul nu-i îngăduesce a vinde rachiū cu mărunțeau numai Duminecă la tirgul Văleni, după obiceiū, care obiceiū ȳic că l-au avut jăluitorii de la moși strămoșii lor, cum și câți arendași după vremi au ținut în arendă această moșie Vălenii, de nici unul jăluitorii popriți n'au fost, decât nu-

mai pîrîtul în silnicie voesce să le strice acest obicei, silindu-î ca să ieă rachiul de la pîrîtul ocaua po talerî unul; ci fiind că pîrîtul arendaș nu se află de față ca să vedem ce are a răspunde în potrivă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale către dumné-lor boerii ispravnicî, ca să aducă față înaintea dumné-lor pe amândouă părțile să le cerceteze pricina prin judecată, și asupra dreptății urmând să facă jăluitorilor îndestulare la dreptatea ce vor avé, și când vor fi avut acest obicei jăluitorii, a vinde rachiul lor cu mărunțéua în tîrgul Vălenii, numai Dumineca, pentru hrana și alișverișul lor, care obicei de li se va fi păzit și li se va fi urmat din vechime și până acum, atunci să fie slobodî de către pîrîtul arendaș a-și vinde rachiul la acel tîrg Vălenii, sau când pîrîtul arendaș va fi avénd vre-o simfonie în scris cu mănăstirea Cotrocenii, cuprinđetóre a nu fi slobodî locuitorii din satul Văleni a vinde în tîrg Dumineca numai rachiū cu mărunțéua și jăluitorii vor đice că aū în potrivă a răspunde, atunci dumné-lor boerii ispravnicî, cu carte de judecată și cu đî orînduită de soroc în scris, să-î sorocéscă aici la luminat Divanul Înălțimii Tale, spre a se înfățișă cu pîrîtul arendaș înaintea dumné-lor veliților boerî, iar hotărîrea rămăne a se face de Măria Ta. — 1813 Martie 29.

Iordache Slătineanu Vel Logofet.

Cod. LXXVI, pag. 79.

Anaforaua veliților boerî în pricina ce are Rizu dascălul cu Stolnicésa Elena Lupoianca pentru clacă, a nu vinde vin și rachiū la alișverișul unei băcănii.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Pe acéstă alăturată anaforă a d-lor veliților boerî, ne rămăind odihnit Rizea dascălul d-lui Vel Hatman al Divannlui, l-aū înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, cu Costache fiul și vechilul Stolnicesei Elenii Lupoencei, unde intrănd și Domnia-Mea în cercetarea pricinei, am cerut de la Rizea de ne-a arătat zapisul Stolnicului Lupoianu soțul Stolniciei, care cetindu-se în Divan și ne fiind tăgăduit nici de vechilul Stolnicesei, îl vēquî scris din let 1793 Iunie 30 și cuprinđetór, că i-a dat Rizei o pereche de case ce le aveă Stolnicul în Cămpina luate de la un Năstase Cojocarul, i casele de feciori, cuhnie șindrilită, care acestea cu tóte că îl țineă preț mai mult, dar i le-a dat numitului Rizea în talerî 200, iar locul casei cu curte cu tot i le-a dăruit, arătănd și cuprinsul locului cu cine se vecinesce, care loc, đice să-l stăpănéscă Rizea și tot némul lui în pace, fără numai vin sau rachiū să nu aibă voe a vinde, după care acéstă cuprindere a zapisului, făcēnd și Domnia-Mea cuviinciósă chibzuire asupra pricinei, măcar că băcănia este facere de alișveriș ca și cărciuma, precum se arată în anaforaua d-lor veliților boerî, dar đicēndu-se în zapis, că numai vin și rachiū să nu aibă voe Rizea a vinde și nepomenindu-se nimic pentru băcănie sau pentru vre-un astfel de alișveriș, curat se dovedesce una dintr'aceste două, adecă orî că pe moșia Stolnicesei numai vinul și rachiul este poprit a nu vinde altul strein, iar altfel de alișveriș este volnic verî-cine a face, și de aceea n'a pomenit nimic Stolnicul Lupoianu în zapisul său, nici pentru băcănie nici pentru altfel de alișveriș sciindu-le slobode, bez vîndarea vinului și a rachiului, și așa fiind urméză a fi și Rizea slobod și nepoprit de a ține băcănie, sau de sunt poprite tóte felurile de alișverișuri pe acéstă moșie a nu le face altul decăt stăpănul moșiei, precum a poprit Stolnicul prin zapisul său pe Rizea din vîndarea

vinului i a rachiului, asemenea putea să-l proprăscă și de băcănie i de ori-ce altfel de alișveriș și acesta nepomenind-o în zapis, ci în potrivă ȋicend că numai vin și rachi  să nu vină  nsu  Stolnicul Lupoianu, cu acest  noimă a zapisului a volnicit pe Rizea ca să facă ori-ce alt alișveriș, afară din vin și din rachi , și măcar că vechilul Stolnicesei a pricinuit, ȋicend că  nsu  Stolnicul Lupoianu tată-se  trăind i-a surpat Rizei acea b c ni r , poprindu-l de acest alișveriș, dar nici acest  i s'a ȋis că nu vatămă dreptatea Rizei, pentru că după ce odată i s'a dat voe a av  băcănie, r u a urmat Lupoianul de i-a surpat-o. Drept aceea în puterea zapisului Stolnicului Lupoianu, hot rim Domnia-Mea să aibă voe Rizea a ȋin  acolo băcănie cum și ori-ce alt alișveriș să facă, afară numai vin și rachi  să nu fie volnic a vinde, după cum chiar a a se cuprinde în zapis. — 1814 Mai  25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logof t.

Prea  n l ate D mne,

După luminată porunca M riei-Tale de la acest  jalbă a Rizei dascălului, dumn -lui Vel Hatmanul al Divanului  nf ȋiș ndu-l  nainte  n str  cu Costache fiul și vechilul dumn -ei Stolnicesei Elenii Lupoencei, am făcut cercetare p rei lui ce aduce, cum că pentru căci a  nv ȋat copiii r posatului soȋului dumn -ei și a epistasit la facerea caselor, și a împrumutat cu taleri 3.000 fără dob nd  la facerea casei și i-a dat 7.300 oc  porumb la vremea f metei și două ș ri de fin, și a epistasit la moșia sa; drept aceste slujbe ale lui i-a dat reposatul o casă drept taleri 200 cu puȋin  curte, prin zapis, unde f c nd și o pr v li r  cu cheltu la lui, av nd și marfă într' nso, ca de taleri 600, i-a surpat-o Stolnicul în trecuta r zmeri   și a păgubit acea marfă, pentru care ne arată jăluitorul zapisul ce i-a dat r posatul Stolnic Lupoianu, cu let 1793 Iulie 30, cuprinďet r, că la trebile ce a avut la moșia sa C mpina, cum și la  nv ȋatura copiilor se i, îndatorindu-l jăluitorul cu slujba ce s'a ar tat și se arată, i-a făcut și dumn -lui c ċuta mulȋumit  și i-a dat casele ce le-a avut Stolnicul luate de la Anastase Cojocarul, care case fiind de tot d r -p nate, le f cuse Stolnicul de izn v , asemenea și casele de feciori cu cuhnie ș ndrit , care acestea ȋine  pe Stolnicul peste taleri 300, dar jăluitorului le-a dat numai drept taleri 200, asemenea și locul casei cu curte cu tot i-l dăruesce, ca să-l st p nesc  cu pace el, copiii, nepoȋii și str nepoȋii lui, fără numai vin sau rachi  să nu aibă voe a vinde.  ntreb ndu-se și vechilul p ritei ce răspunde? ne ar t  o anaforă a departamentului ot let 1810 Iunie 23, alta a boerilor divani i tot dintr' cel let Iulie 9 și o hotărire a comitetului, iar dintr' cel let Iulie 30, de asemenea piră ce a fost pornit jăluitorul și atunci, c nd s'a hotărit că băcănia este întocmai ca și c rciuma și c nd nu face cine-vaș  într'adins așez m nt cu st p nul moșiei, ca să ȋie prăvălie sau băcănie de alte alișverișuri, nu p te fi slobod, în vreme ce acestea sunt folosul st p nului moșiei, nici se p te întórce jăluitorul a cere de la Stolnic sa plată pentru slujbele ce a făcut r posatului, căci drept t te acele slujbe ale lui s'a mulȋumit cu acest  casă ce i-a dat-o în taleri 200 împreună cu locul ei, ca să ș ċ  într' nso și să se odihnesc , precum nici pentru stricarea de băcănie și paguba m rfei ce ȋice Rizea că a vindut-o cu sc ċ m nt din ceea ce-l ȋine , din pricin  căci  i oprișe r posatul băcănia, nu are dreptate a o cere de la Stolnic sa. Dec  fiind-că acest  casă s'a dat Rizei cu ș rt, că vin și rachi  să nu vinď , și băcănia este ca și c rciuma, după cum nici l-a îngăduit Stolnicul Lupoianul trăind a deschide băcănie, ci i-a stricat chepengul ce-l f cuse și l-a opri . Drepte sunt m i sus numitele,

judecăți și asemenea găsim și noi cu cale, să aibă Stolnicésa pace de pîrile Rizei, carele să fie oprit a nu face nici băcănie, nici cărciumă cu vinđare de vin și rachiū nici alt alișveriș, ci să-și aibă casa numai spre șederea și odihna sa, iar hotărîrea remâne la Măria Ta. — 1814 Maiū 11.

Radu Golescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Nestor Clucer (1).

Cod. LXXX, pag. 207.

Țăraniī de la Nucet sunt opriți de a vinde vin și rachiū, nu numai fiind-că acesta este un monopol al proprietății, care este mănăstirea, ci și pentru că, prin chrisov de la Michaiū Racoviță Vodă, mănăstirea a dobîndit acest monopol, mai ales la ocasiunea sborurilor.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, ca de nu vor avé acei vinđători ai vinului și ai rachiului vre-un cuvînt de împotrivire, să-i popriți din vinđare, iar avênd în potrivă a răspunde, cu cercetarea ce veți face în scris, după 15 ale viitorului Maiū, să-i sorociți la Divanul Domniei-Mele. — 1816 Aprilie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXV, pag. 11.

Prea Înălțate Dómné,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a cuviosului egumen ot Nucet, următor fiind, i-am luat séma arêtării și cererii ce face, cu a i se înnoi un

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Anaforaua acésta a dumné-lui Vel Logofêtului de Țéra-de-sus, ca o următóre a pravilnicescii condicii și obiceiului pămîntului, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, să dați cuviinciosul nizam de a se face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde. — 1815 Maiū 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXIV, pag. 177.

Prea Înălțate Dómné,

După luminată porunca Înălțimii Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-ei Cluceresei Elencăi Crețulésca, făcênd cercetare arêt Înălțimii Tale, că după pravilnicesca condică, după obiceiul pămîntului, vinđarea vinului i a rachiului este a fi a stăpînului moșiei, și fiind-că dumné-ei Clucerésa arată cum că la tîrgurile ce se fac pe moșia dumné-ei Câmpul-mare din sud Argeș, vînd unii alții vin și rachiū în silă, păgubindu-se dumné-ei de folosul vinđării, și cererea dumné-ei fiind cuviinciosă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale, să nu îngăduéscă pe nimeni a face vinđare de vin și rachiū pe moșia dumné-ei, nici la ȓilele de tîrguri nici în altă vreme, ca să se vinđă numai vinul dumné-ei și rachiū, de care arêt Înălțimii Tale. — 1815 Maiū 10.

Gheorghe Filipescu Vel Logofêt.

privileghiū ce-l are mănăstirea asupra vîndării vinului, când se face acolo sbor, care privilegiū se vîdū și de sluga Măriei-Tale cu lēt 7252 al Domnului întru fericire Mihaiū Racoviță Voevod, cuprinďetor, ca să fie volnic la hramul mănăstirii, la sfîntul marele mucenic Gheorghe, când se face sbor, numai vinul mănăstirii să se vîndă, iar altul nimeni să nu fie volnic, dar de la o vreme încōce ăice că s'ar fi obicînuit fie-care în ăiua sborului de a aduce vin și rachiū de vînd, unde și de va fi îngăduit cei mai dinainte egumeni, dar acest de acum egumen fiind-că s'a arētat cu jalbă cerēnd a-și avē mănăstirea vîndarea vinului și a rachiului, după pravilnicēsa condică, care ăice curat că vîndarea vinului și a rachiului are să fie a stăpînului moșiei, cāt și după sinetul domnesc, dreptate are la cererea ce face a nu mai fi sloboďi de acum înainte a mai vinde vin și rachiū alți streini acolo decāt numai mănăstirea; care acēsta fiind drept al stăpînului moșiei, găsesc cu cale cu luminată porunca Măriei-Tale, dumnē-lor Ispravnicii județului să nu mai îngăduēscă acēstă nedreptate a se face mănăstirii, ci după condica Divanului urmānd, să deă cuviinciosul nizam, iar hotărîrea cea desăvîrșită rēmāne la Măria-Ta. — 1816 Martie 8.

Iordache Golescu Vel Logofēt (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscope.*

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele biv Vel Spătare Costache Suțu. Caimacamule al Craiovei și dumnē-vōstră boerilor divaniți de acolo, ca întocmai după pravilnicēsa condică și obiceiul pămîntului, să dați nizam de a se face urmare asupra pricinei, saū fiind pricina într'alt chip să însciințați Domniei-Mele. — 1816 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXV, pag. 278.

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Înălțîinii Tale, ce ni se dă la acēstă alăturată jalbă a cuviosului Lavrentie Protosinghelul, egumenul sfîntului schit Țîntăreni din sud Mehedinți, făcēnd cercetarea vēđui pentru rînduēla acestui tîrg aceste sineturi, însă:

1793 Martie 21. Poruncă a dumnē-lui postelnicul Caragea, ce eră Caimacam Craiovei, cuprinďetōre ca să nu vîndă vin și rachiū la bilciul schitului alții decāt numai schitul după obiceiul pămîntului și după hrisovul domnesc ce a avut.

1793 Septemvrie 16. Carte domnēscă a Măriei Sale Alexandru Vodă Moruz, prin care se orînduesce a se face tîrg pe fieș-care sēptēmānă Dumineca.

Pe acēstă moșie Țîntăreni este obiceiul din vechime de se face și bilciū odată pe an, la 25 Maiū.

1793 Octomvrie 20. Poruncă a dumnē-lui Hatmanului Costache Caragea Caimacamul, în dosul jălbi egumenului Țîntăreanu, prin care scrie locuitorilor ce vor fi împrejurul moșiei Țîntărenii, că după porunca domnēscă vin și rachiū este să se vîndă numai al mănăstirii, iar alții nu sunt sloboďi; așijderea și neguțătorii ce vor veni la acel tîrg cu marfă de vîndare, să-și deă avaetul la egumenul mănăstirii după vechiul obicei.

1799 August 8. Jalba egumenului că umblă unii din alăturașii moșiei, ca să mute

n). Dreptul țăranilor la pădure mărginit pentru trebuințele casei, continuă și sub Caragea. Acesta se poate constata din actele ce dăm în notă. Din aceste acte se vede că proprietarii de moșii puteau să-și apere dumbrăvile, pădurile în creștere, dar nu puteau refuza țăranilor lemnul pentru casele lor.

Carte de pădure poprită.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Vlașca și Teleorman, sănătate. Fiind-că la Domnia-Mea a dat jalbă biv vel Pitarul Iancu Perdicaru, că pe moșia

tîrgul și alții ca să strice obiceiul să vină vin și rachiū, la care după orînduélă s'a dat porunca Măriei Sale Moruz Vodă cătră ispravnicî.

1803 Martie 2. Carte a dumné-lui Postelnicul Caragea iscălită și de cei-lalți boeri divaniți ot Craiova, prin care se arată că din peristasis al vremilor și-a perdut schitul hrisóvele ce a avut și a ajuns și la dărăpănare, iar din privilegiul ce a avut, care au fost sciute Divanului fiind și bîlciul ce se face la ziua Bunei-Vestiri cu vinărea vinului și a rachiului, să fie numai al schitului și de la tóte prăvăliile mari să ieă câte 20 parale i de la cele de mijloc parale 10 și de la cele mici parale 5, cum și de la vite ce se vînd în tîrg la neguțătorî să ieă câte 2 parale pentru călcarea moșiei ce se face.

1806 Martie 13. Altă carte a dumné-lui Caimacamului și a boerilor divaniți în dosul cei mai de sus asemenea cuprinďetóre.

1810 Ianuarie 17. Zapis al prăvăliașilor din Țințăreni, când se pornise în judecată cu schitul făcut la divanul Craiovei înaintea lui II Vistier Vasile Lăcusteanu, ce a fost orînduit de Divan să-i impace, și printr'acest zapis ce se vede adevărit și de numitul boer împăciuitor, se légă ca să-și păzescă fieș-care așezămînturile lor ce au făcut cu schitul prin zapise pentru obiceiurile pămîntului și îndatorirea lor ce sunt cătră schit. Decî, nu numai după aceste sineturi și după hrisovul ce se cuprinde că l-au avut, ci și după pravilnicésca condică, și după obiceiul pămîntului, vinărea vinului i a rachiului este a stăpînului moșiei, cum și paralele de la prăvălii i de la vite iarăși sunt obicinuite și drepte pentru călcarea moșiei ce i se face și pentru îngrijirea ce are, iar mai vîrtos că i se cuvine a avé irat de la moșia sa, precum și vinărea de pâne i tăerea de carne, iarăși se obișnuiesce pe la alte moșii de se face de cătră stăpînii moșiiilor și nu pot locuitorii a luă iratul stăpînului moșiei, ca să-l facă ei după cum tot în pravilnicésca condică se cuprinde, că și băcănie și alte alișverisuri, precum și vinul i rachiul nu pot nimeni să le facă făr' de sloboďenie de la stăpîn, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lui vechilul Căimăcămiei Craiovei i cătră cei-lalți boeri divaniți, ca să deă nizam de a se păzi și a se urmă obiceiul tîrgului acestuia ce se arată mai sus, precum s'a urmat și până acum, iar simfoniile prăvăliașilor, ce șed peste an, să se urmeze după zapisele lor, supuind pe cei împotrivitorî la datoria lor, ca să nu se păgubescă schitul de dreptul său, sau fiind pricina într'alt chip, să înschiințeze Măriei-Tale, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta. — 1816 Mai 13.

Mihalache Racoviță Vel Logofăt.

sa Isvorul ot sud Vlașca, ce trece și în județul Teleormanului, având pădure cu copaci roditori de ghindă, care acum de curind a adus-o la această stare, locuitorii de prin prejur o tae și o fărămă pentru folosul și trebuința lor, cerând porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru care poruncim Domnia-Mea să cercetați și păzind orînduêla pădurilor, să dați acelor locuitori nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt șeđetori, adecă pe această moșie, carî clăcuesc și dau dijma, de la carî se folosește stăpînul moșiei, să aibă voe a tăia numai pentru trebuința caselor lor fără de plată lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, i nuele și pari, și alte mărunțișuri pentru trebuința caselor lor, iar nu pentru vîndare și alișverișul lor, căci pentru chereștele și lemne de vîndare au datorie a plăti adetul pămîntului și așa vor avé voe de la stăpînul moșiei, ferindu-se însă ca nici cu pricina lemnelor pentru trebuința caselor lor să nu sfărîme și să stăr-pescă copacii cei roditori de ghindă, iar alți streini locuitori șeđetori pe altă moșie, carî clăcuesc și dau dijma la stăpînul moșiei unde locuesc, sunt popriți și nu pot fără de voe de la stăpînul acelei păduri tăia lemnele sau chereștêua moșiei sale. I saam rezech gpd. — 1813 Martie 8 (1)

Vel Logofêt.

Cod. LXXV, pag. 57.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.*

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinii printr'această anaforă de cătră dumné-lui Vel Logofêt de Têra-de-jos, poruncim Domnia-Mea dumné-vôștră ispravnicilor ai județului să faceți cercetare cu urmare întocmai și să însciințați Domniei-Mele cu întrêgă pliroforie dreptul adevêr. — 1813 Martie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă ce mi se dă la această jalbă a Tarsiței sîn Clucerul Vasile, făcând cercetare că jăluitoarea având moșie la Dragodana în sud Vlașca, pe care având și dumbravă păzită cu copaci, ăice că locuitorii de acolo de pe această moșie și de prin prejur i-ar fi tăiat mulțime de copaci pentru a lor trebuință, când făcându-se cercetare la fața locului, s'au și dovedit copaci tăiați peste 2.500, pentru care vêđui din condica Divanului și o poruncă dată de la Divanul țerii din 1808 poruncitoare cătră ispravnicii Vlașcei, răspuns la însciințarea ispravniciei, ce se făcuse cătră Divan, prin care se arată, că cercetând atunci la fața locului s'au dovedit tăeți copaci 2.500 și pentru căci nu s'a putut dovedî tótă această sumă de cătră cine s'a tăiat, precum și grosimea copacilor de ce stare este, de aceea se poruncesce ispravnicilor, ca de iznôvă să facă și această cercetare, prin carte de blestem; am đis jăluitoarei să-mi arate ce urmare s'a făcut atunci după această poruncă și răspunse, că făcându-se atunci cercetare s'a și dovedit atât tăerea copacilor de cătră numiții locuitori, cât și de grosimea lor, însă acea însciințare nu o avu să mi-o arête, ăicend că i s'a rêpus de un Vistier Hristache, ce-l aveă rînduit vechil și de atunci zăcend la bôlă n'a putut să umble într'această pricină, iar de la trecutul Noemvrie let 1812, dând jalbă la dumné-lor boerii Caimacamî ai Măriei-Tale, vêđui porunca ce s'a dat cu mumbașir orînduit cătră dumné-lor ispravnicii, să cerceteze

o). Țăraniî nu se pot strămută, după vechiul pont, decât cu mari

de iznôvă, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blestem, și dovedindu-se copaciî tăiați de locuitorî pentru trebuința lor, să-i apuce a împlini de fieș-care copaciû po taler unul, iar nici după această poruncă ȓise jăluitoărea, că nu i s'a făcut nici o urmare, pentru căci dumné-lor ispravnicîi nu s'aû îndeletnicit a intră în cercetare, avênd alte trebî ale județului; deci cât pentru că s'a tăiat o sumă de copaci din pădurea jăluitoărei de cătră ai cuî locuitorî, atât în vremea Rușilor, cât și în urmă după ducerea oștirilor, făcêndu-se dovadă din multe porunci ale Divanului, ce se vêd date pentru această madeă și pentru căci nu s'a făcut împlinire jăluitoăre. de dreptul ei, căci pîrîiîi locuitorî se apêră, ȓicênd că acei copaci toți s'aû tăiat pentru trebuința oștirilor din silnicia ce le-aû făcut, iar nu doar pentru a lor trebuință și alișveriș, precum jăluitoărea arată; de aceea dar, spre a se putê descoperi dreptul adevêr, găsesc cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicîi, să facă scumpă cercetare în fața locului, atât prin alte vrednice doveđi, cât și prin carte de blestenu de va fi trebuință, când se va descoperi că în adevêr tăerea copacilor s'a făcut de cătră acei locuitorî chiar pentru al lor interes, iar nu pentru neapêrata trebuință a Rușilor, atunci să se împlinêscă dreptul jăluitoărei de la dînșii pe suma copacilor ce se va dovedi tăiați. cu prețul acela ce se va hotărî de cătră Înălțimea Ta, însciințând dumné-lor boeriî ispravnicî și grosimea copacilor ca cât va fi fost, și de va luă această prigonire a pricinui săvîrșirea se cuvine a se orîndui și mumbașir, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.

Iordache Slătineanu Vel Logofêt. — 1813 Martie 23.

Carte de pădure poprită.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vôstră ispravnicilor ot sud Ilfov, sănătate. Fiînd-că dumn-lui cinstit și credincios boerul Domniei-Mele Constantin Crețulescu biv Vel Vornic ne-a făcut arêtare, cum că pe moșia dumné-lui ce se numesce una Popesciî și alta Crețulesci. dintr'acel județ, avênd păduri cu copaci roditori de ghindă, locuitorî ce sunt șeȓetori pe aceste moșii i alțiî după în prejur și de prin alte părți le tae și le sfărîmă pentru folosul și trebuința lor, cerênd porunca Domniei-Mele a le avê apêrate, pentru care vê poruncim Domnia-Mea să cercetați și, păzind orînduêla pădurilor, să dați și nizamul cel cuviincios, după obiceiul locului, ca locuitorî ce sunt șeȓetori pe aceste moșii cu pădure, carî clăcuesc stăpînului moșiei și-și dau dijma. de la care se folosesce stăpînul moșiei, să aibă voe a tăia, adevă numai pentru trebuința caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălȓitul caselor lor, nuele, parî, și alte mărunțișuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare și alișveriș, căci pentru chereștele și lemne de vîndare aû datorie a plăti adetul pămîntului și așa vor avê voe de la stăpînul moșiei. Nici pentru trêba de alișveriș să nu sfărîme și să stîrpêscă copaciî cei roditori de ghindă. Iar alțiî streinî locuitorî pe alte moșii, carî clăcuesc și-și dau dijma la stăpînul moșiei unde locuesc, sunt popriți și nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurilor a tăia lemne sau chereștea moșiei domniei-sale. I saam receh gpd — 1813 Martie 28.

Cod. LXXV, fila 58 v.

greutăți, ba sunt aduși îndărăt la urma lor. În interesul fiscului, țe-

Poruncă de pădure a Ghinea Speteanului a o avé apêrată.

Zemli Vlahiscoie. La Domnia-Mea a dat jalbă boerul Domniei-Mele Ghinea Speteanul biv Ceauș agiesc, cum că dimpreună cu alți părtași ai lui pe moșia lor Spetenii ot sud. Ialomîța aŭ pădure poprită pentru trebuința caselor lor, cu cărți domnesci, și ômenii ce sunt ședători alătura pe alte moșii, în silă și fără de a luă voe de la dînșii se pun de le-o tae și le fac stricăciune, pentru care li se pricinuesce pagubă. Drept aceea. am dat Domnia-Mea acéstă carte la mâna numiților jăluitori, cu care să aibă a apêră acéstă pădure, ne îngăduind pre nimeni să le-o tae. Pentru care poruncim Domnia-Mea și dumné-vôstră ispravnicilor de județ pe cei ce se vor arêta cu împotrivire să-i faceți și fără de voia lor să se supue. I saam rezech gpd.—1813 Maiu 7.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXIV, fila 47 v.

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arêtarea ce ni se face printr'acéstă anaforă de cătră dumné-lui Vel Logofêtul de Țera-de-jos, orinduim pe sluga Domniei-Mele, ... aprod vătășesc, carele prin scirea dumné-lor ispravnicilor ai județului luând pe pîrîtul să-l aducă aici.—1813 Maiu 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXVI, pag. 265.

Prea Înălțate Dômne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-lui Pitărlui Ioan Perdicar, următor fiind am făcut cercetare pricinii ce are cu acel Pană sîn Unchiașul Mirică i Radu sîn Dumitrescu și Nêcșu sîn Idita Văduva ot Strâmbeni, din sud Teleorman, cari împreună cu alți sătenii tovaroși ai lor i-ar fi stricat de la moșia dumi-sale Isvorul, cerênd a-l aduce aici după isprăvnicésca anaforă ce are la mână, de cercetarea pricinii în fața locului, care anaforă o vêuți și eŭ, cu lét 1813 Aprilie 17, cuprinđetóre, că după alegerea ce aŭ făcut acolo, aŭ găsit cu cale dumné-lor ispravnicii, că acea stricăciune de pădure să o plătescă numitului pitar cu taleri 771 bani 60, însă o parte satul Strâmbeni și alta Râca-nouă cu Palanga, pe care sumă de bani nemulțumindu-se jăluitarul, nici pîrîții și-aŭ pus soroc amândouê părțile, că la 15 ale următorei luni să se afle aici; ci fiind-că jăluitarul se află așteptându-se, iar pîrîții de mai sus numiți n'aŭ urmat a veni, să fie luminată porunca Măriei-Tale, cu mumbașir a se aduce, și cu isprăvnicésca anaforă, și cu jalba acêsta să-i înfățișeze la judecată, unde se vor orîndui de cătră Măria Ta, iar desăvîrșita hotărîre rêmâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1813 Maiu 19.

Iordache Stătineanu Vel Logofêt.

raniî fiind legaţi cu lude la Visterie, se aplică mai cu rigóre acéstă netoleranţă de strămutare a ţeranilor

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După pliroforia ce ni se dă asupra pricinei de cătră dumné-lui Vel Vistierul, cu cale fiind anaforaua acésta, o întăriu Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . Ialomiţa, sănătate. Fiind-că dumné-lui cinstit şi credincios boerul Domniei-Mele Iordache Tufeanu Vel Stolnic, prin jalbă ne-a făcut arétare, cum că pe moşia dumné-lui ce se numesce Tufenii dintr'acel judeţ, având pădure poprită de ghindă, locuitorii ce sunt şeqétorii pe acéstă moşie i alţii după în prejur şi de prin alte părţi o tae şi o sfăramă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerënd porunca Domniei-Mele a o avé apêrată, pentru carele Vê poruncim Domnia-Mea, să cercetaţi şi păzind orinduéla pădurilor, să daţi nizamul cel cuviincios după obiceiul locului, ca locuitorii ce sunt şeqétorii pe acéstă moşie cu pădure, carî clăcuesc stăpânului moşiei, să aibă voe a tăia adecă numai pentru trebuinţa caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălđitul caselor lor, nuele, parî şi alte mărunţişuri pentru casele lor, iar nu pentru vîndare şi alişveriş, căci pentru cherestele şi lemne de vîndare aŭ datorie a plăti adetul pămîntului şi aşă vor avé voe de la stăpînul moşiei, nici pentru tréba de alişveriş să nu sfărame şi să stîrpescă copacii cei roditori de ghindă, iar alţii streini locuitori după alte moşii, carii clăcuesc şi-şi dau dijmala stăpînul moşiei unde locuesc, sunt popriţi, şi nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurii a tăia lemne sau cherestea după moşia numitului boer. I saam receh gpd. — 1813 Maiú 9.

Carte de dumbravă poprită.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . . Ilfov, sănătate. Vê facem în scire, că la Domnia-Mea a dat jalbă credincios boerul Domniei-Mele Costache Micşunescu, cum că la vale pe Mostişte, unde se află lipsă de păduri, avënd dumbravă păzită cu multă ostenélă şi cheltuélă, locuitorii împrejurenî o tae şi o sfăramă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerënd poruncă Domniei-Mele a o avé apêrată, cum a fost şi până acum; pentru care vê poruncim Domnia-Mea să cercetaţi şi păzind orinduéla pădurilor după obiceiul locului, să daţi nizamul cel cuviincios, spre a o puté avé păzită şi apêrată de cătră locuitorii împrejurenî şi alţii streini să nu o tae şi să o sfărame făr'de voe de la stăpîn sau de la omul său, ca să se pótă cresce, spre a veni în stare bună, după cum şi mai înainte a fost apêrată. I saam receh gpd. — 1813 Iulie 21.

Cod. LXXV, fila 70.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acéstă anaforă a departamentului câte trele părţile rămâind mulţumiţi şi odihniţi aŭ dat şi adeverinţă în scris sub iscăliturile lor la cancelaria Divanului Domniei-Mele, mărturisită şi de zapisul cel orînduit, care s'a vêđut şi de cătră noi. Drept

ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare, ne îngăduind însă și pe stăpînul moșiei de a nu le face jăluitoilor vre-o supărare întru nimic la dreptu-

aceea, după a lor primire și mulțumire, o întărim Dómnia-Mea, și hotărîm ca întocmai să se urmeze. — 1813 Iunie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod LXXVI, fila 446.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la această jalbă a locuitorilor birniciei ot satul Râca-Nouă și Palanga, i-a înfățișat orînduitul zapciú înaintea noastră cu dumné-lui Pitarul Iancu Perdicaru, și făcînd cercetare, nu avu dumné-lui Pitarul vre-o altă dovadă că ar fi tăiat și jăluitoii 148 tufani și copaci, decât numai ȕice că sâtenii Strâmbeni i-au arătat și pe ei cu acea sumă tăiată, iar sâtenii Strâmbeni în potrivă ȕiseră, că jăluitoii n'au tăiat lemne pentru trebuința caselor lor, ci numai pentru sârăria de la Zimnicea, de bellic, precum și jăluitoii ȕiseră tot prin blestem, că n'au tăiat nici un lemn pentru casele lor, ci numai bellicul din poruncă, care nu se cuvine a plăti; așa dar dintr'acestea eșînd dovadă de nevinovăția jăluitoilor, rēu s'au adus cu mumbașir, și găsîm cu cale, cu luminată porunca Măriei-Tale, să fie sloboȕi a merge la casele lor, și dumné-lui Pitarul își va căutā paguba copacilor de la Strâmbeni, cari n'au tăgăduit că au tăiat pentru trebuința caselor lor, precum cuprinde anafora de ce am făcut între Strâmbeni cu dumné-lui Pitarul, iar hotărîrea rēmane a se face de cătră Măria-Ta. Ioan Greceanu Paharnic, Nicolae Medelnicer, Ianache Medelnicer, Scarlat Lambrino. — 1813 Iunie 16.

Ponturile ce s'au dat prin carte gpd, pentru apărarea pădurilor Lapoșul și Salcia a dumné-lui Vornicului Barbu Văcărescu.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Vē facem în scire, că dumné-lui Vel Vornicul Barbu Văcărescu, prin anaforā a făcut arătare Domniei-Mele, cum că la moșii d-séle Lapoșul și Salcia dintr'acest județ, avēnd păduri oprite și pázite cu grea cheltuélă, de le-a adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce a fost de tăiat cherestele pentru meremetul cetăȕilor, s'a tăiat dintr'aceste păduri o sumă mare de cherestē, ca peste trei mii copaci roditori, cari în multă sumă de ani nu se pot aduce în starea lor, și pentru această învederată pagubă și stricăciune ce s'a făcut la pădurile dumné-lui, pentru folosul și datoria patriei a cerut porunca Domniei-Mele, ca de acum înainte să fie apărate aceste păduri despre tóte trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele domnesci, i pentru trebuința țerii și altele, care cerere a d-sale primind-o Domnia-Mea, poruncim dumné-vóstră ca de acum înainte la orî-ce trebuință de cherestele se va întîmplă a se cere, aceste păduri să fie cu totul apărate și nesupărate întru nimic, și ca să se pázescă apururea apărarea pădurilor, s'a dat această carte a Domniei-Mele pázitorilor acestor păduri, prin care poruncim la toȕi de obște, ca întocmai să fiȕi următori, pentru nici un fel de trebuință a tăia și a strică pădurile acestea. I saam recheh gpd. — 1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVII, fila 191 v.

Vel Logofēt.

rile moșiei peste cuprinderea pravilnicescii condicii și obiceiul pământului. — 1813
 Aprilie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă, am adus pe jăluitoři înaintea mea și mai întâi făcându-le cercetare, nici unul nu s'aŭ dovedit streinî, ci toți strămutați de prin satele județului Vlăscei, încă unii și slujitori de la căpitânia Hodivăi, numai trei dintr'înșii s'aŭ dovedit a fi din hazul Giurgiuului, dar nu streinî, ci și aceștia după vremi fugiți de aici din țără, și cererea ce fac de a fi sloboși a merge la pământurile lor, nu este alt decât să se strămute din loc, să se împrăștieze prin satele Vlăscei, să se apropie de margine, ca să se căcirdisescă în hazuri. Ci de vreme ce ei sunt legați cu lude în Visterie, să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, să-i deă cu chezășie, ca să nu se strămute din locul lor, și să-i îndemneze a se apucă și de munca pământului, sloboșindu-se și vitele de jug ce ȋic că le aŭ ispravnicii în pază, pentru ca să-și facă semănăturile de primă-veră, iar căți aŭ apucat de s'aŭ strămutat dintr'înșii și și-aŭ făcut semănăturile de toamnă împrejurul satului, de vor fi strămutați în cuprinsul acestui județ, să trimiță să-i aducă la urmă-le, iar de se vor fi strămutat mai cu depărtare, să facă fõe de tõe acele semănături cu numele stăpinului și să o trimiță la Visterie, ca să fie sciut, și când nu vor veni la urmă-le până la vremea secerișului, ca să se azeze cu locuința în siliștea lor, de unde s'aŭ strămutat, să se ieă acele semănături pe sēma Domniei, cum și jăluitořilor să nu li se facă de cătră ispravnici vre-o supărare mai mult peste starea și puterea lor, nici stăpinul moșiei să nu-i supere întru nimic la clacă și alte dreptăți ale moșiei, peste obiceiul pământului, iar peste cele ce ȋic că aŭ răspuns în vremea trecută în bani la stăpinul moșiei, din cercetarea ce am făcut, m'am adevărit că într'aceștii chip le-a fost aședămintul ce a avut cu dînșii, ci pentru acēsta rămâne la hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 19.

Vel Vistier.

Carte deslegată de ferirea dumbrăvii dumné-lui Vel Căminar Nicolae Văcărescu, ce o are dincõe de Colentina pe moșia dumi-sale.

Zemle Vlahiscoie. Fiind că dumné-lui Căminarul Nicolae Văcărescu prin jalbă a făcut arătare Domniei-Mele, cum că dumbrava *ce are la Bănēsa*, dincõe de Colentina, pe moșia părintescă a dumné-lui, sădită și păzită cu multă ostenelă și cheltuēlă, care este și ca o podóbă politiei, ar fi mergēnd unii cu pricină că este trebă domnescă, o sfăramă și o tae, cerēnd porunca Domniei-Mele de a o avē apērată. Decī acēstă dumbravă mică, ce este și podóbă politiei în ochii tuturor, cunoscut este că s'a făcut și s'a păzit cu îndestulă cheltuēlă și ostenelă, care de nu va avē și de acum înainte aceeași pază și ferire, în adevēr este că îndată se va sfirși; dăm dar acēstă domnescă noastră carte la mână omului ce-l are păzitor, prin care poruncim atât domniei-vōstre ispravnicilor ot sud Ilfov, cât și la toți alții căți se cuvine, ca să dați mână de ajutor orînduitului spre a fi ferită și păzită acēstă dumbravă de cătră toți, să nu tae nici să strice dintr'acēstă dumbravă cu nici un fel de numire saŭ trebuință, ci să fie tot-deauna apērate. I saam receh gpd.—1814 Iunie 24.

Cod. LXXV, fila 95 v.

p). Țeranii cari răsvrățiau pe consătenii lor în contra statului, ori a proprietății, erau cel puțin strămutați prin alte sate de o depărtare de 6 ore de la al lor.

Iw Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După cum a găsit cu cale dumné-lui Vel Vistierul printr'acéstă anaforă, o întărim și Domnia-Mea și poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai județelor, ca întocmai să faceți urmare, precum mai jos se cuprinde.—1816 Iulie 21.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 185.

Prea Înălțate Dómne,

Arăt Înălțimii Tale că plângerea locuitorilor satului Poenari din sud Ilfov, după multe cercetări ce a făcut Visteria, nu este alta fără numai trei frați dintre sătenii lor anume: Dumitru Ciungul, Năstase și Niculae, uniți fiind întru răutate, patru ani sunt de când feluri de chipuri răsvrătitóre metahirisesc, nu numai că nu se supun a-și plăti dăjdiile lor, ci sunt și dătători de rele pilde celor-l-alți locuitori ai satelor, aprópe fiind în multe rînduri dintr'a pîrîșilor pricină a se sârgăluși siliștea fără de a fi altă pricină cât de mică; ci, de se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta, pentru desăvîrșita odihnă a locuitorilor, pe de oparte dumné-lor ispravnicii județului, prin într'adins credincios al isprăvnicatului, mai întâi să cerceteze la fața locului și câtă rîmășiță vor dovedi din dăjdii i alte orîndueli asupra pîrîșilor trei frați, să împlinescă de la dînșii și să o deă jăluitorilor, ca să plătescă și numiții de pe unde s'aú împrumutat pentru dînșii, iar pe de altă parte să-i ardice pe câte trei cu tóte ale lor și cu lude ce se va cuveni după a lor putere să-i așeđe cu dajdia, împărțiți prin alte sate depărtate de jăluitori, cale de șese césuri, ca să nu mai pótă avé chinonie unii cu alții. Părerea mea într'acest chip este, iar hotărîrea cea desăvîrșită rîmâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1816 Iulie 8.

Vel Vistier.

Țeranii sunt obligați a se strămuta la alt loc, în interesul proprietății.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor velișilor boeri, poruncim Domnia-Mea dumné-văstră isprăvniceilor ai județului, ca să faceți cercetarea de mai jos arătată, cu urmare întocmai precum într'acéstă anaforă se cuprinde și să insciunjați Domniei-Mele.—1816 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Pe acéstă alăturată alegere isprăvnicéscă și a departamentului, nerămîind odihniți locuitorii ce șed în luncă la Pitești sud Vlașca, din luminată porunca Măriei-Tale orînduital zapciú Vătaf de aproqi, i-a adus înaintea noastră pre trei din-

tr'înșii, anume: Petre Bobirică, i Dinu frate-său și Șerban ot Popesci, față cu Petrache biv III Logofet stăpînul moșiei, ȋicend acești locuitori prin apelația ce au dat, că din vechime s'au aflat acolo ședători moșiei și părinții lor, cum și ei, unde au case, ogrădi și alte nămesii și că le este cu neputință a se mută în deal, căci sunt ómenī scăpătați, cu case grele și cu slujbă domnăscă, dirvari, cărbunari ai luminatei Curții Măriei-Tale și alți dajnici ai Visteriei și că în deal nu se pot face nici puțuri, fiind locul înalt, unde ridicând pîritul câte-vă case din satul lor de le-a adus în deal, s'au căsnit vre-o trei ani de ȋile să facă puțuri și vȋdend că nu pot, eră să se întórcă înapoi și neprimindu-i pîritul nici într'un chip, le-a plătit casele cu bani și le-a îngrădit cu garduri și acei ómenī au fugit, și că atât Popesca ce ținea moșia mai 'nainte, cât și pîritul, după ce a cumpărat-o în doi ani, nu i-a supărat a se mută, iar pîritul răspunse, că tóte satele din partea locului sunt puse pe deal iar lunca Argeșului o au pentru arături de bucate și liveȋi de fin, fiind locul rodos, cum și pe moșia lui în deal sunt 28 de case, cari se îndestulȋză cu apă de puțuri, după cum și jăluitorii mutându-se acolo să le deă povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri, iar a mai ședé acolo în luncă nu-i primesce, căci în toți anii fac stricăciune vitele lor la bucate și se păgubesc atât cei cu bucatele, cât și el de dijmă și că nici cei de mai 'nainte stăpînitorii nu i-au primit a fi în luncă, dar ei au ședut în silnicie, după cum ne arată un răvaș al Șētrarului Mateiū Popescu, fiind cătră un Pană, că n'are voe să se mute în vale, asemenea și vȋduva fiica Popescului, de la care a cumpărat el moșia, în multe rînduri s'a judecat cu jăluitorii, cari au dat și zapis că se vor mută în deal și următorii n'au fost, ci șed în silnicie de fac stricăciune bucatelor și când se orînduesc ispășitori, dosesc și rȋmân cei cu bucatele stricate, păgubași, după care arată pîritul spre dovadă o jalbă a Vălafului de cărbunari, că căȋi-vă locuitori din deal, ce au dat-o către ispravnicatul Vlascei, în anul trecut, și de la ispravnicat s'au trimis cu însciințare cătră Măria Ta, în care jalbă se plăngeă, că din pricina jăluitorilor, căȋi se află cu locuința în luncă, nu numai lor li se face pagubă la bucate și legumī, ci și stăpînului moșiei la rodul pomilor ce are în luncă, unde unii și-au făcut locuința cu vicleșug, iar alții în silnicie de vre-o căȋi-vă ani încóce, cu cari în douē rînduri s'a judecat stăpîna moșiei cea mai dinainte și au dat și zapis la ispravnicat, că se vor mută în deal și următorii n'au fost, rezemându-se la silnicia lor, căci sunt cărbunari domnesci, pentru care cerend acei jăluitori să li se orînduescă ispășitor la fața locului, a le ispăși paguba și a le face împlinire, au rînduit ispravnicii slujitori, ca luând pe preotul satului, să mȋrgă să ispășescă stricăciunea și să aducă fȋe iscalită de preot i pe cei ce au făcut paguba, spre a o împlini și au însciințat zapciul plășii, că toți locuitorii din luncă au fugit nestând de față a se face ispășania, iar un Mateiū Cărbunarul s'a împotrivit cu înjurături, ȋicend că nu voesc să facă ispășania, așij-derea scrie în alegerea ispravnicăscă, că a făcut arȋtare și Medelnicerul Nicolae, vameșul județului, cum că chiar unul din locuitorii din luncă, anume Mateiū Budureanu, a arȋtat că s'a judecat stăpîna moșiei cu dînșii la ispravnicat și i-a îndatorat judecata a-și mută casele din vale în deal și urmare n'au făcut. Deci, fiind că atât stăpînul moșiei, cât și locuitorii din deal se jăluiesc, că cei ce șed în luncă le pricinuesc stricăciune și pagubă cu vitele lor la bucate și liveȋi și apoi când este să se facă ispășanie, ca să plătescă paguba dosesc, și fiind-că acei locuitori din luncă pricinuesc, că acolo în deal nu pot face puțuri, iar Petrache stăpînul moșiei ȋice, că are loc să le deă în deal povîrnit spre vale, unde pot să-și facă puțuri

acolo unde le dă Petrache loc, ca să se mute și să însciințeze Măriei Tale și atunci se va da izbănire pricinii, iar hotărîrea rămîne la Măria Ta.—1816 Maiu 26.

Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Dumitrache Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filpescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Crețulescu Vel Logofăt (1).

Cod. LXXXV, fila 164.

q). Caragea face și din brutării un monopol al proprietarilor de moșii (1).

r). Neînțelegerile dintre proprietari sau arendași cu țeranii, provenia în adesea și din cauza nedreptei măsurători cu stîinjenul și cu banița, ceea-ce va ocasiona procese diverse și trimitere de stîinjeni și de banițe cu pecetea Visteriei (2).

Numerose sunt, cum se vede, procesele de la dreptul de cărciumă dintre țeranii și proprietate (3).

Un act extraordinar cunoscem din domnia lui Caragea. Acela este chrisovul dat locuitorilor Slătioreni din Romanați, ca să-și aibă privilegiul vîndării rachiului peste tot anul, iar al vinului numai pînă la 6 Decemvrie. Asemenea claca să o plătescă în bani, câte un zlot de casă pe an și dijma să se ieă ca la alte moșii. Domnitorul le mai acordă și alte privilegii și scutiri, pentru că satul Slătioara fusese sat de moșneni pînă ce Alex. Ipsilant, în întîia lui domnie, îl dăduse Vornicului Pârșcoveanu. Iată chrisovul:

Hrisovul locuitorilor Slătioreni de privilegiurile ce au către stăpînul moșiei și cu anafora întărită s'a hotărît în urmă, căfi să fie la acest privilegiu, adecă cei vechi.

Dat-am Domnescul nostru hrisov locuitorilor birnici din satul Slătioara sud Romanați, ca să aibă privilegiul ce l-au avut pînă acum, adecă vîndarea rachiului să fie slobodă la toți locuitorii pentru tot anul în totă vremea, cum și la vîndarea vinului să aibă slobodenie, numai de la culesul viilor pînă la ziua de Sf. Nicolae, Decemvrie 6, a se vinde vinul locuitorilor făr'de poprire și făr'de nici o dare la stăpînul moșiei, iar de la Sf. Nicolae înainte să se vîndă vinul stăpînului moșiei; așijderea și claca să o plătescă de casă câte un zlot pe an, nesupărându-se de lucru, iar la dijmuri să se urmeze, cum se urmază și la alte moșii; asemenea și podul de la trecătorea apei Oltului să-l aibă locuitorii pe sîma lor tot-deauna și să deă locuitorii la stăpînul moșiei pentru venitul podului, pe fie-care an câte taleri 150, deosebit să fie și apărăți de vamă la vitele ce vor cumpără de la sîtenii lor și le vor tăia la scaune în satul lor, pentru alișverișul lor, pentru că această moșie din vechime fiind fost slobodă domnască, răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru

(1) Vezi anexa din vol. acesta X, partea B.,

(2) Vezi anexa relativă mai departe în acest Tom. X, partea B.

(3) Idem, idem.

întâia Domnie a hărăzit-o la răposatul Vornicul Pârșcoveanu, dar iarăși Domnia-Sa și cu alți răposați Domni din urmă au împărțit și pe locuitorii ce sunt ședători pe această moșie cu privilegiurile ce se arată mai sus, ca să fie adecă apăsări de clacă, dând numai câte un zlot pe an, i slobođenia vinăriei rachiuului să o aibă pe tot anul, și slobođenia vinăriei vinului de la culesul viilor până la Sf. Nicolae, și stăpînirea podului la trecerea apei Oltului să fie pe sîna lor, cu dare de taleri 150 pe an la stăpînul moșiei și apăsarea de vamă la vitele ce vor cumpără de la sâtenii lor și le vor tăia la scaune în satul lor, cari toate acestea li s'au dat, nu ca un obicei al pămîntului, ci ca o milă și hărăzire Domnăscă, pentru care am vădit la mîna lor și sineturi Domnesci, însă carte a răposatului Domn Alexandru Vodă Moruz cu let 1794 Iunie 20, i hotărîre a răposatului Alexandru Vodă Ipsilant cu let 1797 Februarie 15, i carte de judecată ce s'a urmat din let 1804 între acești locuitori cu răposatul Medelnicer Radu Bengescu, ce eră stăpîn prin zestre acești moși Slătioarei, și hotărîre cu Divan a răposatului Constantin Vodă Ipsilant, tot dintr'același let 1804 Iunie 30, prin care toate acestea li se întăresc privilegiurile ce se arată mai sus; pentru cari privilegiuri fiind cu jalbă și către Domnia-Mea, numiții locuitori Slătioarei, arătând aceste sineturi și dîcînd dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, stăpînă acestei moșii, vîndînd-o statornică la Sîrdarul Polihronie, ca să nu li se smintescă mila ce o au prin sineturi Domnesci, au cerut să li se întărescă și de către Domnia-Mea privilegiurile ce au avut, a căror jalbă rînduind-o la dumné-lui Vel Logofătul de Țera-de-sus, ne-a făcut arătare prin anafora de la 7 ale trecutei luni lui Aprilie atît de cuprinderea privilegiurilor ce se arată mai sus, cît și de numita moșie, că dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, care a avut această moșie coborîtă prin zestre de la răposatul Vornic Pârșcoveanu, întîi la mîna dumné-ei, apoi dumné-ei a vîndut-o statornică la Sîrdarul Polihronie și cum că cumpărătorul are să stăpînescă dreptatea ce a avut-o dumné-ei Ecaterina Fărfăraia, iar privilegiul locuitorilor are să se păzescă cu ori-cine va fi stăpîn, care anafora de la trecuta lună a lui Iulie 11, cu milostivire către locuitori am întărit și Domnia-Mea, ca să se păzescă privilegiul locuitorilor, ce au avut. Drept aceea, pentru mai buna întemeiere a acestor privilegiuri ale lor, ce se arată mai sus, ca să se păzescă tot-deauna cu nestrămulare, am întărit acest Domnescul nostru hrisov cu însăși Domnăscă Noastră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumné-lor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei-Mele: pan Radu Golescu Vel Ban, pan Grigorie Brîncoveanu Vel Spătar, pan Barbu Văcărescu Vel Vistier, pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic de Țera-de-sus, pan Mihalache Manu Vel Logofăt de Țera-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel Vornic de Țera-de-jos, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Constantin Dudescu Vel Vornic al treilea, pan Petruche Ritoridis Vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iordache Știrbei Vel Vornic al Obștirilor, pan Nicolae Golescu Vel Logofăt de obiceiri, pan Alexandru Filipescu Vel Logofăt de Țera-de-jos, și Ispravnic pan Mihalache Manu Vel Logofăt de Țera-de-sus; și s'a scris hrisovul acesta intru al șeselea an dintru întâia Domnie a Domniei Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele, București, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și Mîntuitorul nostru Isus Hristos 1817 Octomvrie 6, de Mihaî Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.).

Mihalache Manu Vel Logofăt procitoh.

Cod. LXXVII, fila 276 v.

s). Locuitorii de la Gherghița se jăluesc asupra epistaților Mitropoliei proprietară, că aceștia îi asupresc îndatoririle ce au, primind unii carte de blestem la afirmațiunea lor. Se face anchetă din ordinul Domnitorului. Se aleg nenorociții cu bătae câte 200 toege fie-care, ca răsvră-titori și mincinoși și ca *stricători ai pădurilor Mitropoliei*. (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cât pentru pricina pădurii, cu cale fiind anaforaua acésta a duinné-lor veliților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urmeze, iar pentru urmările acestor locuitori, de vreme ce prin cercetarea de la fața locului a orîndu-itului nostru s'a dovedit, precum mai jos se arată, că sunt adecă mincinoși și călcători de jurămint și că cei răsvrătitori dintre ei sunt aceștia ce pe anume se arată mai jos, adecă: Cărstian Cojocarul ot Merii Petchii și Négu sîn Stan ot Ciumați, precum orînduitul cercetător în insciințarea sa ce a făcut cătră Domnia-Mea îi arată pe anume, de aceea atât pentru a lor înfrinare și înțeleptire, cât și ca să fie pildă altora asemenea ca ei, volnicim pe credinciosul boerul Domniei-Mele, Slugerul Ioniță Chirițescu, orînduitul cercetător, să mîergă și prin ajutorul ispravnicilor județului, aducînd pe mai sus numiții răsvrătitori, chiar acolo în fața locului să-i pue în falangă în vileag, și să le dea câte 200 toege fieș-căruia, căroră să le dea apoi a înțelege că, de se vor mai purta și de acum înainte cu asemenea urmări de nesupunere și răsvrătitoare, pedépsa lor va fi spânzurătorea. — 1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXII, fila 416.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce ni s'a dat la alăturatul tacrir al Slugerului Ioan Chirițescu, cercetătorul ce a fost orînduit de cătră Măria Ta, a cercetă prigonirea ce au locuitorii ot Gherghița cu epistații moșiei sfintei Mitropolii de acolo, am făcut cercetare, și atât din cele scrise în tacrir, cât și din cele ce ne arată prin graiū, luarăm înțelegere, că după arătarea ce a fost făcut de acei locuitori de dijma porumbului i a finului, cum că li s'a luat de epistații moșiei, primind unii și carte de blestem, li s'a făcut socotélă și găsindu-se óreși-care năpăstuire, a fost trimis orînduitul cercetător insciințare cătră Măria Ta, de la 30 ale trecutului Martie, cum că li se face acelor năpăstuiți împlinire, prin care insciințare cerînd numitul Sluger povățuire, cum să urmeze la madéua finului și la măsurătorea pogónelor de porumb și orînduind Măria-Ta acea insciințare a sa în cercetarea noastră, am făcut Măriei-Tale anaforă, de la 5 ale acestei următoare luni, în ce chip am găsit cu cale a se face urmare la aceste două madele, i pentru pricina gâlcevii, a se vedé de cătră Măria-Ta în ce chip a dovedit cercetătorul și a se da poruncă cum să urmeze, iar cum arată Slugerul că pîrile locuitorilor, cum că i-ar fi încercat epistații la dijma porumbului și a finului, s'aū dovedit mincinóse, căci măsurându-se pogónele de porumb de astă tómnă ale unora din davagii și ale altora din sudiți ungurenî, s'aū găsit mai multe decât pe câte diceau ei că aū plătit dijma, și că cei mai mulți ce aū primit carte de blestem nu sunt pravoslavnicî, ci unii de la satul Merii-Petcăi sudiți, iar vre-o 5 de la Gherghița nu sunt ómenî vred-

t). Satele plăeșesci din Rucăr și Dragoslavele capătă de la Caragea o

nici de credință și nisce desnădăjduiți și becisnici, din cari unii au primit blestem în zadar fără a avea porumb arat, și cum că, după cum aceștia s'au dovedit mincinoși din măsurătoarea pogonelor de astă toamnă i la baniță nepotrivite arăturile lor, se dovedește că și celelalte pîri ce au făcut pentru doi ani mai înainte, cum că i-au năpăstuit epistații la dijina porumbului și a finului, sunt mincinoși și numai din răutatea unor turburători ce i-au arătat prin altă înscințare a sa, vrînd aceia să păgubescă sfînta Mitropolie, ca să-și potă dobîndi alt cuget al lor, au rădicat și pe alți mulți săteni cu feluri de pîri și categorii mincinoase asupra epistaților, pricinuind pagubă și cheltuélă săracilor săteni, în vreme ce însuși unul dintr'aceia ce venia la cercetător a se scrie de năpăstuiră, dicea că sunt siliți să vie ca să se arête nume multe de davagii, căci, de nu vor veni, le dicea zurbagiilor, că au să pătîmescă răutate și încărcături de cheltueli, după cum arată cercetătorul, că și însuși el a avut pe un Ioniță Giura, dicînd cătră unii din săteni că, de nu vor veni a se scrie, au să plătescă totă cheltuélă, făcîndu-le și alte înfricoșări. Decî după acastă arătare ce face acum orînduitul cercetător, că cei ce au primit blestem nu sunt pravoslavnici ci uniați, cari s'au dovedit și călcători de jurămînt, cum și pîrile lor fără cuvînt și mincinoase, se cuvine a rămîne epistații apărați de pîrile lor și a se face și căduta cercetare răsvrătiților ce le-au dat pricină de s'au pornit cu pîri mincinoase, i zurbagiilor ce au făcut gâlceavă și s'au arătat cu obrăsnicie, după cum se va găsi de cătră Măria-Ta cu cale, iar pentru stricăciunea ce s'a făcut la pădurea Mitropoliei, care o aveă poprită, bez cea-l-altă parte de pădure, ce este lăsată slobodă pentru trebuința locuitorilor ce șed acolo pe moșie, fiindcă pădurile poprite se păzesc cu pădurări într'adins nelipsiți din pădure pentru pază, iar acolo ne arată însuși Slugerul Ioan, că pădurarul nu ședeă în pădure să păzescă, ci ședeă în sat, și nu se scie cine cîtă stricăciune a făcut, de aceea nu se pot îndatoră la plată, iar de acum înainte vor orîndui epistații pădurări a păzi napristan în pădurea cea poprită, să nu se tae de nimeni, iar în pădurea nepoprită să aibă voie locuitorii ce șed pe însăși acea moșie și clăduesc Mitropoliei, ca să-și tae lemnele ce le vor fi trebuincioase pentru casele lor, iar hotărîrea rămîne la Măria-Ta.—Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racovișă Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racovișă Vel Logofet, Iordache Golescu Vel Logofet, Nestor Clucer.—1816 Aprilie 21,

Io Ioan Gheorghe Caragea Voievod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Fiindcă din osebita anaforă ce ne-au făcut dumné-lor veliții boeri, de la 21 ale aceștii luni, pentru urmările acestor locuitori, ce s'au arătat pîriși ai sfîntei Mitropolii, asupra madelei obiceiurilor pămîntului, ne-am pliroforisit, că numiții s'au dovedit în fața locului, prin cercetarea orînduitului nostru, mincinoși, răsvrătiători și călcători de jurămînt, hotărîm ca sf. Mitropolie să rămîne cu totul în pace și nebîntuită de aceste pîri ale lor, ce făceau pînă acum.—1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. LXXXII, pag. 417.

nouă recunoșcere a situațiunii lor privilegiate, ca unele ce dau plăeșii

Prea Înălțate Dómnne,

Am vădút alăturata însciințare ce a trimis cătră Măria-Ta, Slugerul Ioan ce este orînduit de Măria-Ta cercetător la prigonirile ce aū locuitorii clăcași ot Gherghița, cu epistații aceeași moșii a sfintei Mitropolii, prin care la unele madele, ce ȑice că sunt întuncate și nu se pricepe cum să urmeze, cere povățuire și făcend chibzuire la întrebările sale, după cum ni se poruncesce, arătăm Înălțimii Tale în ce chip se cuvine a se urmă, adecă:

Pentru madéua finului ce arată cercetătorul, că unii diu locuitorii aū avut obiceiū, să deă din cinci copii una, alții, adecă streinii sudiți cei cu zapisul, din trei una și alții, cari n'aū avut liveȑi și avend trebuință de fin s'ar fi învoit a cosi în liveȑile Mitropoliei și a luă ei finul jumătate și Mitropolia jumătate, iar la vremea dijmei avend trebuință de tot acel fin pentru vitele lor, s'aū rugat de epistați de li s'a lăsat tot finul pe sēma lor, și după socotēlă pe câte care aū pus epistații, cu tahmin aū și plătit epistaților, de car po parale 60, și în urmă, cărând finul la casele lor cu care mari cu câte patru și șēse boi, cari ei singuri aū arētat la cercetător că puteă să vie un car de acelea opt și nouē stîneni, și unde eră pus de epistați un om ȑece care, acel om arată acum, că a dus la casa lui cu mijlocul ce s'a ȑis mai sus numai 5 sau 6 care și pe acēsta a și primit carte de blestem, la acēsta se cuvine să urmeze cercetătorul într'acestași chip, adecă să nu se facă socotēla după numărul carelor mari cu câte 4 și 6 boi, cu care aū cărat locuitorii finul la casele lor, ci să se facă pe numărul de care de cele obiceiuite cu câte doi boi, și pentru câte acest fel de care cu doi boi vor primi locuitorii carte de blestem, că a fost într'acel fin cosit din liveȑile Mitropoliei, să li se socotēscă plata de car po parale 60, după cum s'aū învoit cu epistați și de li se va fi luat ce-vă mai mult, să li se întorcă înapoi, iar de vor fi dat mai puțin, să împlinēscă și rămășița tot în bani, după învoēla ce aū făcut.

Pentru măsurătórea pogónelor de porumb, în anaforaua nóstră după care s'a dat și luminată întărirea Măriei-Tale a se face urmare, scrie, ca măsurătórea acēsta să se facă cu prăjina cea obiceiuită; acea prăjină obiceiuită noi scim că este de 18 palme Domnesci și un pumn, precum scrie cercetătorul că s'a adevărit și de la alții streini, i de la chiar unii din locuitorii adiafori, iar nu este de palme 24, precum arată cercetătorul, că cu acest fel de prăjină mare și ne-obiceiuită cer locuitorii să se facă măsurătórea pogónelor, care cerere a lor fiind nedréptă, nu se cuvine a primi, ci să se deă luminată porunca Măriei-Tale cătră orînduitul cercetător, ca cu prăjina cea obiceiuită de 18 palme Domnesci și un pumn, să se facă măsurătórea pogónelor de porumb.

Iar pentru pricina gâlcevii, fiind-că în luminată buirdizma Măriei-Tale se poruncesce cercetătorului, ca să facă cercetare atāt prin alte dovedȑi, cāt și prin carte de blestem, și în ce chip va dovedȑi adevērul să însciințeze Măriei-Tale, ca să dai apoi Măria-Ta cuviinciósa poruncă de urmare, și fiind-că arată cercetătorul prin însciințarea sa, în ce chip a cercetat și a dovedit, rămāne a se vedē de cătră Înălțimea Ta cele ce scrie cercetătorul pentru acēsta, și a se da poruncă cum se va găsi cu cale de cătră Înălțimea Ta.--1816 Aprilie 5.

Radu Golescu biv Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Nestor Clucer.

de paza marginei și a potecelor din munte. Actele de scutire și de privilegii sunt cele următoare:

Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele.

Dat-am cartea Domniei-Mele la mâna pârcălabilor de la satul Rucăr-Dragoslavele din sud Muscel, cari prin jalbă, întru cea dintâi luminată domnie a răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ipsilant, arătând că în vremea răsmeriței Rușilor ot let..., cel de atunci vătaf al plaiului Dâmboviței, s'a fost întins de a luat și aceste sate în cuprinsul satului Plăeșescii, cu care mijloc le făcea multe cereri, luându-le câte o lână și câte un miel și câte un caș de fiesce-care stână, și altele asemenea, și cerea să se deosebescă de plaiu, să fie supuși ispravnicilor județului, și sub ascultarea vameșilor de Dragoslavele, cum și mai nainte ar fi fost, arătând la acesta drept dovadă câte-vă hrisove vechi ale multor răposați frați Domni cu care îi deosebiă de plauri; în protivă atunci a arătat vătaful de plaiu o carte a Domniei-Sale răposatului întru fericire Domn Alexandru Vodă Ghica, cu care da aceste sate vătafului de plaiu a le avé plăeșesci. Decî Măria-Sa, orînduindu-î la dumné-lor veliși boeri spre cercetare, a ales a fi mai de folos la interesurile țării cu a fi osebite, însă mai întâi să dea zapisele la Visterie, că vor păzi și vor străjui drumul și potecile din plaiul lor forte cu privighere și când se va pricinui ori-ce întîmplare în potruva orînduelilor țării și a marginei, să aibă a da sîma pentru care prin anaforă arătând Măriei-Tale, și cu cale găsind-o acea alegere a dumné-lor velișilor boeri, a orînduit pe dumné-lui vel Vistierul de a primit zapise cu aceste legături la Visteria gospod, după care a și dat cartea Măriei-Sale la mâinile lor cu cuprindere, ca să fie osebiți de satele plăeșesci, nici un fel de amestec cu dinșii să nu aibă vătaful de plaiu, să fie apêrași de lâna i de mielul și cașul ce luă de la stîna și de toate alte cereri, fără numai să fie supuși ispravnicilor județului la orînduelile Visteriei, și să aibă a păzi drumul și potecile forte cu privighere a nu se întîmplă cît de mică pricinuire în potruva orînduelilor țării sau spre paguba vămii, că atunci după zăpisul ce au fost dat ei, vor avé a răspunde și la pricinile ce se vor face în satele lor, cum și la pripasuri, vătaful de plaiu să nu se amestece, ci cei ce vor avé Vornicia, fiind-că acestea sunt la Vornicie, care carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant scrisă cu let 1775 Iulie 10, cum și altă carte a Măriei-Sale fratelui Constantin Vodă Ipsilant, fiul răposatului întru fericire mai sus arătatului Domn, cu let 1807 Maiu 15, prin care întăresce și înnoesce acest privilegiu, vîlîndu-se și de cătră Domnia-Mea, am binevoit, de vreme ce milostivul Dumneșeu ne-a învrednicit și pre noi cu domnia acesti pravoslavnice creștinesci țări, de am înnoit și am întărit, și printr'această carte a Domniei-Mele privilegiul acesta, ca să li se păzescă întocmai și întru toate, precum se cuprinde mai sus. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea dumné-văstră ispravnicilor ai județului, vameșilor și ție vătașe de plaiul Dîmboviței, nici un fel de supărare să nu vî cutezați a face numitelor sate de acum înainte în potruva poruncii Domniei-Mele.

Scris de II Vistier Eftimie Logofet calemului jălbilor Visteriei, la anul de la Hrisot 1813 Octomvrie 27.

Cod. LXXVII, fila 347 v.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Anaforaua acésta a dumné-lor Vel Logofeţi de Țera-de-jos și de-sus, cu cale fiind ca următore ponturilor și catalogului vămilor, întru tôte o întărim Domnia-Mea și poruncim dumné-vôstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare și după ce veți împlini de la pîritul vameș, tôte câte va fi luat de la jăluitori în potriva acestei anaforă, pentru fieș-care pont să înscințați apoi Domniei-Mele, de sunt adevărate aceste în potrivă urmări ale pîritului? ce om este? și de unde se trage de felul lui? ca să dăm cuviincioșa poruncă, și de vor fi adevărate aceste urmări ale lui, să împliniți de la dînsul și câte cheltueli jăluitorilor s'aū pricinuit, cu venirea aici și întorcerea lor înapoi. — 1813 Maii 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dă la acésta alăturată jalbă a locuitorilor de la satul Rucăr sud Mușcel, făcend cercetare, vēquī la mîna lor aceste sineturi, însă:

7184, de ani 136, hrisov al răposatului Domn Duca Vodă, ce-l dă locuitorilor din satul Rucăru, ca să fie în pace de vama pînei și a mălaiului și alte bucate ce aduc din țēră pentru hrana caselor lor, i de miel de turmă i de cîrduri de cătră schelerī, verī-carī ar fi schelerī la Dragoslavele și de cătră călugării carī sunt puși de mănăstirea Cămpu-lungului la schelă, de nimenī supērați să nu fie.

7215 Septemvrie 9, de ani 106, carte a răposatului Constantin Vodă, prin care iarăși poruncesce a nu se supēră de vamă pentru cele ce duc de hrana caselor lor.

1760 Aprilie 14, de ani 53, cartea răposatului Scarlat Vodă Ghica, prin care arată că a vēdūt asemenea carte și a răposatului Nicolae Mavrocordat, ca să fie apērați de vamă și le-a dat și Măria-Sa acésta carte prin cercetare de judecată înainte dumné-lor velișilor boerī, căci caută vameșii a le luā vamă câte două sute de bani de butea cu vin, cum eră cel ce îl scôte peste hotar și prin sate, nefiind fost obiceiū a se luā vamă, le dă apērare, ca pentru vinul ce-l vor duce în satul Rucăru i Dragoslavele, pentru trebuința locuitorilor, să nu se supere de vamă și la catalógele i ponturile vămilor ce aū dat după vremī, fiind orînduit ca cele ce vînd și cumpēră locuitorī între ei, orī vite saū semēnături pentru hrana lor, să nu se supere de vamă, acésta se păzesce în tótă țēra Măriei-Tale, și acum iar la jăluitori, căci sunt aprópe de hotar, și este vameș acolo în satul lor, al schelei Dragoslavelor, care vămuesce lucrurile ce sunt slobode și es din țēră, nu numai ale altora, ci și chiar ale acestor locuitori Rucărenī, la cele ce scot afară peste hotar, plătesc și ei vama ca și cei-l-alfī; așjiderea privighéză numitul vameș și pentru cei ce vin de dincóce, la care este orînduit a luā vama, iar la Cămpu-lung fiind din vechime ridicată vama cu totul, nici de cum vameșii Domnesci nu intraū, ci numai de la cei streini ce veniaū cu lucruri de vîndare, luā mănăstirea vamă, și acum cu prostichiul ce s'a făcut, cu tôte că Cămpu-lungul nu este pus în cele-l-alte vămī, dar vameșii Pitescilor pentru streini carī nu sunt locuitori în orașul Cămpu-lung, intră vameșii de ieā vama prostichiului, iar pentru locuitorī orășeni din Cămpu-lung se păzesc și acum hrisóvele ce aū, de nu plătesc vamă nici de cum la orī-ce alișverīșuri vor face cu lucruri de ale pămîntului; mai vēquī la mîna jăluitorilor și o anaforă a

Logofeției cu lét 1805 Iunie 7, întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, cu cuprindere după ponturi i catalog și după sineturile lor. Acum jăluitoarii arată, că un vameș ce se află în satul Dragoslavele, îmbrăcat strimt, qicându-î Muscal, le face aceste supărări, ci în 7 ponturi se arată, însă :

1). Pentru rîmătorii ce se cumpără de la vale de prin județe, plătesc o vamă la județ și trecându-î înlăuntru îi apucă vameșii Dragoslavelor: peste vama trecătoare și peste avaetul slobođeniei care îl plătesc, le mai iea și câte 2 talerî la perechea de rîmătorî.

La acêsta căutându-se catalogul vămii, vëduî scriind că rîmătorii de alișverîș, orî unde se vor vinde, să plătescă vîndătorul de unul 40 banî, iar cei ce vor scôte peste hotar afară să plătescă la vameșii schelei trei la sută și de va fi raiă, cel ce scôte rîmătorii, să mai plătescă goștinărit 8 banî de unul, așîjderea și slobođenia trecătoare este hotărită într'acest an la o pereche de rîmătorî talerî patru.

Ci pentru acêsta dumné-lor ispravnicii județului să deă nizam, ca la cumpărătorea lor de prin județe să nu se supere jăluitoarii cumpărătorî întru nimic, căci 40 de banî de un rîmător este rînduit să o deă vîndătorul, iar scoțendu-î peste hotar, să plătescă vamă trei la sută, banî 8 goștinărit, și talerî 4 de pereche ai slobođeniei.

2). Vitele mari ale lor ce le vînd la tîrguri prin județe îi apucă vameșii pe drum de le iea la o păreche talerî 3, și la obor unde se vinde plătesc al doilea vamă; după catalog i ponturi sunt datorî a plăti numai o vamă acolo unde le vinde și dumné-lor ispravnicii județului, cercetând și dovedind pe acei ce le-au luat vamă pe drumuri, unde nu se vînd, fiind-că acêsta este urmare de jaf, să-î pue pe aceia să plătescă îndoit și să li se arête că de vor mai face așa, nu numai plata le va fi mai grea, ci încă se vor și pedepsi.

3). Vitele ce le au la ernatic la fin mai la vale, cale de trei-patru césurî, și primă-véra, când le ieaū la munte, îi apucă vameșii de le iea vama.

Rea este urmareea vameșilor la acêsta și să urmeze dumné-lor ispravnicii, ca și la pontul al doilea de din sus.

4). Pentru vinul și rachiul ce aduc în satul lor, de-l vînd cu amăruntul pentru trebuința lor și îi supără vameșii de vamă, și că ceea-ce găsesce mai mult le iea controbont.

Rea este urmareea vameșului, căci nu numai după mai sus num itele sineturî vechi, ce au, este apărat acest sat, ci și chiar după catalogul vămilor de estîmp nu sunt slobođi vameșii a vămui vin sau rachiū prin sate, fiind pe larg și cu îndestulare cuprindere la rachiū în ponturi de la cap. 34, cum și în catalog scrie, ca butea cu vin ce se vinde prin tîrguri, să deă de bute banî 51, și pentru acêsta să urmeze dumné-lor ispravnicii a cercetă și cu ce va fi jăfuit locuitorii, să le împlinescă

5). Pentru pâne sau opincî, slănină și alte lucruri ale mîncării ce aduc la casele lor, le iea vamă nu numai în potriua sineturilor domnescî ce au, ci și chiar în potriua ponturilor, a catalogului și a obiceiului vechiū ce se urmăze și acum este acêstă urmare, fiind-că în tótă țera, de va cumpără cine-vă acest fel de lucruri pentru casa luî, nu are vamă, cu cât mai vîrtos acest sat, care are aceste privileghiuri; rămâne dar ca dumné-lor ispravnicii județului să urmeze și pentru acêsta, după cum s'a qis mai sus la cele-lalte ponturi.

6). Când merge om slobod orî de la casele lor la odăi sau de la odăi vin a casă séra după sfințitul sôrelui, și diminéța până când se scôlă el târđiū, îi opresce și care îndrăznesce a trece îl fuchide, îl bate și-l globesce.

Pentru acésta dumné-lor ispravnicii să cerceteze și de va fi vre-o urmare ca acésta, nu numai să facă îndestulare jăluitorilor și să deă și nizam de îndreptare, ci încă să și însciințeze a i se face și altă pedépsă, de va fi vinovat.

7). Pentru cele ce scot din lăuntru în satul lor, cum îmbrăcăminte i bumbac tors-glugi, cisme, lână și altele asemenea și de ale mâncării pentru casele lor, n'a avut obiceiū să plătescă vamă, iar acest vameș îi apucă de le ia vamă, iar ceea-ce le vor aduce de prisos a le duce la tîrg pentru vinđare, la acelea nu se împotrivesc a plăti vama; cum și pentru alte supărări ce le face cu feluri de mijlóce, când își aduc cele trebuinciose de la orașul Câmpu-lung, cer a se da nizam.

Pentru acésta să cerceteze dumné-lor ispravnicii, cum s'a urmat obiceiul din vechime și precum se va fi urmat mai nainte să deă nizam și acum a nu se supără pentru cele ce aduc de trebuința caselor lor de peste hotar, lucruri próste țărănesci de îmbrăcăminte și de purtare, cari vor fi pentru trebuința caselor lor.

Vêquî și însciințarea dumné-lor ispravnicilor ce fac Măriei-Tale, de la 30 ale trecutului Aprilie, prin care arată, că cu asemenea jalbă au mers și cătră dumné-lor și cercetând pe alți vameși ce au stătut la numita schelă înaintea acestui de acum, s'a adeverit, că n'a fost supărate aceste sate de vamă la lucrurile de hrană și de trebuința lor, de care scriind numitului vameș în două-trei rinduri a despăgubi pe jăluitori cu ceea-ce le va lua mai mult peste obiceiū și a se părăsi de a le mai face supărări în potrivă, și ne dând nici o ascultare la poruncile ispravnicesci, siliți au fost jăluitorii a veni la luminatul Divanul Măriei-Tale și de aceea și dumné-lor însciințeză Măriei-Tale, spre a-și dobânbi jăluitorii îndestularea lor. Deci cu tóte că dumné-lor ispravnicii îl arată pe numitul vameș de nesupus, dar acésta au urmat-o cu mijloc blând, ca să nu pricinuéscă în urmă că dór i s'a făcut vre-o pagubă, iar acum cu luminată porunca Măriei-Tale să trimiță dumné-lor ispravnicii judefului mumbașir strașnic asupra-i, ca să-l aducă și fără de voie înaintea dumné-lor, ca să cerceteze tóte madelele ce se arată mai sus, și cu ceea-ce se va găsi vinovat, să facă îndestulare și despăgubire jăluitorilor, dându-i nizam a se părăsi de urmări împotrivitóre, încă cu cale ar fi să le plătescă și cheltuéla jăluitorilor, ce le-a pricinuit, și peste acestea să cerceteze și pentru politia numitului vameș: de unde este? și ce ipochimen se află? ca de va fi vre-un om netrebnic, să însciințeze, ca prin scirea capzimanilor vămii să se isgonéscă și să se orinduéscă altul, sau precum va lumina Dumneđeū pe Măria-Ta, se va da hotărîre și poruncă de urmare și de îndreptare, și hotărîrea rămâne la Înălțimea Ta.— 1813 Maiū 8.

Vel Logofăt.

u). Inregistrăm aci în note o serie de acte relative la neînțelegerile dintre țeranî și moșierî sau arendașî. În 17 Fevruarie 1817, Domnitorul ordonă oprirea stăpinilor de moșii de la abusuri în contra aședării pontului. Multe reclamațiuni țărănesci sunt în contra încărcării la dijmă. (1)

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiskoie.*

Fiind-că pîrîții locuitori ot moșia Albescii a dumné-lui Vel Vornicului Barbu Văcărescu în cele după urmă au dat adeverință în scris, de la 20 ale lui August, sub

v). Pe lângă necazurile ce țeranul aveà ca să îndure de la proprietate

iscăliturile și punerea degetelor lor, adevărită fiind și de ispravnicii din sud Prahova, de la 21 tot ale trecutului August, care s'a vădut și de către Noi, următore fiind pravilnicescii condici, că se mulțumesc adevă a clăcuî câte 12 zile pe an, răspundând și lôte adeturile moșiei după obiceiul pământului, hotărîm dar Domnia-Mea, și poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai județului, să-i îndatoriți a fi întocmai urnători. (Pecetea gpd.).

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce s'a dat la anaforaua dumné-lui Vel Vornicului Barbu Văcărescu, arătând că locuitorii clăcași după moșia dumné-lui Albescii dintr'acest județ Prahova nu se supun a face clacă câte 12 zile pe an după obiceiul pământului și după condica Divanului, următor fiind luminatei porunci, am adus înaintea noastră pe piriții locuitorî, față fiind și Gheorghe Cernovici, vechilul din partea dumné-lui Vornicului, și întrebându-se pentru ce nu sunt următori a clăcuî câte 12 zile după obicei, răspunseră dîcînd, că sunt acum 20 de ani de când au plătit fieș-care clăcaș numai câte taleri 2 și jumătate, iar mai multă supărare, n'au avut, arătând și acesta, că vitele lor pasc pe moșie streină și plătesc erbărit, cum și lemne de foc i nuele și mărăcinî pentru trebuința caselor lor iarăși după moșie streină le cumpără, nefiind pe moșia dumné-lui Vornicului, unde se află ședători, și pentru acesta ar fi plătit numai câte taleri 2 parale 20, iar vre-un deosebit aședămînt al stăpînului moșiei Albescii în scris n'au avut, ca să nu clăcuască câte zile 12 pe an, sau să plătescă numai câte taleri 2 parale 20, ce prin graiul nu mai arătară, că supărare mai mult peste răspunderea acestor câte taleri 2 parale 20 ce au avut obiceiul nu li s'a mai făcut până acum, ci fiind-că piriții clăcași nu au rămas odihniți cu a clăcuî de acu înainte după obicei, cerînd a veni la Divanul Măriei-Tale a se înfățișa, se sorociră că la 20 ale următoarei luni se vor afla la luminatul Divan, de unde se va da cea desăvîrșită hotărîre.—1814 Maiu 12.

Alexandru Ruset Spătar.

Cod. LXXXIV, fila 12.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahisioie.

Cu cale fiind anaforaua acesta a dumné-lui Vel Logofetului de Țera-de-sus, poruncim dumné-văstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare. — 1815 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca a Înălțimii Tale ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor ot satul Muerésca de Sus sud Vâlcea, făcînd cercetare, arăt Înălțimii Tale, că atât cu acești locuitorî de la Muerésca-de-sus cât și cu locuitorii de la Muerésca-de-jos, a avut multe judecăți sf. Episcopie a Râmnicului, pentru clacă pentru dijma bucatelor, i pentru dijma din pruni ce au de neguțătorie și mărturisind

și de la arendaș și mai grósnice erau acele din partea administra-

chiar ei, că moșia este dréptă a sfintei Episcopii, dar că ar fi și ei din némul vîn-
dătorilor, și neavënd vre-un așezămînt în scris în potriua obiceiului pămîntului,
care se urméză la tóte moșiile de obște, s'aũ îndatorat claca sã o facã 12 ȝile,
cum și dijmã sã deã din tóte semênăturile și din pruni din 10 una, iar la fin
dupã obiceiul ce se urméză în partea locului a da dreptul stãpînului moșiei; cãci
arêtãrile lor sunt pricinuiri deșerte și neprimite la dreptate, iar pentru móra ce
aratã cã aũ prefãcut-o ei, sã fie luminatã porunca Înãlțimii Tale cãtrã dumné-lor
boerii ispravnicî din sud Vâlcea, ca înfãțîșându-i cu iconumul sf. Episcopii, sã cer-
ceteze pricina morei: cu ce așezămînt aũ fãcut? de aũ acel așezãmînt în scris saũ
nu? și prin judecatã fãcënd alegere dreptãții, ori sã le facã îndestulare saũ sã în-
sciințeze Măriei Tale pricina.—1815 Iulie 22.

Vel Logofët.

Cod. LXXXIV, pag. 12.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intocmai precum mai jos se aratã într'acéstã anaforã a dumné-lui Vel Logofëtul
de Téra-de-sus, poruncim dumné-vóstrã ispravnicilor ai județului sã faceți urmare
saũ neodihnindu-se de acolo vre-o parte, cu cercetarea ce veți face în scris sã-i
sorociți la Divanul Domniei-Mele.—1815 Iunie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofët.

Prea Înãlțate Dómnne,

Dupã luminatã porunca Înãlțimii Tale, ce mi se dã la acéstã jalbã a dumné-lui
Căminarului Costache Manu, fãcënd cercetare, vëdui hotãrîrea Măriei-Sale Ale-
xandru Vodã Moruz ot let 1798 Iunie 19, când s'a judecat Sêrdarul Nicolae Cuzi,
stãpânul moșiei Rasa, adecã socrul jãluitarului, cu locuitorii satului Suhatul dupã
moșia mănãstirii Plătãrescîi, pricinã avënd pentru pășunea vitelor aceluï sat cã,
neavënd loc pe moșia mănãstirii, trec vitele pe moșia Sêrdarului și locuitorii ȝi-
cënd cã nici pe moșia Sêrdarului n'aũ loc de pășune, ci numai trec pe moșia Mi-
tropoliei, de și le pasc acolo, iar Sêrdarul arêtãnd, cã pășunea și-o fac pe moșia sa,
a orînduit Măria-Sa pe rëposatul Medelnicer Alexandru la fața locului, sã vaȝã de
este pe moșia Sêrdarului și locuitorii sã plătescã suhatul pășunii, dupã condica Di-
vanului, cu care platã vor fi scãduți din obiceinutele ȝile ale clãcii de la stãpînul
moșiei pe care șeȝ, iar de nu va fi loc de ajuns de pășune, saũ ei nu se vor în-
duplecã a plãti Sêrdarului suhatul, sã fie popriți cu totul a nu cãlcã mai mult mo-
șia Sêrdarului, pentru care se volnicesce vornicelul ce va fi la acea plasã, cum și
Sêrdarul Nicolae, ca cãnd dupã acéstã se vor gãsì vite de ale locuitorilor în moșia
Rasa, sã le prinȝã, sã le ducã la ispravnicii județului și ispravnicii sã însciințeze,
ca sã se ieã pe séma Domniei, dupã cam s'aũ legat însiși ei la Divanul Domnesci;
acum dumné-lui Căminarul ȝice, cã acei locuitori în urma hotãrîrii domnesci s'aũ
invoit cu socrul sêu și i-aũ dat zapis, ca sã clăcuescã, și cã acum nu urmézã nici
dupã legătura aceluï zapis. Decî, fiind-cã prin hotãrîrea domnescã, ce se aratã mai
sus, cã s'aũ îndatorat a pãzi locuitorii, se cuprinde, cã este legatã și dupã a lor prin-

țiunii. Țăranul din plaiuri, precum și némurile: maziliș, scutelnici și

sóre și legătură ce au dat la Divanul Domnesc, se cuvine ca aceea hotărîre să o păzescă și pîrîții. cum și dumné-lui Căminarul în locul socru-séu, iar de va fi și zapis de învoire, precum arată, se va urmă zapisul lor. Găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale către dumné-lor ispravnicii județului, să cerceteze față cu amândouă părțile și de vor tăgădul pîrîții zapisul ce arată de învoire, să pue în faptă hotărîrea domnescă de a se urmă și a se păzi întocmai. iar fiind mărturisit zapisul învuirii, să-i îndatoreze a face ȳilele clăcii ce vor fi legați pentru călcarea moșiei jăluitorului cu vitele lor, sau fiind pricina într'alt chip, să însciințeze Măriei-Tale.—1815 Iunie 26.

Vel Logofet.

Cod. LXXXV, fila 325.

Carte legată către Ispravnicii ot sud Saac de a îndatoră pe arendașii moșilor a luă avaețul pămîntului întocmai după condica Divanului.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Am văđut Domnia-Mea însciințarea ce ne faceți, pentru locuitorii acelu județ, că pătimește asupriri și nedreptăți de către arendași la adeturile moșilor, pentru care poruncim să cercetați și câți din locuitori nu vor fi avënd vre-un deosebit asezămînt în scris cu stăpînii moșilor, să-i îndatorați a fi următori întocmai după condica Divanului, cu răspunderea adeturilor moșiei, și la ceea-ce vor fi năpăstuiți să le faceți cuviincioșa îndestulare, iar cari vor fi avënd asezămînt în scris cu stăpînii moșilor, să-i îndatorați a fi următori după același așezămînt, iar cei ce nu vor rămâné odihniți de acoloa, să-i trimiteți la Divanul Domniei-Mele, cu însciințarea dumné-vóstră în scris și fiți sănătoși. — 1817 Fevruarie 17.

Cod. LXXXVII, fila 16 v.

Porunca ce s'a făcut în dosul însciințării orînduitului cercetător Ioniță Chirițescu Medelnicer, ce a mers la locuitorii ot satul Cojasca i Cornescii cu Mihalache arendașul dumné-ei Bănesei Ecaterinei Cornescăi, pentru dreptățile ce le-au făcut la adeturile moșiei.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu tóte că pîrîțul arendaș a luat arenda acetei moșii de la dumné-ei Vornicésa, Ecaterina Greceanca, cu simfonia ce se arată într'acéstă însciințare, cu acésta însă nu se îndatoréză și jăluitorii locuitori de a fi și ei următori acetei simfonii, fiind în potriua condicei Divanului și fiind-că după deosebita arêtare ce ne-a mai făcut, în urma acetei însciințări, orînduitul cercetător de năpăstuirile ce le-a făcut jăluitorilor pîrîțul arendaș, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că la dijmuirea porumbului a încărcat numitul arendaș pe jăluitori la 500 pogóne de porumb .câte oca 62 de pogon, care fac peste tot oca 31.000. De aceea poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca fără de altă prelungire să împliniți negreșit jăluitorilor de la pîrîțul arendaș orî în natură suma porumbului de mai sus arêtată, sau în bani, socotin-

poslușnicii erau, cum vedurăm, datorî a da o ȕi de clacă Vătafului

du-se ocă po parale 4, după cum ne-am pliroforisit că se urmază acum în partea locului porumbul, dându-î și cuviinciosul nizam, că de acum înainte să nu îndrăznescă a le dijmul porumbul cu baniță mai mare decât ceea-ce este orînduit în condica Divanului, adecă de ocă 22 grăunțe și de ocă 44 ștulefi, saū a le luā de pogon mai mult decăt patru banițe din cele mai sus arătate, și măsurătorea pogonelor să se facă cu prājina de 18 palme domnesce și un pumn, căci în potrivă dovedindu-se, atunci să scie, că se va și pedepsi, și apoi el după osebita simfonie, cu care arată că a luat arenda acestei moșii, își va căută cu dumné-ei Vornicesa, precum și pe jăluitoarii locuitori poruncim să-î îndatoriți a-și răspunde și ei claca câte 12 ȕile pe an, după pravilnicésca condică, afară numai de vor avē vre-un deosebit aședămînt în scris de la stăpînul moșiei, căci atunci are a se urmā după acel aședămînt. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét..... biv Vel Căminar.

Cod. LXXXVI, pag. 133.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acéstă anaforă a dumné-lor veliților boeri, amāndouē părțile, rămāind mulțumiți și odihniți, aū dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor la cauțelaria Divanului Domniei-Mele, adeverită și de dumné-lui vel Hatman al Divanului, care s'a vēȕut și de cătră Nol. Drept aceea, după a lor primire și mulțumire întārim Domnia-Mea și poruncim dumné-vōstră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să se facă urmare prin sluga Domniei-Mele..... aprod hātmanesc. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Māriei-Tale, ce s'a dat la jalba cuviosului arhimandrit, Sofronie, egumenul mănăstirii Nucetul, dumné-lui vel Hatman al Divanului, prin céuș de aproȕi, înfățișindu-l înaintea nōstră cu locuitori din treī sate ce șed pe moșiile mănăstirii, prin 12 dintr'înși, anume: Stan sîn Mateiū, Dumitru Lăzuroiū Gheorghe sîn Nicolae, Dumitrașco Unchiașul ot Nucet i Paraschiva sîn Iordache, Dumitru sîn Mărinică, Iordan Slujitorul, Ioan Ciobanul ot Movila-tăiată, i Florea sîn Florea, Dinul Părcălabul, Radul Minea ot Olari și Ioan Scurtul ot Șuța, am făcut cercetare pîrii ce aduce egumenul asupra locuitorilor acestora, cum că nu sunt următori a împlini la mănăstire cele drepte adeturi ale moșiei, și vēȕuī la mână cuviosiei-sale o anaforă a Logofetiei ot lēt 1805 Martie 12, întărită și de rēposatul Domn Constantin Vodă Ipsilant, într'același lēt Martie 15, poruncind dumné-lor ispravnicilor județului, ca să urmeze după cuprinderea acestei anaforale, iar ȕicēnd vre-unii din locuitori, că aū a răspunde ce-vași în protivă cu cercetarea dumné-lor în scris, să-î sorocescă aici la Divan, în care acéstă anaforă se arată datoriile ce aū locuitori cātră stăpînul moșiei am întreat dar pe pîrîi locuitori: cu ce cuvînt se împotrivesc, de nu daū dreptul mănăstirii după obiceiul pămîntului și răspuns-eră, că până acum clăcuiaū mănăstirii câte 9 ȕile pe an, iar acum le cere egumenul câte 12 ȕile pe an; i-am întreat de aū vre-un aședămînt în scris de la egumenul

plaiului pe fie-ce an. In loc de această ȃi, ȃeraniȃ erau obligaȃi la multe dȃle ȃi multe havalele ȃi beilicuri. Un vȃtaf din plaiul Vȃlcanului de

de mȃi nainte pe mȃi puȃine dȃle? ȃi dȃserȃ cȃ nu aȃ, ȃi neavȃnd, datori sunt dupȃ pravilnicȃsca condicȃ sȃ clȃcuȃscȃ 12 dȃle pe an ȃn patru vremȃ ale anului, precum se cuprinde ȃn mȃi sus numita anaforȃ a Logofȃȃiei; pentru dijmȃ finului dȃserȃ locuitorȃi, cȃ daȃ pȃnȃ acum cȃte 10 saȃ 12 parale de car, iar acum le cere egumenul dijmȃ ȃn naturȃ din cincȃ una. De aȃ vrut egumenȃi de mȃi nainte sȃ le ieȃ parale, a fost ȃn voia lor, iar dreptatea mȃnȃstirii dupȃ obiceiul pȃmȃntului, care sunt datori pȃrȃȃi a-l urmȃ, este ȃntr'acestȃi chip, adecȃ: din liveȃile ce vor fi avȃnd locuitorȃi, curȃȃite de dȃnȃi cu toporul ȃi cu tȃrnȃcopul, aȃ sȃ deȃ mȃnȃstirii dijmȃ din ȃce care de fin unul ȃi pȃnȃ nu-ȃi vor da dijmȃ, sȃ nu ridice finul de pe loc, ca sȃ-l facȃ clȃi, iar pentru liveȃile mȃnȃstirescȃi, cari nu sunt curȃȃite de dȃnȃi, aȃ sȃ deȃ dijmȃ, dupȃ cum se vor putȃ ȃnvoi cu egumenul ȃi dupȃ cum daȃ ȃi locuitorȃi de pe alte moȃii dimprejur; pentru dijmȃ prunilor aȃ sȃ deȃ mȃnȃstirii din ȃce pruni unul, ȃnsȃ sȃ nu alȃgȃ egumenul prunii cȃi mȃi bunȃ, ci sȃ ieȃ de rȃnd ȃi din bunȃ ȃi din proȃȃi; dijmȃ porumbului sȃ o deȃ dupȃ pravilnicȃsca condicȃ, de pogon, baniȃe patru, baniȃa za ocȃ 22 grȃunȃe, ȃi pentru cȃ ȃic locuitorȃi, cȃ le-ar fi luat egumenul dijmȃ cu baniȃa mȃi mare za ocȃ 30, sȃ pue dumnȃ-lor ispravnicȃi judeȃului, ca sȃ cumpȃnȃscȃ baniȃa cu grȃunȃe spre a fi de ocȃ 22 ȃi sȃ o ȃnsemneze, ca cu aceea sȃ le ieȃ egumenul dijmȃ, iar nu cu alta mȃi mare, ȃi de va fi luat de la vre-unul cu baniȃa mȃi mare, sȃ-ȃ ȃntȃrcȃ ȃnapoi, iar cȃi ce vor fi rȃmȃȃiȃ, sȃ rȃspundȃ dreptul mȃnȃstirii, cum ȃi prȃjina pentru mȃsuratul pogȃnelor de porumb sȃ se facȃ la ispravnicat, de 18 palme domnescȃ ȃi un pumn, precum este obȃicȃnitȃ ȃi cu aceȃ prȃjinȃ sȃ li se mȃsȃre pogȃnele; pentru care sȃ fie luminatȃ porunca Mȃriei-Tale, cu mumbaȃir de la zapciul cel orȃnduit cȃtra dumnȃ-lor ispravnicȃi judeȃului, ca alegȃndu-se dreptul mȃnȃstirii ce va avȃ a luȃ, sȃ i se facȃ ȃi ȃmplinire, atȃt de acȃsta ce arȃtȃm mȃi sus, cȃt ȃi de alte adetuȃi ce sunt obȃicȃnuite, iar pentru puȃul ce ȃic locuitorȃi cȃ l-aȃ fȃcut de pomanȃ ȃi egumenul l-a stricat, fiind-cȃ dumnȃ-lor ispravnicȃi judeȃului, prin ȃnȃciȃntȃrea ce fac de la 6 ale acȃstei luni, aratȃ, cȃ aȃ trimis ȃntr'ȃdȃns om credȃncios, de aȃ vȃȃut acel puȃ, unde ȃl fȃcuse, ȃi le-aȃ adus rȃspuns, cȃ nu este fȃcut lȃngȃ drumul cel mare, precum ȃdiceȃu locuitorȃi, ce mȃi ȃnȃuntru moȃiei, lȃngȃ o lȃsȃ de mȃrȃcinȃ; unde sunt ȃi se fac arȃtuȃi pe lȃngȃ dȃnsul ȃi cȃ cu adevȃrat se pricinuesce pagubȃ la arȃtuȃi, cu adȃpȃrea dobitȃcelor celor ce trec pe acel drum, sȃ rȃmȃe stricat ca un pricinuitor de pagubȃ ȃi stricȃciune semȃnȃturilor ȃi de vor vrȃ locuitorȃi a-ȃi face puȃ de pomanȃ. sȃ-l facȃ prin scirea egumenului ȃi la drum mare, unde nu aduce vȃȃemȃre bucatelor, ȃnsȃ dijmurile sunt datori locuitorȃi dupȃ obiceiul pȃmȃntului sȃ le care cu carele lor la aria ȃi finȃria ȃi pȃtulul stȃpȃnului moȃiei, iar hotȃrȃirea rȃmȃne la Mȃria-Ta. 1817 Ianuarie 21.

Radu Golescu Vel Ban, Isac Ralet Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Logofȃt, Grigorie Bȃleanu Vel Vornic, Constantin Dudescu biv Vel Logofȃt.

Iȃ Ioan Gheorghe Caragea Voevod ȃi Gospodar zemli Vlahisȃie.

Cu cale fiind anaforȃua acȃsta a dumnȃ-lui Vel Logofȃtul de Țȃra-de-sus, poruncim dumnȃ-vȃstrȃ ispravnicilor ȃi judeȃului, sȃ faceȃi urmare ȃntocmȃi, precum mȃi

la Jiul-de-sus căsniă și închideă pe țeranî în butuci și în temnițe, precum se pôte vedé în actele următóre:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acêsta a dumné-luî Vel Vornicul de Țera-de-sus, poruncim Domnia-Mea, credincios boer al Domniei-Mele, biv Vel Sêrdare Răducane Dîmbovițene, mergênd la fața loculuî să aibî a face urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde.—1818 Iunie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dômne,

Luând séma jâlbîi și cererii ce fac Măriei-Tale locuitorîi ot plaiul Vâlcanuluî sud Gorj, vêduî că plângerea lor este pentru Sêrdarul Iancu, ce este Vătaf, că-î căsnesce și-î închide în butuci și în temniță și alte năpăstuirî le face, cerênd a se scôte din vătășie și să se cerceteze arêțările lor, pentru care fiind-că mă pliroforisîi, că într'acel județ este rînduit de Măria-Ta dumné-luî Serdarul Răducanel Dîmbovițeanu, găsesc cu cale să fie luminată poruncă cătră numitul, să cerceteze tôte arêțările lor și de le va fi făcut vre-un jaf, să-î despăgubescă, aducênd Măriei-Tale pliroforie pentru tôte, ca apoi să se deă hotărîre desăvîrșită—1818 Iunie 20.

Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

Cod. LXXXII, fila 449.

Insuși Domnitorul Caragea afirmă într'un pitac al său din 24 Iunie

jos se cuprinde, iar fiind pricina într'alt chip și neodihnindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea dumné-vôstră, în scris să-î trîmiteți la Divanul Domniei-Mele. — 1817 Maiu 11.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dômne,

După luminată porunca Înălțimîi Tale, ce ni se dă la acêstă jalbă a cuviosuluî Antim, egumenul sf. mănăstirî Comanei, făcênd cercetare vêduî, că cererea îî este pentru locuitorîi de la Ciolănesci sud Teleorman, carî sunt șeșetorî pe moșia mănăstirîi, că nu vor să facă clacă câte 12 zile pe an, cum se urmêză și la moșiile vecinilor, ci fiind-că după obiceiul pămîntuluî i după pravilnicêscă condică și după a Măriei-Tale hotărîre, datorî sunt locuitorîi a face clacă stăpînuluî moșiei câte 12 zile pe an, care are să se păzescă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimîi Tale cătră dumné-lor ispravnicîi județuluî, să cerceteze și de nu vor fi avênd vre-un așezămînt în scris cu stăpînul moșiei, să-î îndatoreze a face claca câte 12 zile pe an, de care arêț Înălțimîi Tale, și rămâne la luminata Măriei-Tale poruncă. — 1817 Maiu 5.

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVI, fila 266.

1818, că pînă și puterile trimise pentru urmărirea de hoți și făcători de rele, peste Olt, «înșiși ei au ajuns a fi hoți»:

Cărțile legate la 5 județe ot preste Olt de a priveghia ispravnicii la ômenii Sêr-darului Diamandi și cât îi va dovedi făcînd jafuri locuitorilor, să-i trimiță în fiere la Caimacam.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vôstră Ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Am luat Domnia-Mea însciin-tare că ômenii Sêrdarului Diamandi, încunjurându-se prin județe, cu pricinuire că sunt gonaci ai hoților, pradă și jăfuesc în feluri de chipuri pe locuitori, nascocind și scormonind asupra unora din ei pricină de hoți urmate de câte 5, 10 și 15 ani, iar asupra altora numai băneli neînființate, cu care acest mijloc, în loc de a fi ocro-torii locuitorilor despre hoți și făcători de rele, înșiși ei au ajuns a fi hoți, și măcar că i s'a trimis numitului Sêrdar osebită poruncă a Domniei-Mele prin dumné-lui Caimacamul Craiovei, dar vă poruncim și dumné-vôstră, ca după ce i se va arêta Sêrdarului acêstă poruncă și va da înscris, că a vêdut-o și a înțeles-o, să priveghiați apoi cu mare luare aminte și pe orî-carele din ômenii lui îi veți află de acun înainte într'acel fel de fapte ce arêtam mai sus, numai decăt, ridi-cându-l în fiere ca pe un hoț, să-l trimiteți la dumné-lui Caimacamul Craiovei, ca să urmeze după cum este poruncit de Domnia-Mea, și fiți sănătoși. — 1818 Iunie 24.

Asemenea carte s'a făcut și cătră dumné-lui Caimacamul Craiovei, tot pentru asemenea pricină și cuprindere.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că locuitorii ot satul Rîncăciovl din sud Dîmbovița, prin alăturatele lor jălbi, fac plângere cătră Domnia-Mea, că li s'au făcut nedrepte luări în multe chipuri, cu dări în felurimi de cherețele și altele de cătră obrazele ce sunt arêtate în jalbele lor, iar mai virtos tot de cătră Slugerul Iamandi, ce a fost Sameș la numitul județ, de aceea orînduim pe credincios boernl Domniei-Mele biv Vel Serdarul Petre și poruncim să mērgă la mai sus numitul județ, unde să facă senmpă și amăruntă cercetare de tôte câte se cuprind în jălbile mai sus nu-miților locuitori, și osebit și de orî-ce alte catahrisis va fi făcut prin județ numitul Slinger Diamandi, și orî câte luări nedrepte va dovedi că s'au făcut acestor locuitori de cătră cei arêtați în jălbi, iar de Slugerul Iamandi și altor măcar dintr'acel ju-deț câte li se va fi făcînt, împlinindu-le pînă la un ban celor păgubiți, de la aceia asupra cărora se vor găsi, să ieă apoi adeverință de la toți cei păgubiți și năpăs-tuiți și să le aducă aici la Domnia-Mea spre dovada despăgubirii lor. I saam rezech gpd.—1818 Iulie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 83 v.

Din cauza abuzurilor vătafilor de plaiuri emigréză mulți țeranî în

Moldova. În Iulie 1815, uniți din fugari sunt readuși la urma lor și urmăză proces între ei și între vătăfii denunțați ca prevaricatori.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Țera-de-jos printr'acéstă anaforă, poruncim credincios boerule al Domniei-Mele biv vel Pitare Marco, ca mergând în partea locului, să mergi la acest plaiu și să faci și cercetarea de mai jos arătată cu urmare întocmai.—1815 Iulie 18.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnne,

Vătaful Dimitrie din plaiul Slănicului sud Buzeu mă înscințeză că, ridicându-se câți-vași locuitori ot satul Mânzălesci dintr'acel plaiu, au fugit în Moldova, după care ducându-se însuși i-a adus la urma lor, și la cercetarea ce le-au făcut dumné-lor ispravniciei, au arătat că au fugit din pricina greutăților și din supărările slugilor lui Petrache i a nepotului său Aleco Logofetelul, ce sunt cu locuința în plaiu, și fiindcă el a âmblat o lună după fugari și dumné-lor ispravniciei au avut orînduit vechil, acel vechil nu-î dă nici un analogon al avatului ce au luat, nici ceea-ce a luat el din plaiu; osebit serie, că pe un mocan borfaș dovedindu-l, l-a luat Aleco Logofetelul cu zorul de la poprela Vătășiei; au și necinstit pe vetaf. Ci fiindcă la acel plaiu, după jălbile unora din locuitori, este orînduit de către Înălțimea Ta cercetător dumné-lui Pitarul Marco, mă rog Măriei-Tale să se poruncască Pitarului a cerceta și aceste pricini și ceea-ce va dovedi că a luat vechilul din plaiu, în lipsa vatafului după fugari, să împlinescă vatafului, cum și călcarea Vătășiei de către acel Aleco și necinstea, ce a făcut vatafului, dovedindu-se adevărată, să înscințeze Măriei-Tale spre a-și lua căduta pedepsă.—1815 Iulie 18.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic.

Cod. LXXXIV, pag. 431.

Dajnicii către Visterie se împuținaseră mult și prin abusiva trecere a numeroși țărani și neguțatori ca sudiți Austriaci. Caragea reînnoesce ancheta în 1815, cu hotărîre de a da la bir pre toți acei, cari nu vor pute probă că sunt cu adevărat sudiți. Iată un raport adresat Domnitorului în Martie 1815 de Alex. Filipescu, Vornicul orașului:

Prea Înaltul și binevoitorul meu stăpîn,

Supus raportează Înălțimii Tale de Dumneșeu păzită, că la anchetarea sudiților la care servitorul Măriei-Tale am fost orînduit prin Dumneșeescul și prea strălucitul Măriei-Tale pitac, se presintară supuși austriaci din cari uniți, cei mai mulți, chiar îndrăsnesc a dice, că nu au pasporțe din țera lor și întrebați: pentru ce? răspund uniți, că li s'au luat de Vornicia de pe timpul predecesorilor servitori ai Înălțimii Tale, iar alții de către servitorii Agenției; care le este patria? un glas: Transilvania; de câți ani locuesc aci? uniți nu știu, alții dic, că de mai mulți ani, alții iar, că aci au veșut lumina țilei, dar că părinții lor erau Transilvăneni, pe când parte au alte pas-

pörte noi, posed și ecarete și sunt și căsătoriți. Ca să aște dar ancheta de unde sunt? de câți ani stau aici? dacă au ecarete sau nu? întrebă pe vechii zapcii ai orașului, neavând alt mod de orientare la cunoșterea adevăraților supuși sau nu. Zapcii însă declară ceea-ce știu, *că nu sunt din Transilvania, ci din Turcia, că sunt localnici* și unii din ei foști poslușnici ai boerilor. Asistenții, din partea Agenției alégă contrariul și că au plătit și plătesc și actual bir la Brașov, exhibând spre credință un fel de catastif necertificat de nici o semnătură și susținând energic, că zapcii de hatir depun contrariul. De aici, prea Înalte Stăpâne, discuțiuni, aminări și zăbavă. Rog dar, Înălțimea Ta de Dumneșeu păzită, să dea prea strălucit ordin în scris, cum să urmeze ancheta:

- a) pentru cei ce au ecarete, deși originari din Transilvania;
- b) pentru cei neavând actual ecarete, dar înzestrați și de ani locuind aici și originari din Transilvania;
- c) pentru cei fără pasapörte;
- d) pentru cei din Rumelia având pasapörte și
- e) pentru cei necăsătoriți născuți în Valachia, dar de părinți Transilvăneni. Dacă Înălțimea-Ta de Dumneșeu păzită ar încuviința să dea Domnșca Ei hotărîre în privința lor, sper că servitorul Măriei-Tale va termina în curînd ancheta Austriacilor supuși, căci a rămas să se cerceteze numai vre-o două sute și să se folosescă cel puțin cu acesta Visteria Domnșcă, căci din cei *șese-sute-opt-șeci cercetați* până acum, abia o sută s'au trimis la bir, și aceștia cu multă trudă. (1)

Al Înălțimii Vöstre de Dumneșeu păzite

Servitor infim.

1815 Martie.

Alex. Filipescu,

Vornicul orașului.

Cod. LXXXIV, pag. 13. (Traducere din grecesce)

Intre rarele acte umanitare ale lui Caragea este acel din 11 Aprilie 1815, ce-vă mai în favórea țeranilor. Aceștia sunt mereu încărcăți cu datorii de către proprietari și arendașii de moși. Caragea ordonă ispravnicilor din județele Olteniei, unde manifestațiunea nemulțămirilor eră mai fățișă, să cheme pe arendași și moșieri la răfuéla socotelilor și să nu se primescă condeele de bani nejustificate, din *cele puse pe spetele țeranilor* (1).

(1) Șese cărți, una la Caimacanul, cinci la ispravnicii acelor județe, pentru locuitorii ce se află datori la arendașii moșiilor, și cu soroc de opt luni să plătescă datoria ce va fi bună să dea.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că ne-am înștiințat Domnia-Mea, cum că locuitorii ce sunt ședători pe moși boeresci, mănăstiresci și veri a cui, cari se dau de către stăpîni lor la arendași, se fac năpăstuirii și asupririi la toate adeturile moșiei ce sunt datori a da, după întocmirea ce este făcută, ne urmând condicilor Divanului și dintr'acéstă pricină rămân datori pe la acei arendași și apoi arendașii le fac mari asupririi și siluirii, cu a-și plăti rămășițurile cu cari îi însărcinează, care acesta fiind urmare cu catahrosis asupra locuitorilor necăjindu-i și supărându-i peste orînduélă, poruncim dumné-vóstră să

Intențiunea eră bună, dar când scim cine erau însărcinați a o realisa, scim că ea nu dăte rezultate, ca și altă circulară din 24 August 1814, ca să nu fie zăboviți țărani în procesele lor. (1)

chemați pe acei arendași, și cari dintr'înșii vor arăta că au să ieă rămășițuri dijmă, clacă și altele, și nu vor fi tăgăduite nici de locuitori și după ce veți alege cât are să ieă, să dați strașnice porunci, ca de acum înainte, cu soroc de opt luni să plătescă locnitorii cu încetul rămășița ce vor fi datorii, îngrijind dumné-văstră apururea acésta a nu se face smăcinări locuitorilor cu trageri prin judecăți și supărări de cătră arendași, că așa este porunca Domniei-Mele.—1815 Aprilie 11.

Cod. LXXIV, fila 195 v.

(1) Carte legată la 5 județe ot preste Olt, ca să nu zăbovescă pe locuitorii ce au pricină de judecăți la acele isprăvnicaturi.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-văstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate Am luat Domnia-Mea înscințare, că dumné-văstră găsiți pricină, enprinderea unui pont din cele trimise la Divanul Nostru ot Craiova, pentru nizamul ce am hotărît a se urmă, unde dice să nu se orînduască de la Căimăcămie mumbașir pentru împliniri ale locuitorilor birnici, ați început a vă abate la izvodiri de alte catahrisis, adevă pe cei ce se orîndnesc la aceste isprăvnicaturi, ori cu poruncile Domniei-Mele, sau cu ale Căimăcămiei buiurdizme, ca să-i judecați pentru felurimi de prigoniri, rezemându-se în pontul de mai sus arătat, că este poprită Căimăcămia de a trimite mumbașir, pentru acele pricină, pe ipotesiari prelungindu-se, în cât de câte patru și cinci ori siliți sunt a merge de la acel județ pe la Craiova, ca să jăluască Divanului nostru de acolo pentru prelungirile ce pătinesc, cu cari acele mergeri, osebit de trépéd și perdere de vreme ce căcă acei ipotesiari, apoi firesce urmăză a face cu călătoria lor atâtea cheltueli, cât adăogându-se pe lângă perderea lor de vreme, covîrșesc fără de îndoală cheltuēla ce ar fi putut face cu mergerea și întorcerea unui mumbașir trimis de cătră Căimăcămie, ca să grăbescă săvîrșirea acei pricină și să aducă pe cei neodihniți la Divanul Nostru ot Craiova (urmare cu totul în potriva bunului sfîrșit, pentru care am întocmit ponturile de mai sus arătate); iată dar cu strășnicie vă poruncim Domnia-Mea, ca de acum înainte să vă părăsiți de a mai metahirisă înțelegerea bunelor noastre întocmiri întru izvodire de catahrisis și pricinile de judecăți ce se orîndnesc la acest isprăvnicat, ori cu porunci ale Domniei-Mele, sau cu buiurdizmele Căimăcămiei date la jălbile ipotesiarilor, să le săvîrșiți în scris, fără cea mai puțină zăbavă și să dați carte de judecată la mâna celui ce va avé dreptate, iar celor neodihniți să li se deă soroc în scris, ca să mērgă la Divanul Nostru ot Craiova, căci câte din amelia dumné-văstră, sau din vre-o altă pricină părtinitore, în vre-un fel de chip, va fi silit vre-unul din ipotesiari a merge să jăluască la Căimăcămie, din prelungirea ce i se face, și Căimăcămia va trimite mumbașir, atunci trimiterea mumbașirului se va socoti chiar a dumné-văstră în potrivă urmare, iar nu a Căimăcămiei, precum se vede că o tilmăciți și înși-vă veți fi căduți întru aceeași osîndă a celor următori în potriva Domnescilor noastre porunci, și fiți sănătoși. — 1814 Octomvrie 14.

Cod. LXXXVII, fila 46 v.

La o revendicare curioasă se dă drept de Caragea locuitorilor, în 24 August 1814, în actul următor:

Publicații la toate județele pentru locuitorii ce li s'au luat, în vremea trecută, cu năpăstuirii moșii, acareturii și altele.

Zemli Vlahiscaoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . sănătate; vë facem în scire, că dumné-lor boerii prin obștésca anaforă au făcut arătare Domniei-Mele, cum că în trecuta vreme a răsmiterii, din pricina grelelor patimi, s'au adus săracii locuitori ai țerii la ticăloșie, în cât unii dintr'înșii siliți au fost de multa lor nevoie a-și vinde lucrurile ce aveau mișcătore și nemișcătore, când atunci cei ce se afla în slujbe afară pe la județe, cum sameși, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitani și zapeii, găsind vreme cu pîrlej ca să dobîndescă moșii, acareturii și altele asemenea cu multe și nedrepte mijlôce, încercând și năpăstuind pe săracii locuitori în nume de cumpărătore, numai și numai pe încercătura și năpăstuirea ce li se făcea de hrăpitori la dăjdii și angarii, li se lua moșile și acareturile lor, de aceea fac arătare dumné-lor boerii pentru unii ca aceștia, ce s'au năpăstuit într'acea vreme cu hrăpirea acareturilor lor, ca prin cercetare să și le dobîndescă. Decî, fiind-că din cercetările ce am făcut și Domnia-Mea și din multe pricinî de acestea ce s'au înfățișat la Domnescul Nostru Divan, plîroforisindu-ne cu îndestulare că s'au urmat unele ca acestea, am hotărît de a se pune în faptă; pentru care și poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, să orînduiți om vrednic a cetî această poruncă a Domniei-Mele în toate orașele și satele acestui județ, spre a o face sciută și cunoscută la toți locuitorii de obște, ca verî-care în vremea trecută a răsmiterii li se vor fi hrăpit lucrurile lor cu mijloc de vîndare, prin încercături și năpăstuirii de către sameș, polcovnici, vâtași de plaiu, căpitani și zapeii, să vie la Divanul Domniei-Mele cu îndrăznélă și să fie bine încredințați, că prin amăruntă cercetare ce are a se face, dovedindu-se hrăpitate în nume de cumpărătore, după mijlocul ce se arată mai sus, li se vor întorce înapoi la stăpînirea lor toate acelea; care poruncă a Domniei-Mele, după ce se va face sciută și cunoscută, să o iscălescă în dos și preotul i pîrcălabul și fruntașii fieș-căruia sat, că au înțeles și au audît porunca și hotărîrea acesta a Domniei-Mele, și apoi făr' de zăbavă să o trîmiteți cu însciințarea dumné-vóstră la Domnescul nostru Divan, spre încredințare. I saam receh gpd. — 1814 August 24.

Cod. LXXIV, fila 138 v.

Se ieau de către Caragea, în 30 Aprilie 1816, trei dispozițiuni importante în privința țeranilor. Aceste sunt cele următoare:

I). Se recunósce țeranilor dreptul de protimisis la arendarea moșiei, pe care se află, însă cu același preț și condițiuni, cari le oferă și alții.

II). Nu se vor puté lua de la țeranî curăturile ce au făcut de tufă și de crâng gros, chiar dacă întinderea curăturii este mai mare decât trebuințele lui. Pe viitor însă țeranii nu vor mai puté curăți locuri decât cu invoirea și în întinderea acordată de proprietari.

III). Țeranii cari vor avé speciale alcătuirii în privința pontului, conform pravilnicescii condice să le păstreze, iar alte nouë învoeli, re-

ducând claca, cu gând ca ast-fel proprietarii să-și înmulțească locuitorii pe moșie, nu mai sunt învoite (1).

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele această obștească anaforă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor și chibzuind cele de cuviință asupra fieș-căreia madea, dicem întâiu pentru pontul de protimisis, că atunci când s'a făcut această întocmire în pravilnicésca condică, fiind veniturile moșiilor mult mai eftine decât acum, adevă analoghisite cu starea și puterea locuitorilor spre a pute să le cumpere, a avut cuvînt acel răposat Domn a hărăzi locuitorilor acest pronomion de protimisis, iar acum ajungînd arendile moșiilor la un mult mai mare preț decât cel de atunci, precum este vădut, nu este cătuși de puțină îndoelă, că prea puțin din locuitori ar pute să aibă stare și pîrlej de a cumpără arenda chiar pentru trebuința sa și chiar în norocul său de pagubă sau câștig, iar cei-l-alți toți de se și arată cumpărători de arendi, în puterea acestui pronomion de protimisis, negreșit că nu le ieaș pe sēma lor, ci pentru alții streini, pornindu-se într'această cerere numai pentru vre-o pîrtinire cătră cel nou arendaș și pentru vre-o pismuire cătră cel vechi, precum de multe ori cercetându-se chiar în Divanul Domniei-Mele acest fel de prigonire de protimisis între cei vechi arendași și între locuitori, s'a dovedit cererea locuitorilor de protimisis pornită nu pentru sine-le, ci pentru alții streini, cu care această a lor urmare se pricinuesce în adevăr numai stăpînilor moșiilor pagubă, iar locuitorilor nu numai nici un folos, ci încă și trepede i perdere de vreme și cheltueli, âmbland prin judecăți, și așa acest pronomion, în loc de a le fi folositor, are a le fi păgubitor și de prigoniri i de trepede pricinuitor. De aceea și hotărîm, ca de acum înainte stăpînii de moși, când vor vré a-și vinde veniturile moșiilor, ori pe un an sau pe mai mulți, să deă de scire prin Ispravnicii județului locuitorilor acei moși, arătându-le prețul venitului și chipul simfoniei ca, de vor voi să-l cumpere cu acel preț și simfonie, să vie numai decât la stăpînul moșiei, ca să săvîrșescă cumpărătorea, fără a pute să céră cătuși de puțin soroc, măcar cu pricinuire de a-și luă sēma sau în vre-un alt chip, dar și stăpînul moșiei primind acei locuitori de a cumpără venitul cu acel preț și simfonie, și viind cătră dînsul de a săvîrși cumpărătorea, sa nu fie volnic a-i depărtă pe ei și a da venitul altuia tot cu același preț și simfonie, iar când acei locuitori nu vor voi să cumpere venitul, după mijlocul ce s'a đis mai sus, să deă răspuns prin Ispravnicii județului numai decât, ca și Ispravnicii să însciințeze pe stăpînul moșiei, ca să-și caute alt muștere. Al doilea pentru pontul curăturilor de tufă și de alt crâng gros, măcar că unii din locuitori cu pronomion al acestui pont au cuprins locuri mai multe peste ceea-ce le este trebuincios pentru hrana lor și a dobitoacelor lor, dar de vreme ce ei au apucat de au făcut acele curături de prisos și stăpînii moșiilor, avînd dicheomă de a-i popri, n'au îngrijit, nu se învinovătesc acei locuitori, nici este cu dreptate a li se luă înapoi acele curături, al cărora rod l-au dobîndit în puterea pravilnicescii condici, ci hotărîm, ca ori-care locuitor, câte curături de tufă sau de alt crâng gros va fi apucat de au făcut până acum pe moșia în care locuesce, să rămăe a fi bune tot ale aceluia, și atunci numai să pótă luă stăpînul moșiei curătura de fin sau de arătură a locuitorului, când acel locuitor de acum încolo nu o va cosi și nu o va ară în diastimă de trei ani în rînd, iar de acum înainte să nu fie volnic un locuitor

Ast-fel tratați țeranii, dacă se agită în contra celor cari îi mal-tratăză și-i nedreptățesc, regimul îi declară răsvrătitori și atunci grôpa ocnei, bătaia și une-ori uciderea îi așteptă. Asemenea făptuirii au provocat mișcarea pandurilor — și ei tot țeranii — de care aiurea am vorbit.

În noul său codice de legi, promulgat la 1817, Caragea găsesce cu cale a introduce, la cap. 6, legea relativă la țăran, nu îmbunătățindu-i sôrtea, ci făcându-i-o mai grea, de cum eră în Cod. lui Alex. Ipsilant, și cu mult mai rea decât eră sub N. Mavrogheni.

Prin art. 1 din acest cap. 6, legiuirea lui Caragea definind claca, recunôsce că proprietarul moșiei are dreptul de a primi sau a nu primi pe clăcaș să ședă pe moșia sa. Acastă ședere pe moșie a clăcașului nu

---

de a curăți loc de fin sau de arături fără de scirea stăpînului moșiei, ci să fie dator a merge la acel stăpîn, să-i cêră locuri și, de va avé, să-i deă câte îi vor fi trebuincioase pentru hrana sa și a dobitocelor sale, sau și mai mult, de se va învoi cu stăpînul moșiei, pe cari măsurându-le și însemnându-le, să nu fie volnic acel locuitor a se întinde mai mult peste acele semne, iar în potrivă urmând, să i se ieă de stăpînul moșiei acel prisos de curătură peste ceea-ce i se va da, fără de a puté cere acel locuitor vre-o chetuélă pentru curățit, precum și când locuitorul își va avé curăturile sale pentru liveștile de fin și arături ale stăpînului moșiei, și va voi acel stăpîn, ca să deosibescă la o parte locurile de finețe și arături ale locuitorilor de câtră ale sale și să le deă tot acolo în prēja locului alte locuri de o potrivă atât la mărime cât și la felurimea pămîntului, să fie volnic la acêsta fără de a puté locuitorii să se împotrivescă câtuși de puțin, ca să pôta cu acest mijloc stăpînul moșiei a-și avé ferite locurile sale, avéându-le deosebite. Al treilea, pentru pontul clăcii, fiind-că pravilnicésca condică deosibesce pe cei ce vor avé vre-un deosebit aședămînt în scris cu stăpînul moșiei, de aceea ori-câte acest fel de aședămînturi vor fi apucat, de s'au făcut până acum în scris între stăpînii moșiei și între locuitori, acelea hotărîm să le păzescă Vistierii cu dréptă cumpénire, atunci nu pot găsi locuitorii pricină a umblă fugari din sat în sat, și ori-cine sau boer sau mănăstire va face vre-o urmare cu scăderea clăcii, ca să-și îmulțescă satul, să pêrđă cu totul și acest privilegiu, ca un măglisitor și împotrivor aședămîntului țerii, ce. de obște se cuvine a se păzi nestrămutat. — 1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Iosif Argeșiu, Costandie Buzeu, Costantin Filipescu, Radu Golescu biv Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban Barbu Văcărescu Vornic,.... Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofăt, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Golescu Vel Logofăt, Ioan Știrbeiu Vel Logofăt, Tomiță Crețulescu Vel Logofăt, Pană Costescu Vel Vornic.

Cod. LXXXV, pagina 8.

este aşă dar un drept al lui, ci rezultatul unei îngăduinţe a proprietarului pământului.

Prin art. 2 se menţine cifra de 12 ȃile de *pont*, adecă ȃilele de lucru hotărîte să le facă un clăcaş pe an, în folosul moşierului. Decât legiuitorul adaogă, că «*pe viitor, de se va tocmî vre-unul din stăpînîi moşiiilor cu clăcaşul pe mai puţine ȃile, tocméla aceea să nu aibă tărie.*»

Inscrierea acestei reserve în legea lui Caragea, dă măsura relei voinţe a acestui Domnitor şi a boerilor lui, faţă cu ţeranul român!

Singura explicare ce dă legiuitorul acestei *reserve*, care vătămă egalmente dreptul proprietăţii, ca şi al ţeranului, eră că prin faptul împuţinării ȃilelor de clacă, se *momiaū* clăcaşii de pe alte moşii să se strămute acolo unde erau ȃile de clacă mai puţine. Dar eră acésta o scusă? Cum nu se puteă împedica *moméla*, punênd pedepse contra celui care *momia*? Art. 3 din cap. 6 prevede de ajuns asemenea pedépsă: Cel care trage clăcaşi pe moşia sa (prin împuţinarea ȃilelor de clacă) să pérđă privilegiul clăcii şi să plătescă şi stăpînului moşiei claca clăcaşilor ce aū tras.

Dar nu eră de ajuns asemenea dispoziţiune rău voitóre pentru ţeran: Caragea mai adaogă (art. 4), ca clăcaşul, bez claca de 12 ȃile, să are stăpînului moşiei încă o ȃi primă-véra saū tómnă, să-î deă şi un car de lemne la Crăciun, cărându-le orî la moşia lui, saū aiurea, unde are stăpînul trebuinţă de ele, până la un loc cu depărtare de 6 césuri.

Atâtea nu sunt de ajuns!

Legea acordă proprietarului dreptul de a transforma ȃilele de clacă în bani (art. 5.)

Clăcaşul nu póte face *curătură* fără voia *în scris* a stăpînului, cuprinđetóre: unde şi cât loc să cure, iar urmând în potrivă să-şi pérđă ostenéla şi să ieă curătura stăpînul moşiei.

Care din clăcaşi, fără voia stăpînului (pe curătura sa), va sădî vie pe locul lui, să o pérđă.

Când clăcaşul va lăsă via sa nelucrată în 3 anî, să fie tras la judecată şi atunci dându-î judecata încă un an soroc, de nu o va lucră... s'o pérđă şi să o ieă stăpînul (10).

Clăcaşul să nu póttă să vîndă vin saū rachiū pe moşie, de nu se va *tocmî* cu stăpînul (11).

Clăcaşul să nu póttă deschide *băcănie* pe moşie, de nu se va tocmî cu stăpînul.

Clăcaşul să nu póttă face móră pe moşie.

Clăcașul să nu pótă să vîneze pesce în eleșteul stăpînului. Numai în bălțile Dunării, dând deciuélă, și în riurile curgătoare prin moșie, fără deciuélă, legea slobóde pescuitul. Va să dică și în acéstă pri-vință legea scurtéză un drept, acela al clăcașului.

Clăcașul fugind de pe moșia lui perde dreptul de proprietate a pămîntului său, care intră în stăpînirea proprietarului moșiei. Tot ase-menea se întîmplă de móre clăcașul fără clironomí: casa, grădina, curătura lui o ia în stăpînire proprietarul moșiei (15).

Dar ascultați art. 16, ce sarcini mai pune pe umerii clăcașului:

Clăcașul să deă stăpînului:

Din 20 de vedre din vinul său o vadră domnască.

Din 10 căpițe de fîn una.

Din 10 clăi de grâu, de orz, de mei, una.

Din tot pogonul de porumb, 4 banițe porumb bătut sau 8 cocoloși, cu banița de 22 oca.

Din toate cele-l-alte roduri, de la 10 una.

Tóte acestea să le care clăcașul *cu carul său*, la casa stăpînului moșiei.

Apoi de ține stupi, clăcașul să deă stăpînului moșiei câte 3 bani de fie-care (17). Asemenea de fie-ce capră (fie iarna fie vara) câte bani 2 (18). De fie-ce turmă de oi, de la Blagoveștenie până la Sf. Gheorghe, și fătare câte un miel și un leu și de fie-ce stână, brînză sau bani, după tocmelă.

Singura dispozițiune mai favorabilă țeranului clăcaș este defigerea «*paragrafierei*» la un an numai adecă a timpului, până când are proprietarul moșiei dreptul de a-și reclama țilele de clacă. (Partea a 6, cap. I, articolul 7.)

Multe neajunsuri suferia țeranul și de la măsurările cu *stînjen* ori prăjină, mărite ori scădute după interesele moșierului sau arendașului.

Stînjenul de măsură. Caragea dă veliților boeri ai Divanului, următorul pitac:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiți și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, fiind-că pentru stînjenii cu cari se măsórá moșiile, se întîmplă multe priciní de judecări, atît că nu se găsește un temei sau o măsură care să fie cunoscută de dréptă și pentru stînjenul rēposatului Domn Șerban-Vodă, și pentru stînjenul rēposatului Constantin Vodă Brâncoveanu, cari se vėd că se obișnuiesc, al doilea care dintr'acești doi stînjeni să se metahiriséscă și unde unul și unde altul; poruncim dumné-vóstră, să faceți scumpă cercetare prin ori-ce doveđi veți socoti că sunt tre-

buinciose, ca să găsiți cea adevărată măsură a acestor stinjenî și mijlocul care se cuvine a se păstră măsura și a fi tot-deauna creșută și fără bănuelă, deosebit și pentru a se metahirisî unde se cuvine și care, și să faceți Domniei-Mele arătare prin anaforă. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 12.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXIV, fila 168.

Unul din cele mai grele beilicuri, la care eră supus bietul țeran român, eră salahoria cu carul și cu brațele la cetățile turcesci. De la extremitățile țării, țeranii erau duși cu miile în asemenea beilicuri.

Trebue să recunoscem lui Caragea un serviciu adus țeranului român: el isbuti să facă pe Turci a primi bani în loc de care și salahori. Evident, că și Turcilor le convenia acésta, căci rămânea în punga celor însărcinați cu lucrările la cetăți o parte din bani. Câte abuseri nu se făcură de slujbașii lui Caragea și cu acéști binefacere!

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Primită fiind Domniei-Mele acéști obștăscă anaforă a părinților arhieriei și a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea și poruncim dumi-tale Vel Vistiare, să se facă domnescile noastre porunci cătră Ispravnicii județelor, cuprinșetóre întocmai precum mai jos se arată. — 1816 Martie 26.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dóme,

După luminată porunca Máriei-Tale, ce prin pitac mi s'a dat, că primită fiind Máriei-Tale rugăciunea ce am făcut prin anaforă de obște de la 2 ale următorei luni, cu cuprindere de a se bitirdisî în bani salahorii și carele ce urmază a se da de țără în lucrul cetăților împărătesci și, într'acéști véră a următorului an, pentru destoinicile cuvinte ce arătăm într'aceeași anaforă a binevoit Mária-Ta să se indeletnicăscă și acéști strădanie a săracilor și scriind unde s'a cuvenit, s'a găsit mijloc de a se bitirdisî, ci să chibzuim în ce chip să se urmeze acéști împlinire de la țără și să arătăm Máriei-Tale prin anaforă în scris, următori fiind, ne-am adunat cu toții aici la Domnesca Máriei-Tale curte, unde ne-a arătat dumné-lor fratele Vel Vistier, că la tóte cetățile sunt trebuincioși într'acest an 3.400 salahori și 580 care pe lună, pentru care ne arată dumné-lui fratele Vel Postelnic, că după osirdiósă silință ce ai pus Mária-Ta, s'a catortosit acéști bitirmeă de salahori și de care a se plăti de fieș-care salahor și car pe ți po talerî 1 bani 30, de care am și rămas cu toții mulțumiți și rugători cătră milostivul Dumneșeu pentru acésta mare facere de bine ce a arătat Mária-Ta cătră săraca țără cu acéști mare ușurință ce i se face. Domnul Dumneșeu să te păzescă în prea luminat scaun până la adânci bătrînețe cu tóte cele de fericire, ca să aibă ticălósă țără tot-deauna mîngăere și ușurință la acest fel de greutăți și nevoi ce se întimplă, ca de la un părinte doritor ce am cunoscut la Mária-Ta dintr'întâiași dată, și așa făcend socotélă de trebuincioșii

banî, adecă adunând suma salahorilor şi a carelor 3 980 po parale 50 pe ȳi, fac pe lună talerî 149.250 şi analoghisindu-î la lude 16.000 ce se află astăȳi ţera, vine de lude po talerî 9 banî 40 pe lună şi acéstă împlinire să se începă de la Aprilie întâi, îndatorindu-se boerî ispravnicî, ca după istovul banilor aî fieş-căreia lunî, să trimiţă la Visterie contract şi perilipsis de socotělă, poruncindu-se de cătră Măria-Ta boerilor ispravnicî, ca să înfrîneze pe zapciî a luă aceşti talerî 9 şi banî 40, făr'de răsură şi altă încărcătură, dând şi răvaşe zapciîi iscălite de dînşii la mânil pîrcălabilor pe fieş-care lună de primirea acestor banî. 1816 Martie 21.

Al Ungro-Vlahiei Nectarie, Constandie Buzău, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Creţulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Istrate Creţulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviţă Vel Logofăt, Iordache Golescu Vel Logofăt, Toma Creţulescu Vel Logofăt, Nestor Clucer.

O altă pacoste pe ţeranî eraū *gelepîi*.

Insemnătatea pentru comerţ a gelepilor am demonstrat-o în atâtea rînduri. In 25 Iulie 1814, Caragea dă următórea carte luî Gelep-başa, constituindu-î scutire şi beneficiu.

Carte de başul gelepilor.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că Başul gelepilor pentru slujba cu care se orînduesce la oile cele de trebuinţă Țarigradului, atât aici până a se strînge, i la pornitul şi chivernisitul mergerîi cu inlesnire la drum, cât şi în Țarigrad, până a se face teslim la vremea cea orînduită suma deplin, a avut milă domnăscă prin cărţile fraţilor Domni de mai nainte, carî s'aū întărit şi de Domnia-Mea de a scuti la vremea erbăritului oî 19.000, cu care acéstă epistasie aflându-se acum Dumitru Zaman încărcat cu acéstă trébă a oilor, pentru ca să-şî pue dar silinţa de a nu se face vre-un cusur la acéstă trébă delicată, cu care este încărcat de cătră Domnia-Mea, spre a răspunde la vreme suma oilor cea orînduită, care cere de a se face teslim la Țarigrad, am binevoit şi Domnia-Mea şi am dat acéstă domnăscă a noastră carte numitului Dumitru Zaman, Başul gelepilor, ca în câtă vreme se va află într'acéstă epistasie, să aibă a scuti de erbărit oî 19.000 la vremea erbăritului din oile cele strînge numitul Gelepi-başa, precum aū avut şi cei mai dinaintea lui. Pentru care poruncim Domnia-Mea şi vouē erbarilor, ca să nu faceţi supărare de erbărit pe acéstă sumă de oî, ci să-î daţi bună pace. I saam receh gpd.—1814 Iulie 25.

Cod. LXXVII, fila 192.

Jafurile suferite de ţeranî nu se făceaū numai la ţeră, ci şi în capitală. Vodă e nevoit să deă în 1815 următorul pitac la Agă şi Spătar:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta vel Agă, măcar că Domnia-Mea cea mai întâi datorie a Năstră, socotind ocrotirea şi repaosul locuitorilor Dom-

nescii Nôstre țeri, de cătră cei rău năraviți jăfuitori, și jacăși, nu contenim prin feluri de mijloce spre a desrădăcină cu totul urmările lor, ca să dobîndescă locuitorii o desăvîrșită liniștită petrecere și să se bucure folosindu-se înșiși ei cu rodurile muncii și strădaniei lor; dar fiind-că și d-lor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele ne-au făcut acum rugăciune prin obștesca anaforă, ca să se pue în lucrare aceste de mai sus arătate mai înlesnitor mijloc spre a se urmă același bun cuget și voință a Domniei-Mele pentru odihna și buna-petrecere a locuitorilor, adecă de acum înainte ispravnicii județelor, ca unii ce sunt ocîrmuitori ai lor orînduiți de Domnia-Mea, să fie datorî a da sêma pentru orî-ce jaf și năpăstuirii se va face locuitorilor de cătră verî-cine și să aibă napristan mare privighere și neadornită îngrijire asupra tuturor slujbașilor județelor, precum sameși, vâtași de plaiu, polcovnici, căpitani, dijmarii, oerîi, vinăricerii, vameși, zapcii de plasă, și orî-cine alți slujbași după afară; așijderea și nedreptățile ce fac căpitani de la străjile de prin marginea politiei Bucurescilor, i căpitani de la străjile din năuntru politiei, când vin ômenii de afară cu fin, lemne, rachiū, bucate, cherestele și altele ca acestea, carî pun mîna de iaū din tôte, după cum pot rupe, luându-le osebit și parale ca o vamă, în vreme ce vama de la aceste lucruri ce vin în politie este ridicată de mai înainte, cum și de cătră Domnia-Mea prin poruncile ce avem date pentru eftinătatea lor și îmbelșugarea norodului, de aceea că pentru cei de pe afară slujbași ce se arată mai sus, s'au făcut cuviincioase porunci ale Domniei-Mele cătră ispravnicii județelor, iar pentru căpitani cei de prin rîspintinile semptului Agiei, poruncim Domniei-Tale, ca să li se deă strașnice porunci, a se părăsi cu totul de luări de mai sus arătate, îngrijind dumné-ta de acum înainte de a face adesea cercetări pe sub cumpêt, și pe carî din ei îi vei dovedi că fac ast-fel de netrebnicii, nu numai să le faci cuviincioasă pedépsă, ci să-i și lipsesci din slujbă ca pe nisce hrăpitori, precum asemenea am poruncit Domnia-Mea prin osebit pitac și dumné-lui vel Spătarului pentru căpitani de la strejile dupe marginea politiei Bucurescilor. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră Spătar.

Cod. LXXIV, fila 190.

Singurii locuitori ai țerii, carî se puteau dice fericiți, sub administrațiunea și cu justiția de sub Ioan Caragea, erau supuși streinî, mai cu sêma ai Rusiei și ai Austriei. Aceștia beneficiau de scăderi de vamă, de scutiri numeroase și nu erau justițiabili de autoritățile judiciare ale țerii. O instanță specială *«Logofetia streinelor pricinî»* se ocupă de sudiți. Pe lângă această autoritate erau tâlmaci de limbi streine. Până în 1817 eră dragoman francesul Maurice. După mórtea lui, tîlmaciul Rusesc este cel mai avantajat.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumné-ta biv Vel Vornic Costache Samurcaș, nazîrurile al Cassei lefilor, după arătarea ce ne face printr'acéstă anaforă dumné-lui Vel Logofêt al streinelor pricinî,

milostivire făcând Domnia-Mea asupra acestui Teodor tilmaciul, poruncim ca de la ȕi'ntăiŭ a viitorului Noemvrie să i se adaoqe pe lângă léfa ce are pe lună încă talerî 50.—1817 Octomvrie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt

Cod. LXXXIX, pag. 45.

Prea Înălŭate Dómne,

Cu plecăciune arăt Înălŭimii Tale pentru Teodor, tilmaciul Rusesc, ce este orînduit la acest departament al Logofeŭiei pricinelor străine, spre tilmăcirea notelor rusesŭi ce se trimit de cinstitul consulat al Rusiei, cu cuvînt că nu pôte a-ŭi întîmpină greutatea casei sale numai cu léfa ce are orînduită pe lună, aflându-se om familist, âmbă acum a se trage de la Departament, ca să-ŭi caute hrana vieŭii sale la altă parte; ci fiind că omul acesta este de apururea trebuincios Departamentului, aflându-se cu bună sciinŭă ŭi cu scumpetate la tilmăcirile notelor rusesŭi, ce adesea vin de la cinstitul consulat, nu lipsesc, cu plecăciune, a arăt Înălŭimii Tale, ca binevoind, cu cea obicînuită firésca Măriei-Tale bunătate a revêrsă milostivire asupra-i, să i se orînduêscă léfa ce a avut-o Maurice franŭezul, ce a murit, nefiind atăta trebuinŭă de limbă franŭozêscă la acest Departament, ca să pôta ŭi el cu acêsta a-ŭi întîmpină greutatea cheltuelilor ce are, a împlini datoria slujbei sale cu osîrdie ŭi a se află nelipsit de la Departament, fără de a-i mai rêmânê cuvînt de nemulŭmire, care acêsta rêmâne la noianul milostivirii Măriei-Tale.—1817 August 24.

Vel Logofăt.

CAP. V.

Óstea.

In alaiurile domnesŭi, întocmite încă de la începutul Domniei, se mai vêd următóarele categorii de oŭtenî, orî de ómenî purtători de arme:

Arnăuŭi la Agie (1)

Lefegii cu un Vel Căpitan.

Neferî.

Fustaŭi de Divan.

---

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahischoie.*

Cinstit ŭi credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Agă Nicolae Filipescu, fiind-că arnăuŭii ce se află în slujba Agiei, cari sunt la număr 44, fiind trebuincioŭi de a se află nelipsiŭi de la Agie, de aceea poruncim dumi-tale, ca sa le daî imedlic la fieŭ-care pe tótă ŭiua, câte o pâne de o jumêtate oca, ŭi plata acestui imedlic veî îngriji dumné-ta, ca împreună cu lefile să ei de la Visteria Domniei-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXI, fila 167 v.

Seimeni polcovnicesci și bulucbășesci.

Poterași cu Polcovnic.

Dorobanți cu un Vel Căpitan.

Topcii (artilieriști) cu un Topci-Bașa.

Panduri (1).

Stégurile agiesci (2)

Slujitorii la căpităni. (3)

Pentru paza teinniței continuă a fi armășei sub Vel Armașul și cu un al 2 lea armaș.

Armășei erau în număr de 150. Ei serviau pentru paza închisorilor

(1) Carte prin care se dau pandurii din cinci județe ot preste Olt asupra dumné-lui Caimacamului Craiovei. — «Zemli Vlahiscoie. Se da acéstă domnescă carte dumné-lui cinstitului și credincios boerului Domniei-Mele, Caimacamului Craiovei, pe care l-am însărcinat și cu otcîrmuirea pandurilor din cele cinci județe ot preste Olt; vë poruncim dar Domnia-Mea și vouë căpitanilor de panduri, ca să cunósceți pe dumné-lui mai sus numitul boer intru tóte poruncile și povățuirile ce vi se va da de cătră dnmné-lui, căci așa este voința și porunca Domniei-Mele. I saam rechea gosp.— 1812 Noemvrie 29.

Cod. LXXIV, fila 1 v.

(2) 1813 Fevruarie 19. S'a dat poruncă la anaforana Agiei cătră dnmné-lui Vel Vornicul al politiei, pentru ca să se dea una sută ómenii fără pricină de dajdie a se împlini stégurile de ómenii ce sunt lipsiți de la Agie.

Cod. LXXIII, fila 188.

(3) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce după arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă, nu este cu puțință a se împlini din ómenii făr' de pricină de dajdie lipsa acelor trebuincioși slujitori din cele cinci căpetenii ale marginei, ce se însemnéază în dos, poruncim dar, să se împlinésce cu scăđemint de prin sate, însă dintr'acest fel de stare de ómenii, ca pe tótă acéstă sumă ce se arată mai sus, abiă să facă 15 lude. 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, am vëđut arătarea ce face printr'acéstă anaforă dumné-lui Vel Spătarul pentru trebuincioșii slujitori ce sunt lipsă pe la căpităniile de margine din județul Vlăscei, de care scint să fie Măriei-Tale, că într'atâtea rînduri s'a scris la acel isprăvnicat, și mijloc nu a stătut cu a se face și a se împlini acea lipsă de ómenii făr' de pricină de dajdie, după cum dintr'acéstă alăturată însciințare a ispravnicilor județului, ce au trimis-o de la șepte ale acestei luni, pe larg se va da Măriei-Tale pliroforie; lipsa slujitorilor acestor căpităni este mare, precum mai jos se arată și trebuința vëđută. Ci după cum se va găsi cu cale, se va da luminată porunca Măriei-Tale.—1813 Martie 19.

Vel Vistier.

și pe lângă ei erau și un număr de masalagii domnesci și din cari se dedeau și pe la boierime.

Încă din primele zile ale domniei, Caragea dă poruncă de oprire de port de arme de cătră alt cine-va decât de neferii domnesci ai Spătăriei și ai Agiei:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta epistatule al Agiei, îndată ce vei primi acest domnesc al nostru pitac, numai decât să publicarisești în tot seimptul Agiei această poruncă a Domniei-Mele, că numai neferii domnescii noastre curți i ai Spătăriei și ai Agiei au să pórte de aici înainte port cu caefet arnăuțesc și cu armele asupra-le, iar alții toți verî de ce tréptă ar fi, să scie că sunt popriți a nu avé saú a ținé neferi cu orî-ce fel de caefet, nici a se îndrăzni cu un cuvînt nimeni să se pórte în caefetul acesta, dându-se tuturor să înțelégă, că peste cinci zile, când se va publicarisi această poruncă a Nóstră, orî-cine se va găsi purtând arme în caefet de nefer, afară din neferii domnescii noastre Curți i ai Spătăriei și ai Agiei, tuturor acelora li se vor luá de asupra-le armele i hainele li se vor rupe, și vor fi și ridicați la domnésca Nóstră curte spre pedépsă, și dumné-ta, după împlinirea celor cinci zile în urma publicației, să îngrijesci a se urná acest nizam întocmai, precum se arată mai sus, însă pentru ca să fie sciuți neferii aceștia ce sunt sloboði a purtá arme, celor ai domnescii Nóstre Curți, au ca să li se deá pe a mână adevérințele dumné-lui vel Cămăraș, iar la cei agiesci adevérințele dumi-tale și la cei spătăresci adevérințele dumné-lui vel Spătarului, spre a fi sciuți și cunoscuți de neferi (1).—1812 Decemvrie 13.

În 1 Maiú Ion Caragea desarméază și pe Ogeaclii Curții, lăsându-i să pórte numai câte un cuțit:

Pitac cătră dumné-lui Vel Postelnicul epistat Cămărășiei, ca să nu mai pórte nimeni din ogeaclii arme la briú.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit și credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Postelnice epistatule al Cămărășiei, îndată ce vei primi acest al Nostru domnesc pitac, poruncim ca numai decât aducénd înainte dumi-tale pe toți ogeaclii ai domnescei Nóstre Curți, să le dáí strașnică poruncă, ca de astăđi nimenea din ei să nu mai pórte la briú arme decât numai un cuțit, căci așa este voința și porunca Domniei-Mele. Tolco pisah gosp.—1813 Maiú 1.

Cod. LXXIV, fila 45.

Se vede că acești Icioglanî erau nu prea de trébă ómeni, căci Vodă dá, cu referință la ei, următorul pitac:

(1) Veđi și alte acte relative în anexele din acest Tom. X, partea B.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Medelnicere Răducane Clincene, poruncim Domnia-Mea dumi-tale, din césul ce vei primi acest domnescul Nostru pitac, să aibî a face scumpă cercetare și perierghie diua și nóptea, pe orî-care din *icioglanii* Curjii vei vedé pe ulițe, prin tîrg saũ prin mahalale, numaî decăt să-l ridiși și să-l aduci drept la Domnia-Mea; întocmai poruncim strașnic să fii următor. Tolco pisah. — 1813 Noemvrie 9.

Cod. LXXIV, fila 920.

Nu mai bine se purtaũ Arnăuții :

Volnicie ca să ducă nisce arnăuți la ocnă, pentru că s'aũ purtat cu fapte rele aici în Bucurescî.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că arnăuții . . . . . s'aũ purtat cu netrebnice fapte, carî nu sunt suferite auđului Domniei-Mele, de acea volnicim pe . . . . ca luându-i de aici în fiére să-i duca surgun la ocnă . . . unde poruncim cămărașilor de acolo, ca îndată să-i băgați înăuntru în ocnă, făr' de a fi slobođi a eși până nu veți primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului numbașir să se deă adeverință de primirea lor. I saam rekeh gpd. — 1815 Decemvrie 15.

Cod. LXXIV, fila 462 v.

Nici catanele spătărescî nu se deosebiaũ cu toți la purtare de Arnăuți și Icioglanî, cum se póte vedé în acest act :

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Spătare, ca negreșit fără de altă zăbavă să orînduiți a se prinde și a se aduce aici acești hoți împotrivorî, pe carî îndată să-i și facă teslim la judecata departamentului criminalion, ca să urmeze acea judecată a face cercetare după porunca Domniei-Mele ce este dată. — 1814 Sept. 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Însciîntez Înălțimii Tale, că cu alăturata Măriei-Tale volnicie orînduindu-se 6 armășei, pentru prinderea acelor furî de dobitoce, tovaroșii Stanciului Bălan, ce se află la închisórea pușcăriei, s'aũ întors fără de nici o ispravă, arătând că acești furî, din césul ce aũ simțit că s'aũ ridicat la închisóre Stanciul Bălan, toți s'aũ răspândit, tăinuindu-se prin păduri, și cum găsind numai pe unul dintr'înșii, anume *Tudor Căldărarul, catonă spătărescă*, cu alți doi tovaroși lângă dînsul, nu s'aũ supus nici într'un chip a se da în mânia zapeilor, împotrivindu-se cu arme și răspunđend, că la nimenea alt nu se supune decăt la zabitul lui, adecă la dumné-lui Vel Spătarul. Ci fiind-că cei mai mulți *dintr'acești furî sunt catane spătărescî, cum și cei-lalți alăturași de ai lor*, đicem să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lui Vel Spătarul. ca prin ómenii Spătăriei să-i prinđă pe toți aceștia, ca să-i trimetă în cercetarea judecării, ca să-i desfacă pre ticăloșii păgubași ce cêrcă de atăta vreme cheltuelile Bucurescilor, saũ cum bine va voi luminata Măriei-Tale înțelepciune. — 1814 Septemvrie 18.

Constantin Stolnic, Atanasie Sêrdar, Mateiũ Greceanu Medelnicer.

Cod. LXXII, pag. 326.

Zapcii plășilor din București, sub cuvînt că au nevoie de slujitori, scutiau câte 20—30 de birnici în plus peste numărul slujitorilor ce li se cuvenia, pe când Spătăria ducea lipsă de slujitori la stégurile ei. Propune deci Marele Spătar, ca din prisosul de pe la zapcii de plăși ale Bucurescilor (comisariate) să se împlinescă golurile de la stégurile de slujitori ale Spătăriei, iar restul să se dea la bir (1).

În ordine chronologică se vor afla în anexele relative (T. X. B) diverse liberări din ôste din timpul lui Caragea pentru motiv de bătrînețe, de bôlă, sau de pensionare. Asemenea și sentințe.

Seimeni sub domnia lui Caragea nu mai rămăseseră de cît 200 la 2 stéguri polcovnicesci și buluc-bășesci. Seimenii erau ședători pe la județe. Mai apoi, tot sub domnia lui Caragea, rămân numai 15 seimeni la jud. Dîmbovița și 54 la București. În fie-ce an câte 15 seimeni erau obligați a merge de 2 ori pe an să ducă la Constantinopole zăvoii și șoimii. Restul de seimeni erau dați pe la vinăriceri, pe la locuri de străji și la carvasară. În Decembrie 1817, Domnitorul Ioan Caragea acordă o diurnă de 80 lei de fie-care seimen trimis la Constantinopole (2).

Din totă bruma de ôste ce a mai rămas în țără în domnia lui Caragea, singuri pandurii mai au o reală valoare. Obijduirile, nedreptățile ce aceștia au de îndurat; neconsiderarea în care îi are Vodă; aruncarea unui număr însemnat din ei la bir prin desființarea lor ca panduri; prigonirile și jăfuirile ce sufer de la arendașii greci; toate aceste fac din panduri factorii mișcării ante-grecesci, înainte mergătorii revoluțiunii lui Tudor.

Am narat în urmă istoria *răsmiriții* pandurilor. Am văzut cum cu ajutor turcesc rebeliunea pandurilor fu potolită, cum o parte din ei fură prinși și pedepsiți cu mörte, cum o altă parte se supuse de bună-voe după mijlocirea Episcopului de Rîmnic; cum au fost ertați căpitani de panduri Păun, Tâmpa, Haidul, Sfărîmă-țepă, cu toate cetele lor . . . Răsmirița acesta e cea din 1815 (3). În Decembrie acest an fură grațiați alți căpitani de panduri: Păun Nicolicescu, Barbu Bimbașa, Petru Aluneanu și Buluc-bașa, cu toate cetele lor.

În 1816 vedurăm o nouă conspirațiune a pandurilor și a țărănimii.

Unul din pandurii cari luara parte la această a doua încercare, a-

---

(1) Veđi anexa relativă în acest T. X, partea B.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.— *Le Moniteur Universel*, No. 170, din 18 Iunie 1816.

dus înaintea lui Caragea, acesta îl întreabă: Și tu ești din cei cari, în anul trecut, ai fost miluit cu ertarea noastră și iar ai început?

— Păi, Măria Ta, nu sécă pâraele cât plouă și nu se împacă omul cât nu se ostoesc nevoile.

— Dar ce nevoi ai tu?

— Eă n'am nevoi, Mărite Dómnne, dar țera întrégă nu mai póte de Greci.

Nu pandurul răspundeă, ci *curentul*. Acest curent câștigă încetul cu încetul și pre unii din boeri. La rîndul lor încercă să dărîme pre Caragea, dar nu isbutesc. Totuși curentul crește și când, în 1818, Caragea fuge din țără, ne mai putînd lupta contra intrigilor din Constantinopole, dar și contra curentului românesc, boerii ieau administrațiunea țării și prin arz cătră Inalta Pórtă solicită pentru prima dată, în numele țării, încetarea Domniei fanariote. Timidă este solicitarea boerilor, în termenii încă nu destul de clari; ei s'ar mulțumi și numai să li se încuviințeze de Pórtă administrațiunea țării sub formă republicană, adecă cu un sfat obștesc compus din ei toți.

Dar orî cât de timidă este și acéstă încercare, ea ne arată *curentul* național sporind mereu. Făptuirile acestea nu erau de natură a descuraja pre autorii mișcărilor revoluționare din Oltenia. Pandurii decî staă la pîndă, așa dîcînd, și mai puțin de trei ani după aceea, Sluge-rul Tudor, în fruntea unui curent țărănesc va ridică falnic drapelul revendicării *drepturilor țărănesci*, dar în cât-vă și al naționalismului.

Dar să urmăăm a face istoria a ce mai rămăsese de semênă a oștire.

În Iunie 1817, printr'o anaforă la Domnitor a Marelui Vistier, se amintesce că în 1814 s'a redus numărul pandurilor de preste Olt numai la 500 și anume s'a lăsat un număr de slujitori domnesci și poterași: 100 pentru județul Vâlcea, 150 pentru Jiul-de-sus și 250 pentru Mehedinți, iar cei-lalți panduri, până la suma de 2.075, s'a dat *în bir ca ruptași* (1).

(1) *În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Dumné-ta Vel Vistiére, primită fiind Domniei-Mele acéstă anaforă a dumi-tale, o întăriu și hotărîm ca întocmai să se facă urmare. — 1817 Iunie 9.

(Pccetea gpd.)

Vel Logofăt

Prea Înălțate Dómnne,

La așezămîntul ce s'a făcut anțerț la let 1814, s'aă fost întocmit și *pandurii ot peste Olt* ce erau întru numire de slujitori gospod și poterași, ca să rămăe lude 500 în slujbă, adecă 100 la sud Vâlcea. 150 la sud Gorj și 250 la Mehedinți, iar cei-lalți până la suma 2.075 lude s'aă fost îndatorat ca să plătescă pe fieș-care lună po ta-

Cu asemenea modalitate credea Domnitorul și Grecii săi, că au potolit pe tot-deauna răscola pandurilor. Intemeiat pe această credință, Domnitorul grațiează pe toți pandurii de peste Olt prin următorul act:

Cărți ce s'au dat de ertăciune și pe la fieș-care pandurilor din cinci județe ot peste Olt—de a nu mai fi trași pentru greșelile ce vor fi făcut în vremea răsămirei.

Zemle Vlahiscoie.

Fiind-că pandurilor ce au fost la regep și s'au prădat, întorcându-se aici în țără la urma lor, li s'au ertat de Domnia-Mea toate cele urmate de ei în răsămirea trecută, de aceea s'a dat la mânilor lor această carte a Domniei-Mele, prin care poruncim dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei i dumné-văstră ispravnicilor ai județului și tuturor celor-lalți dregători și zabiți de la acele cinci județe ot peste Olt, ca ori-cine se va arătă cu piră asupra acelor panduri de vre-o faptă urmată de ei din vremea trecutei răsămire, să fie neascultată și cu totul neprimită acea piră. I saam receh gpd.—1817 Octomvrie 23.

(Pecetea gpd.)

Asemenea carte legată s'a făcut și către Dișanul Craiovei și către ispravnicii acelor 5 județe, lipsind numai vorbele că «s'a dat la mânilor lor această carte a Domniei-Mele».

lerî 4 de lude, iar la lét 1815 Fevruarie, după hotărîrea Măriei-Tale, ce s'a făcut prin lunatele porunci, ce s'au dat către dumné-lor ispravnicii ai acestor județe, s'a hotărît ca toți acei panduri, adecă și cei ce au fost rămași în slujbă și cei-lalți să se așeze într'o *numire de ruptași*, dându-li-se și sineturi gospod și să plătescă pe fie-care lună câte taleri 4 și când va fi trebuință de slujbă, să se ieă dintr'înșii să se orînduască pe unde va cere trebuința, și în diastima ce se vor află slujind să fie apărași de acei câte taleri 4 pe lună, iar eșind din slujbă, să aibă a-i responde. Acum, prin jalba ce au dat către Măria-Ta, acei lude 500 poterași fac arătare, că ei aflându-se napristan slujind atât aici, cât și la județele ot peste Olt, neavând orînduélă pentru repaosul și odihna lor, căci după ce es din slujbă și merg pe la casele lor nu au odihnă în rîndul slobođeniei, spre a-și pute căută și ei de hrana cea trebuincioasă, ci îi apucă ispravnicii de plătesc acei câte taleri 4, fiind împovărași în două chipuri, adecă și cu slujba și cu plata, rugându-se, ca să se pue acesta la vre-o orînduélă, spre a-și pute și ei căută de agonisita hranei lor, a căror jalbă fiind buiurdisită la Visterie spre cercetare, arăt Măriei-Tale, că după chibzuirea ce am făcut, ca și trebuința să se împlinescă și Visteria să nu păgubască, găsesc cu cale ca acei lude 500 ce au fost lăsați de la așezămînt în slujbă pe la județele ce se arată mai sus, căroră li s'au dat atunci pecetluituri gospod de la Visteria Măriei-Tale, cu numire de poterași și slujitori, să rămăe tot aceia și de acum înainte cu aceeași numire prin slujbă și, unde va cere trebuința, să se orînduască numai dintr'aceștia, căroră să nu li se deă nici sineturi gospod de ruptășie, să facă cétă în chipul slujitorilor, ca să slujască cu rîndul, adecă unii într'o lună și alții într'alta, și când va fi trebuință să se orînduască prin sciința Visteriei, ca unii ce sunt legați la Visterie, spre a nu li se face năpăstuire, iar cei-lalți până la suma ce se află, să se așeze în rîndul ruptașilor, după hotărîrea și poruncile Măriei-Tale, ce sunt date și să fie nesupărași de slujbă, remăind a-și răspunde dajdia lor după așezămîntul

Spiritul de revoltă se lăția pe totă ziua mai mult în țară. Opozițiunea contra Grecilor și a Domniei de la 1812 o duceau peste Olt nu numai pandurii, ci și alte persoane private. Așa era Apostolache Racoviceanu, care la 25 Septembrie 1815 este alungat din județul Muscel, de unde era:

Poruncă cu mumbașir la ispravnicii din sud Muscel, ca să isgonescă dintr'acel județ pe un Apostolache Racoviceanu, pentru netrebnicele lui urmări.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Dumné-văstră ispravnicilor din sud Muscel, sănătate. Vă facem în scire, că un Apostolache Racoviceanu, ce se află cu șederea într'acel județ, pentru multele amestecături și zizănii ce făcea acolo, turburând liniștita petrecere a locuitorilor, încă de anțert s'au fost trimis surgun la o mănăstire, apoi după rugăciunile ce ni s'au făcut de către unele obraze s'a fost ertat de surgunlic, cu hotărîre însă a nu se mai întorce cu locuința acolo în județ, acum dar am luat Domnia-Mea însciintare, că numitul, nu numai că locuesce tot la acel județ, ci încă nu încontenéză urmând tot cele de mai nainte rele fapte și năravuri ale sale, pricinuind asemenea turburări; de aceea iată într'adinsul se trimite acî acest mumbașir și poruncim dumné-văstră, ca numai decât să-l ridicăți pe numitul Apostolache cu toate ale sale, isgonindu-l de acolo din județ, unde să nu fie volnic a se mai întorce, că înși-vă dumné-văstră veți fi învinovățiți, și mumbașirul are să stea acolo până îl veți ridica și îl veți isgoni, ca să aducă Domniei-Mele răspuns, că ați pus în lucrare această poruncă și fiți sănătoși.—1815 Septembrie 25.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Tot de natură politică este și surghiunirea la mănăstire a lui Alecu Stănescu și a mamei sale din județul Dîmbovița:

Volnicie deschisă cu mumbașir, ca să mîrgă în sud Dîmbovița să ridice pe Elena Stănescu și pe fiul ei Alecu, ca să-i ducă surgun la mănăstirea Snagov.

Zemli Vlahiscoe. Fiind-că Elena Stănescu și fiul ei Alecu s'au arătat cu urmări supărătoare odihnei locuitorilor și păgubitoare asupra lor, de aceea, spre a lor înfrînare și părăsire, și spre pilda și altora asemenea următori, volnicim pe al nostru șerbecci-bașa Anastasie, să mîrgă în sud Dîmbovița, unde se află numiții cu locuința și luându-i să-i ducă surgun la mănăstirea Snagov, ca să-i aibă în pază, și până nu vei primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, slobođi să nu fie, iar orînduitului mumbașir să-i dai adevărînță de primirea lor. I saam receh gpd.—1815 Decembrie 14.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Răsvrătirea o sémănă în județul Buzău, la 1816, Bratul din Sibiciu-

ce aș, cu care chip rămâne mijloc și celor ce se vor afla în slujbă a-și căuta de agonisita hranei lor, care de se va găsi cu cale și de către Înălțimea Ta, voiău avé luminată poruncă de urmare.—1817 Iunie 7.

Vel Vistier.

Cod. LXXXV, pag. 105.

de-jos și Gheorghe Băseanu din Bâsca. Marele Vornic Grigorie Filipescu propune Domnitorului, ca acești capi de mișcare să fie bătuți prin satele plaiului și apoi strămutați prin plăși.

Domnitorul mai omenos, deși grec, se mulțumesc a aprobă numai strămutarea acușailor de răsvrătire și-i iartă de bătae.

Iată actele :

Prea Înălțate Dómnne,

Cu plecată anaforă arăt Înălțimii Tale că, în plaiul despre Buzeu sud Saac, aprópe nu-și pot avé locuitorii odihnă din pricina a doi răsvrătitori Bratul ot Sibiciu-de-jos și Gheorghe Băseanu ot Bâsca, cari rău năraviți fiind, de sineși, fără de scirea plaiului se pornesc la piri mincinoșe, și umblă prin sate, făcând locuitorilor cheltueli și smăcinări, cum înscuințază dumné-lui Clucerul Mihalache ispravnicul, atât cătră Înălțimea Ta, cât și cătră mine plecată slugă, și osebit câți-vă locuitori au venit la mine cu alăturata jalbă, plângându-se pentru numiții și făcând rugaciune a se ridică din plaiul lor acei răsvrătitori, ca să-și pótă avé odihna, ei fiind-că aceștia sunt dovediți și sciuți de răsvrătitori și clevetitori plaiului, mă rog Mariei-Tale, să fie luminată poruncă cătră dumné-lor boerii ispravnici județului, cu numbașir, ca mai întâiu să bată pe acești răsvrătitori prin satele plaiului spre înfrinarea și pildă a altora asemenea lor, apoi să-i rădice din plaiu cu tóte ale lor, și să-i așeze dumné-lor ispravnicii cu locuința în sate de plăși, că de vor rămâne aceștia în plaiu, plaiul apururea pătimește și nici-odată odihnă nu pótă avé, iar anii Înălțimii Tale să fie de la Dumneđeú mulți și fericiți. — 1816 Ianuarié 12.

Grigorie Filipescu Vel Dvornic.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dupe arătarea ce ne face dumné-lui Vel Vornicul de Těra-de-jos printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Saac, ca pe acești de mai jos arętați răsvrătitori, numai decăt ridicându-i cu tóte ale lor din plaiu, să-i mutați și să-i așezați în sate de ale plășilor, ca pe nisce turburatori liniștei locuitorilor acelu plaiu, iar de bătaie îi ertăm Domnia-Mea, fiindu-le îndestulă pedépsa mutării lor. — 1816 Ianuarie 13.

Cod. LXXXII, pag. 249.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofet.

CAP. VI.

Țigani.

Mai jos de cât țeranul—de se pótă mai jos—sta țiganul. Ar puté să-și explice un umanitar de astăđi, cum un cleric, un egumen de mănăstire cereă, în 1814, Domnitorului Caragea, pedepsirea cu temnița și cu baterea de 200 toiage la tălpi a unor țigani, ómení ca și el, pentru

că se revoltau în contra nedreptății cu care erau maltratați? Vodă Caragea rînduesce cercetări și iacă raportul comisiunii de anchetă:

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată poruncă înscințăm Înălțimii Tale, că dintre țiganii mănăstirii Glavaciocul, ce se pirăsc de cătră jăluitarul egumen de zurbagii și împotrivorii și nesupuși la slujbele mănăstirii, fiindu-se aflați câți-vă dintre dinșii aici, s'aũ înscințat cu zapcii armășesci, ca să vie să se înfățișeze la judecată, aũ fugit din Bucuresci, ei fiind că țiganii aceștii mănăstiri sunt sciuși aceștii judecăți cu adevărat de zurbagii și împotrivorii egumenilor, pentru că și în let 1794, iarăși cu asemenea zurbalie și împotrivire sculându-se asupra celui de atunci egumen, aũ fost aduși prin poruncă gpd cu mumbașir la temnița pușcării și după ce s'aũ pedepsit îndestulă vreme la închisóre, li s'a făcut certare și cu bătae. Ci, ca nu din nesupunerea lor să pricinuéscă dărăpănarea lucrurilor mănăstirii, judecata găsesce cu cale, să fie luminată porunca Măriei-Tale, un mumbașir zapciũ armășesc să mērgă la numita mănăstire și pe veri-căți din țiganii îi va arēta jăluitarul egumen de zurbagii și împotrivorii, să pue să-i bată cu câte două sute de toege la talpe în vederea celorlalți țiganii, și cu acēsta să-și părăsēscă năravurile lor, supuindu-i a da și zapis cu legătură, că întru tóte slujbele sfintei mănăstiri vor fi supuși și ascultători, iar hotărîrea rămâne a se face de cătră Înălțimea Ta.—1814 Aprilie 16.

Costache Stolnicul, Atanasie Serdar, *Nedesci/ra bil* Medelnicer.

Insuși Domnitorul esită a aprobă asemenea bătăi, totuși aprobă după două luni, mai târziu:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisicoie.

După arētarea ce ni se face printr'acēstă anaforă a judecății departamentului Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele zapciũ armășesc să mērgă la fața locului și, prin marifetul ispravnicilor județului, să facă urmare întocmai. — 1814 Iunie 25.

Nisce alți servitorii ai altarului, asociați cu funcționarii administrativi din județ, comit fapte nelegiuite asupra unor bieți țiganii ursari. Insuși Marele Armaș, sub care continuă a sta țiganii domnesci, năreză faptele în modul următor:

Prea Înălțate Dómnne,

Cu prea plecată anaforă se face arētare Înălțimii Tale, că astași veni la armășie un Ioan Trofin buluc-bașă de țiganii domnesci, ursari, împreună cu cetașii lui, făcēnd arētare cu mare plângere, că aflāndu-se locuind de marginea satului Negrescii din sud Muscel, aũ venit la dinșii preoții satului, anume Popa Preda și popa Marin și provalisindu-le să schimbe cu dinșii vre-un cal, aũ și primit bucuros, avēnd mai virtos trebuință pentru răspunderea dijmēi ce se urmēză și așa învoindu-se între eiși să deă preoților o épă, cum și preoții să le deă lor un cal orb, i taleri 30 adaos, i-aũ și tras numiții preoți în sat la casele lor, ca să săvîrșēscă schim-

bul și obicînuitul aldămaș, unde îndată, făr'de altă prelungire ponosluindu-î că acea épă ar fi avînd-o de furat, i-au și legat, căznindu-î fără milostivire, și pe de o parte cu ômenî de ai lor i-au pornit la isprăvnicat, cu învinovățire de hoți, iar pe de alta, unindu-se numiții preoți cu un Ioniță Conțescul polcovnicul județului, nóptea aũ mers de le-aũ călcat corturile lor, și prindẽdu-le femeile și pe alți țigani, ce mai rămăseseră la corturi, iarăși prin strașnice cazne fără milostivire le-aũ iagmalidisit avutul lor, le-aũ luat și talerî 95 geremea, fără a nu le descoperî învinovățirea, saũ să le arête vre-un păgubaș. Dumné-lor ispravnicii iarăși fără de mai multă cercetare asupra celor ce i-aũ fost trimis preoții acolo, saũ vre-o dovadă la pîra ce li s'a fost adus, i-aũ geremetisit și dumné-lor pe aceștia cu talerî 140 și le-aũ dat drumul, *ajungẽnd ticăloșii să-și zălogescă copiii și nevestele pe la împrumutători*; acésta plângere a numiților țigani la Armășie este fôrte de cređut, căci are mai întaiũ Armășia sciința de bun ipolipsisul lor, că nici odată nu s'aũ dovedit cu cătuși de nimic învinovățire; al doilea pentru acei preoți și polcovnic că sunt sciuiți de toți ômenii jacăși, hrăpitori și nesupuși la bunele nizamuri ale Înălțimii Tale și al treilea, că urmările polcovnicilor și căpitanilor sunt nesuferite, pentru că neconținut vin ticăloșii țigani la Armășie cu plângere pentru dinșii de jafurile și nedreptățile ce le fac, socotindu-î întocmai ca pe nisce dobitóce, și măcar că îndestule publicații ale Înălțimii Tale s'aũ trimis, atît pe la isprăvnicaturi, cât și pe la cei-lalți zabiți, ca nimeni fără curată dovadă de învinovățire să nu cuteze a-î bântui pe țigani domnesci, ci fiind vinovați să-î trimiță la Spătărie cu egzamenul lor, dar în zadar aũ fost tóte, pentru că nimenia nici o înțelegere n'a arêtat, din care pricină cădẽnd ticăloșii țigani la desnădăjduire aũ ajuns a se risipi prin țeri streine. Dumné-lor ispravnicii ot sud Muscel, de i-aũ dovedit pe acești țigani cu vre-o învinovățire, nu se cuveniă să-î geremetisescă cu atâta sumă de bani și să-î slobódă, ci să-î fi trimis aici cu egzamenul lor, ca să-și ieă cuviinciósa pedépsă, și dintr'acésta numaî se pôte înțelege neînvinovățirea lor, ci spre mângâerea lor la nedreptatea ce li s'a făcut, și spre înfrînarea polcovnicilor și căpitanilor, face Armășia ferbinte rugăciune Înălțimii Tale, ca să arêți milostivire asupra acestor ticăloși și asupra tuturor celor-lalți țigani domnesci și prin osebit mumbașir de la chiar Curtea Înălțimii Tale, cu luminată volnicie, mai întaiũ să li se împlinescă numiților de la dumné-lor ispravnicii acei talerî 140, cu cari i-aũ geremetisit, apoi să ridice atît pe acel polcovnic, cât și pe preoți, să-î aducă aici, ca prin cercetare de judecată, orî să-î dovedescă cu vre-o învinovățire asupra jafurilor ce le-aũ făcut, saũ în priveliște de norod să-și ieă pedépsa ce li se va hotărî de cătră Înălțimea Ta, spre înfrînarea celor asemenea lor, iar hotărîrea rămâne la Înălțimea Ta.—1814 Noemvrie 6.

Matache Pitar.

Caragea nu stă de cât 9 zile la indoelă, de trebue să aprobe pedepsirea jăfuitorilor. La 15 Noemvrie 1814, el dă următórea rezoluțiune:

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Volnicim pe sluga Domniei-Mele . . . . . ciohodar, să mERGă la sud Muscel, unde mai întaiũ să apuce pe ispravnicii județului a împlini de la dinșii talerî 140, ce se arată mai jos că aũ luat jaf de la jăluitori, făr'de a le primî ispravnicilor

nicî un cuvînt de pricinuire, şi apoi ridicînd orînduitul mumbaşir atît pe pîrîtul polcovnic, cît şi pe pîrîţii preoţi, să-î aducă aici împreună şi cu jăluitorii, ca să stea faţă la judecata ce-î vom orîndui Domnia-Mea (1).

Cod. LXXVIII, pag. 62.

Din cărţile de vătăşie de ȝiganî de la Ianuarie 1813 se pot vedea şi obligaţiunile lor, mai cu sîmă ale culegătorilor de nisip de aur, cum şi drepturile ce Domnia le recunoşce, de a petrece în stare nomadă, de a se aşeza cu corturile orî unde vor voi şi de a nu plăti nimic pentru suhaturî, nicî chiar pe moşii particulare (1).

Acte de protecţiune acordate ȝiganilor de cătră Caragea (2).

Din cînd în cînd se mai găsesc suflete creştine, cari iartă de robie pe nenorociţii ȝiganî, precum făcu Vorniceşa Ecaterina Ştirbeiă la 1815 (3).

Nu mai puţin decît pe ȝeranî îi jăfuesc şi pre ȝiganî vătăfii de plaiuri (4).

CAP. VII.

*Neguţătorî, breslaşî, fabricanţi, narturi, căşăriî. — Tirguri
şi bîlciuri. — Pîcura.*

Un interesant strat din Societate este acel constituit de comercianţi, industriaşî, breslaşî, fabricanţi.

Pe tîtă ȝiua comerţiul şi meşteşugurile se înstreineză din mînilor pămîntenilor, spre a trece în ale supuşilor streinî. Cu mare rapiditate se însinuéză în oraşe, mai ales în Bucuresci şi Craiova, invasiunea acestora şi în primul loc a Evreilor (5).

(1) Veĝi actele în anexe.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.

(4) Idem, idem. Se mai pot consulta în anexele acestui capitol din acest Tom. X B. diverse acte de cumpărări şi vîndări de *suflete* de ȝiganî şi de diverse donaţiuni sau procese relative. Sunt de băgat în sîmă *harurile* de ȝiganî făcute de Domnitor la diverse persoane şi la diverse mînăstiri.

(5) Evreilor le recunoşce şi I. Caragea organizarea în brîslă separata. În 1813, Domnitorul învoiesce capilor comunităţii jidovescî dreptul de gabela, adecă de a percepe o taxă de la vîndarea cîrniî.

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerul al Domniei-Mele, dumné-ta biv vel Bane Gheorghe Arghiropole, Caimacamule al Craiovei, de vreme ce obiceiul legii ovreescî la preţul vîndării de carne este într'acestaşi chip, precum ni se dă plîroforie printr'acéstă

Breslele. Sub domnia lui Caragea mai continuă a există breslele, deși slăbite în organizațiunea lor, ba până în fine rău isbite, precum vom mai vedea și mai departe.

În 27 Ianuarie 1813, Caragea numesce direct Mai-mare-Bașa peste întrunitile bresle de lemnari, zidari, cărămidari, nisipari și timplari și reînnoesce chrisovul breslelor federate. Fie-care din aceste bresle stă sub un căuș și câte 4—5 fruntași «cari vor fi meșteri mai buni, mai bătrâni și mai de ispravă», constituind «longea», adică loja.

Cu dispozițiunea de la art. 3 din chrisov, Caragea deschide mari porțile ei la meșteri lemnari și zidari streini, de peste Dunăre, mărginind obligațiunea lor de «a se arăta la numitul Mai-mare-Bașa spre a fi sciți lui» și la întorcere în patria lor, de asemenea să se arăte la același, ca să-i dea răvaș, că nu are nici o pricină cu cine-vași pentru vre-o lucrare. Numai presintând asemenea răvaș putea meșterul strein obține răvaș de drum de la Spătărie (1).

În 14 Maiu 1814, Caragea ridică pe Mai-marele-Staroste de la aceste întrinite bresle la demnitatea de *Caftanliu* și la această ocaziune reînnoesce întreg chrisovul. Nu mai aducem aci decât preambulul, singura parte schimbată din anteriorul chrisov:

anaforă, de cătră dumné-lui Vel Cămărașul, poruncim dar, ca întocmai să se urmeze și aici prețul vinđării de carne între ovrei, precum și din alișverişurile lor, de nu va fi vre-o pricină destoinică, poruncim să nu fie popriți, iar de va fi la mijloc vre-o pricină, să însciințezi Domniei-Mele.—1813 Maiu 24.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce prin buiurdizma ce mi se dă la această jalbă a ovreilor locuitori din orașul Craiovei, ca să cerceteze și la cererea ce fac să arăt prin anaforă, următor fiind, după scumpa cercetare ce am făcut starostei de ovrei de aci din Bucuresci, m'am pliorforisit pentru prețul cărnii, că este ca un legiuit obicei, ori în ce loc se află locuitori ovrei, măcar și aici în Bucuresci și la Iași, ca să dea mai mult peste prețul, ce se politifsesce la cei-lalți locuitori, un prostichiu de o pară sau de două la ocaua de carne, și întocmai trebuie să se urmeze și la Craiova cu prostichiul de mai sus arătat, iar nu mai mult, iar pentru alișverişul lor ce se jăluesc că sunt îmbodisiți, cu cuviință este a se da luminată poruncă cătră einstitul dumné-lui Caimacamul Craiovei, spre a fi slobođi de a-și face alișveriş lor nesupărați, pentru care nu lipsii a arăta Înălțimii Tale. — 1813 Maiu 17.

Megas Camarasis.

Cod. LXXVI, pag. 262.

(1) Veđi Anexa A.

Chrisovul Mai-mare-Başăi de lemnari, i zidari, i cărămidari, nisipari și timplari.

Tóte acelea câte privesc spre trebuința și folosul de obște, nu numai datorie au Domni și oblăduitorii, ce s'au învrednicit de la Dumneșeu a avé stăpîniri de țeri și de noróde, a le pune în faptă, ci încă cu mijlócele cele mai bune a le întocmi, a le îmbunătăți și a le întări, între cari alte obștesci lucruri trebuincioșe fiind unul și nizamul breslelor de lemnari, zidari, cărămidari, nisipari și timplari, cu cari se slujesc toți de obște între trebuințele ce au, de aceea, atât pentru întîmplările ce au fost mai nainte cu cutremurul și focul cel mare, trebuința a adus a se pune la o bună întocmire nu numai la întîmplările acelea, ci apururea și în tótă vremea să se păzescă bună orînduélă, ca cel ce va avé epistasia acestor bresle să fie nu numai cu sciința meșteșugului desăvîrșit și cu vrednicie, ci să aibă și un ipolipsis de a se puté încrede și a se nădăjdui cine-vași pentru binalele ce prin marifetul lui se vor lucră de meșterii lemnari i zidari, spre a nu se face înșelăciuni și pagube, precum pătîmii și norodul mai nainte, și atunci, după anaforaua dumné-lor boerilor Divanului, se alesese un Lazăr Polcovnicul, om vrednic cu sciință, de s'a orînduit la epistasia acésta, pre carele l-a îmbrăcat și caftan numindu-l Mai-mare-Bașa, făcându-i léfă și alte mili, precum din hrisovul Domniei-Sale fratelui Constantin Ipsilante Voevod ne-am pliorforisit. Decî învrednicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneșeu cu domnia acéști pravoslavnice țeri și pliorforisindu-ne că, după trebuința ce este într'acéstă politie a scaunului Domniei-Mele Bucurescii, urméză a fi Mai-mare-Bașa om ales, cercat în slujbe, și că din vremea de mai sus arêtată încóce s'a fost cinstit cu caftan acéstă trébă și slujbă a Mai-mare-bașa, am primit-o și Domnia-Mea și hotărîm, ca și de acum înainte, cel ce se va află cu acéstă epistasie să se cinstescă cu caftan și pentru că are de a fi cu osîrdie și cu îngrijire a nu se face înșelăciuni și a se păzi buna orînduélă spre folosul obștesc, și pentru că se află slujind la poruncile Domnesci, când i se dă, și la ale obștei norodului ce au și are să fie și un logofetel i un om doî cu léfă și cu cheltuélă. De aceea printr'acest Domnescul Nostru hrisov întărim privilegiurile și milele ce au avut cei mai dinainte Mai-mari-Bași, adecă să aibă lude 6 scutelnici, pentru care poruncim dumné-lui Vel Vistierul, să i se facă dintre pămîntenî și să li se deă pecetliturele Domniei-Mele, să aibă și orînduélă de léfă spre a i se da pe tótă luna câte taleri 50 de la Visteria Domniei-Mele, să fie dator însă acel ce se va cinsti cu caftan de Mai-mare-Bașa a pune osîrdie și silința întru slujba acésta, ca prin îngrijirea sa să se păzescă o bună orînduélă a breslelor acestora, ca nu numai ei adecă să se folosescă și să se câștige din meșteșugurile lor, ci și norodul să-și aibă înlesnirea făr'de pagube și făr'de înșelăciuni întru trebuințele lucrului binalelor, luând sêma Mai-mare-Bașa și pentru unele binale ce sunt după pravili oprite, adecă care astupă și închide lumina vecinului, cum și cele ce ar căută să cuprinđă și să strîmtozeze ulițele obștei cu întinderea ce fac și altele asemenea vătămătóre, ca indată să deă de scire la Domnia-Mea, pentru care este orînduit și nizamul mai sus numitelor bresle, cu ponturile ce se cuprinde mai jos prin hrisóve Domnesci ale fraților Domni de mult, și după trebuința ce urméză și acum spre buna orînduélă. . . (urméză cele 7 ponturi).

Cod. LXXXII, fila 177 v

La 25 Ianuarie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul breslei zăbunarilor, cu óre-care «îndreptare la unele ponturi, după trebuința vremii de

acum», dice Vodă. Una din pretinsele îndreptări este aceea, că sunt admiși și meșterii streini de a deschide prăvălie și a lucra marfă de zăbunărie, destul să urmeze orînduelile breslei și să fie supus la Starostea de zăbunărie, care rămâne a fi ales de bréslă (1).

Din 16 Fevruarie 1813 este chrisovul reînnoit al breslei Croitorilor, dat întâiū de Alexandru Ipsilant la 59 croitori din Bucuresci, căci chrisóvele mai vechi le erau pierdute din cauza războiului. Caragea face istoricul breslei în preambulul chrisovului său, de care ne ocupăm aci. Capul breslei este Terzi-Bașa aū 4 meșteri epitropi. Unul din epitropi va fi Starostele breslei. Un Céuș va mai avé brésla. Terzi-Bașa cu Starostea și Epitropi să caute socotelile și judecățile. Terzi-Bașa fără de «lonjă» nu are nici o putere de execuțiune (2).

Tot din Fevruarie 1813 este și chrisovul reînnoit al Bărbierilor. Starostele e ales de bréslă. Loja o constituiesc 6 *Epitropi*. *Streini* sunt admiși în bréslă, destul să fie «cu ascultare de Starostea» și de lojă. Nepăzirea Duminice și a sărbătorilor este pedepsită de *Lojă* (3).

La 25 Aprilie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul breslei Șelarilor din Bucuresci. Streinii șelari nu aū voe să deschidă ei prăvălii, dar sunt admiși a lucra pe la prăvăliile meșterilor din bréslă, unde-i va rîndui starostele de șelari și curelari. Starostele este ales de bréslă și constituie loja împreună cu doi fruntași iarăși aleși (4).

La 1 Iulie 1814, Caragea reînnoesce chrisovul breslei boiangiilor din Bucuresci, chrisov dobîndit de ei în 1764 de la Racoviță Cehan V. V., și de atunci întărit și de alți Domnitori. La 1803 acéstă bréslă avu proces cu fabrica de șaluri și ghermesituri, din cauza menghinelei ce făcuseră și ei, deși eră un monopol al fabricei. Am amîntit despre acest proces la locul cuvenit. Chrisovul lui Caragea reînnoesce și el același chrisov. «Proestosul, adecă Starostele, este ales, dar rînduit prin scirea Marelui Cămăraș. Loja o constituie cu trei bătrîni ai rufetului și un Céuș. Apelul de la judecata *lojei* se va face la Cămărașul cel mare. Se admit acum în rufet și boiangiū streini, dacă se supun la tóte regulele rufetului. Cele-lalte condițiuni se pot vedé în însuși chrisovul ce dăm în notă (5).

---

(1) Veđi anexa B.

(2) Veđi anexa C., ibidem.

(3) Veđi anexa în acest T. B. X., ibidem.

(4) Veđi anexa E ibidem.

(5) Veđi anexa F. F. ibidem.

La 1 Decemvrie 1815, Caragea aprobă următorul cartel făcut de săpunarii din Bucuresci:

Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne și nouă simfonia ce a făcut brésla săpunarilor înaintea dumnélor velișilor boeri, o întărim Domnia-Mea, ca să-și aibă urmarea sa întocmai, pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țera-de-sus, ca zapisul ce au dat săpunarii pentru acésta simfonie să se poprască a sta în păstrare la cancelaria Divanului Domniei-Mele.—1815 Decemvrie 13.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dóme,

Din luminată porunca Măriei-Tale, aducându-se înaintea Nóstră isnaful breslei săpunarilor de aici din Bucuresci, cari fac și lucrază săpun de aici de țără și iarăși ei îl vînd cu tărăbi și prăvălii la obște și de bună voia lor, nesiliți s'au legat cu zapis, care l-am adevărit și noi, cu cuprindere ca pe un an întreg să ție politia cu îndestulare, și să-l vîndă săpunul cel bun, care este ca cel de Țirgoviște, ocaua po parale 48, iar săpunul cel prost, care se chēmă cialcamă, ocaua po parale 25, și tot acel preț să urmeze la vîndarea lor până la anul, însă numai ei să vîndă, iar luminării, cari fac luminări, să nu se amestece în meșteșugul lor întru nimic, nici a lucră săpun, nici a vinde, și ei s'au legat că vor păzi-o acésta, făcendu-se chezași unul pe altul, certându-se și de stăpinire, când va fi bănuélă, când nu păzesc, legătura, sau nu vînd cu dreptate, care legătură a lor părăndu-ni-se a fi cu calei de va fi primită Măriei-Tale, să se deă și luminată întărire, ca să se păzescă.—1815 Decemvrie 12.

Constantie Buzeu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Scarlat Grădișteanu Vel Logofăt.

Cod. LXXXVII, pag. 187.

În județe, bresle constituite, sub domnia lui Ioan Gheorghe Caragea, nu am aflat decât la Pitești. Vață-se în Tom. X. B. actul breslei Cavafilor și Cismarilor și acel al Isnafului croitorilor (1).

Evreii, cari în Bucuresci, la 1804, erau mai puțin de 120 familii, se înmulțesc mereu acolo, prin năvăliri din țările vecine. Caragea le numesce, în 28 Fevruarie 1813, un staroste în persóna lui Haim Hers, care este și haham-bașa. Brésla evreilor este justițiabilă — în afacerile de comerț și industrie — numai de staroste și cu apel la Marele-Cămăraș. Vodă constituie scutiri și folosințe starostelui și obligă pe *ovreii streini* a ascultă de staroste în totul. De *ovreii streini* starostele e dator să țină catastih. În unul din aceste catastih supuse

(1) Veđi anexele G și H.

Vistieriei, aflu că în 1813 au intrat în Bucuresci peste 1.000 de evrei din Ungaria și Turcia (1).

Brésla cavafilelor mutați în dosul Sf. Gheorghe Nou, după focul de la 1804, și lângă biserica Răsvan, cere, la 9 Noemvrie 1817, permisiune de a-și face samare la prăvăliile lor, dicând că aceste samare nu supără pre nimeni în strada unde stau ascunse. (*Cod. LXXXIX*).

Brésla papugiilor încă primesce un nou staroste în Fevruarie 1813 și la această ocaziune Domnitorul, prin pitacul său, resumă în scurt organizațiunea breslei, precum se poate vedea în actul inedit (2).

În Ianuarie 1813 urmează un proces între vameș și brésla cojocarilor și a tabacilor din Tîrgoviște. Aceștia nu vor să plătescă vamă pentru peile ce cumpără, nefiind ei datori a plăti ci vîndătorul (3).

Un proces identic este tot în 1813 Fevruarie între tabaci din Bucuresci și Vameș. Tabaci nu vor să plătescă vama decât când vînd peile tăbăcite; asemenea sunt scutiți de vamă pe frunzele și buruenile ce adună din țără pentru tăbăcărie (4).

Brésla precupeților e strămutată pe ulița Gabrovăliilor, unde sunt cu mulțumire primiți de proprietari de prăvălii. La 25 Noemvrie 1816 Domnitorul hotăresce, ca precupeții să fie în veci nestrămutați din acea stradă (5).

În Ianuarie 1817 Domnitorul, după cererea marelui Agă, obligă pe toți jimblarii și brutarii să constituie brésla după regulile stabilite în interesul controlului meșteșugului lor, fiind îndatorați cei cari vor să deschidă prăvălii să fie cunoscători meșteșugului, să dea de scire la isnaș legându-se în scris, că vor fi supuși la toate obiceiurile și că vor lucra d'a pururea (6).

La 17 Martie 1814, după alegerea Marelui Cămăraș, se constituie un Telal-bașa asupra tuturor telalilor din Bucuresci, cu obligațiunea de a ține catastih de toți telalii, luând de la fie-care chezășie, că nu va înșela pe nimeni, sub pedepsă. Și muerile telelouce stau sub controlul acestuia, ca nu cum-vă să speculeze lucruri de furat. Telalii pentru pricinile mici sunt justițiabili de Telal-bașa și de o lojă din bătrîni breslei. (7)

(1) Veđi anexa în aceșai Tom. X. B.

(2) Veđi anexa K., ibidem.

(3) Veđi L., ibidem.

(4) Veđi actul cu litera M., ibidem.

(5) Veđi anexa N., ibidem.

(6) Veđi anexa O., ibidem.

(7) Veđi actul P., ibidem.

În 1815 Caragea sporesce iratul lui Iliciiodar de la prăvăliile ce lucrăză cismărie, sub cuvînt că tôte huzmeturile s'au sporit în țără. (1)

În Septembrie 1814 Caragea numesce pe Marin Jelescu staroste de iorgangii și-î acordă scutire de dăjdiî și a unei pivnițe din Bucuresci, cum și de vinăriciî de la via lui. (2)

La 7 Ianuarie 1818 Caragea dă un nou chrisov pentru brésla brutarilor, scoțînd-o de sub Agie, de sub slujbașii agiescî «carî nu aû frica lui Dumneđeû, pentru interes al lor în parte» și ieaû rușfeturi și jafuri, de lasă brutarii în voia lor, ca să-și scôtă paguba făcînd pânea mică, négră, necóptă și lipsă la dramuri. Domnitorul își rezervă dreptul de a rîndui inspectorî ai brutăriilor 2—3 dintre boerii din trépta dintăiî. Totuși brésla brutarilor este obligată să deă lui Aga câte 2.000 taleri pe an. Brésla va avé prin alegere un staroste în persóna lui Ștefan Babic brutăr. Domnitorul îl îmbracă cu caftan, puindu-l pe o tréptă cu starostele de neguțători. Starostele este inamovibil, dacă se pórtă bine. Alegerea starostelui se face în presența boerilor mari, carî supun cu anaforă alegerea la întărirea Domnului. Loja breslei o constituiesce starostele cu 4 proestî, un logofăt și un céuş, aceștia scutiți de dăjdiî și de angarale. Chrisovul prevede cișniî și nart obligatoriî pentru toți brutarii. Starostea are léfă 200 lei pe lună de la bréslă. (3)

Tot în 7 Ianuarie 1818 este dat și chrisovul de constituire, de care în actul de sus se face mențiune. De óre-ce cuprinde dispozițiuni carî nu sunt arătate în actul de sus, îl aducem integral în notă. (4)

Fabrici. De la Domnitorul Ioan G. Caragea am aflat acte relative la câte-vă fabricî și anume:

1). Fabrică de fideă, macaróne, etc. În Bucuresci neguțătoriî aduceau asemenea articole de la Adrianopole și de la fabrica din Galați. În 1815 Decemvrie Domnitorul, după anaforaua marelui Vistier, dă lui Nichifor Hagi Ion Mustacov unele privilegii pentru fabrica de fideă, macaróne, critarachia, ostrachia și chipriotica, așezată în Bucuresci. Domnitorul afirmă, că a comparat produsele fabricei de la Galați cu ale fabricei de la Bucuresci și a găsit pe acestea mai bune, egale cu cele de la Adrianopole. (5)

(1) Veđi anexele Q. și R. din aceștași Tom. X. B.

(2) Veđi anexele S., ibidem.

(3) Veđi actul T., ibidem.

(4) Veđi actul U., ibidem.

(5) Veđi AA. și AAA., ibidem.

2). Continuă sub Caragea să existe o fabrică de sticlă în județul Dîmbovița. Constatăm acesta din procesul ce face jupânesea Ruxandra Chrisoscoleu lui Ștefan Némțu sticlarul, în Septembrie 1815, pentru că i-a brăcut nisce păduri ca să-și pregătească material necesar la fabrică. (1)

3). Fabrica de testemeluri de la Mărcuța continuă să existe. Se constată acesta din actele ce dăm în anexe, vorbind despre Stănuță, fiul lui Teodorache Țarigrădeanu, care a căpătat privilegiul fabricii încă de la 1808 Maiu 28. Fabrica producea testemeluri, boccele, macaturi, perine, plapome, brîne. Privilegiul fabricii era pe 15 ani, pe care timp avea și monopolul. Caragea mai prelungește monopolul 2 ani jumătate peste 15, până la 28 Noembrie 1817. Se presintă puțin înainte de împlinirea acestui termen neguțătorul Angheli și Zugrav sin Constantin cu petițiune, cerând să ieă asupra sa fabrica pentru mai departe, pe 10 ani. Ei propun spor la cele ce era obligată fabrica să dea mănăstirii Mărcuța și la Cămara Domnăscă, cum și la spitalul nou al Filantropiei. Domnitorul încuviințează cererea și le dă chrisov la 23 August 1817. (2)

Deosebirea de taxe vamale ce se percepeau de la negustorii pămîntenii și de la sudiți este o cauză de dărăpănare a comerțului pămîntenilor. Pe când neguțătorii sudiți plătiau o vamă mai mică, aplicându-li-se tariful din convențiunile comerciale ale Turciei, neguțătorii pămîntenii plătiau taxe majorate, la care se adăogeau acsizele sau vama de oraș (3).

O altă scădere ce întîmpină comerțul pămîntean erau narturile obligatorii, din cari posedam o serie destul de completă (4).

Vorbind de comerț, se cade a nu perde din vedere și afacerea cășeriilor, afacere care dă loc la diverse procese și nizamuri relative la obligațiunile păstorilor Ardeleni, cari își pasc oile prin munți și prin câmpiile țerii (5).

Mai sus menționaram despre vamă. Amintim și aci, că împreună cu venitul vămii se arenda și acel al puțurilor de păcură.

Pentru prima dată întîlnim sub domnia lui Caragea următorul fapt,

---

(1) Veđi actul BB.

(2) Veđi actul CC. și chrisovul de prelungire pe 2 și $\frac{1}{2}$ ani a monopolului fabricii dat lui Stănuță de Domnitorul Caragea, ibidem.

(3) Veđi actul sub RR., ibidem.

(4) Veđi anexele Tom. X. B., ibidem.

(5) Veđi actele sub SS., ibidem.

al acordării de cătră Domnitor al dreptului pentru biv Vel Paharnicul Antonache Teohari de a deschide pe moșia lui Cosmina din Secueni două puțuri de păcură, în propriul său profit și fără a fi supus la nici o dare cătră Visterie. Un asemenea drept e dat și mănăstirii Sinaia în Maiu 1813 (1).

(1) *Cartea sf. mănăstirii Sinaia din sud Prahova.*

Zemli Vlahiscoe. Dat-am Domnăsca Năstră carte sfinte și dumnezeescei mănăstirii Sinaia din sud Prahova și cuviosului egumen de la această mănăstire, chir . . . . i tuturor părinților ce se află acolo locuitori la numita mănăstire, ca să aibă voe și slobodenie a deschide pe moșia mănăstirii, ce se numesce Sinaia, două puțuri de păcură cu cheltuēla mănăstirii, și fiind-că aceste puțuri, din jalba ce a dat numitul egumen, ne-a plioforisit că este a se deschide cu mare cheltuēla a mănăstirii, ne-am milostivit Domnia-Mea și tot venitul acestor două puțuri îl hărăzim numitei mănăstirii, nefiind intrate în vîndarea celor-lalte puțuri mai dinainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că sunt scutite de dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam reche gpd. — 1813 Maiu 1.

Cod. LXXVII, pag. 297 v.

Cartea dumné-lui biv vel Paharnicului Antonache Teohari pentru două puțuri de păcură a face la moșia d-sale Cosmina din sud Saac.

Zemli Vlahiscoe. Dat-am Domnăsca Năstră carte cinstitului și credinciosului boerului Domniei-Mele biv vel Paharnicul Antonachi Teohari, ca să aibă voe și slobodenie a-și deschide pe moșia dumi-sale Cosmina din sud Saac două puțuri de păcură cu cheltuēla sa, cari puțuri, fiind-că ne-am plioforisit că sunt a se deschide cu mare cheltuēla, după rugăciunea ce ne-a făcut și după multele slujbe ce a săvîrșit Domniei Mele, ne-am milostivit asupra-și și tot venitul acestor două puțuri de păcură îl hărăzim numitului boer, nefiind intrate în vîndarea celor-lalte puțuri de mai înainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu-și facă, ci să fie scutite și apărute de toate dările și cheltuelile ce dau alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei-Mele. I saam reche gpd. — 1818 Martie 23.

Cod. LXXVII, pag. 298 v.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

De vreme ce aceste două puțuri de păcură sunt hărăzite mănăstirii Sinaei prin sinetul nostru, sinet care i s'a dat încă din anul trecut, precum din condica Divanului am luat plioforie și fiind-că în ponturile vămilor anului acestuia se cuprinde, ca milele ce sunt prin hrisóve și sineturi domnesci să se împlinescă, nici un cuvînt nu aș vameșii a se atinge de aceste două puțuri, ci hotărîm ca mănăstirea Sinaia să aibă pace de cătră ei. — 1814 Iulie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Narturî. Cestiunea îndestulării publice din Bucuresci preocupă ne-greșit pre Caragea. În Ianuarie 1813, el obligă pre brutari să fie apro-visionași cu îndestulă făină, ca să nu întâmpine lipsă poporațiunea (1).

Se face cișniū pentru pâne și se obligă de la 1 Fevruarie 1813 a vinde pânea négră cu 5 parale ocaua (2).

La 2 Fevruarie 1813 se dă un nart general, ce se pôte vedé în T. X. B. al Istoriei nóstre. La 6 Fevruarie Domnitorul ordonă:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiților și credincioși dumné-vóstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, de trebuință fiind de a se întocmi un preț cuviincios și la vîndarea jîmblei i a si-mitului și să lipséscă cu totul catahrisis ce se urmă până acum de cătră jîmblari și simigii, poruncim Domnia-Mea ca cu toți împreună i cu dumné-lui vel Agă, să faceți cîsni prin amăruntă sócotélă pentru amândoué mai sus arétatele felurimi de pâne, și chibzuind prețul cu care se cuvine a se vinde, însă bună, albă, curată, să arétați Domniei-Mele prin anaforă, fără cătuși de puțină întărđiere. Tolco pisah.— 1813 Fevruarie 6.

(Pecetea gpd).

Vel Logofét.

La 10 Iunie 1813, Domnitorul dă nart nou pentru pâne, jîmblă și simit (3).

Un alt cișniū se face în Decemvre 1813, în urma reclamațiunilor bru-tarilor. Se adaogă prețul la vîndarea pânei, care se va vinde câte 8 parale ocaua.

Prea Înălțate Dómnne,

Următor fiind lunatei Înălțimii Tale porunci de la acéstă jalbă a cuviosului egumen Iustin, de la mănăstirea Sinaia, am făcut cercetare și věquî la mâna cu-vioșiei-sale sinetul Măriei-Tale cuprinđător, priu care i se dă voe și slobođenie a deschide pe moșia sf. mănăstiri Sinaei doué puțuri de păcură cu chelluéla mănăstirii, hărăzindu-i-se milă numitei mănăstiri și tot venitul acestor doué puțuri cu păcură l-a luat Vameșul, cu cuvînt că se cade a fi pe séma vamei; a căruia urmare fiind făr' de cuviință, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumné-lor boerii ispravnici ai județului, ca aducënd pe pîritul înaintea dumné-lor, față cu cuviosul egumen, să-l facă a înțelege cuprinderea luminatului sinet al Măriei-Tale, ce este dat acestei mănăstiri, neîngăduind pe vameși de acum înainte a mai face su-părare cătuși de puțin, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămâne a se face de cătră Înăl-țimea Ta. — 1814 Iunie 6.

Constantin Filipescu Vel Logofét.

Cod. LXXIX, pag. 9.

(1) Veđi actul K. K., l. c.

(2) Veđi actul L. L., ibidem.

(3) Veđi actul M. M., ibidem.

(3) Veđi actul N. N., ibidem.

În 16 Februarie 1814, se afişează pe la răspântiile stradelor un nart general, în care intră băcăniile, legumele, pescăriile, lumînările de cêră (1).

În Decemvrie 1814, se dă alt nart pentru legume (2).

La 5 Ianuarie 1814, se afişează nartul lumînărilor de seû (3).

La 15 Septemvrie 1815, nouă cişniû pentru jîmblă şi pâne (4).

La 15 Noemvrie 1815, se ordonă facerea unui nart nou al lumînărilor de seû (5).

În Decemvrie 1815, noul nart pentru pâne (7 parale pânea) (6).

La 1 Aprilie 1816, nart la lumînările de cêră (7).

Măcelăriile continuă a se da cu contract, în Bucurescî:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiţi şi credincioşi boerilor veliţi ai Divanului Domniei-Mele, dimpreună şi dumnê-ta biv vel Vist. Const. Filipescule i cu dumnê-ta biv vel Bane Gr. Brâncovene, fiind-că se apropie sfintele Pasci şi sorocul contractului cãrnii din anul trecut se împlinesce, poruncim ca, adunându-vê cu toţi aicea la Domnê-sca Nôstră Curte să faceţi cuviôsa chibzuire pentru vîndarea cãrnii pe anul acesta şi să arêtaţi Domniei-Mele prin anaforă. I saam reche gospod. — 1816 August 20.

Cod. LVIII, fila 51 v.

Brutarîi refusă de a depune pânea pe la băcăniî spre vîndare, ca să nu deă deciuelă. La 5 Septemvrie 1816, Domnitorul ordonă lui Aga să oblige pe brutarî a face asemenea depozite (8).

Cu privire la îndestularea publică din oraşele judeţene, abiă posedăm un singur act de la Caragea.

Acesta este cel următor relativ, la Ploescî:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale şi cu bună orînduélă fiind acéstă anaforă a dumnê-lui vel Logofêtului de Têra-de-sus, poruncim dumnê-vôstră ispravnicilor ai judeţului să daţi cuviinciosul nizam ca întocmai să facă urmare. — 1813 Iunie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

(1) Veđi actul O. O. la anexe.

(2) Veđi actul P. P., ibidem.

(3) Veđi actul Q. Q., ibidem.

(4) Veđi actul R. R., ibidem.

(5) Veđi actul S. S. şi T. T., ibidem.

(6) Veđi actul U. U., ibidem.

(7) Veđi actul V. V., ibidem.

(8) Veđi actul X. X., ibidem.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a vameșilor de la Ploesci, făcând cercetare, arăt Înălțimii Tale, că nartul s'au pus pentru cei ce vind cu ocaua, iar mai virtos pentru precupeți, iar locuitorii ce vin la târg cu zaharele, sau cu alte lucruri de alte trebuințe, cum și de ale mâncării, ce le vind cu ridicata, acelea nu au să fie supuse la nart, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-lor ispravnicii județului, ca într'acestași chip să urmeze și să deă nizam, nici să deă pricină cu nartul a nu veni țărani de afară cu lucruri de vin-đare, că aceea în adevărat este că pricinuesce pagubă jăluitoilor, cu împuținarea alișverișului ce pôte să facă și să discolipsescă cei ce au trebuință, negăsind să cum-pere acelea ce caută, sau precum va lumină Dumneđu pe Măria-Ta, se va da po-runcă. — 1813 Iunie 18.

Vel Logofăt.

Cod. LXXVI, pag. 436.

Tîrguri. Privilegiile pentru tîrguri și bilciuri continuă a se da sub Caragea, tot după regulile cunoscute. Evident, boerimea se folosese mai mult de asemenea privilegii și beneficii, și une-orî ele sunt acordate și la biserici și mănăstiri. Vađă-se în anexele de la Tom. X. B, al *Istoriei Românilor*, o serie de asemenea acte relative la bilciuri și tîrguri.

Intre actele anexate sunt și diverse pitace oprind facerea de bilciuri, din causă de epidemie, cum și acte relative la strămutări de bilciuri la alte localități, pentru aceleași cause, sau spre a favorisă anu-mită persónă sau mănăstire.

Aducem aci unele din multe, următóarele acte relative la bilciul de la Buzěu

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscaoie.

Cu tóte că prin Domnésca Nóstră hotărire, ce s'a dat în trecutele ڑile, prin buiur-dizmă la anaforaua Logofeției, s'a poruncit, ca tîrgul de la Nișcov să se mute la orașul Buzěului, dar noîma aceeași porunci eră, că atunci când se făcea aci tîrg, nu se făcea atunci tîrg și în orașul Buzěului, după chiar arătarea ce ne-au făcut prin jalbă cei de atunci jăluitoi neguțători și locuitori din partea locului, și osebit de acésta, că tot într'această hotărire se cuprinde, ca să se mute tîrgul de la Nișcov în orașul Buzěului, unde a fost din vechime, de nu aduce însă vre-o smintělă sau zătienire la alișverișul locuitorilor, fără de a se face vre-o deosebire cărora din locuitori, iar acum, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, din a doua jalbă, tot a celor dintăi jăluitoi negu-țători și locuitori din orașul Buzěului, că și acolo în Buzěu se urméză facerea tîrgului Sămbăta (pricinuind însă numiți, că prin înșelăciune de cătră iubitorul de Dumneđu Episcopul Buzěului s'ar fi schimbat ڑiua acelu tîrg de la Buzěu de se face Sămbăta, unde mai înainte se făcea Dumineca, când, fiind ڑi de lucru, nu se îndemănéză locuitorii a veni la tîrg, ca să-și facă alișverișul, iar Dumineca, fiind sěr-bătóre, năvălesc toți la Nișcov și își săvîrșesc alișverișul lor, de aceea dar cere-rea ce fac numiți jăluitoi, ca să lipsescă adecă cu totul tîrgul din Nișcov și să se

urmeze numai cel de la Buzău, nu este primită Domniei-Mele, fiind în potriva Domnescii noastre hotărîri, ce s'a ȋis mai sus, și în vreme ce cu poprirea tîrgului ot Nișcov se face smintelă și zătîcnire la alișverișul altor locuitori ce se îndemănă a merge la acel tîrg, precum din alăturata jalbă a acelora se face dovadă, fără numai atăta osebite hotărîm Domnia-Mea a se face, adevă tîrgul din orașul Buzăului să se facă iarăși Dumineca, precum se urmă din vechime, iar cel de la Nișcov, fiind mai nou, să se facă Marția, și în același chip poruncim, dumné-vóstră ispravnicilor a ȋudeșului, să dați nizam de a se face urmare, ca cu acest mijloc nici locuitorii saú neguțatorășii ce cad cu apropiere de orașul Bnzăului, nici cei ce cad cu apropiere de Nișcov, să nu cerce discolie și zătîcnire.—1813 Ianuarie.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIII, pag. 122.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acéstă anaforă a Sf.-Sale părintelui Episcop de Buzău, făcend urmare, vėđui luminată hotărîrea Măriei-Tale ce s'a dat la anaforaua Logofetiei, de la trecuta lună a lui Decemvrie 14, după jalba neguțatorilor și a locuitorilor părții locului, cum că tîrgul Buzăului care este vechiú numit, în vremea rėsmirișei acesteia trecute, din pricina primejdiei ce a avut de cătră oștași s'a mutat la Nișcov, de sunt patru ani, și Buzėul a rėmas fără de tîrg, iar acum fiind-că s'a făcut pace, aú cerut ca să se mute iarăși la locul lui și cel de la Nișcov să fie poprit, ca unul ce este aprópe de prisos și este supėrător tîrgului Buzăului, ȋicend că la Nișcov nu s'a mai făcut tîrg altă dată, în vreme de pace, nefiind cu putință a fi douė tîrguri alătura, și de cătră Măria-Ta s'a poruncit, ca să cerceteze dumné-lor ispravnicii și când într'adevėr va fi arėtarea jăluitorilor, cu voința și primirea tuturor locuitorilor și a neguțatorilor din orașul Buzăului, de a se mută acest tîrg la locul unde a fost din vechime și, de nu face vre-o smintelă saú zătîcnire la alișverișul lor, poruncesce Măria-Ta cu hotărîre să se mute tîrgul la locul unde a fost mai înainte, după care luminată poruncă, urmând ispravnicii prin însciințarea ce fac, de la 29 a trecutului Decemvrie, arată că strîngend pe toți locuitorii și neguțatorii din orașul Buzău și arėtându-le luminata poruncă, toți cu un cuvint aú ȋis, că jalba este cu voința lor primită, făcend cerere a se mută tîrgul în năuntru orașului Buzău, unde din vechime a fost, pentru care cu toții aú dat înscris sub iscăliturile lor, și așa ȋic ispravnicii, că nefiind nici-o smintelă la alișverișul și folosul locuitorilor, aú pus și în lucrare urmarea tîrgului, care fóe ce este sub iscăliturile lor, o trimit dumné-lor ispravnicii Măriei-Tale și se vėđură iscăliți peste o sută de nume, am vėđut și arėtarea ce face prea Sfinția-Sa Episcopul Buzăului, că din vechime eră obiceiú de se făceă pe sėptemănă la douė locuri tîrg, adevă Sămbăta la Buzău și Joia la Săpoca, apoi pentru multe necazuri ce aveău de trecători, și nu puteău neguțatorii să-și care marfa la orașul Buzăului, fiind loc depărtat, cum și la Săpoca nu puteău merge tot-deauna, cu slobođenia stăpînirii, de atunci s'a rinduit a se face tîrg Dumineca la Nișcov, pe moșia Episcopiei, unde le vine tuturor cu îndemănă și cum că tîrgul de la Buzău de se va face Sămbata, cum a fost rinduit, și cel de la Nișcov Dumineca, n'ar avė nici-o supėrare un tîrg de altul, acum dumné-lor ispravnicii aú oprit facerea celui tîrg de la Nișcov și locuitorii i boerinași și neguțatorii din partea locului trimit jalbă Măriei-Tale prin Sfinția-Sa, rugănd a se întărî și a se porunci ca tîrgul cel de la Nișcov să nu se oprėscă,

care jalbă o vechi cu această cerere iscălită de 39 de oameni, și spre mai buna pliroforia Măriei-Tale se va vedea și jalba lor, în înștiințarea dămnelor ispravnicilor județului cu foia ce trimit și precum va lumina Dămnedeu pe Măria-Ta, se va da hotărîrea și porunca de urmare.—1813 Ianuarie 20.

(Vel Logofet).

Din istoria câtor-vă orășele aducem aici informațiuni:

Orășelul Cămpina era considerat ca schelă de comerț pe la începutul secolului XIX. În interesul comerțului, Domnitorul Caragea înființează o Vătășie de arabagii la Cămpina, pentru ca neguțătorii să poată găsi cu înlesnire care și căruțe de transport. (1)

Roșii-de vede. Prigonirea veche dintre mănăstirea Sf. Spiridon cu

(1) *Carte de Vătaf de arabagii la schela Cămpinei sud Prahova.*

Zemle Vlahisocie. Fiind-că unii din neguțătorii de la schela Cămpina sud Prahova, prin jalbă către Domnia-Mea au făcut arătare, că pătinesc discolii pentru cărauși, când le trebuie și li se zăticnesc alșverişul negoțului lor, cerend a se pune la orînduélă, cu a-și ave înlesnirea, a căroră jalbă rînduind-o Domnia-Mea la dămné-lui vel Spătarul de a cerceta, ne-a făcut arătare că, pentru a se înlesni ajutorul neguțătorilor, este trebuință, ca să se orînduască Vătășie de arabagii, ca să scie de la cine să ceară celor ce le trebuiesc cărauși, care cerere primită fiind Domniei-Mele, prin alegerea dămné-lui vel Spătarului, orînduim pe . . . . . Vătaf de arabagii la schela Cămpinei sud Prahova, cu orînduélă de mai jos arătată: adecă să aibă numitul Vătaf sub zaptul și purtarea sa de grijă carele mocănesce ce merg cu mărfuri neguțătorești cu chirie și căruțele de arabagii și câte care va fi trebuință a se încărcă cu chirie, ori de boer său de neguțator cu mărfuri, după trebuința ce vor ave, să aibă a se tocmi prin scirea numitului Vătaf, ca să nu se întîmple nici odată lipsă de cele trebuincioase care și căruțe, nici să se întîmple alte fapte netrebnice de niscare-vă mocani și arabagii la niscăi oameni și mărfuri ce vor purta cu carele lor, și să aibă datorie mocanii și arabagii, ca în ori-ce vreme vor veni să dea de scire numitului Vătaf, iar să nu umble ascunși și tăinuși, ca să nu se întîmple pricină în potriua bunei orîndueli și nimeni, fără scirea numitului Vătaf, să nu aibă voe a tocmi mocani sau arabagii, precum s'au mulțumit la acest nizam și locuitorii mocani i arabagii din partea locului, după arătarea ce ne-a făcut dămné-lui vel Spătarul. Drept aceea poruncim, atât fie Vătafule, cât și vouă mocanilor și arabagiilor, să fiți următori întocmai precum mai sus șicem, căci ori tu Vătafule de arabagii, de vei face vre-o urmare în potrivă, sau voi mocanilor și arabagiilor, de nu veți fi următori întocmai, vă veți pedepsi cu grea pedepsă, și către acesta să fie dator Vătaful a îngriji la tocmelile ce fac cu chirigii cei ce au trebuință de a prinde care sau căruțe cu chirie, de a nu li se face năcazură și cereri de chirie peste măsură, dar nici ei să nu se năpăstuască, ci după diastina locului și după povară să se ajungă și plata aceea ce este cu dreptate, fără de a lua însă numitul Vătaf nici un ban măcar avăet. I saam receh gpd. —1816 August 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. LXXV, fila 164 v.

călărașii privilegiați de la Roșii-de-vede din Teleorman continuă și sub Caragea, până ce la 20 Noemvrie 1816, cad la învoeală ambele părți, precum se poate vedea în următorul act:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După rugăciunea Epitropului mănăstirii sfintului Spiridon-noi, ce se vede mai jos iscălit, dăm și Domneșca Noastră întărire asupra acestui zapis de învoeală, ca să-și aiba ființa și tăria sa nestrămutată, precum asemenea am întărit Domnia-Mea și zapisul ce s'a dat la mâna Epitropului de către călărașii ot Rușii-de-Vede, fiind întocmai cuprinzător și acela, precum mai jos se arată. — 1816 Noemvrie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Pentru prigonirea ce a avut mănăstirea sf. Spiridon-cel-noi cu călărașii privilegiați ot Roșii-de-Vede sud Teleorman, vechili fiind și din partea celor-lalți ce se mai află acolo, pentru claca ce nu au făcut (aflându-se cu locuința pe moșia mănăstirii) din vremea anilor trecuți, dacă din întâia Domnie a răposatului întru fericire Măriei-Sale Alexandru-Vodă Ipsilant, când atunci prin învoeală li s'a deosebit stinjinii 600 din moșia mănăstirii ot Roșii-de-Vede și li s'au dat sub stăpînirea lor, de la cari au luat tot-deauna și venitul ei nesuperați de nimeni, au fost aduși cu luminată poruncă Domneșcă aici la Bucuresci și înfățișindu-mă cu numiții înaintea dumné-lor veliților boeri, cum și la luminat Divanul Măriei-Sale, s'a cunoscut dreptatea mănăstirii, că după învoeala ce au făcut atunci, erau datori a răspunde claca la mănăstire de atunci și până acum, cum și de acum înainte, dar cădend cu rugăciune la mănăstire, m'am învoit cu dinșii și le-am ertat întâiu claca anilor trecuți ce n'au fost următori a face, adecă din întâia Domnie a răposatului Domn Alexandru-Vodă Ipsilant și până acum, ce după dreptate se cuveniă a lua mănăstirea, și de acum înainte i-am lăsat și pe dinșii a clăcu numai câte 6 zile pe an, adecă de la începutul viitorului an cu lét 1817, afară din cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei, ce le-au răspuns și sunt datori a le răspunde și de acum înainte, după pravilnicésca condică, după cum m'am învoit și cu cei-lalți locuitori ot Roșii-de-Vede, și ei, moșia lor de 600 stinjinii, ce li s'a dat de mănăstire în desăvîrșită stăpînire, drept privilegiul ce au avut mai nainte și o vindeau până acum în arendă la alții streini în taleri 1.200 pe an, au dat-o sub stăpînirea mănăstirii, invoidu-mă, ca și mănăstirea să aibă a le da pe tot anul câte taleri 1.500, adecă una-mie-cinci-sute, începend acéstă învoeală iarăși de la luna lui Ianuarie a viitorului an cu lét 1817, fiind-că ei tot-deauna o vindeau și luați bani, și acum, luând tot acei bani, rămân câștigați cu încă taleri 300, ce cu prisos m'am învoit a le da mănăstirea pe tot anul și să o aibă a o ține mănăstirea sub stăpînirea sa, luând pe tot anul venitul ei, și câți se vor afla cu locuința pe acéstă moșie de stinjinii 600 a numiților călărași, cum și câți vor mai locui de acum înainte, să aibă a se tocmi și a se învoi cu Epitropul mănăstirii pentru toate, iar când vre-odată ori ei, adecă călărașii sau némul lor vor voi a vinde acéstă moșie, fiind-că alt cine-vași nu poate să o cumpere decât iarăși mănăstirea, după cum scrie la învoeala ce au făcut, atunci să se prețuască de omeni cu sciință sau sa o scotă la mezat, și câți bani se vor alege că face, să li se numere de către mănăstire și atunci luând numiții bani pe vîndarea moșiei statornică, se conteněză de a li se mai da de către mănăstire și acei câte taleri 1.500 ai venitului, iar nevrënd

ei a o vinde nici odată moșia statornică, mănăstirea să fie datore a le numără pe tot anul taleri 1.500 ai arendei, fără nici un cuvânt de pricinuire, dar pricinuind vre-un epitrop ce va fi după vremi a nu le da acești bani pe tot anul, atunci să aibă numiții a lua moșia iarăși sub stăpînirea lor, așa dar învoindu-ne, după cum mai sus se cuprinde, le-am dat acest zapis la mâinile numiților călărași, dând și ei la mănăstire altul asemenea spre încredințare; am rugat și pe prea Înălțatul nostru Domn, ca să se întărească și cu luminată pecetea Măriei-Sale, și măcar că, după mai sus arătata cuprindere dintr'acest zapis, este legată a le da în veci câte taleri 1.500 pe an pentru arenda stînjinilor lor de moșie, până când se va întîmpla să o vinză vre-odată statornică. Dar după rugăciunea ce au făcut către mănăstire, le-am făcut și musaadăua cea mai jos arătată, adică acești câte taleri 1.500 pe an să li se dea până în soroc de 7 ani și, de se va întîmpla până atunci a se mai sui prețul arendilor de moșii, să li se mai adaoge și lor prețul arendei de atunci înainte peste taleri 1.500 pe an, cât se va găsi cu cale, iar întîmplându-se în potrivă a mai scăde prețurile veniturilor de moșii, lor să nu li se facă nici o scădere, ce să li se dea tot acești câte taleri 1.500 pe an de la mănăstire, până iarăși în soroc de alți șapte ani și așa la fieș-care șapte ani să se facă acastă cercetare asupra prețului și îndreptare întocmai, precum ȋic mai sus, ca să nu le rămăe nici la acăsta vre-un cuvînt, că dōr li s'a făcut vre-o năpăstuire despre parte mănăstirii. — 1816 Noemvrie 20.

Cod. LXXXV, pag. 481.

Cu acest zapis de învoelă viind amândouă părțile în Divan înaintea noastră și arătându-ne, că de a lor bună-voe s'au învoit cu legătura ce se cuprinde într'acest zapis, după rugăciunea ce ne făcură, s'a adevărit și cu iscăliturile noastre, spre a se păzi în veci nestrămutat. — 1816 Noemvrie 20.

Radu Goleșcu biv Vel Ban, Isaac Ralet Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Constantin Caliarh Vel Vornic, Mihalache Racovița Vel Logofăt, Iordache Goleșcu Vel Logofăt.

Asemenea întărire s'a dat și la zapisul călărașilor, ce-l dau la mîna Epitropului Sf. Spiridon-noū, întocmai fiind cuprindețor.

Nu numai locuitorii din Ploesci și din Roșii-de-Vede au de a luptă contra proprietarilor, cari vor să-i supună la clacă, ci un identic proces este între locuitorii din Slătioara cu proprietarul moșiei. Slătioarenii probază, că se trag din vechi familii, cari au chrisov de scutire și de stăpînire de pămînt. Domnitorul continuă scutirile și privilegiile Slătioarenilor, cari se trag din vechii locuitori, ce au dobîndit chrisóvele, iar locuitorii din nou veniți sunt supuși la pont.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Măcar că în hrisovul Domniei-Mele, ce s'a dat pîrîșilor Slătioarenii, nu se arată de s'au dat acest privilegiu și pe chipul celor streini, cari adică au venit și vor mai veni acolo, sau numai pe chipul acelora ce se trag din familiile celor Slătioarenii, dar fiind-că privilegiul acesta nu le este dat întăiu, ce avîndu-l din vechime, întăriri numai li s'au dat de către Domnia-Mea, de aceea firesce este deslușit, că acest pri-

vileghiū privesce numai asupra aceloră din Slătioreni, câți adevă se trag din vechile familii ce se află acolo, atunci când li s'a dat întâiași dată privileghiū și atât după cuvîntul drept, cât și după pildele ce ni se arată mai jos pentru privilegiații cei de la Ploesci, i cei de la Roșii-de-Vede, hotărîm ca și pîrîșii Slătioreni să aibă privileghiurile ce li s'aū întărit de Domnia-Mea, însă numai acele familii ce se trag din cei vechi Slătioreni, iar nu și alții ce vor mai fi venit în urmă acolo până acum sau vor mai veni și de acum înainte, pentru care poruncim dumi-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Spătare Niculae Suțu, Caimacamule al Craiovei, i dumné-vóstră boerilor divaniți de acolo și dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, ca alegînd prin fõe anume sub iscăliturile dumné-vóstră numai pe acele familii ce se vor dovedi că se trag din vechi Slătioreni, să dați cuviinciosul nizam, ca numai pe chipul aceloră să se urmeze privileghiurile ce sunt arătate în domnescul nostru hrisov, să-i îndatorați întru toate cele-lalte drepturi ale stăpînului moșiei de a fi și ei supuși și următori întocmai după pravilnicésca condică, poprindu-i cătră acestea și de catahrisis ce ni se arată că urmăz de ieaū ei clacă de la cei streini, fiind și aceea iarăși drept al stăpînului moșiei, iar pe cei-lalți locuitori Slătioreni (bez cei privilegiați), să-i îndatorați a fi următori și răspunđători cătră stăpînul moșiei, după pravilnicésca condică, întru toate drepturile moșiei, făr' de nici o osebite.—1818 Februarie 17.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimii Tale, ce mi se dă la acésta alăturata jalbă a lui Hagi Enuș de la Craiova, făcînd cercetare, vėđui că jalba lui este pentru locuitorii ce sunt ședetori pe moșia Slătiora din sud Romanați, ce a cumperat-o statornică Sėrdarul Polihronie, fratele jăluitorului, de la dumné-ei Ecaterina Farfaróia, cum că se împotrivesc de nu-i fac claca, vînd rachiū peste tot anul, vînd vin după culesul viilor ca trei luni, țin și podul ce este peste apa Oltului, pentru care îi dau pe an taleri 150, nu vor să deă dijmă din liveđile de pruni ce aū pentru neguțătorie, i de la duđii ce aū, țin oi, rîmători și stupi și nu vor să deă nimic, đicînd că aū privileghiū prin luminat hrisovul Măriei-Tale și nu vor să-i arête hrisovul să-l vadă și el; apoi cei vechi Slătioreni, cari sunt sciuți cu pricina acestui privilegiū al lor, se fac stapîni și pe cei streini locuitori, cari se află veniți și cari vin de le lucréză și le clăcuiesc lor, iar jăluitorul ce este stăpîn moșiei nu are nici un folos, nici de la clacă, nici de la vîndarea vinului i a rachiului, care este cel mai bun venit al moșiei, cerînd pentru acestea dreptate a se osebi cei streini din privilegiați; cere și pentru vîndarea vinului i a rachiului pe vremea cea orînduită a slobodeniilor, ca sa vîndă vinul i rachiul numai cel ce-l vor face din viile și pómele lor. Pentru acésta, din condica Divanului scoțendu-se copie, după luminat hrisovul Măriei-Tale, se alătură lângă acésta, ca să scie și jăluitorul ce privileghiū aū locuitorii, în care luminat hrisov vėđui cuprinđendu-se pentru toți locuitorii birnici din Slătiora, că li se dă privileghiū, adevă vîndarea rachiului să o aibă peste tot anul slobodă în totă vremea, i vîndarea vinului să o aibă slobodă de la culesul viilor până la sf. Nicolae, fără nici o dare la stăpînul moșiei, așjderea și claca să o plătescă, de casă câte un zlot pe an, nesupărându-se de lucru, să ție și podul de la trecerea apei Oltului pe sėma lor și să deă stăpînului moșiei câte taleri 150 pe an, iar la cele-lalte dijmuri să se urmeze cum se urmăză și la alte moșii, însă acest privileghiū li s'a dat, nu dór spre a o luă spre

pildă de obicei, ci ca o milă și hărăzire Domnăscă, după sineturile ce au avut și de la luminații Domni de mai nainte. Decă cât pentru dijmurile din seménatură i pentru ȋeciueła de la liveȋile cu prună, cară sunt de neguȋătorie pentru rachiū și pentru ȋeciueła din duȋi din cară se face mătasea, cum și de la oi i rînători și stupă, au să deă dreptul moșiei după obiceiul pămîntului, care se urmăză la tôte moșiile de obște, pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălȋmii Tale cătră dumné-lui Caimacamul i cătră dumné-lor cei-lalȋ boeri ispravnică ai județului acelor locuitori Slătioreni, ca să deă dreptul moșiei, nefiind acestea din cele legate sub privilegiul lor, ci încă sunt îndatoraȋi ca cei-lalȋ locuitori, dar pentru privilegiul ce au avut Slătioreni cei vechi, care și cu luminat hrisovul Măriei-Tale s'a întărit a se păzi, ȋise jăluitarul că nu se împotrivesce a și-l avé și de acum înainte, dar însă și acei vechi Slătioreni (ale căroră familii ȋice că sunt scute), în puterea privilegiului ce au cu catahrisis, au făcut zapt și pe streinii ce s'au aflat veniȋi mai înainte, și pe cei ce vin luând clacă de la aceia, iar pe jăluitarul mi-l îngăduesce a se amestecă, cu care multă pagubă are, pentru acésta luând séma veȋui că în luminat hrisovul Măriei-Tale nu este deslușit sau pomenit pentru cei streini, ce au venit și vor veni, ori ca să fie și ei cu acel privilegiu sau ca să fie îndatoraȋi la stăpînul moșiei ca toȋi cei-lalȋ locuitori de obște, iar pilde avem Rușide-Vede sud Teleorman și Ploescă, că sunt deosebiȋi privilegiaȋi a-și avé privilegiul lor, iar cei streini sunt îndatoraȋi la stăpînul moșiei, ca toȋi locuitorii de obște, ci cu urmarea celor vechi Slătioreni a luă clacă de la cei streini aduc închipuire de stăpînire asupra moșiei și are cuvînt jăluitarul, ca un desăvîrșit stăpîn pe acésta moșie, căci se păgubesc; ci de va rămăné a fi într'acest privilegiu și streinii, pe lăngă paguba jăluitarului, se pricinuesce dărăpănare și altor sate și silișȋi vechi, să vie în Slătioră cu șederea sub adăpostirea privilegiului Slătiorenilor, ca să nu facă clacă și să aibă sloboȋenie de vîndare la rachiū și vin pe vremea cea orînduită, dar fiind la mijloc luminat hrisovul Măriei-Tale, cu cuprinderea ce arăt mai sus, rămăne ca de cătră Măria-Ta să se facă acésta deslușire, cine să aibă mila Măriei-Tale, cei vechi locuitori sau toȋi, de a nu se păgubi jăluitarul, sau precum va lumina Dumnezeu pe Măria-Ta se va da hotărire. — 1818 Februarie 6.

Vel Logofet.

Cu referinȋă la situaȋiunea ce aveă comerciantul și meseriașul sub Caragea, se cade să amintim acă despre vamă și poște.

Scutire de vamă. Domnitorii Munteni, ca și cei Moldoveni, aveă obiceiul de a scuti de vamă unele importuri ale unor neguȋători favoriȋi. În Martie 1813, Caragea continuă scutirea de vamă a unui Vasile, fiul lui Petre Abagiul, însă numai de la un car cu marfă introdus în țără de peste Dunăre. Acésta scutire a fost acordată acestui prăvăliaș încă de Alexandru Vodă Moruzi la 1799 (1).

(1) *Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.*

Dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-sus, de vreme ce în cele din urmă Domnescă sineturi se cuprinde, ca numai un car de marfă de abagerie să scutésă jăluitarul,

Menzilurile adecă poștele nu folosiaū negușitorimii; numai statului, călătorilor streini și boerimii. Boerimii folosiă din două puncte de vedere: ca mijloc de înlesnire a călătoriei (1) și ca mijloc de câștig, căci boerii luaū întreprinderea întreținerii menzilhanelor, adecă a poștelor. Și nu numai de importante sumi ce Visteria plătiă pentru întreprinderi se folosiaū boerii întreprindători, ci mai reclamaū încă și despăgubiri de tot felul. Așă, în domnia lui Ioan Caragea, aū fost mari procese intentate statului de vestitul boer Varlam și de Grecul Scufa, cerënd mari despăgubiri pentru preținse perderi suferite în timpul ocupațiunii rusești la întreprinderea poștelor (2). De sigur, din bani de la Visterie primiți, a avut parte și Consulul rusec!

tot cu acēstă cuprindere poruncim să se facă și cartea Domniei-Mele făr'de nici un alt adaos. — 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXIII, pag. 354.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dă la acēstă jalbă a lui Vasile sin Petre Abagiul, strein, făcënd cercetare, vėđui la mâna lui două cărți vechi de la rēposaii Domni de mai nainte, însă Măria-Sa rēposatul Scarlat Vodă Ghica și Măria-Sa Alexandru Vodă Ghica, ce le dă pe numele lui Petre, tată-sėu, ca să scutēscă două care de marfă abagerie ce aduceă din Țera-Turcēscă; vėđui și o carte a Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruzi cu lét 1799 Iulie 17, prin care înnoind sinetul tată-sėu pe numele lui Vasile jăluitorul, ca să aibă a scuti de vamă un car de marfă de abagerie, din câte aduce de peste Dunăre; vėđui și o anaforă a Logofeției cu lét 1803 Martie 19, întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, prin care asemenea i se dă să scutēscă un car de abagerie, precum în cartea Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruz se cuprinde. Acum jăluitorul cere înnoirea milei acesteia și să i se adaoge și apērarea dăjdiei pe capul sėu, a căruia cerere rēmâne la milostivirea Măriei-Tale. — 1813 Martie 19.

Vel Logofēt.

(1) Pitac cătră Vel Postelnic, să deă poruncă cătră epistații Cassei minzilurilor, ca ori când va merge orînduitul epistat al lazaretului Vel Postelnic Clinceanul la spitalul ot Dudeschi, spre cercetare, după porunca ce-i este dată, să-i deă câte patru cai cu hamurile lor.—1813 Iulie 13.

Cod. LXXIV, fila 70 v.

(2) Veđi diverse acte relative la aceste afaceri, în anexele volumului.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Dréptă și cu cale fiind anaforaua acēsta, după pliroforia ce ni se dă asupra pri-

Neguțătorul, care importă marfă, nu se putea folosi de instituțiunea

cinii, o întărim Domnia-Mea și poruncim Domniei-Tale Vel Spătare, să împlinesci de la Stolnicul Alecu Nenciulescu acești taleri 84.503 bani 35. — 1813 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă, ce prin graiū ni s'a dat de cătră Măria Ta, cum că ne-
conținute jălbi au dat chir Ianache Scufa și chir Polizache Dimitriu, arătând că
are să ieă de la Visterie, din socotela poștelor, de mai înainte, o sună de bani după
contractul ce au încheiat cu Divanul de atunci, la lét 1816 Maiū 10, și au dat și so-
cotela prin care s'a vădūt că li se cuvine a luă taleri 2.111.109 și bani 27 până la
sfîrșitul lui Noemvrie trecut lét 1812 și dintr'aceștia au primit de la Visterie rînduri
taleri 1.893.938 bani 39, și au dat adevărînte de primire în Visterie, rămîind a mai luă
încă taleri 217.170 bani 108, ca să se exoflisescă; după cererea numiților, făcendu-li-se
îndestulare, li s'a dat pecetluit gpd. ca să li se plătescă de la Visteria Domnăscă
acești taleri 217.170 bani 108. După acēsta, făcendu-se cercetare cu amăruntul, s'au
găsit la socotelile Visteriei trecuți în pecetluituri 1.979.130 bani 30 și dați în soco-
tela Cassei minzilorilor, iar adevărînte ale primitorilor sunt numai pe taleri 1.893.938
bani 30, precum și epistații în socotela lor arată, și din acēsta se cunoște, că se în-
sărcinēză Visteria cu a se da mai mult peste ceea-ce se cuvine taleri 84.503 bani 35
și spre descoperirea adevărului orînduindu-ne Măria Ta, ca să teorisim cu scumpă-
tate aceste socotelī, am adus pe amādoī sameși Visteriei, pe Stolnicul Alexandru
Nenciulescu, ce a fost mai înainte sameș și pe II Logofăt Alexandru Vilara, ce se
află acum, s'au adus față și condicile Visteriei și cercetānd cu amăruntul am vădūt
arētați și scāduți din veniturile Visteriei taleri 1.979.130 bani 30, rēspunși la epis-
tații Cassei minzilorilor, iar adevărînte ale primirilor se vēdūră numai de taleri
1.893.938 bani 30; din acēsta învederat se cunoște că lipsesc taleri 84.503 bani 35
tāinuīți, și Visteria însărcinată cu năpāstuire; s'a cerut și în parte de la fieș-care
sameș, ca să deă socotelā și cel de acum II Logofăt Alexandru Vilara a dat sub
iscāliture sa socotelā de cānd a intrat sameș, bāni ce s'au rēspuns din Visterie la
epistații minzilorilor cu pecetluituri și cu adevărînte primitorilor pe suma deplin,
iar Stolnicul Alexandru Nenciulescu, cel care mai înainte a fost vēdēnd năpāstuirea
ce cērcă Visteria și, neavēnd alte chipuri a se depārtā, a aruncat pricinuirī, cānd
asupra zarafilor Visteriei, cānd asupra epistaților Cassei minzilorilor, carī pricinuirī
ale sale fiind fără nici un cuvīnt, nu pōte ca să fie apērat, și Visteria avēnd tōtā
dreptatea sa a nu cercā acēstā pagubā, găsim cu cale ca să rēspunđă numitul Stol-
nic Alexandru Nenciulescu la Visterie taleri 84.503 bani 35, cāci Visteria, după cer-
cetarea și socotela epistaților, cu pecetluit gpd. a rēspuns taleri 217.170 bani 108,
spre exoflisisul acestor vechī socotelī; iar hotārīrea cea desāvīrșită rămāne a se
face de cătră Înălțimea Ta. — 1813 Ianuarie 21.

Vel Vistier.

Vel Spătar.

Cod. LXXIII, pag. 88.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumnnē-vōstrā boerilor veliți ai Divanului Domniei-Mele,
vē facem în scire, că în condicile Visteriei se vede o sumă de taleri 84.503 bani 35

menzilirilor, căci de abia ajungeau pentru trebuințele Curții, ale Divanului, ale boerimii în genere și ale consulilor streini și curierilor.

dați mai mult în socotela epistaților poștei, cu care se încarcă cheltuelile Visteriei, iar epistații pricinuesc că nu au luat, de aceea poruncim dumné-văstră, ca mâne Joi, să vă adunați și teorisind cu de-amăruntul socotela epistaților poștelor, să faceți scumpă cercetare, ca să deslușiți câți bani din mai sus arătata sumă de taleri 84.503 bani 35 se găsesc asupra numiților epistați, la care cercetare să aduceți înaintea dumné-văstră și pe toți aceia ce vor fi trebuincioși și în ce chip veți descoperi adevărul, să arătați Domniei-Mele prin anaforă fără de zăbavă, și la această cercetare să fie împreună cu dumné-văstră și dumné-lui biv Vel Vistier Ioan Moscu. Tolco pisah gpd. — 1813 Februarie 12.

Vel Logofăt,

Cod. LXXIV, fila 27.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiților și credincioși dumné-văstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele i dumné-ta Vel Vistier, fiind-că Excelența Sa Ambasadorul Rusiei ot Țarigrad, prin notă a făcut arătare către prea Înaltul Devlet spre a se face îndestulare lui Ioan Scufa, neguțătorul de aici sudit rusesc, asupra pretenției ce are de la țără, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și ne-a venit prea înaltă Impărătească poruncă, ca să se cerceteze această pretenție a numitului neguțător, spre descoperirea dreptului său, de aceea poruncim d-văstre, ca adunându-vă cu toții la un loc, să teorisiți cu de-amăruntul socotelile numitului neguțător asupra pretenției ce are și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să chibzuți și de uude are a se plăti și să arătați Domniei-Mele prin anaforă cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului. Tolco pisah gpd. — 1814 Iunie 13.

Cod LXXIV, pag. 127.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu toate că dumné-lor cinstiți și credincioși veliți boeri, dregători ai Divanului Domniei Mele, printr'această anaforă ne fac arătare, că la pretențiile ce face neguțătorul chir Ioan Scufa, suditul rusesc, a se despăgubi cu taleri . . . . pentru pagubele ce a cercat din pricina stricării contractului poștelor, ce a fost încheiat cu Divanul țării la let 1811, făcându-se alegere cu sfat de obște asupra fieș-căreia arătări a numitului, s'a găsit cu cale a i se da numai taleri 617,105 i bani 99, dar voinđ Domnia-Mea a ne îndestulă mai cu dinadinsul de ființa adevărului, am adus înaintea Domniei-Mele pe numitul neguțător și cercetând cu scumpătate din condei în condei toate pretențiile sale, am chibzuit că se cuvine a i se da numai taleri 375.000 spre desăvârșită izbrânire, pe care sumă și însuși s'a mulțumit, cunoscând că după dreptate această sumă are să primască numai, iar nu mai mult. Drept aceea, poruncim dumi-tale Vel Vistiere, într'acest chip să se urmeze despăgubirea jălui-torului cu a i se da adecă numai acești taleri 375.000 spre exoflisis iar nu mai mult, și întărim chibzuirea iratului ce s'a făcut pentru ôreși-care întâmpinare a acestor bani cu a se adăogă, adecă trei parale la vinăriciū de vadră, iar nu două,

Carele mocănesci și ori-ce alte specii de trăsură, ce se închiriaă prin

după cuprinderea aceștii anaforă și la oerit de 6e parale trei, iar la dijmărit să nu se mai adaoge nimic, fiind vremea trecută.—1814 Iulie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIX, pag. 82.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat de la 13 ale trecutului Iunie, cum că Exelenția Sa Ambasadorul Rusiei ot Țarigrad, prin notă a făcut arătare cătră prea înaltul Devlet, spre a se face îndestulare lui chir Ioan Scufa, neguțătorul de aici suditul rusesc, asupra pretenției ce are de la țără, încă de când a ținut poștele în vremea armiei Rusesci, și a venit Măriei-Tale prea înaltă Împărătescă poruncă, ca să se cerceteze această pretenție a numitului neguțător, spre descoperirea dreptului său, de aceea ne poruncesce Măria-Ta, să-i teorisim cu de-amăruntul socotelile pretențiilor sale și, lămurind dreptul ce se va dovedi că are a lua, să-i chibzuim și de unde să i se plătescă, și să arătăm Măriei-Tale prin anaforă; cu dumné-lui Vel Hatman al Divanului, următorii fiind luminatei porunci, ne-am adunat la un loc, unde au venit și dumné-lui cinstitul Consul Rusesc dimpreună cu numitul neguțător chir Ioan Scufa; i-am cerut de ne-a arătat întâi contractul ce a încheiat cu Divanul în let 1811 Maiu 9, în care cuprinde ca să ție poștele din totă țera în soroc de doi ani, păzind legăturile ce se cuprinde în contract, atât numitul neguțător cât și Divanul, sfinte și nestrămutate, iar când Divanul va îndrăzni a strică acest contract și-i va lua poștele, atunci să fie Divanul dator fără de nici un cuvânt a-i plăti totă paguba ce va pătimi-o dintr'acésta după arătarea sa; după acésta l-am întrebat ce pagubă i s'a făcut, din pricină căci i s'a stricat acest contract la sfârșitul lui Noemvrie ot let 1812, adecă mai nainte până a i se împlini sorocul de doi ani cu cinci luni și 40 de zile și ne arată întâi, că s'a păgubit de taleri 497.444 ce se făcea să-i deă Divanul după contract, pe acele cinci luni și 40 de zile la cai, 6.050, de cal pe an po taleri 185; am cercetat de a avut într'acea vreme pe la poște rînduita sumă de cai 6.050 și din socotelile ce ne arată ale epistaților drumurilor, vedui că a avut atunci la poște nu numai acésta totă sumă deplin, ci încă și prisos de cai 58; al doilea cere Scufa taleri 163.930 paguba cailor, ce s'au scos de la poștii, când i s'a stricat contractul, în care cuprinde, că după ce se va sfârși sorocul de doi ani și nu vor vré epistații a mai ținé poștele, atunci să fie Divanul dator a primi caii ce vor fi în stare de a purta poștea și a-i plăti po taleri 90, de care ne arată numitul neguțător, că stricându-i-se contractul la Decemvrie 1, pe vreme de érnă, și scoțendu-se de la poștii acea sumă de cai 2.522, fără a i se plăti după cuprinderea contractului, au murit mai jumătate, iar cei-lalți i-a vîndut cum a putut, prîndînd unul cu altul, po taleri 25, taleri 63.050, iar de taleri 163.930 se află păgubaș, după cum ne-am îndestulat din adeverințele ce ne-a arătat, iscălite de obrazele ce au cumpărat caii, i de ómenii casei ce i-au vîndut, că atăta a prins, adecă taleri 63 050; al treilea, cere Scufa taleri 9.000 pentru finul și orzul ce a avut la poștii și i s'au mîncat de cătră oștirile Rusesci i Turci robți și de slăvirea sa Beh-rani-pașa ot Giurgiu, arătându-ne și adeverințele ale primitoților, cari cuprind 111 care fin de măsură și șese chile orz și socotindu-se carul de fin po taleri 20 și

starostele de harabagiî, erau mijlocele de transport puse la îndemâna comerciului şi industriei. În *schelele* principale din ţeră existau sta-

chila de orz asemenea, după cum şise că-l ţineă, fac taleri 2.340, iar câte trele condeile fac peste tot taleri 663.714, din care scădând taleri 117.600 ce a plătit Visteria analogon pe acele cinci luni şi şee şile pentru cai 3.528, ce s'aŭ orînduit a fi pe la poştii, socotit calul pe an taleri 75, rămâne să ieă taleri 546.114, care aceşti bani îi cere cu dobînda lor câte taleri 7 bani 60 la pungă pe lună, după cum se obicî- nuesce la huzmeturile Visteriei de la let 1811 Maiu 9, când a încheiat contractul cu Divanul, până acum pe trei ani şi două luni. Decî, după legătura ce a făcut numitul neguţător cu Divanul prin contract şi după stricarea ce i s'a făcut contractului mai nainte până a i se împlini sorocul cu cinci luni şi şee şile, iar despre partea sa vîşui că i-a dat Divanul atestat ot let 1812 Iulie 15, doveditor că, întocmai după datoria contractului, a ţinut până atunci poştele întru întregime şi destoinicie, fără de a se întîmplă vre-un cusur, are dreptate să i se plătescă de la ţeră aceste trei condee de pagubă de care şi făcînd noi socotela şi puind dobînda, nu după cum se obişnuiesce la huzmeturile Visteriei, ci mai cu scădămînt, adecă câte taleri 5 la pungă, şi nu de când a încheiat contractul, precum cerea, ci de la Maiu 31 let 1813, când s'a buiurdisit jalba sa de cătră Măria-Ta la noi, se face să ieă peste tot, capete şi dobîndă, taleri 617.108 bani 99, precum se vede în socotela ce am aşternut mai jos. Am făcut chibzuire şi de unde să i se plătescă aceşti bani şi a se cislui pe ţeră, am socotit că simte greutate, decît se găsi cu cale, ca să se adaoge la trei huzmeturi ce n'aŭ început până acum a se căută, adecă la dijmărit po parale trei de fieş-care şfin i . . . , la vinăriciî de vadră po parale două, şi la oerit de ôe po parale trei, peste ceea-ce s'a fost orînduit a da, şi face acest adaos taleri 277 000, aceşti bani să i se deă dintr'aceste trei huzmeturi, iar pentru cei-lalţi taleri 340.108 bani 90, ce rămâne a mai luă, după ce se va întocmi aşezămîntul ţerii, când vom face chibzuire a se orîndui, ca să i se facă răspundere de la ludele birnici.

Socotela de baniî ce are să ieă chir Ioan Scufa de la ţeră.

Taleri	Bani	
497.444	—	analogon pe cinci luni şi şee şile ce aveă să ieă la cai 6.050 de cal pe an, po taleri 185.
163.930	---	paguba a 2.522 cai ce s'aŭ scos de la poşte, când i s'a stricat contractul
2.340	—	finul şi orzul ce i s'a luat de la poşte.
663.714	—	
117.600	—	se scad, ce a plătit Visteria analogon pe 3 luni şi 10 şile pentru cai. 3 528 ce s'aŭ orînduit a fi pe la poşte, socotit calul po taleri 75.
546.114	—	
70.994, 99		se adaugă dobînda acestor bani la pungă, po taleri 5 pe lună, de la let 1813 Maiu 31 până acum let 1814 Iulie 1, pe un an şi o lună.
617.108, 99		rămâne să ieă.
277.000		se scad, pentru care să i se deă luminat pitacul Măriei-Tale cătră gazda huzmeturilor, spre a-i răspunde în vreme aceşti bani.
340.108, 99		rămân a i se răspunde pe urmă de la ludele birnici prin domnésca Visterie.

roștiile de harabagi, create anume pentru comerț. Așa vedurăm, fu creată asemenea starostie și la Câmpina.

Iar pentru taleri 30.000, ce mai cere cusur din inamuri ot Octomvrie și Noemvrie let 1812, fiind-că Visteria atunci l-a exoflisit, adecă din taleri 45.000 ce cerea l-a scăduț cu acei taleri 30.000, rămâind a i se da numai taleri 15.000, după aceea exoflisire să se urmeze, după cum și pentru taleri 6.660 dintr'acei taleri 9.000 se cerea pentru finul și orzul ce i s'a luat de la poștă, ne având adeverințe, nu s'a primit a se pune la socotela, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.—1814 Iulie 9.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Iordache Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Logofet, Const. Filipescu Vel Logofet, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Vistierule, după prea înalta și vrednica de închinăciune poruncă ce ne-a venit de la prea puternica Împărăție, pentru plata banilor ce cere de la țără dumné-lui consilierul Varlaam, din socotela poștelor ot let 1810, încă de la 17 ale trecutului Aprilie, prin domnescul nostru pitac orînduind Domnia-Mea pricina în cercetarea Prea Osfinției Sale părintelui Mitropolit, i a iubitorilor de Dumneșeu, Sfinția lor Episcopii și dumné-lor Veliților boeri, prin anafora de la 7 ale aceștii luni, au arêtat Domniei-Mele, că după certarea ce au făcut, față fiind și dumné-lui cinstitul ghenereal Consul al Rusiei i vechilul numitului Consilier, s'a dovedit, că din tovarășia ce a avut la poștii în let 1810 a rămas să mai ieă de la țără, spre desfacerea sa, taleri 10.824, pentru a căroră plată nefiind astă una dată alt mijloc, din pricină căci țera se află în proustă stare din smăcinările ce a tras în trecuta răsămiriță, după chibzuirea ce au făcut preaosfinția lor și dumné-lor, s'a găsit cu cale ca împlinirea acestor bani, suna de mai sus arêtată să se facă de la postelniceii, nêmurii, mazilii, cumpăniștii, ruptașii și slujitorii. Drept aceea dar, spre a se pune în lucrare plata acestor bani, după prea înalta Împărătesca poruncă, poruncim dumi-tale, ca făcându-se cisle de la Domnesca Nôstră Visterie pe mai sus arêtatele bresle, să se și împlinescă de la dinsele aceștii bani și aducându-se la Visterie, rînduri-rînduri, să faci arêtare Domniei-Mele, ca să dăm domnii-tale poruncă: unde să se teslimatisescă. Tolco pisah gpd.—1814 Maiu 13.

Anaforă pentru ca să apuce pe Stolnicul Nenciulescu să împlinescă taleri 84.503 bani 35, ce sunt asupră-i din poștii.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioșii boerilor ai Domniei-Mele, dumné-ta biv Vel Bane Constantine Filipescule i dumné-ta Vel Vistier Radule Golescule și dumné-ta biv Vel Bane Grigorie Brâncovene și toți dumné-vôstră veliților boeri ai Divanului Domniei-Mele, fiind-că dumné-lui cinstitul ghenereal-Consul al Rusiei Luca de Chiricov, prin notă ne-a făcut arêtare, că dumné-lui Consilierul Varlaam cere a i se plăti și dobîndă la banii ce i s'au plătit din tovarășia poștiilor, ce a avut cu Cluceru Deșliu (căci, de nu i se va plăti dumné-lui dobîndă, urmêză a nu plăti nici dumné-lui do-

CAP. VIII.

Boeri.

În 1815, Domnitorul Caragea se ocupă mai cu stăruință de boerime. Iubind fastul, Caragea vede în boerime o podobă a tronului și de aceea caută să ducă casă cât mai bună cu ei. Unii din boeri totuși nu se împacă cu Caragea. Pe care din aceștia putea pune mâna, el îi surguniă la mănăstire.

Cu Văcărescii și Ghiculescii a rămas Caragea în cele mai bune relațiuni, de aceea îi dăruiesce cu multe miluiri și folosințe. Cu Dinu Filipescu nu se împacă și în Martie 1817 dă următorul pitac de surgun:

«Fiind-că Aga Costache Filipescu s'a purtat în potriva voinței Domniei-Mele pentru ale sale netrebnice urmări și fapte, volnicim pe al nostru Buhurdagi-bașa, Ianache, carele luând de aici dimpreună cu dînsul doi neferi, să-l ducă surgun la mănăstirea Dêlului din sud Dîmbovița, unde să fie sub paza numiților doi neferi, cari să aibă a-l păzi cu neadormire, ne lăsând pe nimeni să aibă întîlnire cu mai sus numitul, nici slobod să fie a eși unde-vași; de care poruncim cu strășnicie și sfinției-tale năstavnice de acolo, să fii cu mare îngrijire de a se păzi întocmai porunca acêsta a Domniei-Mele, căci în potrivă vei căde în grea răspundere, până vei primi al doilea poruncă a Domniei-Mele, iar orînduitului mumbașir să i se dea adeverință de teslimat. — 1817 Martie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXVII, fila 180.

Ca nu cum-vă boerii din opozițiune, și mai ales Dinu Filipescu, să scape fugind din Bucuresci, Caragea ia dispozițiunea, ca nimănui să nu se dea cai de poștă, pe viitor, fără de porunca lui saŭ a marilor Vistier, Spătar și Postelnic (1).

bîndă pe unde este dator), poruncim dumné-vóstră ca, adunându-vă cu toții la un loc, să faceți cuviincioasa chibzuire asupra acestei cereri și să arătați Domniei-Mele priu anaforă cu d-lui Vel Hatman al Divanului. Tolco pisah gpd. — 1814 August 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV, fila 136 v.

(1) Pitac cătră epistații Casei menzilorilor, pentru a nu mai da de acum înainte cai de poște fără de poruncă gospod., saŭ fără de teșchereă de la dumné-lui Vel Postelnicul și cu teșchereă a dumné-lui *Vel Spătarului și a dumné-lui Vel Vistierului.*

Iă Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlah iscoie.

Poruncim Domnia-Mea cu strășnicie, dumné-vóstră boerilor epistați ai Casei menzilorilor, ca de astăzi înainte să nu vă îndrăzniți a da cai de poște la nimeni fără

Și surghiunul îl aplică Vodă și la acei din clasele mai de jos, cari sunt bănuți că lucrează în înțelegere cu opozițiunea (1).

Protecțiunea ce Domnul acordă boerimii este manifestată prin două categorii de dispozițiuni:

a). În 1815 Caragea ordonă revisuirea condiției de archondologie și ținerea ei cu multă îngrijire, prin următorul pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerile al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Vist., catastiful archondologiei, ce se ține la Visterie și se află sub purtarea de grijă și în păstrarea extractorului, fiind una din cele mai delicate condiții, se cuvine de a fi și mai pe sus de oricare bănuelă și nu este îndestul a se lăsa orînduella întocmirii sale numai la îngrijirea și ocîrmuirea voinței extractorului, căci nu este peste puțină lucru, ci mai virtos din cele putincioase, de a se amăgi după vremi de cătră cine-vași, ori prin dare de bani, sau din vre-un alt enteres pornit fiind și să treacă între boerii cei ce sunt cu caftane și pe alții cari nu vor avea cin de boerie prin caftan; de aceea dar, ca să se ridice și ca să se stingă cu totul de acum înainte o acest fel de bănuelă și să fie știuți și cunoscuți fără de îndoelă cei ce se cinstesc după vremi cu caftane sau se provivasesc, hotărîm și poruncim, să se urmeze și să se

de a vedé porunca Domniei-Mele, ori teșcherea a dumné-lui Vel Postelnicul său a dumné-lui Vel Vistierul, căci de vom afla că s'au dat cai de poște cui-vași, în potriua poruncii de mai sus arătăta, ori cine va fi acela ce va da cai, să scie cu hotărîre că ne va aduce la mare turburare asupra lui, fără de a i se primi nici un cuvînt de pricinuire, tolco pisah gpd; să se dea însă și cu teșcheréua Spătăriei, adecă a dumné-lui Vel Spătarul.—1817 Martie 28.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXVII, fila 18 v.

(1) Lét 1817 Martie 7, s'au făcut surgun cei mai jos arătați, la locurile ce se însemnară:

Toma Chehaia la Mănăstirea Mărgineni, Dumitru Cociuc polcovnicul, la ocna Telega.

Ioniță sin Bucur Ghindă la Mănăstirea Cozia.

Niculae Cuțarida biv Polcovnic la Mănăstirea Znagov.

Bucur Ghindă la Tismana sud Gorj.

Ștefan Brat, Bucur Ghindă la Mănăstirea Sinaia din sud Prahova.

Cod. LXXXVII, fila 18.

Volnicie de surgunlic, cu loc deschis.

Zemli Vlahscoie. Volnicim pe sluga Domniei-Mele ..... ca luând de aice pe ..... să-l ducă surgun la ..... Poruncim ..... de acolo ca să-l albi în bună pază, și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitul Baumbașir la întorcere să i se dea adeverință de eslimat; i saam rezech gpd.—1817 Martie 7.

Cod. LXXXVII, fila 18.

păzescă acest fel de orînduélă, adică: astă una dată să se întocmescă cu bună chibzuire și alegere condica arhondologiei, până la sfîrșitul acestii luni și unde se vor isprăvi toate numele să iscălescî dumné-ta dedesubtul lor arătînd înainte, că atâtea sunt toate boerile până atunci, și apoi, de se vor mai face altele în luna viitoare, să se trecă și acelea din josul iscăliturii dumi-tale și iarăși să iscălescî dedesubtul acelora cu asemenea ifos, precum s'a ȑis mai sus, și așa întocmai să se facă urmare pe fieș-care lună, din cele ce se va întîmplă a se face boerii; pentru care am poruncit osebit și dumné-lui Vel Postelnicului, ca asemenea catastih să ȑie pe totă luna și la împlinirea fieș-căreia luni să facă probă acel catastih cu condica Visteriei de cătră dumné-ta împreună cu dumné-lui, ca să nu se facă vre-o greșală, orî de la Visterie sau de la Postelnicie, ci dar negreșit într'acestași chip poruncim să se facă urmare de acum înainte. Tolco pisah gpd.—1815 Iulie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXIV fila 212 v.

Asemenea pitac s'a făcut și cătră dumné-lui Vel Postelnic.

b). Înființarea *Casei evghenișilor*. Ne avînd pôte cunoscînță de evoluționa instituțiune a majoratului, Caragea vine în ajutorul boerimii ruinate, prin instituțiunea protectore în contra uzurarilor, căreia îi dă numele de *Casa evghenișilor* sau Epitropia feciorilor de boeri, care să-i împedice de a perde averile lăsate de părinți.

c). În afară de aceste două mijloce protecționiste boerimii, Caragea îi împarte tot felul de privilegii de țîrguri, bilciuri, havaeturi și scutiri de vămî și finalmente pune la dispozițiunea celor scăpătați lefi din Cutia milelor și de pe la biserică,(1) precum se pôte vedé mai departe

(1) Unii boeri făloși se mulțămiau cu atestate, prin care Vodă și Divanul le atestă nobilitatea, așa Clucerul Const. Bucșănescu. Lui Const. Paleologul, boer grec, Vodă îi dă diplomă constatătoare, că este coborîtor din părinte de bun neam, și-i mai asigură și o pensiune din vămî.

Carte lui Dimitrie Paleologu.

Mlostiu Bojiu. În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie. Purtătorul acestui Domnesc al Nostru sinet, anume Dimitrie Paleologu, coborîtor fiind din părinți de bun neam și stare ai patriei sale Curpeniș din episcopia Larisis, ce este în eparhia Lița și Agrafta, și după a părinților săi petrecanie rămîind și însuși în dregătoria cea părintescă, adică în politicésca otcîrmuire a patriei sale, în trecere de ani aprópe 25, s'a aréat următor strămoșescilor sale fapte și cu rîvnă cătră al său neam i cătră omenire, a bine otcîrmuit cele de acolo obștesci trebî și pricinî ce-i erau încredințate, dintr'ale vremilor însă în potrivă întîmplări scăđînd dintr'aceea bună stare și în nespusă și nesuferită ticăloșie și patimî ajungînd, în cele de pe urmă siliți au fost și au lăsat și iubita sa patrie i familie, ca să întîmpine familia vieții sale. De care toate acele primejdioase patimî a ajuns acum în starea ce se vede. Drept aceea, după pliroforia ce avem și înși-ne Domnia-Mea de a sa

la capitolul, în care vom aduce documentele relative la Cutia milosteniilor și la scutiri și privilegii în genere.

bună familie, bună petrecere și întâia bună stare a părinților săi și a sa, spre dovada tuturor acestora, i s'a dat această Domnăscă Năstră carte. I saam rekeh gpd.—1817 Maiu 2.

(Pecetea și iscălitura gpd.)

Cod. LXXVII, fila 266.

Carte lui Dimitrie Paleologu pentru lăfa de taleri 500, ce are să ieă pe fie-care lună.

Milostiū Bojiū. Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe. Cât sunt de lăudate și lui Dumneșeu bine primite facerile de bine și milosteniile, atât mai mult se fericesc cei ce le dobîndesc, lucrurile cele mai cuviincioșe socotim a ajută unele obraze, cari de sine-le nefind vrednice, ori din ale vremilor întimplări saū din neputințe trupesci, de a-și agonisi hrana și mângâerea cea trupescă, nu se îndemânază, din multe pricinī popritore, nici a glăsui măcar cătră altul lipsa acelor trebuincioșe întru care se află osîndit, saū cerere de vre-un ajutor i milostenie, precum într'o asemenea ticăloșie suntem pliroforisiți Domnia-Mea că se află acest Dimitrie Paleologu, care fiind din părinți de bun neam ai patriei sale, și într'o bună stare odiniōră aflându-se, după ce în urmă din ale vremilor nenorociri întimplate s'a văduț pe sineși golit de aceeași bună stare i s'a mai adăogat apoi și a bētrânețelor osîndă, însoțită și cu o trupescă (precum este văduț), în cât nici o altă nădejde nu i-a mai rămas spre a-și agonisi de sineși cea mai puțină mângâere la trupescile sale slăbiciuni și trebuințe, pentru rămășița ticăloșei lui viață, ce va mai avē, fără numai a privi în cer și la pămînt. Drept aceea și din a omenirii și dintr'a creștinătății datorie îndemnându-ne și cu milostivire privind asupra lui, étă printr'acest al nostru sinet îi orînduim o vecinică milă și ajutor pe obrazul său. și hotărîm, ca din huzmetul vămilor să i se deă pe tōtă luna lăfa cāte taleri 500 în cātă vreme va mai avē viēță, care această facere de bine pohtim și pe cei din urma noastră frați luminați Domni, ce din Dumneșeescă pronie li se va încredința oblăduirea acestei creștinesci țēră, de a o păzi în ființă și nestrămutată, ca și ale dumnēlor creștinesci și bune fapte asemenea să se păzescă și să se urmeze. I saam rekeh gpd.—1817 Fevruarie 10.

Cod. LXXVII, fila 260.

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După arătarea dumnēlor veliților boeri, întărim și Domnia-Mea dovada nēmului mai jos numitului Clucer Constantin Bucșănescu.—1814 August 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXIX, pag. 225.

Prea Înălțate Dōmne,

Cu acest atestat adeverim pentru dumnē-lui biv Vel Clucerul Bucșănescu, că-l scim că este fecior de boer de aici din Țēra-Rumănescă, răposatul taică-sēu a fost din nēmul boerilor Bucșănesci, și s'a numit State Bucșănescul biv Vel Serdar,

Aşa protegiaţi şi ajutaţi, boierii în genere devin ei mai de trebă decât naintaşii lor din secolul al XVIII?

şedător aflându-se la Piteşti sud Argeş, iar maică-sa s'a numit Ancuţa, este din nămăl dumné-lor boerilor Filipesci, fiindu-mi mie Logofétului Filipescului soră. Drept aceea, spre a fi sciut şi cunoscut mai sus numitul boer, că este blagorodnic şi viţă din nămăl boerilor pămîntenî de aici, i s'a dat acest atestat adeverit cu iscăliturile năstre.—1814 August 19.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Constantin Creţulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Constantin Filipescu Vel Logofét, Gheorgache Filipescu Vel Logofét, C. Ştirbei Vel Logofét, Gr. Ralea Vel Hatman, Nestor Clucer.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Din cuprinderea hrisovului răposatului Domn Alexandru Ghica Voevod, părintele Luminăţiei Sale Beizade Grigorie Ghica şi ctitor al acestei mănăstiri, cetindu-se cu luare aminte, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că între cele-lalte orîndueli ce a întocmit pentru această ctitoricescă mănăstire, şice că după ce se vor împlini trebuincioşele de peste an cheltueli ale mănăstirii şi se va trāmite şi la casa Domniei-Sale sau a clironomilor sēi, zaherēua ce prin osebită fōe pecetluită a dat Domnia Sa (care o vēđum şi Noi sub pecetea Domniei Sale, scrisă fiind din lét 1768 August 5), apoi din prisosul venitului să se deā şi ajutor la 9 fete sārache pentru māritişul lor pe tot anul şi cāt pentru numărul fetelor, iarāşi din cuprinderea acestui ctitoricesc hrisov ne pliroforisim, că l-a orînduit a se scādē şi a se adāogā după analogia prisosului şi scāderea venitului mănăstiresc pe tot anul, din care se înşelege, că cugetul şi voinţa aceluî răposat Domn şi ctitor aū privit a nu se aflā în lipsă nici odatā casa sau clironomii Domniei Sale de cele trebuincioşele ale casei, ci tot-deauna să le aibā pe deplin de la mănăstire şi apoi din prisos să se facā cātrā fete mai sus şisa milostenie; la care acēstā cuprindere a ctitoricescului hrisov, privind Domnia-Mea şi chiar cugetului şi bunei voinţi a aceluî răposat ctitor, urmānd de a se face adecā îngrijire din veniturile mănăstirii mai întâiū de clironomii Luminăţiei Sale şi socotind şi adaosul veniturilor mănăstirii celor de acum peste cele de atunci, după care, şi de se va mai adāogā măcar ajutorul cātrā clironomii Luminăţiei Sale, tot prisosescce venit şi pentru acel orînduit ajutor al fetelor, precum şi starea vremei i a scumpetei lucrurilor cea de acum fiind cu totul neasemēnatā cu cea de atunci, primim rugāciunea Luminăţiei Sale Beizadea Grigorie Ghica şi poruncim dumni-tale orînduitule epitrop al acestei mănăstiri, ca pe lāngā talerî 300 ce i se da până acum pe an din veniturile mănăstirii, drept zaherēua casei cea orînduitā, să i se mai adaoge cāte alţi talerî 2.000, de a i se da adecā de acum înainte cāte talerî 5.000 pe an, urmāndu-se însă acest adaos numai pe chipul Luminăţiei Sale. — 1816 Iulie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXXV, pag. 193.

Carte de atestat al lui Alexandru sin Vasile Cămăraşul.

Zemli Vlahscoie. Precum după politicescile pravili este cu cale de a avē deosebire cei ce se trag din bun neam adecā blagorodnici, întru cele ce li se cuvine, de

Departa de așa ceva. Ei nu sunt, cu puține excepțiuni, nici mai buni creștini, nici mai buni Români, dar nici mai puțin jăfuitori țerii și țeranului.

Și cu toate acestea, afară de boerii cari fac opozițiune Domniei, eu n'am aflat boeri criminali pedepsiți de Vodă. A! dar pedepsele cele mai grele sunt date celor din popor. Nici nu trebuie lui Caragea judecata Divanului, ca să trimită la grópa ocnei pe un țeran, care a cutezat să nu fie mulțămît cu maltratările zapciilor, ori pe un neguțător care a cădút în disgrația lui Vel Aga, ori a Ispravnicilor.

Un nenorocit individ, Hristea, a fost condamnat să i se tae mâinile în piața osindei, în fața temniței de la Curtea Veche. Ia vedeți ce dispozițiune *părintescă* iea Vodă: să suporte însăși Cămara Domnăscă plata a 200 taleri doctorii ce s'a aplicat la ciaturile rămase în locul mânilor nenorocitului amputat! (1).

Domnitorul generos hotărăse:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale vel Cămărașe, ca prețul acestor din urmă dohtorii ce se arată mai jos să se plătescă jăluitorului de la Cămara Domniei-Mele. — 1815 Martie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

cătră cei proști, asemenea cuviința este a fi și cunoscuți i deosebiți unii de cătră alții, ca cu acest mijloc al cunoștinței și al deosebiri amândurora acestor trepte, să se păzescă și împărțășirea fieș-căruia din politicescile dreptăți; unul dar din cei dintâi fiind și dumné-lui Alexandru, fiul răposatului Vasile, după întrégă scîință ce cu încredințare avem Domnia-Mea, adecă fiindu-i patria cea mai întâiu (Palie) Epiros, ce se numesce Arghirocastron, și moșii i strămoșii săi fiind aprópe de două vécuri cunoscuți fără de contenire în trépta celor de frunte dregători ai patriei lor, iar răposatul tată-séu mergënd la Tarigrad, de acolo a venit aici în Bucuresci cu răposatul Domn Ștefan Vodă Racoviță, unde s'a și cinstit cu cinul Cămărașiei. Drept aceea dar, am dat dumné-lui mai sus numitului Alexandru acest Domnesc al Nostru sinet, spre dovada némului domniei-sale. I saam receh gpd.

(Iscălitura Domnăscă)

(Pecetea gpd.).

Vel Logofăt.

Cod. LXXVII, fila 236.

(1) *Prea Înălțate Dómnne,*

După luminata poruncă înscințez Înălțimii-Tale, că Armășia, în câtă vreme s'a aflat pîrîitul Hristea la închisórea pușcării, după tăerea mânilor, a urmat cu plata dohtoriilor celor trebuincióse la spițeria jăluitorului Dogmir spițerul, iar după ce însuși s'a ceruț la conacul lui, câte dohtorii s'a dat jăluitorului după rețetele

Boerul grec, atât de protegiat de Vodă, eră o lipitoare care sugea ultimul sânge al poporului. Nu numai Grecii făceau acésta, ci și unii din pămînteni, cu nume de havaeturi, dar și prin directe jafuri, ca funcționari.

Când boerul nu găsiă o funcțiune destul de lucrativă, nici dând *filotimon*, (1) se făcea cap de bande de hoți și prădă și jăfuiă... Și după ce făcea averea dorită, se închină la Domnie, — de sigur dând din cele adunate la Domn și la ai lui — și trăia în tihnă, de multe ori cinstit de Domnie. Pentru odihna conștiinței sale mai făcea hoțul retras din *exercițiul meseriei* sale vre-un puț cu cumpănă la margine de drum, ori dădea vre-un ajutor la vre-o mănăstire, ori chiar zidea vre-o biserică.

Dăm în note aci acte relative la urmărirea (cas rar) a averii vestitului Iancu Jianul (în 1815), pentru îndeostularea unora din cei jăfuiți de el. În acest proces, Iancu Jianul se înfățișează la judecată, la Craiova, ca și când ar fi fost chemat în judecată în un simplu proces civil. În note, la pag. 108, se pôte vedé acésta.

dohtorului, până s'a vindecat, care se aduna la preț de taleri 200, nu s'a plătit nici de Armășie, nici de pîrîtul, că nu are pîrlej, ci ca să nu mai supere jăluito-
rul luminatul Măriei-Tale auđ, să se deă luminată poruncă de cătră cine se cuvine a se plăti aceste dohtorii? — 1815 Fevruarie 13.

Dumitrache Pitar.

Cod. LXXXIV, pag 45.

(1) Dăm aci un act, din care se pôte vedé că *filotimon* nu eră considerat ca o prevaricațiune, ca o corupțiune prin bani..., ci se putea cere acest *filotimon* chiar și înaintea justiției.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Pe acésta anaforă a dumné-lor veliților boeri, neremăind odihnit Luminăția Sa Beizade Grigore Suțul, dumné-lui vel Hatmanul al Divanului l-a înfățișat la Divan înaintea Domniei-Mele, prin vechilul Aleco Comăneanul, cu d-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, cerënd Luminăția Sa a-i plăti dumné-lui Vistierul acești taleri 12 500 cu dobînda lor, cu cuvînt că și Luminăția Sa plătesce dobîndă, iar dumné-lui Vistierul răs-punse, că nu ar fi dator să plătescă nici o dobîndă, fără numai suma de taleri 12.500, ce se cuprinde în adeverința dumi-sale, pe care i-ar fi și plătit până acum, de i-ar fi dat Luminăția Sa adeverința, ca să și-o spargă, care adeverință arătând-o vechilul Luminăției Sale în Divan, o vëđum și Noi cuprinđetóre întocmai precum este arătată într'acésta anaforă, și cu tôte că asupra cererii de dobîndă a pricinuit vechilul đicënd, că acești taleri 12.500 i-a dat Luminăția Sa împrumut dumné-lui Vistierului, dar acésta pricinuire se cunosc greșite, pentru ca și din cuprinderea adeverinței și din chiar tacrirul Luminăției Sale Beizade, ce a dat prin graiü înaintea dumné-lor veliților boeri, se dovedesce că acești bani sunt *făgăduiți* de dumné-lui Vistierul *drept filotimon*, iar nu că i-a luat împrumut de la Luminăția Sa. Decî

Ce se putea aştepta de la boeri, a căroră educaţiune—dacă e să cre-

măcar şi de nu se cuprinde în adevărînţă tecmela de dobîndă, dar cuprinzându-se sorocul orînduit pentru plata lor şi neplătindu-î dumné-lui Vistierul la acest soroc, ar fi avut Luminăţia Sa tot cuvîntul dreptăţii, să cêră a i se plăti şi dobîndă de la împlinirea sorocului şi până acum, de ar fi fost aceşti bani daţi dumné-lui Vistierului, dar de vreme ce Luminăţia Sa nici un ban nu i-a dat, ca să aibă cuvînt a şice, că eşindu-î banii din mână se păgubesc, de nu i se va plăti şi dobînda lor şi chiar fiinţa acestor bani, ca unii ce i se dau filotimon, fiind dobînda la dobîndă, ci hotărîm, ca dumné-lui Vistierul Moscu să-î plătescă Luminăţiei Sale numai taleri 12.500, câţi prin adevărînţa dumi-sale i-a făgăduit a-î dă, şi zapciul cel orînduit să urmeze a face împlinire, făcînd însă şi dumné-lui Vistierul teslim adevărînţa datoriei acestor bani, ce se află la mîna Luminăţiei Sale Beizade. — 1815 Fevruarie 18. (Pecetea gpd.) Vel Logofet.

Cod. LXXXI, pag. 17.

Prea Înălţate Dómnne,

După luminata porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a Luminăţiei Sale Beizadea Grigorie Suţu, ce a dat pentru dumné-lui biv Vel Vistierul Ioan Moscu, prin dumné-lui Vel Hatman al Divanului, înfăţişindu-se înaintea Nóstră amîndouă părţile, ne-a arătat Luminăţia Sa Beizadea o adevărînţă cu lét 1801 Decemvrie 21, de sunt ani 12 trecuţi, iscălită de dumné-lui Vistierul Moscu, prin care se făgăduesc, ca să plătescă Luminăţiei Sale, la viitorul de atunci Iulie, taleri 12.500, fără nici un cuvînt de pricinuire, care bani şice Luminăţia Sa că nu i-a dat împrumut, ci i-a făgăduit dumné-lui Vistierul Moscu filotimon, pentru căci i-a aleverdisit ocnele; întrebându-se Vistierul Moscu nu tăgădui acéstă adevărînţă, că este bună a domniei-sale, fără numai şice, că pentru mijlocirea ce a făcut Luminăţia Sa cătră răposatul Domn Mihaiu Vodă Suţul, de i-a lăsat ocnele în taleri 150.000, la lét 1802 Maiu 14, i-a fost hotărît taleri 50.000, ce-î dedese în poliţă a se girarisi la Viena, însă de va avé chiros zapisul ce i s'a dat pentru scăderea preţului ocnelor, dar acel zapis nu s'ar fi ţinut în sémă, pentru că peste două şile a trecut Măria-Sa Mihaiu Vodă în Ardeal, şi peste câte-vă şile mai în urmă s'a şi schimbat din Domnie, arătându-ne şi o copie, ce şicea că ar fi după adevărînţa, ce a dat dumné-lui la mîna Luminăţiei Sale, cu lét 1802 Maiu 17, cuprinzătoare că, de vreme ce prin ajutorul Luminăţiei Sale n'a primit nici de cum răposatul Mihaiu Vodă Suţul stingerea dumné-lui, ci înduplicându-se i-a lăsat ocnele drept taleri 150.000, încredinţeză printr'acéstă adevărînţă pentru taleri 50.000, ce a dat Luminăţiei Sale în poliţă a se girarisi la Viena, să nu aibă a-î cere, când zapisul ce i s'a dat pe suma de taleri 150.000 va avé tărie, iar taleri 50.000, ce s'a dat în Ianuarie şi Fevruarie, sunt bani daţi pentru huzmetul ocnelor; ne mai arătă o copie fără veleat şi fără lună şi neadeverită de nimeni, după o anaforă, ce şice că ar fi făcut dumné-lor veliţi boeri în Domnia Măriei-Sale Constantin Vodă Ipsilant asupra socotelii ocnelor, unde puindu-se asupra Luminăţiei Sale Beizadea Grigorie acei taleri 50.000, ce-î dedese dumné-lui Vistierul în poliţă la Viena, îl scóte dator pe dumné-lui taleri 36 820, dar Luminăţia Sa răspunse, că acei taleri 50.000 nu i-a dat dumné-lui Vistierul pe obrazul Luminăţiei Sale, ce i-a dat răposatului Domn Mihaiu-Vodă din socotela ocnelor, pentru care am

dem pe Wilkinson—se mărgineă în a învăța a ceti și a scrie românesce

și vădut trecut într'o condică acea socotélă la mâna Luminăției Sale, ci dați Luminăției Sale Mihaiu Vodă, din socotela ocnelor; așijderea răspunse Luminăția Sa și pentru acea copie de anaforă, că de va fi acel fel de anaforă după copia ce arată dumné-lui Vistierul Moscu, nu s'a făcut cercetare prin judecată, față cu amândouă părțile, nefiind aci atunci nici Luminăția Sa nici vechil a casei părintelui Luminăției Sale, ci numai după arătarea dumné-lui Vistierului, și că răposatul părintele Luminăției Sale scie, că are să ieă de la dumné-lui Vistierul Moscu, iar nu să deă; pentru care va să-și pornescă jalbă a se face împlinire, nu ca un clironom al răposatului, ci ca un vechil al creditorilor răposatului și că Luminăția Sa a fost numai un casier al răposatului, iar nu stăpîn pe ocne și ce bani a primit de la dumné-lui Vistierul au fost pe numele Domniei, unde i-a și dat. Deci la copia de adeverință nu pôte judecata să pue temeiū, nefiind adeverința iscălită de Luminăția Sa, ci o copie din partea dumné-lui Vistierului, neiscălită de nimeni, cum asemenea nu putem pune temeiū nici la copia de anaforă, nefiind adeverită de nimeni, sau și adeverită fiind, nu s'a făcut prin judecată cu amândouă părțile față și mai virtos că acei taleri 50.000 au fost dați de dumné-lui Vistierul pe sēma Domniei, iar nu pe a Luminăției Sale, precum se dovedesce din șocotela cea iscălită de răposatul Domn Mihaiu Vodă. Drept aceea găsim cu cale, acei taleri 12.500, după mai sus numita adeverință, să-i plătescă dumné-lui Vistierul Moscu la Luminăția Sa Beizade Grigore, ca o bună datorie a domniei-sale netăgăduită, însă fără dobîndă, nescrind în adeverință toc-melă de dobîndă, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta. — 1814 Iunie 28.

Radu Golescu Vel Ban, . . . Vel Logofet, . . . Vel Logofet, Nestor Clucer.

Jianul. Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Serdare Costache Suful, Caimacamule al Craiovei și dumné-văstră boerilor divaniți de acolo, ca negreșit și fără de altă zăbavă să puneți în lucrare porunca și hotărîrea Domniei-Mele, ce s'a dat în trecutele zile, asupra pricinii la anaforaua judecății Departamentului de Crîminalion.—1816 Iunie 30.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

Ascultând luminată porunca Înălțimii Tale de la acéstă jalbă a lui Șerban Stănescu Logofet din Craiova, împreună cu cei-l-alți păgubași, însciințăm Înălțimii Tale, că prin dumné-lui epistatul Armășiei am luat acéstă îndestulare de la Gheorghe Iuz-bașa, zapciū armășesc, ce a fost orînduit mumbașir asupra pricinii jăluitorilor, cu luminată porunca Înălțimii Tale, de la 10 ale trecutului Octomvrie, întărită la osebită anaforă tot de la acest Departament, că prin dumné-lui Caimacamul Craiovei vindēdu-se cu mezat avutul Iancului Jianul tilharul, să se facă împlinire păgubașilor jăluitori, arētând orînduitul mumbașir, că dumné-lor ispravnicii ot sud Romanați, după alăturată însciințare ce au luat de la cinstitul Divan al Craiovei, încă de la Noemvrie 2, ca să cerceteze la fața locului, de față cu jăluitorii păgubași, întâiū de se găsește în ființă tot avutul Iancului tilharul, ce însuși l-a arētat; al doilea să se descopere și căți stinjenī sunt în fieș-care parte de moșie, și al treilea, prin cercetare să se dovedescă, de mai are Iancul Jianul și alt osebit avut al lui, afară din ceea-ce a arētat și pe de o parte să însciințeze cinstitul Divan de acolo pentru

și grecesce? În unele case continuă a străbate ce-vă cultura francesă,

tot avutul ce se va dovedi mișcător și nemișcător al Iancului Jianul, iar pe de alta să orînduască a se strigă la mezat tot avutul Jianului, și de prețul ce va eși pentru fieș-care lucru să însciințeze dumné-lor ispravnicii la cinstitul Divan al Craiovei, după care vedënd mumbașirul multă întârziere cu prelungire a dumné-lor ispravnicilor aceluî județ, n'a mai putut să aștepte acolo și a venit la Bucuresci, fără de a se face acéstă cuviinciosă alegere, și de acésta nu lipsim a însciința Înălțimii Tale.—1816 Iunie 14.

Costache Stolnicul, Constantin Calistat Șetrar.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaia acésta a Departamentului de Criminalion, volnicim pe sluga Domniei-Mele . . . . . zapciū armășesc, să mērgă la Craiova, unde poruncim dumitale cinstite si credincios boerule al Domniei-Mele, biv Vel Vornic Costache Samurcaș, vechilule al Căimăcămiei Craiovei și dumné-vóstră boerilor divaniși de acolo, ca întocmai, precum se cuprinde mai jos, să se facă urmare, cu acéstă osebire însă, ca prin Ispravnicii acelor cinci județe ot preste Olt, să se publicuască la toți de obște, că verî-cine se va mai află păgubaș și jăfuit de cătră acest *Iancul Jianul* tilharul, în soroc până la vremea haraciladismei avutului numitului tilhar, să se arête aici la Departamentul de Criminalion spre a intră și acela în analoghie, căci ne arētându-se până atunci, să scie că aū a rămâne neîmpărtășiți din prețul lucrurilor hoțuluî, ce se vor vinde cu mezat și se va da numai păgubașilor celor ce s'aū iuvit până acum, și osebit poruncim să se facă întrebare și Medelniceruluî Grigorie Jianul, de este adevărată arētarea ce a făcut Iancul tilharul la Departament, că adică pentru talerî 900 ce este dator Medelniceruluî Grigorie s'a învoit cu numitul Medelnicer, de i-a dat două suflete [de țiganî drept acea datorie, și să însciințași Domniei-Mele, ca de nu va fi adevărată arētarea lui, să se plătescă și dreptul Medelniceruluî din avutul tilharuluî.—1815 Octomvrie 10.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXII, pag. 92.

Prea Înălțate Dómne,

Insciințăm Înălțimii Tale. că pe urma Ianculuî Jianul tilharul, arētându-se în judecată patru păgubași ce s'aū jăfuit de cătră dînsul cu tovaroșii lui, anume Ioan Protopopul ot Cacaleși sud Dolj, i Șerban Logofētul Stănescu de la Craiova, i Costache Arcescu prin vechil și Stavri Sofragiul Cămării gospod., cu foi de câte jafurî le-a luat, după prețul ce li s'a pus fieș-căruia lucru, și înfățișându-se cu numitul Iancul în judecată, n'aū tăgăduit atât călcările și jafurile acestor patru pătimași, cât și altele ce încă păgubașii până acum n'a venit și măcar că numitul protopop arētă judecătii, că molitfei-sale i s'aū făcut două călcări de cătră Iancul Jianul, însă una la Martie trecut, iar alta în lét 1814 August, dar Iancul tăgăduind cu totul pe cea dintăiū, că nu este urmată de cătră dînsul, ci numai de cătră tovaroșii lui, până a nu se împreună cu dînsii, pentru că însuși ei la sfatul lor ȓise că i-ar fi spus, apoi deosebit s'a arētat și frate-sēu slugerul Amzuș Jianul cu cerere de talerî 1.833, ce i-a plătit la Visterie pentru diusul, după porunca Măriei-

prin guvernori streini. Educațiunea femeii nu e mai îngrijită, ba adese și mai imperfectă, din cauză că maritagiul se face foarte de tinere.

Purcedând de la asemenea educațiune, fiul de boer nu are alt ideal decât *banul*: «*l'argent est leur unique mobile*», dice Wilkinson. Dar ca să-l obțină, nu recurg la industrie, orî la comerciul, ci fără nici un

Tale, incredințând judecata cu o carte isprăvnică și cu o socotă a Sameșului județului Romanași, ce are la mîinile sale, și măcar că din toate jafurile ce au venit în partea Iancului țilharului, nici un lucru nu se găsește în pîr, avîndu-le date la tovaroșii săi, ca să le vîndă în Tîra-Turcască, dar a ȕis Iancul că este destoinic ca cu din avutul său să despăgubescă pe păgubași și pe frate-său, precum și adevărînța în scris sub a sa iscălitură a dat de tot avutul său, care mai la vale se însemnă, adăogînd a ȕice, că la nimeni altul nu mai este dator decăt numai taleri 900 la unchiu-său Medelnicerul Grigore Jianul, pentru care ȕice, că s'a învoit prin graiul, de i-a dat două suflete de țigani drept acătă datorie și taleri 60 la un Ioniță Boltașu. Decî fiind-că numiții păgubași își cer despăgubirea lor din avutul numitului țilhar, a cîrora pagubă se adună aprîpe de 20,000, judecata găsește cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale cătă dumné-lui Caimacamul Craiovei, cu numbașir zapciî armășesc de aici, ca mai întăi prin carte de blestem asupra fraților și rudeniilor lui să lămurescă căt avut este drept al său, căci păgubașii au bănuelă pentru multe economii, și prin mezat să vîndă tot acel avut mișcătîr și nemișcătîr și orî-ce preț va eși, tătă acea sumă de bani să o aducă aici în judecată orînduitul mumbașir cu fîe anume de prețul fieș-căruia lucru și cu însciințarea dumné-lui Caimacamului, ca dintr'însa trăgîndu-se mai întăi baniî frățîne-său Slugerul Amzuț, ce i-a plătit la Visterie, i acei taleri 60 ai lui Ioniță Boltașu, ce l-a împrumutat cu bună credință, prisosul să se împartă păgubașilor cu analoghie, și fiind că, afară dintr'acești păgubași, alții pănă acum nu s'au mai ivit în judecată, ȕicem că pănă la vremea haraciladizmei avutului numitului, de se vor mai arătă și alții netăgăduiți de Iancul, vor intră și aceia în analoghie, iar ne arătîndu-se pănă atuncea, vor rêmănă pe dinafară, iar hotărîrea rêmăne a se face de cătă Înălțimea Ta. — 1815 Septemvrie 25

Constantin Stolnicul, Atanasie Sîrdarul, Constantin Medelnicerul, Constantin Calistrat Șetrar.

Avutul Iancului Jianul ce l-a arătăt iusuși sub a sa iscălitură că are.

Neculae țiganul.

Rada soția lui, cu trei copii ai lor.

Sava țiganul.

Ancuța soția lui, cu doi copii.

Zaharia țiganul.

Ioana soția lui.

Vasile țiganul, vîduv cu un copil.

Tabomir țiganul.

O parte de moșie în Fălcoiu.

O parte de moșie în Zvorsca.

O parte de moșie în Leu.

Patru răzîre de vie în Fălcoiu.

scrupul de conștiință se îmbogățesc din *spoliațiunea țeranului*. Cine spoliă mai abilmente, acela primiă laudă. *Ce om vrednic!* diceau cei cari îl vedeau cum jăfuiă cu istețime. Dacă, având slujbă, boerul rămâne sărac, departe de a fi considerat ca om cinstit, cei-l-alți boeri îl priviau ca pe un incapabil, un prost!

Prodigalitatea boerilor egalăză aviditatea lor. Sunt dominați una după alta de ostentațiune și de avaritie. Nu-și ved înșiși de trebile lor, de cari îngrijesc vătășii, cari se îmbogățesc cu paguba lor. (Veți Filimon «Ciocoi vechi»). Luxul de o parte, de alta furați de vătășii lor, boerii cei mai mulți sunt datorți atât, cât n'ar pute să plătescă cu vîndarea tuturor moșiilor lor. Am vădut, de exemplu, în ce mod s'a risipit marea avere a lui Enache Văcărescu, aceea a lui Dudescu. Ca să se salveze averile ce mai rămăneau, Vodă și boerii inventară, cum am vădut, vestita *Epitropie a Evghenișilor*. Și de altă parte, când creditorii atacă, în judecată, averea imobilă a debitorului boer, interveniau *moratoriile* și arbitrariile amânări de vîndare silnică. Ba sciau născoci tot felul de pedici legale, cu același scop. Metoda cea mai obicinuită, ca să-și salveze moșia de creditor, eră să declare acea moșie zestre. Abusul din acéstă aplicare de o dispozițiune protectore dotei devine atât de mare, că însuși Caragea — la reclamațiunile de sigur ale consulilor — se simte dator a da nizam, că măcar că imobilul va fi dotal, dacă sinetul, adecă polița a fost semnată și de soție, imobilul este *alienabil*.

Când boerul a pierdut averea, nu este silit, ca bietul neguțător, să apuce lumea în cap, ci, cu *flotimon* său fără, intră în funcțiune, său cel puțin este *miluit* de la Cutia milelor, ori cu ce-vă *scutelnică*, său poslușnică...

Și așa *ighemoniconul* merge strună înainte!...

Și tot înainte o duceă boerul, la cheltueli, cu fel de fel de *havaeturi* de *gheliruri*, de *chilipiruri*, de *chicușuri*, de *matrapazlicuri*...

Și tot înainte cu petrecerile, cu *sindrofile*, cu cluburile, cu clubul Evghenișilor, unde, sub mască, eră permis să vină și boerime mai mărunță, din cei cari nu se bucurau de dreptul de a purta barbă....

Și înainte cu răsfețul în calesce văpsite în coloră bătătoare la ochi, prin podul Mogoșoei și la Herestreu și la Bănăsa Văcărescului, și la Cișméua Mavrogheni...

Dar mai ales: *tot înainte!* la mesele de joc de cărți, de cureă și de năprăstóce! Jocul de cărți! Écă patima obștăscă! Nu eră casă în care, séra între două sfeșnice de alamă galbenă, lângă care, pe tăblița lor, fumegă, une-ori nu prea plăcut, mucările de curățire a luminărilor

de seû orî de cêră galbenă, să nu petrecă nopți albe simandicoșii boerî, la carî după ce-și perdeau banii din pungă și cei ce nu-î aveau, apoi își dădeau inelele, cerceii nevestei... când nu și pe însăși nevasta!.

Abusul de jocuri la noroc se întinse în toate treptele societății, așa că Ioan Caragea fu îndemnat să dea pitace de oprire a unui joc ȕis «Caisul», care «stingeă locuitorii». (1)

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Agă, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că prin tîrg se metahirisesce jocul Caisului de cătră unii, alții și înșelători, de aceea strașnic poruncim dumi-tale să o faci tuturor sciută acéstă poruncă a Domniei-Mele, ca de acum înainte să nu îndrăznescă nimenea a mai metahirisî acest joc orî de față sau într'ascuns, căci avem Domnia-Mea a cercetă pe sub cumpăt și de vom găsi pe cine-vași într'acéstă urmare, să scie că va luă englimaticescă pedépsă și dumné-ta nu vei avé cuvînt vrednic de îndreptare pentru neprivighere. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 19.

(Pecetea gpd.) Vel Logofét.

Biv Vel Medelnicer.

Cod. LXXVII, fila 188.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că am luat Domnia-Mea pliroforie, că unii din cei ce jócă Caisul se încunjură prin țera Domniei-Mele, și urmând acest joc al Caisului pricinuesc multă pagubă și strîngere locuitorilor, care acéstă netrebnică urmare a lor nefiind suferită Domniei-Mele, poruncim dumné-vóstră să publicarisîți în tot județul, ca de acum înainte nimeni să nu mai fie slobod nici volnic a mai urmă jocul Caisului nici prin orașe, nici prin tîrguri, nici prin sate, nici prin case, sau măcar orî în ce loc, ci să lipsescă cu totul acest joc pricinuit de strîngerea locuitorilor, după care apoi pe veri-cine veți mai dovedi că urmăză acest fel de netrebnică faptă, numai decât cu însciințarea dumné-vóstră, să-l trâmiteți aici la Domnia-Mea, fiind dumné-vóstră cu mare privighere de a se păzi acest nizam, căci când și după acéstă poruncă a Domniei-Mele tot nu va încetă jocul Caisul, înși-vé veți căde în învinovățire, și fiți sănătoși.—1816 August 19.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. LXXIV, fila 265.

Pitac cătră dumné-lui Vel Spătarul și cătră dumné-lui Vel Agă, pentru oprirea jocului ce se numesce Caisul.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Bane, epistatule al Spătăriei, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că aicea în politie metahirisesc unii de jócă un joc ce se numesce Caisul, cu care pricinuesc o mare pagubă și stingere unora altora din cei ce pune la mână, cu toate că s'au mai dat pentru pro-

Cu asemenea viață și cu educațiunea cunoscută, ce putea fi familia?

Nu voi aduce aci tristește aprecieri ale lui Wilkinson asupra femeii și asupra familiei. Nu vom mai povesti aci scandalurile dîlnice din cele mai numeroase case boeresci, ba și neguțătoresci. Nici chiar Curtea Domnăscă nu făcea excepțiune. Câte nu se spuneau chiar de Domnița Ralu? Dar tînărul Beizadea Costache! L-am vădut venind la spectacol, la Club, la braț cu amanta lui, în vileag, în fața mamei și a surorilor lui!...

I. Ghica țice, că neguțătorul scie să-și păzescă casa de coconăși... Póte, uni; dar majoritatea eră tot atăta de stricată ca și boerimea.

Procese de divorț — și adese pentru motive ridicule — erau fôrte numeroase. Femeile măritate concuau cu celetnicele!... (1)

Inspăimîntat de asemenea corupțiune, însuși Caragea, în 25 Septembrie 1815, dă nizamul următor, în care modifică unele dispozițiuni ale legii relative la zestre și la pedepsa soțului necinstitor.

Pitac ce s'a făcut pentru nevastă și bărbat cari nu petrec cinstit și căsnicesce. Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu episcopi, cinstiților și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei-Mele, că sunt datorî cei după lege luați în căsătorie a avé unul cătră altul de o potrivă dragoste și credință și între dînșii, însă bărbatul a fi cu oțcîrmuirea și muerea cu supunerea, acésta și firea o învață și legea îi povățuesce și însăși adevărata credință după dumnezeesca poruncă ne învață, ca niște lucruri sfinte și de folos la cei însoțiți, și că de o potrivă dreptate dobîndesce, atît bărbatul cît și muerea pentru legiuita lor însoțire, și prea osfinția Ta și dumné-vóstră o sciți fôrte bine, în tóte țilele judecând, cum și Domnia-Mea în Domnescul Nostru Divan fieș-căruia dându-i dreptățile legiuitei însoțiri, avênd povăț praviile împărătesci și întocmirile pravilnicescii condice, dar că pravila care și dumné-vóstră o sciți precum îndreptéză pe cei ce vețesc în tótă viața lor, cinstit și cu credință și fie-căruia îi dă folosul legiuitei însoțiri, așa îi și lipsesce de acele folosuri și mai vîrtos îi supune la învinovățiri, când nu-și vor păzi îndă-

prirea acestui joc poruncile Domniei-Mele, atît aicea în politie, cît și pe afară prin județe, iată însă și acum poruncim dumi-tale, ca prin tot semptul Spătăriei să dă nizam cu strășnicie de a nu mai îndrăzni nimeni a jucă acest joc, iar pe de altă parte să-l faci cunoscut cătră cinstitele consulaturî, ca să se deă de scire și sudiților, că este poprit cu totul acest joc, și pe orî-care vei găsi metahirisind jocul acesta, îndată ridicându-l să-l și pedepsesci; pentru care acest nizam asemenea pitac al Domniei-Mele s'a făcut și cătră dumné-lui Vel Agă. Tolco pisah gpd.—1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXVII, pag. 10 v.

(1) Veđi despre celetnice ce scrie Wilkinson, la pag. 129. Erau atît de numeroase în cît Aga propusese să fie puse la o dare, ce aveă să producă nu mai puțin de 100.000 lei! Despre divorțuri, despre desordine și corupțiunea în familie, veđi pag. 130—132 din cartea lui Wilkinson.

torata lor cinste și credință unul cătră altul, abătându-se fără de mustrarea cugetului la fapte necuviincioase, după cum vedem pravila acésta și la alte rele urmări, păzindu-se și urmându-se asupra muerilor și mai virtos asupra celor ce merg spre al doilea căsătorie până a nu-și împlini anul jălei, păgubindu-le de tot folosul celor lăsate cu vieță; numai pentru o necuviincioasă faptă a curviei muerilor celor cu bărbați, nici păzindu-se vedem, nici urmându-se după tótă puțința, ci încă unele dintr'insele vrednice fiind de osîndă, pentru că nu păzesc cele cuviincioase ale cununiei, socotind că aū tot acelea drepturi ca și cele ce păzesc și cinstesc înțelepciunea, făr'de sfială aū îndrăznit a se ivi și cu jălbî, cerënd folosurile cununiei lipsă de zestre și cheltuélă de hrană, în vreme ce pravila ca pe nisce preacurve le depărtéază, nu numai de tot folosul cununiei, ci de însăși de zestrea lor, supuinđu-le și la alte mai mari învinováșiri, care a lor în potrivă și făr'de rușine urmare ne mai putëndu-se suferi de acum înainte, cu a nu se pedepsi acest fel de mueri preacurve, ci precum la cele-l-alte rele urmări ale lor se păzesc pravila și li se pune în faptă osînda, așa ca un lucru trebuincios judecăm osînda și pedépsa ce este orînduită în potriua preacurviei; drept aceea legiuim, și măcar deși este mai cu scădere acésta din cât poruncesc pravilele, dar mai cu drept și mai cu folos fiind cătră neînfrinarea și nepedépsa acestor fel de mueri, hotărîm, ca de acum înainte trăgëndu-și bărbatul soția lui în judecată cu nume de curvă și o va dovedi într'acest chip, acea muere, spre pedépsa vinei ei, să se trămiță la mănăstire de călugărițe în soroc de un an, iar nu de doi, precum poruncesc pravilele, și bărbatul într'acéstă vreme să-și mai ieă muerea, ca un bărbat pe soția lui, slobod este, dar de nu va vré, și cu cuvînt drept va cere carte de despărțire, să nu aibă a câștigă tótă zestrea, precum poruncesc pravilele, ci numai lipsa, care se înțelege a-i da zestrea numai câtă se află și după cum se va fi aflând, iar pentru lipsa zestreii și exoprica să nu se îndatoreze bărbatul la plată, ci acea lipsă să o plătéască muerea spre osîndă, și să fie câștig bărbatului, de nu vor avé copii, iar avënd copii să se păstreze ca un amanet pe numele copiilor; iar osînda bărbaților când vre-o muere va trage în judecată pe vre-unul, după cum cuprind pravilele, să fie tot aceea, precum poruncesc și s'aū urmat până acum; pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Țéră-de-sus, după ce se va trece în condica Divanului acéstă întocmită poruncă a Domniei-Mele, să o citescă întru aūdire la dumné-lor veliși boeri, apoi să trămiță copii după dinsa la Departamenturi, și la isprăvnicaturi i la Divanul Domniei-Mele din Craiova, spre a se face cunoscută la tóte judecățile, ca după acésta de acum înainte să îndrepteze judecățile și anaforalele, de câte ori se va întîmplă acest fel de pricină între bărbat cu muere. — 1815 Septemvrie 25

Cod. LXXIV, fila 225.

Un cas de divorț din cea mai înaltă clasă este cel de care vorbesc actele următoare:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Cât pentru deosebirea acestor casnici, de vreme ce după acéstă bisericéască anafora a preosfinției Sale părintelui Mitropolit s'a găsit cu cale, primită este și Domniei-Mele întocmai și să se urmeze, iar pentru trebuincioasa cheltuélă a Dómnei Ralu Moruzi,

soția Luminăției sale Beizade, în câtă vreme se vor afla deosebiți, hotărîm și îndatorim pe Luminăția sa, ca pe totă luna să-i dea Dómnai câte taleri 1.000. — 1816 Aprilie 2.
(Pecetea gpd.) Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Prea Inalte, prea milostive și prea binevoitor nouă Dómnai,

În urma petițiunii a prea nobilei Domnițe Raluca Moruzi, soția prea Luminatei Beizade Costache Caragea, priu care se plînge și arată, ca fôrte anevoios și de nesuferit traiul cu Luminăția sa, și potrivit cu prea înalta porunca Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđeu păzită, am cerut de la sus đisa Domniță să arête cari sunt plîngerile sale în contra soțului ei? iar după aceea am întreat în particular și pe Luminăția sa, să ne spue cauzele relei sale purtări, de care este acusat de cătră soția sa. Din alegațiunile incomplete a fie-cărui am aflat, că și din o parte și din alta s'au produs între ei de pe vremuri motive de rēcělă, pe cari, pentru bunacuviință le trecem sub tăcere; spunem însă, că Luminăția sa ca bărbat judecând cu mai multă minte, nu numai că nu trebuiu să-și făurască păreri neexistente, dar și ori-ce cértă și discordie provenită din asemenea idei să le împrăstie, și ori-ce motiv de scandal să-l aplaneze. De aceea și l-am sfătuit în mod duhovnicesc, să înceteze pe viitor cu acéstă rea purtare, mărginindu-se la datorile casnice, după cari, potrivit și cu poruncile dumneđeesci și prescripțiunile legilor, dator este ori-ce bărbat să-și îngrijască consórta și ori-ce membru al familiei sale.

Am hotărît tot-odată și Evgheniei sale, să depărteze din inima-i ori-ce trist motiv insuflat din întîmplare de duhul cel rěu și să reintre în vatra sa casnică și lângă soțul ei, ca să-și îngrijască împreună pe prea scumpii lor copii și să împărtaşescă de acu înainte o vieță dulce, cum pare că au trăit până odinióră, timp de cinci-spre-đece ani. Și cu tóte că până acum resistă încă să reintegreze domiciliul bănuind, pe cât se vede, că nu cum-va prezența imediată a soțului și traiul lor împreună să-i reamintescă trecutul, și (că) prin urmare să agraveze în loc să atenueze bóla ei. Decî pentru a împacă amândouă aceste eventualități, credem cu cale, să li să facă o despărțire temporară și pe de o parte nobleța sa să revie în casa ei, unde cu mai multă îngrijire și mai multă ticnă póte să-și caute de sănătate, iar prea Luminatul Beizadea, de óre-ce afacerile sale particulare reclamă prezența sa în mai multe locuri, după cum însăși Luminarea sa ne scrie, să facă un fel de călătorie de șese sau șépte luni, pe unde trebuie pentru îngrijirea intereselor sale; în care interval Luminăția sa va da neapěrat soției sale câte se vor încuviința și hotărî prin poruncă Domnăscă a Înălțimii Tale de Dumneđeu păzită, drept cheltueli statornice (fixe) pentru întîmpinarea trebuincióselor de casă și îngrijirea sănătății sale.

Acestea sunt cercetările și demersurile făcute din partea Bisericeii, iar hotărîrea definitivă rămăne la Înălțimea Ta de Dumneđeu păzită.

A Măriei Tale și de Dumneđeu păzită Înălțimii Tale cătră Dumneđeu ferbinte rugător. — 1816 Martie 10.

Mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Alte casuri:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoe.

Preaosfinția Ta părinte Mitropolit, din alăturata jalbă ce a dat cătră cinstitul Consulat al Rusiei, Consilierul Constantin Grădișteanu i din osebita alăturata notă

V. A. Urechidă.—Tom. X. Partea B.—Istoria Românilor.

17

ce a făcut cătră Domnia-Mea cinstitul Consulat, vei lua preaosfinția Ta pliroforie de cererea ce face a se judecă cu soția să' mai întâiu bisericesce, a căruia cerere fiind primită, poruncim, ca înfățișând orînduitul zapciū hătmănesc pe amândouă părțile inaintea preaosfinției Tale, să li se cerceteze pricina mai întâiu după orîn duélă bisericesce și să arēji Domniei-Mele în scris prin anaforă.—1817 Decemvrie 3.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 56.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

De vreme ce înșiși jăluitoarii ce au fost davagii asupra acestei femei fac rugăciune pentru dînsa d'a se ertă, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor ai județului, că după ce vor da rudele ei în scris la condica isprăvnicatului chezășia de mai jos arēlată, să se trāmiță acēstă poruncă a Domniei-Mele la starița ot mōnăstirea Dintr'un-lemn, ca să slobodă de acolo pe acea Ilinca femeea.—1816 Iulie 1.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Prea Înălțate Dómne,

Următor fiind luminatei porunci ce mi s'a dat la jalba a patru copii ai Armașului Diamandache de la Caracal, sud Romanați, luai pliroforie, că Ilinca femeea cădēnd în fapte netrebnice cu totul și ei neputēnd trăi din pricina bătailor ei, după cercetarea ce s'a făcut din porunca Măriei-Tale de ispravnicii județului, s'a dovedit într'adevēr plângerea copiilor, după a căreia urmări încă de la trecutul Septemvrie 12, la lét 1815, s'a făcut surghiun, cu porunca Măriei-Tale, la mōnăstirea Dintr'un-lemn din sud Vâlcea, unde să stea în pază fără de a fi slobodă, până nu va avé al doilea poruncă a Măriei-Tale. Acum jăluitoarii printr'acēstă jalbă se rōgă Măriei-Tale, să se slobodă, că rudele acei mueri dau chezășie pentru dînsa jăluitoarilor, că nu va mai călcă în casa părintelui sēu, și că o vor căsători rudele după om de potriwa ei, a căroră cerere spre a le cercetă siguranța acesta dumné-lor ispravnicii județului, cât și de a se slobodî acea Ilinca femeea, rămāne la milostivirea Măriei-Tale.—1816 Maiū 9.

Mihalache Racoviță Vel Logofēt.

Cod. LXXXV, pag. 82.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voivod i Gospodar zemli Vlahscoe.

Cetindu-se inaintea Domniei-Mele acēstă anaforă a prea osfinției Sale părintele Mitropolitul, i a iubitorilor de Dumneđeu episcopi și a dumné-lor boerilor nomichl, s'au cetit împreună și alăturatele tacriruri ale dumné-ei Bănesei Zoiței Brâncovenesci i a dumné-ei Zoiței Bălencei și al dohtorilor politiei, după care chibzuind și înși-ne pricinile, pentru care se face despărțirea acestei însoțiri, vedem, că după ale stăpîniri pravili: de va lua vre-un supus al streinelor stăpîniri întru căsătorie femeie supusă la prea puternica otomanicēscă împērăție și va pribegî la pāmînt de streinā stăpînire, nu pōte ca să tragă împreună la aceeași pribegire și pe acea femeie a sa, ca o supusă a prea puterniceî împērății, cu cât mai virtos când acea femeie a lui pe părintēscă sa petrecere mulțāmîndu-se și nevrēnd a se deslipi de părinții și patria sa, iar mai ales pāzîndu-și sfînta credință cătră stăpînirea aceea sub care

părinții săi au petrecut, se lepădă cu totul de a se duce după bărbat-său în țără streină. După aceste dar ale stăpînirii pravilii, cunoscem că Zoîța Băleanca nu pôte de a pribegî dimpreună cu bărbat-său Ghica la pămînt al streinei stăpîniri, fiind supusă a prea puternicei împărății, iar mai virtos și pentru căci nici într'un chip nu voiesce a se lepădă de datornica sa credință cătră prea puternica împărăție, după pilda părinților săi, de cătră cari, pentru părintesca dragoste nu pôte să se deosibescă, mutându-se cu vre-o depărtare de pămîntul patriei domniei-sale și dicem, că numai singure acestea sunt pricinî pravilnicescî mari, făr' de asemănare, pentru care mai sus numita Zoîța pôte să-și cêră despărțirea de bărbatul său, iar pe lîngă aceste pricinî ce de cătră ale stăpînirii pravilii se hotărăesc spre cea desăvîrșită despărțire a Zoîței de Mateiū, întîmpinînd și altă pricină de despărțire, patima adecă a ofitei, ce nu numai în totă familia lui Mateiū s'a încuibat, sâcerînd muma, frații și surorile, ci și chiar într'însul este încuibată făr' de tăgăduire, care s'a și dovedit în urma însoțirii, după firescul cuvînt, că eră ascunsă în trupul său. Decî cu iubire de dreptate judecînd și cu de-amăruntul chibzuind acêstă pricină dicem, că nu numai pentru acêstă a pravilelor stăpînire făr' de asemănare tare poprire, ci și pentru căci cînd biserica hotăresce despărțire la patimă de epilepsie, cu mult mai neapêrată este despărțirea la patimă de oftică, fiind lipiciôsă și, din a împreunării trupescă lipire, pricinuitore negreșit de môrte neapêrată; pentru aceste dar pricinî, avênd dreptate Zoîța Băleanca la cererea sa, și anaforaua acêsta a părinților arhieriei și a boerilor nomichi găsind-o cu cale, o întărim Domnia-Mea și poruncim cu hotărîre, ca întru tôte întocmai să se urmeze. — 1815 Iunie 2.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 227.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acêstă alăturată jalbă a dumné-ei Bănesei Zoîței Brâncovencei, ne-am adunat cu toții la un loc, unde viînd față și dumné-ei Zoîța Băleanca, puse înaintea noastră acest alăturat tacrir, iscălit de însăși dumné-ei, prin care arată, că tôte cele câte sunt arătate în jalba mósă-săi, dumné-ei Bănesei Brâncovencei, sunt chiar ale însăși dumné-ei parapon și desfăimări ce le aduce asupra dumné-lui Mateiū Ghica, soțul dumné-ei, carele find-că cu mijlocul ce s'a purtat, adiaforisind și neîngrijind întru nimic pentru soția sa ca un bărbat, în trei ani, năpustînd-o și lăsînd-o ca o lepădată i cu petrecerea cea împreună cu părintele său, pribegî și supuși sub altă stăpînire streină, și cu stricarea și a sănătății și a haractirului său prin cea fără rînduélă politevmă a sa, însuși dumné-lui a pricinuit cea desăvîrșită rēcélă și însoțirea între dumné-lor a rēmas a fi de acum înainte zadarnică și nesuferită, fiind peste puțină a primî mai mult un acest fel de bărbat, ca nu pe lîngă cele ce au tras și au suferit într'acești trei ani să ajungă a-și perde și viēța, cere a i se face cea desăvîrșită despărțire de cătră numitul soțul dumné-ei; după ce dar am ascultat cu totă înțelegerea atāt cuprinderea luminatei porunci, făcênd cuviinciôsă chibzuire, vêdum că trei sunt pricinile pentru care se cere a se face despărțirea așteî cāsătorii, întăiū adecă: pribegirea din patrie a dumné-lui Banului Costaché ș'a lui Mateiū, fiului dumi-sale, și supunerea sub protecție de altă stăpînire streină; a doua, patima lipiciôsăi bôle în care se află Mateiū, și desfrînata petrecerea sa de acolo; și a treia, cea de tot ne-

îngrijire a lui Mateiū pentru soția sa aprôpe de trei ani până acum; de care și pentru câte trele acestea cercetând, le găsim că sunt adevărate, și fiind adevărate, dreptate are Zoița la cererea ce face, și cât pentru pribegire găsim că, după chiar cele urmate de însuși dumné-lui Banul, este mărturisită și învederată, pentru că dumné-lui Banul având scop a se depărta din patrie, acéstă cugetare a dumi-sale s'a arêtat și în faptă, cu a căruia urmare întru nimic nu se pot învinováți părinții și rudele nurorii dumi-sale, căci au primit a da pe fiica dumné-lor soție fiului dumi-sale, pentru că acestea lucrându-le dumné-lui Banul pe taină, și nedescope-rindu-le prin arêtare la părinții nurori-sêi, dumné-lor, când sêvîrșiau nuntirea, so-cotiau că ieau ginere pe un fecior de boer pămîntean, carele are să viețuêscă și să petrecă cu soția sa în patria lor, împreună cu părinții și rudeniile lor, care aceste cuvinte drepte se cuvine înălțimii Tale, ca unui stăpînitor al țerii, a le chibzuî și a le judecă după dreptate, ca unul ce și s'a încredințat Τὰ ἐθνικά νομικά καὶ πολιτικά δικαιώματα (1), să le cercetezi pe larg și cu scumpătate să se hotărască de Măria-Ta; iar celelalte două pricinî, din care una este patima lipicioseî bôle în care se află Mateiū, aducătoare de primejdie și la viața soției sale, i pentru desfrînată petrecerea sa de acolo, dicem că acestea îndestul se dovedesc prin cei ce vin de la Viena, ômeni vrednici de credință și ipoliptichî, arêtând fără sfială, atât pentru desfrînată politevma viețuirii sale, cât și pentru prôstă starea sănătății sale, că nu este nă-dejde de îndreptare, cum și prin scrisorî de la obraze vrednice de cinste și axio-tista arêtătoare, că acest tîner nu este nădejde a se mai îndreptă, nici a mai fi în-sojit cu soție, care aceste scrisorî și de unii din noi s'au citit, cum și chiar de cătră înălțimea Ta s'au vêdut și osebit de acéstă este și obștêscă sciință, că îndată după însurătorea lui Mateiū, peste două luni au început scuipirea sângelui și durerea peptului; firesce fiind știut, că tot-deauna lipirea de muere a unui om ce are într'însul încuibată bôla officei, este peste puțină a nu scôte patima acéstă la ve-dere, de care patimă l-a și căutat pe Mateiū cei de aici doctorî ai politieî și cu consult, prin găsirea cu cale și a dumné-lui Banului, s'a hotărît a se trâmite la Italia, ca să se caute acolo, precum acéstă și doctorii politieî de aici o mărturisesc în scris prin alăturatul engrafon, sub iscăliturile d-lor, din care se dovedesce și încuibarea acesteî lipiciose patimî la familia acéstă, din paradigmata ce aduc pentru morțile mumei, a fraților și a surorilor lui Mateiū, cum și netăgăduirea i pornirea spre mai rău pentru starea sănătății lui Mateiū, când va mai fi lipit cu soția sa; pentru care acéstă cercetând noi și pravila bisericêscă, ca să vedem ce povățuire și poruncă dă, găsim la capul 234 list 216, pentru patima epilepsiei chiar așa scriind: de va fi avut patima mai nainte de cununie și se va mărturisî de mărturiî credinciose, atunci degrabă se des-parte făr' de nici o îndoire, iar de va fi venit acea patimă după cununie, atunci nu se desparte nunta în totă viața lor; acest cap de pravilă măcar că este pentru altă pa-timă, adevă a epilepsiei, dar judecata socotesce că, de vreme ce pentru epilepsie, care este patimă ce nu se dă de la unul la altul, hotărăsece a se despărți nunta, cu cât mai vîrtos pentru acéstă a officei, care cu cât mai mult va sta însoțirea nuntei, cu atîta mai vîrtos este primejdie de viață, nu numai celui ce o are, ci și soției sale și altora ce vor fi pe lângă dînșii, și măcar că din tacirul dohtorilor se arată, că patima lui Mateiū s'a ivit după însoțirea nuntei, când și însuși dumné-lor l-au cîntat de acéstă bôlă, dar se pôte spotî, și cunoscut este că mai dinainte a fost

(1) Cele legiuite a națiunii și drepturile politice.

încuibată la dînsul, când și maică-sa și doi frați și o soră au fost murit mai nainte tot de această bôlă, și fiind tăinuită la dînsul patima, însoțirea nunții a scos-o la ivelă, căci nu este de creșut că după nuntă să se fi lipit de dînsul, fiind-că soția sa a fost sănătoasă, precum se află și acum; al doilea pentru neîngrijirea lui Matei, cu care s'a purtat cătră soția sa aprôpe de t:ei ani până acum, dicem că nu la puțină învinovățire s'a adus pe sineși și cu acesta, năpustindu-și soția, fără a îngriji cătuși de puțin într'această diastimă de vreme, nici măcar pentru cele de trebuința traiului vieții, având și bani naht ai zestrîi în mînile dumné-lui, iar de rămâne să dică, că moșia și via dumné-ei de zestre este aici în țără, și că rodul lucrurilor de zestre fiind al bărbatului venitul moșiei și al viei l-a luat dumné-ei într'acești ani, nici cu acesta întru nimic nu se pôte îndreptă, pentru că venitul acestei moșii nu cuprinde pe an mai mult ca la taleri 2.500, iar via este sciut că apururea se supune la întimplarea timpului, precum s'a și vëdut, că într'acești doi ani trecuți viile de obște au pricinuit pagubă iar nu folos, iar cu suma ce a putut prinde pe venitul moșiei este cunoscut, că se discolifsesce a puté să trăescă una din cele mai de jos stare, cu cât mai virtos soția dumné-lui, care fiind de ném slăvit urméză a-și avé cele pentru trebuința vieții potrivite cu starea haractirului și a némului său. Decî precum și mai sus am đis, atât pentru patima lipicioseî bôle a lui Matei și cea fără rînduélă și desfrînată politevmă a sa, cât și pentru nemărginita adiaforie și de tot fără durere de îngrijirea sa pentru cele de trebuința traiului vieții soției sale aprôpe de trei ani până acum, cu acestea însuși a dat pricină soției sale a puté să céră cu drept cuvînt despărțirea sa, a căreia cerere, fiind-că de biserică este primită, se cuvine a fi și ascultată, și a i se da bisericésca diazighion pentru deslegarea cununii și a despărțirii sale de cătră numitul soțul său, căreia iarăși după pravili i se dă dreptate a i se împlini atât tôte câte îi vor fi lipsind din fôea de zestre i exoprică ce va fi avënd, cât și teoritică și a câștigă și darurile dinaintea nunții, de vreme ce despărțirea se face din pricina vinovăției soțului dumné-ei, iar nu din pricină de vre-o vinovăție a domnii-sale; iar cea desăvîrșită hotărîre pentru tôte rămâne la Măria Ta.—1815 Maiu 17.

Al Ungrovlahiei Nictarie, Iosif Argeș, Constandie Buzău, Nestor Clucer, Constandin Predescu Clucer.

S'a șters din condică, căci cea adevărată anaforă a spart-o Măria Sa Vodă, adecă Vodă, se vede că n'a încuviințat divorțul pe motivele mai sus aduse.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscope.

Pe această alăturată anaforă a dumné-lor veliților boeri nerēmăind Stolnicul Antonie, orînduitul zapciu dumné-lui Vel Hatman al Divanului l-a înfățîșat la Divan înaintea Domniei-Mele cu Costache Mavrocordat, dicënd jăluitorul Stolnic, că dumné-lor veliții boeri, făr' de a cercetă pricina pe larg, ci numai după mărturiile unora din rudele pîritului ot Tarigrad și a altor ómeni de acolo, carî nu au nici o sciință de curgerea aceștii pricinî, îl îndatoréză să plătescă ceea-ce nu este dator, fiind însuși pîritul stricătorul logodnei, și osebit că nici au dat fii-sêi tôte lucrurile ce sunt arătate în anaforă, ci prea puține dintr'insele, și pe acelea le vede încărcate la preț, și mai virtos că starea lui, precum este sciută la toți, n'a fost vrednică de a da, necum acest fel de daruri preouin arată, ci nici măcar de taleri 3.000, pentru că și de cheltuélă cea din tôte dîilele eră lipsit, și el cu dintr'al său l-a ținut de cheltuélă, care o și ceru acum jăluitorul a i se plăti de pîritul și a fi apêrat de

cererile sale, fiind-că până a nu logodî pe fie-sa după pîrîtul, i-a dat fôe de zestre sub iscălitura sa, și pentru căci nu aveă mijloc de a-i răspunde în urma logodnei suma banilor celor făgăduiți prin fôe, ca să se cunune cu fie-sa, i-a ȑis să-l sigurfîsască cu un loc al său puindu-i emanet, până când îi va plăti banii, numai să se săvîrșască cununile, și neprimind Mavrocordat locul drept sigurită, în cele după urmă însă pîrîtul a dat fôea la Beizade Panaiotache Moruz de i-a dat-o Stolnicului înapoi spre desfacerea logodnei, și de atunci s'a știut desfăcut; iar pîrîtul în potrivă răspunse, că fôea de zestre iscălită nu a prînit, ci numai o însemnare care o are și acum și ne-a și arăt-o în Divan și că el nu a dat nici o fôe reșosatului Beizade Panaiotache; după a căruia tăgăduire am întreat pe Stolnicul, de are vre-o dovadă la această a sa arătare, de vreme ce Beizade Panaiotache se află mort, și răspunse că altă dovadă nu are decît pe Logofătul Ștefanache ot Țarigrad, carele ar fi știind curgerea acestii pricinii, că așa s'a întîplat; la care această se mulțami pîrîtul Mavrocordat, că de va aduce acest fel de mărturie de la Logofătul Ștefanache, să rămăe lipsit de cererile sale, fără numai ceru ca mai întăiu să deă zapis Stolnicul cu legătură, că de va veni de la numitul boer în potrivă mărturie, să plătescă și totă cheltuēla ce va face până atunci zăbovind-se aici; căruia i s'a ȑis că, de va veni de la Logofătul Ștefanache în mărturie în potriva Stolnicului și făr' de a da Stolnicul acest fel de zapis, il vom îndatoră Domnia-Mea de-i va plăti și cheltuēla ce va face până atunci; și așa rămăind ca să scriem Domnia-Mea la Țarigrad, spre a ni se trāmite de la Logofătul Ștefanache mărturie asupra pricinii, ne-a dat jalbă în urmă pîrîtul Mavrocordat, ȑicēnd, că de nu va fi dat Stolnicul zapis pentru cheltuēlă, precum a cerut (fiind-că nu se află în Țarigrad Logofătul Ștefanache) și urmēză a se zăbovi trāmiterea mărturiei sale și, până va veni acea mărturie, urmēză a cheltui și ceea-ce va luā de la Stolnicul, cere și se mulțumesc, ca amîndoi să încredințeze cererile lor în parte prin blestem, și pentru cāt va încredințā fieș-care, dānd și luānd unul de la altul ale sale, să rămăe cu totul desfăcuți și izbrāniți; a căruia cerere de a încredințā adecă și el cererile sale prin blestem nu fu prînită Domniei-Mele, fiind-ne știut pîrîtul Mavrocordat, încă de cānd ne aflam Domnia-Mea la Țarigrad, că s'a dovedit în faptă de plastografie, cānd trāgeā la judecată pe unchiū-sēu banul Nicolae Mavrocordat, cu un zapis al reșosatului unchiū-sēu arhiereul Halchidonis, care s'a dovedit de plasto, și de aceea ca unui plastograf, după pravilă, necuviindu-i-se a i se da blestem, hotărîm ca Stolnicul să încredințeze prin blestem, atāt suma cheltuelii ce ȑice că a făcut cu pîrîtul, cum și lucrurile ce s'aū primit de la pîrîtul la logodna fiicei sale, și după încredințarea ce va face, ceea-ce se va alege că are a luā fieș-care, poruncim, zapciule ce ești orînduit, să urmeză a face împlinire de la unul altuia și într'acest chip să rămăe izbrāniți unul de cātră altul. — 1815 Iunie 23.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. LXXXV, pag. 240.

Prea Înălțate Dōmne,

După luminată porunca Măriei-Tale, dunnē-lui Vel Hatman al Divanului, încă de la două ale trecutului Aprilie, a fost înfățișat înaintea nōstră pe dunnē-lui Constantin Mavrocordat cu dunnē-lui Stolnicul Antoni, asupra căruia face pîră Mavrocordat, cum că în let 1820 August 10, logodindu-se cu Ecaterina fiica Stolnicului, a dat logodnicei,

atât la logodnă, cât și în urmă, lucruri de taleri 14,449, ce pe anunie se însemneză mai jos, și că în urmă vedând că pârîtul nu se ține de cuvînt, ca să-i facă teslim zestrea ce a făgăduit prin însemnare de fôe, a pus în multe rînduri obraze mijlocitorî, de au ȕis Stolniculuî, ca orî să-i deă zestrea cea făgăduită și să se cunune cu fiică-sa, sau să-i întorcă înapoi lucrurile ce le dedese logodnicei și să se desfacă, și Stolnicul nici una nici alta urmînd, și pe jăluitor silindu-l trebuința a se duce în Țarigrad, la altă parte, pentru interesul său, a lăsat vechil pe cumnată-său Luminăția sa Beizade Mihalache, ca să cêră de la Stolnicul lucrurile sale, și nici cu vechilul n'a vrut să se desfacă și să se deslege logodna, ci după încheerea păcii a trecutei rêsmerițe, viind Stolnicul aici în țêră și-a măritat pe fie-sa după altul, cerênd jăluitorul să-și afle de la Măria-Ta îndestularea dreptății, spre a se îndatoră Stolnicul ca sa-i plătescă tôte lucrurile ce s'au dat fii-săi la logodnă și în urmă, pentru care ne-a arêtat jăluitorul și însemnarea foiei de zestre, ce ȕice că i-a dat Stolnicul, cînd s'a așezat ca să ieă pe fie-sa în căsătorie; iar Stolnicul în potrivă a rêspons, că adevêrat se făcuse acest așezămînt de logodnă, și dedese jăluitoruluî și fôe de zestre, însă iscălită de dumnê-luî, dar în urmă, cu primirea amîndurora pârților, s'a stricat logodna înaintea rêposatuluî Luminăției sale Beizade Panaiotache Moruz, și pentru că făcuse Stolnicul cheltuêlă cu multe mese ce a dat jăluitoruluî i alte lucruri ce i-a dat taleri 3.196, de aceea a rêmas a nu cere nici jăluitorul lucrurile ce a dat logodnicei; în urma cêreia desfaceri, ȕicea Stolnicul, că a mai șeȕut jăluitorul în Țarigrad șêpte-opt lunî, și nici un davagilic n'a făcut și că însemnarea acêsta ce arată jăluitorul nu este fôe de zestre, căci fôea cea adevêrată și iscălită de dumnê-luî i-a dat-o jăluitorul înapoi, arêtând și Stolnicul fôe de acele cheltueli ce a făcut cu mesele jăluitoruluî, și cu alte condee ce i-a dat, tîind peste tot taleri 3.196, de care ȕicênd Stolnicul că, pentru stricarea logodnei și desfacerea ce s'a făcut înaintea rêposatuluî Beizade Panaiotache, scie și dumnê-luî Logofêtul Ștefanache Mavrogheni, i s'a fost ȕis de cêtră noi, ca în soroc de ȕile 40 să aducă mărturie în scris de la Logofêtul Ștefanache, și a rêspons, că nu pôte să se lege cu soroc, căci orî va fi lipsind Ștefanache din Țarigrad, sau va fi murit; a ȕis dar jăluitorul, că de vreme ce Stolnicul nu pôte să dovedescă cele ce ȕice, va aduce dumnê-luî mărturie în scris de la obrazele ot Arnăutchioiû, ce sciû cum că pînă cînd a plecat dumnê-luî din Țarigrad logodna nu eră stricată și anume de la Logofêtul de la Sotirache Cheres-tegiû și de la Hristache ginerile Miciculuî; iar jăluitorul a ȕis, că va aduce și de la aceia și de la alți sâteni; acum înfățișându-se de iznôvă înaintea nôstră ne arată jăluitorul mărturie în scris, de la douê ale acêstei lunî Maiû, iscălită de șêpte martori, anume Toma Slugerul, i Vasile Aga zaraf, i Dimitrie paharnicul Apric, i Gheorghe portarul i Iordache zaraful, i Manole Costaridino, i Petre Gheorghiu Chehaia, prin care mărturisesc, că în multe rînduri a vrut jăluitorul să strice logodna, din pricină căci se vede că Stolnicul Antonie nu aveă putere să-i deă cele ce-i făgăduise în fôea de zestre, și Stolnicul nu vrea să strice logodna, ȕicênd să se cunune și pe urină, cînd va putê, îi va da cele făgăduite, iar jăluitorul neprimind-o acêsta, a rêmas logodna nedeslegată, cînd a plecat jăluitorul din Țarigrad, după cum nedeslegată este și pînă acum în ȕiua de astăȕi; așă arată numiții martori în frica luî Dumnedeu, ca unii ce ȕic că au sciința acêstii pricinî; ne mai arêtă jăluitorul o scrisore de la ȕi întăiû a acêstii lunî Maiû, cê-i scrie dumnê-luî biv Vel Banul Grigorie Mavrocordat, unchiu-său, cum că îi trâmite mai sus numita mărturie a sâtenilor, afara numai din Sotirache Cheres-tegiul, ce eră dus de cîte-vă ȕile la cevticlicu-său și de Hristache,

ginerele Micicului, ce a murit de este un an și, cum de nu ne vom încrede noi la mărturia sătenilor, ne va arătă și această scrisoare a dumné-lui, spre mai bună îndestulare, că nu se stricase logodna jăluitarului cu fiica Stolnicului Antonie, în vreme ce însuși dumné-lui de multe ori a înștiințat pe dumné-lui Stolnicul, să dea jăluitarului cele ce dedese fiicei și să se deslege logodna, de vreme ce Stolnicul nu are putere a da cele făgăduite, și n'a vrut să se înduplece la cvintele dumné-lui, ci tot-deauna îi răspunde, ca să se cunune și pe urmă îi va da cele făgăduite; tot într'această scrisoare scrie și dumné-lui Banul Nicolae Mavrocordat, iar unchiu al jăluitarului, cum că asemenea mărturie dă și dumné-lui, ca și dumné-lui Banul Gheorghe, că la vremea lipsirii jăluitarului din Țarigrad eră logodna nestricată cu vitrega fiica Stolnicului Antonie; ne mai arătă jăluitarul și vechiletul ce ȋice că a lăsat Luminăției sale Beizade Mihalache cumnată-său, la plecarea sa din Țarigrad, atât pentru datoria sa după deosebit catastih cât și la pricina logodnei, în care vechilet este iscălit martor și Sotirache Chiristi-giul. Deci la cuvîntul ce a ȋis Stolnicul Andonie, cum că s'ar fi desfăcut cu jăluitarul, pentru pricina acești logodne, cerëndu-i indecata să aducă mărturie în scris în soroc cuviincios de ȋile 40, după depărtarea locului, și dumné-lui dănd răspuns, că cu soroc nu pôte să se lege, ci se mulțămesc să aducă jăluitarul mărturie în scris de la obrazele ce sciū că nn s'a desfăcut, și acm aducënd mărturia ce se arată mai sus, în vechiletul în care este iscălit martor și Sotirache Cherestegiu, pe a căruia mărturie a ȋis Stolnicul, că se mulțumesc, și dovedindu-se dintr'aceia mărturie, că la plecarea jăluitarului din Țarigrad logodna era nestricată și că însuși Stolnicul a fost pricina, de nn s'a însoțit jăluitarul cu fie-sa, nevrënd să-i dea zestrea cea făgăduită prin fôe, și iarăși Stolnicul fiind pricina stricării logodnei, ca nnul ce și-a căsătorit pe fie-sa după altul, după pravilă se cuvine să întorcă jăluitarului tôte lucrurile ce a dat fie-sei, atât la logodnă, cât și în nrmă, din care lucruri, pentru cele tăgăduite de Stolnicul să primescă numitul Stolnic jurămînt, că nu le-a dat jăluitarul, și jurând să aibă pace, iar nejurând să i le răspundă și pe acelea împreună cu cele netăgăduite, iar inel de logodnă i alte lucruri și cheltueli, ce ȋice Stolnicul că a făcut, să le pérđă, neavënd cuvînt să le ceră înapoi ca unnl ce însuși a stricat logodna și și-a căsătorit pe fii-sa după altul, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.—1815 Maiu 26.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Mann Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofet, Fotache Știrbei Vel Logofet.

Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincă, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu prețul ce arată Mavrocordat.

Taleri

2.470 inel de logodnă.

600 nn zapis al părintelui Varnis avlicesc cu dobîndă.

860 o jumătate lună diamant.

420 o lădiță de Saxonia.

42 nn left de nrmuz.

40 cincii perechi strnmfi, trei de mătase și două de tiriplic.

180 zaharică i cofetnri și alte măruntae la logodnă.

4.612

Lucrurile ce dăce Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le tăgăduiesce.

Taleri

800 în iarți de beșlii.
 640 un inel la sêrbătorea sa.
 106 un funștanlic de fludă coți 13.
 270 doi și jumătate pichet.
 395 4 mutcaluri mărgăritar.
 850 un șal beldar cu vergi roșii și albe
 52 cămașe de triheă.
 560 un cêsornic de aur cu smalt.
 90 15 coți geamfeiu.
 480 o ferigă neftie.
 110 4 testemeluri calemcherii.
 670 o bohceă șal.
 640 un ac de argint cu diamant.
 552 o lădiță de bagă cu oglindă.
 150 fôrfece și acar de argint poleit.
 220 o pereche galinți argint și mărgăritar
 232 un ceas de argint poleit.
 1.125 o scurteică de samur de șal stacojiu.
 690 o pereche cercei de smaragd.
 9.837

Adunare.

Taleri

4.612 condeile cele netăgăduite de Stolnic.
 9.837 condeile cele tăgăduite.
 14 449

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Citindu-se înaintea Domniei-Mele această anaforă a Preaosfinției sale părintelui Mitropolitul, am cerut de la Preaosfinția sa, prin osebită buiurdizma ce am dat la jalba jăluitoarei Elenei, ca să ne deă plișforie pentru această cununie, de este din cele ce sunt poprite de pravilă, dar săvîrșindu-se, nu se strică, ci numai se canonisește, sau din cele ce și poprite sunt și săvîrșindu-se se strică? și ne-a făcut arătare prin osebită anaforă, de la 12 ale aceștii luni, că și după împărătescile pravili și după exavivlos a Arminopului, această cununie este din cele ce, poprită fiind de pravili și săvîrșindu-se, se strică; după care acesta a Preaosfinției sale arătare, rămâne a se urmă bisericesca hotărîre, ce ni se arată că s'a dat pentru stricarea și despărțirea aceștii cununii, iar pentru pricina bătaei și celor-l-alte pagube ce a arătat jăluitoarea că a cercat, poruncim, zapciule ce ești orînduit, vătășe de Vistierie, să arăți jăluitoarei de a face osebită jalbă cătră Domnia-Mea, și vom da cuviincioșă poruncă.—1816 Martie 12.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dōmne,

Acēstă pricină, pe cât a fost de trebuință a se cercetă bisericesce, s'a și cercetat, dându-se sfîrșit de fratele Țpiscopul Buzēului, ca unii ce s'aū aflat a fi de eparhia frăției-sale, adecă ca prea o cununie ce s'a fost făcut înșelând biserica, fiind rude de departe, i s'a și făcut despărțire, supuindu-i sub canonul bisericesc după pravilă, atāt po jăluitoărea i pe pîritul Ianache, cu care s'a fost însoțit, cât și pe acel potropop, ce i-a fost cunumat, lepădându-l din slujba potropopiei l-a poprit și de dar, precum mai pe larg pliroforie se va da Înălțimii Tale dintr'acēstă alăturată anaforă a cliricatului Țpiscopiei Buzēului, cu întărirea frăției-sale, iar pentru pricina bătăiei și celor-l-alte pagube ce țice că a cercat jăluitoărea, ca o pricină politicēscă ce este, se va orinduī în cercetare unde se va găsi cu cale de cătră înaltă înțelepciunea Măriei-Tale.—1816 Fevruarie

Al Măriei-Tale cătră Dumneđeū rugător și smerit păriute sufletesc.

Mitropolit al Ungrovlahiei Nictarie.

Dacă exemplul răū, vițitul, înfloriă chiar în jurul tronului, și la boerime, cum eră să nu se propage în clasele de jos?

Dacă *divorțul* nu mai scandalisă pe nimeni decăt dōră pe consuliū streinī, ce tărie puteaū să aibă simplele *logodne*? De aceste se contractaū adese numai cu gînd de a fi stricate și a da ocațiuni de cerere de despăgubiri. (1)

Logodnele! Ele se făceaū în fața unui preot. Dar în ce stare oribilă eră și însăși biserica? Apoi ascultați ce țice despre ea Wilkinson:

«Sf. Sinod e compus din Metropolit și din Țpiscopī. Acest consiliū este tribunalul cel mai corupt din tōtă țera și actele și decisiunile lui, al căror motiv și scop sunt departe de a avē o tendință morală, se par calculate salt numai pentru a încuragiă depravațiunea și cele-l-alte desordine în societate. (2)»

Și cu tōtă corupțiunea clerului înalt și simonia la basa hirotoniilor, nu erăū în Bucuresci mai puține de 366 biserici și 20 de mōnăstiri. (3)

Un alt mijloc de a protege și ajutoră boerimea il aveă Domnitorul în *Cutia milosteniilor*.

Cutia milosteniilor continuă sub Caragea a avē diverse havaeturi saū iraturī, pe lāngă taxele după caftane. (4)

(1) Veđi actele de sus și D. din aceșai Tom. X. B.

(2) Pag. 62.

(3) Wilkinson, pag. 72.

(4) Caragea îngrijesce de Cutia milosteniei încă din primele țile ale venirii lui a tron. În 7 Ianuarie 1813 ordonă împlinirea sumelor datorite Cutiei din diferite condee. Ioan Moscu este epistatul Țpitropiei Obștirilor. El cere împlinirea de la boerii căftăniți și de la ispravnici și judecători, cum și de la Divanul Craioveșii

Iată principalele iraturi care continuă sub Caragea:

La 28 Iunie 1813 Domnitorul scrie Caimacamului Craiovei, fost mare Postelnic N. Scanavi și Divanului, că încă din Fevruarie, acest an 1813, s'a făcut irat nou la Cutia milosteniei câte 1 pară la leu de la cei ce cumpără imobile în țără cu buna învoire. Pentru ca să se pôtă percepe acest venit, Domnitorul face obligatorie întărirea actului de cumpărare de către Divanuri în Bucuresci și Craiova, și de Ispravnicii prin județe. (1)

Tot în interesul perceprii acestui venit nou, Caragea ordonă Metropolitului și Episcopilor să înștiințeze pe protopopi și preoți, că sunt datorii a raportă la Epitropie pe totă săptămâna despre orî-ce vîndări de imobile (2)

Acastă dare, câte-vă luni după aceea, se ridică la 2 parale la leu la vîndare de lucruri nemîșcătore și țigani prin licitație, plătite de cumpărător. Când vîndarea este de bună-voie, se va percepe câte 1 pară la leu. Rînduitul cu perceperea acestei taxe va pune un anume sigiliu cu marca județului, independent de cercetarea prealabilă a vîndării de către ispravnicat, ca să se vadă de este bună.

Clironomiile ab intestat să se ieă în profitul Cutiei, făcîndu-se din ele și căutarea de suflet a celui mort fără de moștenitori.

Caragea mai obligă pe duhovnici, ca să îndemne pe creștini să lase câte ce-vă la Cutia milosteniei, chiar dacă au moștenitori.

Cutia va percepe câte 2 parale de fie-ce pele de epure exportată.

Câte 15 parale de tot șocul de sticlă importat.

Câte 2 parale de tot cotul de postav lucrat în țără.

De la tôte bîlciurile anuale de județ, să se ieă de fie-ce prăvălie câte 1 pară.

Caragea rînduesce, în Fevruarie 1814, pe fostul mare Paharnic Const. Otteteleșanu, care să incaseze veniturile Cutiei, la Craiova, pentru județele oltene. (3)

Un venit mai important al Cutiei este tot de la slujba Vorniciilor, adevă de la taxele vitelor de pripas. Am arătat aiurea marele abuzuri

---

de la egumenii rînduiți pe la mînaștiri, a taxei legiuite în favoarea Cutiei. De la funcționarii cari primesc lăfă din Visterie, sumele datorite se vor împlini direct din acea lăfă. — Moscu urmărește cu stăruință în 1814 intrarea la Cutie a taxelor de la vîndarea imobilelor, cum și venitul din slujba Vorniciei, acel de la caftanele ispravnicilor, etc.

(1) Anexa de vîdut în aceștiași Tom. X. B mai departe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ce se comiteau cu perceperea acestor taxe, închiidându-se, ca vite de pripas, chiar vite din bătătura casei omului, luate pe furiș de acolo. *Colacul* ca glóbă, ce se luă, de 20 banî pentru bou și vacă, de 40 banî pentru cal și bivol, și de 10 banî de ôe și de capră, este taxa pentru hergheliî întregi rătăcite, iar când e vorba numai de puține vite, atunci taxa eră mai mare și anume de 1½ talerî de cal și banî 20 de bivol, de bou și de vacă și banî 100 de rîmător, banî 50 de ôe și banî 10 de capră, independent de stricăciunile în holde și în vii, pe cari stăpînul vitelor le va plăti după ispășenia la fața locului, făcută de vornicel, împreună cu preotul și fruntașii satului și independent de glóba, obligat să plătescă la vornicel stăpînul vitelor, care a făcut stricăciuni în holde și anume pentru cal, bivol câte 40 banî, pentru vacă și bou câte 20 banî, de ôe și capră câte 10 banî și de rîmător câte 50 de banî.

Cele-l-alte instrucțiuni se pot vedé în actele de la Tom. X. B. al Istoriei nóstre.

O dare atât de odiósă ca aceea a vorniciilor, dacă putea avé vre-o scusă, când eră lăsată în folosul milosteniilor, devine și mai odiósă, când, în loc de a se dá în întreprindere cu licitație onestă, se face un mijloc de chivernisélă pentru protejații domnesci. Așa s'a întîmplat în 1814 Noemvrie:

Pitac cătră Dvornicul Obștirilor, ca să deă Dvorniciile pe acest an talerî 20.000 obrazului ce aduce pitac.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele, dumné-ta Vel Dvornice al Obștirilor, fiind că huzmetul Dvorniciilor din țéră este irat al Cutiei milosteniilor, a căruia-datorie sunt facerile de bine și ajutorurile cătră cei ce aũ trebuință, de aceea poruncim dumi-tale, ca acest huzmet al Dvorniciilor să se deă pe anul viitor cu preț de 20.000 aducătorului acestui Domnesc al Nostru pitac, fiind obraz vrednic de ajutor, căruia să i se deă apoi și Domnescile Nóstre porunci după orînduélă. Tolco pisah gpd. — 1814 Noemvrie 19.

Cod. LXXIV, fila 157.

Din vama tabacului încă se dădeă câte-vă procente în favórea Cutiei milelor. Pentru partea Cutiei se percepea la ocaua de tabac importat parale 26, iar de la cel din țéră câte 8 parale. Acest venit însă abiă se urcă de la 2.000 la 2.500 talerî pe an. (1)

(1) Veđi la anexele din aceșai Tom. X B.

La începutul lui Ianuarie 1815, Marele Vornic al Obștirilor Mihala-che Manu iea compturile Cutiei milosteniei și constată insuficiența venitului, din cauza neincasării și a deficitului. La 23 Ianuarie 1815, Domnitorul însărcinează pe fostul mare Ban Grigore Brâncoveanu și pe marele Vornic de Țera-de-sus Barbu Văcărescu, să facă întocmire nouă a Cutiei, în marginele venitului ei.

Cu aceeași, dată Domnitorul obligă pe marele Căminar să verse la Cutie 3.000 lei pe an, suma hotărâtă din vama tabacului.

Luarea socotelilor Cutiei în 1815 se face de Divan, sub președința Metropolitului. Caragea adaogă la venitul Cutiei 500 de taleri de la ocne, peste alți 500 anteriormente hotărâți. Asemenea de la vămă se mai adaogă 300 taleri, peste o sumă identică din vechi stabilită. Domnitorul obligă și Visteria să plătească sumele întârziate, câte 500 taleri pe lună; el regulază din nou taxa de la peile de epure; asemenea ha-vaetul de la ocă de cêră, de la cotul de postav de țêră, de la stocul de sticlă, venit care se percepe prin biuroul vămilor și prin *meemurii* Epitropiei Obștirilor.

Incasările de la caftanuri merg foarte anevoe și în anii următori 1816 și 1817.

În Februarie 1817, constatându-se din nou deficit la Cutia Obștirilor se dispune revenirea la vechi taxe și iraturi și încă și aceste cu ôre-cară adăogiri. Se mai crează și venituri nouă, cară tôte aceste se pot vedé în următorul act:

Intărire la anaforaua veliților boeri pentru veniturile Cutiei Obștirilor.

Îw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne chibzuirea ce fac dumné-lor orînduiții boeri printr'acéstă ana-foră, întru tôte o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se facă urmare, trecêndu-se aceste iraturi și la condica Epitropiei Obștirilor, ca să fie sciut și să se și pue în lucrare de acum înainte, bez condeiul, câte taleri doi de la fieș-care carte de vătășie de țiganî domnesci, care acest irat poruncim, ca de la anul viitor, cu let 1818, să se începă a se pune în lucrare și condeiul capanliilor să se ieă numai de la cei pămîntenî capanlii, iar nu și de la Turci. — 1817 Februarie 16.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómne,

După lăminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat, că cercetându-se de cătră Măria-Ta veniturile Cutiei obștirilor, s'aū vêđut că nu sunt destoinice a întîmpină cheltuelile ce aū, ci să chibzuim ce alte venituri se cuvine a se adăogă ca să fie de ajuns? am făcut chibzuire și se găsi cu cale, că unele venituri ce din vechime aū fost orînduite Cutiilor și nu s'aū urmat, să se pue acum în lucrare cu

ôreși-ce adaos și să se mai adaoge și altele nouă venituri, după cum se însemnăză mai jos, iar hotărîrea rămâne la Măria-Ta.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Vornic.

Cod. LXXV, pag. 185.

Veniturile vechi ale Cutiei

Cât eră rînduit tal. parale	Cât sã dea acum tal. parale	
— 1	— 2	Cotul de postav de țără, sã le dea vîndătorul.
— 1	— 2	Pelea de epure, sã le dea vîndătorul.
— 5	— 15	Șocul de sticle ce vin de prin țări streine, sã dea neguțătorii ce aduce sticlele.
— 1	— 3	Ocaua de cêrã ce ese din țără, sã le dea cel ce scôte cêra.
300 —	600 —	Toți neguțătorii capanlîi.

Veniturile nouă ce se chibzuiră acum.

5 —	Sã dea fieș-care rôtă de borangic, sã-i dea stăpînul roșei.
— 1	La leu, sã dea cei ce cumpără acareturi nemîșcătore cu riza-pazar.
5 —	Căpitănia de frunte spătărăscă de afară, sã dea căpitanul cînd se rînduesce, după cum dau și polcovnicii.
2 20	Căpităniile de afară de a 2-a mână, asemenea.
2 —	De tótă cartea de vâtaf de țigani domnesci.
5 —	Sã dea pe an fieș-care preot din tótă țera, cãți se vor găsi la catagrafia dumné-lor ispravnicilor, afară din cei scutiți de pe la mănăstiri și de pe la boeri și afară din cei ertați și neputincioși.

La începutul anului 1818, după luarea socotelilor Cutiei, se întocmesc din nou listele milelor, cari se ridică pe lună la 7.403 taleri. Administratorul Cutiei, Moscu, amintesc mereu prin raporturile sale către Domnitor, că nu mai are de unde să plătescă adăogiri de mile, căci Cutia iarăși este în deficit. «După cercetarea socotelilor ce am făcut, ȕicea Moscu în 1813, trec mai mult cheltuelile peste iraturi, din multă adăogire ce s'a făcut la lefi, cum și alte cheltueli, de care după datorie fac acéstă plecată anaforă, că nu mai rămâne loc a se adăoga alți lefași». Asemenea declarațiuni categorice nu împedecă pe Domnitor să scrie din nou lui Ioan Moscu că, deși Cutia nu are stare de a mai adăoga lefi, «să economisesci de a se face vr'o mîngăere» nou-lui recomandat. (1)

(1) Se pot află în întregime actele relative la Cutia milelor în anexele acestui Tom. X. B.

La 28 Martie 1815 se întocmesce budgetul de venituri și cheltueli al Cutiei milosteniilor, pe care-l dăm în notă la acest loc sub litera t. t. (1)

(1) După luminată poruncă adunându-ne la un loc și privind la iraturile Cutiei milosteniei, cele ce se pot împlini prin ajutorul Înălțimii Tale, cu chibzuire am și alcătuit lefile săracilor i dohtorilor și ale Epitropiei, precum într'acest catastih se cuprinde, câte cât este a se plăti fieș-căruia pe totă luna, însă taleri 3.198 pentru lefile săracilor și taleri 1.200 pentru dohtorii și gearahii politiei și taleri 1.670 pentru tahma Vorniciei Obștirilor, care catastih, iscălindu-se de noi, se va întări și cu luminată pecetea Măriei-Tale, ca după acelea să urmeze și Vornicia întocmai.—1815 Ianuarie 1.

Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Mihalache Manu Vel Vornic.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intru toate cele-lalte primită fiindu-ne anaforaua acésta a dumné-lor orînduiților boeri, o întărim Domnia-Mea și hotărîm, ca întocmai să se urmeze, după care și poruncim dumi-tale Vel Logofete de Tēră-de-sus, să îngrijească a se împlini atât rămășițurile Cutiei după la cei ce sunt datorî, cât și acei taleri 3.360 de la sf. Mitropolie din sfertul sf. Dimitrie al anului trecut prin orînduit zapciū céuș de aprođi, cum și dumi-tale Vel Vistiēre, poruncim să se plătescă la Cutia milosteniilor acei câte taleri 500 pe lună până la sfîrșitul trecutului Martie și până a se face împlinire rămășițurilor, ca să nu rămăie săracii lefași lipsiți de acésta mângăere a lefilor, mai virtos acum că sosesc aceste ȝile ale Sfintei Învieri; poruncim dumi-tale Vel Vornice al Obștirilor, ca pe lângă taleri 3.360 ce au a se răspunde acum de la sf. Mitropolie, să se împrumute Vornicia și cu taleri 10.000, spre împlinirea și răspunderea lefilor până la sfîrșitul trecutului Martie, precum și dohtorilor și gearahilor să li se facă cunoscută datoria ce au de acum înainte de a merge fără de plată la ori-ce bolnav sărac de aici din politie, la care să aibă Vornicia căduța privighere, ca pentru cel neurmător să facă Domniei-Mele arătare, spre a se lipsi de léfa sa acel dohtor sau gearah, iar acele patru condee din iraturile ce se pomenesc în mai jos arătutul al 5-lea pont, are a rămăne tot la aceeași orînduélă ce au fost până acum, precum și pentru iratul de la Căminărie al Cutiei are a se face urmare întocmai după hotărîrea și porunca Domniei-Mele, ce s'a dat la anaforaua dumné-lor de la cinci ale acești luni. — 1815 Aprilie 7

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, pag. 96.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă adunându-ne la un loc, mai întâiū am cercetat iraturile Cutiei milosteniei câte sunt bune și se pot strînge, după care sumă am întocmit rumaī pe acest an și catastih de darea lefilor săracilor cu dohtorii i logofeții Vorniciei Obștirilor, adunându-se în sumă de taleri 6.068 a se plăti pe totă luna, iar la anul se va așterne iarăși de isnóvă catastih prin orînduiții de către Măria-Ta boeri, punend o dréptă analoghie după suma iraturilor ce se vor agonisi, dar și prin luminată poruncă să se pue în lucrare cele de mai jos arătate, pentru ca să se pótă păzi darea lefilor pe totă luna nestrămutat, însă:

1). Afară din întocmirea catastihului ce acum s'a chibzuit, cu nici un chip să nu se mai orînduască alți lefași, sau vre-un prostichiū cui-vași până la împlinirea anului.

De la Cutie se dau pensiuni diverse. Aşa sunt şi pensiunile pentru

2). Tote rămăşiţurile ce sunt rînduite a se împlini prin căuş de aprodi, cum şi acei po taleri 500 pe lună de la Visterie, atât cât va fi rămăşiţă, cât şi în urmarea de acum înainte, să binevoesci Măria-Ta a porunci straşnic, ca să se plătescă negreşit la Cutia milosteniei.

3). Doftorii i gerahii ce s'au aşezat cu lăfă de la Epitropie să se îndatoreze toţi a merge fără pregetare la orî-ce bolnavi săraci de aici din politie, fără cea mai puţină plată, priveghiînd Epitropia şi îndemnîndu-i cu urmarea datoriei lor, iar când nu vor alerga la săraci, atunci să se arăte la stăpînire nesupunerea lor, ca să se învinovăţescă.

4). Tote iraturile Cutiei milosteniei, câte se cuvin a se vinde pe fieş-care an, să nu fie volnică Cutia sau orî-cine a le vinde de sineşi, ci să se strige la cochivechi în Divan, şi cine va da mai mult, acela să le ia pentru mai mult folos al săracilor.

5). Pentru acei câte şese bani de pelea de epure ce ese din ţeră i şese bani coţul de *postav ce se lucrăză aici în ţeră* şi s'a hotărît a se împlini de la vîndători prin meemurii Epitropiei i po câte 9 bani de oca de cêră ce ese din ţeră şi 45 bani de tot şocul de sticle ce vine din ţeră streină şi s'au dat în credinţă asupra vameşilor să le strîngă, aceste patru condee nu se pot împlini într'alt chip nici prin vameşi, nici prin meemurii Epitropiei şi nici că se va pute pune în lucrare cu alt mijloc decât să binevoesci Înălţimea Ta a se adăoga la ponturi şi contractul vămilor de la anul viitor înainte, cu adăogire de preţ la strigare şi se va lua pe sêma Cămării şi cât preţ se va socoti de către Înălţimea Ta că pôte să prinďă aceste patru condee într'un an, şi să se orînduescă a se da de la gazdia vămilor pe fieş-care lună şi cu rēvaşul Epitropiei să se scaďă din căştiurile Cămării Domnesci.

6). De acum înainte să nu se mai împertescă lefi săracilor prin orî-ce alte deosebite mîni, nici de către Sf. Mitropolie, precum obiceiuiă de opriă din banii sfer-tului şi împărţiă la osebiţi lefaşi, nici de către mumbaşirii ce se orînduesc cu împlinirea iraturilor să nu se împrăstie de către nimeni banii, ci totă suma iraturilor să se adune la Epitropie şi chiar de la Epitropie să se împertescă în lefi, după îndreptarea catastihului ce s'a făcut, iar taleri 3.360 ce a poprit Sf. Mitropolie din sfertul Sf. Dimitrie ot let 1814, cu pricinuire ca să-i împertescă pe anul viitor la vre-o câţi-vă lefaşi, cu luminată poruncă să se împlinescă suma acêsta la Epitropie, căci unii dintr'acei lefaşi cât s'au cuvenit s'au aşternut în catastihul Epitropiei şi de la Epitropie este ca să-şi cêră şi lēfa lor.

7). Iraturile Epitropiei ce prin alegere cu întărire gospod, precum a rămas lămurită, cu nici un chip de pricinuire să nu se mai imputineze, precum s'a scăđut în anul trecut, ci să fie temeinice ca să se pôtă întîmpină darea lefilor după catastih, mai virtos încă din cât se va pute să se mai adaoge şi alte iraturi din ceea-ce se va socoti nevătămătore.

8). Pentru acei câte taleri 250 pe lună ce prin luminată poruncă încă de la trecutul Septemvrie este să-i răspundă la Epitropie dumné-lui Vel Căminarul din iratul Căminăriei, drept vama tabacului ce a fost irat al milosteniei şi drept toate prisôsele ce i s'au mai adăogat, cu straşnică luminată poruncă, să se îndatoreze ca să-i răspundă la Epitropie, atât rămăşiţa de la Septemvrie până acum, cât şi de acum înainte pe anul curgător.

9). Cu toate că doftorul Stavache Moscu s'a aşezat po câte taleri 150 pe lună,

serviciu aduse țerii. Intre aceste menționăm ale câtor-vă doctori sau văduvelor lor. Se mai dau și la cocône văduve, de multe ori la cele

dar din suma acesta ce i se făcea pe un an, dintr'înșii 1.400 este a-i fi drept despăgubire ce are să-i ieă rămășiță de lăfă pe anul trecut pe șapte luni, iar taleri 2.400 sunt a se da lui Ion Mesiț, drept ôreși-care mângâere și despăgubire din ceea-ce are să ieă lăfă din anul trecut, și cu chipul acesta să se urmeze lefile doftorilor până la încheierea anului; după acestea arătăm Înălțimii Tale, că ne-ajungându-se, iraturile, s'aû scos din catastih și unele cocône ce aveau lăfă de la Cutia milosteniei pentru care rămâne la Înălțimea Ta, ca să se hotărască de unde să li se deă ceea-ce se va socoti spre mângâerea stării dumné-lor, căci noi mijloc nu am avut a le lăsa numai cu numele scris în catastih fără a avé Epitropia mijloc de unde să le răspundă lefile; asemenea ȕicem, că de nu se va pune în lucrare urmarea ponturilor ce arătăm cu a se înlesni de către Înălțimea Ta cu ori-ce mijlôce împlinirea rămășițelor de la Visterie i de la cei-ce sunt arętați, atunci sau rămâne catastihul lefilor jos, ori va avé Epitropia slobođenie de a se împrumutâ cu sumă de bani în dobîndă până la taleri 10.000 pentru răspunderea lefilor acum, măcar pe trei luni de ȕile până la sfîrșitul lui Martie, ca să aibă sârăcii mângâere la Sfintele Pasci, și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale.

Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Dvornic.—
1815 Martie 28.

Pe lună po
taleri.

Doctorii politiei i gearahi.

200 Costandinache Caracaș.

200 Silivestru.

200 Constantin Darvari.

150 Stavrache Moscu.

150 Constantin Filitis.

100 Ioan Pascal.

100 Ioan Mesiț.

100 Viler } gearahi ai politiei.

1.200.

Lăfa dumné-lui Vel Vornicului cu II epitropi, împreună cu logofetii Epitropiei.

100 Dumné-lui Vel Vornicul al obștirilor.

40 Costache Rasti biv III Vistier.

40 Zamfirache III postelnic.

40 Luca Logofetul.

1.120

40 Gheorghe Logofet.

40 Ianache Logofet.

40 Ioniță Căpitanul.

40 Costache Polcovnicul.

40 Gheorghe Polcovnicul.

130 Sameșul Epitropiei.

100 Condicarul Epitropiei.

40 Cheltuella zărăfiei.

1.670.

V. A. Urechidă.—Tom. X. Partea B. Istoria Românilor.

18

tinere și frumoase, după stăruința lui Beizadea Costache: desfrinare cu economia propriilor bani. În 1815 Aprilie 5 este un nou buget al milelor și pensiunilor în cuprinderea ce se vede în notă. (1)

(1) *În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei-Mele această cumpănire și întocmire a lefilor ce s'au făcut de către dumné-lor orînduiții boeri printr'acest catastih (în care se adună lăfă pe totă luna taleri 3.198 a sārăcilor lefași, taleri 1 200 a dohtorilor și a giarahilor și taleri 1670 a tagmei Vorniceii obștirilor), o întărim Domnia-Mea și poruncim dunitale Vel Vornice al Obștirilor. ca întocmai să urmeză darea acestor lefi de la ȳintăiū a trecutului Ianuarie până la sfîrșitul acestui următor an. — 1825 Aprilie 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXXIV, fila 88.

Indreptarea lefilor Cutiei milosteniei.

Pe lună po
taleri.

- 30 Măriora sîn Maria Botezata ot sf. Sava.
- 15 Maria lui Ianache Postelnicelul ot Udricani.
- 50 Măriora lui Ciuchii.
- 50 Ilinca Stolnicésa sîn Clucerul Spiridonache.
- 100 Hătmănésa Cozonica.
- 40 Elena și Marghióla condicărésa.
- 20 Nicolae Logofetul.
- 15 Maria III Logofetésa.
- 40 Pitárésa Bălașa Scăsăgióia.
- 20 Chiriachî vėdnuva lui Hagi Gheorghie vnuc Lofciu ot Stelea.
- 30 Trei nepóte ale Ecaterinei Alexencei ot Udricani.
- 45 Trei fete ale lui Nicolae Varsama.
- 20 Ióna Postelnicésa ot Popa Dârvașu.
- 10 Maria Sofragióica.
- 7 Dima Sacatu.
- 10 Luxandra sîn Clucerul Rasti.
- 5 Casandra vėđuva ot Crețulescu.
- 40 Stanca Stolnicésa Pălădóica ot Tîrgoviște,
- 20 Bălașa Armășóia Nicătóe ot Udricani.
- 30 Zoița Slugerésa a lui Ianache Giurgiache ot Batiște.
- 25 Bita dohtoróia vnuc Matraca ot Tîrgoviște.
- 50 Smaranda Toplicénca.
- 30 Safta vămășóia
- 20 Maria brat ego
- 20 Sultana ipac brat ego
- 20 Elena ipac brat ego
- 20 Calița vėduva a rėposatului Pitar Drăgoiū.
- 15 Ecaterina vėduva a rėposatului Anesti.

sîn Stolnicul Dunitrache Papazoglu.

Intre cei miluiți aflaiū o Hătmănesă, o Vornicésă, o Clucerésă Oteleșanu, o Hiotu, o Știrbei, vèduve de boeri de tótă trépta.

Pe iună po
taleri.

- 15 Maria vèduva lui Ianache Céușul ot Bisericanî.
- 30 Gheorge biv Vornic de harem ot Spirea.
- 15 Elena vèduva a lui Ștefan împușcat de Turci, cu 4 copii, ot Boteanu.
- 10 Maria vèduva a lui Ianache Logofétul ot Prundul.
- 5 Iana preotésa vèduva ot biserica Dómnei.
- 5 Vârvara Grămăticesa ot Sf. Spiridon noū.
- 10 Anastasia vèduva ot mahalaua Dudescului.
- 5 Stanca vèduvă bêtrână.
- 70 Zoița vèduva Cioranca Pităresă.
- 30 Păhărnicesa Smaranda Privalóia.
- 50 Catinca vèduva sora Vornicului Samurcaș.
- 20 Mărióra vèduva Bulegióia.
- 6 Petre Postelnicelul sacat, ot Spirea.
- 20 Zoița vèduva Logofétului Salomon, ot Buteanu.
- 10 Calița vèduva ot Radu-Vodă.
- 10 Catinca vèduva sora vameșului Niță ot Radu-Vodă.
- 50 Elena Sêrdăresă vèduva lui Mănăilă.
- 50 Anastasia vèduva Vistierului Iamandache Mehtupciu.
- 10 Anița vèduva Ciupénca.
- 20 Catinca vèduva Ciupénca.
- 20 Zoița vèduva Ciupénca.
- 10 Elena vèduva lui Mihalache Ciorci-bașa.
- 10 Ecaterina vèduva Postelnicésa Tomulésa, ot Radu-Vodă.
- 5 Paraschiva preotésa vèduva ot biserica Dintr'o-đi.
- 5 Zoița vèduva ot Sf. Spiridon-noū.
- 5 Anastase Sticlarul sacat de ochi, ot Sf. Nicolae din Șelari.
- 10 Smaranda vèduva Cămărașóia, ot Arhimandritul.
- 15 Sultana vèduva sín Maria Postelnicésa Vlădesca.
- 10 Gheorghe Cavarnalău sacat ot Tîrgul-de-afară.
- 15 Maria vèduva a Logofétului Nicolae tipograf, ot Sf. Vineri.
- 25 Bălașa vèduva Drăgănesca ot podul Mogoșóei, biserica Albă.
- 20 Douë fete sărace Zoița și Vasilica sín Popa Négul, ot Colțea.
- 15 Maria vèduva Lucăi, ot Dómna Bălașa.
- 10 Ecaterina vèduva a Polcovnicului Paladi, ot Sf. Gheorghe-Vechiū.
- 20 Maria vèduva Pardali, ot Pitar-Moș.
- 10 Maria Diculésca ot Dudescu.
- 15 Smaranda vèduva Căpitănesa a Căpitanului Ene, ot Popa-Rusu.
- 5 Ștefan Postelnicul Cortescu, ot Arhimandritul.
- 5 Rada vèduva lui Petre Sîrbu, ot Radu-Vodă.
- 40 Iorgache Beceru ot Têrgoviște.
- 30 Anastase Florea ot Colțea.
- 20 Arghira fata, nepóta lui Clucerul Burchi, ot Negustori.
- 25 Mărióra sín Medelnicerul Mateiū Greceanu, ot Arhimandritul.

Puținii sunt pensionarii pentru servicii aduse Statului și încă și mai

Pe lună po
taleri.

- 10 Elena văduva lui Dobrotanu.
- 5 Tudora preotésa văduva, ot biserica Dintr'o-qi.
- 10 Maria văduva III Logofét Constantin, ot Radu-Vodă.
- 10 Tănase Odabașa orbul, ot Spirea.
- 10 Sanda văduva botezata din papistași, ot Dobrotésa.
- 20 Zoița și Smaranda sîn Mateiū Poenaru, ot biserica Nemților.
- 20 Sultana Sêrdărésa văduva lui Zamfiroglu, ot Sfinți.
- 15 Ecaterina Șêtrărésa văduva lui Săndulache, ot Negustori.
- 20 Zoița văduva Sêrdărésa Agapi.
- 5 Anița Postelnicésa ot Colțea.
- 5 Ecaterina Ciubuccióia văduva, ot Văcăresci.
- 5 Stanca Polcovnicésa văduva, ot Săriudar.
- 5 Zoița Botezata văduva ot Udricanî.
- 10 Bălașa Căpitánésa a lui Nicolae Căpitanul za dorobanți.
- 10 Maria preotésa văduvă cu 5 copii, ot Negustori.
- 70 Zamfira Stolnicésa Știrbóica văduva.
- 10 Bălașa văduva Clucerului Gheorghe Sfirleáz.
- 5 Maria Oprișănóia ot Olari, ce acum s'a călugărit.
- 10 Ióna Stegărésa văduva, cumnata Pitarului Dumitrache ot Negustori.
- 20 Maria Armășóia sîn Paharnicul Sefendache ot Gorganî.
- 10 Elena văduva lui Mihalache Cantara.
- 20 Elena sîn Vistierul Pascul ot Colțea.
- 5 Maria Armășóia văduvă ot Crețulescu.
- 15 Ecaterina văduva Vistierului Constantin Extractorul.
- 25 Hrisantia văduva răposatului III Logofét Fotache, ot Sf. Vineri.
- 5 Luxandra văduva a Polcovnicului Augustin, ot Gorganî.
- 20 Maria Născolésca văduva ot Sf. Ilie.
- 15 Arghira Armășóia văduva Mardagióica.
- 5 Rada văduva a Dimeî Saca-bașa ot Izvor.
- 20 Elena Vameșóia văduva Vameșului Iamandi. ot Batiștea.
- 20 Zamfira văduva a lui Pantazi Dimanciul.
- 20 Maria sîn Paharnicésa Tufénca.
- 20 Elena Șêtrărésa Popénca, ot Sf. Ștefan.
- 20 Copiii Smarandei Sêrdăresei ot Radu-Vodă.
- 5 Anastasia văduva Gréca ot Gorganî.
- 21 Efimia Postelnicésa ot Negustori.
- 20 Maria văduva a Nêșcului Lipiscanul, ot tam.
- 20 Maria văduva a dumné-lui Topci, ot Antim.
- 20 Stanca Pitărésa Periețénca văduva, ot Sf. Ecaterina.
- 50 Clucerul Iancul Glava ot Tîrgoviște.
- 20 Luxandra Gorunénca văduvă ot podul Calicilor.
- 10 Magdalena văduvă streină, ot Sf. Spiridon noū.
- 5 Șerbana văduva ot Sf. Ecaterina.
- 20 Zoița fata sîn Clucerul Ioniță Botea, ot Mântulésa.

puține nume de indiviđi infirmđ, neputincioși. Catalogul de nume ce

Pe lună po
talerđ.

- 20 Smaranda vėduva sin Vistierul Pashale, ot Colęea.
- 20 Maria vėduva a lui III Logofėt Zamfirache, ot Neguęătorđ.
- 20 Luxandra sin Polcovnicul Ilie, ot podul Calicilor cu Maria Gromitici ot Pro-
topopul, po cāte talerđ 10.
- 10 Ecaterina vėduva Iconomului ot tam.
- 5 Marióra Apostol Rāducanu ot Udricani.
- 20 Smaranda vėduva a lui biv II Cāmāraș, ot Gorganđ.
- 10 Anastase Temelie ot Gorganđ.
- 5 Maria vėduva Botezata ot Zlātari.
- 40 Tānase Postelnicelul sācat, ot Curtea gospod.
- 15 Stanca Postelnicėsa ot Sf. Ilie.
- 50 Ecaterina Clucerėsa Oteteleşanca.
- 40 Efrosina Hiotóia vėduvā.
- 30 Elenco Meculėca Slugerėsa vėduvā.
- 15 Copiđ rėposatului Logofėt Gheorghe ot velięđ Vornici.
- 25 Maria Alexėnca vėduva ot Stejar.
- 10 Ecaterina Botezata vėduvā ot Sf. Vinerđ.
- 15 Maria Postelnicėsa vėduvā Cārpenişanca.
- 25 Stanca Polcovnicėsa sin Becerėsa.
- 15 Veneęiana vėduvā, dohtorięa ot Dómna-Bālașa.
- 30 Pāhārniciėsa Zoięa Tufėnca.
- 30 Despina vėduva rėposatului vātaf Mihalache, ot Cāmpina.
- 10 Alexe Postelnicelul orbul, ot Stejar.
- 20 Zoięa sin Clucerul Zaguriano, ot Radu-Vodā.
- 20 Anastasia vėduva a Postelnicului Anton, ot Sf. Gheorghe-noū.
- 20 Safta fata sin Clucerul Dumitrache Mora, ot Neguęătorđ.
- 10 Elena vėduva a III Logofėt Mateiū Bunea ot Caimata.
- 10 Maria Postelnicėsa vėduvā cu doi copiđ.
- 15 Drāgana din alte nēmuri, ot schitul Nāmāescđ sud Muscel.
- 50 Schitul Basicovul ot Argeș, cu poruncā deosebitā gospod.

Cei din urmā așeđași dupā jālbđ.

- 10 Zamfira vėduva lui Damiianovici, ot Dómna Bālașa.
- 10 Marięa Peęóia ot Neguęătorđ.
- 30 Paraschiva cu mumā-sa i cu alte 3 surori.
- 15 Zamfira sin Vlasto ot Radul Vodā.
- 5 Ecaterina vėduva ot Boteanul.
- 15 Ionięa Betėgul.
- 10 Efrosina Botezata, venitā acum cu poruncā gpd.
- 10 Preda Polcovnicelul ot Sf. Ștefan.
- 5 Sanda vėduva ológa, ot Colęea.
- 5 Anastasia Botezata, ot Cāmpu-Lung.
- 10 Luxandra Voitinėnca fata.
- 15 Maria Spetėnca.

publicăm în notă p^ote servi bine la studiul asupra societății Bucurescene sub Caragea.

Se mai dau ajuto^re de măritiș la fete sărace orⁱ protegiate.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta biv Vel Vistier Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obștirilor, după pliroforia ce ne dai printr'această anaforă, milostivire făcând Domnia-Mea, poruncim să se dea acești taleri 1.000 ajutor pentru măritișul fetei jăluito^rului. — 1813 Maiu 12.
(Pecetea gpd.) Vel Logofet.

Cod. LXXVI, pag. 235.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă am cercetat și întru adev^er este scăpătat, cu fată în vîrstă gata spre măritiș, pentru care, spre unirea căsătoriei fii-sei, de se va găsi cu cale și de către Înălțimea Ta, să fie ajutorat cu taleri 1.000 de la Cutia milosteniei, și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Maiu 16.

Ioan Moscu.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta biv Vel Visti^ere Ioane Moscu, Epistatule al Epitropiei Obștirilor, după pliroforia ce ne dai printr'această anaforă, pentru sărăcia jăluito^rei milostivire făcând Domnia-Mea asupra ei, poruncim să i se facă ôreși-ce ajutor de la Cutia milosteniilor pentru măritișul ei, după starea sa. — 1813 Maiu 11.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, pag. 138.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă, am cercetat atât prin doi epitropi la fața locului, cât și un Constantin Flăcăul s'a arăt^at la Epitropie cu jăluito^rea . . . . . este întru adev^er a se săvîrși cununie și nu i se întîmplă cele trebuinciose, aflându-se săracă, căreia după starea ei, fiind din cele prôste, rămâne precum te vei milostivi Înălțimea Ta. — 1813 Maiu 5.

Ioan Moscu.

Pe lună po
taleri.

Elenco Postelnicésa, ot mahalaua Popei Dârvaș.

10 Dumitrana Polcovnicésa nora Céușului, ot biserica Amzei.

20 Uța Șetrărésa Movilóia.

10 Maria vėduva sin Pitarul Marin, ot podul Mogoșoei.

20 Elenco Drăgănésca.

25 Enache Curci-bașa ot Spirea.

14 Luxandra Bărbătésca.

28 Ilinca Pitărésa sin Pitarul Dragomir, ot podul Calicilor.

Mile de înmormîntări.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vornice al Obștirilor, fiind-că prea osfinția Sa Episcopul Loveiu și-a dat obștéseca datorie, de aceea poruncim dumi-tale să se dea de la Cutia milosteniei taleri 200 pentru îngroparea sa. Tolco pisah gpd. — 1815 Ianuarie 14.

Cod. LXXXV, fila 164.

Ajutóre odată pentru tot-deauna încă se dau.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

D-ta biv Vel Vistiére Ioan Moscu al Epitropiei Obștirilor, milostivire făcënd Domnia-Mea asupra jăluitorului Ioan Grămăticul, poruncim săji se dea taleri 100 de la Cutia milosteniilor ajutor la scăpătăciunea sa. — 1813 Aprilie 9.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. LXXIV, pagina 164.

Prea Înălțate Dómne,

Starea și halul jăluitorului este întru desavîrșită scăpătăciunc, strein, neputënd intră la vre-o chivernisélă, voesce a merge la patria sa și nu are nici un mijloc de ajutor, vrednic este a fi ajutat acum de la Cutia milosteniei cu taleri 100 și cum va fi bună hotărîrea Înălțimii Tale. — 1813 Aprilie 21.

Ioan Moscu.

Une orî mila e dată sub altă formă decât cea bănéscă. Așă în Martie 1815, Domnitorul a recunoscut unuî Petre Postelnicelul dreptul de a stăpîni un loc ce-l îngădise din locul Curții Arse (1).

De asemenea Domnul miluesce cu dăruire de țiganî, cu dăruire de lude, scutelnici, poslușnici, cu scutiri de servitori boeresci. Vornicesei Ecaterina Slătineanu îi face pensie nu mai puțin de 500 taleri pe lună de la Casa răsurilor, pe când bună-óră soției Smarandei a răposatului Sava Postelnicelul, care are de crescut 3 copii și de măritat 2 fete, îi acordă Domnitorul 20 taleri pe lună (2).

În multe rîndurî Cutia milosteniilor a fost sleită, așă că Epitropul ei nu esită de a arētă Domnitorului, că nu este de unde să se realizeze nouele pensionări și miluirî. (3)

La Decemvrie 1816, Cutia nu are banî și se împrumută cu 20.000 taleri, ca să pótă plăti lefile și pensiunile de sêrbători. (4)

(1) Veđi actele la anexele dela fine.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Veđi Z. Z. Z. Ibidem.

Un alt mijloc și mai eficace, prin care Domnitorii ajutau boerimea, eră acordarea de privilegii și monopoluri, între cari cel mai producător de venituri eră dreptul de scaun de carne. In Tomul X. B. al Istoriei mele, aduc o destul de bogată culegere de asemenea monopoluri de scaune de carne. (1)

Pentru boerii din slujbe erau bănoase aveaeturi, ca: căminăritul, coțăritul, măsuratul buților, săpunăritul Vornicului de harem, iciciohodăritul, etc. (2)

Boerilor Divaniți de la Craiova li s'a făcut de Caragea, pe lângă léfa rînduită fie-căruia, și un nou havaet: din husmetul dijmăritului, vinăriciului și oeritului să ieă câte taleri 10 la pungă din prețul arendării celor 5 județe Oltenie. Suma acésta să se împarță egal între membrii Divanului Craiovean. (3)

Havaeturile erau forma sub care Domnitorii ajutau pre boerii *halea*. Amintim aci câte-vă cari tot asupra poporului apesaū:

Havaet al Căminarului. Abiă sosit în țără în 1812, Domnitorul Caragea dă chrisov pentru iratul său venitul marelui Căminar de la pimnițile din Bucuresci, de la vinul și rachiul din ele. Asemenea dare se impune și cârciumelor din Craiova (4).

Căminăritul, venit al Căminăriei celei mari, se arendéază anual. Se

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actele, ibidem.

(3) Iratul ce s'a făcut boerilor Divaniți de la Craiova a luă de la vinăriciū i dijmărit și oerit.

Zemli Vlahiscolie. Fiind-că dumné-lor boerii Divaniți de la Craiova se află slujind la Divanul Nostru de acolo pentru trebile țării și ale norodului, întocmai ca și cei de aici, dumné-lor boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele și vre-un alt venit din dregătoria în care se află nu aū (precum cei de aici), fără numai tótă răsplătirea ostanelilor dumné-lor se închee în léfa ce aū orînduită, în vreme ce și dumné-lor sunt și se socotesc mădulări ale Divanului celui de acolo, ca și cei de aici ale Divanului dumné-lor veliților boeri, am găsit Domnia-Mea cu cuviință de a nu-i lăsa mai mult întru acéstă obidă, ci hotărîm, ca de acum înainte dumné-lor boerii Divaniți ce se vor află halea la Divanul Nostru ot Craiova, osebit de léfa ce ieau, să aibă și acest venit, adecă din huzmetul dijmăritului i vinăriciului și al oeritului să ieă câte taleri Țee la pungă, numai însă la suma prețului vîndării celor cinci județe ot preste Olt, care acest havaet să-l împarță între dumné-lor de o potrivă. Drept aceea poruncim, atât dumi-tale Vel Vistiére, cât și dumi-tale Vel Logofete de Țără-de-Sus, să îngrijiți, ca vîndarea acestor de mai sus numite trei huzmeturi să se facă la vremea sa, și cu acest adaos de havaet ce s'a ȡis mai sus. I saam receh gpd. 1816 Ianuarie 15.

Cod. LXXV, fila 153 v.

(4) Veđi actele în anexe.

iea pe butea cu vin tal. 4 în cârciume sau în magasi, iar de la rachiu de țără, de butea mare tal. 15 și de butea mică pe jumătate.

Spirtoșele streine nu se pot importa și nici vinurile, afară de casurile când nu se face în țără, când atunci, cu învoire specială a Domniei, se poate importa. Pentru spirtoșele importate se plătesc 41 taleri de butea mare (1).

Cotăritul, venit sau havea al marelui Cămăraș, încă din primul moment al sosirii lui Caragea se arendăză (2).

Marele Cupar al Curții are havea măsuratului buților cu cotul Domnesc (3).

Uneori venitul cotului de măsurat vasele din anumite orașe s'a dat ca venit al vre-unui favorit Domnesc, altul decât Cuparul cel mare.

Haveaturile veliților Vornici de la vătășii plaiurilor erau acestea :

Haveaturile în bani ale dumné-lor veliților Dvornici de la Vătășii plaiurilor.

Taleri.

230 Plaiul muntelui de sus, sud Mehedinți.

230 Vîlcanul } Gorj
270 Novaci }

370 Hurezul } Vîlcea
380 Cozia }

180 Aria } Argeș
250 Loviștea }

220 Nucșóra } Mușcel
220 Dîmbovița }

220 Ialomița } Dîmbovița
180 Dîmbovița }

2.750 la dumné-lui Vel Dvornicul de jos.

150 Rîmnul, sud Slam-Rîmn.

250 Slănic } Buzău
250 Pîrșcov }

370 Plaiul despre Buzău } Saac
380 Teléjen }

350 Prahova, sud Prahova.

1.700

Pre când boerimii s'acordă cu ghiotura avantajii, scutiri și onoruri, foarte puține la număr sunt scutirile de dădii pentru țărani, pe motiv de sărăcie, de infirmități, de bătrânețe. Unora, puțin la număr, Ca-

(1) Vezi actele în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ragea le-a dat și mici ajutóre bănesci, orî produse în natură (1). Proseliților bisericii încă li se acordă unele ajutóre și beneficii.

În fine, ca să nu mai înșirăm și alte multe, să înregistrăm aci tot în folosul boerilor și protejaților Domnesci o serie de scutiri și acordări de privilegii, etc.

Prostichiū, adecă adaos făcut în favórea biv Vel Banului Brâncoveanu de la unele bîlciri și vămî, în 10 Februarie 1813 (2).

Lude acordate vîduvei lui Dinu Călărașul, mort în serviciul Domniei.—13 Februarie 1813 (3).

Mile și privilegii biv Polcovnicului de Cerneți, Barbu Provatul, în Martie 1813 (4).

Un lude dăruit vîduvei unui călăraș, în 12 Martie 1813 (5).

Cartea lui Costache Logofăt de taină, din 14 Martie 1813, pentru scutire și privilegii (6).

Idem pentru Petrea fost iuz-bașa de pușcărie.—15 Martie 1813 (7).

Idem pentru Ioan Voinescu biv III Logofăt, în 15 Martie 1813 (8).

Asemenea Zoiței Cantacuzino «ce este din Evgheniști», în 24 Martie 1813 (9).

Scutiri și privilegii lui Gh. Pușcașu, pentru vrednicia meșteșugului lui.—1813 Martie 29 (10).

Dar de scutelnici și de țigani, etc., slujbașului Curții biv Vel Medelnicer Chiriac.—1813 Maiu. (11).

Scutiri și privilegii lui Stroe Suilgi-Bașa, în 5 Maiu 1813. (12).

Stolnicesei M. Golescu dreptul de a percepe taxă de la carele ce vor trece pe 3 poduri pe Argeș, aprópe de Pitești.—1813 Sept. 12 (13).

Scutiri și privilegii lui Gheorghe Tulum-Bașa.—26 Martie 1817 (14).

---

(1) Veđi actele în anexe.

(2) Veđi actul, ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Ibidem.

(7) Ibidem.

(8) Ibidem.

(9) Ibidem.

(10) Ibidem.

(11) Ibidem.

(12) Ibidem.

(13) Ibidem.

(14) Ibidem.

Scutiri și privilegii acordate lui Stoian al II Vornic de la Vornicia a III-a.— 29 Iunie 1817 (1).

Scutiri și miluiri lui Tufecci-Bașa, la 15 Septemvrie 1818 (2).

O ciudată dispozițiune. Iuz-bașa de harem Berendei dobîndesce de la Vodă, transmiterea dreptului lui de scutiri și privilegii pe numele unei a treia persónă (3).

Scutire de fumărit, căminărit și cotărit a boerinașilor de neam din Caracal, a cârciumelor lor (4).

Asemenea Serdăresei Maria Bărcănescă, în Ianuarie 1814 (5).

Pe când boerii nu plăteau nici o dare, țeranul eră ingenuchiat sub dări

Pe lângă greutatea birului în el însuși, el devenia și mai odios prin procedimentele ce se puneau la percepere și mai ales prin înmulțitele abuzuri.

Peste biruri mai veniau apoi și rechisițiunile de tot felul în bani și în natură. Până și pentru conacul Domnesc în călătorie erau rechisiționate satele de paseri, unt, orz, vite și încă și cu bătae li se lua rechisițiunile.

Din actele anexate tom. X. B. se pot vedea asemenea fapte.

Sameșii din județe făceau mari abuzuri scutind ori promițând a scuti de dăjdii pe unii locuitori, ca să-i treacă la nemuri, la privilegiati, la mazăli. Apoi pe lângă abuzurile sameșilor veniau și ale boerilor ispravnic și ale mai marilor lor din Craiova și București. În 23 Ianuarie 1813, Domnitorul ordonă să se împlinescă 105.791 taleri mâncați de Stolnicul Nenciulescu, Ioniță Rahtivan, Logofetul Samurcaș, Vornicul Manolache Lahovari și un al 3-lea Logofet Petrache. (6)

(1) Vezi actul în anexe.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Porunca ce s'a dat la anafora ce s'a făcut dumné-lor boerii orinduiți, adică dumné-lui Vornicul Radu Goleșcu, Vel Vistierul Grigorie Brâncoveanu, Vel Logofetul Grigorie Ghica, dumné-lui Vel Logofetul Constantin Bălăceanu, de teorisă ce au făcut de banii ce se găsesc asupra Stolnicului Nenciulescu, i Ioniță Rahtivanu, i Petrache biv III Logofet, i Logofetul Samurcaș, i casa răposatului Vornic Manolache Lahovari, taleri 105.791 bani 105, care anaforă s'a trecut în condica de porunci a Divanului. — 1813 Ianuarie 23.

Ioan Gheorghe Caragea Voievod.

Poruncin Domnia-Mea dumi-tale Vel Spătare, ca după această anaforă a dumné-lor

CAP. VI.

Domnul. Familia lui.

De la cel din urmă strat social, de la țeran și țigan mă urc cu privirea la vârful piramidei, la Domnitor. Din punctul de vedere al acestuia, din capul locului observ, că puțină schimbare s'ar fi putut constata în societatea română între anii 1800 și 1818. Am arătat aiurea (1) trista stare a societății române din Bucuresci, sub ultima Domnie a lui A. Moruzi.

Ca să vedem cât de puțină îmbunătățire primise acea societate la finele Domniei lui I. Caragea, în urma grelelor dăle ale ocupațiunii rusești de la 1806 la 1812, n'am avut decât să amintim tabloul ce face Wilkinson despre dînsa. (2)

Să cercetăm însă acum documentat, care este aspectul societății privite lângă tronul țerii.

Domnitorul Ioan Caragea eră, neîndoios, om cult și deștept. Din cele aduse despre el până aci s'a putut vedea acesta, dar și că eră lacom după avere și cum, ca să și-o înmulțească, nu se dedea în lături de la orî-ce faptă dușmănoasă țerii și diverselor ei trepte.

Cu asemenea ideal domnind Caragea, vedurăm, adună în o scurtă domnie mari capitaluri, ce le depune, prudent și învățat din pățania altor Domni predecesori, la bănci streine, asigurându-și ast-fel, după fuga din țară, traiu bun și îndeștulat.

Asemenea averi le înmulți și cu metoda de a dăruia pe Dîmna sa și pe toți ai ei cu moșii, țigani, privilegii și tot felul de luți și de scutelnici.

Numerose chisove dă *generosul* Domn Caragea soției sale, constituindu-i privilegii productive din țirguri, bîlcinri, vămî de pe la aceste bîlcinri, etc.

Totuși numai cu venitul de la asemenea dări și privilegii nu se explică înmulțirea moșiilor cumpărate de Caragea pe numele Dîmnei

---

orînduiților boeri să împlinesci suma de taleri 105.791, bani 105, de la obrazele asupra cărora se vedea aretați în dos prin condee anume, iar de vor dice că au vre-un sinet sau vre-un cuvînt spre apărarea lor, să-și facă apelație către Domnia-Mea. 1813 Ianuarie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Veți și actele sub aaa. din anexe.

(1) Veți volumul IX din *Ist. Românilor* de V. A. U.

(2) Veți «Tableau Historique de la Moldavie et de la Valachie» de Wilkinson, trad. de M. Paris 1821.

Acì vom cità cu deosebire pe cele următoare :

Dumné-vôstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Sciut vă este înși-vă, cum și altora mulți, că moșia Ploescii, împreună cu orașul, este hărăzită răposatului Banului Ianache Moruz și întărit acest har prin hrisove Domnesci de către cei din naintea noastră fraji luminați Domni, cari toate acele hrisove vedându-le și Domnia-Mea urinătoare unul altuia, și vre-un alt hrisov din urma acestora nevedându-se aneresitor sau împotrivor, am bine-voit de le-am întărit și înși-ne, prin Domnescul

Evident că orașenii din Ploesci protestă din nou contra robiei lor și a orașului. Ispravnicii nu cutéză a-i supune prin violente măsuri la clacă, etc. Atunci Vodă Caragea le adresează acest nou pitac:

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Dumné-văstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Cu mirare am aflat Domnia-Mea, cum că nici până acum nu s'a pus încă în lucrare porunca Domniei-Mele, ce vi s'a trimis pentru pricina orașului Ploesci și Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea se păgubesc de dreptul venit ce i se cuvine a ave de la această moșie a Luminăției Sale de zestre după atâtea hrisove domnesci, ce are, cari s'au înnoit și de Domnia-Mea. Ci dar iată vă poruncim, ca pe de o parte să puneți în lucrare porunca ce vi s'a trimis, iar pe de altă parte îndată să ue înștiințați, care este pricina de nu s'a săvârșit până acum? și de sunt vre-o unii din orașeni ne-supuși și ațîțatori și celor-l-alți, cine sunt aceia pe anume? ca să-și ieă căduta pe-pésă unii ca aceia, și fiți sănătoși. — 1814 Aprilie 15.

Cod. LXXIV, fila 115 v.

Neguțătorii din Ploesci iritați de nedreptele pretenții ale lui Beizadea Costache Caragea, sprijinit de Ispravnic, închid, în Aprilie 1814, tot târgul. Ispravnicii raportéză fapta lui Vodă, și el adresează târgoveților următorul pitac:

Zemli Vlahiscoe. Vouă tuturor neguțătorilor i neguțătorășilor de totă brésla ce sunteți locuitori aici în orașul Ploescilor, ne-am înștiințat Domnia-Mea, că într'aceste zile abătându-vă cu totul din calea supunerii, care sunteți dator i a ave către stăpînire, ați îndrăsnit cu o mare obrăznicie a vă închide toți prăvăliile, nesocotindu-vă la cât de mare turburare pôte să ne aducă, precum ne-a și adus, după tot cuvîntul drept asupra-vă această a văstră obraznică și netrebnică urmare, care nu închipuesce altă ce-vași decât nebăgare de sémă și împotrivire către stăpînire, făr' de a socoti la cât de mare și strașnică pedépsă vă osîndesc pentru această politicescile pravili și nu veți puté fi îndreptați numai cu o próstă pricinuire ce ați cuvîntat, că aveți a veni să vă înfățișați la Divanul Domniei-Mele, pentru prigonirea ce aveți cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, în vreme ce Domnescul Nostu Divan a-pururea este deschis și pentru căci aveți de gând a veni să cereți judecată nu urmă să faceți acest fel de pornire, a căreia porniri de am fi fost încredințați că cu toții sunteți pricinuitori, cu hotărîre vi se cuveniă tuturor căduta pedépsă, dar fiind-că

Nostu hrisov, ce l-am dat Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, ginerele numitului răposat boer, la carele au coborît prin zestre această moșie. Drept aceea, vă poruncim Domnia-Mea, ca să o faceți această cunoscută către toți orașenii Ploesceni. de a fi următori la răspunderea drepturilor moșiei către Luminăția Sa numitul Beizadea, cum și Luminăția Sa a-și dobîndi veniturile moșiei întru toate întocmai după cuprinderea hrisovului, după care iată vi se trimite și copie spre a o ceti în anul tuturor. dintre cari de se va arêta vre-unul neurmător, pentru unul ca acela să înștiințați Domniei-Mele, și fiți sănătoși. — 1814 Martie 26.

Cod. LXXIV, fila 112.

ne-am înscințat că începătorii acestei netrebnicii și ațîțătorii tuturor celor-l-alți sunt trei dintre voi, adică un Mihalache Bărbieru, i Vasile Bidiviu și David Măcelaru, iată că-i și osîndim pe aceștia la pedépsa ce li se cuvine spre a lor înțeleptire și spre pilda altora, iar voue tuturor celor-l-alți vë poruncim strașnic, ca numai decât negreșit să deschideți toți prăvăliile făr' de a zăbovi măcar un minut, căci cel împotrivor și nesupus se va osîndi negreșit la asemenea pedépsă. I saam recheł gpd. — 1814 Aprilie 20.

Cod. LXXI, fila 117 v.

Pre cei trei néguțătorî, acușați de capi ai mișcării, Caragea îi pedepsește, fără nici o prealabilă judecată, nici mai puțin decât cu grópa ocnei:

Milostiú Bojiú Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Fiind-că Mihalache Bărbieru, i un Vasile Bidiviu și David Măcelaru ot orașul Ploesci, s'a arêtat ațîțătorî și turburătorî celor-l-alți orașeni de acolo, în cât i-a îndemnat pe toți de și-a închis și prăvăliile, urmare cu totul închipuitoare de nesupunere și nebăgare de sémă către stăpînire, de aceea spre a lor înțeleptire și spre pilda altora ce se vor asemăna lor, îi osîndim Domnia-Mea, după tot cuvîntul drept, la pedépsa ocnei, și volnicim pe ici-ciohodar Dumitrache Capri, ajutor dumné-lor ispravnicilor județului, ridicând de acolo pe acei trei mai sus arêtați, să-i ducă la ocna Telegii, pe care și poruncim slugilor Domniei-Mele, cămărașilor de acolo, să-i băgați înăuntru în ocnă, de unde să nu fie slobođi a eși fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele. I saam recheł gpd. — 1814 Aprilie 26.

Cod. LXXVI, fila 118.

Pe unii la grópa ocnei, iar altora le dete iama Ispravnicii marfa din magazin, sub orî-ce pretext. S'a întîmplat însă că unul din néguțătorii aceia loviți eră sudit rusesc. La reclamațiunea lui, Consulul ceru despăgubiri. Atunci Vodă fu silit a da următorul pitac:

Zemli Vlahiscoe. Fiind-că pe de o parte au înscințat Domniei-Mele ispravnicii din sud. Prahova pentru băcanii și alți neguțătorî din orașul Ploescilor, ce vînd lucruri de ale mîncării, că le vînd cu un preț fórte scump, în cât locuitorii pătînesc lipsă de cele trebuincioase ale hranei, nedându-le mîna celor mai mulți din ei a le cumpêră și cum că de au și cercat ispravnicii ca să deă nizam, atât pentru lucrurile mîncării cât și pentru lumînări, dar mijloc n'a stătut a da acest nizam, din pricină că cei mai mulți dintr'acei locuitori se numesc pe sine-le de sudiți, iar pe de altă parte a dat jalbă Domniei-Mele un Atanasie Teohari lumînărar, ce se arată pe sine de sudit al Rosiei, plângendu-se că, la opt ale aceștii lunî, eșind prin tîrgul orașului Ploescilor Paharnicul Constantin Grădișteanu, unul din ispravnici, și trecend pe la prăvălia lui, făr' de a se scî întru nimic vinovat s'a pomenit că i-a dat iagma la 200 ocă cêră galbenă, la 250 ocă lumînări de seú, la 20 ocă săpun, și la 20 ocă tort, iată printr'acéstă Domnéscă Nóstră voluicie orînduim pe . . . . . căruia și poruncim, că luând de aici din condica Divanului copie adeverită de dumné-lui Vel Logofétul după nartul din anul trecut, să mêrgă la Ploesci din sud Pra-

hova, unde să facă scumpă cercetare de urma acei neguțători la vîndarea lucrurilor după acel nart, după care s'a fost trimis încă din anul trecut și la acel județ copie întărită cu Domnăscă Năstră pecete, ori s'a abătut din prețul celui nart și cu cât preț vindeă mai mult pentru fieș-care lucru și cu cât vînd acum? așijderea să cerceteze și jalba numitului Atanasie Teohari, cum a fost curgerea pricinii? ce vină a avut și că i s'a dat cu adevărat iagma mărfii sale din prăvălie? ce marfă anume a fost? și de cîta sumă a fost felurimea fieș-căreia mărfi? și dreptul adevăr pentru tôte căte s'aũ ȑis mai sus să însciinȑeze Domniei-Mele, așteptănd acolo al doilea poruncă de urmare. I saam receh gpd. — 1814 Aprilie 14.

Cod. LXXIV, fila 115.

Beizadeă Costache Caragea nu revoltă numai Ploescii prin jăfuiri, ci și mahalalele Bucurescilor se îngrozise de chiolhanurile și desfrînările lui. Macmichael, călătorul englez, l-a vȑduț intrănd în baluri, fără sfielă de mama și de surorile lui, avēnd la braț pe amanta sa, «o frumósă dómna romăná, care de curînd abandonase pre soțul ei și șése copii». Macmichael, ca să arēte cum întrēga societate eră demoralisată, adauge a spune, că fapta lui Beizadeă nu i s'a părut să fi isbit pe cine-vă ca ce-vă necuviincios.

Purtarea lui Beizadeă Costache nu o mai putu suferi soȑia sa Domniȑa Ralu, născută Moruzzi: ea se divorȑă de dînsul. Beizadeă Costache cu purtarea sa destrăbălată contractēză datorii. Numai sudiȑii pot a-șî scôte banii de la membrii familiei domnitóre.

Așă, silit e Vodă să deă ordine de secuestrare și de împlinire a sumelor datorite de Beizade Costache lui Ioan Băltărețul.

Hrisovul Luminăȑiei Sale Beizdade Costache Caragea.

Luminăȑia Sa Beizdadeă Costache Caragea, făcēnd cerere și rugăciune ca să înȑărim și Domnia Năstră Domnescile hrisóve ce are pentru moșia Ploescii cu orașul de acolo, cari îi sunt date zestre de casa răposatului boer Banul Ianache Moruz, socrul Luminăȑiei Sale, am cerut să ni se arēte acele hrisóve, ca să le teorisim și să vedem și înși-ne Domnia-Mea cuprinderea lor și vȑdui mai întăiũ un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, scris în lēt 1775, cu cuprindere, că răposatul Banul Moruz, aflăndu-se slăvit și rudenie a Domniei-Sale și căsătorit într'acēstă țēră, fără avut de moșii și vii, acareturi cu cari se pot țînē casele boeresci într'acest pămînt, după cea desăvirșită putere și volnicie ce aũ Domnii asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposăȑi Domni de mai nainte, a hărăzit și domnia-sa numitul răposat boer moșia Ploescii cu orașul și cu satele ce sunt pe dînsa, ca o moșie ce până atunci eră slobodă domnēscă; mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn Nicolae Voevod Caragea, scris în lēt 1782, cu cuprindere, că prin cercetarea părinȑilor arhieriei și a tuturor dunnē-lor veliȑilor boeri, cari prin adunare deplin în multe rînduri s'a făcut, de față fiind și orășenii Ploesceni, s'a vȑduț, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce aũ Domnii pentru darurile ce le fac, mai vîrtos la

In procesele de hotărnicie ale membrilor familiei domnesci, Ioan Ca-

acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți luminați Domni, când atunci măcar că s'a vădut, că Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant în lêt 1781, adică peste șêse ani în urma hrisovului cu care dăruise răposatului Banului Moruz prin alte hrisôve ce a fost dat Domnia Sa la mâna orășenilor Ploesceni, a fost deosebit orașul cu cât-vă loc împrejur ca să rămăe iarăși slobod domnesc, și să se hrănescă orășenii Ploesceni fără' de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar ceea-l-altă moșie cu casele ce vor fi pe dînsa s'a lăsat a fi tot în stăpînirea răposatului Banului, dar răposatul Domn Nicolae Vodă Caragea, arată că din cercetarea ce s'a făcut atunci, s'a plirforisit că această moșie Ploesci, cu orașul dimpreună a fost slobodă Domnăscă și mai nainte, din vechime, răposaii Domni rînduiau boerinași de strîngeau dijma și o aduceau la jătîța Domnăscă, fără numai de la două bresle de ômenî din cei ce locuiau pe această moșie, ce le dăc Roșii-de-Têră și Călărașii, fiind-că ar fi avut și sineturi Domnesci pentru apărare, aceea numai ar fi fost apărați de dijmă și de clacă, pentru care aceste nêmurî privilegiate arată, că făcend cercetare cu boer rînduit la fața locului, precum și aici în Divan aducend-se și cercetand-se, s'a dovedit că numai lude 14 sunt din orășenii vechi Roșii și Călărași, cari s'a lăsat a fi apărați de dijmărit și de clacă, iar pentru a darului scădere ce s'a fost făcut în urmă de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsand-se orașul osebit iarăși pe chipul scaunului Domnesc, chibzuid Domnia-Sa mijlocul cu care au avut orășenii acest oraș, s'a plirforisit că n'a fost dat lor întru desăvîrșită stăpînire, cu pămîntul, ca să pôtă face orî-ce vor vrê cu dînsul, ci numai să se hrănescă cu dînsul acei vechi orășeni Roșii și Călărașii, după cum și în cele după urmă hrisôve ale Domniei-Sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'a dat orășenilor la scăderea darului, nu li s'a dat orașul cu mai multă stăpînire decăt întâi, adică și pămîntul, ci iarăși cum a fost slobod Domnesc mai dinainte, s'a lăsat să se hrănescă întrînsul, și cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lîngă acea milă ce au avut Roșii și Călărașii a stăpîni și pămîntul ce este Domnesc slobod și că mila acelor ce s'a dovedit că se trag din Roșii și Călărașii nu o strică Domnia-Sa, ci lasă a fi apărați de dijmă și de clacă, iar orașul cel lăsat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant slobod Domnesc, cu aceeași putere Domnăscă ce are și Domnia-Sa asupra lucrurilor Domnesci, îl dăruiesce și Domnia-Sa răposatului Banului Moruz, dimpreună și cu acea parte de moșie ce se osibescă împrejurul orașului; mai vêdî și alt hrisov al răposatului Domn Michail Suțul Voevod din Domnia d'întâi scris în lêt . . . . . cu cuprindere, că atunci viind cu jalbă venetică și ședătorii în Ploesci și cerend și ei să aibă privilegiu ca cei-l-alți orășeni privilegiați, nu li s'a dat ascultare la rea și fără' de cale cerere a lor, ci s'a lăgonit, întărind și Domnia-Sa buna stăpînire a acestii moșia Ploesci răposatului Banului Moruz cu tîtă moșia nedesghinată întru nimic, afară numai din trei nêmurî de ômenî ce se numesc Roșii, Călărașii și Cămărășii, ca numai aceștia să se hrănescă slobod pe moșie, iar vîndarea vinului i a rachiuului să fie numai a numitului boer, pentru că cerend Domnia-Sa acelor locuitori străini din orașul Ploesci să arate de au vre-un sinet cu cuprindere ca să fie apărați toți, adică orî-cine și orî-căți vor locui în Ploesci, după ce n'a avut nicî unul un sinet ca acesta, apoi însuși ei au mărturisit înaintea Domniei-Sale, că în sineturile vechi nu cuprindea să fie și pămîntul în stăpînirea celor privilegiați, ci numai apărarea lor, și deosebit de acesta s'a arêtat cu dava împotriva

ragea nu se prea arătă demn judecător și adesea da hotărâri nu prea corespunzătoare cu dispozițiunile frumoase ale Codului său.

celor-l-alți Ploesteni și nămurile celor ce sunt privilegiați cari se trag din Roșii, din Călărașii și din Cămărășeii, și de față cu amândouă părțile fiind în Divan i-au pîrît că streini și de adunături fiind, fără de nici un cuvînt cereau a se face și ei privilegiați și se pornesc în judecăți de se pricinuesce atîta stingere și cheltueli la toți, cerînd dreptate de a se înfruntă ca să-și pótă avé odihna lor, la care respuns de împotrivire n'au putut avé Ploescenii și așa Domnia-Sa făcînd amăruntă cercetare pentru toți acei privilegiați, cari se cuvine a-și avé privilegiul ne-strămutat, au dovedit lude 19, și hotăresce, ca atît aceia cît și alții ce se vor mai dovedî în urmă, măcar și femei de va fi din privilegiați și va ține strein orășan, să aibă tot privilegiul acela și ei și copiii lor, ca să fie nesupărați de clacă și de dijmărit, iar cei-l-alți de obște să fie supuși la obiceiurile pămîntului; mai vîdă Domnia-Mea hrisov iarăși al Domniei-Sale reșosatului Mihail Suțul Voevod, dintru a doua Domnie scris în lît . . . , cuprinzător că stăpînirea Banului Moruz pe totă moșia Ploescii, dimpreună cu orașul, s'a urmat pe deplin întocmai după mai sus arătatele hrisove pînă cînd a venit Mavroghene cu Domnia aici în țeră, cînd atunci măcar că împotriva Domnescilor hrisove de mai nainte fără de cuvînt au aneresit acel har ce l-a găsit făcut și întărit de trei Domni, și istorisind pe mai sus numitul boer de orașul Ploescilor, a fost dat hrisovul său tuturor orășenilor din Ploesci de a fi privilegiați de obște, adevă și cele ce li s'a cădut și cele ce nu li s'a cădut, cu care a dat pricină orășenilor de a porni jalbă și atunci întru acea de a doua Domnie a Domniei-Sale. Dar fiind-că cu prea înaltă poruncă Împărătescă s'a aneresit pecetea lui Mavroghene, nu s'a ținut în sîmă nici acest hrisov al doilea al Domniei-Sale, cu care anerisese acel hrisov al lui Mavroghene și întăresce iarăși darul Banului Moruz, după cum și mai nainte la cei-l-alți Domni s'a urmat; mai vîdă și alt hrisov al Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, scris în lît 1793, cuprinzător, că găsind Domnia-Sa totă moșia Ploesci i cu satele ce se află pe dînsa, hărăzite de Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce au Domnii pe lucrurile Domnesci slobode) la reșosatul Banul Ianache Moruz întru desăvîrșită stăpînirea Domniei-Sale și întărit acest har și de reșosatul Nicolae Vodă Caragea, i de reșosatul Mihail Suțul Voevod și întru întăia Domnie și a doua Domnie a Domniei-Sale, și viind și atunci orășenii cu jalbă către Domnia-Sa, cerînd orașul cu totul întru a lor stăpînire, arată Domnia-Sa, că a înfățișat la Divan, înaintea Domniei-Sale, pe orășenii Ploesceni cu reșosatul Banul Moruz, cărora le-a cerut și lor să arête hrisove de la Domnii vechi, să se vadă de a fost hărăzită lor moșia acêsta de mai nainte, ca cu acêsta să se cunoscă de a putut Alexandru Vodă Ipsilant a face cu cale harul acesta la reșosatul Banul Moruz sau nu, și măcar că au arătat nisee copii de porunci vechi Domnesci neîncredințate și neadeverite de nimenea, dar cetindu-le Domnia-Sa cu amăruntul a vîdă că nici întru una nu cuprinde că a fost și moșia dimpreună cu pămîntul dată lor ca să o stăpînescă, ci împotriva o numesc prin tôte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să și-o facă Călărașii, Roșii și Cămărășeii pe dînsa fără dijmă și fără clacă, nici că scrie într'acele copii de a fi privilegiați pe lângă Călărașii, Roșii și Cămărășeii și alți orășeni toți, ver-căți vor fi și se vor adună streini după vremi în Ploesci cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia-Sa că, ca un lucru slobod Domnesc, a putut

În genere se poate dice că, decă Domnitorul Caragea nu refușă

și a avut volnicie răposatul Domn Vodă Ipsilant a hărăzi unde a fost bună-voința Domnicii-Sale, care har ce s'a făcut odată cu drept cuvînt al volniciei ce a avut, neputînd cei mai după urmă a-l anerisi făr'de pricină vrednică, și înca întărîndu-l în urmă și reposatul Nicolac Vodă Caragea, cum și răposatul Mihail Vodă Suțu într'amîndouă Domniile, arată Domnia-Sa că n'a putut cu cuvînt drept a strică patru hrisóve a trei Domni, ci întăresce și Domnia-Sa acel după cuvînta har și stăpînirea Banului Moruz, atît pe oraș cât și pe moșie, i pe satele ce se află pe dînsa spre a fi desăvîrșit stăpîn, luînd de la toți cei-l-alți dijma și claca i adetul pravalilor după așeșămîntul ce va face numitul reposat boer, ca un stăpîn vîndînd și numai vinurile i rachiurile sale după privilegiurile ce au toți stăpînii moșiilor și avînd stăpînirea i volnicia nu numai pe moșie, ci și pe orașul Ploescii, ca întru tóte și întocmai să urmeze cu stăpînirea și sa-și aibă tóte veniturile și folosurile deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'a dovedit că se trag cu adevărat dintr'acele trei vechi némuri, hotărêșce și Domnia-Sa a fi privilegiați, ca să nu deă nici claca, nici'dijma, după cuprinderea carților Domniilor-Sale, ce arată ca s'a dat la mîinile lor: mai vedem și alt hrisov al reposatului Domn Constantin Vodă Hangearli scris la lét 1798, cuprinđător, că măcar că Domnia-Sa răposatul Alexandru Voda Ipsilant întru a doua Domnie iarăși a fost dat hrisov al Domnicii-Sale orașenilor Ploesceni cu scăderea darului, adecă cu osebirea orașului, dănd orașul în stăpînirea orașenilor Ploesceni, dar arată răposatul Domn Hangearli, că prin anaforaia obștêșcă a părinților arlierii și a dumnê-lor boerilor s'a pliroforisit, că vechiul obicei al pămîntului ce se urmêză la hărăzirile cari fac Domnii pe la unii alții pe lucrurile Domnesci, și mai vîrtos întarîndu-se și de alți doi Domni ce au statut în urma Domnului ce a hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre o dată acest fel de dar, după care obicei al pămîntului s'a găsît cu cale ca elironomii Banului Moruz să stăpînescă cu pace darul desăvîrșit. adecă moșia și orașul pe deplin întocmai, după cum s'a hărăzit Banului Moruz prin hrisovul Domnesc, care dar s'a întarît, nu de alți doi Domni, precum pravilele mulțămesc, ci s'a întarît și de alți trei Domni de mai în urmă prin patru hrisóve ale Domniilor-Sale, iar acei privileghiați cătî sunt aleși prin acele patru hrisóve Domnesci, unul al răposatului Nicolae Vodă Caragea, altul al răposatului Mihail Vodă Suțul dintru întăia Domnie, altul iarăși al Domnicii-Sale întru a doua Domnie și altul al lui Alexandru Voda Moruz, aceia să fie nesuperați după cuprinderea sineturilor ce li s'a dat atunci pe la mîinile lor, după care întăresce și răposatul Domn Hangerli cu hotarîre, ca moșia din prejurul Ploescilor cu orașul dimpreună să se stăpînescă de elironomii Banului Moruz, după Domnescile hrisóve și poruncesce să se ieă de la mîinile Ploescenilor acel hrisov ce li s'a fost dat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie, iar cei cătî sunt aleși de privileghiați Roșii, Calarașii și Cămărășeii, ci și copiii lor, cătî se vor trage dintr'înșii parte barbătêșca și femeșca, aceea numai să fie nedajnici. Decî îndestulându-Ne Domnia-Mea, din cuprinderea a tóte aceste Domnesci hrisóve cîte mai sus pe anume sunt aretate, că acêstă moșie Ploestî cu orașul de acolo, fiînd fost slobodă Domnêșcă, cu drept cuvînt s'a hărăzit reposatului boer Banului Moruz. Drept aceea dar, vêđîndu-se de către Domnia-Mea atâtea hrisovuri Domnesci de la acei dinaintea nóstră frați luminați Domni, întăritóre harului acestuia și din cuprinderea lor pliroforisîndu-Ne de tóte cele urmate

dreptatea celor ce apelază la el, este în casurile în care el, orî vreunul din ai săi nu aŭ a perde nimic.

spre întărirea acestui har și găsindu-le cuviincioase, am primit rugăciunea Luminăției Sale Beizdadae Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi printr'acest Domnescul Nostru hrisov harul acesta și privilegiurile câte se arată în Domnescile hrisoŭe, adecă să stăpînescă Luminăția Sa moșia acēsta Ploescii cu orașul de acolo, ca o zestre ce-î sunt date Luminăției Sale de la casa răposatului Banului Moruz, avēdu-și întrēgă stăpînirea întru tōte întocmai, după privilegiurile ce aŭ toți stăpîni moșiilor, și poruncim Domnia-Mea dumnē-vōstră ispravnicilor din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și făr' de voia lor a fi următori după acest hrisov al Domniei-Mele, citindu-l întru aŭdul tuturor de obște la oraș, spre a înțelege ca să scie întărirea ce o dăm Domnia-Mea, spre a se astîmpără pricinuitorii de jălbi și amestecători; asemenea să aibă Luminăția Sa întru acest mai sus numit oraș Ploescii patru scaune scutite și apērate de erbărit, de fumărit, de vaină, și de tōte angariile ce daŭ alte scaune; așisderea să aibă volnicie a face pe acēstă moșie a Luminăției Sale tîrg în fieșce-care an odată la fieș-care 23 de zile ale lunei lui Aprilie, în ziua sf. Gheorghe, care tîrg să fie o sēptēmână de rind, la care acest tîrg vama să se ieă pe sēma Luminăției Sale, precum și vinul i rachiul nimeni să nu fie volnic a vinde la acest tîrg într'acēstă sēptēmână fără scirea omului Luminăției Sale, să stăpînescă și tōtă vătășia țiganilor Domnesci ce se află în Ploescii sud Prahova, să aibă a-î ținē și a-î stăpîni pe ei, pe nevestile lor și copiii lor, și cānd dintr'acēstă vătășie de țigani ce se arată mai sus, se va întîmplă a lua cu cununie țigan pe țigancă sau țigancă pe țigan din alți țigani Domnesci, să rămē și aceia iarăși ai Luminăției Sale făr' de a i se cere schimb de către nimeni, pentru că tōte acestea așă se cuprind, atāt în cărțile fraților Domni de mai nainte, cāt și în hrisovul Domniei-Sale fratelui Alexandru Vodă Moruz, acēstă osebite facem numai Domnia-Mea (care și în hrisovul răposatului Constantin Vodă Hangearli ot let 1798 să cuprindē), ca nu numai acele 19 lude, ce erau atunci în ființă pogorîte din nēmul Roșilor, Călărașilor și Cămărășeilor, să-și aibă privilegiul apērării de dijmă, i de clacă, ci și cāți de atunci și pānă acum se vor fi pogorît din nēmul lor și se vor mai pogorî și de acum înainte, cu bună dovadă parte bărbătēscă și femeēscă, toți aceia să fie asemenea apērați și nedajnici de dijmă și de clacă. Adevērim dar Domnia-Mea hrisovul acesta cu însăși Domnēscă Nōstră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei-Mele fii: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martori fiind și dumnē-lor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei-Mele: Pan Constantin Filipescu Vel Vistier, Pan Radu Golescu Vel Ban, Pan Constantin Vlahuț Vel Postelnic, Pan Isaac Ralet Vel Vornic de Țēra-de-sus, Pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de Țēra-de-jos, Pan Dumitrașco Racoviță Vel Vornic al treilea, Pan Istrate Crețulescu Vel Vornic al patrulea, Pan Grigorie Băleanul Vel Logofēt de Țēra-de-sus, Pan Radu Slătineanu Vel Logofet de Țēra-de-jos, Pan Constantin Suțul Vel Spătar, Pan Grigorie Ralea Vel Hatman, Pan Alexandru Nenciulescu Vel Vornic al politiei, Pan Atanasie Hristopolu Vel Logofēt al pricinelor streine, Pan Nestor Vel Clucer, Pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, Pan Iordache Scanavi Vel Comis și Ispravnic, Pan Grigorie Băleanul Vel

Rechisițiunile n'au încetat de tot odată cu ridicarea oștirilor rusești. La trebuința Curței Domnesci și a Domnitorului, ba și a familiei sale, se rechisiționează orî-ce fel de produse. Așa vedem că în 1815, Domnitorul se vede constrîns a plăti prețul a 1.000 ocale unt, pe care l-au adunat capanlii și ei nu vor să-l plătescă la locuitori, dîcînd că untul nu l-au luat ei, ci a fost dus la Curtea lui Vodă.

Până și mînăstirea Cotroceni e dată de Vodă în jaf lui Beizadea Costache, care e numit Epitrop al ei.

Acești Beizadea, devenind epitrop al averii soției Domniței Ecaterina Caragea, soția lui Văcărescu, risipește și din această avere.

Dăm în note și câte-vă de aceste acte. (1)

Logofet de sus, și s'a scris hrisovul acesta la anul al doilea din întăia Domnie a Domniei-Mele, aici în orașul scaunului Domniei-Mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumnezeu și mîntuitorul nostru Isus Hristos 1813 Decemvrie 20, de Chiriță Logofet de Divan.

Cod. LXXVII, fila 170.

(1) *Iu Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.*

Cât pentru datoria ce au a lua clironomii răposatului dohtorului Marco, are a se face urinare după porunca și hotărîrea Domniei-Mele ce s'a dat prin întarire la anafora Departamentului pricinelor streine, nefiind datori numiții clironomi a îngădui până când se va teorisi socotelile Epitropiei Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea, căci această întărdiere privesce numai asupra Casei, dar, ea și socotelile acestea să se izbrănescă, poruncim dumné-văstra Veliților boeri, ca fața cu Luminăția Sa și cu Epitropii Casei, să le cercetați și să arătați Domniei-Mele prin anaforă, cu dumné-lui Vel Hatinanul al Divanului, iar pentru taleri 15.000 ce fac cerere dumné-lor Epitropii printr'această anaforă de a se popri din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu de la prețul vinderii caselor, atît pentru analogon ce are a da și dumné-lui la plata dreptului clironomilor dohtorului Marco i pentru plata zapisului Șetrarului Ivan și pentru alte socoteli ce este dator a le desface cu frate-său Comisul Iorga, primită este Domniei-Mele cererea dumné-lor Epitropilor și poruncim, staroste de neguțători, ca din vinđarea caselor sa popresci acești taleri 15.000 din partea dumné lui Căminarului. — 1815 Septemvrie 24.

(Pecetea gpd)

Vel Logofet.

Prea Înălțate Dómnue,

La întrebarea ce ni se face de către Măria-Ta la aceste două madele ce se cu-prind într'această buiurdizmă, respunđ eu plecată sluga Marici Tale Vornic Barbul (fiind că prea sfinția sa părintele Episcopul Buzăului are a-și da respuns prin graiul la Măria-Ta), că din luminata poruncă publicarisită prin dumné-lui starostea za neguțători, viind la mine datornicii răposatei Domniței Ecaterina Caragea, mi s'a facut cunoscută tótă datoria, după care s'a făcut și împărțela între amândoi frații Văcăresci, după cum este sciut și Înălțimii Tale; atuncea s'a arătat cu ade-

Nu numai către ai săi e darnic Caragea din ale țerei, ci și la boeri și la slugile Curții sale. Așa, dăruiesce ruinele Curții Domnesci din

vărat și acest zapis de taleri 12.000 la mine, dar vedând că nu este datorie făcuta cu zapis iscălit de răposata, deosebit pericrghisind și socotela Luminăției Sale Beizadea Costache Caragea ce a paradosit, de luat și dat la Casa Văcărescilor, în epitropia Luminăției Sale, că nu este lămurisită nici să se arde curat într'acea socotela pentru acest zapis, de la cine s'a făcut împrumutarea, și pentru ce pricină s'a dat banii? nu l-am primit a se trece în datoria împărțelii, dîcînd curat creditorului, că până nu se va teorisi din porunca Înălțimii Tale de dumné-lor Veliții boeri acea socotela a Luminăției Sale Beizadea Costache și până nu se va primi de dréptă, nu pot a li se plăti, de unde se va găsi cu cuviință; acesta este pricina pentru care nu s'a trecut în socotela această datorie, iar la a doua întrebare răspund, că acei taleri 15.000 ce am cerut să se plătescă de starostea din partea dumné-lui Căminarului Nicolae Văcărescu, nu cerem să se opréscă numai drept plata acestui zapis, ci pentru că dumné-lui Căminarul are a desface și alte socoteli cu dumné-lui Comisul Gheorghiu frate-séu, pentru nisce vite și alte lucruri părintesci ce sunt asupra dumné-lui Căminarului și este dator să dea socotela și să se desfacă și acelea: de nu vor fi în pěr, să răspundă în bani partea dumné-lui Comisului și să se plătescă și zapisul Șătrarului Ioan cu dobînda îndoită; de care nu lipsim a răspunde după poruncă. — 1815 Septemvrie 18.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXXII, pag. 78.

În Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahisioie.

Cetindu-se înaintea Domniei-Mele această anaforă a judecății Departamentului pricinilor streine, ce am poruncit de s'a arêtat și iubitorului de Dumneșéu Episcopului Buzéu, i dumné-lui bîv Vel Dvornicul Barbu Văcărescu, Epitropul Casei răposatei Domniței Ecaterina Caragea și, prin anaforaua ce ne-a făcut, a dat răspuns că se cuvîne a se plăti jăluitorilor clironomi datoria acestor bani; drept aceea, datoria acestui zapis fiind netăgăduită și primită și de însuși Epitropii Casei, precum și sorocul de 4 luni ce s'a dat de judecată apropiindu-se de a se împlini, hotărîm: ca din periusia acestei Case să se plătescă jăluitorilor clironomi suma datoriei acestui zapis împreună cu dobînda lor, de ce a unul, până în ziua ce se vor răspunde prin zapciul cel orînduit, iar când la împlinirea sorocului nu se vor plăti din periusia Casei, poruncim să plătescă din vîndarea moșiei ce este pusa amanet pentru această datorie și apoi Epitropii, de a vîre-o prigonire pentru acești bani cu Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea (ce a fost Epitrop mai nainte), precum ne-a arêtat tot prin anaforaua ce s'a dîs mai sus, își vor căută prin judecată. — 1815 Septemvrie 5.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, prin zapcilicul dumné-lui Vel Hatman s'a înfățișat la judecata Logofetiei streinelor pricinii clironomii dohtorului Dimitrie Jan Marcul ce a murit, prin vechil Andonache Dragomanul englisesc, cu jalba ce a dat Înălțimii Tale, prin care cer să li se împlinéscă de la Epitropii Casei

Tîrgoviște, cum vedurăm; așa dăruiesce Stolnicesei Zoitei de ce să-lase de țigani domnesci, pentru că această femeie a eșit <cu mărițiș din Casa Domniei, după bărbat pămîntean, Ioan Cătuneanu Stolnic>. (1) Tot asemenea donază lui Constantin, bucătarul Curții gospod., un loc din finăria Domnăscă. (2)

răposatului Banului Enache Văcărescu taleri 12.000 cu dobînda lor ce i-au împrumutat prin zapis în soroc de patru luni pentru trebuința numitei Case, cu amanet sincturile moșiei Căzănescii din sud Ialomița, sau să se vîndă amanetul spre împlinirea dreptului lor, fiind-că sorocul a trecut de atîta vreme și nu mai pot fi îngaduatori. arătându-ne și numitul zapis, care s'a veșut scris din let 1811 Septembrie 1, iscălit de prea sfinția sa părintele Costandie Episcopul Buzău și de Luminăția Sa Beizade Costache Caragea, cuprinzător că ceruți fiind de Văcăresci și orînduiți de Comitetul Epitropiei acestei Case, pentru a cărcia bună stare s'au scos cu porunca Divanului toți arendașii ce țineau moșiile răposatei Domniței Catincăi Caragea, ca unii ce le aveau fără de preț, din cari arendași aflându-se și unul Hristodor Caravida sudit englizesc, s'a scos și el de la moșia Căzănescii, dar fiind-că numitul aveă să ieă cu iscălitura răposatei taleri 15.000, cu amanet sincturile acestei moșii, care o țineă în arendă drept dobînda numiților bani, și siliți fiind Epitropii ca să plătescă banii acestui Hristodor, spre slobozirea moșiei, s'au împrumutat în socotela Casei Văcărescilor ca nisce Epitropi de la dohtorul Jan Marcu cu taleri 12.000, dându-i amanet sincturile moșiei Căzănescii, cari bani în soroc de patru luni să-i răspuță cu dobînda lor câte taleri 7 bani 60 la pungă pe lună, iar trecînd sorocul acesta să ămble banii tot cu acea dobîndă până cînd se vor exoflisi; după acesta s'a arătat la judecată Pavel biv II Vistier din partea dumné-lui Vornicului Barbu Văcărescu, zicînd că Luminăția Sa Beizadea Caragea, lipsindu-se dintr'această Epitropie, se află acum dumné-lui Vornicul Epitrop, și cum că banii aceștia ce îi cer jăluitorii nu pôte să-i plătescă, pentru că i-au răspuns Luminăției Sale Beizadea Caragea, arătându-ne un perilipsis s'au veșut trecuți numiții bani ca s'au răspuș; în potrivă vechilul jăluitorilor a zis, că jăluitorii nici un ban n'au luat din datoria această, avînd zapisul și amanetul până acum în mîna lor; deci de vreme că Epitropii ce au fost orînduiți de stăpînirea pămîntului de atunci asupra Casei Văcărescilor s'au împrumutat prin zapisul de mai sus cu banii ce se arată, la dohtorul Jan Marcu, pentru trebuința numitei Case, dându-i și amanet sincturile moșiei Căzănescii, care zapis și sincturi aflându-se până acum în mînile jăluitorilor, că au primit banii de la Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, se vede că banii aceștia nu s'au platit nici până acum și de aceea găsăm cu cale, ca tot din periusia Casei, în soroc de patru luni să răspuță toți banii jăluitorilor cu dobînda lor, prin vechil, caci nerăspunzîndu-se, amanetul rămîne supus vînzării și apoi în urmă, de se va cunósce Casa năpăstuită de către Luminăția Sa Beizadea Costache Caragea, își va căută prin osebită jalbă, iar hotărîrea rămîne a se . . . .

1815 Maiu 13.

Vel Logofăt.

Cod. LXXXII, pag. 39.

(1) Vezi actul sub FF. în acest Tom. X. B. al *Ist. Românilor*.

(2) Vezi actul sub Gg. aci, în Tom. X. B., ibidem.

Dar nu numai de abuserile Domniei are a suferi țera, ci și de ale celor mai mici slujbași ai Curții. Orî-ce pas al lor este ocasiune de abus, de jaf. Cine ar crede că simpla scôtere a cailor domnesci la «ciair», la pășunat, scôtere care — vëdurăm,—se făcea cu o solemnitate deosebită, putea și acesta să dea ocasiune de abuseri și jăfuirî?

Ecă un act care pôte proba acesta:

Prea Înălțate Dómnne,

Fiind-că acum în primă-véră, când se întinde érba pe fața pămîntului, este obicei de se scôte și caii Domnesci la ciai afară din politia Bucurescilor, pe câmpia cea din josul mănăstirii Cotrocenilor, unde comișei și alți ómenî cari se orînduesc păzitori cailor, până la sfîrșitul pășunii lor, îndrăznesc din sine-le de vînd pe la unii alții părți de ciai, locuri din locul cel trebuincios pentru ciaiul cailor domnesci și apoi se întind cu pășunea cailor până în locurile cuptórelor, unde se lucrăză cărămida, geremetisind și pe cărămidari pentru câte o vită a lor, când trece pe locul în care se află comișei întinși cu cai domnesci, și fiind că această urmare a comișeilor este nu numai Măriei-Tale nesuferită, ci și mănăstirii pricinuitoare de pagubă, nu lipsii printr'acastă plecată anaforă a arêta Măriei-Tale din vreme, ca să fie luminată poruncă către otcîrmuitorul acelor comișei, când vor eși cu cai la acel ciai, să le și însemneze locul cel orînduit și de trebuința pășunii cailor, de față cu omul mănăstirii, periorisindu-i și dându-le nizam, ca afară dintr'acel loc însemnat și orînduit pentru ciai, să nu se mai întindă cu caii pe la cărămidari și prin alte părți, lăcomindu-se la interesuri; și anii Mărici-Tale, de la Dumneđeș să fie mulți și fericiți. — 1815 Martie 24.

Grigorie Brâncoveanu.

Domnitorul Caragea n'are încotro, el dă asupra acestei anaforale a Banului Grigorie Brâncoveanu următórea resoluțiune:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscaoie.

Cu cale fiind cererea ce face printr'acastă anaforă dumné-lul biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu, epitropul și eforul al mănăstirii Cotrocenilor, primită este Domniei-Melc, pentru care și poruncim dumi-tale Vel Comise, ca în vremea scóterii cailor la ciai, să îngrijesci a se face ceruta urmare ce se arată — 1815 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.).

Vel Logofët.

Cod. LXXXIV, pag. 84.

Acastă Domnie jăcașă, coruptă și corumpetóre găsesce încă timp și mijlóce să-și dea *ifosul* unei Curți importante. Luxul ce desfășură e uimitor. Bogatele giuvaere ale Dómnnei și Domnițelor, haine scumpe bat la ochi. Călătorul strein, ca și Wilkinson, sta în admirare la privilegiștea atâtor *gătelî* și scumpe giuvaere.

Și odată pornită Curtea în această direcțiune, ea trebuie să ajungă,

nu la legile somptuarii ale lui Al. Moruzi, ci la măsură de arbitrară prohibițiunii de porturi, de costume, de colori.

Multe năzbutii pune istoria pe comptul Domnilor Fanarioși. Să mai amintim una de sub Ioan Caragea.

Cunoscută este și frumusețea și conduita Domniței Ralu, una din fiicele lui Caragea.

Cunoscută este și frumusețea, dar și desfrînata purtare a fiului al doilea al acestui Domnitor, a lui Beizadea Costache Caragea, cel care băgase gróza în toate casele boeresci, unde numai scia că se răsfață vre-o cocónă frumoasă.

Domnița Ralu și Beizadea Costache își încadrau de preferință frumusețea lor în haine de atlas alb. Ca tot-deauna, colórea preferită la Curte ajunse în 1816 colórea la modă. Lipscanii nu pridideau să aducă din streinătate *atlasuri, ripsuri și croazele albe*.

Póte că colórea albă ajunse colórea favorită a țilei prin împrejurarea restuarațiunii regalității în Franța. Drapelul alb filfiia la Paris, în urma intrării acolo a lui Ludovic al XVIII-lea, și frumoșele marchise și contese arboraseră și ele în costumul lor colórea regalității. La București, unde triumful regalității în Franța este serbat ca un triumf al Rusiei, Caragea nu întirzie a se crede în drept și el în calitatea sa de Domnitor de a decretă colórea albă ca *față*, adică colóre rezervată Domnitorului și familiei sale. Cu bună sémă la acesta a fost împins Caragea și de solicitările Domniței Ralu și ale frumosului Beizadea Costache, cu care se întreceau în haine de atlas alb tinerele și tinerii *evgheniști*. Iată decretul prin care Caragea, la 12 Ianuarie 1817, ordonă, ca nimeni din boerime sau neguțătorime să nu mai cuteze a purta haine cu *față albă*, această față rezervând-o pentru Domnitor și familia sa :

Iă Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlakiscoe.

Cinstit și credincios boerul al Domniei-Mele dumné-ta Vel Postelnic, fiind-că *atlasul cel alb și fețele albe* de giubele i binișuri i de alte haine, ce se îmblănesc (fic măcar de ori-ce materie) este o *față* dată spre *purtare numai obrazelor cărora le vor fi încredințate Domni și oblăduiri de noróde*, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu le purta nimeni altul atlasurile albe, însă întru nici un fel de haină. Iar din alte albe materii numai în giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția lor Beizadelce și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, să o faci cunoscută această poruncă a Domniei-Mele către obștea dumné-lor boerilor mari și mici, ca să fie următori întocmai de acum înainte, căci la ori-ce cine, veré parte bărbătescă, sau femească, se va găsi purtând ast-fel de haină din cele de mai sus arătate, să *scie că se va rumpe și se va sfărîmă*. Care această poruncă, spre a fi sciută și de obștea

neguțătorilor, s'a făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Cămăraș, spre a o publicarisî prin starostea za neguțătorî. Tolco. — 1817 Ianuarie 12.

(Originalul se află la Bibl. Urechii din Galați.)

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Acest decret nu împedică pe unele semețe boeróice, ale căror bărbați făceau opozițiune Domnitorului, de a sfidă pe Caragea, continuând de a purtă haine de colórea oprită. Cu deosebire familia Filipescu, nu de mult intrată în luptă înverșunată contra lui Caragea, dă exemplu de nesupunere la decretul Domnesc de sus. Frumósa Vornicésă Tarsița Filipescu cuteză a trece chiar pe sub ferestrele Palatului Domnesc, mândru îmbrăcată într'un salup de atlas alb, îmblănit cu samur!

Domnița Ralu denunță faptul lui Caragea. Mare scandal la Curte.

Domnitorul infuriat dă un nou pitac, la 21 Ianuarie 1817, în următórea coprindere:

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Ciustit și credincios boerule Domniei-Mele dumné-ta Vel Agă! După ce atâtea zile sunt trecute de când, după Domnescile Nóstre pitace, s'a publicarisit aici în politie, pentru *atlasurile cele albe* de a nu fi volnic nimeni să pórte nici un fel de haină dintr'acéstă materie (bez Luminăția lor Beizadelele și Domnițele) și nu rămâne nici o îndoélă că și cei mai proști au aflat până acum acéstă poruncă a Domniei-Mele și au înfeles, ne cum trépta boeréscă. Dintre cari numai *Vornicésa Tarsița Filipésca* s'a arétat *neghióbă, neînfelegétóre și nebăgátóre de sémă* Domnescii Nóstre porunci, în cât a îndrăsnit nu numai a purtă asupra-și salup de atlas alb, ci încă a și trece cu acest fel de haine, fără cătuși de puțină sfiélă, pe la Domnésca Nóstră Curte. De aceea dar, ca să-mi cunóscă ființa și să înțelégă ce este porunca stăpînirii, iată cu strășnicie poruncim dumi-tale, ca atât dumné-ta însuți să privighezi, cât și zapciî agiesci într'adins să orînduesci de a se înconjură prin politie și veri-unde pe drum veî găsî, orî dumné-ta, orî zapciî dumi-tale, pe acéstă făr' de rușine și făr' de sfiélă femee, cu acel salup purtându-l, numai decât luându-i-l din spinare și fărîmându-i-l bucăți, să-l aducă așa rupt înaintea Domniei-Mele. — 1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt. (1)

---

(1) Pitacul către dumné-lui Vel Cămărașul, pentru *nizamul portului de atlas alb, haine i alte fețe*.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele dumné-ta Vel Cămărașe, fiind-că atlasul cel alb și fețele albe de giubele i binișuri i alte haine ce se îmblănesc (fie măcar de orî-ce materie) este o față dată spre purtare numai obrazelor cărora le vor fi încredințate Domnii și oblăduiri de noróde, spre deosebire de către cei supuși ai lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu purtă nimeni altul atla-

Pecat că nu am putut afla, dacă cocóna Tarsița a mai cutezat să trecă cu călésca deschisă prin podul Mogoșoiei, pe la Curtea Domnăscă, care venia în curtea actualului club al «Junimeii».

Tabelul societății sub Ioan G. Caragea este făcut. Am adus sub ochiana lectorului, rînd pe rînd, pe țeran, pe oștean, pe Domnitorul cu familia lui, pe boerime, pe cler, pe neguțătorime, bresle, industriași, sudiți streini. Desconsolant tabel al timpului de acum mai puțin un secol!

«La noi e putred mărul!»

Dar nu eră perdută buna, rodnică sēmîntă din mărul putred.

Sēmîntă bună eră puțină, dar eră!

Eră în acel curent cultural, născut în școlele din Oltenia și chiar din tōtă țera, care pregătesce venirea lui Lazar din Ardeal și apoi continuă după el impulsivitatea dată.

Eră în acea mână de omeni, cari se substitue, și după și, vechei și corupței oligarchiei boeresci.

Eră în acei câți-vă bărbați cari, deosebindu-se de ceta boerăscă, încep a iubi limba străbunilor, limba românăscă, o cultivă, o îmbogățesc cu lucrări, precum erau Văcăresci, Golești, Dionisie Ecclesiasticul, Zilot Românul (Fănuță).

Eră în acea țărănime care, peste Olt, dete nascere Pandurilor, răsculați în 1815 și 1816, cari în 1821 aveau să urmeze lui Tudor Vladimirescu.

Eră în acei puțini boeri, cari începuseră a vedea limpede în situațiunea țării față cu puternica Rusie. Cu toate triumfurile mari ale politiceii lui Alexandru I al Rusiei; cu tōtă a-tot-puternicia Consulului rusesc din București, se găsea încă câți-vă români, boeri patrioți,

---

suri albe, însă întru nici un fel de haină, iar din alte materii albe numai giubele și binișuri și alte haine ce se îmblănesc, decât numai Luminăția Lor Beizadelele și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, ca prin starostea de neguțători să o faci cunoscută această poruncă a Domniei-Mele către toate treptele neguțătorescii de aici, din politie până la cel mai mic, spre a fi întocmai următori de acum înainte, căci la ori-care veri, parte bărbătescă sau femească se va găsi purtând acest fel de haină, să știe că după ce se va rumpe și se va sfărîmă, se va și pedepsi purtătorul ei, care această poruncă, spre a fi știută și de către obștea boerilor, s'a făcut osebit pitac al Domniei-Mele către dumné-lui Vel Postelnicul, spre a o publicarisi, și către această să o faci dumné-ta cunoscută și către cinstitele consulatură, ca să se dea acest nizam și către toți sudiții ce se vor fi aflând aicea; tolco pisah gpd. — 1817 Ianuarie 10.

(Pecetea gpd.)

carî nu tremuraŭ de frica colosului nordic. Aceia aveau conștiință de naționalitatea lor și idealul lor este acel al naționaliştilor de astăzi. (1)

(1) Un boer oltean Iancu Sefendache nu s'a sfiit de a *bate* până la sânge slugi insolente de ale Consului rusesc, în o împrejurare ce se pôte vedé în anexatele aci acte. Negreșit Vodă pedepsi pe Sefendache, dar nu fără a ~~re~~probă și el insolența servitorilor Consului rusesc.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoalie.

Pentru netrebnicele fapte ce se arată mai jos urmaté de acest Iancul Sefendache, spre înțeleptirea lui și pilda altor netrebnici asemenea lui, volnicim pe sluga Domniei Mele . . . . . spătăresc, ca luându-l de aici să-l ducă surghiun la mânăstirea Znagovul, unde poruncim Sfinției Tale năstavnicele al numitei mânăstiri, să-l ții în pază înăuntrul mânăstirii și fără de al doilea poruncă a Domniei-Mele slobod să nu fie, iar orînduitului mumbașir să i se deă adeverință de primire. — 1816 Martie 30.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După arătarea ce a făcut-o cinstitul Consulat al Rusiei, că la ȳntăiŭ a următorului Martie, Miercuri la patru césuri din nópte, vătaful Iancul Sefendache cu ómenii casei sale, băgând în curtea sa trei ómenii ai cinstitului Consulat, i-au bătut fórte rău, cerénd *satisfacțiune* și Spătăria, din luminată porunca Înălțimii Tale, făcénd scumpă cercetare pricinei, nu lipsii a face arătare, că din tacrirurile celor ce sciaŭ începutul cum și sfirșitul, s'a facut cunoscut, că pricina s'a urmat într'acestași chip:

Vătaful Iancul se află în séra aceea la paharnicul Manolache Hrisoscoleu, cumnatu-séu, ce șéde alături cu dînsul, unde împreună cu alți mosafirî jucând cărți, unul din mosafirî și-a trămis sluga a-i aduce de acasă un ciubuc; peste puțin a venit sluga cu capul spart și plin de sânge, spuind că trei ómenii îmbrăcați nemșesce, întilnindu-l pe drum, au vrut să-i ieă ciubucul și, el nesupuindu-se, l-au bătut și i-au spart capul. Sefendache a trămis căți-vă feciori din curtea cumnatu-séu să vaďă ce ómenii sunt aceea, pe cari și găsindu-i s'au apucat de s'au bătut în pod, apoi biruind pe ómenii Consulatului, cu brânci i-au băgat în curtea lui Sefendache, au încuiat porțile și au început iarăși să-i bată; luând de scire Sefendache a mers și însuși acolo și a poruncit ómenilor séi de i-au mai bătut cu ciomege și arme, ridicând și chiar însuși arma asupra-le și i-au legat, între cari fiind și doi curieri împărătesci s'au văďut bătuți fórte rău cu capetele sparte și mâinile rănite; într'acéstă undă, luând de scire și curtea cinstitului Consulat pentru cele urmate a alergat la Sefendache căți-vă din ómenii Consulatului și găsind porțile închise au năvălit cu zor înăuntru, au luat pe cei bătuți și legați și negăsind pe Sefendache i-au spart ușile caselor și ferestrele. ȳce Sefendache, că i-au iagmaladisit casa, luându-i-se multe lucruri, iar el de frică fugit fiind, nu scie ce s'a mai făcut.

Deci măcar de s'au și bătut slugile lui Sefendache cu acei sudiți între dînșii, dar Sefendache mergénd în curtea lui eră dator să potoléscă gâlcéva, iar nu să

Pe când «Adelfia» (1) grecilor ridică în taină, la Iași, drapelul *eteriei*, la care aderă — tot în secret — și Ion G. Caragea și Calimach, deja cu câțiva ani înainte, se organizase la Buda o asociațiune culturală (1795), urmărind scopul de a tipări *cărți românesce* «*vestiri filosofesci și moralicesci*», închinare inimilor celor iubitoare de muze filosofesci. Această asociațiune nu putea să nu aibă oarecare înrîurire și în Principate. Propunându-și să publice și «*Istoria Românilor*» și stând în relațiune cu puținii bărbați mai culti din Principate, neîndoios că năzuința acestei asociațiuni pregătesce nascerea, în 1815, a celei-l-alte asociațiuni culturale, compusă de femei române, în Buda-Pesta. Când 33 de femei române și-au pus inima și activitatea lor să adune fonduri în favoarea școlilor române, eră un semn cert că Românismul aveă să ăsa triumfător.

Nu într-o singură ȝi renasce conștiința națională! Tudor Vladimirescu este personificarea unui curent național, care l-au sporit din ȝi în ȝi isvóre multiple, cari de ȝi fără de nume, nu sunt mai puțin reale, și cari adesea țîșniau din stâncile Carpatine, luându-ȝi obârșia dincolo de munți.

---

poruncescă a-ȝi mai bate și să-ȝi lege, cum mai virtos să aridice și arina asupră-le și însemnând numai ce ȝmeni erău aceia, urmă, ca orȝi atunci saū pe urmă să-ȝi facă davagelicul sēu unde se cuvine; de aceea dar pentru învitarea ce a făcut gâlcevii și pentru aridicarea armelor, se găsesce cu cale, de se va binevoi și de către Înălțimea Ta, a se trāmite Iancul la vre-o mânăstire pentru înțeleptirea lui și pilda altora; dar și cinstitul Consulat să binevoescă a-ȝi dojeni ȝmenii sēi pentru nāvālirea și prada ce au făcut casei numitului Sefendache, și din lucruri câte se vor aflu la dînșii în pēr, să se îndatoreze a le dā, și câte vor mai lipsi, dovedindu-se și acelea luate de dînșii, asemenea să se îndatoreze a le dā; iar hotărîrea rēmāne a se face de către Înălțimea Ta. — 1816 Martie 3.

Vel Spătar.

Cod. LXXXII, pag. 327.

(1) La 1 August 1815, neguțătorii greci din Iași și cu unii din pāmîntenȝi prea de bun neam boeri și prea cinstiți neguțătorȝi ce vor voi a se aședā într'acēstā a nōstrā *frăție*, au socotit, că se cuvine să întemeeze aceste împreună (Adelfatul), plătind o taxă anuală. Metropolitul Veniamin și cu Episcopul Gherasim de la Roman întārese statutele asociațiunii. *Adelfatul* aveā ca scop mărturisit: ajutorarea la bōlā cu doctorii și măritare de fete sārache, asistarea tuturor frāților la înmormîntare, și scopul ascuns erā: idealul idependențēi. Taxa erā de 15—25 lei pe an. Cēi cari făceaū dietā erāu învitați a lāsā și la *Adelfat*. Administrațiunea erā în mānile a doi epitropȝi aleși de frāți.

CAP. VII.

După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni.

A doua zi după fuga lui Caragea *boerii țării rumânesce*, cum se intitulă ei în actele oficiale, luând administrațiunea țării cu oarecare energie, se preocupă de cestiunea urgentă: cum vor pute ține buna ordine în țară și în Bucuresci, fiind lipsită țera de oștire? Singură Oltenia păstrase resturile desființatei oștiri în neastîmpărații panduri de acolo. Ce brumă de oște mai eră în Bucuresci o luase cu dînsul Caragea la plecare. Eră tîmă boerilor, ca nu cum-vă la întorcerea oștirii ce însoțise pe Caragea, să se apuce de jăfuit și de prădat în trecerea lor. Nevoiți sunt deci boerii țării, ca la 30 Septemvrie 1818, să scrie Divanului de la Craiova «să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 de panduri din cei cari se află în părțile locului, însă ómenî vrednici și cu tótă rînduêla lor, dînduli-se poruncă la drum să vie cu orînduêlă, fără de a face niscaî-vă jafuri saú zulumuri locuitorilor și pînă într'o sêptemână îi așteptăm negreșit». Boerii cari semnăză acest pitac sunt, pe lângă Metropolitul Nectarie: Gr. Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașcu Racoviță, Istrati Crețulescu, C. Bălăceanu, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, G. Filipescu și I. Știrbei. Acești boeri justifică cererea lor de panduri Olteni, pe motivul că pandurii ce s'aú aflat aici la Bucuresci, unii aú murit, alții s'aú împrăștiat și aú rămas prea puțini. (1)

În acéstă zi de 30 Septemvrie, boerii țării însărcinăză pe Serdarul Mitru și pe Buluc-Bașa Sotir, ca luând 20 de neferi să mîrgă pe drumul Câmpinei, ca să împedice Arnăuții, cari aú însoțit pe Caragea în fugă de a face jafuri la întorcerea lor și să-i aducă la Bucuresci.

---

(1) *Cod. LXXXVII, fila 95 v.*

1818 Septemvrie 30. S'a făcut carte prin care se orînduesce Sêrdarul Mitru și Buluc-Bașa Sotir. să iea 20 de neferi și să mîrgă pe drumul Câmpinei ca să întîmpine pe arnăuții ce se întorc, cari s'aú dus cu Domnul ce afugit. să-i ieă împreună cu ei să-i aducă aici pe la locurile lor, nelăsându-i să se abată prin sate a face vre-o supărare locuitorilor, însă urmarea să le fie cu mijloc blând, a nu face vre-o pricină necuviincioasă.

Noi boerii Țării Rumânesce.

Cinstiți dumné-vóstră boeri Divaniți, fiind-că pandurii ce s'aú aflat aici pentru următoarele trebî ale țării, unii aú murit, alții s'aú împrăștiat și aú rămas prea pu-

În chiar ziua fugii lui Caragea, *boerii țerii*, precum vedurăm, trimit arzul lor către Pórtă și în același moment rînduesc pe Stolnicul Iordache Tufeanu, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă de tot rămasul în Curte după Domnul Caragea, să nu se hrăpescă, orî să se strice. Tufecci-Bașa, Deli-Bașa și Căpitanul de Nemți sunt ordonați de a stă la ordinul lui Tufeanu pentru paza lucrurilor rămase (1)

Consulul rusesc care eră înțeles cu Caragea, de nu *cumpărat* de el, pune însuși peceteile Consulatului la Curtea Domnăscă și cere apoi de la Divan să se rînduască un boer, ca împreună cu un om al Consulatului «să facă catagrafie de toate lucrurile până la cel mai mic ale Măriei-Sale Domnului I. Caragea Voevodul, prin Comisie, prin Pităric, i ale Cămării și ale cuhniei și de toate». Aceste lucruri să stea în păstrarea tot acelor ce au fost orînduiți. Catagrafia se va face în două exemplare, unul pentru Consulat și altul pentru Divan. (2)

Asemenea catagrafiare eră cu atât mai de lipsă, că la Divan se primiră numeroase jălbi, că au să ieă bani de la ómenii lui Ioan Vodă Caragea «pentru alișverișul ce au avut cu dînșii». Boerii rînduesc pe biv Vel Logofet Fotache Știrbei și pe «fratele Vel Vornic Constantin Dudescul, să cerceteze aceste davale și să raporteze . (3)

Agenția Austriacă încă reclamă unele sume de la Beizadea Costache Caragea și alți Greci în favórea unui sudit al ei. Boerii răspund că totă averea fostului Domn și a Beizadelor și a Postelnicului a fost

pinî, cu cari nefiind de ajuns a se săvîrși cele trebuincioase trebî ale țerii, să ne proftaxiți dumné-vóstră 150 pandurî din cai cari se află în parțile locului, însă ómeni vrednici și cu tóți orînducla lor, dănduli-se poruncă, ca la drum să vie cu orînduclă, făr' de a face niscare-vă jafurî, sau zulumurî locuitorilor și până într'o săptămână îi așteptam negreșit. — 1818 Septemvrie 30.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitrașeu Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Ioan Știrbei.

Cod. LXXXVII, fila 95 v.

(1) S'a orînduit Stolnicul Iordache Tufeanu prin pitac, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijescă a nu se hrăpi sau a se strică ce-vași din Curtea Domnăscă, că însuși va fi răspunďetor, la care s'a poruncit Tufecci-bașă și Deli-bașai, să deă ajutor cu arnăuți ce vor fi trebuincioși pentru pază, cum și căpitanului de Nemți să deă ascultare.

Cod. LXXXVII, fila 29.

(2) *Cod. LXXXVII, fila 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 46 v.*

secvestrată de Consulul rusesc. Acum boerii aşteptă să vină deslegare de la Pórtă, ce este de făcut cu averea. (1)

La 2 Noemvrie 1818, prin Starostele de neguţători şi cu aprobarea Consulului rusesc, se vînd prin licitaţiune caretele, butcele, caii şi hamurile lui Caragea, «carî se strică, orî aduc cheltuélă»; baniî să se trîmită la Divan. (2)

(1) *Către cinstita chesaro-crăiască Aghenţie.*

Nota cinstitei Aghenţii de la 29 ale acestei lunî s'a primit împreună şi cu jalba suditului austriacesc Ferent Carlovici ce ni s'a trîmis, prin care cere baniî ce dice că are să ieă din datorie de la luminatul Beizdadea Costache Caragea, i de la Postelnicul Gheorghe Vlangari, şi cere împlinire din cele rămase aici ale Luminăţiei-Sale Beizadea, i a Luminăţiei-Sale Domniţei Ralu Caragea şi a dumné-lui Postelnicului Vlangari; răspundem cinstitei Aghenţii, că îndată după fugirea Domnului s'a arătat cinstitul Consulat al Rosici cu cerere, de le-a făcut fertpot tóte rămasurile Domnului şi ale boerilor grécî, şi făcendu-se catagrafie cu om şi din partea cinstitului Consulat, am scris la prea Inalta Pórtă de unde aşteptăm răspuns, atunci se va arêta şi el cu cererea acésta. — 1818 Octomvrie 31.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(2) Noi boerii otcârmuitori ai Têrii-Românesce. Dumné-ta Staroste de neguţători, fiind-că între lucrurile Domniei-Sale Ioan Vodă Caragea, ce au rămas aici şi s'au sefestrarisit de către Excelenţa sa Gheneral-Consul al Rosiei, sunt şi câte-vă carete i butci şi cai cu hamurile lor, carile unele pătinesc stricăciune, iar altele pricinuesc cheltuélă, de aceea dar, prin scirea şi primirea şi a Excelenţei sale Gheneral-Consul al Rosiei s'a găsit cu cale a se vinde, şi poruncim dumi-tale ca, cerênd acele carete butci i cai şi hamuri de la dumné-lui Stolnicul Iordache Tufeanu, epistatul Isprăvniceii de Curte, să le vinđi prin mezat, după orînduélă, şi baniî ce se vor strînge din vîndarea lor, să-î trîmiţi la Divan, dimpreună cu catastih curat de preţul ce a prins fieş-care lucru, ca să se facă urmarea cea cuviinciosă, spre a sta adecă în păstrare depoziton. — 1818 Noemvrie 2.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofêt.

Cod. LXXXVII, fila 102 v.

*Pitac la Starostea de neguţători ca făr' de zăbavă să împlinescă
baniî de la cei ce au cumpêrat lucruri de ale Domnului Caragea şi Domniţei
Ralu şi să-î aducă la Divan.*

Noi Caimacamii Têrii-Românesce. Dumné-ta Staroste za neguţători, cu tóte că prin pitacele Divanului ce şi s'au dat pentru vîndarea prin mezat a lucrurilor Domnesce ale Măriei-Sale Ioan Vodă Caragea şi ale Luminăţiei Sale Domniţei Ralu Caragea, şi s'a poruncit ca baniî ce se vor strînge din vîndarea acelor lucruri să-î aduci la Divan împreună şi cu çatastih de tóte lucrurile, arêtător şi de preţul ce a prins

Se ieaă dispozițiunii și pentru păstrarea și apărarea rămasului în casa Domniței Ralu. Cu privigherea acestuia este numit, la 7 Octomvrie 1818, Paharnicul Nicolae Trăsnea. (1)

La 3 Octomvrie, Al. Filipescu este însărcinat ca împreună cu Consulatul rusesc să facă catagrafia averilor boerilor, cari s'aŭ dus cu Vodă: Postelnicul Vlăhuț, Banul Arghirpulo și Postelnicul Mavrocordat.

Averea catagrafiată se va lăsa în păstrarea celor ce le-a avut până aci.

Maî greu eră de a împedecă încercările celor răi, tot-deauna gata să profite de interegne pentru a jăfui. În nóptea de 1 Octomvrie 1818, străjile din centrul orașului aŭ găsit foc dat anume într'un loc dosnic, într'un pod de foișor «nisce borfe înfășurate și aprinse, care de nu se pridideă, puteă să se întindă și să facă mare vătămare și pagubă obștăscă». *Boerii Țerii-Rumânesci*, la 2 Octomvrie, rînduesc paznicii la toate locurile îmbulzite și dosnice, «ca să fie cu privighere la asemenea rele urmări». Tot odată se vestesce prin telali, că de la un cés de nópțe înainte nimeni nu are voie să âmble pe strade fără felinar, fie măcar de orî-ce tréptă și de orî-ce protecțiune, sub pedépsă de arestare imediată și de «*certarea cea cuviincioasă, ca pentru învinovățire de nesupunere*». Boerii cer tot-odată Consulilor austriac și rusesc, să vestescă acésta supușilor lor. (2)

Tot în interesul siguranței orașului, în aceeași zi de 3 Octomvrie 1818, boerii opresc portul de arme fără de specială învoire. Nici chiar ómenii boerilor din Divan n'aŭ voie să pórte arme, fără de a avé la mână teșchereă de recunóscere și învoire. (3)

Asemenea dispozițiune se comunică și Spătarului cu referință la neferi, la 11 Octomvrie: «Fratelui Spătar, — fiind-că de către noi s'a dat poruncă tuturor ogécurilor, ca nimeni din neferi să nu pórte

---

fieș-care lucru, dar iată și acum de iznóvă îți poruncim, ca făr' de zăbavă împlinind banii după la toți cei ce aŭ cumpărat acele lucruri, să-î aduci aici la Divan, dimpreună și cu catastih arătător, precum s'a đis maî sus, ca să steă depoziton până la buna venire a Măriei-Sale prea Înălțatului nostru Domn, și să se plătescă creditorilor ce se vor dovedî că aŭ a luă după hotărîrea ce se va da; să nu te îndrăznesci însă a da cui-vași măcar o pară dintr'acești bani făr' de porunca Divanului, căci îi vei plăti însuți din casa dumi-tale. — 1818 Septemvrie 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, Gheorghe Suțu, Nicolae Clucer. *Cod. LXXXVII, fila 115.*

(1) *Cod. LXXXVII, fila 99 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila. 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 45.*

arme, fără numai nóptea, când âmblă spre străjuirea politiei, să aibă fie-care câte o sopa a mână, iar zabiți lor să pórte numai câte un iatagan. De aceea dar scriem dumi-tale, ca pe de o parte să publicarisescă în tot poporul Spătăriei prin telal, ca și neferii ce sunt pe la curțile boerescă să nu aibă voie a mai purtă arme, decât numai câte un iatagan Aga-turnagiu, Ibrahim și Baș Bešliagasi, iar alții ce obicei-nuesc a purtă arme, nimenea să nu fie volnic de acum înainte a mai âmblă înarmat cu ori-ce fel de armă; iar cari se va arêtă după aceea în potrivă următorii are a se pedepsi; iar pe de alta să dai poruncă și tuturor zabiților și ómenilor Spătăriei, ca asupra acestui nizam să aibă a urmă în tocmăi, precum obiceiului și în vremea oblăduirii Domniei. 1818 Octomvrie 12. — (Asemenea s'a mai scris și la Vel Aga).

Ací se cade să amintim cutezătórea năvălire a 12 inși înarmați contra gardei, care la finele lui Septemvrie 1818 duceă la Ocna Telega 15 osîndiți. Între aceia erau și 6 din pandurii cei cari luaseră parte la ultima răsmeriță. Numai pe aceștia i-a scos din mâinile gardei cei 12 ómeni năvălitori lângă Ploesci, iar pe cei-lalți 9 i-au lăsat neatinși, de acú putut fi duși la pedépsa lor la Ocnă. Este și ací o nouă dovadă, că mișcarea ante-grécă isbucită în Oltenia nu eră terminată cu răspândirea pandurilor și că ea încă ferbeă într'ascuns, pregătind mișcarea de la 1821. (1)

Temându-se de vre-o încercare de spargere a pușcării, Divanul,

(1) *Noi boerii Țării-Rumânesce.*

Cinstite dumné-ta frate Vel Spătare, fiind-că dumné-lui Epistatul Armășiei ne-a făcut arêtare, că de la 17 ale trecutului Septemvrie pornindu-se la osînda Ocnelor Slănicul și Telega lude 15 vinovați, hotărîți într'aceeași osîndă de Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, cu patru Armășei de pază, băgați avându-i pe vinovați în cătuși și în lanțuri, astăzi la patru ale următorului Octomvrie s'au întors înapoi unii dintr'acei Armășei cu vestire, că la mergerea lor conăcind la marginea Ploescilor la un han al dumné-lui Paharnicului Bălăceanu, peste nópte i-au călcat 12 inși înarmați, în silă cu bătăi le-au luat din mână pe cei de mai jos arêtați lude 6 vinovați, iar cu cei-lalți 9 lude ducându-se Armășeii la Ocnă i-a teslimatisit acolo și a adus și adeverință a Cămărășiilor, după orînduélă, aducând osebit spre a lor îndreptare și adeverință de la hângiú, precum s'a urmat pricina. De aceea dar scriem dumi-tale, să dai strașnică poruncă polcovnicilor și căpitanilor din sud Saac și din sud Buzău, ca să cerceteze cu scumpătate pentru mai jos numiții vinovați, și verí-unde se vor dovedí, prîndându-i, în bună pază să se trimiță aici prin dumné-lor Ispravnicii județului. — 1818 Octomvrie 4.

Costandie Buzău, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu, Barbu Văcărescu, Ioan Știrbei, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, fila 98.

pe de o parte, la 7 Octomvrie, ordonă lui biv Vel Serdar Petrache să mERGă la pușcărie, să facă grabnic catagrafie de toți arestații, cu arătarea vinei și de unde sunt și de când se află închiși? și ordonă să fie bine păziți, să nu scape nici unul, iar pe de altă parte boerii țerii rînduesc pe Buluc-Bașa Sotir cu ómenii lui a fi de pază la pușcărie, nelipsit ziua și nóptea, a nu se *cacerdisi*, sau a scăpă vre-un vinovat.

Tot în interesul asigurării pușcăriei, boerii Țerii-Românesce numesc epistat de Armaș mare pe Vornicul Gr. Filipescu (1).

La 9 Octomvrie 1818, boerii Țerii-Românesce dau volnicie lui *Arhon Vel Aga*, că «pentru mai bună orînduélă și nizam al tîrgului, spre ferire de toate cele rele și neplăcute, spre odihna tuturor de obște, cari se cere de la dumné-ta trebuința este, ca și cei ce se află sub epistă-sia dumi-tale, să fie ómenii la cari dumné-ta vei da credință; de aceea prin acest pitac se dă dumi-tale slobođenje, ca să-și și schimbi pe carele vei cunósce că este nedestoinic și să puî alții vrednici, începînd de la Căpitanul de dorobanți, până la cel mai mic, căci la orî-ce cusur se va întîmplă, dumné-ta ai să fii răspunďător.» (2)

Și de paza județelor se îngrijesc boerii țerii. Prin județe zabiți și neferii lor, în loc de a străjui mai vîrtos pentru neguțătorii turci, să nu-î lase, dacă n'aũ teșcherele în regulă, s'aũ apucat de cer taxe, «cât pot rupe» de la carele ce merg orî cu vin, orî cu rachiũ, cu zaherele, cu măciniș, etc. Se ieau cîte unul până la 2½ lei. (3)

Neferii se duc și pe la mori și prin sate, ba și pe la tîrguri de prelevă asemenea abusive venituri, de la orî-ce vîndări, ca nisce ai doi-lea vameși.

«Noi boerii Țerii-Românesce» ordonă Ispravnicilor să opréscă asemenea abusuri «din totă vîrtutea». De o cam dată să cheme pe zabitul județului «să-î arétați că v'a venit strașnică poruncă, ca nu numai ei să se feréscă, ci nici pe ómenii lui să nu-î îngăduéscă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțumindu-se pe lefile ce aũ sub pedépsa de destituire și restituire a jafului și de isgonire din țéră, trimițendu-se, pentru a pune mîna pe culpabil, om de la Turnagi-baș-beșlégă.

Boerii Țerii-Românesce se adunau într'o cameră la Curtea Domnéscă.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 98 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila 94.*

(3) Documentul întrebunțéază chiar vorba *lei* în loc de *taleri*.

Noi boerii Țerii-Românesce.

Dumné-vóstră boerilor Ispravnici ot sud . . . . . vë facem în scire, că la auďul nostru a venit, cum că zabiți și neferii lor ce se află prin județe pentru străjuire

Ce puțin luxosă eră această cancelarie a boerilor otcârmuitori țerii! (1)

Administrațiunea acestor boeri se mărgini la puțin, din cauza nesiguranței în care erau de cele ce se vor întâmplă, când Pórta n'ar aprobă administrațiunea lor în urma fugii Domnitorului. Ca act mai de valóre din timpul acestei administrațiuni, cităm numai oprirea exportului cerealelor și a articolelor de îndestulare publică ale Constan-

și paza nizamului, mai virtos pentru neguțătorii turci sau alții, cari făr' de căpătâiū se va întâmplă a âmbilă prin județe, ca să-i cerceteze după orînduélă, să le ieă séma, și la cei ce vor fi umblând cu tréba neguțătoriei și cu cărți pe la mîni, acelora să le înlesnescă a le fi mergerea și petrecerea lor cu liniște și nebîntuiți de către ori-cine, iar pe cei făr' de căpătâiū să-i poprêscă sau să-i întórcă înapoi la locul lor, pentru a cărora slujbă își au și léfa lor cea orînduită, și din jălbile unora altora ne-am pliroforisit, că zabiții sau neferii lor păzese drumurile de ieau parale cât pot rupe de la carele ce merg orî cu vinuri, orî cu rachiuuri, orî cu zaherele, orî cu măciniș, orî cu sare, și altele, întinđându-se a luă de la unii câte un leū de bute, de la alții mai mult și până la taleri 2 și jumătate, se duc și pe la mori de ieă și de pe la carele ce sunt cu măciniș, se îndrăznesc de merg și pe la tîrguri i prin sate, făcînd asemenea urmări de ieau de la vîndările ce fac, orî de la vite sau de la altele, făcîndu-se al doilea vameș, care acésta nefiind suferită la auđul nostru, într'adins vê poruncim, ca cu tot dinadinsul și cu strășnicie să vê siliți din totă virtutea a depărtă acest rêu catahrisis, ce de la o vreme încóce au început zabiții și neferii lor a face și acum de o cam-dată să chemați pe zabitul județului, să-i arêtați că v'a venit strașnică poruncă, nu numai el să se ferêscă, ci nici pe ómenii lui să nu îngăduêscă a face cât de puțin jaf locuitorilor, mulțumindu-se pe lefile ce au, căci nu numai va fi lipsit din slujbă și altă dată nu se va mai învrednici, ci încă va întórcă jaful înapoi și se va și isgoni de aici din țeră; după care cu luare aminte cercetând, pe care îl veți găsi că nici după acésta iarăși nu s'a părăsit, cu grabnice însciințări ca să se trămiță mumbașiri de aici cu om de la duinné-lui Turnagi-baș-beșlégă, ca să-l pue a întórcă jafurile înapoi și pe acela să-l aducă aici, ca să-și ieă căđuta pedépsă și să se și izgonêscă din pămîntul țerii; și de primirea acestei porunci să avem însciințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila. 100.

(1) Boerii ordonă Ispravnicului de Curte «să puî ca să lipêscă ferestrele cu hâr. tie la odaia, unde ne strîngem noi, și osebit să se deă poruncă coșarilor a mătură atât acel coș cât și alte coșuri, unde se vor fi făcînd focuri, și la odaia, unde ne strîngem noi, să se facă rînduélă a da câte un foc la sobă în fie-care diminêță, ca la vremea cea cuvenită să fie odaia caldă și mâne să fie gata, fiind-că acolo avem să ne strîngem. — 1818 Octomvrie 9.

Semnați: Constandie Buzeu, Greg. Brâncoveanu Vel Vistier, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofet, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei Vel Vornic, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, pag. 93 verso.

tinopolei. Prin asemenea prohibițiune, boerii administratori sperau a-și face mână bună la Pórtă. (1)

O altă dispozițiune interesază apărarea orașului de incendiu. Iată acest pitac al boerilor țării:

Noi boerii țării poruncim lui Arhon Aga, fiind-că acum la începerea frigului, făcând oamenii focuri mai cu prisos prin case pentru încălzit și în neîngrijire sêra, din nemăturatul coșurilor se întâmplă focuri, de aceea scriem dumi-tale, ca să puî pristav a strigă prin tîrg, cât și dumnê-ta să dai nizam cu totă strășnicia a-și drege coșurile bine, a le mătură adese, făcând rînduclă și inlesnire și pentru coșari a merge și ei de sine-și pe la toate casele, cum și cei ce vor vrê a cere coșari să scie unde să-î găsească, iar prăvăliașii toți de obște, după vechiul obicei, să aibă câte o puțină cu apă și câte o cange. Să dai nizam și la Agie a fi tulumbele drese bine, a fi do-nițe i topóre și cange, după obiceiul vechi, ca la vremea de trebuință să se pòta întîmpinà rêul. — 1818 Octomvrie 7.

Nectarie Mitropolit, Greg. Brâncov. Vel Vistier, Mih. Manu, Const. Bălăceanu, Ioan Știrbei.

Asemenea la Spătar. (2)

O altă dispozițiune, din 15 Octomvrie 1818, prohibî jocul de curea: «s'au isvodit nisce oameni cu joc de curea, năprăstóce, i popice, de înșală pe locnitorii cei proști . . .» s'au mai dat și înainte porunci de oprire . . . acum boerii ordonă ca, prindêndu-i pe acești înșelători, să-î trâmîță la marele Spătar. In aceștiași sens boerii ordonă și lui Aga și Spătarului. (3)

(1) In 7 Octomvrie 1818 se opresce exportarea de cereale. Sa opriți a nu mai trece peste granițe un bob de graunțe zahereă măcar, grîu, orz, mei, porumb, sub strașnica pedepsă. Asemenea a oprit exportul de vite ori ce fel bez oile sudiților, cari le aduc pentru hrană aici în țără.»

Asemenea e prohibit exportul seului, untului, brânzei, cașcavalului, cervicii, micrei și altele, ce sunt din zaheréua Țarigradului, după vechiul obicei, fiind poprite a se exportă.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

(2) *Cod LXXXVII, fila 99.*

(3) *Noi boerii Țării-Rumănesci.*

Dumnê-vóstră boerilor Ispravnicî ot sud . . . . . ve facem în scire, ca a venit la aușul nostru, cum că prin județe i pe la tîrguri s'au isvodit nisce oameni cu joc de curea, napîrstóce i popice, de înșală pe locuitorii cei proști, luându-le bani ce au, care acêsta fiind cunoscută de față, că este curată înșelătorie și neprimita la aușul stăpînirii, au fost date și mai nainte porunci domnesci, ca să fie opriți și zăticieniți orî-cinc de la nisce urmări ca acestea; poruncim dumnê-vóstră, ca orî unde se vor ivi unii ca aceștia, prindêndu-i, cu bună pază să-î trâmîteți la dumnê-lui Vel Spătarul, și de primirea acestei porunci să avem înscîințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

Grijilivi de nesupărarea locuitorilor țerii, boerii adresază, în 6 Octomvrie 1818, o circulară către Ispravnici, ordonându-le să impedeze abuserile la perceperea vinăriciului. (1)

Agenția austriacă încă a voit a profita de stabilirea guvernului boerilor, ca să obțină ridicarea taxelor în plus puse peste cei 3% vama la exportul porcilor, constituindu-se din aceste taxe—cum s'a vădut un venit al Dómnnei lui Caragea. Boerii răspunseră Agenției, ca să aștepte noua Domnie, ca să se *corespondariséscă* cu ea în acéastă privință. (2)

(1) *Noi boerii Țerii-Rumânesci.*

Dumné-vóstra boerilor Ispravnici ot sud . . . . . vă facem în scire, că din jălbile ce s'aú dat, ne-am însciiñat cum că taxildarii și slujbașii vinariceri, ce se află acum prin județe, nelăsându-se de lacomia lor, care de la o vreme încóce a început de fac, nu numai nu păzesc orínduéla ponturilor cu care aú cumpérat, de a urniá cu măsuratul vinurilor i ímplinirea banilor după obiceiul vechiú, ci încă cu feluri de mijlóce umblând a face încarcături locuitorilor, îi prelungesc cu măsuratul dupa ce gătesc, îi prelungesc și cu luatul banilor, până cheltuesc vinul, ca să aiba cuvint în urmă că aú avut vin mai mult și să nu póta cel năpástuit a dovedi dreptul; pe lângă care aú făcut irat și slobozenia buților, luând cât voesc, încă se îndrăznesc de superă cu luare de bani și pe unii din boeri i pe privileghiași cu pricina slobozeniei buților, care acésta nefiind suferită la auđul nostru, poruncim dumné-vóstră, să dați nizam vinăricerilor cu tótă strășnicia a se urmă și a se pázi ponturile în tocmai spre a nu încarcă pe locuitori cu cât de puțin, ci cum se va găti vinul de cules, îndată să măsoare și să priméscă și plata vinăriciului fără de prelungire, și după ce va plăti vinăriciul, cu răvaș de plată să fie slobod fieș-care a-și duce vinul unde va vré, ne îndrăsnind a cere osebită plată pentru slobozenia buților de la cei ce plătesc vinăriciul, iar de la privileghiași cari vor vré a scóte vinurile mai nainte până nu trece cotul, să ieá numai patru parale de răvaș ce va da pentru tóte buțile, iar cel ce va scóte buțile după ce trece cotul, de la acela să nu ieá nimic, ne avénd trebuință nici de răvaș, și vinăriciul după vechiul obiceiú să ieá sfirșit până la 15 ȝile ale lunei lui Noemvrie, ne lăsând la prelungire, cum aú urmat în alți ani, de nu aú lipsit vinăricerii din județ mai în tot anul, ca să póta face năpástuiri și încarcături locuitorilor, căci la orí-ce catalhrisis se va face, însuși dumné-vóstră vă veți ívinováți a plăti din casele dumné-vóstră acel catalhrisis și vă veți lipsi și din Isprávnicie, ci dar cum poruncim în tocmai să fiți următori, și de primire să avem însciiñare. — 1818 Octomvrie 6.

Cod. LXXXVII, fila 97 v.

(2) *Către chesaro-crăiasca Aghenție.*

Cu cinste am primit nota cinstitei Aghenții, scrisă de la 15 ale următorului Octomvrie și cuprinđtóre, că în domnia numai acésta de acum trecută a Domnului Ioan Caragea, s'a fost orínduit asupra negoțului de rímători de a se luá po talerí patru de pereche cu nume de avaet, spre a fi slobodí a trece înăuntru, în vreme

Administrațiunea boerilor țării ține până la 20 Octomvrie 1818. De sigur că dificultatea ce eră de a se adună toți boerii, i-a îndemnat să alégă dintre dinșii un număr mai mic. Aceștia ieau titulatura de «*Noi boerii otcârmuitorî*» și se recunosc *aleși de totă obștea boeri-meî*. (1) Noua administrațiune constată, că de la fuga lui Caragea a încetat căutarea proceselor înaintea Divanului Veliților boeri, deși pe toate ȳilele se ivesc jălbî pentru foluri de pricinî. De aceea boerii ocârmuitorî scriu Divanului, la 22 Octomvrie 1818: Să începeți fără de altă zăbavă a vë adună la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecări ale norodului, împlinind întru acêsta datoria dumné-vóstră ca sub Domnie. Tot odată Vel Logofët de Țera-de-sus să deă pitac și la departamenturî, să caute pricinile de judecată ale norodului ce se orînduiesc la acele departamenturî, fără de contenire.» (2)

ce rîmătorii din vechime aî fost slobodî a se negoia în țera Nemțescă, platindu-se numai vama trecëtorei la sntă trei și osebit în cele 5 județe ot peste Olt se mai plătiă de perechea de rîmătorî parale opt ale Căimăcămiei Craiovei și parale patru ale Isprăvnicatnului din partea locului, pe unde-i treceă, cerënd cinstita Aghenție, ca să dăm porncă de a încetă acêstă înare de avact, adecă po talerî 4 de perechea de rîmătorî, ci să se ieă numai cea obicinnită vană trei la sntă, cum și paralele ce din vechime sunt obicinnite a se lua în cele 5 județe ot peste Olt, precum mai sus se arata, la care și nu lipsim a răspunde cinstitei Aghenții, că cîntând în condicile Divanului, s'a găsit răspuns făcnd din vremea Domnului Caragea la asemenea cerere ce a fost făcnd cinstita Aghenție, după care scoțëndu-se copie, se triuite a se vedé, și fiind-că pentru acest avact este dată hotărîre Domnăscă, după care se vede adaos pentru ceea-ce se nrmă mai dinainte, va fi însă îngădnitóre cinstita Aghenție, până când se va orîndni Domnia într'acêstă țéră, și atuncî se va corespondarî cu Domnia nonă pentru acêstă madeă. — 1818 Octomvrie 3.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofët.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(1) Dumné-lor boerii pe noi ne-aî ales și ne-aî rugat cei mai jos iscăliți să fim ocârmuitorii țării, spre a pnté carge trebile cu bună orîndnclă, să nu se facă cel mai mic cnsur între toate. Iată dar printr'acêstă carte vë înștiințăm și vë vestim, că de astăzi înainte până când se va arêta Domn stăpînitor, iscăliturile noastre aveți să le ascultați, să le păziți și ceea-ce vi se va scrie de către noi să nrmăți în locmai și de primire să avem înștiințare. — 1818 Octomvrie 20.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grig. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Acest pitac e adresat la toți ispravnicii de județe, la Spătar, la Aga și la toate departamenturile.

Cod. LXXXVII, pag. 94 v.

(2) *Noi boerii otcârmuitorî Țereș-Rumânesci.*

Cinstiți dumné-vóstră fraților veliți boeri, fiind-că de la lipsirea Domniei-Sale Ioan

Boerii ocârmuitorî ai Țerei-Rumânesce sunt, pe lângă Nectarie Metropolitul, (1) cei următorî: Gr. Brâncoveanu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu și Istrate Crețulescu. Ei scriu, tot la 22 Octomvrie 1818, și departamenturilor prin Vel Logofetul de Țera-de-Sus, ca și acestea să urmeze regulat cu judecățile. Marele Hatman al Divanului este înștiințat despre acesta, ca să îngrijescă «a se împlini datoriile zapcîlicurilor Hătmăniei asupra pricinelor de judecăți în tocină după aceeași orînduică ce se urmă până în ziua lipsei Domnului de aici».

O altă dispozițiune luată de noua administrațiune fu prohibițiunea dată, la 1 Noemvrie 1818, de import de vinuri și rachiuri streine. Boerii ocârmuitorî întemeiază prohibițiunea pe necesitatea de a protege cultura viilor din țară, cari au ajuns a fi părăsite din cauza concurenței streine, ceea-ce aduce și pagubă țării prin scăderea dării vinări-ciului. (2)

Vodă Caragea și până acum au conținut din împlinire căutarea pricinelor de judecăți la Divanul dumné-văstră și pe toate dîile se ivesc jălbi pentru feluri de pricinî, ce urmăză a se căută și a se cercetă de judecătoriiile pămîntului; de aceea dar, ca nici ipotesiarî să nu pîrîdă aici câți sunt de afară, făcînd grele cheltueli cu prelungirea vremii, nici cei de aici să nu stea zălogiți și răbdători de dreptul lor, din pricina amorțirii judecătoriiilor, cînd mai vîrtos și datorie avem de a îngriji pentru a obștei bună petrecere și pentru cea în parte îndestulare a fieș-căruia de dreptul său, poftim pe dumné-văstră, ca să începeți fără de altă zăbavă a ve adună la locul cel orînduit și a căută pricinile de judecăți ale norodului și împlinind întru acesta datoria dumné-văstră întoemăi, după mijlocul și orînduică ce se urmă și până la lipsirea Domnului de aici, de care poftim și pe dumné-ta Vel Logofete de Țera-de-Sus, ca și pe la departamenturi să se facă pitace din partea Logofetici, ca să caute pricinile de judecăți ale norodului, ce se orînduiesc la acele departamenturi, fără de conținere. — 1818 Octomvrie 22.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 101 v.

(1) În multe pitace în locul Metropolitului Nectarie semnăza Iosif Argeșul.

(2) *Noi boerii otcârmuitorî ai Țării-Rumânesce.*

Dumné-văstră boerilor Ispravnicî ot sud . . . . . Vă facem în scire că, pentru vinurile și rachiurile din țera Turcască, cum și holerca din țera Leșască, prin hrisove domnesce sunt oprite a nu veni aici în țară nici de cum, iar cel ce va îndrăzni să aducă, să se ică controbont, dar fiind-că păzitorii de pe la margini și căpitani și cei orînduiți cu slujba Căminăritului, cu feluri de mijloce, pentru interes al lor, slobod vinurile și rachiurile de vin în țera neconținut, din care pricină se batalisesc vinurile și rachiurile țării și dupa vremea scumpetei tuturor lucrurilor și a muncitorilor au ajuns a-și părăsi omenii viile, încă alții le-au și părăsit și din vreme în vreme și viile și alișvercișul acesta merge spre cădere, ci fiind-că

Tot odată în 7 Noemvrie 1818, boerii ocârmuitori ordonă fraților boeri din Divanul Craiovei, să nu fie îngăduiți taxildarii și slujbașii vinăriciului din Oltenia de a comite abuzuri. (1)

dintr'acesta este mare simțitoare pagubă la plata vinăriciului, și acestea neputându-le suferi, iată vă poruncim, să dați nizam cu tot felul de strășnicie păzitorilor de margini, ca să nu lase nici cum a veni vinuri și rachiuri streine în pământul țerii, nici cu cărțile Căminarului, nici cu alte cărți în parte, măcar ale cui va fi, ca să se pôtă cheltui cel pămintesc; de altă parte să cercetați cu amăruntul în tot județul și unde veți găsi vinuri sau rachiuri streine să le popriți și în grabă să însciințați al cui este și prin al cui mijloc de slobozenie l-au trecut? ca să luați de la noi poruncă cum să urmați. -- 1818 Noemvrie 1.

Asemenea pitac s'a făcut și către dumné-lui Vel Spătarul, ca să scrie la căpitanii marginilor a face paza acesta cu totă strășnicia.

Cod. LXXXVII, fila 102.

(1) *Noi boerii ocârmuitori ai Țerii-Rumănesci.*

Cinstiții dumné-vostă frați boeri divaniți ot Craiova sănătate. S'a primit cartea dumné-vostă, ce ați trimis de la trecutul Octomvrie 31, respuns la cartea noastră pentru a nu fi îngăduiți taxildarii i slujbașii de vinăriciū ai acelor cinci județe să ieă mai mult decât 5 bani de vadră, după ponturile Domnesci ce li s'au dat la mână și s'au vădut cele cuprințetore, că capzimanul acestui huzmet a arătat aci la cinstitul Divan cinci cărți ale dumné-lui Postelnicului Mavrocordat către boerii Ispravnicii ai județelor, ca să aibă voie taxildarii a face încărcătură la ȧece douē, după care cărți s'au și dat acestă voie, să se împlinēscă și că până acum la cele mai multe locuri s'a isprăvit și măsuratul și luatul banilor, răspundem dumné-vostă că încă de la 6 ale trecutului Octomvrie, după fugirea Domnului, s'a poruncit dumné-lor Ispravnicilor județelor, precum și dumné-vostă s'a însciințat că peste cuprinderea ponturilor Domnesci ce li s'au dat taxildarilor la mână. să nu-i îngăduēscă a luă mai mult cu nici un fel de pricinuire, că la orî-ce catalhrisis se va face, dumné-lor se vor îndatoră la plată, care porunci prin dumné-vostă s'au trimis și asemenea s'a mai poruncit dumné-lor și prin al doilea cărți, ce s'au trimis în urină, iar după cuprinderea celor scrise în cartea dumné-vostă ce ne trimiteți, se înțelege că n'au urmat dumné-lor Ispravnicii celor de mai nainte poruncite de la 6 Octomvrie, ci împotrivă au dat voie taxildarilor și slujbașilor, de au luat vinăriciul cu încărcătură de la locuitori, lucru cu totul supărător și nesuferit; de aceea scriem dumné-vostă, ca pe taxildarii i slujbașii, ce vor fi apucat de au împlinit vinăriciul cu încărcătură și se vor fi aflând și până acum acolo, să-i puneți a întorče acea încărcătură nedreptă înapoi locuitorilor, spre a rămânē plata vinăriciului câte cinci bani de vadră după ponturi, iar unde nu se va fi aflând taxildarul și slujbașii și vor fi lipsind, să puneți dumné-vostă a întorče pe la locuitori ceea-ce se va fi luat mai mult de însuși Ispravnicii, ca pe nisce în potriva următorii poruncilor ce li s'au trimis, cum și celor ce nu vor fi apucat până acum a plăti, mai multă supărare în plata vinăriciului să nu li se facă, decât numai câte 5 bani de la vadră, drept i pârpar după ponturi, fără decât de puțină încărcătură, și cărțile acelea ale dumné-lui Vel Postelnicului, ca nisce netrebuinciōse,

O ultimă dispozițiune a guvernului «*boerilor otcârmuitorî*» fu de a scrie Vorn. Obștirilor de a prezenta sémă de starea Cutiei milelor și listă de săraci, cari primesc lefi de acolo și cari se jălucesc, că nici n'aū primit ajutóarele hotărîte. (1)

Cu numai o ȕi înainte de intrarea Caimacamilor la serviciū, Consulul rusesc împinge pe boerii otcârmuitorî să ieā unele dispozițiuni de asigurare a banilor ce *generalul Varlam* pretindeā cā are a primi de la unii tovaroși ce aū avut el la ținerea poștelor sub Muscali.

Varlam nu încetēzā, cu ajutorul Muscalilor, a exauri în Visteria țerii! De astā-datā Boerii refusā să deā o soluțiune, rezervānd-o Domnului celui nou și până atunci ei se mărginesc a cere de la datornicii

luāndu-se de la mānile lor, sa ni se trimița în plic, și de urmare să avem însciințare. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brāncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Vacărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofēt.

Cod. LXXXVII, fila 103.

(1) *Noi boerū otcârmuitorî ai Țerii-Rumānesci.*

Cinstite dumné-ta frate vel Vornice al obștirilor, te însciințām, ca pe tóte ȕilele neconținut ne vin multe jālbi de la sārachele veduve ce aū lefi de la Cutia milosteniei, plāngēndu-se cā nu li se daū lefile cele orīnduite, ȕicēnd unele, cā de cāte patru-cinci lunī, altele de cāte 6—7 lunī nu li s'aū dat, din care pricinā se aflā lipsite de ajutorul hranei vieȕii lor; nirare avem de acēsta, în vreme ce scim, cā Cutiei milosteniilor i s'aū făcut iraturī îndestule și încā, ca să se curețe de datoriile vechi și ca să nu lipsescā lefile sāracilor pe acest an, nici să se vīndā iratul fār' de vreme cu scāȕēmīnt, s'a dat voie de s'a și împrumutat Cutia milosteniei; ci cā scim în ce stare se aflā Cutia, și să chibzuim ca să nu lipsescā lefile sāracilor celor vrednici de milā, mai vīrtos cā și socotēla Cutiei este de multā vreme neîncheiatā, și strigare sāracilor celor ce aū să ieā lefi silindu-ne a da un carar de îndreptare, scriem dumi-tale, ca să faci tótā socotēla Cutiei milosteniei, de când s'a încheiat socotēla, unde să arēȕi tot iratul cel vechiū i cel nou i din altele madele, din orī-ee anume cāȕi bani aū intrat de s'a făcut irat al Cutiei milosteniei și ce rēmāșiȕā mai are Cutia a luā pe acest urmātor an? osebit să arēȕi și tóte lefile ce aū fost de a se da până la încheerea socotelii și de atunci cāte aū mai prostisit cu pitace Domnesci, i suma fieș-cāruia, să arēȕi iarāși anume cei ce aū să mai ieā în urmā, pe care și pe cāte lunī nu li s'aū dat? care aceste să ni se arēte cu bunā deslușire și cu înȕelegere; să ni se facā și o fōe osebitā de toȕi cei ce se aflā la lefi, cu suina banilor ce aū să ieā și să ni se aducā fār' de zābavā, spre a pune în orīnduēlā pentru cei ce aū să ieā lefi, cāci nu putem suferi supērārile ce pe tóte ȕilele apururea ne fac cei ce aū să ieā lefi. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeș, Grigorie Brāncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Vacărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 103 v.

lui Varlam chezașia, că vor fi aici la regularea afacerii de către Domnitor. (1)

Până la 12 Noemvrie 1818 dăinuî noua formă de administrațiune a boerilor ocârmuitori, când apoi administrațiunea trecu în mâinele Căimăcămiei orinduie de noul Domn.

Înainte de a termina Istoria domniei lui Caragea al țării rumânesce, vom mai adăogi aci unele documente referitoare la însăși familia acestui Domn. Mai dau aci; — ca *addenda*, o mică notiță, rămasă neintercalată la locul cuvenit, despre Doina Elena Caragea și despre creațiunea unui apanaj al ei în 1815.

Noi boeri otcârmuitori ai Țării-Rumânesce.

Dumné-văstră Ispravnicilor ai poștilor, fiind-că Excelenția sa Gheneral Varlaam a făcut arătare în scris către Excelenția sa Gheneral Consul al Rusiei, cum că are a lua o sumă de bani de la un Panaghi ot Vâlcea i Ioan Trandafir, cusur din sferiturile vamii lêt 1817, care, fiind ca au parte în tovărășia poștelor, cere a i se ferportariș partea lor de bani ce au a lua dintr'acéstă tovărășie, ei fiind-că pentru acésta pricină vëdum anaforaua streinelor pricinii, lêt 1816 Noemvrie 28, prin care îndatoréză pe pîrîșii a plăti Excelenței Sale Gheneralului Varlaam banii ce-i cere de la dînșii, de aceea poruncim dumné-văstră, ca să popriși banii ce vor fi avënd pîrîșii a lua din tovărășia poștelor, până când se va da săvîrșirea pricinii prin hotărîre Domnescă și atunci se va da cui se vor cuveni. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Noi boeri otcârmuitori ai Țării-Rumânesce.

Cinstite dumné-la Vel Hatınane al Divanului, fiind-că Excelenția Sa Gheneral Constantin Varlaam a făcut arătare în scris către cinstitul Gheneral Consulat al Rusiei, cum că în lêt 1811, avënd cumpérate vămile din totă țera, doi dintre cumpărători ce au luat de la Excelenția Sa vămile pe județe, i-au rămas datorî din sferturi, însă un Panaghi ot Vâlcea, cumpărătorul județului Olt, taleri 6.873 bani 71 și un Ioniță Trandafil, cumpărătorul vămii Ploesellor, taleri 673 bani 90, pentru care s'au și judecat cu pîrîșii în let 1816, la Departamentul streinelor pricinii, și și-au aflat dreptatea prin anaforaua ce s'a făcut; ei fiind-că acéstă pricină, are a se hotărî de Domnie, scriem dumi-tale ca, aducënd pe pîrîși, să-i îndatorezi ca să-și deă chezași siguri ca, ori-când vor fi ceruși, să se afle aici, ca să stea față la judecată. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeș, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Dómnă Elena I. Caragea eră o femeie demnă de soțul ei: económă și rîvnitoare de avere. În favórea cassettei ei particulare, Caragea dá ca irat al ei: taxa la exportul de vite și o dare specială de export la porci, câte 2 taleri de rîmător, afară de vama cea orînduită după ponturi și catalogul vămilor, și afară de câte 8 parale, preste Olt, de un rîmător ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale Ispravnicilor respectiv. (1) Preste acest irat de 2 taleri de porc, Caragea, în

(1) Écă actul relativ :

Trei cărți la sud Mehedinți pentru iratul Măricei-Sale Dómnăi, de la vitele mari.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că unele din iraturile Luminatei Dómnăi, cele ce s'aú aflat și pentru obștescul folos ridicat încă din anul trecut, am întocmit în locul acelor irat, ca de la fieș-care rîmător ce va eși din țără preste hotar să deă câte taleri 2 de un rîmător, afară din vama cea orînduită după ponturi i catalogul vămilor, cari aú să o deă, iar preste acestea numai în județele ot preste Olt ce vor scóte rîmători prin schelele județelor să deă și câte parale opt de un rîmător ale Căima-camiei și câte patru parale ale Ispravnicilor, care acea orînduélă are a se păzi întocmai, dar nefiind cu îndestulare iratul acesta, în locul iratului ce lipsesec, am mai adăogat și alt irat, adecă să ieă și de la vitele mari tinere de hrană ce se va da voie a eși din țără numai în județele ot preste Olt și numai în țera Turcescă peste hotar, însă de un cal po taleri patru, de un bivol po taleri trei i de un bou iarăși po taleri trei, și de o vacă po taleri doi, cari acești bani să aibă a-i răspunde neguțătorii cei ce vor trece vitele, afară din vama cea orînduită, precum ponturile și catalógele vămilor cuprind i afară din avaelul Căimăcămiei care lam orînduit Domnia-Mea, să fie po parale 60 de la tótă felurimea acestor vite mari ce se arată; asij-derea să aibă a luă și parale 10 de tótă vila mare, și pentru cel orînduit de aici și încărcat cu acéstă trebă, iar cu mai mult să nu se supere; drept aceea s'a dat acéstă carte a Domniei-Mele lui... ce s'a orînduit la schele... ot sud... ca să aibă volnicie cu acéstă carte a Domniei-Mele a strînge și a luă acest venit, după cum mai sus se cuprinde, pentru care poruncim Domnia-Mea și dumit-tale, cinstite și credincios boerule al Domniei-Mele Caimacamule al Craiovei, i dumné-vóstră Ispravnicilor ai județului, să-i dați ajutorul cel cuviincios orînduitului acestuia spre a puté strînge și a luă acest irat, că de se va întîmplă vre-un cheder din pricina neajutorului dumné-vóstră, aveți a răspunde. Poruncim Domnia-Mea și voué Capitanilor de margine ca, fără teșcheréua nunitului de mai sus, să nu vè îndrăsnîți a lăsă măcar o vita sa tréca în acea parte, ca să nu se păgubéscă huzmetul, iar cel ce va urină în potrivă se va supune a implini și a plăti de la însuși tot avaelul, precum mai sus se arată. I saam receli gpd.—1815 Martie 8.

Cod. LXXV, fila 118 v.

1816, April 1. S'aú dat cărți cumperatorului huzmetului Măricei-Sale Dómnăi, la eșirea vitelor din țără.

Cladova
Vatoți
Negotinu

} O carte la Mehedinți pentru vite mari.

Martie 1815, mai adaogă o taxă de export de vite din Oltenia în Turcia și anume de câte patru talerî de cal, 3 talerî de bivol și de un boû și de câte 2 talerî de o vacă, preste vama cea orînduită și afară de avaeul Caimacamului (câte 60 parale de tot felul de vită mare) și afară de câte 10 parale de fie-ce vită, percepute spre remunerarea percepătorului.

CAP. XI.

*Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. —
Intrarea la Iași.*

În ziua chiar în care, în August 1807, Rusia semnă inutilul armistițiu cu Pôrta Otomană, după insistența Impăratului Napoleon I, Scarlat Calimach anunță lui Talleyrand, că Pôrta l-a reîntegrat la Domnia

Bîrza-Palanga	}	O carte la Mehedinți pentru vite mari.
Calafatul		
Ciuperceii		
Lomu	}	O carte la sud Dolj asemenea.
Rahova		
Arceru-Palanca		
Celeiul	}	Romanați o carte asemenea.
Izlaz		

Opt cărți pentru trecătoarea rîmătorilor la țera Nemțescă către Vătașii de plaiu
Rușava, plaiul Muntelui sud Mehedinți.

Vîlcanul i trecerea Novacilor, Gorj.

Cozia i trecerea la Orez, Vilcea.

Căneni i trecerea la Aref, Argeș.

Dragoslavele, plaiul Dîmboviței sud Muscel.

Cămpina, plaiul Prahovei sud Prahova.

Schela Văleni ce intră în vama Buzău-Telėjenu sud. Saac.

12 cărți către Căpitani de margine la Dunăre, tot pentru rîmători.

1 Slam-Rîmnice.

1 Buzău.

1 Ialomița.

1 Ilfov.

1 Vlașca.

2 Teleorman.

1 Olt.

1 Romanați.

1 Dolj.

1 Mehedinți.

Cod. LXXV, fila 155.

Moldovei. Calimach nu găsiă destul de pompôse titluri de dat Împăratului Francesilor pentru asemenea succes al politicei lui. (1)

Cele urmate după acel faimos și inutil armistițiū le-am arătat făcând istoria Domniei lui Caragea la Munteni. Vădutu-s'a din acele, cum tot atât de inutilă, cât și armistițiul, a eșit numirea din nouă a lui Scarlat Calimach prin protecțiunea lui Napoleon, la tronul Moldovei, în 1807. Acastă numire nu aveă să fie o realitate decât după încheerea păcii de la București din 1812. De astă dată Scarlat Calimach nu va aveă să mulțămescă pentru tron lui Napoleon, ci Rusiei. După ce Cutuzoff făcū prizonier pe Calimach la Ruscuiuc, unde se află cu ôstea turcescă, Calimach avū ocașiune să lege relațiuni mai de aprôpe cu Muscalii, în timpul exilului său în Rusia. Neîndoios că Talleyrand nu vădū cu ochi răi avenirea la tronul Moldovei a lui Scarlat Calimach, ținend sémă de vechile lui relațiuni cu reprezentantul Franciei din Constantinopole. Dar acastă bună opiniune a lui Talleyrand, ori a lui Napoleon, despre noul Domn al Moldovei, nu va fi de lungă durată.

Care este data exactă a numirii lui Scarlat Calimach la tronul Moldovei?

Bêtrânul Drăghici nu ține sémă de data numirii lui Scarlat Calimach la Constantinopole, ci numai de aceea a sosirii lui la Iași. Acastă sosire în capitala Moldovei a noului Domnitor a fost, după Drăghici, prin postul Crăciunului. (2)

Dionisie Fotino, din contra, dă numai data numirii la Constantinopole a lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei. Acastă dată, după cronicarul grec, fu acea de 24 August. (3)

Acastă dată a lui Fotino o conservă și Laurian, în istoria sa. (4)

Un document publicat în colecțiunea Hurmuzaki (supl. II, pag. 73) pune numirea la Constantinopole a noului Domn la 4 Septemvrie, ceea ce se apropie de data lui Fotino, adecă de 24 August, după calendarul nostru, deși cu o zi mai înainte, la 23 August.

D-l Xenopol aduce mai întâiū data lui Drăghici *prin postul Crăciunului*, și apoi, în notă, amintesce data după Hurmuzaki, fără să se pronunțe între amândouă.

Ce avem de zis despre acastă dată noi înși-ne?

«*Gazeta de Francfort*» publică în 1812 o corespondență din Bucu-

(1) Veđi Hurmuzaki, *Documente*, vol. II, supl. I, pag. 450.

(2) *Istoria Moldovei*, Iași 1857, tom. II, pag. 92.

(3) Tom. III, pag. 126.

(4) *Istoria Românilor*, București 1873, pag. 576.

resci, cu data de 7/19 Septemvrie, prin care se spune, că un tătar sosit la Bucuresci ieri (decî la 6 Septemvrie) a adus scirea numirii lui Scarlat Calimach ca Domn al Moldovei.

Urmază de aci că numirea la Constantinopole nu este în tot casul anterioară zilei de 24 August, căci tătarul, până la 6 Septembre, a avut timp să ajungă la Bucuresci. (1)

«*Moniteur Universel*» are o corespondență din capitala munteană, din 2/14 Octomvrie 1812, în care i se spune că: «Le prince Scarlat Kalinachy, nommé hospodar de Moldavie, se trouve toujours ici. Il ne doit pas tarder à prendre possession.....» (2)

Decî la 2 Octomvrie, adecă 26 Septemvrie, stilul nostru, Scarlat Calimach se află la Bucuresci și dăruie nu de puține zile, de ore-ce corespondența Monitorului frances dăce, că el «se trouve toujours ici».

De altmintrelea prezența la Bucuresci a Domnului Moldovei o atestă și un act de la Domnitorul Caragea, un pitac prin care regulăză plata unor cheltueli făcute cu găzduirea aceluia. (3)

Din cauză că oștea rusescă se retrase cu întârziere din Moldova și că autoritățile muscălești nu se retrăseseră din țară, Domnitorul Calimach va adăsta mai mult timp în Țera-Muntenescă.

Nota lui Andréossy, ministrul Franciei de la Constantinopole, adresată Ducelui de Bassano la Paris, cu data de 9 Septemvrie 1812, confirmă și ea pe deplin data numirii lui Calimach la tron, între 4 6 Septemvrie 1812. (4)

Înainte de sosirea sa în Iași, acolo vine, în calitate de Caimacam al seii, cunoscutul Negre, cam pe la finea lui Septemvrie după stilul nostru.

Când sosit-a decî la Iași noul Domnitor? *Moniteur Universel* de la 1 Ianuarie 1813 ne răspunde la întrebare. Intrarea noului Domn în capitala Moldovei în mod solemn nu se face chiar în ziua sosirii, dar sosirea acésta este sigură la 7 (19) Noemvrie.

Data de 7 Noemvrie este decî în neconcordanță cu afirmațiunea lui Drăghici, că Domnitorul cel nou a sosit în postul Crăciunului. Numai dacă ținem sémă că Domnitorii sosiți de la Constantinopole nu intrau imediat în Capitală, ci poposau la mănăstire la Galata, până ce li se pregătiă intrarea solemnă în oraș, numai atunci putem să ajungem

(1) «*Moniteur Universel*» frances, No. 288 de la 14 Octomvrie 1812, reproduce corespondența din G. de Francfort,

(2) *Moniteur Universel*, No. 300, Lundi, 26 Octobre 1812.

(3) Veđi la Domnia lui Caragea, cap. despre finance.

(4) Hurmuzaki, supl. I, vol. II, pag. 731.

Veđi ce am đis la Istoria Domniei lui Ioan Caragea, despre acéstași întrebare

aproximativ la începutul postului Crăciunului. (1) Dar, în realitate, Calimach nu-și face intrarea solemnă în Iași decât mult mai târziu. Acesta se documentează prin descrierea alaiului solemnei intrări întimplat la 7 Fevruarie 1813, descriere ce o găsim în *Moniteur Universel*. Iată această descriere: «Principele Scarlat Calimach, noul hospodar al Moldovei, și-a făcut ieri dimineață intrarea solemnă în orașul nostru. A fost miruit în biserica Sf. Nicolae, de Episcopi acolo adunați, și a depus jurământul de a guvernă după legi. Principele a încălecat apoi și, având cuca pe cap, a cutreerat orașul, precedat de mai multe mii de persoane, cari formau alaiul lui, ca să se ducă la palatul său, unde adunase pe boeri și pe celelalte autorități să-i sărute mâna, și a primit jurămintele lor de fidelitate. Când Domnitorul intră în oraș, se portă înaintea lui trei coți de cal, pentru că Domnitorul Moldovei are rangul de Pașă cu trei coți. Săra orașul fu iluminat, atât din cauza acestei solemnități, cât și în onoarea luării sfintelor orașe Meca și Medina». (2)

Acum, după ce am lămurit pe cât posibil data venirii în Iași a Domnitorului, se presintă o altă întrebare: fost-a Scarlat Calimach la Constantinople, să primască personalmente investitura?

După «*Moniteur Universel*» se vede, că Domnitorul a așteptat la București să-i vină actele de investitură. Corespondența oficialului frances dice că: trimisul marelui Senior, rânduit pe lângă Divanul Moldovei, a plecat deja din Constantinople, ca să ducă pălăria (cuca) Domnitorului. (3)

Este deci probabil, că Scarlat Calimach, după ce a fost eliberat din Rusia, nu s'a mai dus pe la Constantinople, ci și-a așteptat investitura la București.

Dacă el eră la Constantinople, când a fost numit, nu eră nevoie să i se trimiță cuca și tuiurile, precum rezultă din însăși corespondența mai sus amintită a jurnalului oficial frances. Tote corespondențele diplomaților din Constantinople vorbesc de recepțiunea lui Caragea la Sultanul, dar nu amintesc de una a lui Scarlat Calimach. Singură nota lui von Werther către regele Prusiei, amintesc de Kalimachy, dar, din cuprinsul vorbelor în care face mențiunea, nu rezultă că Ca-

(1) *Moniteur Universel*, de la 1 Ianuarie 1813, spune că Domnitorul «*est descendu dans un couvent du Faubourg*».

Corespondentul jurnalului se înșală, căci mănăstirea Galata, unde descindeau Domnitorii, este afară din Iași.

(2) *Moniteur Universel*, No. 75, 16 Martie 1813.

(3) *Moniteur Universel*, 1 Ianuarie 1813.

linach eră și el în Constantinople, la data de 10 Septemvrie 1812 stil nou. Din contră, la data de 14/26 Octomvrie, von Werther arată că la 8/20 a fost primit numai Caragea în audiență solemnă la Sultanul și mai adaogă, că Muscalii au încredințat Guvernul Țării-Muntenesci lui Arghiropulo, și că «Guvernul Moldovei va fi fost încredințat în același timp hospodarului său, principele Calimach».

Este probabil, că Scarlat Calimach, după sfatul și îndemnul Muscalilor, nu s'a dus la Constantinople.

CAP. XII.

Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente.

Judecata istoricilor noștri asupra Domniei lui Scarlat Calimach în Moldova este, în genere, favorabilă.

Din cercetarea actelor — mare parte inedite — din Domnia acestui român grecisat, rezultă că el se deosebesce de contemporanul său Ioan Caragea de la Munteni, căci n'a făcut din îmbogățire scop principal al său.

Să cercetăm seria de documente, repet, cele mai multe inedite, în ordinea în care am luat deprinderea de a le aduce la fie-ce Domnie.

Administrațiunea.

Nu avem de notat vre-o schimbare în organizațiunea administrativă a Moldovei între anii 1812—1819. Cei câte doi ispravnici continuă în județe. (1) La Botoșani continuă *Vornicul*. Asemenea există Vornicia Vrancei. La Putna în Galați aflăm pîrcălabi. La Iași există, ca și la București, nu numai un Agă, ci și un Vel Vornic al politiei. La 1 De-

(1) Ca și în trecut se întîmplă adesea conflicte de atribuțiuni între acești doi ispravnici. Așa urmă unul între cei doi ispravnici de la Roman.

Unul nu va să scie de al doilea, care s'a jăluit. Domnitorul, în 1813 August 28, scrie pentru că neunirea între dumné-lor pricinuesce numai asupra și pătiniri locuitorilor . . . .

Unul e Paharnic, altul e Spătar.

Vodă recunósce *protia* celui ce e *Spătar*, cât și pentru că este încredințat Vodă, că acest Spătar are mai bună cunoscință de locuitorii ținutului, totuși el poruncesce întru lucrări, amândoi să fiți împreună, și nici un lucru să-l săvîrșescă unul fără scirea celui-l-alt.

S'a scris și de la Visterie către dumné-lui Ioan Cazimir, Sameș ținutului, tot în asemenea cuprindere. (Cond. P. S. Metrop. Iosif de Moldova, pag. 83.)

V. A. Urechiiă. Tom. X. Partea B. Istoria Românilor.

cemvrie 1814, Calimach numesce la acest post pre Dumitru Jora. (1)

Prin plăși sunt *ocolași* și zapci.

Există în Iași o Vornicie de aproși. (2) La 5 Fevruarie 1819, Calimach rinduesce Hatman al Mazililor și al marginii Prutului pre C. Balș. (3)

Se înființază din nou trei căpitani de paza marginilor și anume: la Cornu-Luncei (județul Suceva), la Mamoruța (jud. Herței), iar a 3-a la târgul Panciului din județul Putnei. La fie-ce căpitănie se rinduesc câte 30 de slujitori, iar la Cornu-Luncei câte 45 lude, nefiind clip a se da din satele țerii birnici, pentru nezătignirea poruncilor și haval-lelelor. Acești lude se cer a fi din omeni streini, de peste hotar, găsiți de căpitani, dându-li-se de Visterie prin Hătmănie *peciuri gospode* pe numele și fața sa.

Hatmanul C. Palade organizază în Moldova aceste căpităni și anume la hotarul Bucovinei. În anafora de înființare a acestor trei căpităni, Palade face descrierea conturului graniței Moldovei despre Bucovina, și arată că se vor include ori-ce alte căi de comunicațiune în Bucovina, afară de acele 3 puncte ce urmăză a se da în paza celor 3 căpitani. (4)

Iacă actele oficiale și inedite, prin cari se organizază aceste trei căpităni.

Anafora Hatmanului Palade în resumat:

«Datoria mea chemându-mă ca să intru în cercetare cuviincioasă, pentru a ave totă marginea stăpânirii Moldovei și pentru păzirea ei neștrămutat, trebe a se cheltui spre oprirea a tot felul de catalrasis ce se urmăză la marginea țerii . . . n'a aflat în ținutul Sucevei despre Bucovina Austriecească pe distanța de 36 cėsuri și mai bine, la trei trecătoare mari nu este nici o pază din partea Hătmăniei, adecă începând din Dorna, unde este plaiu prin munți spre Transilvania, până la Cornul-Luncei în dreptul Fălticenilor, unde este drumul ce merge pe la Ilmor și în Austria și la Nemernicenii, unde iarăși este drumul ce merge prin Bosancea (vama cea mare) la Suceva și în totă Bucovina. Și de acolo în prejur până la Teșăuți, unde este însemnată trecătoare a vitelor de negoț, nici o pază și îngrijire de către Hătmănie nu se pôte face, fiind mare depărtare de la Târgul Nēmțului și până la Târgul Burdujeni, în cari locuri sunt mici căpităni. Intr'acastă cuprindere de loc, pe lângă cele trei trecătoare însemnate, sunt o mulțime de drumuri mici, pe cari nefiind nici un fel de pază, trec cei ce obișnuesc a face catalrasis cu cacerdisire a tot felul de matahuri oprite de către stăpânire. Pe acolo se întâmplă strămutarea a multora din locuitorii birnici și scăparea tulburătorilor de obșteșca liniștire a făcătorilor de rele

(1) Veți cond. Metrop. de Iași, fila 128.

(2) Acad. Port. XXI, No. 91, din Mai 1815.

(3) Academie, Port. XXXV, No. 213

(4) Conдика de doc a P. S. Metrop. Iosif al Sucevei, pag. 138 v.

tălharî. Asemenea este loc slobod și fără pază la schela Mamornița în dreptul Cernăuților, unde este trecerea drumului celui mare al Botoșanilor și acolo, din partea Hătmăniei nici un om măcar prîvighetor nu este. Nu mai puțin catalhrisis și slobodire este și la ținutul Putnei, la Ocolul Șușiții, acolo între Vrancea, unde este Vornicia Vrancei a Hătmăniei și între Grozesci, unde este iarăși căpitănie, sunt o mulțime de drumuri și plaiuri, ce răspund printre munți în Transilvania și toate sunt slobode și fără pază. Pe acolo trec și pâne și vite și orî-ce alte metahuri oprite de către stăpânire . . . iar în zadar că se întărase în totă săptămîna prin porunci păzirea marginilor, că fiind atâtea drumuri deschise nimine nu are trebuință a se abate pe la drumurile păzite, cu metahuri și mărfuri dintr'acele pastrate pentru îmbelșugarea pămîntului și a norodului nostru.»

Urmază propunerile înființării a 3 căpităni.

Domnitorul aprobă dănd rezoluțiunea:

«Pentru înființarea din nou a trei căpităni de paza marginilor și anume la Cornul-Luncei (în Sucéva), a 2-a la Mamornița (ținutul Herței), iar cea a treia la Tîrgul Panciului din ținutul Putnei. La fie-ce căpitănie vor fi câte 30 slujitori, iar la Cornul-Luncei 45 liude «nefiind chip a se da din satele birnice pentru nezățicirea următoarelor porunci și havalele, rînduind a fi din ómenii streini de peste hotare, carî se îndatoresc pre rînduiri căpitani a-i găsi și a-i statornici pe la fie-ce care căpitănie, avênd adevărîțele dregătorilor marginii, că sunt cu adevărat ómenii streini de peste hotar și nu aũ nici un amestec de bir cu locuitorii țerii, după care adevărîță luând și mărturie de la dregătorii ținutului, unde este căpitănia, anume de numărul slujitorilor fieșce-căreia căpităni, să se trimiță de către căpitani la Hătmănie și Hătmănia înfățișându-le la Visterie, să li se deă peciuri gospod fieșce-căruia pe numele și fața sa.»

Fila 138 verso, cod. Metrop. din Iași.

O altă regulare de amintit din Domnia lui Scarlat Calimach fu aceea a nizamului pripasurilor.

Rînduêla pripasurilor. Tóte măsurile de publicitate se iea, ca să pótă păgubașul a-și recăpêță vita, plătind numai «colacul vitei, câte o pară pe ȓi cu cheltuêlă cu tot, până la una lună»; peste prima lună, păgubașul va plăti câte 1 ban pe ȓi și cheltuelile îngrijitorului vitei. Ispravnicii saũ căpitani și nimeni altul să nu se amestece la pripasuri. Numai dacă păgubașul n'a fost descoperit până în un an, Vornicelul satului va duce vita de pripas la ispravnic, care va da plata cuvenită pentru îngrijirea vitei și adevărîța de primirea ei. (1)

(1) Rînduêla pripasurilor în ce chip să se urmeze orî la care sat și orî la cine va nimeri orî-ce fel de pripas: acel ce va găsi vita, dator să fie a o aduce la satul său și să o arête Vornicelului satului, și la sâtenii satului, spre însciușarea tuturor și Vornicelul satului dator să fie a însciușă pe tóte satele ce vor fi prin prejurul satului său, cum și la ȓile de tîrg dator să fie a o colăci la tîrgul ce va fi mai aprópe, strigând crainicul și arêtând tóte semnele și pêrul cum îi va fi și aflându-

În 1817 Maiu 31, Calimach dă nou nizam pentru brudina podurilor pe Nistru, Prut, Siret, Moldova, Bistrița și Trotuș. (1)

În 10 Ianuarie 1815, Sc. Calimach dă un nou nizam al havaeturilor atribuite diverșilor slujbași ai țerii, asupra anaforalei ce i se presintă. (2)

Măsuri diverse pentru stîrpirea hoților din țără (a celor cari nu furau ca slujbași!) sunt îndestule. Una curiosă este acea chezășie ce dau la ispravnicul de Roman, la 1 Aprilie 1827, sătenii Unguri din Scheia «că nu vor face furțișaguri». (3)

Un nizam de *rînduêla măsurilor* aduce și unele instrucțiuni de ordine agricolă. Dispozițiuni: cine să păzescă vitele satului? Despre jitarî la paza țarinelor. Cine să le plătescă «hacul»? Ispășirea stricăciunilor de vite, etc., sunt toate cuprinse în acest nizam, care după titlu se pareă că se va ocupa numai de măsuri: vadră, ocă, falce, etc.

Rînduêla măsurilor.

Rînduêla măsurilor, adecă merța, vadra de miere, vadra de vin, falcea de fin, la căraușii cu vin, cum să se urmeze; asemenea și urmarea păscutului vitelor despre vacari, cum și finul când se mănâncă de vite streine.

Merța să se facă la toate tîrgurile de pe la ținuturi tot de o măsură, adecă de 110 ocă, făcîndu-se merța de trei feluri de pâne, însă o parte grîu, și o parte mălaiu, iar demerția să fie de 11 ocă.

Vadra de miere să fie pe la toate tîrgurile de prin ținuturi.

Vadra de vin să se facă pe la toate tîrgurile și pe la toate podgoriile de 10 ocă, și ocaua de 400 drainuri.

se păgubașul vitei, și încredințându-se cu dovadă că este vita lui, să i se deă, și păgubașul să deă colacul vitei, adecă de va fi ședut vita pripășită o săptămână sau două sau măcar și o lună, să deă păgubașul câte una pară pe ți cu cheltuêla cu tot, iar de va trece peste o lună, să se socotescă câte un ban pe ți pentru oste-nêla și cheltuêla celui ce va purtă de grija vitei, iar ispravnicii său căpitaniî, ori alții, nimeni să nu se amestece la pripasuri, fără numai de se va întîmplă să stea pripășită până la un an și urmînd Vornicelul și sătenii după rînduêla ce se arată mai sus, și nu se va află păgubașul vitei, până la un an, atunci Vornicelul să fie dator să ducă vita aceea de pripas la ispravnicul ținutului, și dînd Vornicelul vita aceea de pripas, să ieă de la ispravnic pecetluit iscălit, arătînd toate semnele și pîrul vitei, ca să fie Vornicelului de mărturie, și să ieă Vornicelul de la ispravnic plată pe vită pe cîtă vreme va fi ținut-o, după rînduêla ce se arată mai sus.

(L. P.)

(1) Veđi la Academie portof. XXV, No. 171.

(2) Veđi la Academie portof. XXXIV, No. 145.

(3) Veđi la Academie, port. XXVI, No. 166.

Măsura falciî de fin pe la tôte ținuturile să fie.

Căraușii ce aduc vin, la o bute de vin să li se ție in sêma din țânciul vasului, atât pentru scădere, cât și pentru bêtutul lor, iar fiind scadere mai multă să plătească căraușii, după prețul ce se va vinde vinul acolo, unde se descarcă.

Fieșce-care vornicel al satului, dimpreună cu sătenii, să fie datorî sa tocmêscă un vâcar sau doi pentru păscutul vitelor sătenilor și herghelegii pentru păscutul cailor, și păstorî la oi și la rimatorî și jitar întru paza țarinelor, și hacul acestora să-l cisluească sătenii pe vitele ce vor avê, și să plătească fieșce-care vitele sale, avênd spre acêstă purtare de grijă vornicelul cu sătenii satului, ca să nu se facă stricăciune de vite in țarină și in grădină; stogurile de fin ce vor fi aprôpe de sat, să le îngrădêscă, iarăși dator să fie vornicul cu sătenii să pue să le îngrădêscă. Asemenea să se urineze și la ariile cu paele ce vor fi aprôpe de sat. Iar de se va întâmplă stricăciune in țarină, in grădină, in finețe, și la arii cu paiul, de vor fi pagubele făcute de vite tot ale aceluî sat, să se ispășêscă cu vornicul și cu trei-patru fruntași, și dându-î mărturie in scris, să implinêscă paguba vornicelul satului, iar de vor fi pagube făcute de vite ale altuî sat, sau ale altor ômenî streinî, atunci să se ispășêscă și cu ômenii din satele ce vor fi mai aprôpe și luând păgubașii in scris mărturie să mêrgă la ispravnicî să implinêscă, iar să nu fie volnici a-și implinî singuri, și vornicul satului pentru nepurtarea de grijă, neurmând după poroncă, sa se pedepsêscă.

(L. P.)

Justiția.

La Archiva Statului din Iași se conservă documentul original, prin care Scarlat Calimach a promulgat noul său Codice civil, la 1 Iulie 1817, in al 5-lea an al Domniei lui.

Nu-mî compete mie a analiză acest codice de legi. El este mai puțin original decât Codicele lui Caragea, nefiind decât traducerea Codicelui civil austriac, traducere făcută de *Hristian Flehtenmaher*, adus din Viena, in 1811, de un boer Sturza, ca guvernor al copiilor lui și ai altor fii de boeri. Codicele acesta, fiind scris in grecesce, se pare că puțin servi tribunalelor, neputându-l înțelege toți judecătorii. Eră dispozițiune luată de Vodă, să fie tradus imediat și in limba română, dar acea traducere se făcî numai după Domnia lui Calimach, deși, in chrisovul de promulgare, aplicarea lui trebuia să începă după trei luni.

Se constată acêsta și de Drăghici. El dice: «Nu se întrebuiță (codicele) la pricinî, că nu-l înțelegea mai nici unul din judecătorii cei vechi și nici se obișnuia a se pune §§ in hotăriri.» (1)

In chrisovul de promulgare al codicelui său, Scarlat Calimach dice, că nu numai după codice europenesci e redactat acest codice, ci că a ținut sêmă și de «*obiceiurile pămîntului.*»

(1) Tom. II, pag. 106.

Iacă daū aci traducerea chrisovului de promulgare, după originalul care se conservă la Archiva Statului din Iași.

Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn și stăpânitor Țării Moldovei.

Oblăduirea (cârmuirea) e un lucru mareț și de o mare însemnătate și întru adevăr Dumneșcesc, și nimic din acele omenesci nu se pôte asemelui cu mărirea ei, fiind statornicită de însași necesitatea naturii chiar din césul zidirii și adusă de timp la propășirea de astăzi. Țintirea unui oblăduitor, afară numai când el ar fi un psevdonim, iar nu un adevărat Domnitor, nu-î alta decât fericirea oblăduiților și buna lor petrecere; drept care ómenii, din vechimea cea mai depărtată, au înființat autorități, puind în capul acestora pe oblăduitorul ca pe un părinte bun și îndurător și ca pe un apărător și îngrijitor obștesc. O ȕisă bătrână ne învață, că omul are comun cu Dumnezeu: binefacerea și adevărul; cercetând însă cine-vă cu mai multă serioșitate, va găsi, că oblăduirea, mai mult decât aceste virtuți, asemeluesce pe om cu Dumnezeu, și că ea s'a înființat după pilda aceluia. Pentru că mărița alcătuire a întregii și frumoșei lumii n'ar fi petrecut păzind nestrămutată și neschimbată podóba și bună-cuviința ce din început i s'au dat, de nu se zăriă pronia Dumneșcescă, până chiar în lucrurile cele mai mici, și de nu paziă în întregime fie-care ființă sfintele hotare și Dumneșcescile legi ce au prinit de la zidirea universului, până la vremea ce ziditorul a hotărît. — Asemenea și oblăduitorul având pronie, nu numai pentru conservarea și îndelungata petrecere a oblăduiților, ce și pentru fericirea și buna lor viețuire, se indeletnicesce cu cele mai înalte, precum și până cu cele de mai jos, nelăsând nimic necercetat și nemustrat, din câte ar contribui la fericirea oblăduiților. Și fiind-că legile sunt trebuitoare pentru a constitui omului și pentru a-l face fericit, oblăduitorul închipuind toate spre folosul oblăduiților, făcându-se precum am ȕice legislator și ne socotind nimic mai de căpetenie decât legile—unele din aceste el desființeză, unele preface, altele îndrepteză. iar altele, de cele trebuință, de la sine alcătuesce, și anume acele cari ar fi mântuitoare, mai priitoare în viețuire și mai folositoare obștiei. Prin unele ca aceste legislatorii cei renumiți au împodobit vécul lor cu glorie nemuritoare și s'au întronat în altarul unei vecinice aducerii aminte.

Așă și fericirii întru pomnire Domnitori predecesori ai noștri, ce au oblăduit cu strălucire și cu slava, luând cea mai mare îngrijire despre toate cele-l-alte pentru fericirea și buna petrecerea oblăduiților, au găsit că cea mai mare din datoriile lor eră de a da legi supușilor, după care să se judece. Și dar mai întâiu Domnul Alexandru I care, pentru multele sale merite și mari faceri de bine, a dobândit denumirea de *Bun*, îndată după suirea sa la scaunul Domniei (1401), vedând nevoia de legi în care se găsiă țera, a cerut și a primit Vasilicalele de la Împărații Paleologi, cari filotimisindu-se i-au trămis și Corónă de Rege, harázându-i și dignitatea de Despotes. Din aceste legi, culegând Alexandru câte s'au găsit trebuitoare și potrivite în acele vremi, și traducându-le în limba pămînteană, a alcătuit o carte de legi, precum scrie Dimitrie Cantemir.

Două vécuri mai apoi, Vasile Voevod numit Arnăutul, culegând tot din Vasilicale, ca din nisce isvóre, precum se vede de pe inscripțiunea cărții sale, și adăogând către legile lui Alexandru Voevod, a tipărit la 1646 cartea sa de legi, prin unul Evstratie, ce eră pe atunci Vel Logofet. Acéstă carte cuprinde mai ales legi penale și agri-

cole cu adăogirea obiceiurilor pămîntului, iar din legile civile, ea fôrte puține cuprinde, și anume cîte erau trebuîtoare în acea vreme. De atuncia a lipsit cu desăvirșire codul lui Alexandru cel Bun, ca unul ce n'a ajuns a fi tipărit; iar legea lui Vasile Voevod a rămas domnitore, și după această lege judecătorii urmăriașu pricinile până la începutul vécului trecut, precum iarășî Cantemir serie, trăind în acea vreme.

După acêsta sporind relațiunile între pămîntenî și nêmurile invecinate, măi îm-mulțîndu-se apoi și populațiunea, și țera mergênd, precum se pôte înțeleghe, spre măi bine, Domnitorii începură din nevoie a se sluji de isvorul acestor douê carți de legi, adecă de Vasilicale, și tot-d'odată de Novelele lui Justinian, Leon și celor după dinșii Împêrați, de colecția Vasilicalelor (Συνόψις), de introducerea legilor a lui Antikinsor Teofil, de legea Greco-Romană și în sfîrșit de Manualul lui Armenopulo; din care împrejurare și codul lui Vasile Voevod, ca unul ce eră necomplet, a rămas de măi niulți ani în nelucrare și a devenit cu totul rar de găsît. Măi târđiũ se slobođiră și vr'o cîte-vă lrisôve în ôreși-carî pricinî, spicuindu-se și aceste în rêstîmpurî din Vasilicale și Novele de cãtre Domnii din acea vreme.

La o așă stare de lucruri s'au introdus dupa vremî și abusurî, carî se pot află chiar pe la națiile cele mai civilisate, măi mult saũ măi puțin, pentru ca precum se đice: puținî sunt acei ce flamândesc și inșetșeză de dreptate, iar ômenii murim ca ômenii...> Aceste abusurî s'au iscat din mai multe pricinî, din care una și cea măi de cãpetenie este ca Vasilicalele, Novelele și pomenitele cãrți de legî, afara numai de traducerea Manualului lui Armenopol în limba grecescă cea noua (care și acêsta e greșită în măi multe locuri) sunt scrise în limbî înțeleghe de fôrte puținî: în limba Elină și Latină. Iară străinatatea și nedepriinderea stilului, precum đice un invêțat modern, cuprîndênd sciința legilor în puține cuvinte, face ca poporul să atârne de la aceste.

Aceste vêđênd și predecesorul nostru Alexandru Constantin Moruz Voevod a întreprins a face putincîoșa tãnuăduire acestuî neajuns, și dar a poruncit Paharnicului Toma Kara a traduce în limba pãmînteana Manualul legilor, adică acele șêse carți ale lui Armenopol, carî s'au și tradus cu desăvirșire la 1804. Însă orî el de la sine, orî din indemnul altora, înțelegênd că cartea lui Armenopol, cunoscută aici nu de mult, nu constituia legea pãmînteana, ce măi virtos Vasilicalele, a poruncit tot lui Kara, ca adunând din Vasilicale și alte cãrți de legî, să compue un cod civil și tot odată penal după metodul Institutelor, adică a introducerii legilor de Antikinsor Teofil, precum însuși Kara đice în prefața sa.

Kara dar, săvirșind în limba grecescă la 1806 (April) întâia parte din cele patru, despre dreptul persônelor, fũ impeditat de împrejurările de atuncia de a da sfîrșit și celor-l-alte și peste puțin se și săvirși din viêtă.

Și Noi dar, de când binevoind Dumneđeũ am luat în mână frinele oblăduirii acestuî principat, încredințându-ni-se îngrijirea și cãrmuirea credincioșilor noștri sîpuși, n'am încetat de a ne aduce aminte cãt de mare e oblăduirea și cãt de mărêța e sfîrșitul ei, ca unul ce are de scop fericirea și buna petrecere a oblăduiților.

Gândind ia tôte aceste și la datorii oblăduitoruluî cãtre oblăduiți, precum și la mijlôcele trebuîtoare pentru buna viețuire a acestora, nu Ne-am lenevit, cu ajutorul lui Dumneđeũ, a pune în lucrare orî-ce bine ce eră prin puțință, cu nepăsare cãtre trudă și greutațile de tot felul. Cunoscênd tot o dată că legile contribue măi mult decãt orî-ce la fericirea omuluî, împedecând sila și distribuind tuturor o drêptă egalitate, Ne-am hotărit a ne îndeletnici cu aceste măi serios, și măi întâiũ, im-

părtășind hotărîrea Noastră, ținînd la obștescul folos, Prea Sf. Mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu Episcopi și boerilor noștri, nu numai că ei au fost de o idee cu Noi, ce prin anaforă a lor ne-au făcut plecată rugămînte a pune hotărîrea în lucrare; pentru care am găsit de cuviință a alcătui mai întîiu un Cod civil, ca unul ce este mai de trebuință decît cele-lalte părți ale legislației. Incepînd dar lucrul l-am și săvîrșit cu ajutorul lui Dumnezeu, ce este pricinuitorul tuturor bunătăților, avînd de temei Vasilicalele, cari la începutul vîecului al XV s'au adus la Noi de fericitul întrn pomenire Alexandru I cel Bun.

Fiind însă că din Vasilicale lipsesc nu numai capitole și titluri, ci cărți întregi, desființate de timp, cu mai multe alte bune și frumoase scrieri ale antichității, precum se cunoște de către filologi, am îndeplinit lipsele culegînd din novele și cele-lalte cărți de legi citate mai sus, de cari s'au slujit, precum am șis, și luminații Domni, predecesorii noștri. La cap. al IV, part. I, despre Epitropie și Curatorie. vîdînd că scopul Vasilicalelor și al tuturor legilor celor drepte stă în educarea și siguripsirea averilor lor, am socotit de cuviință a schimba modurile despre aceste, adunînd mijloce din nouă codici Europenesci (al căror și metodel am îmbrățișat, ca unul ce Ni s'a părut cel mai nimerit), găsindu-se acesta mai siguripsitoare și mai de interesul orfanilor, precum vom aretă în pre larg prin osebitul hrisov. Am mai găsit de cuviință a adăogi unele legi trebuitoare și despre materii neobicinuite bătrînilor, în cît ele erau lor necunoscute, și altele iarăși despre pricină ce se tratăză alt-fel în vremile noastre: precum despre alcătuirii între autori și tipografii, despre asigurații, despre concursul creditorilor, etc.; acest de pe urmă cas (despre concursul creditorilor) nu-i nici cum lămurit în Vasilicale și cele-lalte cărți ale noastre de legi. Apoi s'au mai adăogit la locurile cuvenite și obiceiurile pămîntului, cari cercetându-se după a noastră poruncă și găsindu-se de cuviință în adunările convocate spre acest sfîrșit, s'au cinstit cu vrednicia de a rămîne legi. Asemenea s'au adăogit și deslegările pomenite mai sus, făcute în restimpurii de predecesorii noștri prin hrisove Domnesci.

Ast-fel s'a desăvîrșit acest al nostru Cod politicesc, alcătuit mai întîiu în obicinuita aici în țără limbă Nouă-Elinésca, și apoi tradus în acea pămînteană. El s'a împărțit în trei părți, din care una atingătoare de dritul persónelor. cea-laltă de dritul lucrurilor, și a 3-a de îmmărginirile ce privesc către ambele aceste drituri. — In cît se atinge de cele-lalte părți ale legislației, ce au relație cu legea civilă, precum Instrucțiunile judecătorești. Codul comercial, Codul penal și Codul polițienesc, și aceste le vom lucră după modul cuviincios, de Ne va darui Dumnezeu liniște neturburată, isbîndă și inlesnire la vremile de față, ca să fie sistemul nostru legislativ desăvîrșit și plin. Iar de nu, tot vom lăsă motiv luminaților Domni, celora ce după Noi li se va încredință cărmuirea acestei de Dumnezeu păzite țări, ca să desăvîrșescă lucrul nostru, aducînd oblăduiților lor o mare binefacere.

Promulgînd dar astăzi acest de Noi alcătuit Cod civil, legiuim prin hrisovul nostru de față, ca după trei luni (§ 4) să începa a fi lucrător, și după acest Cod să se judece în țără întîmplătorele pricinii civile. Iar dacă unele pricini vor lipsi din acest al nostru Cod, ele se vor judeca după § 9 și 10. Cele-lalte pricinii, ca unele ce se cuvin celor-lalte părți ale legislațiunii, se vor judeca precum și până astăzi după Vasilicale și cele-lalte cărți de legi, până cînd se vor alcătui, precum dorim, osebite Coduri și în aceste materii.

Fiind însă că binefacerea stă nu numai întru a da legi, ce mai vîrtos în păzirea și împlinirea lor și în supunerea călcătorilor pedepselor cuvenite, apoi poftim și pre

Înălțații Domni, ce vor veni după Noi, că ei luând în onsiderațiune dreptățile ce Ne au îndemnat a alcătui acest Cod, în provedința lor despre fericirea supușilor, să se îndeletnicescă și să se îngrijescă mai ales cu stricta păzire a acestei legi, neînvoinț nimănui întru nimic călcarea ei, ci pedepsind-o asemenea cu asprine. Datu-s'a la scaunul Domniei Nostre Iași, în 1 Iulie, anul mântuirii 1817, iar al Domniei Nostre al cincilea.

(Iscălit) Scarlat Calimach Voevod.

(L. P.).

De sigur Codicele lui Calimach constitue un mare pas înainte în legislațiunea și în evoluțiunea noastră culturală. Actul de promulgare ne arată, că Calimach a consultat la confecționarea Codicelui și sfatul Bisericii și al boerilor țării.

O importantă lucrare, care atinge sfera justiției, este aplicarea și în Moldova, ca și în Muntenia a firmanului Porții relativ la sudiți. Am arătat ce plagă ajunsese pentru țările române cestiunea sudiților, austriaci mai cu seamă. Imulțirea lor cu din chiar supuși țărilor române paralisă și administrațiunea și justiția, ba și Visteria țărilor române.

Dăm în notă formularele, (1) după cari eră redactat actul ce Agențiile dedeau la mâna oricui voiă să plătescă taxele obicinuite de sudit și care prin acest act eră declarat sudit, orî de eră, orî de nu eră născut în Austria, Rusia, Anglia.

Numărul cel enorm al sudiților obligă și pe Calimach ca, încă la 1813,

---

(1) 1819 Februarie 22. Carte de protecție a C. C. Agenții în Moldova. (Vulturul cu două capete.)

SCHUTZSCHEIN.

Von der in dem Fürstenthum Moldau aufgestellten K. K. Agenzie.

Demnach Vorzeiger dieses Alexi Teodoru, von Zante, ein Englischer Unterthanen gebürtig,   Jahr alt,   Religion,   Statur, Haare,   Augen,   gekleidet, seines Gewerbs ein als   wirklich k. k. Unterthan in dem Register dieser k. k. Agenzie eingetragen. Als wird Ihm Englischer Unterthan gegenwärtiger Scutzschein ertheilet, damit er die tractatmäßige Befreiung von allen Abgaben, ausgenommen die von seinen Waaren mit Drey von Hundert zu zahlenden Mauth gemessen möge.

Urkund dessen meine Unterschrift und Amtssiegel.

Sr. K K. Ap. Majestät Rath und Agent in dem Fürstenthume Moldau

Joseph Edler v. Raab.

Jassy

Pr. K. K. Agenzie-Kanzlei

Jassy, den 22 Februar 1819.

(L. S.)

să facă a funcționa în Iași, ca și la București, un «*Departament al streinelor pricină*». (1)

La 14 Mai 1815, Calimach adresază o anume circulară către toți ispravnicii, spre aplicare a dispozițiunii luate de Pôrta Otomană cu referire la sudiți.

Iată cartea adresată de Calimach:

Cărți gospod pentru sudiți, cari să fie cunoscuți și cari nu.

«Prea cinstiți, de bun neam boeri ai noștri ispravnici . . . . . fiți sănătoși și fericiți. Fiind-că s'a părut cuviincios Inaltei Porți, după obiceiul să se dea nizam la capitolul despre deosebiții sudiți europeni, în totă întinderea statului seu, despre care să nu să atingă de loc în viitor drepturile (оубоулы) raialelor împărătesci ce în deosebite părți se afla sub administrațiunea (împărăției), în ce privesce relațiunile dintre aceștia și aceia, s'a publicat și de către noi o înaltă hotărîre, prin care stabilim în mod analogic, și dispunem cele pentru sudiții din Domnia noastră. Noi îndată ce am primit acêsta. am dat, în trecuta lună Fevruarie, domnescile noastre porunci către dregătorii din deosebite părți și către cei-l-alți membri și anume vouă vă poruncim, să cercetați și să aflați atît numărul sudiților din acea parte, adevă a vîndetorilor de moșii și de cârciume, cît și despre epoca de la care aceștia au încheiat contractele. Tote aceste să ni le arătați cu scumpetate și cu tôte împrurările.

Dupa două luni v'am trimis aceleași ordine domnesci ale noastre.

Iar acum vîdîndu-vă că vî purtați cu mai multă violenție, întîrziînd în adevăr ca să îndepliniți asemenea porunci ale noastre, iată pentru a treia și ultima ôră ve poruncim, ca de îndată ce veți primi poruncile noastre de față, fără de amânare de un minut sau ceas, să depuneți tîta stăruința și buna voință și să vî faceți mai

(1) Veți la Academie port. LXVII (35), judecata dintre suditul austriac Bogdan din Bucovina cu Zabimira din Iași pentru clironomie.

CARTE DE PROTECȚIE

De către C. C. Agenție în Principatul Moldavei.

Arătătorul acesteia Teodoru, supus inglizec, de la Itaca.

Născut, de 30 ani, de lege grecăscă, om de mijloc, pîrul capului negru, ochii negri, portul moldovenesc, fiind un adevărat sudit C. C. și trecut la registrul acestei C. C. Agenție Alexie Theodoru.

Pentru acêsta i s'a dat acêsta Carte de Protecțiune, ca să nu fie supărat de bir și alte greutăți ale țerei, și să aibă tôte slobozeniile cari se cuvin sudiților C. C. în țerile Otomanicesci, după tractaturî, plătind numai trei la sută pentru marfa sa; și pentru încredințare urmîză iscălitura mea și pecetea.

A. C. C. și Ap. Măririi Sfetnic și Agent în Principatul Moldaviei.

Josef Edler v. Raab.

La ulița
mare Iași

De la Cancelaria
A. C. C. Agenții.
Iași 22 Fevruarie 1819.

activi, spre a cercetă cu totă scumpătatea și cu interesul cerut: Câți sudiți sunt în tot ținutul vostru de acolo, atât arendatori de moșii, cât și de cârciume și altele? Și chemând atât sudiții arendatori, cât și (ἀρχαὶ ἀμλᾶκιδες) cu cari au învoelile, și să observați cu băgare de seamă epocile, când s'au încheiat contractele și timpul când ele rămân răsuflăte. Și după acesta cu stăruință să le descrieți, trimițând aici numele atât al stăpânului moșiilor și altele, cât și al sudiților arendatori, epocile, cum am dis, ale contractelor, durata timpului, cât au putere aceste învoeli și în sfârșit să vestiți pe toți locuitorii de acolo, că de acum deosebiții proprietari să nu aibă voie a da propriile lor proprietăți în arendă la supuși streini. Fiind-că noi nu recunoștem de acum nisce asemenea învoeli făcute, și la toate judecătoriile din totă Domnia noastră vor fi privite fără valoare. Și mai întâiu voi să nu voiți a le recunoșce nici la o judecată întâmplătoare, cari vor avea să fie aduse la judecata voastră.

Apoi am mai aflat, că aici se arată unele raiale, cunoscute de mai nainte, și cari au patente. Pe unii ca aceștia de îndată ce-i veți vedea, sau îi veți auzi, că unde-vă din greșelă se află, îi veți chema și patentele, ce vor avea, luându-le, le veți trimite la departamentul nostru al trebilor streine, iar lor le veți spune, că dacă voesc să le reia, să vină aici și să le ceară. Ușor îi veți cunoșce pe nisce asemenea purtători de patente, dacă veți observa, de se află, sau nu, trecuți în catagrafia, ce vi s'a trimis, a tuturor streinilor din țera cea dăruită nouă de Dumnezeu. Fiind-ca pe aceștia, în catagrafiile trimise, până când veți primi din partea noastră și alte porunci despre acesta, îi veți găsi ca streini, supuși puterilor streine, făcându-se această catagrafie în timpul de mai nainte, când s'a făcut cercetarea generală a locului. Ast-fel fiind cu băgare de seamă să nu supărați musafirii, ce în toate Țările vin în Bogdania din Europa și din toate părțile pentru deosebite pricini, iar pre cei ce sunt sub stăpânirea rusă îi veți cruța și pe alți 151 sudiți, cari au primit protecțiunea rusă în timpul celor opt-spre-zece luni precedente, în care timp și aveți făcută catagrafia. Cu un cuvânt, nu veți îngădui de loc în viitor să se facă sudit nici unul din supușii recunoscuți ai puterniceii noastre împărății. Fiind-că Inalta Pôrtă nu recunoșce în viitor de sudit decât pe locuitorul unei țări streine și numai pe aceștia.

Aceste toate înțelegându-le bine, le veți pune în aplicațiune în modul cel mai simplu, în cât în puține zile Departamentul nostru citat să aibă răspuns complet din partea voastră de la sudiții arendatori, știind bine, că dacă va urma din partea voastră sau neîngrijire, sau din ori-ce altă cauză cea mai mică greșelă, și dacă îndosirea de către consuli a sudiților sau a unui sudit arendator nu va fi cunoscută aici, voi aveți a fi în răspundere, și fiind înadins chemați veți da seama înaintea noastră. Băgați bine de seamă, să nu vă purtați iarăși cu mai multă indiferență; fiind-că fără de nici o ușurare veți cădea sub mânia noastră cea dreaptă și sub pedepsă, fiind pedepsiți pentru o pilduire mai mare, ca neascultători și puțin îngrijitori pentru aceea-ce datorati față cu o cauză atât de esențială și (μυχιμικης) a înaltului devlet. Urmând așa, fiți sănătoși. — 14 Maiu 1815.

Noi Scarlat Alex. Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țării Moldovei.

Dăm în anexe diverse acte din sfera justiției. Notăm între altele:

- a) procese de hotărnicie de moșii.
- b) fôe dotală.

c) diverse zapise din 1815, 1816 și 1817 cu sigiliul tîrgului Petrei (N.) (1)

(1) *Hotarnică de pe Tazldû din spre moșia Tețcaniș.*

Din luminata poruncă a prea Înălțatului nostru Domn M. S. Scarlat Alexandru Calimach Vv. ce ne-a adus-o Ioan Nour, Pintilie Berilă, Vasile Miron și Vasile Berilă cu alții ai lor rezeși, ca să le hotărască moșiile ce au pe apa Tazlăului, la ținutul Băcăului, anume: Berescii, Petrilescii, Botoșanii, Nădișa și Năsoescii și să cercetez pentru impresurările ce ar fi pătimind arătatele moșii, despre moșia Tețcanii a d-sale Dumitrachi Roset, și despre moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu Roset, și prin cercetarea ce voiți face, după dovețile ce vor fi, de se va afla că pătimește vre-o impresurare, să-l scot de sub totă impresurarea, și să o măsur în lung și în curmeziș cu stînjîn gospod, stălpind-o și cu petre hotare, iar de se va arăta vre-o parte nemulțămîtă, să n'o stălesc cu petre hotare, ci dând mărturie și chartă închipuitore de starea locului, după meșteșugul ingineresc, să mîergă la Divan. După poruncă, mergînd la fața locului și strîngînd pe toți rezeșii bătrîni și tineri, am intrat în cercetare și scoțîndu-ne rezeșii un suret de pe un ispisoc de la Domnul Ștefan Vv. din létul 6999, întru carele întăresce Măriuței, fetei lui Berilă, moșiile Beresci, de mai sus, Petrilesci i Botoșani și mai pre sus de Nădișa, Năsoesci. Al doilea, alt suret de pe un uric sîrbesc, iarăși de la Ștefan Vv. din létul 7005 Martie în 8, întru care întăresce lui Ioniță, feciorul lui Mihăilă, satul Nadișa, care și el l-a avut cumpăratură de la Mihail Berescul, în șese-deci de zloți tătăresci. Al treilea, un suret de pe un ispisoc sîrbesc, de la Bogdan Vv., din létul 7077 August, întru care întăresce lui Trif și femeii sale Todosia, din a patra parte din sat anume Nadișa, dintru a cincea parte, din Simion feciorul Andrușeai, nepot Mușei, strănepot lui Ioan Nadiș din ispisocul ce a avut strămoșul său Ioan Nadiș, cum și altă cumpăratură ce a avut de la Vașcu, feciorul Lucăi, nepot Gheorghe Hrătan, din ispisocul ce l-a avut George Hrătan, din jumătate sat din Turlui, din a noua parte, din trei părți o parte. Deci vîdîndu-se uricele aceste, am întrebat pe rezăși, unde au acea impresurare, și ei mi-au arătat că despre apus s'ar fi impresurînd la moșiile Nadișa și Botoșani, de către moșia Tețcani a d-sale Dimitrache Roset, iar despre răsărit s'ar fi impresurînd capetele moșiei Nadișa și Năsoesci de către moșia Călugăra a d-sale Banului Răducanu. Pentru aceea făcînd d-sale de scire să vie la fața locului cu scrisorile ce vor fi avînd, sau să trimită vechilii, d-lui Banul a dat răspuns, că nu pôte să vie, nici vichilii să trimită, neavînd scrisorile aici; la care rezășii au arătat, că în vreme ce au dat jalba la Iași (fiind și d-lui Banul a dat răspuns, că nu pôte să vie, nici vechilii să trimită, neavînd scrisorile aici, la care răzeșii au arătat), iar mai mult nu s'a scris, nefiind trebuitor și fără lucrare, pentru că d-lui Aga Tețcanul a fărmat-o cu judecată acastă mărturie, și răzeșii din Năsoesci și-au hotărît moșia Nadișa cu fostul Domn Ioan Vodă, ce atuncia eră Postelnic. — 1813 Sept. 19.

(Iscălit) Costache Caragea comis, ispravnic.

Starostea Putnei către hotarnicii de Ruginesci și Angheliesci.

Diaconul Simion ot Panciu a făcut arătarea, că în hotarul moșiei Ruginesci are și el baștină de pe popa Busduganu Buda, și osebit și la Itesci mai are cumpărături de pe moșul său diaconul Buzinski, și din întîmplarea vremilor, neavînd scri-

Hotarnica moșiilor despre apa Tazlăului împresurată de moșia Tețcani și Călugăra a boerilor Rosetesci.

sorile față, s'a depărtat de stăpânire; iar după ce a găsit scrisorile, îndată a mers, cerând dreptul său. Pentru care cerându-se scrisorile, a arătat întâiu o copie de pe zapisul de cumpărare al diaconului Buzinski din lët 7111, cuprinzător că la Erenia sin Lazăr i Odobașa sin Portasi a cumpărat a patra parte a Tetiului Lațcu de la Itesci, și de la Axenti partea lui Beleî, a patra parte totă, din bătrânul de la Itesci; din pădure, din câmp și din tot locul ce se va alege a patra parte; al doilea a arătat o carte gospod din lët 7249 Aug. 12, că dă acea carte la mâna preotului Macoveiș și altor frați ai lui, ca să fie volnici cu cartea d-sale a ține și a stăpâni și dijmui părțile de moșie de la Zăbrăuți și de la Ruginesci ot ținutul Putnei, luând deciuclă din tote.

Deci se scrie d voastră, că luând izvod ce aș rezeși pe nêmurî, să cercetați forțe cu amănuntul, și pe câtă parte veți dovedi că se cuvine jăluitarului cu aș sêi, să-i deosebiți stîlpind-o și cu petre hotare, dacă nu va fi pricină despre care-vă, dându-i și fidula duple obicei. Iar fiind pricină, atuncia petre hotare nu veți pune, decât veți da mărturie arătătoare pre larg, cu care viind la stărostie să se pue la cale. — 1815 Iulie 2.

Vasile Spătaru.

Scarlat Alex. Calimach Vn. Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Cu mila lui Dumnezeu Domnul țerî Moldovei. Insciințare se face cu această carte a Domnici-Mele, că d-ei Postelnic. Elenca Mavrogieni, prin jalba ce a dat Domniei-Mele, a făcut cerere ca să i se întărească stăpânirea asupra unei părți de moșie de la ținutul Tecuciului, pe apa Bîrladului, care sub nume de Tămășeni o stăpâniau nisce rezeși, între moșia Boziescii și între moșia Trohănescii, înfățișând pe lângă jalba dumi-sale, înaintea cinstit și credincios boerului Domniei-Mele, dumnelui Constandin Balș vel Logofet al Țerii-de-jos, zapisul de schimb din trecutul an 1816 Februarie 14, iscălit de preotul Vasile Sârgli i Tudoraclii Sârgli și alții ai lor, adeverit și de marturi: Banu Neculaî Lințu, întărit și de către Isprăvnicie, de dumnelui Iordache Leon, fiind Spătar și Ispravnic la Tecuci, având această cuprindere: că dumnelui după scrisorile ce a înfățișat și cumpărătura ce a făcut de la Sultana Lipănescă, asupra jumătății de sat Boziescii, cuprinde până în hotarul Trohănescilor, unde s'a dovedit ca se desparte Trohănescii de Boziesci, cu care scrisore și dovedi, fiind că și partea lor ce se numește Tămășeni o cere dumnelui tot sub nume de Boziesci, pentru care și viind ca să stea în judecată, și socotind ei că cu scrisorile ce aș pe partea din Tămășeni nu se vor pute ajuta, aș statut la învoelă, și aș cerut ca pentru săvîrșirea acestor prigoniri, și pentru a nu rămâne și ei cu totul lipsiți de moșie, aș făcut rugămintă, ca să le dea dumneci Postelnicesa din părțile ce are în Geru, și ei să dea dumi-sale partea ce o stăpâniă sub nume de Tămășeni, primindu-se și dumneci ca să rămăe păgubașă de dreptul domnier-sale și așa s'a alcătuit întru acest chip: dumneci să stăpănescă totă partea câtă o stăpâniău ei sub nume de Tămășeni, până în hotarul Trohănescilor, moșia mănăstirii Dancului, și din apa Bîrladului până la Heretei. Și măsurând-o eu stîngenul gospod, pentru câți stîngenî vor eși, să le dea dumneci Postelnicesa din părțile ce are în Geru, analoghisând și lungimea moșiei lor, fiind

Atragem atențiunea asupra actelor de stăpânire de moșie a Tamașenilor, dobândită prin schimb, de Postelnicésa Elenca Mavrogheni.

mai lungă decât aceea ce le dă dumné-ei, dându-le și scrisorile ce are asupra acestor părți. Insa fiind că dumi-sale îi mai prisosesc un număr de stinjenii peste acei ce i-a dat, acele scrisori ce cuprind pe stinjenii rămași la dumné-ei nu le a dat lor ci numai copii încredințate, iar cele adevărate au rămas la dumné-ei Postelnicésa; asemenea și ei au dat dumi-sale scrisorile ce s'au aflat la dinșii pe această parte ce o stăpâniau ei sub nume de Tămășeni, adică: o carte de la Domnul Neculai Voevod din let 7150 Maiu 13, alta de la Domnul Constandin Suțu Voevod din let 1793 Maiu 21, și o spiță de neam iscălită de Vornicul Gavril Conachi.

Intru acest chip săvârșindu-se această învoelă, se hotărăse ca atât dumné-ei Postelnicésa, cum și urmașii dumi-sale în veci, și ei schimbătorii și némurile lor să nu pôtă trece peste aședarea ce au făcut, ci să-și stăpânescă fieșce-care schimbul, precum se arată. Și dacă în urmă din némurile și rezeșii lor, ce nu s'au întimplat față, ar face vre-o cerere peste învoela acesta, ei să aibă a răspunde: și ca să se păzescă cu neștrămutare, cei ce au știut carte au iscălit, iar cei ce nu au știut și-au pus numele și degetele, cum mai pe larg arată scrisoarea acesta.

Pe lângă care au mai arătat osebita scrisoară tot dintru același an și ȕi, iscălită tot de numișii schimbătorii, cuprinșetóre ca după învoela săvârșită între rezeșii din Tămășeni, și între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni (ȕicându-se intru amândouă Manu), pentru 220 stinjenii în curmeziș spre Birlad despre apus, și 61 pol spre Hiritei despre răsărit, i 5.880 stinjenii lungul ce i-au dat dumi-sale Postelnicesei după analoghia ce s'a făcut, s'a venit ca să ieă ei, de la dumné-ei Postelnicésa 287 stinjenii în curmeziș și 3.480 în lung de pe Geru, din hliza din mijloc, din trei hlize ce are dumné-ei acolo; i-au dat făcându-le teslim și două zapise ce se arată cu veleturile lor, după care să aibă a stăpâni în pace, cum mai pre larg arată și scrisoarea acesta.

Drept aceea din doveșile arătate, încredinșându-ne Domnia-Mea de la al nostru cinstit și credincios boer d-luș Constantin Balș, Vel Logofet al Țerii-de-jos, că schimbul acesta între dumné-ei Postelnicésa Elenca Mavrogheni și între numișii de mai sus s'a făcut cu bună primire despre amândouă părșile, iată dară că prin această carte a Domniei-Mele, dăm și întărim stăpinirea domniei sale Postelnicesei Elenca Mavrogheni ca, pe lângă acea-laltă moșie a domniei sale, să stăpânescă și stinjenii luați în schimb fără de nici o supărare despre nimine, luându-șii și tot venitul din tot locul după obiceiul pământului și hotărșirea ponturilor gospod, asupra căruia schimb cartea acesta a Domniei-Mele să-i fie domniei-sale Postelnicesei și în urmă clironomilor domniei-sale de întăritură statornică și neclintilă nici odinioră în veci, care s'a întărit și cu a noastră Domnăscă pecete.— 1817 Iunie 12, în Iași.

(L. P.)

Vel Logofet.

Jalba Rădășenilor.

Prea Înălțate Dómne,

Cu lacrimi dăm supărare milostiv aușului Înălșimii Tale strîmbătatea ce pătîmim de către dumné-luș Spătarul Nicolai, că având noi cumpăratură de la locuitorii Mălinarii 19 fâlcii și 70 prăjini loc de fînaț, făcut din codru în Molna, cu scirea

În note dăm și jalba Rădășenilor contra Spătarului Canta, arendașul unor moșii ale mănăstirii Slatina, reclamate ca ale lor de acei locuitori.

mănăstirii Slatina, stăpânitoarei acelei moșii, pe care le-am stăpânit, dând dijina obi-cinuită numai, iar acum din vara trecută fiind dumné-lui Spătar Canta orîndătoriî acelor moșii, ne-a luat patru finațe dintre cele de sus arătate fălcî, pentru care făcînd arătare Preosfințitului Mitropolit, ni s'a dat cartea Preosfinției sale către vechilul domniei-sale Spătar, ca să nu ne supere cu acea nedreptă luare de finaț, și fiind-că dumné-lui Spătar nici la aceeași nu se supune, ne rugăm Înălțimii Tale de a ni se da luminată carte gospodului poruncitoare de a nu ni se luă acele cură-turi ce le avem cumpărate, ci numai dijnia să dăm după obicei. Va rămîne și mare pomană.

La mila Înălțimii Tale

Prea plecați

Grigori Pletosu, Neculai Șoldănescu, Leonti a Oprôii, Savin a Oprôii, locuitori din satul Rădășanii, ținutul Sucevei. — 1819 Martie 27.

Izvod de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă.

Cu ajutorul lui Dumneșei, de cele ce dau fiicei mele Ilincăi, precum în jos se arată.

O icônă Maica Precista, ferecată cu argint, ca să le fie spre ajutor. O candelă de argint. Două farfuriore cu patru lingurițe de argint. Șese zarfuri de argint cu fe-legenile lor. Una păreche paftale de argint suflate cu aur, cu colanul lor. Una pă-reche cercei de aur, de smarand, cu diamant. Un inel de diamant. Un inel de rubin, cu diamant. Un inel de tunzuh de aur cu mărgăritar. Un inel de aur cu balaș. O jurbe cu milu. O cațaveică cacom. Șese rochi, două de dimie, una de maltin, una de panură, una stambol șalt, una de lasa. Una salteă de atlas; una plapomă de atlas; șese perine de postav cu măcaful lor, pentru îmbrăcatul unei odăi; o ladă mare, cinci perini, însă patru mici și una mare, cu dosurile de maltin, trei rînduri fețe perini, însă unul de mătase și două în ciubuce. Două cărcăfurî. Două prostire de mătase. Trei mese, însă una în cinci ițe și două în trei ițe. Două-șeci și patru șervete. Patru peșchire de obraz. Patru peșchire de mîni. Trei bucecalicuri de mă-tase. Două buccălicuri de pînză de casă. Dece cămeși femeesci. Una scôrță alăsă. Patru lăvicere alese. Una scatulcă cu șipurile ei. Una tablă de Lipsca de cele cu tórte. Una păreche solniță. Una duzină talgere castori. Una duzină linguri castor. Patru tingiri cu capacele lor. Șese sahane. Una tavă. Una căldare. Una pereche sfeșnice alamă cu mucările lor. Un lighean cu ibric. Opt boi cu ferile lor. Opt vaci mari, însă patru cu viței și patru sterpe. Două sute oi, însă una sută cinci-șeci mari, și cinci-șeci mici. Cinci-șeci stîngenî în lat din moșia Vladomira ținutul Iașii, dincóce de apa Prutului, și în lung cât merg și cele-lalte părți spre apus. Două mii lei, însă una mie lei ain să o răspund eă, și una mie lei feciorii mei Vasilie, Gavril și Costache, și răspunđendu-se acești bani, fiică-mea Iléna, și sora feciorilor mei nu are să se amestece a mai cere parte din o moșie părintescă, adică din Untenî i din cea-laltă parte ce le-au mai rémas în Vladomira, din Rulenî, din Sirbî și Făs-

În note dăm o fôe de zestre a fetei lui Ioniță Cujbă. Cetirea ei va arătă cam din ce obiecte se alcătuiă zestreă unei fete pe la anii 1813.

Alte acte se referă la moșiile Bălțați și Șerpeni din județul Covur

---

tăci, ce au să le împartă ei frășesce, cari bani au să se răspundă acum în naht.—
1813 Fevruarie 3.

Eu Zamfira răposatului postelnicel Cujbă, adiverez.

Vasilie Cujbă postelnicel, platnic la mia cea de lei.

Gavril Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Costachi Cujbă, platnic la mia cea de lei.

Cartea lui Scarlat Al. Calimach către Aga Costachi Conachi.

Noi Scărlat Alexandru Călimach Vv. Cu Mila lui Dumneșeu Domn Țerii Moldovei.

Cinstit credincios boerul Domniei-Mele, dumné-ta Aga Costachi Conachi, sănătate. În trecutul an, 1815, Octomvrie 25, s'a scris cartea Domniei-Mele către dumné-lor pârcalabii de Galați, ca să mērgă unul din dumné-lor la starea moșiei Bălțații de la acel ținut al Covurluiului, unde strîngēnd de față pe toți răzeșii, față fiind și Clucerul Manolachi Tuduri, după cuprinderea scrisorilor ce se vor vedé la amāndouē părțile, să facă cercetare casele și alte acareturi, ce va fi avēnd Clucerul. făcute acolo, pe care parte vin adică, pe drēptă partea sa, sau pe partea ce s'a dat răzeșilor, cu hotărîrea judecătii Divanului Domniei-Mele? Și prin înscințarea din 13 Noemvrie, tot a trecutului an 1815, ce a trimis dumné-lui Vornicul Alexandru Ianculeu, cu tôte că s'a vēțut arătānd. că după cercetarea ce au făcut la fața locului, s'a dovedit că casele armașului Vasilie Tuduri au venit pe drēpta partea sa, adică pe bătrānul lui Crucean, ce-l are Clucerul luat cu schimbul de Sulgerul Ion Cârjă, cum și câți-vă din răzeși, anume preotul Gheorghie Savin, preotul Stan Sava, Timofti a Lupii, Giurgea Rogojină, Ioan Macarie, postelnicelul Ioan sin Ghiorghie Sandu, și Sandul sin Ilie a Lupei, au arātat că, pe lângă bătrānul Tetiului care îl stapānesc ei, este și bătrānul lui Crucean, alătura pe din jos, și de acolo mērg cei-lalți trei bătrāni în jos, adecă Crucean, Zabulich și Săiman, baștina și cumpărăturile Clucerului până în hotarul Urlescilor, unde se află și așezarea clucerului, din care s'au luat 195 stinjenii cu hotărîrea Domnescului Divan, ce mai sus se arată și s'au dat în stāpānirea răzeșilor. Dar fiind-că răzeșii neconțenit supērau cu jalbe, că casele armașului Vasilachi Tudori vin pe partea lor, la 6 Fevruarie acestui curgător an 1816, s'a fost scris dumi-sale Vornicului Iordachi Catargiu, pârcălabul de Galați, ca de iznōvă însuși dumné-lui să mērgă la fața locului, să cerceteze acēstă pricină, și dumné-lui neertāndu-l trebuințele pârcălăbiei, cu care se află însărcinat, nu a putut merge să facă cercetare. Drept aceea scriem Domnia-Mea dumi-tale, să mērgi la starea numitei moșii, unde adunānd de față atāt pe răzeși, cât și pe Clucerul Manolachi Tuduri, să cercetezi cu amānuntul tôte scrisorile și alte dovedii a ómenii bătrāni și vrednici de credință, ca să dovedesci cum li s'a urmat stāpānirea din vechiū, și pe la ce loc, și de a fost acel bătrān Crucean drept al sulgerului Ioan Cârjă, stāpānit acolo la locul ce se arată, de la carele îl are Clucerul luat cu schimb și de sunt acele case pe bătrānul Crucian, ce se află acum drept a Clucerului, sau vine pe partea răzeșilor? cari de vor veni pe partea lor, apoi să le arāți și să nu-i îngāduesci a face mai multă supērare Clucerului; și precum vei află și vei dovedi

lui. Calimach rinduesce anchete la fața locului, ca să se constate dreptul de stăpânire, fiind procese la mijloc.

între adevăr, pentru toate fără întârziere să trimiți pre larg înștiințare la dumné-lui Vel Logofăt al Țării-de-jos, spre arătare Domniei-Mele.

Acésta poruncim. 1816 Maiu 24.

Vel Logofăt.

Chrisovul lui Scarlat Alexandru Calimach pentru moșia Șerpeni de la ținutul Covurluiului.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei. Cinstiți credincioși boerii Domniei-Mele, dumné-ta Petrachi Negri biv Vel Ban, i dumné-ta Ioan Iamandi biv Vel Ban, sănătate. După neconținutelor jalbe date către Domnia-Mea din partea preotului Michaiu zet Ioan Gociul i Vasile Gociul mazil, cu alți răzeși și nămurî a lor, stăpânitori moșiei Șerpeni de la ținutul Covurluiului, cu arătare că această moșie de la părinții lor și până în anul trecut o au stăpânit-o cu bună pace, bez numai 80 stinjenî ce din vechi cu hotarnica de la anii 1787 îi are aleși și trași Căminarului Gheorghe Hermeziu, către hotarul moșiei sale Balintescii. Iar în anul trecut 1817, de către cercetătorii ce erau orînduiți la moșiile de la ocolul Horincei li s'a făcut mare strîmbătate, că în loc de 80 stinjenî, ce hotarnica mai sus pomenită îi trage Căminarului Hermeziu, din trupul moșiei Șerpenii, le-a luat întregă o a patra parte, și pe lângă această li s'a mai luat două întregi a patra părți, și s'a dat una lui Ioniță și Iordachi Chirișesci, ce s'a numit nepot lui Taraiu, și alta a patra parte unora ce s'ar fi numit a fi nepoți unui Kiokiū bătrîn, adevă neam Dabijescilor, lăsându-i pe dinșii numai cu o a patra parte, pe cari alcătuirî s'au făcut și învoeli iscălite numai de către doi din partea Gocescilor, iar cei mai mulți nămurî ai lor Gocesci, și alții împreună cu dinșii, părtași, nici o știință de această n'au avut. Pentru care cerșind dreptate și punere la cale, au înfățișat înaintea Domnului nostru Divan aceste dovezi: 1) Pentru nămul Dabijescilor acei ce în anul trecut 1817 au luat o a patra parte, cartea de judecată a Divanului din anul 1800, cuprinzătoare, că după cercetarea ce atuncia s'a făcut jalbei ce au fost pornit acești Dabijesci cu cerere de a se împărtași din moșia această, dovedindu-se că stăpânirea lor cu 100 de ani în urmă a fost lipsită de acolo, precum însuși ei Dabijescii n'au tăgăduit, se dau rămași de către judecată, ca nici odinioară acolo stăpânire să nu mai aibă nămul Dabijescilor ce se trag din bătrînul Kiokiul. Așisderea și pentru cea-laltă a patra parte, ce, precum s'a șis tot în anul trecut 1817, s'a dat nepoților lui Taraiu. Iarăși au înfățișat locuitorii Gocesci în judecata noastră: 1) o scrisore din anii 1760 de la un Necula Bărbăntă și cu femeea sa către Ioniță Taraiu; 2) altă scrisore din anii 1780 de la acel Ioniță Taraiu, cu femeea și feciorii lor, pre care și ei moșia, ce o luase danie de la Necula Bărbăntă, o fac danie preotului Constantin i Vasile Chirvașă, i Ioan Gociu și Constantin Ganea, pe puterea căroră scrisori au răspuns jăluitorii Gocesci, că au și stăpânit cu nestrămutare până în anul trecut 1817, precum s'a șis. Deci cât pentru că Căminarul Hermeziu are a trage o a patra parte după dovezile sale, n'a remas nici o îndoială, hotărîndu-se ca din întreg trupul Șerpenilor să tragă o a patra parte, iar pentru cele-lalte trei părți vrînd judecata a se încredința, cum și de către cine s'au stăpânit, căci precum s'a șis pentru nămul Kiokiului din care se trag Da-

Iacă un act important prin care se recunoște Vrâncenilor dreptate la posesiunea munților lor și se amintesc multe relative la constituirea proprietății de moșii, după Vasilicale și după obiceiul pământului.

...Întărind lui Cernat Plosecariul și fratelui său Ștefan, pe lângă cumpăratura satului Bitchieții și alte multe moșii, anume cuprinse prin uric, fiind ale lor de baștină. Alt uric de întăritură de la Ștefan Voevod din 6991 Septemvrie 23, cuprinzător că întăresce dréptă ocină și moșie lui Ioan și fratelui său Toader Hurdugașii moșia Obârșia pe pâriul Alb, unde este așezarea lui Toader Hurdugașii și jumătate de Dămilesei și Ibănesci pe Sacoveș; deosebit întăresce și lui Dumbravă și femeii lui Nasta moșia Ghigoescii. Alt uric de întăritura de la Pătru Voevod, din 7091, pe jumătate sat de baștină de Răculesci pe Prut, ce a fost al Evdochiei și a Grêchei, nepoțele Olenii, de baștină de la strămoșele lor Ilinca și Marica, cari și strămoșele lor l-au avut de împărțelă și au vîndut-o drept 500 zloți lui Drăghici Ursului. Alt uric din 6995 Octomvrie 7, de la Ștefan Voevod, întăritor pe jumătate de sat de Sărata, ce a cumpărat-o Toma Grigorce de la Ioan Murgul, care a avut-o dréptă ocină a sa de baștină. Și precum se află o mulțime de asemenea hrisove de întărituri locuitorilor moșinași pe baștinile și ocinile lor, fără a se pomeni de dania de mai înainte, ce numai rezemându-se pe urmata lor veche stăpânire. Iată dar că și din obiceiurile urmate din vechime și până astăzi, pre deplin s'a dovedit nestrămutarea dreptăților îndelungatei stăpâniri asupra moșiiilor moșinașilor pămînteni, fără a se cere hrisove de danii sau întărituri ale Domnilor de mai înainte. Și oblăduirea pămîntului de-a pururea a fost datore a privilegia asupra dreptăților fiesci, căruia a nu se lua nimēnui averile, și a nu se strănuta nimērnua stăpânirea pe

bijescii, se vede grăind judecata de la anul 1800, că cu 100 de ani mai în urmă le-a lipsit stăpânirea; așisderea și pentru nēmul lui Taraiū, din care se trag Chirișescii, după scrisoarea lor de danie către nēmul Gocescilor, se vede că de 38 de ani, le-a lipsit stăpânirea. După cuprinderea scrisorilor de danie și de se va dovedi, precum jăluitorii și dovețile lor arată, că stăpânirea acestor nēmuri au fost lipsită cu tot de acolo, și că numai de către dânșii s'a stăpănit după cuprinderea scrisorii de danie, acea de la anii 1780 și hotărîrea judecății de la anii 1800, atunci învoela aceea făcută numai de către 2 din nēmul jăluitorilor. cu care s'au istîrisit pe atîta răzeșime din stăpânirea bătrînilor arătați, nu pōte să prindă nici un loc. Iară cînd din în potrivă. pârîții curgetori din bătrîni arătați vor dovedi, că și în urma scrisorii de danie, acea de la anii 1780 a avut stăpânire acolo, atunci însuși jăluitorii Gocesci nu se împotrivesc cererii pârîților a nu stăpăni și de acum înainte. Pentru acēsta, fiind-că dumnē-Vōstră tot vē aflați rînduiți acolo spre întruparea moșiei acesteia, veți aduce de față și pe pârîții curgetori din acei doi bătrîni, adecă pe Dabijesci și pe Chirișesci și făcēnd cercetare după cartea de blestem, să-i îndatoriți ca să-i deă dovadă în pontul acesta al stăpînirii sau prin scrisori, ori prin martori, omeni streini, vrednici de credință, cari să numescă carte de blăstem și cînd, precum jăluitorii cer, vor dovedi pârîții că li s'a urmat stăpânirea, le veți da mărturie; iară cînd dimpotrivă stăpânirea lor, nici cu un fel de dovadă nu vor încredința-o, atunci veți da mărturie jăluitorilor Gocesci pe larg arătătoare de tōtă curgerea pricinii, cu care nemulțumindu-se vre-o parte vor veni la Divan. — 1818 Iulie 31 zile.

(L. P.)

Vel Logofăt.

moștenirea sa și pe locul său de baștină. Și iarăși nu lipsim a arăta și pentru locurile cari din veci au fost Domnesci : a) locuri de pustiu — adică ce nu s'au stăpânit de nimenea din nepomenit veac—cum și locuri de moși deschise, ce s'ar găsi între alte hotare împresurate, sub nume tănuț, sau schimbat, și necuprins în scrisorile megieșitelor moși; b) Vraniștele Domnesci, ce au fost din veci, și c) locurile tirgurilor. Acestea au fost ale Domniei, cari și acum, dacă s'ar găsi asemenea locuri deschise de tirguri, și pustii, ar fi Domnesci. Iar pentru ocinile moșinașilor urmăzând precum și în pravilele împărătesci se hotărește pentru urmata pacinica stăpânire, cartea 56, titlul 3, capul 4, fila 708, scriind : orî moșie bisericească, sau moșie dréptă împărătească, stăpânindu-se fără curmare în curgere de 40 ani, sau cu drept titlu, sau și fără drept titlu, prin posesie se câștigă și va avé-o statornică. Aceste sunt pravilele și obiceiurile urmate în pămîntul acesta din veci. După acestea nu lipsim a arăta și asupra celor-lalte întrebări pentru Vrancea, și pentru chrisovul de danie de la răposatul Domn Ipsilant Voevod din 1803 Septemvrie 11, și dîcem că : dacă s'ar fi urnat după orînduile și obiceiurile păzite din vechi a se aduce de față în cercetarea divanului pe locuitorii Vrânceni, cu toate scrisorile lor câte au mai avut și câte acum s'au mai vădut în cercetarea Divanului, și dacă s'ar fi vădut de pomeniții Domni dovețile lor, ca nisce iubitori dreptății, n'ar fi voit să lipsescă pe cei adevărați moștenitori, și sub nume de moși Domnesci să le facă danie. Osebit între alte întrebări a fost și acesta: că Domnul Vasile Voevod, prin uric la anii 7156, ar fi făcut danie mănăstirii Soveji nisce munți anume Svoinele și Clăbucul — până în Lepșa, și Lepșa în jos, până unde se împreună cu hotarul Tuniceilor, și în Chișin, și în Șușița—și Răitașul, fiind din hotarul Vrancei și arătându-le a fi drepte Domnesci, răspundem : că însuși același Domn Vasile Voevod, după 10 ani în urmă, prin alt chrisov al său, adevă la let 7166 Octomvrie 20, arată cum că pentru nisce munți anume Svoina și Clăbucul, ce a fost dat ni lui M. Soveji, fiind-că s'au fost cumpărat de Domnul Gheorghe Ștefan Voevod, cu 1.300 lei, hotărește Domnia-Sa și anerisește dania de mai înainte, fiind acei munți ai M. Cașinului, unde s'au fost afierosit, cumpărându-se de ctitorulei Gheorghe Ștefan Voevod. Iată dar dintru acesta încă mai virtos se dovedește, cum că locurile Vrancei n'au fost Domnesci, căci dacă ar fi fost locuri domnesci, Domni înșiși n'ar fi cumpărat de la locuitorii moșinași locuri spre afierosire; apoi pe lângă aceste, sunt și alte osebite doveți cari s'au mai vădut; însă, un uric din 6951 Iunie 20, de Ștefan Voevod bătrânul, prin care întărește lui Vasile Crețescu moșiile lui, silește la Cașin, unde a fost casa tatălui său Constantin Crețescu, și la Vrancea moșia Albiana, întărindu-i stăpânirea după hotarele ce au umblat din vechi, care dintru acest uric iarăși viderat se dovedește, că dacă mai înainte de 375 ani s'a cunoscut stăpânirea Crețescului pe Albiana, care este în mijlocul Vrancei și nimica întru acest uric de loc Domnesc nu se pomenesc, ce se pomenesc a fi locuri de baștina sa, unde a fost așezarea părinților săi. Apoi s'au mai vădut și alte multe scrisori de vinđări ale locuitorilor Vrânceni către boeri și către Domni bătrâni, adevă către Domnul Matei Basarab Voevod, Domnul Țării-Rumânesci, ce a înzestrat Mănăstirea Soveja și către Domnul Constantin Cantemir Voevod, ce a cumpărat de a înzestrat M. Mira, începute acele cumpărături de la 7117 Septemvrie 8, și până la 7199 Martie 20, dintru care doveți lămurit se vede, că dintru în vechime, Domni de atuncia, cunoscându-i pe Vrânceni de stăpâni acelor moși, au cumpărat părți de ocine de la dînșii ce aveau ei împărțitoare pe bătrâni, și le-au afierosit la mănăstiri. Deosebit s'a mai vădut ispisoc din 7196 August 21, de la Domnul Constantin Cantemir, și iarăși cartea a tutu-

ror boerilor Divanului, din vremea aceea, tot dintru acel an August 22, întăritore Mănaștirii Mira, pe cumpăraturile Domnului Constantin Voevod a părșilor din Vrancea, ce a fost cumpărat de la Vrăncenii răzeși, cum și a altor daniî ce a fost făcut Mănaștirii, de către înșiși unii din moșinași rezeși Vrănceni, arătându-i pe fiește-care cu numele lor; s'a mai vędut o scrisore de învoelă din 7202 Iulie 23, între locuitorii Vrănceni din satul Tulnicii și între M. Soveja, arătând până unde să stăpănescă Mănaștirea prin semne numite, până în hotarul Unguresc, încredințat fiind de Teodosie, Mitropolitul Moldovei și de alți boeri.

S'a u mai vędut și alte multe scrisori cuprințetore de pricină următore între Vrănceni și între megieșii lor, pentru despărțirea hotarelor, care pentru multă vorovă se lasă. Dar după tôte dovețile arătate, care dovadă alta pôte să fie mai mare decât chrisovul de la fericitul Domn Grigore Ghica Voevod bătrânul, din 7244 Ghenar, întărit cu iscălitura și pecetea sa, ce s'a vędut la mîna Vrăncenilor, care lămurit și pe larg arată atât din părșile hotarului de către țera Ungurėsca, dupa mărturia hotarnică ce a fost adus de la Miron Dima, Vornicul de Vrancea, întărindu-le lor veșnica stăpănire, până în obcina munșilor, de unde curg apele catre Moldova, precum atuncea au dat sēmă, că și mai înainte de veci așă au ținut, arătându-se și obiceiurile munșilor, și împreuna arătându-se acei ce au fost împreună cu Miron Vornicul, cari au fost nēmurile lui dupa vechi moșinași, și cu alții ai lor; și împreună arătându-se că câte plaiuri se pornesc din munte spre Moldova să fie ale Vrăncenilor, să-și facă locuri de stăni și pășunea altor dobitoce. Iar pentru alte împărțeli ce au Vrăncenii ei între ei, vor stăpăni, precum le vor spune dresese, și precum le vor fi împărțelile de la Domnii cei bătrăni, și că încredințându-se pomenitul Domn din mărturia hotarnică, au dat ori au întărit Vrăncenilor și de la Domnia-sa, ca să le fie moșiile ce s'au ales drepte ocine și moși și uric de întăritură cu tot hotarul și cu tot venitul, în semnele precum serie mai sus, neclintit și nereșuit nici odinioară în veci. Acest chrisov, prin lămurita sa înțelegere, ridică din mijloc tōtă îndoela și tōtă împotriva punere înainte asupra stăpănirii Vrăncenilor, și de a se cugetă cum că Vrancea ar fi moșie Domnėsca, și măcar de au și vrut a i se da pricină că n'ar fi protocolit, dar s'au mai vędut și alte chrisove tot ale aceluiași Domn, precum și ale altor Domni pe alte osebite moși, asemenea fiind neprotocolite; îndestul că acest chrisov, osebit de cele-lalte deosebite doveți câte s'au arătat, este temeinic, arătând pe Vrănceni stăpăni baștinilor lor întru tôte hotarele și cu tot venitul, nerēșuit în veci, și pe lângă acestea și îndelungata stăpănire care este potrivită cu pravilile firesci și politicesci, și cu obiceiurile pămînesci, ce s'au păzit din vecliime, nu lasă cea mai mică îndoelă asupra dreptății Vrăncenilor, pe ocinile și baștinile lor, după împărțelile dintre dînșii din moși și strămoși, și nu lipsim a da și în scris cunoscința, socotința și răspunsurile nōstre. 1817 Ghenar....

Cerēnd prea Înaltului Domn și de la smerenia nōstră, ca ceea-ce vom cunōsce în curat cugetul nostru, asupra întrebărilor ce ni s'au făcut în Obștēsa Adunare și în ființa de față a nōstră, să arătăm atât înaintea Înălțimii sale prin viu glas, cât și în scris să dăm; precum asemenea și d-lor boerii pămîntenî să arăte, prin evanghelicēsca mărturisire în frica lui Dumnezeu, cunoscința Dumiilor sale, mărturisim că asupra întrebărilor ce ni s'au făcut prin viu glas, asemenea și în scris după luminata țidulă a Înălțimii Sale, cunoscința nōstră asupra adevērului și dreptății este precum pre larg se arată prin anaforaua acēsta, următore după pravilă și obiceiul pămîntului, cât și dupre dovețile câte am vędut și iscălim.

Al Înălțimii Tale către Dumnezeu smerit rugător: Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Și plecate slugi: Iordache Canta Vel Logofăt, Grigore Sturza Logofăt, Vasile Costachi Logofăt, Alexandru Ianculeu Vel Logofăt, Toader Balș Vel Vornic, Andronachi Donici Vel Vornic, Vasile Razu Vel Vornic, Toader Balș Vornic, Nicolai Hrisoverghi Vornic; și alții.

Scarlat Calimach, ca să îndrepte în cât-vă mersul justiției, introduce un nomofilax, adică un jurisconsult. Acesta este Stolnicul Constantin Scheleti. (1)

Maî multe luni funcționează câți-vă traducători ai noului codice civil.

La 1 Ianuarie 1818, Scarlat Calimach introduce, după pilda de la Munteni, *hătmănia* de menziluri. Prin țidulă gospod numesce Hatman de Menziluri pe Vornicul Vasile Rosetti. (2) La 1814, eră Nazir la menziluri Postelnicul Mavrogheni. (3)

La 9 Decemvrie 1812, nu târziu după sosirea în Iași a Domnitorului Scarlat Calimach, Metropolitul Veniamin și boerii supun Domnitorului anaforă, prin care propun restaurarea Curții Domnesce arse.

CAP. XIII.

Biserica și scóla sub Sc. Calimach.

Fórte importantă este Domnia lui Scarlat Calimach din respectul bisericii, a șcólei și a culturii generale.

Încă înainte de a sosi la Iași, Sc. Calimach invită Divanul să se cheme la scaunul Metropolitan neuitatul de popor Veniamin Costachi. Nu putea sub asemenea archiepăstor, succedând streinului Metropolit impus de Muscali, să nu răsufle Biserica și să nu se bucure Românul de pași spre înflorire a bisericii sale.

Amintim în note câte-vă din chrisóvele, cu cari Sc. Calimach a venit în ajutor la diverse biserici și mănăstiri. (4)

(1) Veđi la Academie, cod. I, pag. 345.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 343. XX.

(3) Acad., I, 314—317.

(4) La 27 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach dă chrisov de miluire bisericii Talparilor din Iași (Veđi la Acad., V, 16). La 14 Iunie 1812, Divanul Cnejei Moldovei dăduse carte la Ispravnicii de Roman, ca venitul harabagiei, al vedrei și al cotului să fie al bisericii Domnesce din Roman (Acad., LXIV, 103). In 12 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach reînoesce aceste milă (Acad., LXIV, 104). In 15 Iulie 1814, nouă reînnoire (Acad., LXIV, 105). Cu alt chrisov, Scarlat Calimach acordă câte 15 l. pe lună de la vamă bisericii Sf. Atanasie și Chiril (Acad. L. 41).

In 11 Iunie 1814, Scarlat Calimach dăruiesce Episcopului de Roman Gherasim 30

Ne mărginim acî a constată, că organizațiunea dată Consistoriului Metropoliei sub Muscalî, 1821, nu a fost desființată.

Acea organizare eră întocmită de protoereul Lazar Asachievicî, care

sălașe de țigani, dejă acordați Episcopiei de fostul Domn Al. Moruzi. (Acad., LXVI, 62).

Asemenea câte 30.000 ocă sare, 2 Aprilie 1816.

În 25 Martie 1816, se reînnoește darul celor 30 de sălașe de țigani (Acad., LXVI, 62).

În 13 Iulie 1813, Scarlat Calimach dă Metropoliei un chrisov, prin care îi scutesce 2 moșii de vădrărit și-i face inclusiv de 200 lei din vama gospod.

Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, slobođit Mitropoliei, prin care îi scutesce două moșii de vădrărit și îi face și miluire cu 200 lei din vama Gospod.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod Domn Țerii Moldovei.

Se face scire cu acest chrisov al Domniei-Mele, pentru sfînta Mitropolia din Iași, că arătându-ne al nostru cinstit și duhovnicesc părinte prea sfîntia sa Kirio Kir Veniamin Mitropolitul țerii, precum că are chrisóve de miluire de la cei mai înainte de noi luminați Domni, ca venitul de dijmă ce ese de pe moșiile Mitropoliei să-l scutescă de vădrărit, asemenea și vama din Gospod, de a lua pe tot anul câte două sute lei, au făcut cerere ca și de către Domnia-Mea să se întărescă asemenea. Decî cercetînd Domnia-Mea și vedîndu-se chrisóvele altor luminați Domni de mai înainte și socotind că se cade a fi împărtășită sfînta Mitropolie și de către Domnia-Mea cu aceste mili, prin acest chrisov al Domniei-Mele asemenea întărim și hotărîm, ca la slujba vădrăritului, tot vinul ce va eși de dijmă de pe moșiile Mitropoliei Vlădicenii ot ținut. Eșii și Ioganii ot Tutova să fie scutit de vădrărit, nimenui nimica să nu dea. Și osebit să aibă a lua sfînta Mitropolie din vama Gospod, pe tot anul, câte două sute lei, cari bani să se dea de către vameșii, orî în vîndare de va fi slujba vămii, sau în credință de se va căută, în două rînduri pe an, adecă jumătate la ziua nacerii Domnului Nostru Is. Chrs. și jumătate la ziua Sfintei Învierî. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră boeri vădrari, dumné-tale vel vameș de Carvasarâ, de către toți să se păzescă întocmai precum mai sus se cuprinde prin chrisovul acesta.

Poftim dar Domnia-Mea și pe alți frați luminați Domni, pre cari Sfîntul Dumnezeu îi va orîndui în urma noastră la Domnia acestei țeri, să nu strice acéstă milă ce mai virtos să adauge și să întrécă pentru a Domniilor-Sale vecînică pomenire. Srisu-s'a chrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iași, întru a doua Domnie a noastră la Moldavia, în anul d'întăiü.—Velét 1813 Iunie 13.

(Iscălit) Io Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

Sturza Vel Vist. procit.

(Iscălit grecesce) Dimitrie Plagino.

S'a trecut în condica Visteriei de chrisóve.

Constantin Veisa.

nu erà altul decât tatăl gloriosului de mai apoi George Asaki. După moda timpului Asaki își rusise numele în Asachievicî!

Acastă organizare (ce o dăm în notă mai jos) cuprinde o specie de regulament de cancelarie a duhovnicescei Consistorie, cum și procedarea de urmat în cercetări de blagocini, protoere, etc., și actele de deslegare de cununii.

E de observat că art. 10 dispune despărțirea completă a justiției laice de cea bisericească și neamestecul lor. (1)

---

(1) *Ce s'a făcut în Exarchicésca a Moldovlachiei dicasterie, pentru dohovnicésca consistorie a Mitropoliei Moldaviei, adică în ce chip are să urmeză consistoria în pricinile ce vin. Anul 1811 Septemvrie în 27 de zile.*

1. Tôte pricinile ce vor intră la acea consistorie de la Inalt Preaosfințitul Mitropolit, Exarch și Cavaler Gavriil, sau de la Prea Osfințitul Dimitrie Episcopul Benderului și Achermanului, adecă Vicarul Mitropoliei Moldaviei, cu rezoluțiile, asemenea cererile de la această dicasterie, înscuțările, raporturile, arătările de la protopopii și blagociuții ținuturilor, feluri de oțnoșanii, atât de la dregătorii duhovnicesci, cum și de la cei politicesci, și jalobele de la fețele cele particularnice, va avé consistoria datorie ca să însemneze de asupra a fiește-căreia hârtie așa: (afară de acelea ce vor fi însemnate de Preaosfințitul), adecă s'a primit la anul cutare, luna cutare, și ziua cutare, scriindu-se să se arăte, care va să ăică că are acest fel de înțelegere, adecă să se scrie la protocolul în care intră pricinile, și să se pue înainte judecătorilor spre ascultare.

2. Pentru de a se scrie pricinile ce intră la acea consistorie, a felului ce s'a pomenit mai sus, și altor cari sunt supuse dohovnicescii cercetări, se cuvine numai decât a avé protocol pe masă, întru care, după alăturata aice formă, să se scrie întru dînsul cuprinderea pricinii în scurt, însă pe înțeles, și logofetul singur, sau care scie rînduella trebilor, cu număr să scrie, până ce vor veni cilenurile judecătoriei sau asesorii, după a cărora adunare, unul din scriitorii dator este a ceti tôte pricinile pe rînd, cari s'au scris într'acel al mesei protocol, și după cetirea celei dîntăi pricinii, judecătorii au să ieă sama în ce chip urmează, ca să facă la pricinile acelea hotărîre pe temelia legilor, sau a pravilelor, și după aceea să se scrie în dreptul acei pricinii pliroforisitorea rezoluție, adecă anume unde, și cu ce fel de cuprindere să se trimetă? sau după cum vor socoti, după scrierea unuia de acest fel de rezoluție, scriitorul dator este a ceti al doilea și alte pricinii, iar judecătorii au să pue asemenea după pricină rezoluție.

3. După ce se vor ascultă tôte în bună rînduella scrisele pricinii, și după scrierea rezoluției drept a fiește-care pricină, atuncia este datoria a se scrie după fiește-ce pricină a jalobelor hotărîtorea pe larg rînduire sau trimetere, ca să fie pe înțeles, scriind întâiu cuprinderea pricinii și hotărîrea judecătorilor, și apoi dintru acelea să se lase câte o copie la fiește-care pricină cu însemnare la care lună și zi, și sub care număr s'au trimis acelea.

4. Spre a însemnă în scris trimiterile pricinilor pe la feluri de locuri, trebuie numai decât a avé după formă cea alăturată aicea catastih, întru care să se și

Numai acest neamestec proclamat de art. 10 nu a fost pururea o

serie cuprinderea acclora în scurt, puind pe fiește-care următor număr, iar cele ce se trimit sunt datorî a le iscalî judecătoria și logofetul.

5. Daca asupra cui-vă din cei duhovnicesci ar venî vre-o jaloabă, orî de la cinc, că "i s'ar fi făcut vre-un necaz, san pentru că petrecerea lui este desfrînată, saū că bețiv, și se tăvălesc întrc altele scandalisitoare fapte, deci pentru o întîmplare ca aceea se cade întâi de a luă de la acela care este asupra lui paraponul arătare în scris, prin protopopul saū blagocinul ținutului, iar cînd pârîtul ar tăgadui, să să cîra de la pârîșul dovedî încredințate de martorii ce vor fi vrednici de credință. După aceea să întărească cu jurămint, față find pârîtorul și pârîșul, apoi tot pe aceeași martori să se întrebce în deosebi fără a fi față cei ce se judecă, și atuncia să se serie pe temelia pravilelor bisericesci și politicesci deslegătorea hotărîre, cu aratare la ce fel de pedēpsa este supus vinovatul. Iar hotărîrea aceea iscalînd-o toți judecătoria și logofetul, să se aducă spre socotință și la hotărîrea Inalt Prea Sfințitului Mitropolit și Exarch saū Prea Sfințitului Vicarul Episcopul Benderului și al Achermanului, apoi după întărire să se facă împlinire; cu asemenea urmare să se facă și în alte pricinî alc judecăților.

6. Jalobelc pentru deslegarea cununilor, saū a despărțirilor, să se primēscă și să se întrebuițeze cu chipul cuviinciosei rîndueli, după aceste următore: 1. Cînd se căsătorese avēnd între sinc rudenie trupēscă saū duhovnicēscă atît de aprōpe încât se opresce de pravilele bisericesci împreunarea lor. Al 2-lea. Cînd unul din căsătorîi avēnd pre soful sēu viū este căsătorit cu alt obraz. Al 3-lea. Dacă face carc-vă din cei căsătorîi vederată preacurvie. Al 4-lea. Dacă carc-vă, din cei căsătorîi va fugî și va petrece nesciut. Al 5-lea. Dacă vre-unul din căsătorîi după vino-vație se va trinite spre vecinică pedēpsă, iar dacă cinc-vă afară de mai sus arătatele pricinî, va cerc despărțire, jalobele unora ca acclora nu numai nu trebuc a se ține în sēmă, saū a face cercetare, ce nicî de cum nicî a le primî.

7. Tōte pricinile ce vor intră la aceea consistorie trebuc să fic după rîndnēla cusnte fiește-care în deosebi, cu deosebită învêlitură, scriind de-asupra cuprinderea pricinii aceea din launtru, și după ce va trece anul, făcēndu-se tuturor pricinilor catastih, să se pazēscă în archivă.

8. Nicî unul din judecatori nu pōte să facă luarc aminte pricinilor, ce atîrnă de consistorie, a casă singur, ci în adunare de obște, unde fiește carelc judecator trebuc să fie întreat de socotința lui la pricina care se cercetēză, și dacă va venî lucrul la nemnirea tuturor, atuncia să se facă hotărîrea după socotința unită a glasu-urilor celor mai multe, însă pre margine tot să se însemneze socotința celni ce nu s'a unit cu îndreptarea însemnariî aceluia, adecă pe ce razimă socotința sa.

9. Nicî odată să nu rēmâc judecată nelucrată, din pricină că ar lipsî vre-un judecator, ce măcar numai doi ar fi, tot să se facă lucrarea trebilor și hotărîri, ca și cînd ar fi toți judecătoria față.

10. Nicî un fel de pricinî cari se ating de judecata cea politicēscă să nu se primēscă, cum și din potrivă, nicî un fel de pricină ce se atîrnă spre duhovnicēscă cercetare și judecată să nu se trimiță la judecata cea politicēscă.

11. Jalobele (pentru hirotoniile slujirii preoției, pentru a pune temelie, și a sfințirii bisericilor, cum și pentru despărțiri) cari vor venî pe numele consistoriei, să

realitate. Totuși Veniamin face acte, cari în Muntenia nu le pôte semnă numai Metropolitul. Așa în 22 Ianuarie 1814, dăruiesc, cu de la sine putere, administrațiunea și folosința venitului bisericeii Sf. Neculae (din Munteni, Iași) fostului Metropolit Serafim din Siria, emigrat de răul Turcilor în Moldova (1)

nu se primescă, ce acest fel de jalobe trebuie ca să intre întâiu la Inalt Prea Sfințitul său la vicarul, și de la dînșii vor intra cu rezoluții la consistorie.

12. La sfirșitul a fiește-care lună să se aducă Inalt Prea Osfinției Sale înscințare după forma ce se alăturază aice, care din pricinile ce au intrat în acea luna au luat sfirșit și care încă nesfirșite? însemnând și din ce pricina nu s'au sfirșit.

13. Iar către toate de sus pomenite se adaugă și de acesta, ca judecătoria atât între sine, cum și cu cei ce vin la judecată, sunt dator să vorovescă lin, cuvinte blânde, și următoare povățuirii ce se vede la . . . , căci locul judecătoriei este loc a totă cinstirea și evlavie.

Protoiereu și cavalier, *Panu Cunizchiu*.

Protoiereu *Lazăr Asachievič*.

Protoiereu *Andrei Sviridovič*.

(1) *Carte episcopală scrisă în grecesce și românesce de la Veniamin Mitropolitul Moldovei. Cu mila lui Dumnezeu smeritul Veniamin Arhiepiscop și Mitropolit Moldovei.*

Cât este dragostea iubită de Dumnezeu, încredințază dumnezeescile porunci, nehotărînd a fi mai înaltă faptă bună decât dînsa, de au pune înainte măcar și pe cele mai întâiu fapte bune, adică vinderea averii spre împărțirea la săraci, și cea pentru adevăr primejdie viderată a acestei vremelnice vieți, adevă cea prin focul și pre cea mai înaltă întemeiere a credinței care pôte mută munți, fără dragoste ne încredințăm că aceste sunt ca o nimic. Această nouă și mîntuitoare porunca, care își are cunoștința dragostei cei întru Christos, nouă și neschimbată după dumnezească hotărîre «poruncă nouă dau vouă, și întru acesta vî vor cunoșce pre voi, dacă veți avé dragoste întru voi, și cu cât ați făcut unuia dintre acești mai mici frați ai mei, mie ați făcut.» Această încredințază, «și străin n'ati primit și cele-lalte semne ale dragostei celei după Dumnezeu datore, și străini toți suntem aicea, și călători toți, după cum și toți părinții noștri, și una de obște pravoslavnică patrie așteptăm, care rămâne în veci neschimbată, pre care cel ce pentru noi cu milostivirea dragostei cei nemărginite înstrăinându-se ne-a dăruit celor ce păzim poruncile lui și ne aducem aminte a le face pre ele. Datoria noastră am judecat neapărată, vrînd a fi bine credincioși, pre cel ce din a buneii credințe rîvnă și dragostei cei dumnezeesci a alergat către noi, prea sfințitul Mitropolit și în Christos iubit al nostru frate, și împreună slujitor chir Serafini, carele a stătu ierarh canonicesc Eparchiei din Siria Emisis, ce se află supusă prea sfințitului scaun al prea fericitului patriarh al marelui Antiochiei și a tot Răsăritul; dar pentru crușimea stăpînitorilor acestor locuri, și pentru năvălirile lor cele nesuferite, lepădându-se de Eparchie, și pe la multe locuri umblînd, ca la un linan, fără de primejdie și de valurile acestei vieți ôre-cum slobod, către acest bine credincios și de Dumnezeu păzit stăpînesc pămînt al Eparchiei noastre a năzuit; nădăjduind că cea din multă vreme și îmbunătățită petrecere stricată ôre-cum a cuvîntătoareii dumnezeesci corăbii a locașului său

Cu toate acestea, câte-vă luni mai târziu, pentru un schimb de moșie cu o moșie mănăstirească intervine un chrisov domnesc. (1)

cel sfânt liniștindu-se, se va învrednici de puțină ore-care odihnă. Socotind dară noi în destul, am găsit drept și sfânt lucru a arăta pre cea putincioasă de odată a Dumneșcesii slugi odihnă, nu atâta adecă câtă trebuia, ce câtă cea după vreme nevoe ne iertă. Am socotit pentru mică ore-care a bătrânețelor sale mângăere a-i da spre locuință sfințitul locaș al celui dintre sfinți Părintele nostru Ierarch Neculae, făcătorul de minuni, ce se află în popor cu numirea după loc Muntenii de sus, și micul acela venit care pe an se stringe din chiria căsuțelor și a dughenelor a i se da spre trebuința sa, pentru totă viața; și sfintele vase și vestimente ale sfântului locaș, după cum prin deosebit izvod se cuprind, împreună cu toate cele-lalte în stăpânirea sa, a se da, spre bună pază, unde neoprit are totă voia a săvârși ale arhieriei după cum cei de prin mănăstiri Arhieriei; și de astăzi înainte întru totă viața sa să fie și să se socotească purtător de grijă și stăpân tuturor ale acestui sfânt locaș, mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, după orânduia Arhieriei celor ce pentru totă viața lor igumenesc și a igumenilor ce se află în mănăstirile de aici, fără să se supere de cine-vă cât de puțin cu cuvânt de embatic sau de vre-un alt dar, ci bine economisând ale acestui sfânt locaș mișcătoare și nemișcătoare, a fi eromata, și veniturile dintru acestea stringându-le până la cea mai de pre urmă a sa răsuflare. Iar după mutarea sa către Domnul, toate și cele prin izvod încredințate, mișcătoare și nemișcătoare lucruri întregi și nestrămutate, să se păzescă. și ori câte alte se vor mai afierosi în vremea pistasiei sale, toate acestea după obiceiul sunt lucruri ale acestui sfânt locaș și nestrămutate, rămânând acest sfânt locaș iarăși sub stăpânirea Sfintei Mitropolii, după cum și mai înainte, nici un cuvânt ne având loc de a se înstrăina din stăpânirea sfintei Mitropolii. Iar dacă mai înainte de mutarea sa dintru această viață, spre liniștirea sa ar voi să se mute într'alt loc mai bun, și atunci biserica și lucrurile sale întregi, rămânând după cum i s'au încredințat, are slobozenie a se muta unde ar voi, iar cei ce până acum, cu chip de epitropie au economisit lucrurile acestui sfânt locaș, de acum înainte rămân din această epitropie slobozi, stăpân, orânduindu-se purtătorii de grijă și econom al acestei biserici, și celor dintr'însa mișcătoarelor și nemișcătoarelor lucruri, pe Prea Osfinția Sa. Această mică mângăere găsind spre liniștirea sa, și obștesca a tuturor nouă folosință duhovnică a celor ce locuim acest de Dumnezeu păzit pământ, a prea bine credinciosului nostru Domn și purtător de grijă; și a aleșilor de bun neam boeri, a tot sfințitului cliros, și a totă plinirea pravoslavnică (căci ea un arhierie al înaltului Dumnezeu pentru obștesca nouă tuturor mântuire roagă pe Dumnezeu, și cele fără de sânge jertfe aduce spre milostivire). Pentru aceasta, și această a noastră lucrătoare scrisoare s'a făcut, care are puterea neschimbată de scrisoare temeinică spre neclintită liniștire și neîntuită a Prea Osfinției Sale; și cu a noastră pecete și iscălitură s'a întărit. — 1814 Ghenare 22.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

(L. S.)

(1) *Chrisov întăritor pentru schimbul făcut între Epitropia Hușului cu Spăt. C. Roset.*

Inscuțare se face cu această carte a Domniei-Mele, că după multe pricinii de judecată ce au urmat pentru un schimb, ce la anul 1800 Decembrie 19 s'a făcut

Și pe când face Veniamin acte de așa natură, singur fără participarea lui Scarl. Calimach, el cere și dobândește un act de binecuvântare al Patriarchului Chiril din Constantinopole și al tuturor membrilor Sinodului Constantinopolitan — în Maiu 1815—pentru a-și jus-

între Episcopul de atunci al Episcopiei Hușului Chir Gherasim și între Spătarul Constantin Roset, fiind la acea vreme Clucer, adecă dând Episcopul un iaz cu móră în apa Crasnei, ce se numește iazul Savei și părțile ce le are în moșiile Roșiorii și Averescii pe apa Crasnei, la ținutul Fălciului, și Cioriceni la ținutul Vasluiului, iarăși pe Crasna, luând împotriva Episcopiei alte părți tot de la ținutul Fălciului, cum se cuprinde la scrisoarea de schimb, asupra căruia schimb încă la anul 1805, plecând jalbă către domnie a rudele lor afierositorilor acestor părți către Episcopie, cu cerere ca să se strice schimbul urmat între Episcopie, când atunci, după judecata ce a urmat, s'a fost întărit urmarea schimbului a se păzi întocmai, îndatorindu-se și acea Episcopie cu acele trebuincioase către chipul zidit de afierositor. Dar după jalba dată către Domnia-Mea în anul trecut de către rudele afierositorilor, cerând a se strică schimbul și părțile afierosite după cuprinderea daniei, să rămăie în stăpânirea Episcopiei. Din porunca Domniei-Mele s'a înfățișat pricina în judecata Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale Veliților boeri, când vedându-se dovețile amândoror părților, schimbul urmat s'a cunoscut netrebnic, de vreme ce însuși afierositorii opresc pe Episcopie, ca nici cu un chip să nu înstrăineze afierosirea sa, care socotință prin anaforă făcându-se sciință, și cercetându-se și de către însăși Domnia-Mea dovețile amândorora părților cuprinse la anaforă, am hotărît ca schimbul urmat între Episcopie și între Spătarul să rămăie cu totul deslegat și stricat, fiind împotriva și cu călcarea hotărîrii legăturii între Episcopie și între afierositor, luând în stăpânire Episcopia toate acelea afierosite, fără să fie volnică vre-odinioră a le înstrăina sub nici un cuvînt, păstrându-și Episcopia nestrămutat datorile, întocmai după cuprinderea scrisorii de danie a afierositorului, rămăind și întăritura schimbului din anul 1805 anerisită, ca una ce schimbul este anerisit, iar pentru cheltuelile ce a arătat preotul Gheorghe că a făcut cu biserica, fiind cu mulțumirea amânduror părților, s'a hotărît să plătescă Episcopia una mie cinci sute lei, întărindu-se aceeași anaforă în trecutul an 1814 Maiu 22, și cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete.

Apoi în curgătorul an, la trecuta lună Maiu, arătându-se cu jalbă către Domnia-Mea iubitorul Episcop al Sfintei Episcopii Hușului Chir Meletie, cum că dumné-lor Epitropii casei săvîrșitului Spătar ar fi pus secfestrul pe venitul părților hotărîte de către Domnia-Mea să le ieă Episcopia în stăpânire, care jalbă fiind rînduită la dumné-lui Vel Logofétul să cerceteze și să pue la cale, unde în ființa Preosfințitului Mitropolit și a domniilor-sale veliților boeri, s'a întrebat pe dumné-lui Vel Vornic Nicolaî Hrisoverghi, Epitropul casei răposatului Spătar Constantin Roset, ce are a răspunde, și sub ce cuvînt s'a sevestruit venitul părților date cu Domnăscă noastră judecată în stăpânirea Episcopiei? Răspunsul domniei-sale a fost acesta: că răposatul Spătar ca unul ce nu s'a înfătoșat cu anaforă înaintea Domniei-Mele, Epitropicăscă datorie îi silește a se înfățișa. Deci după ce și dumné-lui însuși s'a înfățișat și s'a întrebat la ce nu-s mulțumiți, cererea domniei-sale Vornicului a fost tot aceeași, precum și Spătarul cere, ca să se urmeze după anaforaua de la anul 1805, care întărește schimbul, dar acea anaforă, precum s'a ăis, de sine rămăie

tifică și întări dispozițiunile ce eră în drept să le ieă cu de la sine putere, cu referință la mănăstirile de la Socola, Văratice și Agapia.

Ce sunt acele dispozițiuni luate de Veniamin ?

La Socola eră mănăstire de maici. Având a organiza acolo seminariul, Veniamin mută puținele călugărițe de aici la Agapia, unde eră până atunci mănăstire de călugări. Fie prea marea apropiere a mării de călugări de M-reă Văratice, fie din alte motive, Metropolitul Veniamin mută la alte mănăstiri de călugări pre cei 15 monachi, cari trăiau la Agapia și acolo fac loc călugărițelor de la Socola. Mănăstirea Văratecului o unî apoi cu aceea a Agapiei, dar așeză la fiecare deosebită stareță.

De sigur aceste strămutări ațitară nemulțumiri. Metropolitul Veniamin creșu să se acopere de ori ce acuzări, dobândind aprobarea morală a Patriarchiei, atât asupra strămutărilor, cât și asupra organizării școlei de la Socola, cu limba română și cu din venitul desființatei mănăstiri de maici. Scrisoarea patriarhală se termină cu «deslegare» de păcate pentru Metropolitul Veniamin, pentru maicele starițe și pentru toate călugărițile morțe și în viață.

Cât va fi costat pre Veniamin această scrisoare de *indulgență* și care în aparență eră contrarie autonomiei bisericii Moldovene ? (1)

fără putere, neavând Episcopia putere de a înstreina părțile afierosite, nici slobodenie după însăși scrisoarea de afierosire către Episcopie, de a le înstrăina vreodinioră sub nici un chip. Drept aceea, în pontul scrisorii de afierosire către Episcopie, judecând, hotărîm, ca Episcopia să-și ieă în deplină stăpînirea sa părțile arătate, rămîind schimbul cu totul stricat, răspunđend cliroșomii răposatului Spătar și venitul pe anul trecut 1814, ce am fi luat de pe acele părți de la hotărîrea judecății încóce, sfirșită rămîind această pricină în veci. — 1815 Iunie în 18 zile.

Vel Logofăt.

(1) *Chiril cu mila lui Dumnezeu Archiepiscop cetății lui Constantin, Romîl cel nou, și a totă lumea Patriarch.*

Se cinstesce adevă desăvîrșit amărunțimea, și mai ales unde predania bisericeseă sau scrisă sau nescrisă, mai înainte apucând, a însemnat ceea-ce trebuie a face sau a nu face. Nici cuvîntul economiei însă nu se trece cu vederea acolo, unde puțin slăbind amărunțimea, sau spre a izbăvi sufletele din perđare, sau spre a câștiga folosul cel ce până atunci nu eră. Și pre acesta o pôte afla cine-vă în multe locuri, cercetând adevă feluri de economii a faptelor și prefaceri a legilor, și a acelor ce se află mișcările după cererea vremii și nevoile și întâmplările lucrurilor, pentru întemeerea sistemii pravoslavnicilor, și plăcuta lui Dumnezeu otcărmuirea sfințitelor biserici și a Dumnezeescilor lăcașuri. Căci toate spre zidire a se face, și

Din respectul toleranței religioase în actele lui Veniamin Metropolitul

apostolescul cuvînt hotărăsece, și că, saŭ facînd noi, saŭ și ȋdicînd, scoposul trebue a se lucră spre întemeerea aprăpelui, și a se îndreptă spre folosul fraților. Acest fel de economie se vede că cu cuvînt a uneltit și pe prea osfințitul Mitropolit al Moldovei, carele pre acea de Dumneȋeŭ păzită Eparchie canonescece o otcărmuesce, prea cinstitul și Exarhul Plaiurilor, intru Duhul Sfint iubitul și doritul nostru frațele și împreună slujitorul Kir Veniamin, pentru aceste următore din eparchia sa și supusă sfintei sale Mitropolii, trei sfinte mănăstiri, a Agapiei ȋceni, a Socolii și a Văratecului, căci vedînd mănăstirea Agapiei reŭ și fără întocmire otcărmuindu-se, și pre monachii ce intru dinsa se nevoiau (cari abiă erau la număr cinci-spre-ȋcece), vedîndu-i că locuiau fără de orinduélă, de capetele lor, și că prindeau numai locul, i-a mutat într'alte mănăstiri, și în purtarea de grijă a Egumenilor dintr'acele i-a supus, lucrând petrecerea cea cucernică și potrivită podvigului lor celui călugăresce. Iar pe călugărițele din Socola puține fiind și acestea la număr, și cari din a lor otcărmuire aici și acolo se purtau, și intru nu puține neorîndueh cu adevărat, și în vătămăre sufletescă cădeau, și nu mică smintelă dau, pre acestea în mănăstirea Agapiei le-a așezat, unind cu acēsta pe cea-laltă mănăstire a Văratecului, locuință de femei, și acēsta aflăndu-se și în destul număr de călugărițe vrînd; alegînd prea sfinția sa și așezănd intru fiește-care Stariță cinstită și care aveă ispitire de monachicēscă otcărmuire; adecă în mănăstirea Agapia pe monachia Elisaveta, iar intru a Văratecului pe monachia Magdalena, orînduclă și hotari puind lor, prin care viața lor și de Dumneȋeŭ iubită, și de toți lăudată s'a făcut, legănd împreună și armonia cea bună a sfințelor lăcașuri prin ajutorul unora către alții și frățesca iubită legătură. Iar pe mănăstirea Socolii o a arătat școlă obștēscă, spre a se învăță într'insa fiii scăpaților preoți de acolo, spre a se hrăni, și a se ocroti din veniturile mănăstirii și dascăli intru acēsta ispițiți a așezat, cari paradosesc în obicinuita limbă a locului totă învățatura, încă și dogmaticēscă bogoslovie a lui Ioan Damaschin din limba Elinēscă, fiind tălmăcită în limba locului, și sfințitul catihisis asemenea fiind tălmăcit, și împreună cu acestea paradosesc și psaltichia cîntătore.

Acestea cu adevărat așă s'aŭ iconomisit și s'aŭ isprăvit cu archiepiscoporescă pronia prea sfinției sale, care este ertată și din însăși sfintele legi la cei ce pre alocuri archiepiscoporesc, precum este bine arătat din Apostolicescele și Sobornicescele canóne Ertănd lor puterea tuturor bisericescilor lucruri, și iubită de Dumneȋeŭ otcărmuire și mai virtos catre acēstă prea de nevoie punere la cale și alcătuirca unită și împreună glăsuitoră a fost și socotința și domnēscă plecare a celui ce atuncia slăvit otcărmuia domnia prea înălțatului și prea blagocestivului Domn Kiriu Alexandru Moruz, prea doritului sufletescului nostru fiu. Căci cum nu; unde arătată este contenirea cei de sineși otcărmuiri aceea, și cea desăvirșit ștergere a mișcărilor celor vătămătore de suflet și smintitoare, și iarăși cunoscută este monachicēscă bună rînduclă cea din prefacere și cea plăcută lui Dumneȋeŭ a celor împreună nevoitoare petrecere împreună, și după tóte vederată este folosința cea din multe feluri ce isvoresce fiilor nevoiașilor preoți din prefacerea mănăstirii intru școlă. Dar fiind-că s'aŭ aflat în pomenita mănăstire a Agapiei trupuri a acclora mai 'nainte trecute din vieță monachii nedeclegate; cele ce împreună se nevoiesc acum intru acēsta mănăstire, propuind de pricină prestrăinutarea a óre-cari vechi hotăriri, ce craŭ obicinuite părinților ce mai 'nainte s'aŭ nevoit intru acēsta, și erau orînduite de către aceia a se

este de ȃis ce-vă. Lipovenii, cėslovări prigonii în Rusia, sunt tolerați în

păzi: S'aũ înfățișat la prea sfinția sa și s'aũ rugat ca, prin a sa mijlocire, către a noastră mare biserică a lui Chr. îndestulată, să se deă bisericesca slobođire și ertare; și dar prea sfinția sa, scriind către noi, a pus înainte ferbinte cererea monachiilor întru aceeași vreme rugându-se, ca și monachiilor pentru pomenitele pricină și prea sfinției sale pentru prefacerea acea îmbelșugată să se deă deslegarea și slobođire, și dar primind noi cu blăndețe cererea, pentru că arată bunul cuget și cinstirea de Dumnezeu a prea sfinției sale, și cu cuviinciosă laudă încununând-o: *Iutăiũ în-tărim cu adevărat tôte câte prea sfinția sa pentru pomenitele din eparchia sa trei mănăstioare a așezat, ca unele ce se țin de legiuita economie, și sunt mântuitoare, și folosesc și spre blagoceștie și spre zidire și spre sporire: iubite de Dumnezeu, și de ómenii laudate, apoi așă smerenia noastră cu cei împreună rugători cu noi întru acēșă scrisóre, împreună cu prea fericitul și prea sfințitul Patriarch al Ierusalimului și a tótă Palestina Kiriu Kir Policarp, și cu prea cinstiții sfințiilor archierei, iubiții și doriții noștri frați și împreună slujitori, prin Dumnezeescul dor, dăruire, și stăpânire a Prea Sfințului și făcătorului de viēță, și stăpânitorului Duh, care este dată cu adevărat de la Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul nostru Is. Chr. Dumnezeescilor și Sfinților sēi Ucenici și Apostoli spre a legă și deslegă greșelele ómenilor, carele a ȃis lor: «Luați Duh sffint, și oricărora veți ertă păcatele, ertate vor fi, și oricărora le veți ține, ținute vor fi. Și iarăși câte veți legă și deslegă pre pământ, vor fi legate și deslegate în ceruri.» De la aceia dar și la noi după moștenire ajungēnd Dumnezeescul lui și nedeșertatul acesta dar, avem ertăți și pre pomenitul fratele nostru Veniamin archiereul, pre cele întru amândouē mănăstirile, starița Elisaveta și Magdalena, și pre tôte câte întru aceste mănăstiri petrec liniștita viēță mari și mici, de fiește-ce rinduēlă și trēptă vii și rēposate, și avem deslegați de tot sufletescul și trupescul păcat, la oricâte și aceștia ca nisce ómenii fiind, și trup supus patimilor purtând, și lumea acēșă mult păcătósă locuind a păcătuit, și lui Dumnezeu aũ greșit cu cuvintul, cu lucrul saũ cu gândul, întru sciință, saũ între nesciință, arătat, saũ nearătat, cu voie saũ fără de voie, după tótă vremea și locul și chipul, și întru tôte simțirile lor, și s'a supt blestemul părintelui, saũ al maicii lor, aũ fost supuși, saũ subț a loruși anatemă aũ căđut, saũ cu jurămint saũ jurat, și l-aũ călcat, saũ blestem bisericesc și afurisenie aũ primit vre odată de la preot, saũ de la Archiereu, saũ de la Patriarch pentru oricē pricină, și lenevindur-se n'aũ dobândit ertare, saũ pre cele oprite întrebuintându-le, de cele către Dumnezeu de voe făgăduințe s'aũ depărtat, saũ de patima iubirii de sine fiind stăpâniți, și lunecându-se de pedicele vrăjmașului, hotare bine așezate le-aũ călcat și datoriiilor de amărunțime monachicescēi nebăgători în sēmă s'aũ arătat, și dintr'acēșă legătură nedeslegată aũ luat, saũ cu gura și cu buzele aũ mințit ore-când pentru rele dobândi, saũ pentru ore-care altă pricină, saũ pentru lăcomie și invărtoșarea sufletului pre săracii nu i-aũ miluit, saũ ȃilele postului aũ deslegat, saũ sērbătorile nu le-aũ ținut, saũ cu necinstite și necuviincioșe ore-carii socotințe și aducere aminte frumusețea sufletului o aũ înnegrit, și pre cea de Dumnezeu țesută podóbă a Dumnezeescului botez o aũ înținat, saũ de duhovnicescilor lor părinți n'aũ ascultat, și nu i-aũ băgat în sēmă, și călcătorii s'aũ făcut de cele ce s'aũ făgăduit a păzi, saũ întru alte ore-carii pătimase păcate orii și cum s'aũ alunecat, și aũ căđut după omenire, pentru care tôte și pocăindur-se s'aũ mărturisit duhovnicescilor lor părinți, și canonul cel dat de la dînșii*

Moldova. Evreii se înmulțesc și își înmulțesc casele de rugăciuni. Biserica catolică însă este nemulțumită.

din inimă l-aŭ primit, și a-l săvârși s'aŭ sirguit: Dintr'acestea dar toate știute și neștiute păcate ale lor câte s'aŭ mărturisit duhovnicescilor lor părinți, din vinovăție și din legătură, îi deslegăm pre ei, și slobozi îi avem, și ertați întru darul Prea Sfintului Duh, și întru a tot puternica stăpânire și har: Iară dacă ore-carî greșele pentru uitare, sau pentru altă ore-care omenescă neputință, le-aŭ lăsat nemărturisite, și pre acelea toate iartă-le lor milostivul și iubitorul de oameni Domnul, pentru însăși a sa iubire de oameni, și nemărginită și neasemănată bunătate.

Așa stăpâne, mult îndurate Dómnine, Isuse Christóse, Dumnezeuul nostru, biruescă mila ta cea nemăsurată, și iubirea de oameni cea neasemănată și necovârșită, și nu trece cu vedere făptura mânilor tale a se îngriji de perđare, ci ascultă-ne pre noi păcătoșii și smeriți robii tei, cari ne rugăm ție pentru robii tei aceștia Veriamin Archiereul, Elisaveta și Magdalina, și pentru toate câte întru pomenitele două mănăstiri liniștită vieță petrec și mari și mici de fiește-ce orînduélă și treptă viețui. toate și răposate și totă legătura de-asupra lor, care aceștia asupră-și din rănire sau din altă ore-care pricină au tras, desleg-o ca pe un bun și iubitor de oameni, Dómnine. și iartă-le lor cu iubire de milostivire toate câte în vieță, rău și nesocotit de dînșii s'a făcut, cu iubire de oameni trecend cu vederea toate după negrăită mila ta și după mulțimea bunătații tale, căci ai bogate riuri de milă, și noian de îndurare, și adănc de milostivire, și izbăvesce pre ei din vecinica nuncă, învrednicindu-i Impărăției tale și stării cei de-a dreapta, și pe cei ce viețuiesc dintru aceștia păzesce-i întru toate zilele vieții lor, și lucrători poruncilor tale arată-i, întorče fața ta de către păcatele lor, luminează ochii lor ca nu cum-vă să adórmă întru mórte, serie numele lor în cartea vieții, și învrednicesce pre ei a bine plăcé ție, și a face voia ta prea sfîntă până la cea mai de pe urmă a lor răsufare, nevătămați păzindu-i în suflet și în trup, iară a adornișilor întru aceștia și a viețuitorilor tei aceștia, după mutarea de aicea, timpurile întru stihile dintru cari sunt alcătuite a se deslegă, și țărîna a se face binevoesce. Căci tu ai ăis Dómnine: «Pămînt ești și în pămînt te vei întorče», iară sufletele lor în locul viilor și în lăcașurile dreptilor așeză-le, și cu cele ce se mântuiesc numere-le pre ele, cu mijlocirile și cu rugăciunile Prea-curatei tale Maice Stăpâniî Născătoare de Dumnezeu și pururea Feciorei Mariei, și a cinstitului slăvitului Prooroc înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, a sfinților slăvișilor și întru tot lăudașilor Apostoli, și cu ale tuturor sfinților, cari din veci bine au plăcut ție. Amin. — 1815 în luna lui Maiu

Patriarchul Cetății lui Constantin întru Hs. Dumnezeuu Evhetes.

Al Ierusalimului Policarp Sinefhete.

Al Chesariei Filodef.

Al Efesului Dionisie.

Al Iraciei Meletie.

Al Chizicului Constantie.

Al Nicomidiei Atanasie.

Al Nicheii Antim.

Al Halchidonului Gherasim.

Al Dercon Grigorie.

Al Neochesariei Meletie.

Biserica catolică intervine, ce-î dreptul, contra vechiului drept al țării (1) prin Agenția austriacă în un interes al ei. Acesta anunță în Septemvrie 1815, că pentru biserica catolică se va face un arhieru cu titlul «*Bacovius*».

Scarlat Calimach rînduesce afacerea în cercetarea Metropolitului Veniamin, a Episcopului de Roman Gherasim și a biv Vel Logofetilor: Costache Ghica, Iordache Canta și C. Balș, cu următorul pitac:

Făcându-ni-se arătare de către cinstita K. K. Agenție, precum că din partea Austriei este socotința a se hirotoni și, ca să vie în Moldova un arhieru catolicesc cu numirea de *Bacoviu*, pentru toți cei locuiți în pămîntul acesta de lege catolică, rînduim că adunându-vă la Sf. Mitropolie, să faceți cercetare și socotință de s'a obicinuit vre-odinioră a veni în Moldova un așa arhieru, sau cu asemănare acestuia și de când a conținut venirea și pentru ce? și prin anaforă îndată să înscințați.— 1815 Septemvrie 9.»

Cod de doc. de la Metr. Iași, fila 159.

Consulul frances din Iași Fornethy scria ducelui de Richelieu, în 27 Februarie 1816, relativ la cererea Austriei de a învoi guvernul Moldav existența unui episcop catolic, că Divanul țării a trimis armagzar la Pörtă, cerînd să nu se aprobe cererea. Pörtă a aprobat vederile Divanului Moldav.

Căți-vă ani mai târziu, Metropolitul Veniamin va mai da un răspuns negativ la cererea Austriei. Necunoscînd trecutul bisericii catolice, nepricepînd importanța existenței, în Moldova mai ales, a unui episcop latin dependinte de guvernul țării, iar nu de un guvern strein, față cu satele noastre catolice, Biserica română va face greșelă de a nega celei catolice dreptul de a avea un arhieru al ei propriu.

Biserica română în Basarabia capătă chrisov împărătesc de consti-

Al Paronaxiei Grigorie.

Al Sofiei Teofan.

Al Varniei Hrisant.

Al Gospiei Calinic.

Al Samului Chiril.

S'a scos din limba Elinescă pe această patriotică de Stolnicul Gheorghe Gramaticul aceștii smerite Mitropolii, la 1816 Iunie 12.

Smeritul Veniamin Archiepiscopul Moldaviei.

(Iscălit însuși)

(1) Domnii noștri cei mari tot-deauna au reclamat dreptul de a recomanda ei scaunului papal candidatul de episcop catolic.—Veți memoriul acestei episcopii în Ateneul Român, din Iași.—Veți *Bandinus*, în călătoria lui în Moldova, la curtea lui Vasile Lupul.

tuire. Rescriptul Împăratului Alexandru către Exarchul și Metropolitul Gavril, strămutat la Chișinău, promitea conaționalilor noștri, că vor fi guvernați «*după legile și datinele lor*». (1)

Ce frumoase promisiuni!

Cât de puțin fură realizate!

(1) Rescriptul Împăratului Alexandru Autocratorului Rosiei către Exarchul și Metropolitul Gavril, dat în Petersburg, la 1816 Aprilie 1.

Prea sfinte Exarche și Mitropolit Gavril!

Locuitorii Basarabiei, intrând sub domnirea Rosiei, au dobândit privilegiul cuvenit și putincios a li se da de la un guvern, ce se povățuesce de învățăturile sfintei noastre religii, și care se conduce în ținirile sale politice de principiile moralului și a dreptății. Aflându-mă în asemenea deplină bună-voință către această provincie, am orînduit la început ca provisoriu să se guverneze Basarabia după privilegiile, datinele și legile ei cele vechi. Mai înainte de a statornici întru deplinătate organizația guvernării acestei provincii, am voit mai întâiu de a mă încredința din aplicaune de marșa unor asemenea măsuri, și am așteptat ca timpul, împrejurările și adevărate raporturi să mă încredințeze de rezultatele acestor cercări. Tot odată am ertat locuitorilor provinciei și tot felul de bir, pe trei ani de zile, cu scop de a se îmbunătăți starea lor materială, și așa, aducându-i gradat de la o înlesnire la alta, să prepar îndoita fericire a acestui popor.

Însă cu mare părere de rău m'am însciințat prin organe vrednice de credință, că ținirile nu au isbutit, și că neorîndueile au ajuns la gradul cel mai nalt, încât multe din familiile pacinicilor locuitori, părăsind locuințele lor, caută adăpost de scăpare peste hotar. Asemenea fapte cer neapărat cea de aprăpe așintire a noastră și ne îndemnă a lua măsuri întru a se pute stîrpi ast-fel de rău încuibat, și pe viitorime a îmbunătăți sörtea acestei țări, după dorința locuitorilor și după dorința noastră. Drept aceea, am hotărît ca să trimitem acolo un dregător imperial deplin împuternicit, în carele putem pune totă a noastră încredere, și carele ca un mijlocitor al nostru ne va pute raportă de toate cu amănuntul, ca așa încunoscînd adevărata față a lucrurilor, să făptuim prin măsurile potrivite îmbunătățirea acestei țări.

Scopul nostru este să hărăzim provinciei acesteia privilegiu de a se guvernă după legile și datinele lor, și ca toate clasele locuitorilor acestei țări să aibă drituri egale a se bucură de dreptățile și de moștenirea strămoșilor săi, precum și de buna-voință ce avem noi către dînșii; încât toți în genere și tagma eclesiastică și cea a nobililor, a neguțătorilor și a poporului, să fie de o potrivă protegiați de către asemenea legiurii. Voim ca această țară mănăsă și în privirea agriculturii și în privirea comerțului să se însuflețescă prin asemenarea nouă organizație; lucru, pe carele aștept de la zelul delegatului nostru, și de la confăptuirea locuitorilor Basarabiei.

Pentru aceste binevoitoare ale noastre ținiri, încunoscîințînd pe Prea sfinția ta, orînduim ca cele de mai sus însemnate să se traducă în limba poporului și să se cetescă prin toate bisericile păstoriei sufletesci încredințate voue, ca să se încunoscîințeze de aceste prin mijlocul ierurgoșilor bisericii toate clasele Basarabiei: clerul, boerii și poporul, că ochiul Nostru privighază pentru fericirea lor.

De bine voitor al Prea Sfinției Tale,
Alexandru.

Școala și cultura generală. Cât privește cultura în genere a națiunii române, dejă am tratat această întrebare ocupându-ne de mersul școlei la Domnia lui Ioan Caragea de la Muntenii. Acî vom aminti numai principalele documente de la Scarlat Calimach cu referință la școală.

Una din preocupățiunile lui fu școala, căci acest Domnitor eră neîndoios un om cult, după mărturia tuturor contemporanilor lui.

Sincronistic cu seminariul de la Socola și școala de la S-tul Nicolae Domnesc eră deschisă, după 1812, și așa dîsa Academie, de la Metropolia din Iași. G. Săulescu, în scrisoarea de dedicațiune către Metropolitul Veniamin, a Gramaticii românesce ce a tipărit în Iași la 1833, amintesc că, fiind el în vîrstă de 13 ani, la 1812, urmă la școala acesta în *cursul filologiei și al sciințelor*. Săulescu a frecventat școala acesta până la 1819; prin urmare, neîndoios, școala există până la Eterie. Primii profesori ai școlelor naționale de după Eterie sunt școlari ai Academiei de la Metropolie. Dacă organizatorii școlei elene au avut în gînd, cum cred unii, să desnaționalizeze prin ea nouele generațiuni, s'au înșelat: învățînd grecesce, generațiunile de la începutul acestui secol au simțit românesce! Găina a clocit și condus puî de pasere, cari au lăsat pe vitriga lor mamă pe malul bălții.

Dintre școlarii Academiei de la Metropolia din Iași, G. Săulescu a fost trimis la studii în străinătate, după 1819.

Cea mai întâi preocupățiune a Divanului este să creeze venituri suficiente pentru întreținerea școlelor. Cu acest scop se adună Metropolitul Veniamin, Episcopul de Huși Meletie și boerii Vel Logofăt Iord. Canta, C. Balș și Vel Vorniciu Manolache Dumitru Beldiman. Ei supun lui Scarlat Calimach anaforaua de la 25 Martie 1813 prin care, pe lângă cei câte 2 lei 16 parale impuși la tot preotul și diaconul, aruncă o taxă asupra tuturor mănăstirilor și bisericilor, fără de a scuti și pe Metropoli și Episcopi.

Mai înscriu condee diverse de la Cassa răsurilor și de la cumpărătorii vămilor, ocnei, desetinei, goștinei, vădrăritului, de la Telal-Bașa, de la Izbașa, cu o subvențiune de la Visterie, apoi de la toți slujbașii, începînd cu Metropolitul și Episcopi și până la cel din urmă boer cu caftan și de la egumenii noi. Mai sunt obligați boerii a plăti taxe, când își trimit copiii la școală. Taxa variază după trépta boerului (împărțiți în 3 clase). De la *Orfanotrofion* încă primesce Cassa școlelor o subvențiune de 4.000 lei. Se mai acordă școlelor scutelnici, poslușnici, etc.

Domnitorul, aprobând la 25 Martie chibzuirea boerilor, mai înscrie

la venituri și câte 500 lei de la fie-care Vel Hatman și Vel Vistier rînduit din noă. (1)

(1) Anaforaua pentru veniturile și ținerea școlei din orașul Iași, întărită de Searlat Calimach Voevod.

Noi Searlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldovei.

Cercetarea și socotința prea Sfințitului Mitropolit, cu iubitorul de Dumnezeu Episcop Huși, împreună cu dumné-lor Veliții boeri, și cu alți boeri rînduiți, cu-prinși mai jos prin anaforă, pentru veniturile și ținerea școlei din orașul Iași, vîdîndu-se și de către însumi Domnia-Mea, că alcătuirea și punerea la cale este urmată cu totă cuviința, s'au mai adaos, pe lângă acelea, ca să mai dea și Hatmanul și Vel Vistier., fiește-care câte 500 lei, în vremea ce se vor rîndui la aceste trepte de boerie; drept aceea hotărîm Domnia-Mea întocmai și asemenea nestrămutat să se urmeze. Întărind anaforaua și cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete. — 1813 Martie 25.

(Iscălit): Io Searlat Alexandru Calimach Vvod.

L. P.

1813 Martie 25.

Prea Înălțate Dómnne,

Din luminata poruncă a Înălțimii Tale, adunându-ne în câte-vă rînduri la Mitropolie, spre a socoti trebuinciosul venit al școlei domnăsei dintr'acastă politie, prin care și dascălii trebuincioși se vor ținé și lefile ucenicilor se vor întîmpină, și cele-lalte întîmplătore de nevoie cheltueli ale școlei, am socotit mai întăi venitul de acum al școlei a se strînge de la preoții și diaconii acestei țeri, și de două ori pe an, adică la Sf. Gheorghe și la Sf. Dumitru, decî acest venit de acum fiind cu totul puțin, am socotit în tot chipul putinciosul ajutor, de unde pôte a se face la acest de obște bine, fără să pricinuască vre-o îngreuere, și pe lângă venitul de acum ce are școla, după cum mai jos se arată, s'au găsit cu cale și acestea condee, cari se alătură sub venitul de acum :

Lei

15.355	Preoții și diaconii țerii, câte doi lei, șese-spre-șee parale de tot numele.	
2.500	Mitropolia	
1 500	Episc. Romanului	} Afară de lefile pisalților și a dascălilor moldoveni și greci, cari se află pe la școle.
500	Hușului	
2 500	Mănăstirea Slatina, afară de ceea-ce dă la școla de la Socola.	
500	Mănăstirea Sfintului Spiridon.	
250	Goha.	
240	Trei-Sfetitelor.	
240	Galata.	
240	» Frumósa.	
240	» Cetățuia.	

Destinat eră acest budget de venituri numai pentru așa zisa Aca-
demie elenescă de la Metropolie? Nu cred, de ore-ce mai există sin-
cronistic și școla zisă normalicescă» de la Sf. Nicolae Domnesc.

Leŕ

230	Mănăstirea Probota.
220	Sf. Sava.
230	Răchitosa.
190	Mira.
160	Dobrovățul.
160	Florescii.
160	Făstăcii.
160	Barnovschi.
160	» Burdujeni.
170	Bârnova.
180	Aron Vodă.
170	» Hangu (Buhalnița).
170	Dancu.
160	Sf. Ioan Zlataust.
150	Bârboiul.
170	Precista de la Ocna.
160	Tazlău.
160	Sf. Niculai din Botoșani.
160	» Cașinul.
80	Berzunțul.
70	Soveja.
55	» Dómnei.
55	» Vizantion. Pentru toate condeele acestor mănăstiri grecesci au dat și izvod iscălit proestoșii mănăstirilor, că primesc a da pe fiește-care an condeele arătate.
200	» Precista din Roman.
100	Doljescii.
600	De la Cassa răsurilor.
500	cumpărătorii Vămii.
500	Ocnei.
500	» Desetinei.
500	» » Goștinei.
500	Vădrăritului.
100	cel de pe vreme Telal-bașa.
50	» » Izbașa.

31.165 Acest venit se socotese a fi nestrămutat în totă vremea, iar cele întâm-
plătoare venituri sunt după cum mai jos se arată, adică :

1.200 De la Visterie, după chrisov.

500 cel ce se face după vreme Mitropolit sau Episcop cu Eparchie.

100 De la marele Logofet până la Ban, ce se va învrednici de Domnescul caftan.

1.800

Acastă școală are în 1814 trei învățători: Christea, Macarie și Constantin Psaltul. Școala acesta românească ar cam fi pentru Iași ceea-ce eră școala de la Sf. Gheorghe pentru București. Totuși e cu mult mai românească și l. slavonă nici nu se predă de loc aci. Școala numără în 1814 două clase.

Orariul acestei școle din 1814, ce dăm mai jos, cuprinde, ca materii de învățământ: cetirea, cetirea psalmilor, scrisoarea, ortoepia-gramatica (etimologia), tâlcuirea pe din afară a religiei, simbolul, cântările bisericești.

Iacă orariul:

Leî

- 50 De la Ban până la Stolnic; asemenea.
- 55 » Stolnic până la Șătrar; asemenea.
- 20 » cel ce se face Ispravnic de ținut.
- 200 Intâia stare a boerilor când vor trimite pe fiii săi la școală.
- 100 A doua, asemenea.
- 50 A treia, asemenea.
- 250 Intâia stare a Egumenilor ce se vor face la mănăstiri.
- 200 A doua stare a Egumenilor.
- 100 A treia, asemenea Aceștia se vor da pe fiește-care an.

6.795

4.000 De la Orfanotrofion, după chrisov.

10.795 fac această sumă. Se socotesce cu întâmplare să ăasă cinci-șeci scutelnici, cari să fie de cărat lemne, patru petrări scutelnici fără de bir în tirg, pe cari cei după vreme zapcii să nu-i supere nici la o havale, asemenea și doi teslari. Acesta este folosul și ajutorul școlei ce s'a găsit mai cu înlesnire, prin care se socotesce a se țină școala neștrămutată. Iar cea desăvârșită hotărîre spînzură la înalta înțelepciune a Înălțîmii Tale. — 1813 Martie 25.

Ai Înălțîmii Tale către Dumnezeu smeriți rugători:

(Iscăliți): Veniamin Mitropolitul Moldovei,

Meletie Episcop de Huși.

Plecate slugi.

(Iscăliți): Iordache Canta Vel Logofăt, Constantin Balș Vel Logofăt, Manolachi Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, Alecu Balș Visternic, Dimitrie Beldiman Ban.

DESPĂRȚIREA CÊSURILOR

pentru

învățăturile școlii normalicescî de la biserica Gospod a Sfîntului Jerarch Nicolae din Iași, 14 Ianuarie.

ZILELE	CÊSURILE DE DIMINÊȚĂ A ÎNVÊȚĂTURILOR			CÊSURILE DUPĂ AMIAȚĂ-ȚI A PARADOSIRII		
	De la 2 pînă la 3 (1)	De la 3 pînă la 4	De la 4 pînă la 6	De la 7 pînă la 8	De la 8 pînă la 9	De la 9 pînă la 12
Luni	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscîerii literilor. Macarie cu clasă 2. Cetirea psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Poftorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortoepiei	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Psaltul Constantin. Cântările cu toate clasurile, orînduindu-le în stări.
Marti	Hristea cu clasă 3. Aritmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumose.	Hristea cu clasă 1. Osebirea semnelor de litere. Macarie cu clasă 2. Scisore de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortoepiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 1. Tabela întâi de slovenire. Macarie cu clasă 2. Cetirea psalmilor.	Hristea cu clasă 1. Tălcuirea pe din afară a religiei. Macarie cu clasă 2. Simvolul.	Psaltul Constantin. Cântările cu toate clasurile.
Mercuri	Hristea cu clasă 1. Semnele cunoscîerii literilor. Macarie cu clasă 2. Cetirea psalmilor în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Poftorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela ortoepiei.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela de slovenire în tact.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul Gramaticii etimologice. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Psaltul Constantin. Cântările cu toate clasurile.
Joi	Hristea cu clasă 2. Aritmetica. Macarie cu clasă 1. Semnele scrierii frumose.	Hristea cu clasă 1. Osebirea semnelor de litere. Macarie cu clasă 2. Scisore de probe.	Hristea cu clasă 2. Tabela a doua a ortoepiei. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 1. Tabela întâi de slovenire. Macarie cu clasă 2. Cetirea psalmilor.	Hristea cu clasă 1. Tălcuirea pe din afară a religiei. Macarie cu clasă 2. Simvolul.	Psaltul Constantin. Cântările cu toate clasurile.
Vineri	Hristea cu clasă 2. Forma cunoscîerii literilor. Macarie cu clasă 2. Cetirea psalmilor.	Hristea cu clasă 2. Tabela întâi de ortoepie. Macarie cu clasă 1. Poftorirea semnelor de litere.	Hristea cu clasă 2. Simvolul. Macarie cu clasă 1. Tabela întâi de ortoepie.	Hristea cu clasă 2. Nărvirea. Macarie cu clasă 1. Tabela slovenirii.	Hristea cu clasă 2. Tabela de începutul gramaticii. Macarie cu clasă 1. Tabela de ortoepie.	Psaltul Constantin. Cântările cu toate clasurile.
Sambata	Recreație de dimineta, iară după amiaza-ți poftorirea mathimilor ca Marti după amiaza-ți.					

(1) Ora turcescă.

Descălii de la școala Normalicescă din Sfîntul Ierarch Nicolae să aibă a da învățatură ucenicilor, după această Dispărțire de cêsuri, pînă vor trece mai sus, și atunci vor lua iarăși nouă povățuire. — 1814 Ianuarie 24.

Acest program confirmă deplin aserțiunea de altă dată a lui Mich. Sturdza, că pe la 1814 el eră *un epitrop* al școlălor și că își pusese în gând de atunci și meditase asupra mijloacelor de a întemeia o sistemă de învățatură publică înlesnitore, potrivită cu gradul luminării Europei și în trebuința acestei țări... M. Sturdza mai anunță că Epitropia școlălor încuviințase «de a paradosi învățăturile în limba națională cu ajutorul celor clasice».

Șcôla de la Socola, a căreia sorte, sub ocupațiunea muscălăscă, am arătat-o în volumele anterioare ale lucrării noastre, capătă un nou chrisov de venituri diverse de la Sc. Calimach, în 20 Iunie 1814. (1)

(1) Iacă acel chrisov :

*Chrisovul Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, din anul
1814, Iunie 20.*

Se face scire prin acest chrisov al Domniei-Mele pentru mănăstirea Socola de lângă Iași, unde s'a așezat și șcôla pentru catihisie a celor ce vor să primescă darul preoției, că prin jaloa ce ne-a dat cuvioșia sa Archimandrit Igumen, a arătat că această mănăstire are ôreși-care cuprindere de miluire de la luminații Domni de înainte pentru înlesnirea celor trebuincioase ale bisericii și deosebit pentru ajutorul și întemeerea șcôlei pomenite ce s'a alcătuit la această mănăstire, i s'a făcut cuprinderea de milă prin chrisovul luminatului Domn fratelui nostru Alexandru Moruz Voevod, ca să aibă a scuti de vădrărit și tot vinul ce va face mănăstirea din șese-spre-șee pogône vie, precum și vinul ce va luă dijmă de pe moșiile mănăstirii. Rugându-se ca să se întărescă și de către Domnia-Mea aceste miluiiri, facându-se și ôreși-care sporire, cu care să se pôta ajuta mănăstirea și șcôla la greutatea ce întimpină în trebuințele sale. Decî după jaloa ce ne-a dat, vădënd chrisóvele de miluire ce le are de la luminații Domni de mai înainte, și incredințându-se că această mănăstire, iar mai virtos a dice șcôla așezată pentru învățăturile de catihisie nu se pôte înlesni cu venitul ce a avut spre a se păzi întru cea duple cuviință stare și în bună sporire învățăturilor, am socotit și binevoind a aduce întru întemeere această șcôla atât de trebuincioasă și folositore, iata prin acest al nostru chrisov întărim și cu adăogire hotărîm numitei acestei mănăstiri, adecă: să aibă a luă pe tótă luna câte 10 lei, milă din vamă, câte patru ocă unt-de-lemn, patru ocă lumînări de cêră, și una ocă tămăe țărăși din vamă pe fie-care lună. Așijderea și la slujbele ruzumaturî ale Visteriei să aibă a scuti șese sute oi de goștiniță, două sute stupi sau sfini de desătină, pe cari bucate avëndu-le mănăstirea drepte ale sale, să nu fie supărată de către slujbași, nici cu o cerere de plată. Deosebit și tot vinul ce va face din șese-spre-șee pogône vie drepte ale mănăstirii, precum și vinul cât va luă dijmă de pe moșiile mănăstirii să fie scutit de plata vădrăritului, iar pe lângă aceste mai adăogăm Domnia-Mea, ca găsindu-și mănăstirea și trei-deci liudi, ómeni străini, aduși de acum înainte de peste hotar, fără chip și fără nici un amestec cu locuitorii țării acesteia, carii să fie adeveriți și prin mărturia dregătorilor marginii pe unde ei vor trece, că sunt straini precum se hotăresce, să rămăe apărați și scutiți de bine Visteriei și de tóte alte dări și havalele ce vor fi asu-

În vedere cu această școală, Metropolitul Veniamin, corespunzând cu protoiereul Lazar Asaki, care în 1815 August se află la Lemberg, îl însărcinează să intre în tratative cu prea cunoscutul învățat și scrietor român *Budai*, dorind a-l avea la școala de la Socola. (1)

pra altor locuitori, ca să-î aibă mănăstirea numai spre ajutorul slujbelor și a tre-
bunțelor sale, și școala să se păzescă întru cea mai încuviințată stare, spre buna
sporire învățăturilor. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-văstră dregători
i dumi-tale vameș de carvasară, precum și slujbașilor goștinarii desătinei și vădrarii
și tuturor altor zapeii, să aveți a urmă întocmai după hotărîrea chrisovului acestuia
al Domniei-Mele; iar pe cei din urma noastră luminați Domni frații noștri, cari din
pronia cerescă se vor orîndui la Domnia țării acesteia, poftim nu numai să nu stra-
mute această cuprindere de miluire, ci mai virtos să întărescă și să adaoage cele
după cuviință pentru a Domniilor-Sale cinste și vecinică pomenire. S'a scris la
scaunul Domniei-Mele în orașul Iașii, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în
anul al doilea.

(Iscălit): Noi Scarlat Alexandru Calimach Vv.

(L. P.)

Uricar, Partea III.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Protoiereul Lazar Asachievič.*
Epistolie.

Cucernicieî sale Protoiereî chir Lazare Asachievič, archierescă blagoslovenie îți
trimitem.

Două scrisori ale cucernicieî tale, una din 31 a trecutei luni Iulic, împreună cu ală-
turat izvod de scrisorile ce ai găsit în archiva unuia din Domniî de acolo, ce este
mutat din viață, și alta din 11 a următoareî luni August, s'au primit și s'a văduț cu-
prinderea lor; decât că pentru acelea însemnate scrisori de la archiva săvîrșitului
aceluia Domn, intră în tocmelă și veți cât va cere pe dinsele, arătând acesta, că ți-
nându-le ce folos pôte să aibă, în vreme când nimeni alți n'au trebuință de dinsele,
decât numai această Mitropolie, și nu pentru a avea vre-un folos, decât numai ca să
se afle la Mitropolie nisce scrisori ca acelea vechi; și hotărîndu-ți cu câți bani pôte
să le dea, ne vei înștiința și vei avea răspuns, ori că da mâna a da acea sumă sau
nu, iar pentru însemnarea de scrisorile Mănăstirilor: Slatina, Probota, Barnovschi,
Frumoșa și Burdujeni, cercetăză cu amănuntul matcele unde sunt, și aflându-le cele
adevărate, vei trinite de pe fiește-care însemnare curată, perilipsis, de cuprinderea
a fiește-cărei, și cu înștiințare iarăși de hotărîta sumă ce se va cere, și dacă va fi
de folos, și nici va fi o sumă peste măsură, să primescă egumenii mănăstirilor a
răspunde cu analoghie. Bucuria ce ar simți toți de obște în isprava neprețuitului
interes al patriei acesteia este nepovestită, și dar cu toate chipurile de mijlociri, te
silescă a sluji patriei acesteia, spre a fi mulțumit în odihna rămășiței bătrânețelor.

Veî intră în vorovă cu domnul Budai, ca să-ți arăte ce materii pôte să parado-
sescă în școala Socolei și în ce limbi, și cum s'ar mulțumi? și ne vei înștiința, însem-
nând și de ce credință este, și după ce vom socoti, vei avea răspuns. Osebit Clu-
cerul Dimcea, psaltul Mitropoliei, pătîmesce de ochiul stîng, încât a început cu totul
a nu vedea, și după cercetarea ce a făcut pe la doctorii de aice, și la cei ce ar avea

Nu întârzie Metropolitul Veniamin a intra și în directă corespondență cu I. D. Budai, cum dovedesce scrisoarea ce-i adresează în 30 Septemvrie 1815 (1), dar nu-i pomenesce nimic direct de școală, ci numai despre misiunea ce dăduse protopopului Asaki și care ni se pare a fi fost și aceea de a afla ce s'a făcut documentele și odorele Metropoliei de Iași, duse în Polonia pe timpul lui Sobieski. Scim că asemenea cercetări nu avură rezultatele dorite. Asaki pomenesce în una din scrisorile sale către Veniamin despre nisce documente găsite de el la un ore-care domn din Lemberg, și Veniamin exprimă dorința ca asemenea acte să se cumpere pentru Metropolie, deși nu se par a fi cele urmărite de Metropolitul Veniamin din cele ridicate de Metropolitul Dosoftei în fuga lui în Polonia.

---

ore-care cunoscință de ochi, i-au ȋis că' aceea ce i-a acoperit chiar linteia luminii ochiului, fiind puțin cam albă, nu este albă, ci unii ȋic apă albă, iar unii ȋic apă neagră, s'a pogorit din pricina răcelii printre pelița ochiului, și i-a acoperit lumina, și este grijă să nu-i vie și la cel-lalt ochi. Am auzit că acolo la Liov s'ar fi aflând un doctor iscusit de ochi; cercetăză cu amănuntul și aflându-l arată-i acestea ce te însciințăm, și ori de se va puté să-i trimită de acolo nisca-vă doftorii cu cari să se pôtă folosi, sau de se va socoti să-l trimitem acolo, de se va făgădui că-l va îndreptă, sau să vie dumné-lui aice, și cu ce s'ar mulțumi, ori acolo căutându-l, sau trimițându-i doftorii, sau aice viind? și cât de curînd să ne trimiți răspuns, ca să nu se primejduescă omul. Cu acestea nu lipsim, și fiți blagoslovit.—Al cucernicieii tale părinte blagoslovitor.—1815 August 21, Iași.

(Iscălit): Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

(1) *Epistola Mitropolitului Veniamin către Ioan D. Budai.*

Iubite al nostru duhovnicesc fiu Ioan D. Buda, archierescă blagoslovenie trimitem domniei-tale. Pe scrisoarea noastră din 6 Iulie a. c., cu părintesca dragoste am primit răspunsul domniei-tale din 5 Sept. prin presviterul nostru Lazăr Asachievi, și de vreme că ai arătat buna voință în ajutarea la trebile Mitropoliei noastre, precum ne-am încredințat până acum, și vroesci a te face părtaș numelui ce au făcătorii de bine, pentru acesta mulțumind pentru cele de acum, poftim ca să nu te îngreuezi și de acum înainte cu asemenea rîvnă a face cele bune sfintei Biserici, de la care nu va rămâne zadarnică ostenela dumi-tale; noi totă isprăvirea sciutei trebi, după Dumnezeu încredințând protopresviterului nostru de sus pomenit, i-am dat putere ca să facă cu domnia-ta corespondența care se va socoti a fi, ca și cu noi, sciind a lui curățenie a cugetului în slujba cu care l-am încredințat, și care domniei-tale este sciută. Iar cererea fără zăbavă prin prea cucernicia sa, de la noi va fi deplin împlinită, până ce și singur iarăși va fi de noi trimis, pentru desăvîrșită ispravă interesurilor acestei Mitropolii. Și cu acesta, cerem dumi-tale de la Dumnezeu blagoslovenia pe care și noi trimitem ca unui al nostru fiu al bisericii ceii pravoslavnice. — 1815 Septemvrie 30 ȋile, Iași.

(Iscălit): Veniamin, Mitropolitul Moldovei.

Nimeni mai competente decât G. Asaki, ca să ne facă istoricul învățaturii publice între anii 1812 — 1819. Ne credem obligați dar, deși bănuim că în afirmațiunea neuitatului bărbat eră ore-ce exagerare, să reproducem aci cele ce el spune despre starea școlii în Moldova înainte de 1813. El ne va aduce și actul important din Fevruarie 1819, din care se poate vedea rolul ce dinsul a avut în *naționalizarea* învățaturii publice.

Iacă ce spune G. Asaki:

De la catastrofa urmată la Prut lui Petru-cel-Mare, Impăratul Rusiei, care a nevoit pe Prințul Dimitrie Canteinir a emigra în Rusia, cu un numer mare de boeri, Turcii nu se mai încredeau în prinții Moldoveni, încât au început a trimite de guvernatori Greci Fanarioți, așa pronumiți de la cartalul Fanar, unde locuiau în Constantinople. De atunci Domnia se puse în licitațiune (mezat) și acela o căpeta care numera Turcilor mai mulți bani, împrumutați de la zarafi cu grele procente. Domnii veniau în Moldova acompanyați de o cetă flământă de Greci, cărora se împărțiau dregătoriile lucrative. Numele de român fu un titlu de valire. Nobleța investită în costum turco-grecesc nu vorbea decât o limbă greacă mixto-barbara; în colegiul domnesc se predă numai limba elină cu explicarea lui Omer și a lui Xenofon, iar acea română se refugiase sub pereții bisericilor, unde palamarii învețau pe băieți Az-Buche și cântările bisericesci.

Asta eră cultura învețaturilor publice în Moldova la 1813, când m'am înturnat de la Roma, unde studiasem clasicii și anticități. Grecii absorbise toate resursele țării și pământurilor nu rămăsese alta decât meseria de hotarnici, care nu se putea purta decât cu persoane cu știință deplină a limbii române și cu usurile țării, și cu ore-care notițe de geometrie practică, pentru delimitarea moșilor greu încurcate cu procese.

Prevedând că prin acesta ași putea face folos publicului aplicând științele mele de inginer civil, care eră de la început o mica specialitate, am propus prin un raport planul meu Domnitorului Scarlat Calimachi, om cu învățatură și cu afețiune pentru țară, de unde se trăgeau străbunii lui. Prințul încuviința planul. Cursul teoretic și practical Geometriei, mai în urmă tipărit, s'a frecventat de fiii boerilor până la anul 1819, cu aplicațiune de instrumente aduse de la Paris și de la Viena. Resultatul acestor lucrări s'a atestat prin anafora următoare a Epitropiei, subscrisă de Veniamin Mitropolit, Prințul Scarlat Ghica, Hatmanul C. Mavrocordat și Vornicul Michail Sturza :

Prea Înălțate Dómnne,

«După datoria noastră în urmarea orînduiei pentru curatoria școlii din orașul Iași, având neadormita privighere spre propeveduirea bunelor învețături în patria noastră, între altele am socotit, că una din cele mai trebuincioase și folositoare științe este Matematica teoretică practică cu ale sale ramuri, spre ridicarea planului a multe moșii, pentru a cărora hotare urmăză neconținute pricină, sporindu-se mai ales și din nesciința inginerilor, cerend dar o persoană care cu vrednicie să împlinescă scopul acesta, am aflat pe patriotul nostru, dumné-lui Gheorghie Asaki, mădular Academiei din Roma, carele primind poftitorea noastră cerere, ne-a arătat

și dorința de a face o asemenea slujbă patriei, cu jartfirea însăși a particularelor sale interese. Deci privind noi la însușirile și deosebitele sale științe, l-am propus Înălțimii Tale spre acest sfârșit. Iar Înălțimea Ta, făcătorul de bine țerii noastre, prin luminata țidulă din 15 Noieembrie 1813, l-a numit în școala Domnăscă din Iași profesor științelor trebuincioase unui inginer politic, după care am avut îndestulare de a ne încredința de folosul așezării acesteia la obștescul examen, ce s'a făcut în 12 Iunie al anului 1818, în ființa clirosului bisericesc și a celor de trepta politică, a streinilor cu știință, când mulți tineri fii de boeri, și ai altor orașeni, au fost cercetați în pomenitele științe ale matematicii teoretice și practice, paradosite lor în limba românească, întru care având încredințări și vii dovezi de a lor deplină cunoștință, unii din ei s'au judecat vrednici de a fi ingineri, cari și în fapta lucrărilor spre mulțumirea obștei. Drept aceea încredințându-ne de greutatea, singurința și multe ostenele ale dumi-sale Gheorghie Asaki, spre a săvârși un asemenea lucru, alcătuind cu lămurire întâiași dată, în limba românească, un curs de Matematică și întrebându-l în așa scurtă vreme spre folosul obștei, ne simțim îndatoriți, pentru cinstea și rîvna nămolului nostru, de a mărturisi dumi-sale deplină mulțumire, și îl judecăm vrednic de a Înălțimii Tale facere de bine, precum și de cunoștința Patrioților. Pentru acesta și rugăm pe Înălțimea Ta a întări acest atestat cădut meritului său. Iași 1819 Februarie 8.

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

Prea plecate slugi: Scarlat Ghica, Const. Mavrocordat Hatn., M. Sturdza Vornic.

G. Asaki, abia reîntors în patrie, a organizat pe a sa cheltuélă, la 1817, un teatru de societate, în salonul Hatmanului Const. Ghica în Iași. Copiii boerilor Ghica și Sturdza au reprezentat mai multe piese în limba română și franceză. Între actorii aceștia improvisați, cari încercă a introduce în Iași gustul artei dramatice și a muzicii culte, G. Asaki numește pe domnele Șubina născută Ghica, Agripina Sturdza și pe Iacovache Leon.

Adăpat la fântănele artei italiene, G. Asaki va aduce cu sine, de la Roma, nu numai iubirea muzicii, ci și a picturii. Numai grelele evenimente, cari supraviețuie la 1821, și apoi după venirea la Tron a lui Ioniță Sturdza, îndepărtarea lui din țară, fiind trimis în 1822 agent al țării la Viena, unde rămase 5 ani, întârzie punerea în practică a frumoșelor dorințe culturale ale lui G. Asaki. Războiul care urmă apoi între Ruși și Turci și bolile epidemice vor prelunge starea de așipire a culturii naționale, atât în Moldova, cât și în Țara-Muntenescă.

Am vădit că tineri feciori de boeri încep a merge la studii în străinătate. Limba franceză ieșea precădere tot mai multă, introdusă prin pensionate și guvernori.

În Iași la 1812 există pensionatul de nobile fete al d-lui și d-nei Germont. Se învață aici:

I. Limba franceză, grăcă și italiană.

II. Musica, forte-piano, harfa și canto.

III. Danțul, desemnul, a cöse și a brodă.

Hatmanul Nicolae Stratilat a făcut un raport la guvernul provisoriu rusesc și a susținut înființarea pensionatului sus numit, la 15 Fevruarie 1812. Raportul este făcut către Senatorul de Krasno Milașevici. Acest pensionat a funcționat mai mult timp în Iași. (1)

CAP. XIV.

Edilitatea publică sub Sc. Calimach.

Există sub Scarlat Calimach o *Cassă a podurilor*. Acastă Cassă a podurilor stă sub un *epitrop*, căruia i se dă în 1814 léfa de 600 lei pe lună. (2)

Există și o *Vornicie a Obștirilor*, după exemplul celei din Muntenia.

La 1814 Fevruarie 23, este numit epitrop Cassei podurilor Spătarul Greg. Balș (3). La 28 Fevruarie i se fixază léfa de 600 lei pe lună.

În 6 Decemvrie 1813, Sc. Calimach numesce arhitecți pentru orașul Iași (4).

În 28 Fevruarie 1814, Calimach adresază Metropolitului Veniamin și boerilor Divanului o carte, însărcinându-i să cerceteze séma Epitropiei Cassei podurilor Iașilor și să vadă ce *iraturî* să i se facă?

Să se cerceteze și podurile (pavelele) și să se arăte unde este nevoie de reparare și unde a se face din nou, în anul acesta știind dumné-ta și acésta, că în anul acesta nici este vre-o înlesnire ca să se facă rînduélă de podele, nici la slujitorii ținuturilor, sau bresle, precum și în anul trecut, căci și aceștia se află îngreunați cu slujbele lor, ci podelele câte după socotința dumné-lui vor trebui spre facerea și întocmirea podurilor, trebuie să se plătescă prin bună învoire din iratul podurilor de la acastă Epitropie (5).

Pavarea stradelor în Moldova este lucrare foarte veche. Existau *poduri*, adică pavele în Iași de pe sub Vasile Vodă Lupul.

La 1815 Domnitorul ordonă să se facă recensămîntul orașului, împărțindu-se orașenii de orî-ce limbă și religione în 4 stări, cu arătarea și a

(1) Archiva Senatorilor din Chișineu. Dos. No. 3 338. Notiță data de d-l Teodor Burada.

(2) Veți fila 93, Cod. Metrop. Iași.

(3) Veți chrisovul la fila 92 v., din Cod. Metrop. Iosif al Moldovei.

(4) Veți Uricarul de T. Codrescu, tom. I, ediția II-a, p. 197—201. Veți fila 96, Cod. Metrop. Iosif.

(5) Codul Metr. Iosif, fila 92.

județelor și de ce stăpâni țin, afară de boeri (aceștia fiind cunoscuți la Visterie). După ce catagrafia va fi făcută, se va *cisluî* pre orășeni suma banilor pentru cumpărarea a 36.000 podele necesare podurilor din oraș. Numai de astă dată se aruncă această plată pe orășeni, căci pe viitor Cassa podurilor va avé *iraturî*, din cari va face asemenea cheltueli. Catagrafia saü recensămîntul îl face, în partea de sub jurisdicțiunea Agiei, Vel Aga cu Polcovnicul și baș-céuș agiesc cu vatajiî ulițelor, iar în mahalalele de sub jurisdicțiunea Hatmanului se va face de Hatman cu Vel Căpitan de lefegîi, cu Polcovnicul și vatajiî din stradele mahalalelor. (1)

Vornicul Obștirilor și Aga aü îndatorirea de a se îngrijî de piețele publice. In 18 Oct. 1815, Sc. Calimach dă regulament saü *nizam* ad-hoc.

Tot acești funcționari aü grija de aprovizionarea orașului cu articole relative la îndestularea publică.

In acest interes precupețiî sunt opriți de a scumpî articolele de primă îndestulare, prin pitacul de la 18 Octomvrie 1815.

Construcțiunî. — Edificiî. — Incendiî. — Apă.

De la Scarlat Calimach avem reînoirea nizamului din 1804 relativ la oprirea construirii de case de lemn. Aga primesce însărcinarea de a veghiă asupra nouelor construcțiunî. La 20 August 1815, Domnitorul ordonă lui Aga de Iași N. Roseti «ca să nu fie slobod a face dughénă de lemn, ci zidire de pétră și cărămidă» și să nu fie permis tîrgoveților ce vînd praf de pușcă, horelcă și panură să ție cu dughénă decât prea puțin lucru de acestea, iar depositul în pivnițe pe la mahalale. Acésta să se publicariséscă în tot orașul». — 1815 Oct. 20 (2).

(1) Veđî întreg actul din 1815.

(2) Cod. de docum. al Metrop. de Iași, fil. 143.

Țidula domnéscă către Hatmanie pentru facerea catagrafiilor tuturor stărilor afară de boeri (cari sunt în catalogul Visteriei), spre împlinirea banilor la facerea podurilor, din acele 36.000 de podele ce sunt a se cumpără, fiind Hatman d-l Constantin Palade, iar Agă d-l N. Roseti.

Vodă ordonă o catagrafie de tot numărul locuitorilor din Iași, cu arătare de starea fiește-căruia, mâna 1-a, al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea, creștinî, armenî, jidovî și ori-ce altă lege, rude și sudeți, cu osebite însă arătarea sudeților și a cărei stăpânire? afară de boeri a căroră și numărul și starea este sciută Visteriei; ca după acea catagrafie să se facă și îmbrăcarea banilor trebuincioși spre cumpărătorea sumei de 36.000 podele, cu dréptă cumpănire, după stări și în urmă împlinirea, urmând acésta numai odată, acum, dar nu mai mult, pentru că în urmă, după vremi,

Regularea stradelor dă ocaziune la diverse dispozițiuni. (1)

Un important chrisov intervine pentru lărgirea și regularea stradei dintre biserica Trei-Erarchi și cea-laltă, în 1815.

Dréptă este purtarea lui Calimach față cu interesele proprietății bisericii Catolice, obligând mănăstirea Trei-Erarchi și pe mahalagi, cari profitaū de regularea stradei, să dea Mănăstirii catolice o despăgubire în bani. (2)

tôtă întrebuintărea podurilor este însărcinată asupra Cassei, ca să se facă din iraturile sale. Drept aceea catagrafia mahalalelor ce sunt supuse Hătmaniei (iar la Țidula Agiei s'a ȡis: Catagrafia uliȡelor supuse Agiei), o însărcinăm asupra dumi-tale, spre care să rînduesc îndată pe Vel căpitan de legegii și pe porușnicul (iar la Agie s'a ȡis: pe Polcov. și bașcêuș agiesc), ca împreună cu vatajai ce sunt prin mahalale (iar la Agie: *a uliȡelor*) se urmêză cu tôtă silinȡa și credinȡa, unde un om să nu rămână nescris și *dosit*, căci după cercarea ce are să se facă prin înadinși ômeni ai Curȡii, nu numai că analogul acelor dosiȡi saū neafȡai il vor plăti zapecii pomeniȡi mai sus, dar vor luă și certare pentru necurmarea porunciȡi. Și dar începându-se îndată catagrafia, să fie îngrijirea dumi-tale a se săvîrși cât de curînd. Să fie la catagrafie și omul Cassei podurilor.—1815 Oct. 18.

L. S.

(1) Veȡi Uricar, tom. I, ed. II, pag. 197—201.

(2) *Chrisov de la Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru deschiderea unui drum de lângă zidul Trei-Erarchilor.*

Facem cunoscut prin acest al nostru domnesc chrisov, că după pricinȡi și giudecȡi ce aū curs pînă acuma între locuitorȡi mahalagiȡi de aici din orașul Iașului, ce-și aū așezȡrile lor de la vale de zidul mănăstirii Trei-Sfetitele, pentru deschiderea unui drum din uliȡa mare spre apus printre zidul mănăstirii Trei-Sfetitelor și printre locul bisericii Apusenilor, ce din vechi s'a numit locul bisericii Unguresci, cerênd pe de o parte mahalagiȡi să le deschidă drum pentru umblarea lor cu trăsuri de boȡ și de cai pe acel drum, pe de altă parte mănăstirea Trei-Sfetitele pretindirisind că ar fi locul mănăstirii, și s'ar fi împresurat de biserica Apusenilor, și de alta parte biserica Apusenilor pricinuind că ar fi drept locul acestei biserici; după câte-vă cercetȡri ce s'aū făcut, atȡt în vremile trecute, cât și acum în Domnescul nostru Divan, și măcar că s'aū vȡȡut la mănăstirea Trei-Sfetitelor, cum și la mahalagiȡi, scrisori pentru deschiderea acestei uliȡe, cum și din potrivă la biserica Apusenilor, dar pentru ca să se curme și continêscă tôte pricinile din mijloc, socotindu-se mai ales de neapêrată obșȡesca trebuinȡă, Domnia-Mea cu tot Sfatul nostru socotind cu cuviinȡă, s'a dat hotȡrîre, ca să se deschidă uliȡa mahalagiȡilor, rînduindu-se din poruoca Domniei-Mele pe al nostru cinstit și credincios boer dumnê-lui Nicolae Hrisoverghi vel Vornic al Obșȡei, nu numai de a deschide acêstă uliȡă printre zidul mănăstirii Trei-Sfetitelor, ci printre locul bisericii Apusenilor în lȡtime, cu doi stȡnjenȡi domnesci, dar să și hotȡrȡscă de jur împrejur tot locul ce are biserica Apusenilor, și măcar că cu deschiderea acestei uliȡe, fiind ôreș-care păgubire bisericii Apusenilor, atȡt pentru luarea din loc, cât și pentru stricarea unei dughene, pentru aceea rămȡind

Măsurile luate pentru asigurarea oraşului contra incendiilor, cu opri-

fără lucrare, atât scrisorile mănăstirii Trei-Sfetitelor şi a mahalagiilor, cum şi a bisericii Apusenilor, cu însăşi primirea bisericii s'au îndatorit pe mahalagii şi pe mănăstirea Trei-Sfetitelor, de au dat două mii două sute lei bisericii Apusenilor, adică una mie una sută lei mahalagii şi una mie una sută mănăstirea Trei-Sfetitelor, cari bani primindu-se de către Prefectoria bisericii au rămas mulţumiţi, cari boeri prin mărturia hotarnică ce au dat-o la mâna Prefectorilor bisericii Apusenilor, întâiu pentru această deschisă uliţă în lărgime de doi stângenii domnesci, arată pe unde au statornicit petre hotare, adică : întâiu au pus un stâlp în colţul dughenilor bisericii Apusenilor şi drept colţul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor la faţa uliţii mari, însemnat cu doi bouri mari, unul la faţa uliţii mari şi altul la faţa uliţei Unguresci şi cruce dintru zidul dughenelor, şi alt stâlp în dreptul zidului mănăstirii Trei-Sfetitelor cel din dél din spre Bahluiū, pe care iarăşi l-au însemnat cu un bour la faţa uliţii Unguresci, şi la faţa despre locul bisericii Apusenilor, şi alt stâlp au pus la colţul locului, şi a grădinii domniei-sale Spătarului Dracachi Roseti, ce este statornicit acel colţ cu hotarnică din anii 7263 Maiū 14, întărită şi cu chrisovul Domnului Mateiū Ghica Voevod, în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor, însemnat iarăşi cu bour la faţa drumului ce s'a deschis din porunca Domniei-Mele pentru mahalagii pe din dosul zidului mănăstirii Trei-Sfetitele, care drum este în lăţimea curmezişului de şapte stângenii domnesci la colţul de unde se abate drumul la vale spre Bahluiū, socotindu-se a rămâne mai largă acea bucată de drum, pentru întorcerea carelor, iar în lung pe linia dréptă până în dreptul porţii mănăstirii cei despre Bahluiū, şi de acolo la vale spre Bahluiū, drumul s'a deschis de doi stângenii domnesci până la drumul ce merge pe vale prin mijlocul mahalalei, cum s'a însemnat de boerul hotarnic în vremea deschiderii şi la charta de starea locului ; iar despre locul bisericii este însemnat stâlpul cu o cruce ; al doilea măsurând rînduitul boer hotarnic şi tot cel-alt loc cel are biserica Apusenilor, din jur împrejur arătat tot într'această hotarnică, că au statornicit petre hotare pe la aceste locuri, adică : întâiu au pus un stâlp de pétră la faţa uliţii mari despre răsărit însemnat cu bour la faţa uliţii şi cruce din dos, care stâlp este despărţitor şi colţului locului dughenilor de pétră a bisericii Apusenilor şi locului mănăstirii Némţului, pe care se află făcută dughéna de pétră a Rigăi neguţătorului.

De acolo la vale spre amiaţă-qi măsurând locul bisericii cu stinjen de opt palme domnesci, pe uliţa mare pe dinaintea dughenelor până în locul la stîlpul ce s'a pus despărţitor uliţii unguresci, s'au aflat opt-spre-zece stinjinii, şi din stîlpul acela a întors cu măsură spre apus o linie dréptă alătura cu faţa uliţii unguresci în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor cea despre Bahluiū şi s'au aflat patru-şeci şi patru stinjenii şi una palmă. De la acest stîlp măsurând tot în linia dréptă mai înainte cam cheziş până în stîlpul ce s'a pus în colţul locului dumi-sale Dracachi Roset în dreptul colţului mănăstirii Trei-Sfetitelor, s'au aflat un-spre-zece stinjenii şi una palmă. De acolo au întors cu măsura în sus spre miéqă-nópte pe linia dréptă alătura cu locul dumi-sale Spătarului Dracachi Roset, până în colţul locului bisericii Apusenilor, unde s'au pus stîlp şi s'au aflat două-şeci stinjenii şi trei palme. De acolo au întors cu măsura drept spre răsărit şi tot în linie dréptă şi alătura cu locul dumi-sale Spătarul, până în colţul locului ce se numesce Jezuviţilor, unde s'a pus stîlp de pétră, şi s'au aflat cinci stinjenii şi trei palme. De acolo iarăşi au întors

rea construcţiunilor de lemn, sunt completate cu cele luate prin alt pitac către Aga, prin care i se ordonă ca toate bisericile şi mănăstirile din oraş, ca şi prăvăliaşii, să aibă tot-deauna gata *cofe*, cădî cu apă, cîngî şi topóre. Mănăstirile închinat nu se supuseră acestei dispoziţiuni. Sc. Calimach scrie din nou lui Aga :

cu măsura în sus spre miecă-nópte în linie dréptă şi tot alătura cu locul dumi-sale Spătarului, până în uliţa ce vine de la vale şi ese în uliţa mare printre zidul şi locul Sf. Mitropolii, şi printre locul dumi-sale Spătarului şi al Jezuviţilor şi al răposatului Logofăt Iancu Razul, unde s'a pus iarăşi stîlp în colţul zidului dumi-sale Spătarului Roset, însemnat cu bour la faţa uliţii şi cruce din dos, şi s'a aflat trei-deci şi doi de stîjneni şi două palme. De acolo aŭ întors cu măsura spre răsărit în linie dréptă, alătura cu uliţa până într'un stîlp de pîtră ce s'a găsit pus în colţul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, întru al căruia loc s'a pus alt stîlp însemnat cu bour la faţa uliţii şi cruce din dos, şi s'a aflat acea margine două-deci şi trei stîjneni. De acolo aŭ întors cu măsura în linie dréptă cam cheziş spre amiaţă-di şi fundul locului dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, şi prin fundul locului mănăstirii Nicoriţa, pe care loc are făcute dughene Riga neguţătorul, până la colţul cel din jos al locului mănăstirii Nicoriţa, despre locul bisericii Apusenilor, unde s'aŭ găsit două petre hotare vechi, şi s'a pus lângă acelea acum şi alt stîlp de pîtră însemnat cu două cruci, şi s'aŭ aflat două-deci şi şapte de stîjini şi patru palme, şi din colţul acela ce s'a vîdut, primit prin învoelă între mănăstirea Némţului şi între biserica Apusenilor, la hotărîtura ce s'a făcut din porunca domnască la anul 1801 Iunie 16, ca să fie despărţitor între locuri în linie dréptă până în faţa uliţii mari, întorcînd cu măsura dréptă spre răsărit, alătura cu bucata de loc a mănăstirii Némţului în linie dréptă, precum scrie acea hotarnică şi învoelă, până în faţa uliţii mari la stîlpul ce s'a pus întâiu colţul şi despărţirea locurilor însemnate cu bour şi o cruce, s'aŭ aflat două-deci şi patru de stîjneni şi una palmă, şi cu aceste măsuri şi stîlpi de pîtră s'a încheiat locul bisericii Apusenilor din jur împrejur, afară de uliţa Ungurască ce s'a deschis acum în lăţime de doi stîjneni domnesci, din cap în cap, iar pentru împrejurarea ce s'ar cunoşce a avé locul bisericii Apusenilor la margine despre locul dughenelor răposatului Logofăt Iancu Razu, rămîind să-şi caute biserica prin drumul judecăţii îndreptarea sa, deci această uliţă hotărîm ca de acum înainte şi în veci să rămîe în totă vremea deschisă spre obşteşca trebuinţă, fără a se impruesurăşi cât de puţin de către cine-vă cu vre-un fel de binale, avînd voe Prefectorii bisericii să facă numai porţi la locul unde va cere trebuinţa; al doilea, pentru locul ce are biserica Apusenilor, după cuprinsul hotarniceii boerului ce a fost rînduit, întărim ca să-l stăpînescă în toate semnele şi hotarele ce s'aŭ arătat mai sus nestrămutate în veci, făcîndu-şi pe dinsele şi binale după obiceiul ţării.

Scrisu-s'a chrisovul acesta în oraşul Iaşi, la némul Moldovei, întru a doua Domnie a Nóstră, în anul al treilea, în anul de la Mîntuitorul Christos. 1816 Maiu 16 zile.

(L. P.)

(Îscălit): Iw Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Grigorie Sturza vel Logofăt, Procit.

Cinstit credincios loculni Domniei-Mele dumné-ta Nicolae Roset vel Aga, sănătate!

Intru cuviincioşa îngrijire pentru paza focului aici în oraşul Iaşi, pe lângă celelalte datorii ale slujbei întru care te afli, pentru care cu tărie îţi poruncim să le păzeşti cu cea mai mare privighere, rinduim spre ajutor şi mănăstirile grecesci cele mai mari din oraş, ca să aibă fieşte-care mănăstire din cele însemnate mai jos câte şese cădi mari cu 10 cofe, pline cu apă, cercuite cu cercuri de fer, şi câte 6 căngi, şi câte 6 topóre, adevă mănăstirea Goliei, Trei Sfetitele, sf. Sava, sf. Spiridon, şi Barnovschi, şi de-apururca să fie cădile pline şi toate celelalte gata spre a se întrebuinţa întru întâmplare de foc. Cărora spre sciinţă şi întocmai urmare să se arăte însăşi fidula Năstră acésta. Iar dumné-ta să privighezi şi să zapciesci, atât de a se împlini întocmai, cât şi de a fi gata în totă vremea (1).

Apa.—De importanta cestiune a apei în Iaşi, nu aflarăm până astăzi dispoziţiuni altele, decât cele din urmă luate de Al. Moruzi-Vodă, la 12 Maiu 1804. Numai pentru Focşani aflăm un pitac domnesc din 28 Iunie 1815:

Carte Domnescă la Divan să opineze asupra cererii Focşanilor de a fi ajutaţi cu 2.000 lei, cari peste 20.000 daţi de ei, să servescă pentru aducerea de apă din marginea Odobescilor, căci canalul de apă adus de Moruzi-Vodă, din Țera-Muntenescă, fiind pe sub Milcov, l-a spart apa acésta şi Focşanii pătinesc acum de lipsa apei.
1815 Iunie 28.

Urméază anaforaua în acésta cestiune, pe fila 141 *verso*. 1815 Iunie 30 (2).

Igiena. Sănătatea publică. — Spitale. — Doctori.

În Iaşi este organizată o Casă a doctorilor sau Epitropie specială. În fruntea acestei Epitropii sunt doi boeri (3). Acésta Casă e dotată cu venituri şi anume:

- a). Primesce 2 parale la leu din lefile ce se dau de la Casa Răsurilor.
- b). Incasséză venitul fabricii de *huseă*, înfiinţată în 1813.
- c). De la 1814 primesce venitul harabagialicului de Galaţi.

Aceste *iraturi* servesc pentru plata a 2 *doftori* ai politiei, un *gerah* (chirurg) şi mai multe mōşe.

(1) Cod. Metrop. Iaşi, fila 136 *verso*.

(2) Cod. Metrop. Iaşi, 140 *verso* şi 141.

(3) *Anaforă din 1814 August 29.*

«La Casa Epitropiei doftorilor, în totă vremea, după alegerea obştiei, s'au aflat doi dintre acei dintâi boeri epitropi; iar de la o vreme rămâind numai dumné-lui Vistier Iordache Roset, întru acea din vechiū obicînuinţă dar şi cuviincioasă, singur dumné-lui a făcut cerere a se mai alege unul din boeri spre întovărăşirea dumi-sale.

Obştésca socotinţă de totă cuviinţa găsind cererea dumi-sale, alege pe dumné-lui Vistier Grîgoraş Sturdza . . . Anafora cere întărirea lui Vodă.

Semnat: Veniamin Mitropolitul, Const. Balş Logofet; Iordache Canta Logofet; Sandu Sturdza Vel Vistier; Iordache Roset Vistier; Manolache Dimachi Vornic.

Cod. Mitrop. Iaşi, fila 113 *verso*.

Vodă, în 1814 Septemvrie 7, aprobă *alegerea obștească* în favoarea lui Gr. Sturdza.

Casa doctorilor eră la finele anului 1813 în deficit cu 8.000 lei. În 1814 adăogându-se *gerahul*, deficitul sporì la 12.000. Apoi fiind-că de la această Casă se *ajută și se păzesce sănătatea viețuirii de obște*, se propune, în 26 August 1814, adăogirea de *irat*, dând Casei venitul harabagialicului de Galați, etc. (1)

În Iași există spitalul Sf. Spiridon. Calimach îi acordă ca ajutor venitul cântarului din ținuturi și din sate. (2)

Ciuma. Sbuclnirea ciumei în Moldova dă ocaziune la luare de diverse măsurì pentru combaterea și împedecarea lățirii ei. Pentru acoperirea speselor ce necesită înființarea de lazareturi, se aruncă o dare prin *sinesforă* din partea fieș-căreia trepte, de la cinul cel dintâiu și până la cel de pe urmă. Vodă dispune înființarea de lazaret la Galați. El decide că, dacă cum-vă se va mai întinde bóla, neajunsul speselor acestea, *sinesforaua* de mai sus ăisă de la boeri, «se va adună de la totă neguțătorimea țerii, creștini, armeni și jidovi și de la alte locuri, după *schepsis* ce de iznóvă se va face atunci.» Acastă hotărîre o dă Calimach în 22 Septemvrie 1815, pe anaforaua Divanului, din 20 Septemvrie 1815, în frunte semnând Metropolitul Veniamin. (3)

Anaforaua acésta ăice, că pentru paza de bóla și pentru lazaretul din Galați pe 4 luni (1 August – 1 Decemvrie) trebuesc 10.000 lei.

Acești bani îi va da tagma boeréscă:

Boerii *πρὸ τῆς πεντάδος* câte 90 lei de fie-care.

Agii și Spătariî	45	
Baniî	28	15 bani.
Comișii	24	» 90
Căminariî	22	60
Paharniciî	18	
Serdariî	15	» 90
Stolniciî	13	60 »
Medelnicerii	10	15
Clucerii	9	
Sulgerii	6	90 »
Pitariî	5	75 »
Jienicerii	4	60 »
Șătrariî	3	» 45

Văduvele boerilor câte jumătate după rang. Visteria va strînge acești bani. Cu

(1) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 114 verso.

(2) Veđi la Academie, cod. I, pag. 308–310.

(3) Veđi cod. Metropoliei Iași, fila 155.

luna Noemvrie viind rēcēla, se speră stingerea bólei, de nu vor plăti darea a doua neguțătorii.

Semnați, în 1815 Septemvrie 20. Veniamin Mitropolit, Iordache Canta Log., C. Balș Log., Grig. Sturdza Vel Log., Const. Bălșucă Vel Log., Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vel Vist., Manol. Dimache Vornic, Răducan Roset Stolnic, Nicolae Hrisoverglii Vel Vornic; Dumitrache Ioan Vel Vornic; Șerban Negel Vornic (1)

La 20 Noemvrie 1815, Domnitorul, asupra altei anaforale, din 13 Noemvrie 1815, dă țidulă Domnēscă ca să se adune bani de la neguțătorii din Iași pentru lazareturile de ciumă. Bóla se lăți la Galați, la Tecuci, Fălciu și Bacău.

Trebuesc 12.000 lei și acea sumă o va plăti totă obștea neguțătorēscă din Iași, după izvodul *sinesforalei*, ce au făcut între dinșii în anul 1813, cuprinđend anume de ceea ce are a da fiește-care, începēnd de la starea întâia și până la a cincea, fiind șcălit acel izvod atât de dumnē-lui *Kir Andrei Pavlu*, cât și de alții din cei mai aleși neguțători, care izvod deși cuprinde 19,044 lei, adecă cu 7,044 lei mai mult decăt suma neajunsului cu tahmin până la 1 Ghenar, dar fiind-că din condeie pot să ēsă rele. . . . se va adună întrēga sumă.

Visteria dă socoteli la finele lui Decemvrie de ce a primit și de ce a cheltuit.

Stringerea acestor bani se va urmă de la jidovi prin epitropii taxei cu cēușii lor, uniți cu zapcii Cămării, iar de la toți cei-lalți neguțători prin cēușii lor uniți cu omul Visteriei.

Iscăliți : Mitropolitul Veniamin, C. Balș Logofēt, Iordache Canta Logofet, Gr. Sturdza Vel Logofēt, Manolache Dimachi Vornic, Grigorie Ghica Vornic, Iordache Catargiu Vel Vornic, Nicolae Stratulat Vel Vornic. (2)

(1) Cod. Metropoliei Iași, fila 154 v.

Iw Searlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđei Domn țērū Moldovei.

Infățishāndu-se anaforaua acēsta a preaosfințitului Mitropolit și a obștiei dumnēlor bocrilor, și vēđēnd cuprinderea ei, am lăudat rīvna dumnē-lor pentru întimpinarea cheltuelilor lazareturilor arētate, spre paza bólei ce urmēză la Galați cu darea prin sinesforă din partea fieș-cărei trepte, de la cinul cel întâi și până la cel mai de pe urmă; drept aceea și întemeiem urmarea în tocmăi, hotărīnd că, dacă, ferescă Dumneđeu, ori-ce va mai spori și se va mai lăți bóla ciumei din nestarea ce este acum până la sfirșitul lui Noemvrie, ori va mai urmă și după Noemvrie înainte, atunci urmānd cheltuēlă mai multă pentru adăogirea lazareturilor și a străjilor cuviinciose, prisosul trebuincios spre cheltuēlă, pe suma ce se dă din partea cinurilor boeresci, se va adună de la totă neguțătorimea țērū : creștini, armeni și jidovi, și de la alte locuri, după schepsis ce de iznóvă se va face atunci, spre care întārim anaforaua acēsta cu însăși a nōstră Domnēscă pccete. — 1815 Septemvrie 22.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 155.

Despre izbucnirea ciumii în Moldova scriaŭ și Consuliŭ streinŭ din Iași și jurnalele streine.

Măsurile luate cu înființarea lazareturilor la hotare și cu prohibițiunea comunicațiunilor mercantile aŭ dat nascere la abusuri. Aflând câștig bun din acestea, impiegații lazareturilor și diverșii neguțători căutară să facă a dăinuŭ cât mai mult lazareturile, carantinele și măsurile prohibitive, chiar și după ce nu mai eră nevoie de ele, căci se pare că bóla se stinsese. Acésta cel puțin este acusațiunea adusă de Consuliŭ din Iași (1).

Pentru privigherea de aprópe a mersului epidemieŭ, Calimachŭ rînduŭ câte un anume boer de fie-care județ, pe lângă Ispravnicŭ (2).

Cam ce măsurŭ aveă de luat boerul rînduit se póte vedé din instrucțiunile date în Decemvrie 1818 Clucerului Alexandru Ureche de Domnitorul Calimachŭ și carŭ fură următórele :

Noŭ Scarlat Alex. Calimach Vv. Cu mila luŭ Dumneđeŭ, Domn al țeriŭ Moldoveŭ.

Credincios boerule Domnieŭ-Mele, dumné-ta Alex. Ureche biv Vel Clucer, sănătate. La satul Șerbănescuŭ de la ținutul Némțului însemnându-se bóla ciumii, care sat fiind cu apropiere de Valea Tîrgului, înadîns orînduim pe dumné-ta și-ți po-

(1) Veđi *Hurmuzaki*, colecțiunea Iorga.

(2) La județul Bacău, în anii 1818—1819, a fost însărcinat cu privigherea tatăl autorului, Clucerul Alexandru Ureche, cu următorul pitac:

De la Visterie.

Către cinstit dumné-luŭ Clucerul Alexandru Ureche. După trebuința ce urméză de îngrijire a pazeŭ ținutului Bacăului despre bóla ciumii, iată Visteria te rînduesce și pe dumné-ta și ți se scrie : îndată ce vei luă cartea acésta. să mergŭ la dumnée lor Ispravnicŭ și după povētuirea ce vei luă să fii urniător întocmai, fără să dai smîntélă saŭ cusur, ca să nu te învinovátescŭ.—1818 Septemvrie 7.

Canta Vel Vistier.

La 1819, Martie, Clucerul Alexandru Ureche a fost trimis la carantina din Lunca-Mare cu pitacul acesta :

De la Visterie către cinstit dumné-luŭ Clucerul Alex. Ureche.

Asupra îngrijirii ce se cuvine să urmeze la carantina de la Lunca-mare, te orînduesce Visteria și ți se scrie ca, îndată ce vei primi cartea acésta, să mergŭ la dumné-lor Ispravnicŭ și după povētuirea ce vei luă, să stai urniând paza cu-viinciósă la carantina arătată și ți se va cunoșce slujba. — 1819 Martie 18.

runcim, îndată ce vei primi cartea acésta, să mergi la arătatul sat și mai întâiu cercetând eu amăruntul ca să afli în cât s'a întins molipsirea, pe toți acei molipsiți și cu prepus să-i scoți afară în colibi în pază cuviincioasă, spre a nu se amestecă și ei cu alții și cu îndatorire ca pe fiește-care ăi să-și spele și să-și aerisescă lucrurile. Vei înconjură și satul cu străji, ca nici să éasă nici să intre nimeni după potolirea bôlei, iar pentru ómenii trebuincioși a se întrebuința pe la străjile ce vei rîndui, îi vei cere de la dumné-lor Ispravnicii de Nénț, corespondarisindu-te cu dumné-lor și pentru cele trebuincioase de ale mîncării, ca să nu pătimescă locuitorii, îngrijindu-te dumné-ta cu tot dinadinsul, nelipsind din préjma satului până după potolirea bôlei, iară către Visterie trimițînd răspuns că ai mers spre punere în lucrare a celor poruncite. Vei trimite înscuințări și pe totă săptămîna pentru ori-ce întîmplare.—1818 Noemvrie 13.

Cu însuși condeiul domnesc sunt adause vorbele următoare: «scotînd afara în colibi nu numai pe acei dovedii de molipsiți, ci și pe ori-câți alții cu ori cât de puțin prepus va fi asupra lor, că au avut amestec cu cei molipsiți, să se scóța afară în deosebit loc. Iar la casele acele molipsite să se strice acoperamîntul și podul i ferestele și să se arunce apă pentru curățirea lor și ómenii ce vor rămîne în sat să se păzescă unii de alții neamestecându-se nici de eum, ca sa nu se adauge molipsirea.»

La capitolul de mai departe al istoriei Domniei lui Sc. Calimach, voiú aduce narațiunea adevăratei răscole ce stîrní în Iași aplicațiunea unor dispozițiuni menite a împedica întinderea ciumii în oraș la 1819.

Interesând tot sănătatea publică, mai avem de amintit unele măsuri luate tot de Scarlat Calimach.

Așa nu se póte deschide farmacie decât cu chrisov Domnesc.

La 1813, Calimach acordă asemenea chrisov lui Franz Xavier Naiman pentru o farmacie la Botoșani (1).

Se impune farmaciilor tarif pentru vîndarea medicamentelor.

În 1814 Martie, Domnitorul însărcinéză pe doctorii Plusc, Pețone, Eustație și pe Vornicul politiei Nicolae Hrisoverghi, să inspecteze farmaciile, să înlătore din ele drogele vechi, netrebnice, să constate dacă la farmaciî se află tot materialul necesar și să fixeze tariful de vîndare (2).

(1) Veđi la Academie, VII, No. 142.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 94.

Carte Domnésză către cinstiții aleșilor doftori ai orașului Eustație, Plusc și Pețone.

După incredințarea ce am luat Domnia-Mea, că spițerii ce țin spițerii aici în oraș, întru supunere numai pentru folosul lor, urméza în tot chipul neprivighierea la faoerea doftoriilor, avênd întru nebăgare de sémă și multe doftorii stricate sau neeuviincioase, dar și vîndarea doftoriilor fara nici o bătae de cuget o urméza cu prețuri mari, încât acei mai putincioși platesc simțitóre prețuri și acei neputincioși

La acest capitol al edilității, avem de amintit unul din actele cele mai bine primite de locuitorii din Iași, acela prin care Calimach le asigură liberă folosință de marele imaș în jurul orașului, destinat pentru nutrețul vitelor lor. Dăm în notă întregul acest chrisov important din 4 Maiu 1816. (1)

nu se îndestulează la cuviincioasele doftorii întru patimi de bôlă și de cuviință fiind a se pune în bună rînduélă, fiind spre obștescul folos, care se alcătuesce pentru ajutorul pătîmirilor de bôle și paza sănătății de obște, rînduim Domnia-Mea ca, adunându-vă împreună, să mergeți pe la tôte spișeriile și la fiește-care cercetând cu luare aminte tôte doftoriile, acele doftorii ce le veți află că sunt vechi său întru stricăciune și netrebnice, să se lepede, puind la cale a se află la tôte spișeriile în tot timpul și bune și folositóre spre izbăvirea bôlelor, dar și cu îndestulare și după trebuința orașului și, pentru ca să lipsescă și acel până acum catahrisis cu vîndarea doftoriilor în prețuri mari, veți cercetă și făturile de cumpărătura doftoriilor, fiind cu luare aminte ca să fie cele adevărate faturî, pentru ca sa nu aibă sporire peste cele adevărate prețuri a cumpărăturii, și socotind acea după cuviință cheltuélă a doftoriilor împreună și dobânda banilor cumpărăturii și cu cuviincios folos pentru țîitorul spișeriei, veți face și veți da la fiește-care spișerie în scris arătare iscălită de prețurile cu cari veți găsi de cuviință că trebuie să se vîndă fiește-care fel de doftorii, alăturând lîngă doftoriile ce se aduc dintru alte părți de loc și acele cari se strîng de aici : burueni, flori, rădăcini și alte asemenea, pentru ca tôte, până la cel mai mic lucru, să fie cuprinse întru cunoscînța de prețuri, cu care trebuie să se vîndă, urmînd întru prețuluiire și alcătuire acéstă chibzuire cuviinciosă, pentru ca și țîitorii spișeriilor să-și aibă folosul de cuviință, dar și acei siliți de pătîmirea bôlelor a cumpără doftorii să nu simtă îngreunare cu plata de prețuri nemăsurate.

Rînduim Domnia-Mea și pe dumné-ta al nostru cîstit și credincios boer Neculae Hrisoverghi, Vel Vornic al politiei, ca să mergeți împreună cu aleșii doftori și să stați spre urmarea cercetării și alcătuirii, întocmai cum prin țidula acéstă a Domniei-Mele se cuprinde.—Și de tótă punerea la cale ce se va face, să avem Domnia-Mea însciințare.—1814 Martie 6.

(L. S.)

(P. 94 și verso).

(1) Dresele ce s'aũ făcut pentru imașul orașenilor din jur împrejurul Iașilor cât să fie.

*Cîstit și credincios boerul Domniei-Mele, dumné-luă Răducanul Roset
Hatman, sănătate.*

Prin jaloaba ce aũ dat către Domnia-Mea toți locuitorii acestui oraș al Iașilor s'aũ tînguit cu mare plîngere, că pătînesc o mare strîmtorare și sărăcie, despre stăpînitorii moșiilor de prin prejurul orașului. Că după ce dintru drept imașul ce li s'a lăsat dintru în vechime să-l aibă din jur împrejurul Iașului, pentru trebuința pășunatului vitelor lor, cu totul sunt strîmtorați dîndu-se voie prin tocmele, de către stăpînitori, de și-aũ făcut unii vii, alții ceiruri, alții prin osebite tocmele țîind din drept locul imașului orașului, din care pricină, strîmtorînd imașul, nu aũ unde

O altă bună măsură datorită lui Scarlat Calimach :

să-și pășuneze vitele, dar și neconținut în totă vremea verii sunt supărați cu închiderea vitelor de către vechilii stăpânilor moșiilor de prin prejur, bântuindu-î, în cât nu sunt volnici a-și pășuna câte o vită ce au pentru hrana caselor lor : pentru care cerșind dreptate și punere la cale, pe lângă și a Domniei-Mele bună voință, în pricina acésta cercetându-se și condicele Divanului, s'au aflat două domnesci chrisóve, tot într'o glăsuire, cel întâiu de la Domnul Constantin Dimitrie Moruz Voevod, din 1779 Iunie 9, și al doilea de la Domnul Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod, din 1786 Iunie 7, prin care lămurit se arată în semne firesci până unde să fie locul imașului pentru vitele orașenilor (și acelor străini ce vin cu trebuință, și se duc), din jur împrejurul orașului, hotărîndu-se ca tot acel loc să fie slobod și neoprit de către nimeni nici odată, și nimeni să nu pôta păși, sau a da dintr'acel loc cui-va, să pue străini, sau pentru pășunat, sau măcar cu alt chip de vinđare, cî să fie de-apururea locul acesta slobod, pentru trebuința orașului, cum mai pe larg vei înțelege din copia de pe hrisovul acel din 1786 Iunie 7, ce se trimite dumi-tale; drept aceea fiind-că pentru acésta pricină, după a orașenilor jalobă, s'a mai dat poruncă și de către Domnia-Mea la Hătmănie, și mai nainte, ca întocmai să se urmeze, neingăduind pe nimeni să închidă vitele din locul imașului arătat, și cum se vede, nici o urmare nu s'a făcut. Iată dar că și acum poruncim Domnia-Mea dumi-tale, ca îndată, fără cea mai puțină prelungire, să dai de scire tuturor Igumenilor de la mănăstirile de prin prejurul orașului, și altora cari vor mai fi, ca să dea poruncă cu tărie vechililor sêi, ca nici într'un chip, de acum înainte, să nu mai îndrăznescă nimeni de a închide vite orî ale cui de pe imașul ce este lăsat împrejurul Iașului, pentru trebuința vitelor orașenilor, sau să-î mai bânescă, ce la toate să se urmeze întocmai, și pe deplin, după hotărîrea chrisóvelor pomenite, cum și a poruncii acesteia a Domniei-Mele, și vitele orașenilor ce vor fi închise, numai decăt să li se dea la mîna a cui vor fi, fără a luă vre-un ban, de la cine-va geremea, precum și câți bani vei dovedi că s'au luat jăluitorilor de către pâriși, împlinindu-î să-î dai înapoi, spre a conțeni fiește-care de acest fel de nedrăptă apucătură; și osebit poruncim dumi-tale, ca împreună cu orînduitul Vornic de Pórtă. . . . . din partea Divanului, să rînduesci și din ómenii Hătmănesci, care va fi cu înțelegere, să mērgă pe imașul de prin prejurul Iașului, și după semnele cuprinse la hrisovul pomenit, de pe care s'a trimis copia, să pue și semne, ca să se scie până unde să se întindă orașenii cu pășunatul vitelor lor precum și orî la ce loc ce va găsi, că s'au închis din drept locul imașului arătat, orî de către cine ar fi, cu îngrăditură să facă de acum pe imaș țarină sau cēiruri, sau orî sub ce chip de năimelă fiind loc de imaș, să se deschidă, ca să rămăe iarăși loc slobod, precum a fost. Ca unii ce avēnd sciință de hotărîrea hrisóvelor și a poruncilor Domnesci, nu au fost volnici a da și a păși la nimeni din locul imașului orașenilor, spre a rămăne orașenii odihnii, după dreptul ce li s'a dat, căci din potrivă mai ivindu-se jalobe în pricina acésta, acei neascultători și nesupuși vor căde în grea răspundere, de care nici într'un chip nu se vor putē îndreptă, și cartea acésta a Domniei-Mele va sta la mîna orașenilor, ca să le fie de apărare; acésta poruncim. — 1816 Maiu 4.

Vel Logofēt.

L. P.

Multă supărare se aducea orăşenilor, mai ales celor cu case mari şi mai bogaţi, prin faptul că adesea erau scoşi de prin casele lor, ca să se aşeze în ele vre-un consul strein. Calimach decide cumpărarea a trei case mari pentru cei 3 consuli streini din Iaşi, plătindu-se costul lor prin cislă între boeri şi neguţători. (1)

CAP. XIV

Comerciul, — industrie, — bresle, — târguri, — bâlciuri, — mijloace de comunicaţiune.

Starea în care rămăsese Moldova, la eşirea din ţară a Muscalilor, nu era proprie a înlesni prosperarea comerţului şi a industriei.

Ca fabrice nu aflăm în Moldova, pe lângă meseriile exercitate pe la sate, decât următoarele:

a). Fabrica de sare huscă, al căruia venit, la 6 Octomvrie anul 1814, a fost consacrat pentru *Cassa doctorilor*. (2)

b). În 1815 Ianuarie 18, Calimach acordă Episcopiei de Roman ha-vaet de la o fabrică de bere înfiinţată pe moşia Episcopiei. Visteria ordonă oprirea fabricii, dacă nu se va învoi cu Episcopul. (3)

Afacerea iea finit în 1816 Iunie 26, prin hotărîrea lui Vodă, ca Episcopia de Roman să aibă ea o fabrică privilegiată de bere pe moşia sa. (4)

În acelaşi an 1816, un Alexandru Doşu cere voie să facă şi el la

---

(1) Cu obşteasca socotinţă alcătuindu-se punerea la cale, ca să se cumpere trei case aici în Iaşi, pentru trei consulaţi ai Curţilor streine, pentru ca să lipsescă cea de-apurarea supărare ce urmă când unuia când altuia, cu scôtere de prin casă, după punerea la cale, una din casele aceste s'a însemnat dumné-lor boerilor de starea întâi alta iarăşi celor de starea a doua, iar una se razină asupra tagmei neguţătoreşti, de obştie toţi câţi se află cu locuinţa aici în Iaşi. Drept aceea poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vornice al Politiei, adunând pe toţi neguţătorii la un loc, să faci între dînşii o socotinţă, cu bună chibzuire, spre a prinde toţi de obştie întru această folositoare trebuinţă, fiind şi pentru însuşi al lor folos, şi aşă întru alcătuirea acésta apoi, împreună cu dumné-ta, vor găsi şi casa aceea, care ar fi să se cumpere şi tocmindu-se, şi cumpărându-se apoi, vor alege şi pe doi dintr'înşii cari să fie epitropi acestei case, spre a-şi lua pe tot anul şi chiria acestei case de la consulatul ce va şedé într'însa. — 1814 Aprilie 1.

L. S.

(Cod. Metrop. Iosif Namian, fila 95 v.)

(2) Veţi la Academie, portof. V (15).

(3) Academie, LXIII (77).

(4) Academie, LXIII (78).

Roman altă fabrică de bere. I se refuză concesiunea în interesul Episcopiei. (1)

c). Boiangiul nu lipsesc nici în Iași, cum nici la București.

Domnitorul protege această industrie. Așa, în 1813 Iunie 14, scutesce de bir pe Evanghelie Boiangiul și pre două calfe (2).

d). Velnițele sau povernele fuseseră închise sub Muscali spre a se împiedica consumarea de grâne necesare îndestulării publice și a armatelor.

La 18 Mai, boerii supun lui Calimach o anaforă, în care dic că e mare strîmtorare *de monedă*, din cauză că se opresce a nu se afla velniți spre lucrare de horilcă din pâne. Această oprire se întemeiază pe grija să nu lipsescă apoi *pânea*. Dar în Bucovina boerii ved că urmăză velnițele și nu este strîmtorare de pâne, că se silesc ómenii a produce mai multă, ca să câștige cu velnițele; destul că se opresc a lucră velnițele când anul e neroditor.

Apoi cu aducerea horilcei de peste hotar se scóte din țără «o sim-țitóre sumă de bană.»

Adaogă boerii, că la velnițe se lucrăză mai ales secara și hrișca, care acum locuitori de la oprirea velnițelor nu le mai séměnă, și aceste nu le obicinuiesc în hrana lor, nici se cer la Constantinopole.

Apoi se perd pânile cele stricate, cari se lucrăză la velnițe, și pó-mele de tot felul, chiar și sělbatice.

Boerii propun liberarea lucrării velnițelor. Dar să nu lucreze grăul bun și pentru ca să nu păgubescă și Domnia venitul vămii pe holirca de peste hotar, să se percépă câte 60 parale de vădră pe holirca produsă în țără.—1814 Martie 6. (3)

Iacă rezoluțiunea dată de Calimach asupra anaforalei:

Noi Scarlat Alex. Calimach Vv, cu mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei.

Înfățoșându-se înaintea Nóstră anaforaua acésta, cu obicînuită părintésca Nóstră îngrijire către tóte cele ce alcătuesc folosul și buna viețuire de obște, luând aminte la obstésca socotință spre slobođirea lucrării velnițelor, folosul ce se pricinuesce din lucrarea acésta este vederat, dintru care urmăză și oprirea scóterii monedei din țără, dar din potrivă și când (ferescă Dumnezeu) se va întîmplă vre-o nerodire sau secetă, atunci fără îndoire lucrarea velnițelor va fi necuviinciosă și vătēmătóre, atîngēdu-se și de însăși iconomia hranei locuitorilor Domnescii Nóstre țeri, dar va fi și pricinuitóre de scădere întru acea de obște datorie ce neapērat de la toți se cere a se îngriji cu trāmiterca trebuincioselor zaharele la Capanul împērătesc, și

(1) Academie, XVI (194). Veđi și LXIII (83), din 1817 Martie.

(2) Acad., VI (231).

(3) Cod. Metrop. Iosif, Iași.

la o asemenea întâmplare de lipsă, după Domnăscă Noastră îngrijire ce avem spre întemeierea buncilor rîndueli, de cuviință este a se face oprire lucrării acesteia; iar în vreme de îmbelșugare, care prin milostivire Dumnezeuască se arată cu toate rodurile și întru acest curgetor an, cu părintăscă Noastră plecare spre folosul și liniștirea în tot chipul a fiește-cărcia stări a supușilor noștri, dăm voie să fie slobodă lucrarea velnișelor, cu hotărîre, ca să nu lucreze la velniță grâul și orzul, care neapărat sunt cuviincioase a merge la Capanul împărătesc, spre împlinirea datoricî, și poruncim, ca toți acei cari vor voi a deschide velnițe, să se arête mai întâiu la Domnăscă Noastră Visterie, să dea încredințările cuviincioase subt chezașie și întru această rînduclă își va lua carte de slobodenie, cuprîndătoare de locul unde va deschide velnițe și cu câte căldări, și după cuviință se va strînge de la acceștia și avactul hotarîrit câte 60 parale de vadră împotriva păgubii ce se pôte pricinui Domnicî din venitul obicinuit a se lua de la holirea ce se aducea până acum de peste hotar, care după începerea lucrării velnișelor, negreșit trebuie să contenescă. Drept aceea întărim anafora cu a Noastră Domnăscă iscălitură și pecete.- 1814 Iulie 24, Iași.

(L. S.)

Semnat : Vodă.

Breslele continuă fără modificări simțitoare în constituțiunea lor.

Brésla precupeților este mereu împedicată de la cumpărături și vîndări în piață în orele de dinainte de amiazi. În acest sens Calimach dă pitac Domnesc, în 18 Octomvrie 1815 (1).

Zarafilor le dă Calimach următorul nizam :

Regulamentul Zarafilor.

Carte Domnăscă de la Scarlat Alex. Calimach Vv. către Nicolae Roset Vel Aga

Jidovii zarafi cari se află aici în Iași, cari întru urmarca zariflicului și a schimbatului a feluri de monede întru aceea ce urmăză trebuința a da și a lua, fac feluri de calpuzanlicuri, pricinuind unora și simțitoare păgubire și neavînd de unde împlini dreptul lor. Acesta, pentru că până acum acei zarafi de sine urmau și se amestecau. Drept aceea pentru contenirea unor urmări nedrepte și păgubitoare ca acestea și pentru totă regula politică, poruncim dumi-tale, ca zarafi câți vor fi de trebuința orașului acestuia, să fie cunoscuți Agiei, luându-li-se chezași siguri întru răspunderea acelor chezași la totă păgubirea și calpuzanlicurile ce vor urma zarafii în orî-ce vreme. După care închezeșlurî să se dea și adeverințele Agiei la acei zarafi, socotiți pentru trebuința politiei acesteia, publicarisindu-se tuturor stărilor și neguțătorilor, că numai acei cu adeverințele Agiei sunt slobodi a urnia zaraflicul, iar alții nici într'un chip, căci care va amesteca în alîșvcrișul său pe alți zarafi necunoscuți și fără adeverința Agiei, nu numai că este supus răspunderii pentru cutezare, dar și orî-ce păgubire i se va pricinui despre acei zarafi nu va fi ascultat, nici îndestulat la nici o judecată.— 1815 Iulie 16 (2).

(1) Cod. Metrop. Iași, 148.

(2) Cod. Metrop. Iași, fila 142 verso.

După constituirea de la finele secolului XVIII a breslelor, ele stau nu mai mult deplin autonome sub măimăriile lor, ci marele Cămaraş al Curţii este judeţul la care au de a recurge toţi breslaşii în dările lor de judecăţi. Acesta se probază cu următorul act din Septembrie 1814:

După obicinuiţa dintru în vechime tagma neguţătorilor şi isnafurile croitorilor, a blănarilor şi a cuiungiilor de aici din oraş, cum şi toţi jidoviî avându-şi supunere la Cămara gospod, în totă vremea şi pricinile de judecată ce s'au întâmplat între aceştia, de către dumné-lui Vel Cămaraş s'au căutat, dar şi plăţile ce au dat aceştia către Domni în pricinile ce s'au întâmplat să aibă, la dumné-lui Vel Cămaraş au fost obicinuiţa a se rindui. Drept aceea, în cuprinderea acestui vechi obiceiu, care se cuvine a se păzi fără strămutare, s'a dat ţidula acésta a Domniei-Mele cinstit şi credinciosului Nostru boer dumi-sale Ştefanache Vogoride biv Vel Post., epistat Cămării, şi poruncim ca pe numita hotărîre a se păzi cu urmare întocmai.— 1814 Septembrie (1).

L. S.   Vel Vistier.

Maî puţin e deprindere în Moldova de a impune *narturi* la comerţul care interesază îndestularea publică. Sub Calimach se impune tarif special numai *spişeriilor*, cari vindeau scump buruenile cele mai comune.

Oraşele continuă a se încercă să se salveze din mâinile proprietarilor lor. Intre acestea avem de a cită Herţa (2) în judecată cu Grig. Ghica, în 17 Ianuarie 1813.

Oraşul Bârlad răscumpără moşia încunjurătoare de la proprietarul ei cu chrisovul lui Sc. Calimach, din 1815 Februarie (3).

(1) Cod. Metrop. Iosif, Iaşi.

(2) Acad., LIII (152).

(3) Iacă documentul :

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru cumpărătura moşiei ţîrgului Bârladului.

Înscinţare se face cu acest hrisov al Domniei-Mele tuturor cui se cuvine a sci, că arătând al nostru cinstit şi credincios boer, dumné-lui Grigorie Sturdza, Vel Logofet de Țera-de-jos, zapisul dumi-sale Spătărăsa Profira Micléscă, soţia dumi-sale Spătarului Nicolai Dimachi, care este din şi întâi a lunei aceştia Februarie a anului curgător, iscălit de dumné-ei i de soţul dumi-sale, i de boerii rudenii a dumi-sale ce au fost epitropi, dumné-lui Iordachi Cantacuzino biv Vel Logofet, şi dumné-lui Ioan Sturdza biv Vel Spătar, şi de alţi boeri încredinţat, şi de dumnélor Veliţi boeri ai Divanului Domniei-Mele, prin care se cuprinde că mănăstirea sf Prooroc Samuil din ţîrgul Focşani, ce este metohul mănăstirii sf Spiridon de aici din oraşul Iaşi, având afierosire de la ctitorul ei, fericitul întru pomenire Domn

In Iunie 1814, Scarlat Calimach a reinnoit și tirgului Petrei (N.) chri-

Coustantiu Michail Cehan Racoviță Voevod, moșia de la tirgul Bârladului ot țiuutul Tutovei, hotărâtă și stîlpită și măsurată și în lung și în curmeziș, afară de vatra tirgului, precum arată hrisovul aceluiași Domu ce este din anul 7265, și alte următoare hrisove de întăritură, în urmă la anul 1785 Decembrie 10, Epitropia mănăstirii Sf. Spiridon, ce se află întru acea vreme, auume reșoșaii Sofronie Irinopolios, i Lascarachi Roset, fiind Vel Vornic, și Iordachi Ghica Vornic, au făcut schimb cu dumele-lui biv Vel Logofet Iordachi Cantacuzino fiind Posteluic, adecă Epitropii au dat dumi-sale Logofetului moșia Bârladului, și dumele-lui Logofetului a dat la mănăstire moșia Vădurelele, satul întreg la țiuutul Sorocăi, precum arată scrisoarea de schimb, adeverită de Mitropolitul țerii și de Veliții Logofeți de pe atunci, întărită și cu hrisov tot dintru acei ani Decembrie 26, de la Domnia-Sa Alexandru Mavrocordat Voevod, dar după aceea la anul 1786 luua Gheuarie, dumele-lui Logofetului Iordachi Cantacuzino fiind Spătar încă, priu învoelă a făcut schimb cu sora dumi-sale reșosata Spătăreșă Catriua Cantacuzino, care a fost mōșă dumi-sale Spătăreșii Profirii, dănd dumele-lui Logofetului surorii sale moșia Bârladul, și luând de la soră-sa nisce părți de moșie în jurul Hârlăului, cum arată scrisoarea de schimb adeverită de Mitropolitul țerii, Episcopul Hușului și Veliții boeri de atunci.

Pe urmă Spătăreșă Catriua Cantacuzino, între altele ce a dat zestre fiicei sale Eleua, maica dumi-sale Spătăresei Profirei, când a căsătorit-o după Stolnicul Du mitrachi Miclescu, i-a dat și moșia Bârladul, precum arată fōia de zestre, iscălită de Spătăreșă Catriua Cantacuzino, iar de la Stolnicăsa Eleua a rămas la fiica sa, adecă dumi-sale Spătăreșă Profira, soția dumi-sale Spătarului Nicolai Dimachi, precum arată izvodul din anul 1813 Noembrie 21, iscălit de dumele-lui Spătarul Ioan Sturduza, vēr primar cu Stolnicăsa Eleua, ce a fost și epitrop dumi-sale Spătăresei Profirei. Dar fiind-că tirgoveții, locuitori din tirgul Bârladului, din vreme în vreme s'au întins cu casele și alte biuale pe locul acela cuprins în hrisovul pomenitului Domu, ce l-a fost afierosit la numita mănăstire, și aflându-se și la mîna tirgoveților o carte tot de la același an Martie 12, în urma hrisovului mănăstirii, în care carte hotărêșce să nu dea de case nici un ban chirie, nici de pivnițele lor, cum nici din grădinii să nu-i deciuască mănăstirea, ci numai din țarii și din fânate, și din prisăci de la câmp să-și dea deciuelă. În cupriuderea acelei cărți întemeindu-se tirgoveții făceau priciuî atît de la cei mai dinainte stăpănuitori, cît și către dumele-ei Spătăreșă Profira, ca să nu dea adetiul obiceiuit după puterea hrisovelor ce are, întiuțindu-se pricina și la înfășoșarea judecății Divanului, de unde deosebindu-se căți-vă din boerii ce locnesc acel tirg, adecă dumné-lui Spătarul Gavril Iamandi, i Spătarul Ioan Costachi, i Baul Ioan Iamandi, Medelnicerul Petrachi Negri, și Medelnicerul Pauait Docau, Medelnicerul Iordachi Oprișau, și Vasilie Chiru, arătându-se din partea tuturor tirgoveților, și scoțînd vorbă că cu toții de obște ar vroi să o cumpere de istov, spre acea vorbă s'a sfătuit dumné-ei Spătăreșă Profira cu soțul dumi-sale și cu Epitropii ce i-a avut, cum și cu dumele-lor Veliții boeri ai Divanului, și cu toții într'un cuvînt au sfătuit : ca spre isbăvirea tuturor priciunilor ce erau priciunitoare de pagube, și spre mai bun folosul dumi-sale, dacă îi vor da preț mulțamitor, este mai cu cuvîntă să o vîndă de istov, și așa cunoscînd și iusăși dumele-ei a statut în tocmelă cu dumele-lor mai sus numiții boeri, priu obraze alese mijlocitoare, și dintru o parte și alta, și s'au suit la preț pînă la 180.000 lei,

sovul dat în 1797 de tatăl său Alex. Calimach, pentru moșia din jurul

care preț cunoscându-l pentru mai bun folosul dumi-sale și mai cu liniștire decât că ar fi avut moșia aceea supusă întru toate pricinile a atâta norod, și așa rămânând întru cea desăvârșită mulțămire a prețului, din bună-voia dumi-sale a rînduit numita moșie cu toate acareturile ce se afla pe dînsa, și cu vad de mîră ce este osebît cumpărat de la dumné-lui Visternicul Matei Cantacuzino, cu osebîtă scrisoare; avînd putere cumpărătorii a-și căuta dreptățile moșiei după cuprinderea scrisorilor și a trage și împresurări, dacă vor fi, ca nisce veșnicei stăpîni, fără a mai fi dumné-ei supusă la vre-o răspundere pentru vre-o dimpotrivă urmare, ce ori de va lipsi ce-vă din cuprinderea scrisorilor, sau de va adăoga pentru cumpăratură, să fie și folosul și paguba; așijderea și pentru câte dani sau așezări ce vor fi pe locuri.

După ce moșia acésta a trecut cu zestre la maica domniei-sale Spătăresei, și pînă acum și aci cu daniile sau așezările vor pricinui a nu plăti la prețul cumpăraturii după analoghia ce-i va ajunge, să fie slobodî cumpărătorii a-și căuta cu unii ca aceia prin drumurile judecătii, pentru că nisce așa dani sau așezări nu pot să-și mai aibă puterea sau lucrarea lor, afară numai dacă se vor află vre-unele cu încredințare făcute de maica dumi-sale, acelea au să rămăe statornice. Și așa după tocmela arătată, primind dumné-ei și toți banii deplin, pe lângă zapisul acesta le-a dat și toate scrisorile ce au avut vechi și nouă, în care zapis, după ce s'au văduț iscăliți dumné-lor și rudeniile și alți martori, s'au văduț că și din partea Divanurilor se încredințază cu aceste cuvinte: Măcar că vîndarea pentru lucrul de zestre nemîșcălor despre partea femeii ce este supusă bărbatului, de la pravilă se întăresce după trecerea de ani, când osebît încredințază că a fost cu bunăvoința ei, pentru lipsirea cuvîntului că a fost, ori pentru dragoste, sau pentru frica bărbatului. Dar acésta vîndare se deosibesce urmărind în mijloc prigonirea de sus arătată, care covîrșia păgubirea pe folosul vîndetorei, iar prețul ce l-au dat cumpărătorii este cu mult mai bun folos vîndetorei decât că ar fi avut moșia acésta, și pentru ca desăvîrșit să lipsescă prigonirile acelea aducetore de pagube și la o parte și la alta, fiind vîndarea acésta cu buna voință a dumi-sale Spătăresei Profira și a soțului dumi-sale, și cu sfătuirea și a boerilor rudeni ce au fost Epitropi, către care unindu-se și socotința judecătorei și, găsind cu totă cuviința, au dat slobodă voe la amândouă părțile și a vinde și a cumpără, și cea desăvîrșită hotărîre, fără a se mai deslegă vre-odată vîndarea acésta sub nici un cuvînt, ce în veci să aibă tăria ei nestrămutată, asupra căruia zapis arătându-ne dumné-lui Vel Logofet rugămîntea numiților cumpărători tîrgoveți, pentru a li se întări lor cumpărătura acésta, ne-au arêtat și un ispisoc vechiu sîrbesc de la Domnul Ștefan Voevod bătrînul, în cuprindere cu întăritură de privilegie a nu fi supuși tîrgoveții din Bârlad cu nici un fel de dare, fără numai pentru pescele ce vor căra spre vîndare, și pe lângă ispisocul acesta alăturându-se și cartea Domnului Constantin Michail Cehan Racovița Voevod, acea mai sus pomenită din anii 7265 Martie 12, dată la mîna tîrgoveților în cuprindere, că după ce Domnia-Sa a afierosit locul domnesc ce s'a aflat la Bârlad mînăstirii Proorocului Samoil, le da lor întărire de privilegii, ca nu cum-vă să fie ei supărați de catre mînăstire cu vre-o dare, nici pentru casele lor, nici pentru pivnițele lor, cum nici din grădini să nu-i deciuescă.

tîrgului, cu condițiune ca tîrgoveții să întrețină cu toate cele necesare biserica Sf. Ioan a lui Ștefan-cel-Mare. Chrisovul cuprinde și instrucțiunile, după cari urmăzează a se administra această moșie. (1)

Iar în urma acestor privilegii, spre apărarea lor de vre-o dare, s'au întemeiat, și cu deosebite hrisóve vechi și nouă, pentru locuri de casă și dughene, cumpărate unii de la alții din tîrgul Bârladului. Drept aceea, în cuprinderea dovedilor arătate cu lămurire, cunoscându-se vechea locuință a tîrgului acestuia cu statornicia de privilegii, după ce ne-am încredințat Domnia-Mea fără îndoire pentru dréptă cererea lor, care urmăzează spre mai multă întemeere acestui tîrg, vederat fiind că cu dréptă legiuire și protimis la cumpărarea moșiei, mai ales lor se cuvine ca unor vechi megiași cu locul tîrgului, lângă care din vechime a fost alăturată și moșia acésta, încredințându-ne asemenea și pentru cumpărătura ce au făcut tîrgoveții a moșiei unite cu tîrgul, după zăpăsul ce s'a pomenit mai sus a dumi-sale Spătăresei Profira Mielésca, și soțul dumi-sale, că este prin bunavoință și a domniilor-sale boeri rudenii ce i-a avut și epítropi, legiuită și cu dréptă socotință a Preosfințitului Mitropolit al țării, și a domniilor-sale Veliților boeri, spre cea mai desăvîrșită folosință a vîndetórei, și îndemănarea cumpărătorilor, dar și spre de istov conținere a prigonirilor ce urmau, întru desăvîrșită unire și a Domniei-Mele la dréptă legiuire ce s'a făcut pentru vîndarea acestei moșii, spre de ajuns îndemănare cu mulțumire a amânduror părților, desăvîrșită dréptă și cuviinciosă cunoscem cererea numiților tîrgoveți, și prin hrisovul acesta al Domniei-Mele dăm, și întărim vecinica stăpânire și apărare de obște a tuturor tîrgoveților din numitul tîrg, și legiuin dréptă stăpânirea lor cu vecinică întemeiere asupra moșiei unită cu vatra tîrgului care pe drepți banii lor prin buna învoire și dréptă legiuire o au cumpărat de la dumné-ei Spătăresei Profira Mielésca și soțul său dumné-lui Spătarul Nicolae Dimachi, ca să o stăpânescă în toate hotarele ei întocmai după zăpăsul de cumpărătură, și după scrisorile vechi și nouă, ce le-au luat ei împreună cu zăpăsul cum, părăturii, din tot locul, și cu tot venitul, ca pe o dréptă otcină și moșie a lor. Iar spre vecinica întemeiere a celor mai sus spuse, hrisovul acesta al Domniei-Mele să le fie lor, și în urmă clironomilor de nēm în nēm, statornică întăritură, neclătit, nerăsluit nici odinióră în veci, care s'a întărit și cu a Nóstră Domnăscă iscălitură și pecete. Scrisu-s'a hrisovul acesta la scaunul Domniei-Mele în orașul Iașii, în al treilea an, acei de a doua Domnie a Nóstră la Moldavia, și s'a dat de la anul de la Măntuitorul Christos 1815, în luna Fevruarie.

(Iscălit) Noi Șcarlat Alexandru Calimach Voevod, Grigorie Sturdza Vel Logofăt Prociot, Iordachi Ghica Vel Logofăt Prociot.

(1) *Noi Șcarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumneđeș Domn Țării Moldovei.*

Însciințare facem prin acésta a Nóstră Domnăscă carte tuturor cui se cuvine a sci, că atât locul din vatra tîrgului Petrii de la ținutul Némțului împreună și cu toate mahalalele, cât și tot locul cât s'a aflat drept Domnesc de prin prejurul tîrgului și nedat nimăruî încă la anul 1797 Maiu 6, de către părintele Domniei-Mele, Alexandru Calimach Voevod, cu hrisov s'a dat danie și miluire tuturor locuito-

Se p^ote ved^e în notă mai jos acele instrucțiuni, stabilind proprietatea numai cu bezm^{en}.

rilor de la același târg, ca să le fie dréptă ocină și moșie în vecie, însă și ei târgoveții să fie datori în totă vremea a ține atât biserica Domn^{es}că ce este într'acel târg, întru carele se cinstesce și se prăznuesce hramul naserii Sf. Proroc înainte mergătorului și botezătorului Ioan, cum și alte sfinte și Dumneșcesci biserici ce mai sunt acolo într'acel târg, cu îndestulare de preoți și cu toate cuviincioșele podóbe bisericesci pentru slujirea sfinteii și Dumneșcescii liturghii, cum mai pre larg arată acelaș hrisov al părintelui Domniei Mele. Decⁱ acum născ^{en}d pricină între locuitorii dughengii în vatra târgului, i alții ai lor și între locuitorii de pe la mahalale, cari ce-și au numai casele lor de locuință, cererea mahalagiilor fiind pentru locul ce se numesce Borsochianul și Avramul ce este afară din cuprinderea mahalalelor, ca să le aibă numai ei la stăpânire pentru hrană și chivirnisală, ca unii ce pentru acel loc ar fi făcut și multe cheltueli spre desbaterea lui de subț impresurarea megieșitelor moșii, și pe de altă parte și târgoveții dughengii cu toți ai lor cer ca să fie slobod pentru inasul vitelor tuturor târgoveților de obște, ca unii ce și ei sprijinesc cele mai mari greutăți ce se întâmplă asupra aceluși târg și mai ales că ei mahalagii, de nu-și au dugheni la fața uliții, dar cel mai mult loc de la mahalale, ce l-au cuprins cu casele și livețile ce au făcut, din cari nu puțin s'ar fi folosind, cari atât pentru pricina ac^{es}ta cât și pentru alte neînvoiri ce mai crau între dânșii, anândou^e părțile au avut și înfășurare înaintea Domnescului Nost^{ru} Divan și a tot sfatul, de unde după totă cercetarea ce am făcut însumi Domnia-Mea, după cum s'a socotit a fi mai cu cuviință dreptații, am dat Domn^{es}că N^{ost}ră hotărîre, ca pentru toate acele pricini cu nestrămutare nici odinióră de către toți târgoveții de obște să se păzescă urmare întocmai și pre deplin, precum în jos anume se arată.

No.	P R I C I N I E	No.	Domn ^{es} că N ^{ost} ră hotărîre
1.	Pentru locul ce se numesce Borsochianul și Avram ce-l cere ca să-l aibă în stăpânire numai o s ^{em} ă din târgoveții mahalagii, din partea căroră la ac ^{es} tă cerere au fost vechili Mane Onza și Ioan Hama.	1.	De vreme ce și acel loc, împreună și cu vatra târgului i a mahalalelor, este dat danie și miluire tuturor târgoveților din același târg și mahală, apoi dreptate urm ^{ez} ă iarăși cu toții să o stăpânescă, numai fiindcă acele locuri, unii au cerut să le are, alții ca să răm ^{ae} emas, la aceste cum vor socoti cu sfatul de obște că le este de mai bun folos pentru toți în fiește care an — așa să răm ^{ae} na.
2.	Pentru tot trupul moșiei și din vatra târgului și de la mahalale, cum și de prin prejurul târgului.	2.	După cuprinderea hrisovului părintelui Domniei-Mele să se stăpânescă de către toți frătesce, stăpânindu-și fie-care și casele i livețile,

Tóte documentele de proprietate ale mănăstirii Sf. Ioan se vor con-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnăsca noastră hotărîre
3.	Pentru cât loc se află slobod din tot trupul moşiei necuprins de niminea, atât din vatra târgului pe la mahalale cât şi pe afară de pe vale, vie şi orî de pe unde.	3.	cum şi curăturile, unde au apucat de şi-au făcut fără nici o supărare uniî despre alţii. Nimenea dintre dînşii toţi târgoveţii să nu fie volnici a vinde cui-vă măcar o palmă din toate acele locuri, şi nici de sine iarăşi să nu fie volnici a prinde şi a închide vre-un loc dintre acele locuri, ce ori-care dintre dînşii va ave trebuinţă de vre-un loc de casă, datoria să fie a merge la Epitropii bisericii Domnesci şi la târgoveţii fruntaşi, ca să cêră, şi de i se va cădê a i se da, iarăşi de către Epitropi şi fruntaşi să se socotescă cât loc îi pôte fi spre îndestulare de trebuinţa stării sale, iar nu cât loc va voî el, şi să mêrgă să-l şi măsore în stînjînî, şi stălpindu-se şi cu petri hotare, să-i deă Epitropii şi fruntaşii şi scrisorea lor de mărturie la mână spre vecinica sa stăpânire, arătătore în semne şi în măsurî, pentru ca după vremî să nu se pôtă întinde mai mult, care scrisore să se întărescă şi cu pecetea târgului şi să se trecă şi în condica bisericii Domnesci, şi aşâ cu acêstă rînduêlă cei carî vor ave trebuinţă să pôtă prinde locuri, iar nu de sine, măcar orî de ce stare va fi, şi cel care i se va da locul dator să fie şi el atunci a da douê ocă de cêră la biserica Domnêscă.
4.	Pentru casele şi dughenile şi alte acarete ce au târgoveţii făcute, atât în vatra târgului cât şi la mahalale.	4.	Orî-carî dintre dînşii vor voî a-şi vinde casele i dughenile şi alte acareturi ce vor ave de veci unul altuia saŭ orî cui cu preţul ce se vor putê învoî, volnici să fie, însă prin scirea Epitropilor bisericii Domnesci şi a târgoveţilor fruntaşi, şi zapisul vîndării să se adevereze şi

servă de Epitropii Bisericei însă sigilate în un plic cu sigiliile târgo-

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnăscă noastră hotărîre
5.	Pentru cele trebuincioase la toate sfintele biserici ce sunt într'același târg — adică preoți, diaconi, dascăli, vestimente, cêră, unt-de-lemn, tămâie, meremeturi și ori-ce altele	5.	La toate acele datorii să fie toți târgoveții deobște a da cuviinciosul ajutor — însă fiește-care după stare și putința sa, iar nu mai mult, și Epitropii bisericilor încă să fie datori a-și da sêmă de toate acele luaturî și daturî la cei mai fruntași din toate acele stări.
6	Tôte scrisorile moșiei Tîrgului.	6.	Pecetluindu-se cu pecetile târgoveților fruntași, să stea la mâna Epitropilor bisericii Domnăscî, și când va fi să se scôtă dintr'insele vre-o scrisóre, iarăși prin scirea fruntașilor să se scôtă, iar Epitropii de sine fără scirea fruntașilor să nu fie volnici a deschide scrisorile, precum și când va fi vr'o pricină despre cine-vă asupra moșiei târgului, să se strîngă cu toți târgoveții la un loc și prin sfătuire și alegerea tuturor să se pue la cale și să-și rînduască și vechil dintre dînșii pe cel mai cu înțelegere om ce va fi ca să mîergă să se și judece, de va cere trebuința, dându-i și în scris vechilime la mâna sa, și după pricină să socotască și să-i dea și măsurata cheltuélă de la toate stările pe analogon stînjinilor locurilor ce stăpînesc, însă atât târgoveții fruntași, ca și alții, să se ferască ca să nu cumvă să facă vr'o asuprire spre interesul lor cu cuvîntul acela al cheltuelilor celor mai sărace, după cum această rea obiceiuință se urmă până acum, căci pe urmă dacă se va dovedi că vre-unii dintre dînșii

veșilor fruntași și numai cu scirea lor se va pute ămblă la aceste acte.

Mijlocele de comunicațiune interesază comerțul. În această privință avem acte de la Calimach, cari privesc: menzilele sau poștele, brudina pe podurile după ape și harabagiile.

Menzilele. În genere de puțin ajutor puteau fi menzilele pentru înlesnirea publică și mai ales a comercianților, căci poșta serviă mai exclusiv pentru trebile Domniei și cel mult ale boerilor în slujbă. Încă în 1 August 1812, Divanul Cnejei Moldovei însărcinează pe N. Sion de la Visterie să inspecteze poștile din drumul Focșanilor, Galaților și Fălciu pe Prut (1).

No.	P R I C I N I L E	No.	Domnēsa nōstră hotărēre
7.	Pecetea tîrgului.	7.	aū metahirisit un chip de vicleșng ca acela, se va pedepsī. Să stea păzită la mîna Epitropilor bisericii Domnesci, și fără de scirea tîrgoveșilor fruntași să nu fie volnici Epitropii a o pune nici pe o scrisōre, căci o scrisōre ca aceea, în care nu vor adeverī și tîrgoveșii fruntași cu iscăliturile lor că s'a pus pecetea și prin a lor scire, nu va pute ăvé nici o tărie.

Într'acestași chip, după cum s'a arătat în sus — dāndu-se Domnēsa nōstră hotărēre pentru tōte pricinile, poruncim Domnia Mea și tuturor locuitorilor din același tîrg, ca la tōte să se păzescă urmare întocmai și pe deplin, cu nestrămutare nici odiniōră în veci întru cāt de puțin, căci carele va îndrăzni a face vre-o în protivă urmare, ca să asuprēscă pe vre-unii dintre dînșii, se vor pedepsī, și nici un cuvînt spre vre-o îndreptare nu vor pute ăvé, și spre aceea li s'a dat la mână și acēstă a nōstră Domnēscă carte, care s'a întărit și cu a nōstră Domnēscă iscălitură și pecete.

Semnat: Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

În Iași la Iunie 1814.

L. S.

Procitoh Vel Vorn.

S'a trecut la condică.

Vel Logofēt.

(1) Acad. L. 78.

Reorganizarea poștelor se face de Calimach cu actul din 1 Ianuarie 1813, după dispozițiunile propuse de către *Marea Comisie*, chemată de Domnitor pentru regularea a diverse servicii publice. Poștile se pun sub îngrijirea acestei *marî Comisii*. Nazir ori Președinte Comisiunii acesteia e numit fostul Mare Postelnic Gheorghe Manu (1).

La 1 Ianuarie 1814, Scarlat Calimach dă un nou uric pentru menzili, reorganizând *Naziria* și numind Nazir pe biv Vel Post. Mihaelache Mavrogheni.

Uricul hotărăsește:

1). Să fie la poște numărul cailor și surugiilor hotărâți. Căpitanul de menzil să fie cu grija cailor în buna stare, ca să nu se supere locuitorii cu luare de cai.

(1) *Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnitor și stăpânitor a țerei Moldo-Vlahii.*

Prea cinstite și de bun neam boerule al nostru, fost Mare Postelnice Gheorghe Manu, Președinte al marelui Comisii. Dorind să se păzească în toate rînduella trebuitore în același mod și pentru (νιζαμίου των μενζιλιων) nizamul menziliurilor din țera Domniei-Mele, pentru că câte odată se dă credință și alte-ori se fac economii, pentru cumpărători, dându-se erba trebuitore și grăunțele și surugii de către locuitorii noștri din țera, am judecat bine și trebuitor să se pună privileghearea acesta a menziliurilor sub îngrijirea unuia din slujbașii Domniei, pentru ca să se aibă deosebită băgare de seamă atât la măsurarea erbei și a grăunțelor, cât și la celelalte pricinii, atingătoare de menziliuri. Pentru care și hotărînd domnesce, dăm privileghearea menziliurilor din întreaga noastră țera sub îngrijirea marelui Comisii. Incât pentru viitor și cât va fi în credință și în timpul vinđării, va rămâne nazaretul menziliurilor legat de funcționarea Comisiunii, unde Evghenia ta vei ave acum privileghearea sciind tot odată, că s'a adăogat și îngrijirea a însuși naziretului și urmându-se în chipul următor:

a). Să se observe în continuu și să se cerceteze cursurile tuturor pricinilor menziliurilor și mai ales cele atingătoare de observarea dreptății la măsurarea finului și a grăunțelor.

b). În tot timpul să aibă îngrijirea, ca un număr hotărît de cai și surugii să fie la poște complet și în bună stare.

Și pentru acestă slujbă adaoasă a menziliurilor, s'a luat hotărîre Domnăscă, marea Comisiune să aibă venituri neschimbăcioase: 80 surugii, cari vor primi aceeași lăfă după cum plătesc locuitorii și celorlalți surugii, cari se află în serviciile menziliurilor, luând veniturile pentru acestă cheltuella pe un an; adecă 15.000 lei la începutul anului, prin Ianuarie și Fevruarie, iar cea-laltă jumătate de 15.000 lei după un semestru, prin Iunie sau Iulie, făcându-se tahrilul de către Visteria Domniei-Mele, că acea președenție a Comisiunii nu are alt venit afară de ulufe (οδλ.οοφε), luându-se acestă dispozițiune în modul cel mai drept, poruncim și Evgheniei sale, boerului nostru Mare Vistier să se aplice fără schimbare acestă dispozițiune și presenta acestă țidulă Domnăscă să se treacă în condica Domnescii noastre Visterii, pentru a rămâne neschimbată și cu putere. — 1813 Ianuarie 1.

2). Nazirul să cerceteze și aprobe cu carte alegerea Căpitanilor de menzilor, dându-le instrucțiunile cuvenite.

Să destitue și pedepsască pe căpitanii abusivi.

3). Țera este îndatorită a da spre ținerea menzilorilor surugii după trebuință și căruce și finul pe suma cailor ce vor așeză și o sumă de orz din orzul trebuincios. Acésta cu dréptă analoghie, rînduindu-se în țera de dumné-lui Vel Vistier cu cărțile Domniei-Mele. Dumné-lui boerul Nazir va veghiă acéstă repartiție, să nu se ieă rușfet de primitorii finului și orzului, orî să se facă abuz la mēsurare, ci cu dimmerlie dréptă cu *bour*.

4). Facerea *menzelhanelelor* să se facă prin Nazir, prin rînduire de către Visterie și numai după trebuință, fără însărcinarea saŭ asuprirea locuitorilor.

5). Nazirul să aibă grijă de imașul fie-cărei poște, pe moșiile apropiate, cu plată. Și să nu se aducă locuitorilor strîmtorie orî călcări de fînețe ale lor cu caii poștelor.

6). Nazirul este intermediator între ȋitorii de menzilor, Domnia și guvernul țerii.

7). Nazirul este tribunalul cercetător pricinelor dintre căpitanî, surugii și alți ómenî ai menzilorilor. Când va avé nevoie Nazirul în pricinile aceste de intervenirea dregătorilor va cere acestea prin Visterie.

8). Nazirul iscălesce menzilirile (blanchetele orî inamuri, orî podorojnile de cai. Caii se vor da după greutate și înlesnirea drumului.

9). Socotéla cu Visteria pentru caii ce s'aŭ dat în trebile țerii se face la finele fie-cărei lunî. Apoi se va da Nazirului pecetluit gospod pe suma banilor, pentru plata acestora.

Apoi Vodă otăresce *iraturî*, venitul Nazirului:

a). Peste 30 banî de cal pe cēs de la cei ce âmbă cu poșta (particular), să se ieă încă 9 banî la casa menzilului, și de aci să-î tragă Nazirul pe fie-ce lună.

b). Câte 2 parale de tot leul din darea satelor pentru léfa surugiilor.

c). De la tot căpitanul ce se va rîndui din noŭ la menzil câte 20 lei.

d). ȋitorii menzilorilor vor da pe an *avaet* Nazirului câte 2 000 lei(1).

La fila 127 verso, cond. Metropoliei Iași este rînduit Nazir Teodor, biv Vel Comis, în 1814 Noemvrie 12.

---

(1) Cond. Metr. Iași, fila 88. 1814 Ghenarie 1.

A mai fost Nazir peste menzilirii în timpul lui Sc. Calimach și Vorn. Gr. Ghica (1).

La Nazîria menzilirilor se adaogă și administrațiunea harabagiilor și prelevarea taxelor ce se impun acestora.

După ce se perdù Basarabia, se înființă, pentru înlesnirea comer-ciului cu această țără, corporațiunea *harabagiilor*, cu un *Vătav* de harabagiî.

La 1813 Maiu 1, Domnul numesce *Vătav* de harabagiî pentru trecerea Prutului pe Dumitrache Grigoriu și-i dă instrucțiuni:

Orî-care va avé trebuință de trăsuri, să tocmescă cu chirie să pótă află fără supărare și pe bună siguranță, grație Vătavului, fără de intervenirea căruia nimeni să nu fie volnic a tocmî trăsura cu chirie.

Vătavul va luă obîcînuitul *havaet* la 10 lei unul din plata chiriei.

Vătavul de harabagiî din Iași să nu se amestece în raionul celui de pe Prut și să nu apuce de plată pe harabagiî tocmîți prin acel de Prut.

Iacă și «ponturile» generale la cari sunt supuși harabagiî, cărora li se dă în fie-care oraș câte un *vătaf*.

Ponturi pentru rînduêla vâtafilor harabagiî, ce au a se rîndui pe la ținuturi.

1) Din suma banilor ce va luă fiește-care cărauș chirie după tocmêla ce vor face cu neguțătorii pentru mărfile ce vor încărcă din fiește-care tîrg, ca să le duca orî unde aiurea, sau măcar și peste hotar, să ieă avaelul vătăfiei de harabagiî din 10 lei unul, precum din veci s'a urmat.

2). Avelul acesta nu are să se ieă într'alt fel, decât numai atunci când se încarcă marfa de pe la tîrguri în vremea ridicării, iar aiurea întru trecere, sau unde se va descărcă, să nu se supere.

3). Atât neguțătorii ce vor avé a trimite mărfuri cu care în chirie orî unde vor voi, cât și căraușii ce vor voi a se tocmî, să fie datorî a săvîrși tocmêla întru înfașoșarea vâtafului de harabagiî, ca să scie unde are a merge harabagiîi lor și cu ce marfă, sau alte locuri, iar fără scirea vâtafului nimeni să nu pótă săvîrși tocmêla.

După aceste ponturi au să urmeze vâtafiî de harabagiî ce se vor rîndui de catre dumné-lui boerul Nazîr pe la tîrgurile ținuturilor, ferindu-se de cel mai mic catahrisis sau luare peste ponturi, întru păzirea bunului nizam al chirigiilor și odihna neguțătorilor.

Plata de brudină interesă de asemenea mijlôcele de comunicațiune din țără și cu streinătatea. Sc. Calimach fixéză un tarif general pentru

---

(1) Cond. Metropoliei Iași, pag. 157 și 158.

brudină pe Dunăre, Nistru, Siret, Prut, Moldova, Bistrița și Trotuș(1).

(1) Iacă acest tarif:

Brudina Dunărei.

Lei   Bani noi

- 20 De cal, boŭ, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not, să deă pe jumătate pentru povară.
- 15 De cal, boŭ, la car, căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not să deă pe jumătate.
- 15 De om călare ce va trece pe pod, de om pedestru șese bani.
- 10 De orî-ce vită slobodă va trece pe pod.
- 3 80 De o mie oi ce vor trece pe pod, din oile mumbalei împărătesci.
- 5 — Pe 1.000 oi ce vor trece pe pod, oi neguțătoresci.

(L. P.)

Brudina Nistrului.

- 15 De cal, boŭ, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not sa deă pe jumătate pentru povară.
- 10 De la cal, boŭ, la caruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not sa deă pe jumătate.
- 12 De om calare ce va trece pe pod, iar de om pedestru 3 bani.
- 6 De orî-ce vită slobodă ce va trece în pod.
- 400 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adecă 4 bani de 10 oi.

(L. P.)

Brudina Prutului, a Siretului, a Moldovei, a Bistriței și a Trotușului.

- 6 De cal, boŭ, la car i căruță încărcată, iar de vor trece cai sau boi în not sa deă pe jumătate.
- 3 De cal, boŭ, la cal i căruță deșertă, iar de vor trece cai sau boi în not să deă pe jumătate.
- 3 De om călare ce va trece pe pod, iar de om pedestru pe jumătate.
- 3 De orî-ce vită slobodă ce va trece pe pod.
- 200 De 1.000 oi ce vor trece pe pod, adică pe 10 oi doi bani.

(L. P.)

Cond. Metropoliei Iași, p. 80.

Ponturile anume de trecerea peste Dunăre și peste Prut le aflăm ast-fel indicate în Cond. Metropoliei din Iași :

Tamoiŭne	Barieră	
1	-- Acherman	} pe Dunăre.
—	1 Chilia	
—	1 Ismail	
1	— Reni (Рени)	

Finanțele sub Scarlat Calimach.

Scarlat Calimach numi Visternic Mare pe Grigorașcu Sturdza, care ținea întru însoțire pe Domnița Marghiola din nêmul lui Calimach. Făcând *terzehat*, adecă numirea boerilor de Divan, noul Domnitor

Tamojne	Barieră	
1	— Vadul lui Isac	} pe Prut.
—	1 Fălcuș	
—	1 Movila Răbăiei	
1	— Zăgărace	
—	1 Ștefănescu	
1	— Lipcani	
1	— Novosălița	
<u>6</u>	<u>5</u>	

Inmulțirea sudiților cauzând pagubă Visteriei, s'aŭ luat dispozițiuni pentru împușinarea lor. (1)

(1) Întăiule al ighemonilor, cu nêmul lui Mesie, alesului acelui mai mare al nêmului creștinesc Alexandru Voevod al Moldaviei, să se încheie sfîrșitul tîu cu bine; căți saŭ consuli saŭ viț-consuli vor fi orînduiți, atît pe la ostrôvele Mării Albe și pînă la părțile din prēja ta saŭ și la alte locuri prin care se vor fi petrecînd neguțătoriile din împărățiile Evropienesci ce petrec în pace cu puternica și vecinica împărăția mea. Aceștia ca să fie din nêmul stăpînului lor anume se cuprinde prin ponturile ce s'aŭ așezat la facerea păcei, precum cu totul în potriva tocmelelor păcei este cînd numiți consuli și viț-consuli, de vor fi din supuși puternice mele împărății, și pentru că mulți din supusele noastre ralele de la o vreme meșteșugind cu chip ca să așeze consul și viț-consul și mulți luînd patente cu obrăznicii aŭ îndrăznit a se așeză streini sudiți.

Spre îndreptarea și întocmirea acestor pricină înadins la anul 1206 la începutul lunii lui Sefir s'aŭ scris împărătesci firmanuri și s'aŭ trimis la tôte ostrôvele Mării Albe și pe la părțile din prejur anume lămurind, că cari consuli și viț-consuli ori în care ostrov saŭ în care loc al Mării Albe se vor ivi că aŭ fost din ale noastre supuse ralele, ca nisce împotrivorii la tocmelele păcei și la pămîntesca oblăduire, ca să fie fără de tărie scrisorile ce vor fi avînd de orînduēla lor în slujba și să se socotescă ca nisce proști supuși și căți din supusele ralele ale puternice mele împărății vor îndrăzni a se face saŭ consul din partea sudiților streini, sau vor îndrăzni a luă patente ale consulilor, cercetându-se să se pedepsescă, și căți iarăși sudiți și supuși de stăpînire streină cumpărînd vor voi a dobîndi moșii din lucrurile mișcătore saŭ un lucru împotrivor la sfînta pravilă și la așezările păcei, unii ca aceștia de acum să se zătîcnescă a cumpără în cuprinderea puternice mele împărății case, dughene și alte lucruri nemișcătore saŭ pentru sineși saŭ pentru biserică și mănăstiri.

Așijderea căți sudiți se vor însură luînd fete ale supușilor ralele a puternice mele

alese de Hatman pe Constantin Palade, căruia îi dote într-o însoțire pe fică-sa, Domnița Ralu.

împărății, fiind acestea după sfânta lege, fiind-că rămân asemenea raele ale puternicele mele împărății, aceștia să plătescă atât bir și fiteși-ce altă dare pentru averea lor și, de se vor împotrivi la legăturile acestea și la împărătescile dreptăți, atât pentru sineși cât și pentru averile ce au, nici ca cum să nu se ascundă.

De vreme dar că acele atunci trimise porunci ale împărăției mele, pentru că au fost pe scurt alcătuite, s'au dovedit că la multe părți de loc s'au urinat împotriva, au trebuit pentru înțelegerea multora de isnovă acele mai înainte scrise și potrivindu-le cu sfintele pravili, pe larg, să scriem al doilea împărătesc porunci pe la câte locuri va cere trebuința:

1). După chipul ce s'a scris mai înainte până la sfârșitul lui Gem Azail Ahar, adevărat cu șapte ani mai înainte sorocului ce s'a dat de cinci luni, au ajuns a se face sau consuli sau viț-consuli, fiind în potriwa tocmelelor și a pămîntescii oblăduiri, care să rămăie fără de putere toate scrisorile ce vor fi având.

2). Ori-căți de acum prin mijlocire de streini supuși vor cuteză a lua consulaturi în tot chipul, se socotesc dajnici, ori a avé patente, îndată ce se vor dovedi că au făcut de acestea, să-l pedepsiți cu tărie.

3). Câți streini sudiți ori neguțătorind, ori âmbland pentru alte pricină, vor veni întru otomanele stăpâniri, vor voi a câștigă prin cumpăratură pămînt sau alte moșii, în potrivă fiind la obiceiurile cele dintru început și la pămîntescile pravile, unii ca aceștia vîndînd moșiile lor la dajnici raele ale însuși împărăției mele, să locuască cu chirie și cu năimelă.

4). Ori câți din dajnicii altor stăpâniri și din streini sudiți se vor fi însurat cu fete ale raelelor împărăției mele, dar cu chip prietenesc s'au trecut cu vederea de acei copii câți se vor fi născut până la acel soroc, cât și feciorii acestora câți de atunci se vor fi născut și se vor fi însurat cu fete ale raelelor și după pomenitul soroc, copiii ce vor fi făcut după prietenésca cu vederea trecere, să se socotéscă ca nisce streini sudiți și, de se vor fi aflând sau în slujbă de consulat sau vor fi dobândit pămînturi, lucruri nemiscătore, aceștia precum și cei streini dajnici și sudiți, vîndînd acele nemiscătore ale lor averi, să rămăie fără prilej.

5). Iar câți sudiți după pomenitul soroc încóce se vor însură cu fete de ale raelelor încredințându-se, să se înscînțeze că copiii lor ce se vor nasce au să se socotéscă drept raele ale puternicele mele împărății.

Iată dar spre mai pe largă arctare cum și spre înțelegerea alcătuirilor ce se cuprind într'acele de mai înainte împărătesc firmanuri și de al 2-lea acum s'au dat aceste porunci ale împărăției mele, și fiind-că s'a cerșut ca după pravile, să se scie la cine se cuvine copiii ce se vor nasce din sudiții însurați cu femeile raele ale puternicele mele împărății, s'au scos trei festfale de la marele Șeihislam, la care sunt acestea:

1). Petre suditul și dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternicele mele împărății, de va vré să cumpere vre-o parte de pămînt din cele ce se dijmuesc sau din cele ce cu anul se țin în arendă, ca un stăpân a semănă într'acest pămînt, unu ca acesta se lasă a semănă sau nu se lasă? (Răspuns:) Nu se lasă.

Una din cele dintâi preocupățiuni ale lui Scarlat Calimach fu și aceea a unei nouă așezări de dări.

2). Pavel suditul și dajnic de stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternice mele împărății va începe a semăna țarină ca un nămeș (S'a întrebat :) după pravile opresce-se Pavel de a semăna ? (Răspuns:) Se opresce.

3). Ioan sudit și dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpânirii puternicii mele împărății s'a însurat cu Maria, femee raiă. Copilul Neculaș ce s'a născut dintr'înșii, de se va întorce tatăl-său Ioan la țera, unde a fost mai înainte cu locuința, și nevrând a merge cu tatăl său (Se întreabă:) se cuvine a rămâne acest Nicolae la mumă-sa Maria ? (Răspuns:) se cuvine.

Spre mai cu lungime și spre vecinica pază acelor date de mai înainte acelor împărătesci porunci și chipuri alcătuite întocmai cu sfintele pravile și cu obiceiurile pământului, s'a trimis și acum această împărătească a mea poruncă prin hatihumaium, atât către Domnul Țării-Românești, cât și către Domnul țării Moldovei, cât și către alții ce s'a'u cădat. Drept aceea măcar că după datorie și după cuviință la unele ca aceste pricină urmăză a se face cât va fi mai mult la puțință privighere și luare aminte și și nopți să nu se întâmple cel mai mic lucru.

Fiind dar că s'a înscuițat împărăția mea, că în Țera-Românească și în țera Moldovei se urmăză câte-vă pricină împotriva împărătescilor mele porunci, s'a scris și acum această strașnică poruncă și s'a trimis către tine, Domnul Moldaviei și către Domnul Țării-Românești, tot într'o vreme, ca să urmeze neschimbat cu mare luare aminte și cu scumpete cele cuprinse, după chipurile alcătuite și mai înainte și ca să nu nască cel mai mic împotrivă lucru la orînduile ce s'a'u arătat așisderea, după al 8-lea cap al tocmelelor de pace ce s'a'u făcut cu Austria: Câți locuitori din cuprinderea amînduror stăpîuirilor, adevă mai înaintea răzmiriței de pe urmă sau în vremea răzmiriței, vor fi privilegiați de la o stăpânire la alta făcîndu-se acolo supuși, unii ca aceștia necerșindu-se nici de către una stăpânire a se aduce la urma lor, unde locuiau mai înainte, să se socotască după cum și alți streini sudiți; cum și câți supuși locuitori ori din cuprinderea împărătescii mele Măririi sau a Austriei vor fi stăpâni pe nemișcătore, fără a se zăticni nici de către o stăpânire la legi, în care din amîndouă stăpînirile voesce a locui, să se îndatorască a vinde nemișcătorele lor averi din partea cea-laltă stăpânire. Tu dar, numitul Domn al Moldovei, plioforisindu-te pe cât este de trebuință săvîrșirea celor arătate întru împărătescile porunci celor mai dinainte, cât și aceste de acum al doilea și isprăvire celor ce în cap al 8-lea al tocmelelor de pace ce s'a'u făcut între împărăția mea și între Austria s'a hotărît, după cum pe cei streini sudiți, asemenea vei metaherisi și pe cei ore-carî dintru 'ntăi fiind raele împărăției mele, sau înaintea răzmiriței acestei de pe urmă, sau în vremea acestei răzmirițe aș pribegit în țera nemțescă și făcîndu-se acolo supuși dajdiei vor umbla în țările împărăției mele cu patente spre a neguțători, după cum în potrivă nu vei cunoște de sudiți pe câți după răzmiriță pribegind în țera nemțescă și luând patente vor umbla fără de nici un cuvînt în părțile împărăției mele.

Aceste toate bine cunoscîndu-le, te vei sîrgui ca să se isprăvescă după chipul mai înainte așezat; drept această, după ce acest împărătesc firman se va cîti în auzul tuturor de obște și se va înscuiță, câți vor îndrăzni a umbla împotrivă, îndată fără mijlociri să-i arăți către înalta împărătească Pîrtă cu numele și porecla lor;

Domnitorul provăcă să se facă asemenea aședare (1). Marele Logofăt Costache Ghica și cei-lalți Logofeți: Constantin Balș, Iordache Canta, Hatmanul de atunci Sandu Sturdza, Visternicii Grigorie Sturdza și Iordache Roset, Vornicii Lupu Balș, Dimitrie Bogdan, Dimitrie Ralet, Vasile Roset și Răducanu Roset Hatman se adună și, după desbateri

vei păzi cu luare aminte și toate chipurile ce s'au așezat întru tocmele acelor-lalte evropenesci împărății.

Luând împărătesca acésta poruncă ce ți se trimite acum, te vei sili cu toate sîr-guința și luare aminte spre împlinirea tuturor câte poruncim, după chipul mai înainte scris, ferindu-te cu totul de cele în potriiva acestor porunci.

În cetatea Țarigradului, la anul 1213 Muherim 7.

(1) Dăm aci reclamațiunea boerilor contra răpirei Basarabiei. De ea am vorbit mai sus.

Pline-s sufletele noastre de bucurie, că iarăși ne-a învrednicit Dumnezeu să umbrim a ne întorce în sorțea cea norocită către supunerea cea dorită a prea puterniciei și hrănitorei noastre împărății; și într'un cuvînt, în stăpînirea fireșcilor noștri — din vechime stăpâni, a dreptului și a îndurătorului Devlet — a căruia slavă să fie nemărginită în veci. Iată prin mijlocirea Înălțimii Tale, celui ce te-a dăruit nouă Domn și stăpînitor astăzi, spre marea odihnă sufletescă a norodului acestuia, care cunósce din strămoșii Înălțimii Tale fireșca și părintească ocărmuire, năzuesce tot pămîntul împreună cu glasuri umilite către strălucitul prag al împărătescii împărății, a aduce lacrimile cele de bucurie, iar după acésta nimica altă neavînd vrednic spre mulțămire, cu inimi și genuchi plecate a trîmite rugi către milostivul Dumnezeu, pentru îndreptarea anilor vieții a prea puternicului și îndurătorului Împărat, a căruia întărescă-se și păzescă-se împărătesca stăpînire cu nesfîrșită slavă și vecinică de fericire spre bucuria noastră, ca sub umbra puterii sale să venim întru răsufletare și ușurare, câștigînd din nedepărtatele sale daruri rodurile cele bogate ale dreptății și ale îndurării. Însă ca o datorie socotim cugetarea noastră de a face cunoscută starea țării noastre la prea înălțații noștri stăpâni. Cunoscută este în lume sarcina ce a fost asupra acestei mici eparhii, întru acésta epocă de șese ani, călcându-se de oști nesfîrșite rosienesci și făcându-se privescerea războiului cu neconținere, gătind cele trebuitoare, slujind, muncind cu mâinile și cu dobitocele, cu păgubire din toate părțile, până la îngenuchiarea sa, însă prin buna chibzuire noi am păzit nerisipirea raelilor împărătesci, cu nădejdea véculei fericiri de a se întorce în stăpînirea cea veche. Întru desnădăjduirea întâmpinării, sosind lumina mîntuirii cu prefacerea păcii, vedînd că din trupul Moldovei, partea cea mai bună și însuflețirea hranei și împuternicirea s'au deosebit, apoi ca nisce slugi credincioase însciintăm, că din întregimea Moldovei lipsesc acum șese ținuturi, adică cel mai mare ținut ce se numește Orheiul său Lăpușna, cel al doilea după dînsul al Sorocii, al 3 Hotărniceni, al 4 Codrul, al 5 Greceni, iar al 6 ținutul Iașii cea mai multă parte, căci acea rămasă se socotesc întru nimica; afară de ținutul Hotinului și afară de al Bugégului, care deși s'au deslipit de la o vreme din trupul pămîntului Moldovei, dar tot întru aceeași stăpînire aflându-se a prea pu-

urmărite mai mult timp, presentă la 11 Octomvrie 1812, saū mai bine trimit Domnitorului, care încă în Iași nu sosise, o anaforă cu următorele constatări și dispozițiuni, în calitate de Caimacamă ai noului Domn.

ternicii împărății, eră îndemânarea și adăpostirea pămîntenilor, în înlesnirea viețuirii lor și întru a hranei îndestulare și a vitelor pășune.

Iară întru acest chip, totă partea aceea socotindu-se până în Prut, pôte fi mai mult decât jumătate de țēră, într'un cuvînt tot câmpul și inima țērîi. Vorbind însă numai pentru cele ce s'au deslipit din trupul Moldaviei, să se scie, că întâi pentru zahereă, când se da din pămîntul acesta, una sută mîi Stambol-kile grău arnaut și una sută mîi Stambol-kile grău cārănău, pentru tertipaturile Constantinopolului, se scoteau din ținuturile cele deslpite acum până în Prut 120.000 Stambol-kile, și numai 80.000 din ținuturile acele cari au mai rămas în stăpânirea întrupării de astăzi a Moldovei. Fiind-că n'au rămas alte ținuturi cu pluguri decât numai ținutul Galațului, care este Covurluiū, și al doilea Fălciū, iar apoi o parte din ținuturile Tecuciului, Tutova și Putna, câte un ocol saū câte-vă sate. Drept aceea, la o îmbelșugare de abia se pôte scôte din aceste două-trei ținuturi mici, un . . . . . de zahereă, grău cārănău și arnăut; iar întru neîmbelșugare este îndoelă de se vor puté îndestulă și însuși orașul Iași și cele-l-alte. Pentru că și câmpul și plugarii s'au deslipit și partea rămasă, care este Sucéva, Némțu, Roman, Bacău, Vasluiu, Cărligătura, Botoșanii, Hărlăul, Dorohoiū și Herța, bez cele ce s'au ȑis mai sus, aceste ținuturi de mult abia pentru hrana lor sémēnă popușoiū saū alt-fel de pâne prōstă, iar nu grău și orz, care este pentru îndestularea Capanului împărătesc. La 2 din ținuturile acestea ce s'au deslipit din trupul Moldovei, se dau în vremea când se trimiteau oile Bumbaeli la Constantinopole, de la 35.000 până la 40.000 oi, în vreme ce se cumpărau 20.000 a Miriei, și 60.000 a Bumbaeli — cu riza pazar, și din tōte ținuturile acestea rămase, abia să fie o sumă de alte 40.000. Insa se făceau pentru că eră tot un trup partea câmpului aceea de peste Prut și mergēnd gelepiū cu puterea ocărmuirii, în câmpii peste Prut și în Tatarlak, le găsiau pășunānd și luau după rînduirea Domnicii, din ȑece saū cinci-spre-ȑece una, și la împlinirea sumei Miriei și a Bumbaeli, după întāmplarea de acum, cu multă nevoie va fi în anii viitorii a se împlini 30 saū 40 mîi oi, cu fiat și cu strîngere de Bumbie; neputēnd trece gelepiū a le găsi pe câmpii dați acum în stăpânirea streinā; și cei crescători de vite neavēnd câmpii aicea, acolo unde vor merge la pășune, numai cu riza-pazar le vor scôte gelepiū, cu prețuri mulțămītōre. Din țēra Moldovei se trimiteau la Kapan până la 300.000 ocă unt; din ținuturile acestea ce s'au deslipit mergeau 140 mîi ocă, iar 160 mîi din ținuturile rămase; acum dar abia acēstă sumă de 160 mîi ocă unt să se pōtă trimite la schele prin locuitori, de la anul viitor, iar apoi seū și cerviciū din vitele ce se tăiau pe la zallhanale, și se trimiteau la Kapan din Moldavia până la 4 și 5.000 ocă, și se dă după fiat; aceste vite tōte se cumpărau peste Prut, căci acolo este isvorul vitelor — dar și puține câte se cumpărau din astă parte de Prut, cumpărătorii vitelor Sureccii le duceau la suhaturi peste Prut, în partea ce s'a deslipit, căci în partea asta rămase suhaturi nu sunt decât numai pe câmpiile Galațului, Fălciului și câte-vă peticuțe și la Tutova. Câte suhaturi sunt rămase în partea acēsta abia vor fi de ajuns pentru puține vite, din cari să

Anaforaua constată că înainte de războiul ruso-turc, care se termină la 1812, suma la care se ridică venitul din bir al țării, afară de resumaturi, era de 1.695.000 lei. Acestă sumă se prelevă de la țărani,

esă se pentru trebuința neîntreținerii întru lumina pământurilor; fiindcă și cei ce vor cumpără vite din ținuturile rămase acolo peste Prut vor fi siliți a le duce la suhaturi și de acolo cine le va scote, ca să le supne în tăiere de salhaună și în preț de fiat. Iată dar că firesce se perde nădejdea seului și a cerviciului, pentru trebuința Kapauului. Cu o siluicie prea mare priu fiat, pot să meargă din puține suhaturi ale părții acesteia 100 de mii oca se și cerviciu pe au; iar apoi numai sloboșirea unui preț prea îndestulat poate să facă pe cei de peste Prut, în loc de a trimite vitele peste hotar, să le taie la zalhaună și să ducă seul și cerviciul la Galați. În ținuturile acestea deslăpitate, a fost și parte îndestulă de scutiți și slugi ale ciului boeresc, cari după pronomiile vechi de la strămoși îi au pentru slujba caselor lor, după rânduirea treptei boerilor. Acum deslăpindu-se acele ținuturi, iar boerii după răvna lor rămânând în supunerea putericeii împărății, urmăzând după rânduia a un perde pronomiile din vechime, nefiind chip a vieții fără de scutiți, și a li se da din biruicii locuitorilor satelor rămase; apoi de toți scutiții fiind ai uemului boeresc până la 18 mii oameni, și aualogia ținuturilor peste Prut, după suma locuitorilor fiind a treia parte 6.000, se însărcinează în partea acesta, unde sunt credincioși și supuși; și întru acest chip locuitorii Moldovei când era totă țera împreună, socotindu-se în număr de 120 mii biruici cu scutiți, apoi scoțându-se ținuturile deslăpitate până în Prut, rămâne în partea acesta mai puțin de 80 mii, din cari trebuie să se dea 18 mii sloboși de alte slujbe, plătiind numai birul, și iată răuân pentru toate slujbele și poruncile împărătesci la 60 mii în totă partea Moldovei a stăpânirii Înălțimii Tale, iar un mai mult. Să se adauge acum și mulțimea slujitorilor ce păziau marginea Nistrului, ce s'au oprit peste Prut, și acum pentru alcătuirea pazei margiilor Prutului, trebuiesc din biruicii țării să se dea. Spre sciința adevărată de păgubirea ce se pricinuesce în veniturile Visteriei pământului și în darea cea obișnuită a Casei răsurilor ce este a lefilor, și în resumaturile Domului, după datorie facem cunoscut: Asupra birului unui an, care după alcătuirea obștească pământescă, în vremea păcii, mai înainte a războiului acestuia ce s'a făcut, priu vrednicul de închinăciune hatiserif era rânduia a fi 1.695.000. Dintr'această sumă se luau 625 mii, din ținuturile până în Prut, cari s'au deslăpiti acum, iar un milion 70 de mii din ținuturile acestea rămase; paguba dar a Visteriei Domnesce din banii birului, din cari se face plata haraciului, idielilor și Rechea-bielilor și se împliniau celelalte cheltueli pământesci, un este numai 625 mii, căci și din cei ce rămân, fiind a se plăti legiuirii scutiți ai ciurilor boeresci, atât cât se plătia și mai înainte, alcătuiind până la 285 mii lei, iată că rămân Visteriei Domnesce într'un an numai 785 mii lei, și pentru haraci și pentru idie și rechiabe și pentru toate celelalte cheltueli ale țării, cari nici într'un chip un pot să ajungă; apoi urmăzând după acesta și al doilea păgubire a Casei răsurilor, care după socotința dreptă se alcătuesc în 225 mii, care se luau din ținuturile ce s'au deslăpiti, și acum un an să se ieșă spre a se da lefile celor ce slujesc pământului, precum: dregători, scriitorii Divanului și Departamentului, Kapi-chihailile din Constantinopol și acești bani ai lipsei lefilor, de se vor opri din banii Visteriei ce s'au ținut mai sus că rămân 785

mazilî, ruptaşi, ruptele Visteriei, jidovî şi neguţători hrisovoliţi. Mai plătiau birnicii deosebit 180.000 lei pentru poşte, mile şi orfanotrofie. Se mai preleva de la birnici şi aşă dîsa *răsură*, câte 15 parale de tot leul. Din răsuri se plătiau leftele slujbaşilor ţerii: Divaniţilor, De-

mii lei, se alege a rămâne pe an numai 560 mii. Păgubirea este din rusumaturile Domnului, adică din slujbele goştinei, desetină şi vădrărit, vămî şi ocna; aceste slujbe în trecute vîndări ajungeau a aduce folos pe an 900 mii lei, iar une-ori mai mult ôreşi-ce, şi alte ori mai puţin. Făcîndu-se socotelă acum cu despărţirea ţerii, din suma arătată pe an se perd 315 mii lei ai goştinei; 55 mii se mai luaă de pe oile acele ale locuitorilor de peste Prut, cari acum s'au deosebit. Din 120 mii lei ai slujbei desetinei, care este a se strînge de pe stupi, se luaă 40 mii desetina stupilor celor de peste Prut. Din 200 mii ai vădrăritului vinului, se luaă 10 mii de pe viile de peste Prut, pentru că vii sunt puţine acolo. Iar apoi din 200 mii lei din vîndarea vămilor ţerii, socotindu-se în jumătate vama vitelor care se făcea de neguţătorie — adică boi şi vaci ce trec în Austria, cumpărîndu-se şi păşunîndu-se în ţinuturile de peste Prut — şi puţină păgubire pentru mărfurile ce se cheltuiau la locuitorii de peste Prut, se socotesce paguba de 110 mii lei şi numai 90 mii lei în starea de acum pot să urce vămile ţerii cu tahmiu. Asemenea şi de ocne, a căroră vîndare măsurat putea să fie 160 mii lei pe an, se socotesce o păgubire de 60 mii lei, lipsind schelele noastre de la Nistru, şi folosul ce avea cumpărătorii cămării gospod, ducînd sare pe la acele schele, şi lipsa din vîndare, pentru că în Basarabia sunt numai tuzlale şi sare de mare. Şi din vama holercii ce se trecea peste Nistru trebuie să se socotescă în jumătate, adică 40 mii lei, din 80 mii ce se luaă. În sfîrşit, afară de paguba Visteriei, de paguba din rusumaturi şi din paguba Cămării Domnului, urmăze şi însăşi ţerii păgubire alişverişului vitelor, boi, vaci şi cai de negoţ, cari trec peste hotar şi aduc în ţera Moldovei monedă, din vîndarea acésta, până la 3 milioane lei, socotindu-se cel mai puţin 15 mii boi de negoţ câte 10 galbeni, 15 mii vaci câte 5 galbeni şi 5 până la 6 mii cai câte 15 galbeni, iată că trec peste 3 milioane ce se aduceau pe an până acum din vîndarea vitelor. De istov acest alişveriş lipsesce acum din Moldova, căci şi vitele de negoţ şi hergheliile tôte peste Prut se hrănesc, din în vechime şi în Bugég. Acum folosul acesta va fi pentru acea parte a Moldovei numai, nefiind câmpii în părţile acestea, ca să se urmeze acest alişveriş şi perdîndu-se isvorul neguţătoriei sau comóra ţerii. Căci folosul din vite de salhană sau din puţina zahereă şi din viile ce sunt pe la unele locuri este prea puţin de a puté de acum plăti şi biruri Moldova şi a fi şi în fericită stare. În partea acésta nu se pôte socoti mai multă vîndare decât de 5 mii boi şi 5 mii vaci pe an, peste hotar. Acésta este, prea Înălţate Dómnne, starea şi greutăţile de acum şi scăderea ţerii acesteia. Şi într'un cuvînt, din chelerul împărăţiei, din Moldova, lipsesce chelerul ţerii, lipsesce însufleţirea alişverişului vitelor, şi întristarea credincioşelor raele este că, neîntregindu-se Moldova, să nu piară numele învrednicirii de a se numi cheler, neavînd de unde îndestulă cu zahereă şi isvorî zahereă la capanul împărătesc.

Dar apoi cei obicinuiţi de a face alişverişul vitelor, raele credinciose ale Devletului, perdînd nădejdea lor din îndestularea câmpului, nevoiţi şi cu întristare sufletescă, vor merge aiurea să-şi afle închipuirî. La noi nevrednicii şi acum nepuţincoşii nu încap a face îndreptare, iar la puterea şi îndurarea prea puternicului

partamenturilor, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntenii și beșlegilor turci, capuchehaelelor de la Constantinopole, etc. Budgetul acestor lefi se urcă la 800.000 lei, balanțându-se cu aceeași sumă de la răsuri. În timpul ocupațiunii rusești s'a suprimat birul și s'a prelevat numai răsura, dar s'a suprimat și budgetul lefilor. Birul a fost înlocuit de ajutorința dughenelor și a cârciumilor. Numindu-se noul Domn, boerii propun reînființarea budgetului lefilor din venitul rásurilor, conform nizamului stabilit de Grigorie Ghica Vodă, la 1777 Aprilie. Cu acest scop se cere reînființarea Casei speciale a rásurilor și adunarea sumelor din rásuri la acea Casă, cu începere de la 1 Octomvrie. Boerii

Devlet este tótă înlesnirea, a face și mângâerea și îndreptarea Moldaviei, care pôte fi și cu lipirea în partea rēmasă a trei-patru ținuturi măcar din Țēra-Rumânescă, fără a fi atāt de simțitor la acea țēră a Valachiei, acēstă deslipire. Pentru că iată Moldavia, după deslipirea ținuturilor până în Prut, nu rēmane alta decāt mai mică în numărul locuitorilor decāt Craiova sau Valachia mică; ce pôte să facă un principat cu un venit al birului ce se alege din 5 sau 6 sute mii, cu 50 sau 60 mii de locuitori ai satelor, ca să deă și bir și să ridice și împliniri de porunci împēratesci? Cānd dar va fi milostivirea a se lipi locul de hotar în Moldova până în apa Ialomiței, atunci se pôte socoti, că Moldova dobāndind cāmp și patru ținuturi, Slam-Rimnic, Buzēul, Săcuenii și Ialomița, se va putē numēră ca o jumātate de Valachie și va putē rēspunde dările de zaherele, acele carē și mai înainte de acēstă pace nenorocită, prin rīvna sa, aū rēspuns și aū dat la hrānitōrea împērāție, sau măcar trei ținuturi ale Țērii-Romānesci, Slam Rīmnicul, Buzēul și Ialomița, să se adaoage și să se lipescă de sfāșiata Moldovă, c'a dobāndit o cāmpie ce este în ținutul Rīmnicului și o parte în Buzēu, să aibă Moldovenii cei credincioși unde nāzui cu vitele, să aibă țēra unde spori în suma zaherelei și unde adāogī suma izașilor pentru capan, cu adāogirea acestor trei ținuturi, carē acum sunt risipite și mai mult stricate; prin o bună chibzuire și ocārmuire, viind cei strāmutați la locurile lor, și adāogāndu-se locuința, pot să se facă ca 50 mii familii, precum erā și mai înainte în vremea liniștirii, și alcātuindu-se birul de la dīnsul după trecerea anilor ertării, se crede că se va împlinī paguba Visteriei Moldovei, adecā a 625 mii lei din birul Visteriei și 225 mii din banii rásurilor, sau de va lipsi o a treia parte, va fi nesimțitoare, iar rusumaturile carē sunt pentru cheltuelile Domnului, din vādrārītul acestor trei ținuturi, care pôte să prindă pe an 6.000 lei, din ocna Săcuenilor și din vāmī, oerit și dijmārit al stupilor, carē pot să cuprindă tōte aceste alte 250 mii lei, se va face îndreptarea pāgubirii a fi nesimțitoare . . . . .!

Deci de obște aduceni cu genunchi plecate rugāciuni, prin Înālțimea Ta, Domnul nostru, la pragul prea puterniciei împērāției, ca precum de la moși și strāmoși noștri am apucat întregimea Moldovei, căci alt-fel de nu se va face adāogirea acēsta, cu lacrimile sufletului nostru, noi nu vom fi destoinici a împlinī cererile . . . . .

Acēstă a nōstră prea plecată arātare să se aducă la îndurarea Înaltei Porți, căruia ne rugām și până la hotārīre să se mijlocescă către Curtea împērāției Rusiei, spre a nu fi opriți pāmîntenii Moldovei, nici acum, nici mai în urmă, a aduce

arată Domnitorului că suma totală a răsurilor de la țăraniî dajnicii e de 354.631 lei și 72 bani. La această sumă se va adăogi lei 12.649,60,

de la moșiile lor de peste Prut, din pământul Moldaviei Basarabia, pâne și vite de pe acele moși, pentru întrebuințarea caselor și a politiei acesteia întru care locuim Și să nu rămânem strîmtorați de ale vieșuirii cele trebuincioșe.

(Iscăliți:) Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Costachi Ghica Logofet, Iordache Canta Logofet, Constantin Balș Logofet, Sandul Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Visternic, Iordache Roset Rosnovanu Visternic, Lupu Balș Vornic, Dimitrie Sturdza Vornic, Constantin Balș Vornic, Alecu Balș Visternic, Grigorie Ghica Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic.

Anaforaua de la 1812 Octomvrie 11, din Cond. Metropolitului de Moldova. (*Veđi pagina 395*).

Prea Înălțate Dômne,

După incontinerea rășboiului acestui cu puțin mai înainte prefăcut în pace, ves-tindu-se din publicația tractaturilor îndurarea prea puternicii și hrănitorei nôștre împărății a ertării și ridicării birului în curgerea vremii hotărîte, acum după inalta rînduire a Măriei Tale, spre a primî noi plecatele slugi ale Înălțimii Tale, veliții boeri ai Moldaviei, ocârmuirea Căimăcămiei până la buna venire în scaunul Domniei a Înălțimii Tale, de trebuință am socotit a împlini datoria nôștră și prin această plecată obștască anaforă a arătă Înălțimii Tale, că mai înaintea rășboiului acestuia alcătuirea birului din țără, când eră totă împreună. afară de rusumaturî, eră 1.695.000 lei, cari se luau de la locuitorii birnici, de la mazili, ruptași, ruptele Visteriei, zidari și negustori hrisovoliți, luându-se osebit și 180.000 lei pentru ținerea menzillilor, mile și orfanotrofii, și pe totă suma acestor bani se luă răsura obicînută câte 15 parale de tot leul, cari se strîngeau la Casa răsurilor și se dau lefile celor ce slujiau țării, adică boerilor Divanului, boerilor Departamentului, scriitorilor Divanului și Visteriei, Ispravnicilor, judecătorilor, sameșilor, slujitorilor pămîntesci, dar apoi și beșlegilor și în sfîrșit și boerilor capichilaiale de Țarigrad și altora Domnesci slujitori. Suma totă a Casei răsurilor se adună atunci pe 800.000 lei pe an și întru acest chip se cuprindeă totă suma lefilor acelora, după isvodele cu pecetea Domnască.

Acastă rînduělă a strîngerii banilor birului și a răsurilor urmând câte-va luni și după intrarea oștilor Rusiei, până când a avut ocârmuire Domnul Ipsilanti, apoi din poruncă s'au ridicat numai banii birului de asupra locuitorilor satelor, iar răsurile câte 15 parale de leu pe acel bir de la sate s'au luat până în sfîrșit, adecă până la luna lui Septemvrie trecut, iar de la mazili și ruptași s'a luat în totă curgerea vremii și dajdia lor, adecă banii Visteriei, și câte 15 parale de tot leul, banii răsurilor, cum și de la ruptele Visteriei și de la jidovi s'au luat asemenea și banii Visteriei și ai răsurilor pe tote sferturile, asemenea și ajutorința dughenelor și a cârciumilor s'a împlinit ca și mai nainte, intrând banii Visteriei la Visterie pentru cheltueli, iar banii răsurilor la Casa răsurilor pentru lefi. Acum socotind că după coprinderea îndurării prea puternicii Împărății, ertarea birului are să se urmeze, iar lefile celor ce slujesc pămîntului neapărat trebuie să se deă, căci nu numai că nu vor avé închipuire pentru strîmtorirea cheltuelilor de a sluji, dar și cei ce

răsurile de la darea mazililor și a ruptașilor. Asemenea 13.291 lei și 105 bani de la darea dughenelor și a cârciumilor. Casei răsurilor se mai consacră și venitul de la vădrărit, în sumă de 92.246 lei 100 bani și alți 26.000, răsura de la darea goștinei. Tote aceste sume dau 511.537

vor sluji, nevoindu-se, se vor sili a pricinui asupra chipuri locuitorilor spre a-și pute scote cheltuella hranei lor, dar pôte se vor abate și la rēul câștig, pricinuind mai multă sārăcie raialelor și avēnd pildă cā și intru sāvīrșirea pācīi de mai înainte, lefile celor ce slujesc țērii s'aū luat din țērā, cercetānd și cea din vechi, de la Grigorie Ghica din velēt 1777 Aprilie alcătuire a Casei răsurilor, după condica ce este și astāqī cu iscālitura și pecetea Māriei Sale, intru care, prin hrisov după obștēscā socotințā, aratā Inālțimea Sa, cā venitul Casei răsurilor nicī într'un chip sā se numēscā al Visteriei, nicī sā se strīngā la Visterie, ce sā se numēscā ghenicos venitul boerilor, sub osebiți epitropi îndatorind și pe preosfințitul Mitropolit al țērii ca sā lege și sā oprēscā stricarea și urmarea în potrivā a acestei Case a răsurilor, spre a fi statornicā pentru plata lefilor, gāsīm cu cuviințā, dacā va fi și hotārīrea Inālțimii Tale, ca Casa răsurilor, adecā a lefilor, sā aibā ființa sa ca și mai înainte, sub epitropul ce se va rīnduī din boerii pāmīntuluī, după porunca Inālțimii Tale și adunarea banilor răsurilor sā se urmeze neīncetat de la qī 1 a curgētōrei lūni Octomvrie, precum de către noi plecatele slugi ale Inālțimii Tale s'a socotit, și făcēndu-se table și cārți s'a rīnduit, sā se strīngā, adecā numai banii răsurilor iar nu și ai biruluī. Și iatā într'acēstā a nōstrā plecatā anaforā însemnām și socotēla în scurt a acestuī venit al răsurilor.

Lei	Bani	
354.651	72	Ce sunt sā se ieā de la locuitorii birnici într'un an, cārți aū rēmas în stāpānirea ocārmuirii pānā în Prut, rāsuri cāte 15 parale de leū ale banilor biruluī în 4 sferturi, cāte 88.657 lei 103 bani pe sfertul de 3 lūni, începēnd de la qī 1 a curgētōrei lūni Octomvrie a se strīnge sfertul intāiū pe Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, după tablele ce s'aū făcut acum și se trimit către Isprāvnicie, întocmai după starea sfertuluī, precum s'a adunat în vremea trecutā a rāsboiuluī.
12.499	60	Rāsuri dājdiei mazililor și a ruptașilor într'un an, iarāși în 4 sferturi, cāte 3.124 lei 105 bani pe un sfert, după cum s'a rīnduit sā se īmplinēscā, adecā cāte 15 parale de tot leul.
13.921	105	Rāsuri pe 37.125 lei ale dughenelor și cârciumilor, carī se īmplinesc odatā într'un an în lunile Ghenarie și Fevruarie, luāndu-se și banii dughenelor și ai cârciumilor pentru cheltueli.
92.246	100	Venitul din vădrārit al Casei răsurilor, care se ieā într'acēst an, adecā 26.079 lei din zeciuellā și banul milei 66.163 lei 96 bani din adausul a uneī parā de vadrā, cārți aū rēmas sā se ieā pe sēma ocārmuirii nouē.
26.000	—	Analogul și banii milei din slujba goștinei, după obiceiul de mai înainte.
12.242	—	Din desetinā.
511.537	97	Total. Acest venit de 511.537,97 pôte sā se strīngā într'un an la Casa

lei 97 bani. Budgetul lefilor este însă cu mult mai mare de 810.000 lei; deci un deficit anual de 298.463 lei.

De unde să se acopere acest deficit? Boerii propun să se arunce suma deficitului tot pe birnici sub nume de lipsa Casei răsurilor, fără a se scuti mazili, ruptași, ruptele Visteriei, jidanii, neguțătorii hrisovoliți.

La 2 Octomvrie 1812, boerii și prelații aflători în Iași trimit din nou noului numit Domn Scarlat Calimach o anaforă, prin care mai întâiu își exprimă mulțămirea că Pórta le-a dat Domn bun, apoi fac

rásurilor, iar lefile, după socotéla din vremea păcii, scădându-se și lefile celor de peste Prut, se pot alcătui împreună cu lefile Țarigradului, a boerilor capuchilhaiale, a Ecpaelei Curții și a beșlegilor, până la 67.500 lei pe lună, iar pe un an 810.000 lei, și scădându-se 511.537 lei rămân întru neajungerea casei spre a plăti lefile pe un an 298.463 lei. Acești bani ai lipsei Casei răsurilor, atuncia când va fi unită și porunca Înălțimii Tale, pot să se ieă cu dréptă analoghie din tot cuprinsul țerii de la birnici mai puțin, sub numire de lipsa Casei răsurilor, iar de la mazili, ruptași, ruptele Visteriei, jidovi hrisovoliți și neguțători hrisovoliți, fiind datorți toți de obște, într'un cuvînt totă țera a plăti celor ce slujesc pentru țeră, lăsându-și alte trebuințe ale lor și neputënd nici într'un chip a viețui fără a nu primi plata spre cheltuéla vieții, care după scumpetea de acum și micșorarea prețului monedei, nici nu este îndestulată cu închipuirea petrecerii.

Intru acest chip dar, lipsa prin porunca Înălțimii Tale se va scóte în vreme cuviinciosă, numindu-se plată de lefi iar nu strîngere de bir. Iar de a se uă acum de la mazili, ruptași, rupte și jidovi hrisovoliți, precum dar și în vremea răsboiului, banii dajdiilor și ai rásurilor, acésta nu s'a găsit de cuvință pentru aceste cuvinte: 1) Că luându-se dajdie și rásurile pe acea dajdie, se va dice de Obște că se ieă și bir și rásura din Țera Moldovei în vremea ertării; 2) Că totă dajdia acestora într'un an afară de rásuri abiă alcătuesce 85.000 lei și cu totă numirea acésta, lipsa Casei rásurilor nu se tãmaduesce; 3) Că când se va urmă o strîngere ca acésta numai cu pilda că s'a luat și în vremea răsboiului, apoi nu va fi înlesnire a se puté strînge lipsa Casei rásurilor de la toți de obște, precum se arată mai sus, cădënd asupra mazelilor și a celor-lalte trepte plătind și birul și rásurile.

Acestea sunt, prea Înălțate Dómné, socotiunțele nóstre, cari le punem înaintea hotărîrii Înălțimii Tale, că de sunt socotite cu cuvință și alcătuite după întâmplările de acum, să avel poruncă a le și urmă întru lucrarea cea statornică, căci noi spre a nu perde vremea cea de acum a împlinirii rásurilor, pe sfertul Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie, vom trinite tablele ce s'au făcut cu cărțile pentru strîngere dar nu vom lipsi a așteptă hotărîrea înțelepciunii Înălțimii Tale, etc. 1812 Octomvrie 11, Iași.

(Semnați:) Costache Ghica Logofét, Const. Balș Logofét, Iordache Canta Logofét, Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vistier, Lupul Balș Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Vasile Roset Vornic, Răducan Roset Hatman.

o descriere a stării Moldovei la data acésta, adecă în urma păcii de la Bucuresci, și în urma desmembrării Basarabiei de la Moldova, căreia i s'au răpit 6 ținuturi importante. Boerimea arată paguba adusă Visteriei prin acéastă desmembrare și cere Domnitorului să intervină la Pórtă, ca drept despăgubire să se dea Moldovei districtele Putna, Buzău, Secuenii, Ialomița sau măcar 3 din acestea. Nu ideia națională îndemná pe boeri să facă asemenea cerere, ci căci s'a sărăcit Visteria Moldovei prin pierderea Basarabiei.

În Decemvrie 1812, Divanul constată deficit la Casa Răsurilor. Cercetarea semci acestei Case, urmată în anul următor 1813, dă iar de deficitul acelei Case. În Octomvrie 1813, Divanul supune nouă anaforă Domnitorului, propunându-i perceperea lipsei Casei răsurilor. Scarlat Alexandru Calimachi, în 17 Octomvrie, aprobă anaforaua acésta (1).

În anul următor 1814, boerimea, adunată la Mitropolie din inițiativă și cu țidula Domnăscă de la 8 Maiu, profită de împlinirea celor doi ani pe cari, după tractatul de la 1812, s'au ertat dările țeranilor ca să propună o nouă așezare de biruri aplicabile după încetarea celor doi ani de ertare, ceea-ce aveă să se întâmple la 10 Iunie.

Boerimea a luat ca basă la lucrarea ei budgetul de venituri din 1804—1806, când acestea erau în sumă de 1.354.540 lei, percepute în 4 sferturi pe an, cuprinzând în acéastă sumă darea pe un an de la sate în tîrguri și o dare obicînită a se lua în luna lui Ianuarie numai de la dughene și plus darea de la toate treptele: mazilî, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi, neguțători așezați cu darea lor deosebî.

Adunarea boerimii hotărîsce să se impună birul pe suma de 1.260.000 lei pe an, afară de răsurile obicînite câte 15 parale la leu. Acéastă sumă se va aruncă asupra tuturor locuitorilor țerii, afară de boerime și cler. Suma acésta se va aruncă cu începere de la 10 Iunie și va fi percepută în 4 sferturi pe un an la câte 3 luni.

Situațiunea grea a țeranului obligă adunarea de la 8 — 15 Maiu să dea în bir și pe scutelnici și breslași ai boerilor, rămânend apărăți aceștia numai de liavalele, spre îndestularea slujbei caselor boeresci. > Decât se grăbesc boerii a legiui ca Visteria să-î despăgubescă în parte de jertfa ce fac, plătindu-le câte 2 lei de scutelnic pe tótă luna. Numai slugile boeresci vor fi apărute de bir.

Banii răsurilor (15 parale la leu), pe suma de 1.260.000 lei, se vor concentra la casa specială pentru plata lefilor. De la iraturile Dómnei nu se va percepe răsura.

(1) Veđi condica Mitropoliei de la Iași, pag. 297—300 și 304— 308.

Boerimea propune apoi desființarea sporului adaos în timpul ocupațiunii rusești la goștină și la vădrărit, deși arată că nu găsește ce iraturi să mai dea Casei răsurilor, ca să-î acopere deficitul. Boerimea propune pentru acoperirea acelui deficit să nu se dea pe două luni lefile decât ale beșlegilor, ale neferilor Curții Domnesci, a lui Divan Efendi și ale doctorilor politiei, iar cei-lalți să rămână păgubași.

Pentru motiv de economie se reduc și caii de la poște, lăsând numai 1.200 din 2.000. Să se dea surugii din țără, unul de 4 cai și câte 1 stog de fin și peste tot 40 căruțuri la toate poștele și 15 lădi ca țimirași (curieri ai Visteriei). Orzul (4 chile de 1 cal) pe cifra de 1.200 cai se va repărți pe țără, însă cu plata de la arendașii poștelor pe anumit preț, după prețul curent al zilei.

Arendarea poștelor să se facă pe 3 ani.

Domnitorul pune pe anafora boerilor următoarea rezoluțiune:

*Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn Țării Moldovei.*

Dându-se Domniei Mele această obștească anaforă de către duhovnicescii părinți Prea osfinția sa Kir Veniamin Mitropolit și iubitorii de Dumnezeu Episcopi ai sfințelor pămîntesci episcopii Romanul și Hușul și de către de obștie cinstiți și credincioși boeri veliți, întru părintească noastră iubire și buna-voință pentru toate acelea cari alcătuiesc ușurința locuitorilor Domnescii noastre țări, și cari privesc la folosul și buna viațuire de obște, părintesce, am luat aminte totă cuprinderea atât asupra așezării birului, cum și asupra altor alcătuirii drepte, ce s'au făcut pentru a locuitorilor ușurință și pentru paza vechilor pămîntesci privilegii și fără îndoie vădînd toate așezările urmate cu unire la părintească noastră bună-voință, după greutatea cheltuelilor de acum, cari și de către Domnie alcătuiesc sporire multă peste acele ale vremii de mai înainte, de am și avut dreptate a cere așezarea birului în suma ce a fost de la locuitori până la anul 1806, fiind acea așezare alcătuită cu potrivire hotărîrii înaltului vrednic de închinăciune Hatihumaium, și cu obștească socotință prin obștească anaforă, cu sufletesca mulțămire voind a ridica mai mult sarcina de greutate asupra noastră, primim cu bucurie a se așeza către toți locuitorii țării numai suma de 1.260.000 lei, din care scădîndu-se: 140.000 lei, suma ce se cuprinde asupra treptelor ce au așezarea lor cu deosebire împreună și dare într'un an a dughenelor, rămîne să fie asupra locuitorilor satelor și cu ȧrgurile numai 1.120.000 lei, care sumă după așezarea făcută la 1804, alcătuiindu-se cu dreptă cumpănire în patru sferturi, câte pe trei luni, se cuvine să fie sfert de 280.000 lei, iar începerea așezării birului, de la 10 a viitoareii luni Iunie, cînd după otomanicescul calendar se împlinesce vadéua de doi ani, care prin inilostivnica îndurare a fost dăruită spre răsufarea locuitorilor și după contenirea războiului cu părintească luare aminte fiind Domnia-Mea și la vechiul privilegiu pentru scu-

telnicii breslași și măcar deși urmă greutate întru acesta cu pricina strîmtoririi locului și înapușarea locuitorilor după schimbarea hotarului, dar Domnia-Mea întru părintească bună-voință a se păzi fără strămutare privilegiurile și dreptățile nămolului boeresc, și acesta fiind una dintre acele dintăi drepturi care se atinge de obștească tréptă a boerescului nēm, legiuim paza acestui privilegiu nesmintit fără cât de puțină micșorare și hotărîm, ca după rînduēla așezată de mai înainte întru aceeași neschimbată hotărîre, să se dea la toate rangurile boeresci și la toți acei ce se cuvine să aibă întru această împărtășire atât scutelnici și breslași, cum și slugi cu rînduēla întemeiată, ca scutelnicii și breslașii, plătindu-și birul lor întru drépta analogie întru urmarca așezării birului, să rămăie nesupărați despre toate havalcelele, iar slugile să fie slobođi de bir și din suma de 1.260.000 lei, cu aceeași din vechi legiuită așezare, se vor da pe totă luna din Visteria Domniei-Mele câte doi lei de un fiește-care scutelnic după isvodul ce se va face cu pecetea Domniei-Mele, pentru scutelnicii legiuiți. Dintru această sumă va fi și întămpinarea cheltuelilor Visteriei și ținerea menzilorilor cu alcătuirea așezării de la 1804, luându-se la Domnăscă noastră Cămară și banii rusumaturilor după acea din vechi legiuită așezare și nădăjduim la milostivirea Dumneđească, că după scăderea ce s'a făcut locuitorilor întru toate petrecend ei întru mai multă liniștire și ușurință cu sporirea mai multă și bună starea lor se va întemeia și așezarea birului va fi către dînșii nesimțitoare. Dar dacă în potriua acestei nădejdi va cere în urmă trebuința de vr'o ușurință, noi atuncia nici acesta nu o vom trece cu vederea. ce după dreptate părintesce, pe cât se va căde, vom urmă ușurința lor; găsim cu cale obștească socotință și pentru lipsa Casei răsurilor pe vremea trecută, ca spre împlinirea acestei lipse să se păgubăscă lefile pe două luni. afară de lefile beșlegilor și ale neferilor Domnescii noastre Curți și a dumi-sale Divan Efendi și a doftorilor politiei. Dar fiind-că păgubirea de odată de două luni va fi simțitoare la cei ce se află slujind, Domnia-Mea hotărîm, ca să fie acesta în două părți. Adecă lefile pe o lună să se păgubăscă pe anul acesta curgător, și lefile pe o lună să se păgubăscă pe anul viitor. La plăcerca și socotința Domniei-Mele găsim și alcătuirea făcută pentru ținerea menzilorilor în sumă de 1.200 cai, după care cu alcătuirea acca de mai înainte pe această sumă să se dea din țeră și suma surngiilor, a cărucerilor și a fînului și asemenea și orzul în cuprinderea acestei obștesci anaforale, căci și întru această dréptă și cuviinciosă este ușurința ce se alcătuesce către locuitorii Domnescii noastre țeri. Drept acea întru toate acestea vrednice alcătuirii cu bună chibzuire, cari sunt unite cu părintească noastră dréptă cugetare, spre ușurința locuitorilor Domnescii noastre țeri și de obște bună viețuire, hotărîm urnarea întocmai, și locuitorii întru această alcătuire vor rămăie ușurați cu suma de 91.540 lei. afară de răsuri ce s'a lasat mai jos de suma așezării ce a fost la 1806, cu lăsare a nu se mai însărcină la un sfert cu parte de banii birului ai scutelnicilor și breslașilor întru alcătuirea așezării de la 1804. Căci acesta s'a găsit a fi alcătuire asupritore, cu ertare de tot a sporirii, care în vremea războiului s'a fost făcut peste acea din veci obicinuință la goștină și vădrărit și cu alcătuirea menzilorilor, a se ține în mai mică sumă de cai, după care urmăză către locuitori ușurință cu înjumătățare dintre acele ce până acum întru ținerea menzilorilor au dat, și întru nădejde neîndoită că după aceste alcătuirii de ușurință, va fi de obște petrecere cu îndestularea buneii viețuiri, după

drépta cugetare și buna-voință a Domniei-Mele, întărim anaforaua acésta cu a noastră Domnăscă iscălitură și pecete.

(Iscălit:)

1814 Maiu.

oi Scarlat Alexandru Calimah Voevod (1).

(1) Anaforaua boerilor țării pentru acésta :

Prea Înălțate Dómne,

Intru adunarea noastră la sfânta Mitropolie cu țidula Înălțimii Tale din 8 ale curgătorii lunii, cu totă luarea aminte la drépta și cuviincioasă rînduire a se alcătui așezarea birului țării, care urmăzează să fie după împlinirea de doi ani vadéua, ce prin milostivirea prea puternică împărăției s'a dăruit locuitorilor țării într-o ertare de bir spre răsufierea lor, după conținerea războiului și încheierea păcii între a noastră prea puternică otomanică Pórtă și între împărăția Rosiei, iar împlinirea acestei vadele cu urmarea calendarului otomanicesc alcătuesce a fi la 10 a viitoareii luni Iunie anul curgător; în cuprinderea țidulei Înălțimii Tale, rînduindu-se acea cuviincioasă așezare a birului țării, alcătuesce a se întocmi și toate alte cuviincioase așezări, cari urmăzează folosul de obște și cari în vremea războiului s'au smintit din drépta lor rînduélă, iar pre lângă aceste, precum într-o toate altele în vremea suirii Înălțimii Tale pe strămoșescul și părintescul scaun al Domniei acestei țări cu neconținere ai lucrat toate acele spre ușurința țării și spre folosul obștesc, nemărginită sufletăscă mulțămire cu toții de obște am câștigat, vedénd că și într-o acesta cu asemenea Domnăscă îngrijire, și întocmai părintăscă iubire, ca un adevărat părinte al patriei acesteia, rînduind cuviincioasele așezări cu primire părintăscă alcătuesce a se păzi privilegiurile pămîntesci fără smintélă, și a se ușura locuitorii țării într-o toate și într-o așezarea birului, și într-o ținerea menzilor țării, dar și într-o acele dări, cari la slujbele rusumaturii, goștină și vădrărit în urmarea războiului s'au adaos către dinșii, după aceea de atuncia nevoință, peste acea dintru în vechime hotărîre. Drept aceea alcătuiți noi pe temeiul părintescii iubiri a Înălțimii Tale, înfățișându-ne Vistieria Înălțimii Tale cuviincioasele înștiințări pentru suma locuitorilor țării a fiește-căruia sat și țîrg, și cât altele a cerut trebuința spre dovada acestei de acum stări a locuitorilor, ne-au înfățișat și extract în sumă de 1.354.540 lei, care, după așezarea făcută la 1804, cu urmare de patru sferturi într-un an, se află darea birului țării până la anul 1806, când s'a deschis războiul, iară în suma acésta se cuprinde darea unului an asupra locuitorilor, satele cu țîrgurile și o dare obicinuită a se luă în luna lui Ghenarie, numai de la dughene, dar și toate cele-lalte trepte: mazili, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi și neguțători așezați cu darea lor într-o osebite.

Și măcar că după cunoscute și fără îndoie cheltuelile Domniei, cari într-o acésta vreme sunt încă cu sporire, urmând acésta și de la sporirea ce a luat cursul monedei, dar și într-o părintăscă hotărîre a Înălțimii Tale a se păzi vechiul privilegiu de scutelnici și breslași și slugi, ce este alcătuit să aibă fiește-care rang al boeriei, și toți alții cărora este cuviincioasă acésta împărțășire, nici de cum nu eră necuviincioasă însăși suma acésta să se așeze iarăși, fiind-că în micșorarea ei pe lângă altele pricinuesce micșorare de irat și la Casa răsurilor, de unde se plătesc lefile

Abia făcută acastă așezare, iar se constată deficit la Casa răsurilor.

celor ce slujesc pământului. Dar după plecarea de milostivire a Înălțimii Tale spre ușurința locuitorilor țării, prin bună primire a ridică și însuși înălțimea Ta parte de strimtorirea întru care se află acum locuitorii țării, nu numai pentru acele grele patimirii din vremea războiului, ce și cu despărțirea hotarului, care pricinuesce lor lipsă de locurile hrancii cuviincioase pentru dînșii, și pentru dobitoacele lor, și cu potrivire la cea de acum stare a locuitorilor, socotim că va fi fără simțire de greutate a se așeză pe un an suma birului țării 1.260.000, afară de rásurile obicinuite câte 15 parale la leu, alcătuiindu-se acastă sumă cu bună chibzuire și dréptă cumpénire asupra locuitorilor satelor și a tîrgurilor, cum și asupra tuturor celor-l-alte trepte: mazili, ruptași, rupte ale Visteriei, jidovi, armeni și neguțători, ce sunt cu darea lor în osebită așezare, și întru acastă sumă să fie și darea cea obicinuită a se luă pe dughene odată într'un an la luna lui Ghenarie, și din suma acésta, scoțându-se suma dughenelor și sumă asupra treptelor, cari urmăză a-și avé așezarea lor osebiă.

Suma asupra locuitorilor satelor și tîrgurilor cu rînduella așezării, ce s'a făcut la 1804, începându-se așezarea acésta de la 10 a viitorci luni Iunie, când se împlinesce acea de doi ani vadea rînduită locuitorilor țării întru ertarea de bir, să se alcătuescă cu împărțirea de patru sferturi într'un an, și în fiește-care sfert câte trei luni, și așa întru acastă alcătuire cu dréptă cumpenire făcându-se așezarea birului, scutelnicii și breslașii întru buna-voință a Înălțimii Tale, alcătuită pe temeiul pazirii acestui privilegiu fără smintire se vor lăsă în suma legiuită la fiește-care rang al boerilor și la toți alții, câți se cuvin să aibă împărțășirea acésta, după isvodul ce se va face cu peceeta Înălțimii Tale, pe rînduella așezată de mai înainte, și întru acest chip numărul scutelnicilor și al breslașilor, plătind numai dréptă partea lor din suma birului, cu dréptă analogie de havalele vor fi apêrați, spre îndestularea slujbei caselor boeresce și altora, și pe suma scutelnicilor cuviincioși fiește-caruia după isvod se vor da din Visterie cu acea din vechi legiuire și câte 2 lei de un seu telnic pe totă luna, și întru apêrarea de bir vor rămâné numai slugile caselor boeresce cu hotărîrea acea de mai înainte, iar spre ușurința locuitorilor țării va urmă întru lăsare cu totul a hotărîrii ce cră după așezarea birului făcută la 1804, ca în sfertul al treilea să nu mai deă banii Visteriei scutelnicii și breslașii, și partea acelor să se încearce pe cei-l-alți locuitori.

Nu va urmă acésta nici de cum, fiind-că se socotesce alcătuire asupritore, ce după așezarea ce se va face vor urmă toate sferturile cu plată de către toți fără osebite, și acei cu scutelnicii și breslași, care va cere trebuința a se alcătui ca să-ı apere și din darea birului, vor plăti birul scutelnicilor și al breslașilor dintre acei doi lei ce vor luă din Visterie pe numărul scutelnicilor. Cu acastă alcătuire așezându-se birul țării de 1.260 000 lei, din suma acésta vor fi a se plăti acei legiuinți pentru scutelnicii câte doi lei pe un liude pe lună, pe suma scutelnicilor ce se cuvin a se da la rangurile boerilor și altora, și dintru acastă sumă va fi întîmpinarea cheltuelilor Visteriei, întru care și suma cuviincioasă întru ținerea menzilorilor dimpreună cu ugeritul ce vor cuprinde inamurile, dar și cheltuelile zaherlei, și alte cheltueli ale Curții Domnesce, pe alcătuiră făcută la așezarea birului de la anul 1804, afară de suma slugilor, rusumaturii cari dintru în vechime cu așezarea lor sunt legiuite pentru Domnie. Iar banii rásurilor câte 15 parale la leu pe totă suma așe-

Domnitorul provacă iar pre boeri să avizeze. Ei propun la 7 Septemvrie

zării birului, strângându-se împreună cu banii Vistieriei pe alcătuirea așezată de mai înainte, se vor da la Casa răsurilor și vor urmă spre plata lefilor la cei ce se află slujind întru pămîntescile săvîrșiri, și suma acestei așezări va fi afară de iraturile obicinuite ale Mărici Sale Dórnei, cu luare aminte chibzuind alcătuire și a Casei răsurilor, care neapărat se cuvine a-și avé o cuviincioasă stare, pentru ca să pótă întâmpinà lefile ce se cuvin să se deà, urmând și acésta după obștêscă trebuință pentru obștescul folos, căci tóte săvîrșirile prin acei rînduiți în slujbele pămîntesci pe acéstă alcătuire sunt așezate, și alcătuire fără îndoire dréptă și de cuviință.

După tótă chibzuirea ce am făcut, fiind dréptă și părintescă plecarea Înălțimii Vóstre a se ridică de asupra locuitorilor acea sporire făcută în vremea răsboiului cu darea mai mult peste obicinuința veche la goștină și la vădrărit întru strîmtorirea cea de acum a țerii, care asemenea urmăză și către Domnie, nici de cum nu am putut găsi vre-un înlesnitor chip a se mai adaoge acestei Case vre-un irat, reînăind numai cu rásurile pe suma banilor Vistieriei, și acel de mai înainte legiuit irat din slujbele rusumaturí, goștină, desătină și vădrărit, iar cu adăogire după buna-voință a Înălțimii Tale spre ajutor și întru acésta va mai avé și va mai luà deciuclă și din slujbele rusumaturí, vama și ocna, din cari până la acésta vreme n'aú luat, și după acest irat pe suma ce va cuprinde într'un an, potrivit cu suma iratului, să se alcătúescă de către Înălțimea Ta și lefile, făcându-se isvod anume și hotărîndu-se a se da de la Casa răsurilor lefi pe urmarea strîmtoririi de acum la acei cari neapărat se cuvin a se află în slujbe și săvîrșiri pămîntesci, întru cari și ecpăcua Curții Donnesci și boerii capicheaclile Țarigradului.

Am cercetat și socotéla acestei Case pe următorul an, și după iratul ce a avut și suma lefilor ce a fost rînduită a se plăti, se vede să aibă acéstă Casă neajungere spre plata lefilor întru împlinirea anului..... lei, și fiind-că după tóte cererile și chibzuirile ce am făcut, nici de cum nu am putut află nici o înlesnire de unde să se întâmpine lipsa acésta, pentru ca să contenéscă acéstă neajungere de la Casa răsurilor, căci întru neajungere pricinuesce strîmtorire și supărare și acclor ce au a luà lefile neîndestulare, socotința uóstră urmăză ca, spre buna și cuviincioasă îndreptare a Casei acestcia, din lefile de pe doué luni ale anului curgetor să se plătescă numai lefile beșlegilor, ale neferilor Curții gospod, și a dumi-sale Divan Efindesi, dar și ale doftorilor politicií, în cuprinderea hrisovului ce are acéstă Epitropie, iar toți cei-l-alți căți se cuprind în isvodul lefilor să rămăe fără luare de léfă întru aceste doué luni și întru acest chip vindecându-se lipsa acestei Case cu urmarea ce s'a đis mai sus, se vor alcătui lefile pe suma iratului, și va contení nevoința neajunsurilor a se plăti lefile după hotărîre; am alcătuit asemenea socotința și pentru ținerea menzilor țerii, și iarăși întru aceeași plecare a Înălțimii Tale spre ușurința locuitorilor, după acéstă de acum strîmtorire a țerii, spre îndestularea și a trebuinței acestcia urmăză a se micșorà menziful, și din suma de 2.000 cai, ce au fost hotărîre a se află prin menziful cu ponturile anului trecut, prin aceleași drumuri ale țerii și prin aceleași menziful, cu dréptă și cuviincioasă alcătuire de suma cailor ce se cuvine a se află la fiesce-care poștă, să rămăe a se ținé menziful de 1.200 cai; pe acéstă sumă a cailor să se deà din țéră surugiú pe alcătuirea cea de mai înainte, la 4 cai un surugiú, și asemenea la 4 cai un stog de fîn, să se deà

1814 adaogirea goştinei 5 banî la ôie, 5 banî la stup şi rimători şi 5

la tôte poştele şi 40 căruceri cu alcătuire la cele întâi poşte câte doi căruceri, la al doilea câte unul şi la acele al treilea, la două sau trei poşte câte un caruceri, căci mai mult nu urmăză trebuinţa şi, spre împlinirea trebuinţei de ținiraş la Casa menzilului, să se deă din ţeră 15 liudi, cari să se orînduască în numărul căruce-rilor, pentru care Casa menzilului să ieă hacul ce se va hotări pentru căruceri şi cu acelaşi hac să năimască 15 ținiraşi, cari să-i aibă spre purtarea cărţilor Visteriei; să fie îndatorită ţera şi pentru întocmirea menzilurilor cu aceeaşi rînduică ce se urmă şi până acum, iar pentru orzul cuviincios care după alcătuirea de mai în-ainte urmăză câte 4 chile la un cal, pentru ca şi menzilurile să-şi aibă întru acéstă îndestulare cuviincioasă, dar şi locuitorii să nu simţască asuprire. pe aceeaşi soco-ţiţă de 4 chile de un cal alcătuind suma orzului, 4.800 chile pe suma de 1.200 cai, acéstă sumă în fieşte-care an la vremea cuviincioasă să se rînduască în ţeră cu dréptă cumpenire şi îndatorindu-se locuitorii a pune suma acésta prin menziluri, precum se vor rîndui, să li se deă lor plata de către ținitorii poştelor, pe o chilă acelaşi preţ, care în vremea rînduelii va fi vîndarea orzului în ţeră.

Intru acest chip să se alcătuască ponturile ținerii menzilurilor şi pentru ca să pôtă ținé alcătuirea lor cu întemeiere şi acei ce vor luă ținerea lor asupra să pôtă aşi face chibzuirile cuviincioase spre îndestularea buneii stări a menzilurilor, să fie hotarîre a se da poştele întru ținere cu legătură de contract, în vadeă de 3 ani. Acestea sunt socotiţele nôstre şi chibzuirile alcătuite pe temeinl părintescii iubiri a Înălţimii Tale, pentru uşurinţa alcătuirilor, liniştirea şi buna vieţuire de obştie, iar uşurinţa care întru acésta s'a făcut catre locuitorii ţerii se alcătuesce cu la-murire 94.540, afară de răsuri, suma care s'a lăsat mai jos de suma 1.354.540 lei, ce da ţera la velétul 1806, lăsare de tot a urmării ce a fost de la 1806 a se apără de un sfert într'un an scutelnicii şi breslaşii şi a se însărcină partea acestora asupra celor-l-alţi, ertare de tot asupririi, care în vremea răsoinului s'a făcut după acea de atunci nevoinţa a se luă la slujba goştinei câte 3 parale şi doi banî de ôie şi câte una para de vadră la slujba vădrăritului şi alcătuire a se ținé menzilurile ţerii în sumă mai mică de cai, după care alcătuesce înjumătăţare la acele îndato-rite a da ţera spre acéstă săvîrsire. Intru acésta cu părintesca plecare a Înălţimii Tale urmăză aşezarea birului şi uşurinţele cuprinse pentru locuitori, dar şi drépta aşezare întru paza fără strîntóre a pămîntescilor privilegiuri. Şi însciinţăm pe Înălţimea Ta. — 1814 Maiu 15.

Ai Înălţimii Tale

Smeriţi către Dumnezeu rugători:

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Huşului.

Prea plecate slugi:

Costachi Ghica Logofet, Costantin Balş Logofet, Iordachi Canta Logofet, Sandu Sturdza Vel Vistier, Iordachi Roset Vistier, Vasile Costachi Vel Vornic, Alexandru Iancu Leu Vel Vornic, Constandin Balş Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Manolachi Dimache Vornic, Răducanu Roset Hat., Vasile Roset Vornic, Neculai Stratulat Vel Vornic, Constantin Costachi Vel Vornic, Şerban Negel Vornic, Teodor Balş Vel Vornic, Iordachi Catargiu Postelnic.

Cod. Metropoliei Iaşi.

banî la vadra de vin. Dar fiind-că goştina este legată cu blăstem, boerii

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru adausul ce s'a făcut la slujba goştinei, urmat de blestemul archiereşc. 1815 Iunie 20.

Chrisov tot de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru slujba vadrăritului, aseinenea urmat de blestem archiereşc.

*Cu mila lui Dumnezeu, Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod,
Domn Ţării Moldovei.*

Stăpânescă şi părintescă noastră îngrijire, întru ighemonicăscă datoric, fiind fără preget către toate buncele alcătuirii şi uşurinţi ale ţării de către nedreptele împliniri cele după vreme şi întâmplări întrebuinţate întru lucrare. Pe lângă altele, cele ce din césul încredinţării nouă a acestei ţări, cu milostivire am ridicat şi am îndreptat. Luând în socotinţă şi pentru sporul ce s'a fost început a se lua la slujba vadrăritului, câte una pară pentru totă vadra peste trei parale şi un ban legiuiri ai vadrăritului, cu banul mili, că adică: această luare de spor fiind nu numai neobiceiuită, dar şi oprită din în vechime a nu se lua; de cuviinţă este a se ridica cu totul. Aşa dar din porunca noastră urmându-se obşteşca Adunare şi schepsis întru această, prin anafora a ce fac către noi dumné-lor boerii din 20 a trecutei luni Iulie, găsind de cuviinţă, ca numai în vadrăritul anului următor să se strângă sporul acelei parale, pentru lipsa Casei răsurilor după suma ce s'a căutat, negăsindu-se alt chip împlinirii acelei lipse, ne-am unit cu socotinţa domniilor-sale întarindu-se acca anafora spre urmarea stingerii acestui spor numai în vadrăritul anului următor şi nu mai mult, precum prin acea anafora pre larg se arată. Dar pentru cu dinadinsul temei al acestei conteniri, iată prin acest al nostru chrisov hotărîm: ca de astăzi înainte şi în veci strîngerea sporului acestei parale, la vadrărit sa nu se mai urmeze, rămîind banii vadrăritului în drépta vechi obiceiuinţa şi legiuirea lor câte trei parale şi un ban de vadra cu banul mili, pentru toţi acei ce sunt supuşi a plăti vadrărit, fără sporire de un ban măcar mai mult, sub nici un fel de cuvînt sau întâmplare. Spre care se întăresce chrisovul cu însăşi a noastră iscălitură şi pecete, întru credinţa şi a cinstiţilor noştri veliţi boeri ce mai jos se iscălesc, rînduind ca pentru totă necutezarea cea după vreme a smintirii acestei hotărîri şi legiuire de veci a banilor vadrăritului în trei parale şi un ban de vadră, după vechi obiceiuinţă, să se lege chrisovul acesta şi cu blestem de către Preosfinţitul Mitropolit şi Episcopii ţării, a căruia întărire va urmă şi biserica noastră cea mare a Resăritului. Şi atât chrisovul cu legătura blăstemului mai sus pomenit, cât şi întăritura acestui blăstem, ce urmă a veni de la Prea sfin. tul Patriarh a totă lumea, vor sta păstrate la sfînta Mitropolie a ţării pentru totdeauna.

(Iscălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

(Urmăză şi iscăliturile a 11 boeri mari).

Iordachi Roset Vel Vistier Prociot

Iară mai în jos urmăză şi legătura archierească spre ţinerea cu sfinţenie acelor cuprinse în chrisovul acesta:

cer lui Vodă să mijlocască la Patriarhie ridicarea blăstemului (1).

Calimach nu cutéză a aprobă anaforaua boerilor de la 7 Septembrie și-i provacă din nou să avizeze.

La 15 Decembrie 1814, boerii supun lui Vodă o nouă anaforă cu rezultatul deliberărilor lor. Ei constată până la finele lui Noembrie un deficit la Casa Răsurilor de vr'o 4000 lei, deși s'a tot scăzut cu analogie din lefi și s'a și șters unele din ele. Boerii adaogă a dice, că nu găsesc alt mijloc de acoperirea deficitului decât prin adăogirea goștinei câte 3 parale și 2 bani de oie peste cele 4 parale și 1 ban de până acum. Dar acéstă adăogire se va prelevă numai până la acoperirea deficitului, sub pedépsă de blăstem al bisericii. Se va

De vreme ce drept și cu iubirea de omeni pentru binele de obște a socotit prea Înălțatul nostru Domn împreună cu tot sfatul, în pricina adausului ce s'a fost făcut în vremea trecutului război la slujba vădrăritului peste așezămîntul ce a fost din vechi legat cu blastem: ca iarăși să se păzescă acca din vechi luare a vădrăritului de la acci ce plătesc fără adăogire vre-odată nici măcar de un ban sub nici un cuvînt. Care spre a se păzi cu neștrămutare s'a și înnoit vechiul acela așezămînt prin acest luminat hrisov al Înălțimii Sale, în care pricină s'a adus de la prea sfîntul a totă lumea Patriarh și osebită sobornicească carte cu legătură de blăstem, precum mai sus se cuprinde. Iată că și smerenia noastră, împreună cu prea iubiții în Hristos frați Episcopi ai țerii, pe toți aceia cari s'ar ispitî vre-odată a pune la cale. sau a sfătui, sau de tot a strică acésta prin Domnescul hrisov așezată dréptă și cu iubirea de omeni hotărîre, ori-ce ipochimen ar fi, sau din cei bisericesci, sau din cei politicesci, pecetluim și cu înfricoșat blăstem îi legăm și dicem: ca pe unii ca accia întunericul să-i acopere, săgeți cunplite să intre în inimile lor, obrazele lor să se împle de necinste, averea lor să fie spre cea desăvîrșit perflare și peire, lipsindu-se de tot felul de procopsela și dîilele lor să fie cu totul întru îpușinare, de toate ale lor cele veștute ca de averea dreptului Iov diavolul să se atingă, oftând și tremurând, târîndu-se pe pămînt ca Cain să fie în totă viața lor, moștenind și bubele lui Gliczi, femeile lor să rămă veduve și copiii lor săraci cerșetori și lipsiți de tot felul de procopsele, în totă viața lor și în grabă judecata lui Dumnezeu să-i ajungă la cele veștute de ochii lor. Iar cari vor păzi cu dreptate la acest bine de obște, hotărîrea acésta ce se cuprinde mai sus prin acest luminat hrisov, care cu bună rînducla și aședemînt s'a facut, neatingându-se și neispitindu-se întru cât de puțin a strică, ce mai virtos a sta spre a se păzi cu neștrămutare, nuî ca accia nu numai cu cele drepte și orînduite venituri, cu cari au să se împărtășescă spre resplătirea ostenelelor sale să-l învrednicescă a se folosi, spre bună întemierca și sporirea caselor sale, ci să fie și ertați de Domnul Dumnezeu, învrednicindu-i cu îndurările sale cele bogate de amêndouă fericirile, și de smerenia noastră blagosloviți în veci. Amin. — 1816 Aprilie 30.

Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Hușului.

(1) Cod. Metrop. Iași, pag. 117 vers.

mai da ca venit al Casei răsurilor și decimile din vânzarea ocnelor și venitul holerei exportate.

Domnitorul aprobă la 23 Decembrie anafora pentru adaogirea goștinei, dar numai pe trimestrul Aprilie, Mai și Iunie din 1815. De acum înainte va încetă adausul cu carte de blăstem de la Patriarhie (1).

(1) Iată întăritura patriarhală pentru adausul goștinei și graniata lui către Metropolitul Veniamin.

Intăritura patriarhală despre adaosul goștinei.

Proprietatea sôrelui este ca cu rațele să înveselască făpturile, să învieze și să crească cele din natură, iar a omului, care s-a primit începutul de sus, are datoria de a da fie-căruia dreptatea și de a avea totă îngrijirea pentru liniștea celor de sub dînsul, și nu făcînd loc dreptății așa, după cum noaptea face loc zilei, ei avînd îndreptate privirile deștepte ale ochilor și cu lumină alegînd dreptatea și îndreptînd lucrurile așa, în cât pre cele bune să le păzescă și să le păstreze, cele din contră sa le nimicească și să le întrerupă, și tot-deauna lucrurile mari să înlocnescă pre cele mici. Acesta este lucru al proiedinței chivernisitoare. Acesta este lucru al omienilor civilizați; de aceea și bine alesul, de bunul nēm și prea luminatul Domnitor și stapîn, iubitorul de Christos și prea Înălțatul a totă Moldo-Vlahia, fiu al nostru întru Dînul sfînt prea iubit și mult dorit D. D. Ioan Scarlat Alex. Calimah Vod, n'a lipsit de la faptele mari Domnesci și actele bine-făcătoare, menite pentru toți cei adunați la o laltă și cari se află sub Domnia sa cea răsplătită de Dumnezeu. Și fiind-că în urmaarea excelentei hotărîri a sfîntei Provedințe a primit pentru a doua oară frînele acestei prea luminate a lui Domni, n'a lăsat nevindecat și neîngrijit nimic din aceea ce eră cu lipsă și avea trebuință de vindecare, ei cu totă buna voință împarte fie-căruia gratuit și în mod propriu dreptatea trebuitore. El este cunoscut între altele prin numărul datoriiilor sale împlinite și prin puterea cuvîntului, și mai ales din copia scrisă, trîmisă nu de mult după hrisovul sîu Domnesc publicat bisericii acolo, precum și din prea luminata comunicare, trîmisă în scris. S'a hotărît din vremile străvechi, ca locuitorii Domniei să dea câte patru parale și un aspru de fie-care oie. Drept adică stabilit cu cuvînt de goștină din partea locuitorilor, cari sunt supuși unei asemenea dări și pe care iubitorii de pietate Domnitori, câte-o dată în anii de mai înainte, creșeauă această dare, și alte-ori supunîndu-se nevoilor din acești ani curmau abuserile, și pre săracii locuitori îngrădindu-i și mîngăindu-i au întărit prin hrisove Domnesci numai lipsa de patru parale și a unui aspru, după cum se stabilise de la început, oprind în viitor cel mai mic adaus, și întărind hotărîrea cu pedepse mari scrise din partea bis. locale, lucru ce a fost de ajuns până la începutul răsboiului de pre urmă. Dar deseliidîndu-se răsboiul, multe și mari nevoi caidînd pe Moldova, clerul, ce se află acolo, supunîndu-se împrejurărilor timpului și vedînd de altă parte și neputința economiei lucrurilor, a învoit adausul de atunci de trei parale și doi aspri peste cele legale de patru parale și un aspru, punînd această pentru un timp, până cînd nevoia presenta va fi înlăturată.

Fiind însă că această nu s'a întîmplat, dar mai mult nevoia s'a ridicat, fiind-că partea cea mai mare și mai esențială a Moldovei s'a răpit, cuprinidînd și pe marea

Casa răsurilor nu scapă de deficit nici după acesta, mai cu seamă

sa Înălțime, și mai ales că primise atunci frinele Domnesci, s'a adunat lipsa cu adaosul goștinei până la hotărîrea birului anual, care s'a făcut la Iunie trecut al anului mântuirii 1814. De atunci Înălțimea Sa cea păzită de Dumneșeu, nesuferind din compătimire continuarea adaosului, ca îngreuitoare pentru locuitori, și contrară hrisóvelor domnesci, veni, și interzisă și prin blăstemurile bisericesci, a hotărît ridicarea ei totală, afară de Casa rasurilor, din care urmează a se plăti lefiele celor ce îndeplinesc serviciile locale, și fiind lipsă, s'a făcut adunarea boerilor celor de bun nēm ai țerii și observându-se socotelile ei, după o consfătuire comună, de care în genere se fac, atâta s'au vădut de incurcați, în cât din acestea nu se putea ave nici chiar acea cătațime, care până la sfîrșitul lui Noemvrie al anului 1814 ajungea pentru împlinirea neînlăturabilă a lefurilor; și economie nevêdându-se din nici o parte, s'a primit de obște iarași lipsa cu adaos a goștinei, deși intru această Înălțimea Sa cea păzită de Dumneșeu a fost împotrivor, dar s'a supus de nevoie, ca un chivernisitor înțelept pentru un scop bun și un sfîrșit folositor celor ce slujesc neînterupt și nu eră cu puțință atunci a face alt-cevă pentru grămădirca nevoilor. Acum însă din mila lui Dumneșeu, împlinindu-se lipsa Casei răsurilor prin adunarea adaosului, și nu numai acelor de acum, ca cele ce au fost fôrte bine iconomisite, dar și acelor ce se vor hotări în viitor, Înălțimea Sa prea maritimósă, neîngrijindu-se de alt-cevă decât de făgăduela dată nenorociților sêi supuși și mișcat de un cuget nobil și de o domnêscă mărêță compătimire, a curmat deci darea numitului adaos, și a readus darea de goștină asupra oilor, schimbata de împrejurările timpului, la darea de mai înainte, pentru care cuvînt a publicat și hrisov domnesc și mai întăiū negând și desființând acel adaos condamnabil, apoi reînființând darea anuală de patru parale și de un aspru de fie-care ôie, cea legală și așezată de la început, și pentru a se ține acesta ca o lege obștêscă, ea a fost într'adins însoțită de consimțimîntul și iscăliturile Prea S. Mitropolit al locului și ale iubitorilor de Dumneșeu Episcopî de pe lângă dînsul, și apoi s'a întâmplat ca ea a capatat întarire și din partea altora cari au prînit-o. Deci făcându-se tôte acestea cu buna rînduêlă, Înălțimea Sa cea păzită de Dumneșeu ne-a însciințat prin scrisórea sa prea luminată fiêscă și a chiriarhieî de acolo, și trâmîtênd o copie exactă (de pre hrisov) marei Bis. de la noi a lui Christos, a cerut ca cu ecdoxul nostru patriarhicesc și cu tomul sinodal să întărêscă dispozițiile cele prea bine-voitóre și cele supuse când-vă blăstemurilor bisericîi locului să se lipsêscă de pedêpsă și de putere, și tótă pedica, ridicată spre schimbare, se va sfarimă de aici prin pronunțarea de epidemiile (pedepse bisericesci) cele mai aspre din partea nóstră. Și în adevêr, cererea Înălțimîi Sale cei păzite de Dumneșeu, ca ceea-ce nu numai că cuprinde adevêrul, cel plăcut lui Dumneșeu și vrednic de lauda, dar și ca ceea-ce face vêdita simpatia și îngrijirea binevoitóre către supuși, noi primind-o cu plăcere și însoțind-o diu adîncul sufletului și a inimîi de laudele și binecuvîntările trebuitóre, pre cei căduți sub blăstemuri, duple cum s'a đis, îi slobođim prin publicarea unei alte gramate de ertăciune și pre cei mai de sus îi facem cu darul prea sântului Duh liberî de orî-ce vină. Iar prin acêstă gramată presentă, de acord cu Înălțimea Sa cea de Dumneșeu păzită, dcllarăm sinodicesce impreună cu prea sfințîții Arhierei cei din prejurul nostru și cu prea cinstîții în S. Duh iubiți frați ai nóștri și coliturghisitorî, ca, după cum de la început s'a hotărît, să rêmână darea anuală a goș-

că boerimea ține să-și adauge leftele. Domnitorul la 16 Noemvrie 1815

tineî, și se întărește prin acun publicatul lrisov al prea luminatei Sale Domnii la patru parale și un aspru de ôie; ca să se păzescă neschimbat și să rămână această hotărîre dréptă necălcată și nemodificată, până când sunt în putere cele ale sufletului și ale inimii și nici adausul cel nou de trei parale și doi aspri să nu aibă întâmplător putere în viitor, ca cel ce este cu desăvîrșire minat și lepădat, și nici alt adaus până la o parâ să nu se facă și nici să-și pótă avé locul sub nici un cuvînt și sub nici o împrejurare în tot vécul. Acestea s'au đis și s'au întărit sinodicesce, și orî-cine ar fi din cei de pre delături, cari ar voi alt fel decât acestea, să întreprindă în orî-ce cliup de a schimbă această hotărîre legală și de a atinge până la un punct cele manifestate în mod sinodal și domnesce, și a introduce o inovațiune ôre-care în darea anuală a goștinei, spre supărarea și strîmtorarea bieților locuitori, unul ca acela, ca luptător împotriva celor bune, să fie afurisit de sfînta cea de o ființă făcélóre de viétă și nedespărțită fericită Treinic a unui Dumneđeú într'o singură fire, și blestemat, precum și neertat, apoi neputredît și suinător ca un timban, și supun tuturor blestemurilor părintesci și ale sinódelor și vinovat focului Gheenei și condamnat la anatema vecinică. Pentru aceste decî tóte s'a eliberat acest al nostru tom patriarhicesc și sinodal așternut fiind și în condica sfîntă a marei Biserici a lui Christos de la noi, spre a se vedé tot-deauna și a se păstră deosebit. In anul mântuirii 1815 Iunie 15.

Gramata patriarhală către P. S. Mitropolit al Moldovei.

Prea sfințite Mitropolit al Moldovei și Esarlhule al laturilor și Prea S. S. Episcopî, supuși acestei prea sfînte Mitropolii, în S. Duh frați și coliturghisitori și prea cinstiți clerici, de bun ném boeri, cinstiți neguțători și toți cei-lalți binecuvîntați ai acestei de Dumneđeú păzite Eparhii, fii în Domnul prea iubiți ai smereniei noastre, iar să fie cu voi și pace și milă de la Domnul a tot țiitorul, iar de la noi binecuvîntare și felicitare. Cererile ce ni se aduc și cari au scopuri pioșe, biserica cea mare a lui Christos de la noi nu numai scie a le prinî cu bunăvoință, a le cinsti și a le sprijini cu cuviință, dar le și dă trebuitórea asigurare prin prerogativele ei proprii, fiind ea Maică comună a celor pioși, și cap al bis. din deosebite părți, și isvor nesecat de măsuri de tot felul, cari aduc mântuire fără întrerupere. Făcendu-se decî acum cunoscut smereniei noastre, și frăției cei sfințite de prelângă noi și sfîntului Sinod, atât din prea luminata epistolă Domnăscă cât și din cea frățescă, trămisă nouă de Prea sfinția ta, despre cea din vecliune așezată dare și plătită anual de către locuitorii de acolo cu numele de goștină, și mărginită numai la patru parale și la un aspru de fie-care ôie, care dare a fost întărită pe basa așezărilor din lrisóvele domnesce ale foștilor Domnitori, iubitori de pietate, și legate cu legături fórte tari de ale bis. locale, și pentru ca cu timpul să nu se facă vre-un adaus sau crescere, după cum s'a întîmplat a se strică această bună armonie și a se călcă acea hotărîre așezată din pricina alt-fel a unor greutăți neînălăturabile și nevoi impunétóre, pre cari le-a dus răsboiul, ce a avut loc acun în urmă, și care adaos de trei parale și doi aspri și-a avut locul cu consimțimîntul clerului de acolo, cel mlădios și care adaus, deși neplăcut Domnitorului celui prea pios și

convocă boerimea ca din nou să cerceteze sēma Casei rāsurilor și. să prevadă venitul necesar pentru acoperirea deficitelor până la 1 Iunie 1817: după însăși a dumné-vōstră obștēscă cerere și rugăminte spre a se urmă *schepsis* și aflarea chipului și mijlocirii cuviincioase pentru sporirea iratului Casei rāsurilor, atât de întâmpinarea neajunsului ce încă urmăză, cât și pentru sporul cuviincios lefilor boerilor celor *halē* . . . socotindu-se asupriți numiții cu puțină lēfă, cea după alcătui-

măreț, fiului nostru celui prea iubit și mult dorit in duhul sfânt, s'a așezat însă și în timpul Doimnicii cei dāruite de Dumneḑeū a Înălțimii Salc cei prea mărețe, și pentru căderea nevoilor expuse mai sus, și pentru încureătura Casei, numită a rāsurilor; ast-fel fiind tōte aceste neînlăturabile, dar în cele de pre urmă Înălțimca Sa cea prea mărită, avēnd milă către săracii supuși și îngrijind cu durere de inimă pentru rēsuflarea lor, n'a găsit bine să-ī lase îngreuiati cu trebuințele adausului făcut, și deci neajunsurile Casei rāsurilor le-a regulat, iar darea adausului celui din nou l-a înlăturat cu desăvīrșire, și cu hrisov Domnese, însemnat și cu iscăliturile adunării erarhice de acolo, acēsta s'a desființat de o dată, dar a întărit iarăși și a înființat lipsa celor patru parale și a unui aspru, cea hotărītă și așezată de la început, care cu învoirea sfinției tale cea iubită nouē și a întregului cler al locului celui mlădios s'a primit cu un fel de bună voință nouă, eliberând pre cei ce din cauza întroducerii adausului au fost supuși blāstemurilor bisericesci, înlăturând cu legături nedeslegate adausul primit la nevoie al goștinei. Și fiind-că acēstă hotărēre este sfintă, plăcută lui Dumneḑeū și face arētată iubirea de săraci a Înălțimii Salc cea întărită de Dumneḑeū, și iubirea de popor, noi primind-o cu tōtă dragostea sufletului nostru, cu aplause și laude, am seos la lumina tomul bisericesc, care întăresce ou legături strînse acele dispoziții prea luminate, și cu harul lui Dumneḑeū și cu puterea prea sfîntului duh, celui ce pre tōte le înviēză și le împlinesce, dată de către Domnul Dumneḑeū și mântuitorul nostru Isus Christos sfinților sēi, învățacei și apostoli, și de la dinșii trecută la noi prin succesiune, de a legă și deslegă greșelile ómenilor, noi scriind ne declarăm sinodicesce cu toți prea sfinții arhierci cei de pre lângă noi și cu prea cinstiții noștri frați în duhul sfînt prea iubiți și coliturghisitori că, câți și carii din creștini miei și mari, de deosebite trepte și ranguri, au ajuns din cauza acelui adaus a călcă dispozițiile domnesci și bisericesci, eșite din iubirea de pietate, și s'au făcut vinovați de aceste blāstemuri celesiastice sau dând sfaturi pentru adaus, sau lucrând și învoindu-se în ori-ce mod și ajutând la călcare, fie cu conștiință sau fără conștiință, cu voie sau fără voie, toți aceștia, primind de nevoie adausul și supunēndu-se duratei cei nestătătore și schimbătore a timpului precum și împrejurărilor de tot felul ale vremurilor, sunt ertați și binecuvîntați din partea lui Dumneḑeū Doimnului a tot țititorul, deslegați de ori-ce legătură și pedēpsă bisericească și nepărtași la acele blāstemuri, citate mai sus și, mai pre sus de pedēpsc, liberi și neatinși de loc. avēnd rugăciunile și binecuvîntările tuturor sfinților celor din vēc și ale prea cuvioșilor și de Dumneḑeū purtătorilor părinți celor din Nicheca și din celelalte sinode. Așa stîpāne, mult îndurate Dómnne Christóse, Dumneḑeul nostru, să învingă mila ta cea nemēsurată și iubirea ta de óneni cea neînvinsă, și ascultă-ne pre noi smeriți și păcătoși servii tēi, carii ne rugăm pentru servitorii tēi aceștia, și tōtă legătura cea sufletēscă și

rea de mai înainte, care nu are nici cum potrivire și asemănare cu ostenelele slujbei și cu cursul vremii de acum (1).

Posedem un codex in-folio cuprindând séma a 4-a a Visteriei Moldovei, după așezarea birului de la 1 Iunie 1817 până la 1 Mai 1818. Séma este cu sigiliu în roșu al Domnului, cu semnătura Metropolitului Veniamin și a boerilor din Divan. Să observăm această séma, care mai bine decât orî-ce alte acte ne va arăta situațiunea financelor Moldovei cu puțin înainte de capătul Domniei lui Scarlat Calimach.

Ciferturile cele 4 pe un an au dat Visteriei suma de 1.075.363.

În această sumă nu intră venitul Botoșanilor, care este apanajul Dómniei. Pe un an acest apanaj a tăiat suma de 57.225 lei.

La suma de 1.075.364 prinsă din ciferturi se adăogă suma prinsă de la mazili și ruptași pe un an: 39.810 lei și 105 bani.

Se mai adăogă banii împliniți de la tîrguri pentru dugheni și cârciumi: 59.227.

Cifertul Sf. Dumitru al ruptelor Visteriei, neguțătorilor hrisovoliți: 18.931.

Cifertul Sf. Gheorghe de la aceeași: 19.519.

Darea pe 4 ciferturi a jidovilor hrisovoliți: 36.600.

În total venitul de la dajdii se mai adăogă cu 100.500 lei desetină afară de a Botoșanilor care este a Dómniei, plus 245.000 vădrăritul și plus 90.400 goștina, afară de a Botoșanilor. Cu aceste 3 rusumături în sumă de 435.900, totalul venit al țerii, afară de ocne și vămii cu totul rezervate lui Vodă, se urcă la 1.685.352. Această sumă imediat este scădută cu 308.544 lei, banii scutelnicilor ce se plătiau boerimii, deci în realitate budgetul veniturilor se însumă la 1.376.808 lei.

Pe ce se cheltuia această sumă?

47.769 și

60.984 lei baeram peșcheș în 1818.

---

rupescă, pusă asupra lor, sau din răpire sau din ôre-care pricină, deslég-o de la dînșii și o rupe ca pre o pânză de păiajen și osebesce-i pre dînșii de munca cea de veci, învrednicesce-î însă de împărăția ta și fă-î ca să câștige starea cea de a drépta ta și desvinovățirea cea bună și bine primită, cu rugăciunile și mijlocirile prea curatei tale Maicei nóstre Născetóre de Dumneđeș și pururea Fecióră Maică, cu ale cinstitului, măritului profet și botezătorului Ioan, cu ale sfinților, măriților, predicatorilor de Dumneđeș și purtători ai duhului Apostoli, și cu ale tuturor sfinților, celor ce din véc bine ȝ-au plăcut ȝie. Amin.

(1) Veȝi ultimul act din condica ce este în posesiunea Metropolitului de la Iași, pag. 160—161. La Academia Română, în codex I, se pot vedé acte relative la finanțele Moldovei sub Scarlat Calimach.

- 25.000 rachibiaua.
 3.075 enfiemucatesi.
 25.000 agiul polițelor acestor bani.
 176.917 cheltuéla gospod.
 71.547 cheltuéla Vienei.
 15.890 daruri la Turci.
 186.519 zahereà la Țarigrad.
 14.086 navlu și cheltuéla de zaherele.
 51.211 daruri și milă.
 45.290 cheltuiți pentru cetățile turcesci.
 56.937 navlu și cheltueli de cherestele.
 111.861 Isprăvnicia Curții Domnesci.
 66.252 beciul Domnesc.
 49.986 poștele.
 13.037 beilicul.
 7.800 călărași, Tătarii la Țarigrad.
 4.007 cheltuéla celor trimiși în trebă.
 17.740 tainatură și chirii de case.
 1.446 cheltuéla Postelniciei.
 7.561 Comisia Domnăscă.
 3.654 Pităria Domnăscă.
 1.440 Muhurdăria și Divictăria.
 6.662 Cupăria Domnăscă.
 4.806 Izcihodăria.
 42.286 cheltuéla sărbătorilor.
 4.330 cheltuéla pe caftane.
 14.038 dobânzi de bani împrumutați de Visterie
 4.188 cheltuéla prin al doilea Cămăraș.
 15.384 cheltuéla doctoriilor Curții.
 1.682 baeramuri.
 1.260 scutelnici călărașilor.
 6.496 cheltuéla celor trimăși prin Postelnicie.
 7.500 botezuri de Domnie.
 143.276 lefi și scutelnici din Visterie.
 7.533 logodne și cununii.
 4.794 îngropări și griji.
 47.568 diverse cheltueli.

1.376.808

Prin urmare budgetul veniturilor și al cheltuelilor echilibrat deplin

Dar cu ce se folosî țera Moldovei din asemenea cheltuélă de circa 1 milion și jumătate lei pe an?

Lefle funcționarilor au fost plătite de la Casa Răsurilor. Intregul venit al țerii a servit pentru Turci și pentru Domnitor. Pentru cultura publică din budgetul general al țerii, nimic decât dóră 180 lei la 3 ucenici de la școlă; 180 lei filosofului Govdela pentru 30 de scutelnici; 150 lei la 2 învățători și 2 ucenici pentru engomiile sêrbăto-rilor Crăciunului; 586 lei cheltuiți cu catagrafia tîrgului Iași; 750 lei traducătorilor pravilelor, pe fie-ce lună; 4.747 lei în cumpărarea a 102 chile de málaiu și 87 chile de cartofi împărțite ca sămîntă la județe; 165 pentru caicele pârclăbiei de Galați. S'au mai cheltuit câte-vă sute lei pentru legătura de exemplare din Condica civilă împărțite la prelați și la boerii din Divan. De acolo încolo tot restul budgetului a fost la dispozițiunea lui Scarlat Calimach și a Turcilor! Cum să nu fie mare cêrtă între Greci, dóră vor pune mâna pe Domnia țerii? (1)

Casa doctorilor, adecă o direcțiune sanitară, există, vêdurăm, sub Scarlat Calimach. În 26 August 1814, Domnitorul dă țidulă domnêscă pentru adăogirea veniturilor acestei case. Intre aceste venituri se adaoge harabagialicul de Galați, în 10 Noemvrie 1814 (2).

Sub Alexandru Calimach se înființeză și în Iași, ca la București, Vornicia de politie (3).

Casa Răsurilor e pusă în Decemvrie 1814 sub marele Logofet de țera-de-jos (4).

În 27 Aprilie 1816, Scarlat Calimach ordonă Ispravnicilor de Roman să însărcineze un inginer cu ridicarea planului orașului.

La 9 August 1814, Domnitorul aprobă anaforaua Divanului pentru așezarea scutelnicilor și a breslașilor boeresci și mănăstiresci. Iată rezoluțiunea Domnitorului:

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldaviei.

Infățișându-se Domniei Mele obștesca acêstă anaforă, și dréplă și cuviinciosă so-cotind tótă alcătuirea ce se face pentru pronomion de scutelnici și breslași, întă-rim și Domnia mea și hotărîm urmarea întocmai și fără nici o strămutare întru tôte, cum prin anaforaua acêsta se cuprinde, și poruncim și domniei tale Vel-Vist.

(1) Veđi în anexa de la finea acestui tom, sêma Visteriei mai sus analizate.

(2) Veđi Academia, Cod. I, pag. 336—337.

(3) Veđi la Academie, Cod. I, pag. 310—313.

(4) Veđi condica Metropol. din Iași, fila 129.

V. A. Urechîă.—Tom. X. Partea B.—Istoria Românilor.

ca în cuprinderea acésta să se facă și isvod de scutelnici și breslași, ce se cuvine a se da din Visterie, alcătuiindu-se nesmintit întru toate cuprinderea totă, fără abateri cât de puțin din hotărîrea acésta, și boerii Greci cu totul să fie depărtați de pronomion acesta al scutelnicilor, ca de un adevărat pronomion alcătuit numai pentru pămîntenî, iar spre neclintită urmare și paza acestei hotărîri și dréptă alcătuire, întru totă cuprinderea anaforalei acesteia, întărim și cu a noastră iscălitură și pecete.-- 1814 August 9.

Noî Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

CAP. XVI.

Boerii.

În Domnia lui Scarlat Calimach, boerimea a putut fi mulțămîită, căci înființata de el, marea Comisie chemată să reorganizeze serviciile publice, fiind compusă exclusiv din boerime, ea departe de a împuțina privilegiile oligarhiceî clase, le adauge.

Clasa boeréscă sporî sub Scarlat Calimach, nu atât prin ridicarea de noi boerî pămîntenî, cât prin *împămîntenirî* de Greci.

Pentru a se vedé cu ce titluri unîi Grecî deveniau boerî ai țerii sub Scarlat Calimach, aduc aci în resumat două pitace domnescî.

Primul este din 31 Ianuarie 1813, prin care frații Hariton și Apostol Petrino sunt așezați «între némurile țerii și trecuți în catalogul boerilor de ném, al Visteriei»:

Ca unîi ce, deși streinî, *de mulți anî locuesc în țéră în scaunul Domnieî, făcêndu-se pămîntenî cu dobândire a destule nemîșcătóre lucruri*, aũ petrecut bine și liniștită viețuire spre lauda lor, trăgênd către dînșii obștésca bună cugetare și credință, învrednicindu-se și de ocrotirea celor de mai înainte a nóstră frați și luminați Domni, cu slobodirea înfățoșării și la Domnésca Curte . . . . . și aũ fost cinstiți și cu cinuri pămîntescî.

Așã dar acestor doi frați de origine streină li se dă dreptul de boerî pămîntenî, pentru că aũ cumpêrat proprietăți în țéră și aũ avut o viețã cinstită. Între acele drepturi este și acel de a se puté presentã la Curtea Domnitorului (1).

Al doilea act identic este din același an, 1813 Aprilie 30, în favórea unui Petroviçi Armis(2).

(1) Veđi actul în condica Metropolitului de la Iași, fila 77.

(2) Acesta, născut din părinți cinstiți și din némurile cele vechi și alese ale patriei sale Misiei, și pentru că părinții sêi în curgere de mulți anî, locuind în pămîntul

Înmulțirea streinilor în clasa boerescă avea un inconvenient fiscal, căci noii boeri vroiau să aibă și ei, ca boerii pămîntenî, scutelnici și poslușnici. Acesta împușină numărul birnicilor Vistieriei. Nu dar din înbold național, ci din acel al neîmpușinării bugetului domnesc, se pôte explica decretul lui Scarlat Calimach, din 9 August 1814, adus la pag. 417; aprobând anaforaua Divanului, semnată și de Metropolitul Veniamin, Domnitorul dispune, pe de o parte, continuarea privilegiului boerilor pămîntenî la scutelnici sau breslași anume hotărîți, după rang, până la șetrari, iar pe de altă parte, excluderea boerilor Greci de la acest privilegiu, considerându-se ca un *catahrisis* că acești boeri de origine streină s'au bucurat de cât-vă timp de asemenea privilegiu.

Iată propunerea boerilor din Divan:

«Să se păzescă cu nestrămutare acest privilegiu al nêmului boeresc și cu îndreptare de catahrisis ce a urmat întru vremi, nici de cum mai mult să nu se lădescă privilegiu al scutelnicilor și breslașilor, decât numai la pămîntenî, oprit fiind cu totul a nu se mai da scutelnici sau breslași la boerii Greci, dară nici banî sub nume de scutelnici, pentru ca în tîtă vremea, izvodul de scutelnici în Visterie să fie numai sub numele pămîntenilor și nici cu alte mijlociri să nu fie slobod a se atînge acest pămîntesc privilegiu; iar cuviinciosul ajutor de la In. Ta către boerii Greci prin bunavoință a Măriei Tale va puté urmă cu alte drepte împărtaşiri din domnescile și împărătescile milostiviri.»

Puține casuri de înălțări la trépta boeriei dintre răzeși orî altă categorie de cetățeni întălnim sub domnia lui Scarlat Calimach. Menționăm aci chrisovul din 6 Martie 1819 în favórea lui Gheorghe Roiul, care este ridicat la rangul de Mare Căpitan de dărăbanî și acel al lui Alexandru, fiul Economului Ureche, protopop de Hărlău care, pentru serviciile aduse în timpul ciumei din 1818, este ridicat de Scarlat Calimach la rangul de Clucer(1).

---

acesta al Moldovei, în scaunul Domniei nóstre, s'au făcut pămînten cu dobîndirea a îndestule nemișcătore lucruri, și au petrecut bună și cinstită viețuire, trăgînd către sine lauda și buna cugetare a obștiei și asemenea și duinné-lui petrecînd întru asemenea cinstită viețuire, trăgînd către sine aceeași laudă și cinste, învrednicindu-se, precum părintele sêu, și ocrotirii celor de mai naîntea nóstră frați și luminați Domni, cu slobodirea înfătoșării și la Domnêscă Curte....., și a fost socotit de a puté fi cinstit și cu cinuri dintru acele pămîntesci . . . . este trecut în catalogul nêmurilor a Vistieriei.» (In aceeași condică, la fila 78.)

(1) Prinul act este scos din Condicta Domnêscă de la Metropolia din Iași. Cel al doilea este în original în posesiunea mea.

Boerimea a fost mult miluită de Domnitorul Scarlat Calimach, cu acordare de droburi de sare, cu adăugire de liuđi, cu dăruire de țigani și cu mili de la Cutia respectivă(1).

1819 Martie 6. Cartea Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod, dată lui Gheorghe Roiul.

Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila lui Dumnezeu, Domn țării Moldovei.

Insciințare se face prin această carte a Domniei Mele pentru Gheorghe Roiul, că, prin jaloba ce a dat Domniei Mele, a făcut arătare, că el la câte slujbe și porunci a fost, și osîrdnic șilitor, le-a săvîrșit cum a cerut trebuința, cu totă dreptatea, făcînd rugăminte, că precum alții mulți s'a'u cuprins cu Domnescile noastre mili, să se împărtășescă și el, cu cât cerscul Împărat Ne va năstăvi, după socotința săvîrșitelor sale slujbe. Care ale sale arătări rînduind Domnia Mea la dumné-lui Vel Vistier-nic de s'a'u cercetat și s'a'u aflat adevărate, că la câte slujbe a fost rînduit, a fost șilitor de le-a săvîrșit cu dreptate.

Deci cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, îl miluim cu aceste din Domnescile noastre mili, adevă: hotărîm să fie scutit de toate dările Visteriei, cum și de plată la slujbele rusumaturilor de către cumpărătorul slujbei lor, să nu se supere întru nimica, pe toate ori câte bucate va avé drepte a sale: stupi, svinî, oi și vin ce va face din drepte viile sale. Avênd a scuti și șése liuđi, ômenî streinî, ce și-i va aduce de peste hotar, de toate ori-câte dări și havalele vor fi asupra altor locuitorî, aceștia întru nimic să nu se supere, rămîind numai pentru slujbele și trebuințele casei sale, ori la ce ținut se va află cu șederea sa. Și încă cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, hotărîm a-și avé și titlul de *Vel Căpitan de dărăbanî*, care cunoscut să fie. Pentru care poruncim și dumné-vóstră, dregători a ori-care ținut în care se va află cu șederea sa, să nu puteți a-l rîndui la slujbe și poronci de ale ținutului, căci când va fi trebuință, se va rîndui numai cu cartea Domniei Mele și a Visteriei, ca să-i fie cunoscută slujba. Aceste sunt miluirile de la Domnia Mea, cu cari am miluit pe Gheorghe Roiul, făcîndu-l și Vel Căpitan de dărăbanî. Pentru care poftim și pe cei din urma mea luminați Domni frații noștri, cari din pronia cerescă se vor rîndui ocârmuirii acestei țeri, nu numai să nu strice această cuprindere de miluire, ce mai ales cu sporire să adaoge, și pentru a Domniilor Sale laude și vecinică pomenire. 1819 Martie 6.

(Semnătura) Scarlat Alexandru Calimach.

L. P. D.

Vel Vistier.

S'a trecut în condica Vistieriei de hrisóve.

Constantin Veisa Paharnic.

(1) La 15 Noemvrie 1813, Sc. Calimach acordă lui G. Hermeziu mila pe tot-deauna de 10.000 ocă sare de la ocnă în drobî.

Asemenea îi acordă 20 liuđi streinî scutiți. (Academia LV 40.)

La 1 Ianuarie 1813 dăruiesce țigani lui Petrache Casimir biv Vel Ban. (IV, 107, Academia.)

Lista milelor de la Cuția respectivă coprinde destule nume de boeri și de văduve de boeri.

Boeri pedepsiți ori prizoniți în Domnia lui Calimach aprópe nu găsirăm până ađi; cunóscem numai un cas de degradare a unui *Paharnic* Nicolae Dumitriu, în 1814 Ianuarie. Din ordinul lui Scarlat Calimach este degradat din rangul de Mare Paharnic, dar nu din ceta boerescă, căci i se lasă rangul ce aveă anterioramente, de Șetrar.

Cu ce păcătuiise Paharnicul Dumitriu ?

Eră denunțat lui Vodă, că într'o sindrofie ar fi rostit vorbe dușmănóse pentru Domnie, ar fi đis că prea aduce Vodă multe lichele de Greci din Țarigrad.

Boerul Paharnic isbuti să convingă pe Domnitor, că așa vorbe el n'a rostit și, la 24 Martie 1814, Domnitorul îi restituí rangul de Mare Paharnic (1).

Considerată boerimea din respectul cultural și național, n'o găsim superióră celei din Muntenia. În adevăr, boerii fac pași, semnază acte, în carí își arată regretele lor pentru pierderea Basarabiei (2), decât în fond, aceste regrete sunt mai puțin pentru pierderea a jumătate din Moldova, cât pentru că acésta a adus scădere în bugetul de venituri al țerii și pentru că prin aplicarea tratatului de la 1812 erau siliți, ca până în termen de 18 luni, saú să-și vîndă moșiile din Basarabia, saú să se strămute acolo și să devină supuși Muscali. În acéstă alternativă puși, Divanul după ce vedu că stăruințele boerilor nu isbutesc, se rógă de Domnitor să intervină el pe lângă Împăratul Rusesc, să mai acorde un termen de un an de đile, pentru ca să-și desfacă moșiile din Basarabia acei carí nu vor să rămână acolo ca supuși Muscali.

Asemenea lui Paharn. G. Hermeziu în 3 Ianuarie 1813. (Academia LV, 39.)

Da Hatmanului Răducanu Roset dreptul de a află 50 liude streini și a-i scuti. (Academia, XXXI, 72.)

La 3 Aprilie 1813 ordonă prin Visterie către Ispravnici de a regulă și scuti ómenii streini, ce vor fi aduși de Spătar N. Balș la moșia sa Codăesci. (Academia XXI, 95.)

Asemenea și pentru același lucru în 6 Aprilie 1413. (Academia, LI, 83.)

La 30 Aprilie 1813 acordă 60 luđi scutiți Domniței Elena Hangeri. (Academia, L, 87.)

La 10 Octomvrie 1818, Calimach acordă 100.000 ocă sare lui biv. Vel Logofet C. Balș. (Academia, XXXV, 241.)

(1) Veđi condica Metropoliei de la Iași, fila 95 verso.

(2) Veđi actul din 20 Aprilie 1812, în cartea «ДОСМЕРТІ АНН МОЛАДОБА», atribuite lui N. Istrati, veđi Uricar, I pag. 343.

Divaniții dic «că nu avem aici cui vinde moșiile noastre, nici cu cine să le schimbăm».

La din contră «vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare : a împărți averile noastre, pe cât nu vom pute urmă alte chipuri, și cu lacrimi nemângâiate a se despărți fii de părinți, frați și alte rudeni, trecând unii la cele de peste Prut moși și alții rămânând la aceste de aici.»

Se tem boerii ca, nu din cauza că unii membri ai familiei lor vor fi siliți să rămână în Basarabia, la moșiile de acolo, să fie bănuți cești rămași în țără de către Turci (1).

Neisbutind boerii în cererea lor, mulți se strămutară definitiv în Basarabia.

Se pare că țăranii Moldoveni din Basarabia, din contra purtării boerilor, se decisă a emigră de acolo în Moldova. Acesta nu convenia Rusiei. Pentru a împiedica această emigrare a țăranilor, Muscalii închid fruntaria Prutului. (Veđi Hurm., pag. 701—708.)

(1) Condița Metropolitului Nanian de la Iași, fila 82.— Veđi și Andréossy, din 23 Iulie 1813, în Hurmuzachi, supl. II, pag. 479.

Iaca actul prin care boerii se jăluesc că Rusia cere să vîndă ei moșiile ce au peste Prut :

Prea Înălțate Dômne,

Cu totă supunerea și lucrătorea cugetare, am primit porunca ce s'a dat nouă de catre Înălțimea Ta, cu arătare că după triniterea a prea plecatului nostru magzar la prea strălucitul prag al prea puternicii și hrănitorei noastre Împărății, a venit răspuns întru aceeași neurnită hotărîre a vinde toate acele de peste Prut strămoșescile noastre moși și a ne desface cu totul de dinsele, pentru ca după deosebite necunoscute nouă politicesci pricină, nici de cum nu este ertat urmarea într'alt chip.

Totă porunca prea înaltului Devlet și a Înălțimii Tale, fiind la noi pravile necălcate (?), dacă plecatele noastre rugăciuni din durere ce am făcut întru această pricină n'au fost ertat a se ascultă, la noi nu rămâne alta decât cu jărtfirea strămoșescilor noastre moși și lipsirea încă și de hrana cuviinciosă a caselor noastre, să punem în lucrare împlinirea poruncii ; această desfacere în cât este pentru noi sdruncinătoare, Înălțimea Ta nu te îndoesci, căci nu este numai nenorocire dar și strimtorie a însăși vieții noastre, nu avem la cine vinde nici cu cine a le schimba, pentru că toți credincioase raele a Moldaviei am năzuit și am rămas sub umbrirea prea puternicului Devlet, precum și strămoși noștri, și acei câți se află cu locuința în partea aceea de peste Prut nu au aice mai mult decât până la patru sau cinci moși dintr'acele mai înici. Drept aceea într'o mare nedumerire ne aflăm, care lucrare trebuie să

Am văzut în urmă ca numirea lui Caragea și a lui Calimach a

începem spre împlinirea poruncii? căci pierderea acelor de acolo moșii ne arată cu lămurire grozăvia stingerii caselor noastre, iar mahniciunea acestei de istov stingeri a pătruns sufletescile noastre simțiri în cât tânguirea și jalnicele lacrimi pentru îngrozirea acelei de istov cădere a familiilor învechite au ajuns a se face simțitoare, și la cele mai crude vîrste ale nenorociților noștri fiî, milostivirea prea bunului nostru Împărat, după asemănarea Dumneșcescului ceresc, este la noi încredințare fără îndoire a vedea spre această pildă și acea cu milostivire părintească oblăduire a Înălțimii Tale, dintru care către toți de obște se revarsă din îndurarea hrănitorele împărătescile și pe acesta alcătuind temeiul nădejzii mângâierii noastre, iarăși îndrăsnin alergând către Înălțimea Ta, din durere, cu umilite glasuri te rugăm, ca spre ôreși-care mângâieri de înlesnirea acestiî desfaceri, de este cu puțință, să urmeze mijlocirea Înălțimii Tale către prea puternicul, bunul și milostivul nostru Împărat, ca să se îndure către noi și din bogatele sale milostiviri revărsând, să ne dăruască o vadea încă de un an, sau dacă va fi greutate, fie măcar de șese luni, după împlinirea profezmiei, pentru ca dora în această vreme vom afla ôreși-care înlesnire spre desfacerea moșilor noastre, să nu le perdem cu totul, pentru că în vadăua de 2 luni ce au mai rămas până la împlinirea profezmiei, urmând desfacere, nu se va putea alcătui alt ce-vă decât aceea ce acum privim: o de istov stingere și strimtorire a viețuirii noastre. Noi întru această întimplare, cea mai întâi și desăvirșită cădere socotim a ne lipsi de pămîntul strămoșesc, și a nu trăi sub umbrirea vicțuitorului Devlet, și de vreme ce suntem frămîntătură hrănită de la strămoși cu milele prea puternicii noastre Împărății, și întru acesta îmbărbătându-ne, potrivit cu acesta vor fi toate locurile noastre, și spre a ajunge la acest sfîrșit nu vom lăsa a nu face și acele peste puțință jărtfiri, dar nemărginita greutate ce vedem, pentru că nu avem nici cuî vinde moșiile noastre, nici cu cine a le schimba, prin câte cercări am făcut întru acesta până acum ne îngrozesce, că după ori-cari jertfiri, nu vom putea ajunge nevoința îngrozirii pentru de istov stingere, și mai ales pentru strîntorirea a hranii spre viețuire, vom fi siliți la acea mai jalnică lucrare: a împărți averile noastre, pe cât nu vom putea urmă alte chipuri, și cu lacrimii nemăngăiate a se desparți fii de părinți, frați și alte rudeniî, trecînd uniî la acele de peste Prut moși și alții rămîind la aceste de aici. Acesta întru desnădajduire, și când toate alte chipuri vor lipsi, iar sufletesca mahniciune, și jalnicele lacrimi, cari prin această desparțire vor urmă, vor fi fără îndoire veșnice și ncuitate, din nēm în nēm, până la cea de pe urma; cu umilite glasuri de obște și cu fierbinți lacrimi ne rugăm Înălțimii Tale, ca și întru acesta să urmeze părinteasca milostivire a se face cunoscut prea Înălțatului Devlet nevoința care întru acesta pôte să ne silască, lucrînd mijlocirea cuviinciosă și trăgînd către noi îndurarea prea puternicului și milostivului nostru Împărat, pentru ca întru o așa jalnică întimplare să fim umbriți cu aceeași milostivire ce am fost hrăniți nenumărați ani de la strămoșii noștri, și când vom fi siliți de la întimplare a urmă jalnica despărțire, cu trecerea întru nenorocirea unora la stăpînirea moșilor de peste Prut, pentru acei, cari dintru acele familii vor rămîne aici, să nu afle prilej dușmănescile lucrări, ca în potriva dreptății urmînd clevetire, să socotască acesta pricină de vre-o lene, pentru ca silnicia întimplarii acesteia este fără îndoire, iar rîvna credinței noastre în totă vremea cu lucrătore chipuri s'a arătat, și dintru acesta nici de cum vre-odată nu ne-am

produs o mare emoțiune la Iași și la Bucuresci. Emoțiunea boerimii Moldovene provenia în mare parte din temerea, nu cum-vă noul Domn să aibă de la Pórtă însărcinarea de a pedepsi pe aceia dintre dânșii, cari mai mult se arătaseră între 1806 — 1812 neamici ai Porței Otomane și slugi plecate ale Muscalilor. Ușor fu însă Împăratului Alexandru I să liniștească temerile boerilor, făcând pe Sultanul să trimită lui Scarlat Calimach hatișeriful din 2 Octomvrie 1812, prin care Pórtă obligă pe noul Domnitor să acorde ertare, amnistie tuturor greșiților din trecut și să fie blând cu boerii și cu tótă țera (1).

abătut, nici ne vom abate. Prea Înălțate Dómnne! Precum întru tóte altele părintésca oblăduire a Înălțimii Tale a făcut către toți de obște ajutor și revérsare de milostivire între sdruncinările, cari rășboiul trecut au pricinuit în țera acésta, asemenea și la acéstă jalnică și nenorocită întâmplare, fii milostiv a lucră mijlocire și a strînge asupra noastră milostivnica îndurare a prea Înaltului Devlet, care prin lucrarea Înălțimii Tale nădăjduim fără îndoire a-și câștigă, și prin acésta numai alcătuim nădejdea mângâierii a nu ajunge în cea desăvîrșită cădere în învechitele familii ale pămîntului acestuia, iar Înălțimii Tale va rămâne vecinică pomenire alcătuită pe temeiul neuitării și la urmașii noștri. — 1815 Noemvrie 5.

Ai Înălțimii Tale

Smerit către Dumneșcú rugător, Veniamin Metropolit Moldovei.

Plecate slugi:

(Iscăliți:) Constantin Ghica Logofét, Iordache Canta Vel Logofét, Constantin Balș Logofét, Dimitrie Sturdza Vel Logofét, Grigoraș Sturdza Vel Vist., Sandu Sturdza Hatman, Iordache Roset Vist., Constantin Balș Vel Vornic, Manolachi Dimachi Vel Vornic, Vasile Roset Vornic.

(1) Hatișeriful ce a venit către prea Înălțatul Domn al Moldovei Scarlat Alexandru Calimach V. V., după anaforana obștésză ce s'a făcut către Înălțimea Sa, pentru starea de micșorarea țerii după încheierea păcii de acum 1812 Octomvrie 2.

Intăiule între stăpânitorii norodului Mesici, alesule întru cei mai mari ai némului lui Isus, Scarlat I Calimach Zade, săvîrșirile tale să se încheie cu bine.

Ajungënd acéstă înaltă a mea poruncă Împărătescă, sciut să fie, că spre buna chibzuire și oblăduire a țerii Moldovei, acei care este din împărătescile mele moșténesci câștiguri, și acum iarăși s'a întors către stăpânirea împărătescilor mele puteri și spre locuința viețuirii celei bune, prin casele și așezările lor, atât a boerilor cât și a celor-lalți supuși ai Împărăției mele, ocrotindu-se ei și depărtându-se de la dânșii tótă frica și îngrijirea, precum și spre fericirea pămîntului cu lucrarea tuturor mijlocitórelor chipuri ce atárnă spre ocrotirea supușilor Împărăției mele, fiind neapărat trebuinciosă rînduirea cea din nou a unui Domn ispitit într'o înțelepciune, credință și dreptate; drept aceea cunoscut și arătat fiind, că tu, numitul Voivod, sluga cea credinciosă a Împărătescii mele Măririi, nu numai în slujba Dragomaniei a Împărătescului meu Divan, dar și în curgerea vremii rînduirii de mai nainte la Domnia Moldovei, strălucios arătarea credinței și dreptatea ta, ai cheltuit tótă silința ta pentru răsufarea și odihna supușilor țerii acesteia, și jărtfind tóte puterile tale întru împlinirea supunerii și a credinței; spre acésta s'a hărăzit și s'a dat

Boerii țerii, la 16 Iulie 1814, trimit *magzar* la Pôrta Otomană, mul-

ție din nedeșertatele mele împărătesci îndurări Domnia Moldovei, mai nainte atâr-nându-se pe umerile credinței tale și atunci s'a dat Împărătesca mea poruncă cu-prințetore cuvântărilor celor cădute la urmarea slujbei tale, adecă ca să te silești pentru fericita stare a pămîntului, îndreptând și bine chibzuind oblăduirea sa, odihnind și însuflețind pe acei cari s'au nevoit și au suferit strîmtorire și s'au nevoit în vremea răsboiului, atât din boeri cât și din cei-lalți supuși locuitori, tră-gînd și odihnind la urmă și casele lor pe acei strămutați și împrăștiați. Iar acum în urmă, ajungînd la împărătesca mea sciință acele, cari din partea boerilor și altor trepte din locuitori împreună cu ale tale în scris însciințări la Inalta mea Pôrta prin obștăscă anaforă arătări, tanguind strîmtorirea și ticăloșia stării lor pricinuită lor din năvălirea răsboiului și aducînd mulțumitore cuvîntări, pentru că s'au mîntuit din mâinile streinilor și iarăși precum din început se ocrotesc acum sub umbrirea prea puternicii mele Împărății, dar apoi și plini de bucurie, atât boerii cât și cei-lalți supuși se află cuprinși, pentru că s'a hărăzit ție Domnia Moldovei, într'o glăsuire și într'o cugetare sunt rugători pentru veșnica proslăvire a Împărătescii mele Mărirî, aceste cuprințîndu-se în numitele scrise arătări, cari s'au trimis la Înălțimea Mea. Decî fiind-că țera Moldovei este din pămînturile acele după moște-nire stăpânire, dréptă câștigare a Împărăției Mele, iară locuitorii dintr'acéstă țără au fost pururea hrăniți din moșii și strămoșii lor cu nedeșertatele mele mili și îndurări ale Înălțimii Mele, ocrotindu-se și umbrindu-se sub aripele Domniei Mele; dacă dar după o Dumnezească voință au ajuns și în streini mâni, sau boeri, sau ômenî și de alte trepte alunecându-se au greșit în ôre-ce, acésta se pôte socoti că nu dóră după închipuirea însăși voinței cugetului lor, ce după nevoie s'a întimplat; pentru acésta dacă vre-unii din boeri sau alții din ôri-ce stare ômenî în vremea trecutului răsboiû, sub ôri-care chip s'au arătat greșiți și în altă parte atârnați, aducîndu-se întru desăvirșită acum ertarea acelor trecute ale lor urmări, nu voim pentru cuvîntul răsplătirii a li se face mustrare, dar încă și însuflețindu-se să se umbrăscă, fiind bine încredințați că, în cât vor rămâne ei întru neclătirea hotarelor supunerii și în cât vor îndeplini îndatoririle ascultării și în cât vor fi următori poruncii și voinței Domnului lor, nu vor vedé alta către dînșii decăt reversarea nedeșertatelor și bogatelor îndurări ale Împărătescii mele Mărirî, după cum și în po-trivă, dacă se vor arată călcători, vor încercă răsplătirea faptelor chibzuirii lor.

Pentru aceste tôte, în urmarea Împărătescii mele date de mai înainte porunci, iată acum s'au slobođit și se dă de către Împărătescul meu Rechéb acéstă înaltă a mea poruncă și pentru a pămîntului bună orînduélă și pentru nemărginirea puterii celei slobode, care s'a încredințat ție asupra slujbei tale. Decî tu, slugă prea cre-dinciosă a Împărătescii mele puteri, acel care dintru început cu îndurarea Împē-răției Mele cei vecinice te-ai săturat și te-ai umbrit, către care și desăvirșită cre-dință are Împărăția Mea și bună cugetare sub acéstă bună nădejde, Împărătesce cerem de la tine, după asemănarea dreptății stăpânitôrei bune voinței Mele și dupa măsurile tale, când țera fericită și după mărginirea puterii acei slobode însăși plăcerii voinței tale, care s'a dat ție, umbrind și ocrotind pe acei cari cu neclătire se vor statornici în holarul supunerii și înfrinând pre acei ce se vor arată călcători voin-telor tale sau cutezători de urmări în potriiva datoriei lor și alcătuirilor; iar dupa nă-dăjduita de la tine credință, înțelepciune și iubitôre de norod plecare, ocărmuind

țamind Vizirului pentru firmanul ce a primit Domnitorul Scarlat Calimach.

Ei amintesc că pururea au fost credincioși și părinții și strămoșii lor: «de apururea am fost slugi și raele prea credincioase și la orice împotrivire de păgubire și stricăciuni sau stingerile cari după vreme, într-o împrejurări de războie am suferit, călcați de nemuri protivnice, nu ne-am abătut vre-odată la socotințe streine.

«Mărturisite sunt fără îndoire toate stricăciunile războiului trecut, ce au pricinuit nouă obștei. Iar după conținerea acestui război, singura mângâiere și sufletesca noastră mulțumire a fost și este, pentru că bunul Dumnezeu cu milostivirea, îndurarea către noi, ne-a dăruit nouă véc, cu dulce stăpânire a hrănitorei noastre împărății, ca să petrecem viața părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea sf. Devlet.»

și îndreptând țera, vei ocroti pe locuitori, fiind încredințat, că în curgerea războiului, sau boerii sau cei-lalți din supușii locuitori, dacă s'au arătat într-o alunecare sau a căruia greșelă urmată după nevoi și într-o atârznare străină, nici cât de puțin nici odinioară nu se vor muștră ei, ca pentru o vecinică uitare, într-o care s'au îngropat cele trecute ale lor greșeli, pe câtă vreme nu se vor clăti din stejerul supunerii și se vor arăta și următorii hotăririlor tale și se vor sili cu credință într-o împlinirea înaltelor mele Imperătesci porunci, dar împreună se vor nevoi spre slujbă, alcătuindu-se într-o toate chipurile, carele după datoria Domniei tale și după sciută credința ta vei găsi cu cale a urmă pentru fericirea pământului, bună viețuirea supușilor și lucrarea tuturilor slugilor Împărătescii mele Măririi, nu vor vedea alta decât bogatele mele revărsări către dinșii, ale Imperătescilor mele Măririi, precum și dacă în potriua Împărătescii mele voințe se vor arăta pășind din datoria căduțelor supunerii, după înalta mea poruncă și hotărîre, se vor aduce în rînduella lor pedep-sindu-se. Aceste toate câte se cuprind într-o această înaltă a mea porunca și hotărîre, facându-le sciute și cunoscute boerilor și celor-lalți locuitori supuși, îi vei însufleși mângâind pe cei înfricoșați și strămutați supuși și-i vei ocroti aducându-i la urma lor și-i vei cuprinde cu căutare după măsura stării, în potrivire cu ființa lor, însă pe acei cari vor păzi cugetările unite cu voința și porunca ta și se vor arăta ca nisce supuse raele, dar vei pedepsi după puterea cea slobodă, care se da acum ție, și după voința cea însușită a ta, pe acei cari vor calcă în potrivă și vei chibzui și cele obștesci și cele în parte lucruri, după cea mai dréptă închipuire; în sfîrșit vei cauta toate pricinile după socotința trebuinței celei neaperate și după temelia iubirii săracilor și după măsura cererilor celor neurnite, încredințându-te dar într-o păzita către mine desăvîrșită credință și îmbunătățita cugetare, vei fi cu luare aminte a te arăta fără prihană lăudat, păzind ca cu neîncetare să trimiți însciintare la înalta mea Pörtă pentru toate trebuincioasele pricini. Spre aceste toate s'a dat această înaltă a mea Împărătescă poruncă căreia supuindu-te și următor după chipul arătat urmându-te, să te depărtezi de cea mai mică abatere și în potrivă urmare. Crede Împărătescului meu semn, ce s'a dat la lét 1227, la începutul luminii Zelhidea.

Boerii laudau apoi pre Domnitor, care grijesce de totă obștea, «de a căruia iubire de dreptate și îmbunătățită ocărmuire toți de obște ne aflăm întru desăvârșita mulțămire».

Apoi grăesc de firmanul din 1228, la începutul lunii Muharem, și de acel din același an, la începutul lunii Regep (când a trimis dar tabacherea). Boerii își exprimă marea lor recunoscință pentru toate acestea, mai ales că li s'a asigurat «păzirea vechilor noastre obiceiuri și urmarea așezămîntului legii.»

«Ne aflăm întru strîmtorire multă cu schimbarea hotarelor, dar ne cunoșcem desăvîrșit norociți, aflându-ne sub umbrirea Inaltului Devlet». (1)

Până în ultimul moment, boerii Moldoveni s'arătară slugarnici către Muscali. La 30 Septembrie 1812, Divanul Cneziei Moldovei adresase lui Crasno Miloșevici o adresă, aducându-i mulțumiri pentru buna administrațiune a țerii, fiind el Președinte Divanurilor Moldovei și Valachiei. (Vezi la Academie, port. XXXV, 101.

---

(1) *Magzar ce s'a făcut către prea Înălțatul Vizir, mulțămitor asupra firmanului care a venit Domnului Scarlat Alexandru Calimach Voevod.*

Prea Înălțate, prea milostive și al nostru mult făcător de bine stăpân, epitrop al prea puternicii și hranitōrei noastre Împărății, noi prea plecați slugi: Mitropolitul țerii, arhimandriții și egumenii ai mănăstirilor, boeri mari și mici și de totă starea credincioase raele, cari locuiesc în memlechetul Moldaviei, prin al nostru plecat magzar, umilite glasuri de rugăciuni dintr'adâncul inimii întindem către sfîntul Dumnezeu, ca să înalțe cu nemărginire brațul cel puternic al prea bunului nostru Împerat, să supue sub puterile lui pe tot vrăjmașul și împotivnicul și să dăruiescă putere Inaltului Devlet și milostivului nostru stăpân vieță îndelungată și slava nesfîrșită.

Părinții și strămoșii noștri din nenumărați ani, dar și noi cu urmare neconținut hrănindu-ne cu milele Inaltului Devlet al prea puternicului și iubitorului de omeni al nostru Împerat, de apururea am fost slugi și raele prea credincioase și la oricare împotrivire de păgubire și sdruncinare sau stingerile, cari după vremi întru împrejurări de răsbōie am suferit, călcate de nēmuri protivnice, nu ne-am abătut vreodată la socotințe străine sau neasemănate cu ale luminațiilor noștri Domni, nici am slăbit întru cât de puțin din drēptă supunere a noastră, ce statorniciți pe adevărată cugetare, am păzit de a-pururea dreptatea și sadicatul, slujind la Înălțatele Imperatesci porunci cu rivnă ferbinte; mărturisite sunt fără îndoie toate sdruncinările cari rasboiul trecut au pricinuit nouă de obște, dar după conținerea acestui rășboiu, singura mângăiere și sufletescă a noastră mulțumire a fost și este pentru că bunul Dumnezeu cu milostivnică îndurare către noi ne-a dăruit nouă acel aurit véc cu

CAP. XVII.

Țeranii sub Scarlat Calimach.

Noua Domnie de după tratatul din 1812 de la Bucuresci nu aduce nici o îmbunătățire la soarta țăranului Moldoven clăcaș. Cunoștem gre-

șilele stăpânirii a hrănitorei noastre Împărății, ca să petrecem vieța părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea și viețuitoarea rază a sfintului Devlet, întru această dréptă credință a noastră, întemeiată pe acea dintru în vechime milostivnică îndurare și statornicie a ne afla pentru de apururea sub aceeași umbrire a prea Înaltului Devlet, nu am cugetat ce-vă nici pentru sdruncinarea și nemărginita păgubire cu rămânerea din stânga Prutului a strămoșescilor noastre moșii, de la cari am avut totă hrana viețuirii caselor noastre; Domnul nostru cu părintesca îngrijire către totă obștea prin bunele chibzuirii cu dréptă ocrotire a mângâiat întru toate nevoințele și sdruncinările noastre, de a căruia iubire de dreptate și bunățită cărmuire toți de obște ne aflăm întru acea desăvârșita mulțumire, că prin milostivnică îndurare a prea bunului nostru Împărat s'a dăruit nouă strămoșescile privileghiuiri cu păzire fără strămutare și privim fără contenire către toți de obște milostivnica umbrire și reversare către noi din prea bogatele mili ale prea puternicii Împărății, am câștigat nemărginita sufletescă mulțumire și de ajuns mângâiere în sdruncinările și nevoințele noastre de la cuprinderea Înaltului Împărătesc Firman ce s'a trimis Domnului nostru, dat la anul 1228, la începutul lunii Muhareni, cu revărsare de milostivire întru cunoștința su-punerii și a credinței noastre, dar și urmare cu sîrguință a dato riilor noastre cu săvîrșire împreună cu Domnul nostru a poruncilor hrănitorei noastre Împărății, ne-am împărțășit din milostivnica îndurare și am câștigat asemenea sufletescă mulțumire și mângâiere de la Înaltul Împărătesc Hatihumaium, dat întru același an la începutul lunii Regep și trimis către Domnul nostru cu Înalt Împărătesc dar și hărăzim drepte cunoștințe de adevărată credință și osârdie săvîrșirilor fără cusur ale Înaltelor Împărătesci porunci, mărturisim acele dintru în vechime și către noi urmatore revărsări de milostivire ale prea puternicului nostru Împărat, nu ascundem asemenea facere de bine și propovăduim milostivnica îndurare cu păzirea vechilor noastre obiceiuri și urmarea așezămîntului legii și a credinței noastre și întru urma acestora încredințăm și sufletesca noastră mulțumire și câștigarea mângâierii la nevoințele și sdruncinările ce ni s'a pricinuit cu urmarea războiului trecut; ne aflăm întru strîmtorare multă cu schimbarea hotarului, dar cunoștem desăvârșita norocire, aflându-ne sub umbrirea prea Înaltului Devlet a hrănitorei noastre Împărății, de la care, precum moșii și strămoșii noștri, asemenea și noi câștigăm revărsările de milostivire din noianul îndurărilor prea bunului nostru Împărat, a căruia slavă să fie nemărginită în veci, dar prin Împărătesca îndurare fericire pentru noi cunoștem, drépta și blânda ocărmuire a Domnului nostru, cu obștesci glasuri ne rugăm milostivului nostru stăpân, ca să fie către noi cu aceeași milostivire a mijloci de apururea să câștigăm fără contenire mila și îndurarea întru numele lui Dumnezeu de la prea bunul nostru Împărat și de la luminații noștri Domni. 1814 Iulie 16. (*Cond. Mitr. din Iași.*)

lele adăogiri la «pont», de la începutul secolului, contra cărora țeranul Moldovan nu odată a protestat zadarnic.

În Cod. I (pag. 347) din Biblioteca Academiei există un act, din care se poate vedea, cum nici o ușurare n'a obținut țeranul sub Scarlat Calimach. Acest act poartă titlul: «Ponturile pentru lucrul ce s'a socotit să lucreze cei ce șed pe moșiile altora.»

În Februarie 1815, Domnitorul Scarlat Calimach, departe de a ușura pe țeran, îi mai răpesc un drept vechi. Prin anaforă, boerii Divanului propun și Vodă se grăbește a aproba desființarea excelentului drept ce aveau clăcașii: *de protimis* la arendarea moșiilor pe cari locuiau. Luând moșia în arendă, țeranii scăpau de jaful și maltratările arendașilor Greci, Armeni și chiar de ale proprietarilor boeri. Sub pretext că acest drept de «protimis» ocazională pierde proprietarilor de moși, la cererea boerimii, Scarlat Calimach dă următoarea hotărâre:

*Cu mila lui Dumnezeu,
Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Domn țerii Moldovei.*

Cetindu-se anaforaua acăsta înaintea Domniei Mele și a tot sfatul și intrând însumi Domnia Mea în cea mai cu amăruntul cercetare celor cuprinse în anaforă, am vădit atât cele de mai înainte urmate feluri de păgubiri pricinuitoare de judecăți nu numai stăpânilor moșiilor, ci și orînditorilor dintru o rea obiceiuire ca acăsta cât și multe asemenea pricinii ce s'au întîmplat acum în vremea Domniei Mele, aducătoare nu de puțină sărăcie și stingere și înșirî locuitorilor, stînd și cu neconținere judecându-se; drept aceea, socotindu-ne că socotința domniilor-sale boerilor este dreptă și cu cuviință de a conțîn acest pricinuitor de păgubire obiceiă, hotărîm Domnia Mea, împreună cu tot Sfatul de obște, că de acum înainte un protimis ca acesta să fie cu totul oprit și fiește-care din stăpînii moșiilor să fie slobod și întru deplină stăpînire a-și vinde venitul moșiilor precum va voi, și orî cuî va vrî, și contractul dintre cumpărători și vîndători să aibă tărie, însă ca nu cum-vă și orînditorii în nădejdea acestei hotărîri a ridicării protimisului de la locuitori să se ispitescă a păși peste ponturile Domnesci, sau peste așezarea ce vor avî stăpînii moșiei cu locuitorii, și să asuprescă mai mult pe locuitori, poruncim Domnia Mea domniei-tale Vel Logofet și domniei-tale Vel Vistier, că de se vor arătî nescari-vă locuitori, cu acest fel de jalobe, să se cerceteze cu amăruntul și încredințându-se de vre-o urmare a orînditorilor în potriua ponturilor Gospod, sau a așezării cu stăpînii moșiilor, să li se facă dreptate, fără a li se mai da mai multă ascultare, întărindu-se anaforaua acăsta cu a Năstră Domnescă iscălitură și pecete.— 1815 Februarie 9.

(Isălit:) Noi Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Iordachi Ghica Vel Logofet, Prociotoh.

Un alt drept al țeranului, care primește împuținare, atingere, este acel la *pădure*. Academia noastră posedă un act de la Scarlat Calimach,

prin care acest vechiū drept al țȃranului de a luā din pādure lemnele necesare de foc și de construcțiune a caselor și heiurilor sale este știrbit (1).

Cârciumarii jidovī erau dejā la anii dintāi ai secolului nostru plaga satelor. Ei otrāviau lumea cu alcoolurile cele ucidētore și o sārāciaū cu metodele pānā astādī practicate de cârciumari prin sate. Boerii Moldovenī, cari pe atunci se pare cā înțelegeau cā sārācirea țȃranului erā sārācirea lor, luaserā o dispozițiune bunā, proprie de a mai imputinā rēul. Ei hotārīserā, cā orīndarul, adecā cârciumarul, sā nu pōtā da bēuturā pe datorie decāt pānā la suma de 15 lei la țȃranul fruntaș, 10 lei la cel mijlocăș și 5 lei la codaș pe un întreg an. In contra unui așā de înțelept nizam, arendașul Leiba de la Scheia, moșia pe atunci a Spātarului Dracahe Roset, revoltā satul cu jafurile lui. Intervine la Calimach o jalbā a sātenilor contra lui Mateiū Duca și Const. Drosu, arendașii lui Dracache Roset, cari aū subarendat cârciuma din sat ȃisului Leiba. Țȃranii se jāluesc cā i-a sārācit cu totul cu încārcăturile ce le face Leiba și a împlinit ce a gāsīt pe la casele nōstre, vite și alte lucruri pentru datorii ce ar fi avēnd a luā de la noi, de cari noi nici o sciintā nu avem cā i-am fi datorī....» Leiba i-a adus în acea stare, cā nu-și pot plăti birul și havalelele Domnescī. «Și am venit, ȃic locuitorii, la desnādājduire, unde cei mai mulți din noi suntem gata a fugi și a se sparge satul. Țȃranii bieți cer sā le rīnduēscā Domnul pe cine-vā sā-i socotēscā cu Leiba și sā li se pue o vadeā pentru plata ce vor eși datorī (1817 Fevr. 12).

Asupra acestei jālbi, Scarlat Calimach pune o rezoluțiune de trimitere simplā în regularea Vistierului (2).

Vistierul cercetēzā și aflā drēptā jāluirea țȃranilor și raportēzā fapta către Vodā. Atunci acesta, la 28 Fevruarie 1817, trīnite o poruncā către Ispravnicii de Roman, scriindu-le :

A fost de mirare Domniei Mele, cum de nu cercetați pentru nisce urmāriri ca aceste ale orīndarilor, cānd este sciutā d-vōstre hotārīrea cā orīndarii(3) nu aū voie sā însārcineze pe locuitori cu datorii pe bēuturi (urmēzā indicate sumele aduse de noi mai sus) și care (arīndaș) va face credit mai mare sā rēmānā pāgubaș.»

(1) Veți actul în portof. XXVI, No. 198.

(2) «Dumnē-ta Vel Vistier, pune la cale cererea jāluitoilor după cuviință».

L. S.

Vel Logofēt.

(3) Orīndar în Moldova însemnēzā cel care ține în arendā o cârciumā. Veți la Academie, port. XXVI (166 și 167).

Colonisări nouă de *siliște* se mai fac în timpul lui Scarlat Calimachi. Așa Toma Luca, mare Vistier, este autorizat, cu chrisov Domnesc din 30 Aprilie 1818, să aducă la o moșie a sa 40 de liude streinî(1). Cesiunea unor asemenea colonisări am tratat-o altă-dată prin un memoriu special.

Țigani.

Nici o schimbare în sôrtea Țiganilor. Țiganii Domnesci plătesc dare câte 1 leu pe lună de fie ce *cruce*, după cum se vede în pitacul Domnesc de la 22 August 1814 (2).

Réua tratare, mai ales de particulari, a Țiganilor, face că mulți din ei fug, parte peste hotare, mai ales la Muntenî, unde se pare că erau ce-vă mai omenos tratați, intrând, după regulă, între Țiganii Domnesci (3).

(1) Academie, port. XI (236).

(2) Cond. proprietate a P. S. Metropolit Iosif al Moldovei și Sucevei, pag. 113 v.

(3) Cocóna Zoe(?) dă zapis Căminarului G. Hermeziu să-i aducă 10 sălașe de Țiganî fugite peste hotare. — 1814 Martie 10 — (Academie, port. X, 247.)

Vîndare de robî.

Petrachi Mavrogheni Beizadê încredințez prin acest zapis către dumné-lui Avram Vornicul de Pórtă, precum să fie sciut, că din Țiganii de danie ce am de la prea Înălțatul Domnul Scarlat Alexandru Calimach Vodă, cu chrisov din létul 1814 Septemvrie 25, prin bună învoire și tocmélă, i-am vîndut cinci suflete Țiganî streinî anume pe . . . . ., Zoîța, Sanda, Maria și Paraschiva. Drept acésta, de astăđi și înainte să aibă numitul Vornic de pórtă a stăpânî pe aratații mai sus Țiganî, ca pe nisce drepti robî ai sêi, nestrămutat și nesupêrat de nimenia întru nimica; și atît dumné-lui cât și urinașii clironomî ai domniei-sale în veci.

Și despre încredințarea și întărirea celor de sus urmăză a noastră iscălitură, pe care să-și facă și întăritura Doinnescă. — 1816 Maiu 30.

(Subscris:) Petrachi Mavrogheni (în grecesce).

Noi Scarlat Alex. Calimach Vodă, cu mila lui Dumneđeu Domn al țerii Moldovei.

Se face scire cu acéstă carte a Domniei Mele că prin jalba ce ne-a dat dumné-lui Dimitrie Avram biv Vornic de pórtă a făcut arătare că a cumpêrat 5 suflete Țiganî streinî de la luminatul Beizadea Petrachi Mavrogheni, anume: . . . . .; Zoîța, Sanda, Maria și Paraschiva, pe cari și Luminarea Sa îi are danie cu hrisov de la Domnia Mea din létul 1814 Septemvrie 25, arătându-ne și un zapis de vîndare din partea Luminării Sale pe arătatele suflete de Țiganî; cu care jalobă rînduit fiind la cinstit și credincios boerul Domniei Mele dumné-lui Mihalachi Mavrogheni biv Vel

CAP. XVIII.

Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach.

Reluând istoricul Domniei lui Scarlat Calimach, amintim rechemarea, după voința lui, a Metropolitului Veniamin la scaunul arhiepiscopal. Acest act nu putea decât să recomande bine la țără pe noul Domnitor.

Luarea în stăpânire a tronului Moldovei de către Calimach se făcù cu ore-care întârziere, precum vedurăm, din cauza târziei sosiri a firmanului relativ.

Nu avem de a reveni asupra fapturilor noului Domn cu referință la biserică, la școală, etc. Insemnătatea acestei Domnii, din punctul de vedere al culturii și al justiției, este necontestabilă.

Din respect politic, notele Consulului frances din Iași ne arată pre Calimach apröpe tot atât de giruetă, cât am vedut că eră Caragea de la Munteni. După cum Napoleon aveà succese orî căderi, se învîrtiă girueta de la Iași. În fond, Calimach nu iubiă mai mult pe Muscali decât pre alte nêmurî, dar fin diplomat, Calimach căută să tragă profit din fie-ce manifestatiune politică a sa. Acêsta îi reuși pöte chiar mai mult decât lui Caragea. Grație unei asemenea purtări, Calimach isbuti să capete ascultare de la Rusia, care închisese, precum vedurăm, fruntaria Prutului, închidere prin care Iașii fură un moment amenințați de fómete, căci din Basarabia primiă în trecut aprovisionările cele mai multe; Calimach isbuti, ñicem, să dobândescă de la Rusia libera exportatiune din Basarabia a productelor trebuitöre Iașilor și unor județe Moldovene (1).

Abilitatea politică a lui Scarlat Calimach avù de consecință o dobândă care se păreă bună și pentru stabilitatea Domniilor țării, dar

---

Postelnic, Nazirul țiganilor Gospod, întru cercetare, ne-am încredințat că sunt drepti țigani streini și din robii Luminării Sale, și cu cererea ca să i se facă și întăritură Domnescă, pe numiții țigani.

Drept acêsta, i s-a dat acêstă carte a Domniei Mele pe numiții țigani, ca să-i stăpânescă în veci nestrămutat și nesupërat de nimenia întru nimica cu bună pace și atât dumnê-lui cât și urmașii clironomii domniei sale, ca pe nisce drepti robi ai domniei sale în veci și nereșuit, întărind vinđarea acêsta și cu a noastră Domnescă pecete. — 1816 Maiü 30.

(L. P.)

(1) Veđi Fornetty, nota din 28 Aprilie 1813. Hurm., Supl. II, pag. 708 și 751.

și pentru familia lui Calimach. Pôrta Otomană, după stăruințele lui și ale Suțescilor, sprijiniți de puterile amice lor, iea la 1819 decisiunea, ca la tronurile țerilor Române să nu mai pôta aspiră decât patru familii și tot asemenea postul de mare dragoman să fie rezervat tot acestor familii. Aceste 4 familii sunt: 1) a lui Scarlat Calimach, 2) a lui Alecu Suțu, Domnul Munteniei, 3) a marelui Dragoman actual, în 1819, Michaiu Suțu din familia lui Michaiu Vodă Suțu, și 4) familia răposatului Alexandru Moruzi. Pôrta dispune că de ađi înainte Domnitorilor actuali vor succedă periodicesce și pe rînd Domni cei doi aflători la Constantinopole, adecă cel mazilit din Valachia și acel din Moldova la domnia Valachiei. Pentru postul de dragoman se va alege pre cel mai vrednic și mai ispitit_fiú al celui mai vechiú Domn; cele-l-alte dispozițiuni se pot vedé în actul relativ ce urméză în notă (1).

(1) *Regularea Împărătescă pentru așezarea celor patru familii grecesci ce aú a domni pe rînd la Moldo-România.*

Înceînícita puternică Împărăție alegênd pe Domnitori din provinciile de sub suveranitatea ei cea după clironomie, adecă Modova și Valachia, în tótă vremea după a ei singură și nemărginită socotință, deși mai înainte îi rînduiá din pămîntení, dară așá precum s'au arálat din partea lor óre-cari neertate cutezări, de nevoie au găsit cu cale mai în urmă de a se desființă sistemul dintăiú și în locu-í a se introduce acela al alegerii dintre Fanarioți, carele s'a și urmat până acum. Scopul schimbării acesteia se întemeiá, că faptele și lucrările îndrăznite de către Domni pămîntení nu se vor mai ivi din partea Fanarioților, ca unii ce mai înainte erau cumpetați. Însá de la o vreme încóce, fiind că unii din numeroșii rivali, nu numai dintru aceia ce nu se aflaú în trebí, ce încă din acei vrednici și nevrednici, întrebuință tot felul de mașinații spre căpătarea unei Dragomanii și a anbelor Domni, iscodiaú felurite intrigí unul asupra altuia, în potriua înaltei voințe: sistematica punere la cale a acestor lucruri a ajuns una din cele mai neapérate nevoi, ridicându-se din mijloc pricinile de căpetenie a tot felul de violenție și prigonire în viitorime.

Așá dar descoperindu-se acum din cercetare și din practică purtările prenumiților Fanarioți, în privire că personala calitate, vrednicie și nevrednicie a fiește-căruia s'au dovedit în destul și mai cu sémá acum în anii acești mai din urmă, când violenția unora ascunsă sub mască de dreptate s'a vădit din împrejurarea seriósă luându-se bună încredințare prin acésta că nu este dat celui întâiú venit de a i se încredință asemenea însemnate posturi, precum ale Domniilor, pentru acésta de neapărat s'a găsit de cuviință a se face o din nou regulare potrivită cu împrejurările și cu interesele Inaltului Devlet, în chipul că amândoué Domniile să fie hotărîte numai pentru patru familii, asupra cărora nu urméză vre-o imputare, înscrise cu numele și pronumele, și după regula lucrătore atunci; precum și postul marei Dragomanii, ce se socóte între cele dintăi, să se cărmuésă numai de către aceste patru familii, iar acei ce vor rămâné pe din afară, fiind nevrednici și neputênd avé nici o nădejde în privirea familiei, se vor oeroti sub umbra puternicii Împărății. Pe aceste dară temeiuři, după înalta voință și hotărîre a Împărăției, și după soco-

Scarlat Calimach se deosebesce de contemporanul său de la Muntenii, în aceea că este mai puțin lacom de bani. Noul Domnitor Moldav nu percepse de la țară banii tributului către Pôrtă, tribut ertat prin tratatul de la 1812, dar pre care Domnitorul Muntén găsi mijloc să-l percăpă.

tința unanimă a celor bine cugetători și cu credință către puternica Împărăție, bazele regulării făcute și princiósele condiții și regule s'au statornicit în chipul următor:

Domniile Moldaviei și Valachiei vor fi de astăzi mărginite numai în cele patru familii, cari s'au însemnat prin credința și dreptatea strămoșilor și cari merg pe urma lor, adică: 1) Familia Domnitorului de astăzi a Moldaviei Scarlat Calimach Voevod; a 2) aceea a Domnitorului de astăzi al Valachiei Alecu Suțu; a 3) marcele Dragoman de astăzi Michalache Suțu din familia lui Michaiu Voevod; și 4) aceea a răposatului Alexandru Moruz, compusă din trei frați. Iar Domniilor a Domnitorilor de astăzi vor succedă periodicesce și pe rând Domnii cei doi aflători în Capitala Împărăției, adică acel mazilit din Valachia, la Domnia Moldaviei, și acel din Moldova la Domnia Valachiei, fără a se îngădui nici de cum Domnia vre-uncia din mai sus șisele familiei. Din aceste patru familii, dacă vre-odiniórá ar lipsi elironomi, Inalta Pôrtă, cercetând și însemnând pe acei înzestrați cu credință și învățatură, va alege pe acel mai însemnat dintre ei, hărăzindu-i driturile familiei a patra. Iar pentru postul marei Dragomanii se va alege acel mai vrednic și mai ispitit fiu al celui mai vechiu Domn, sub cuvânt de servicii făcute mai înainte, iar tatăl său, când îi va veni rândul de a domni, ori când ar vroii prin înscris iscălit de însuși el, să propue și să cêră de bună voie și nesilit a sa demisie, și înlocui rînduirea fiului său ce ar fi ocupând postul marei Dragomanii, în asemenea cas și în urmarca cererii sale făcută către Inaltul Devlet, fiul se va rîndui Domn în locul tatălui său, iar postul marei Dragomanii, se va încredința celui mai vrednic fiu din cea mai veche din cele-lalte familii. Iar dacă din cea mai veche familie nu s'ar găsi fiu, având vîrsta potrivită, ori sciințele și învățatura cuvenită, sau și găsindu-se nu ar avé însușirile cerute pentru asemenea posturi, atunci, precum și în cazul de mai sus, alegîndu-se din cele-lalte familii pe acel mai vrednic și mai învățat, se va rîndui la postul marei Dragomanii, iar acesta după alegere rînduit mare Dragoman, împlinindu-și cu credință și dreptate datoriile postului ce din mila Împărăției a trece la rangul de Domn; însă în vremea Dragomaniei sale, cunoscîndu-se de către puternica Împărăție sau nevrednicia sa, sau ori-ce vre-o altă vină vedită sau nevedită, de odată depărtându-se din postul său, după asemenea rînduélă, se va rîndui altul în locul său, fără ca acei ce se depărtéză sub categorie de vină să se pótă înainta la rangul Domniei. Osebit de aceste, spre a se preîntîmpina și înlătură ori-ce viclenie și intrigă, mărginîndu-se și postul Dragomaniei Flotei la aceste patru familii, îl va căpêta cel mai vrednic ce se va alege din ele în chip ca, deși mai înainte din Dragomania Flotei, de-a dreptul s'a înaintat la rangul Domniei, acum însă, fiind-că se hotărêse ca transiția la Domnie să fie postul marei Dragomanii, apoi nu este nici cum ertat în viitorime vre-unuia din Dragomanii Flotei ca să trecă de-a dreptul la Domnie; dar după regularea făcută, Dragomanul Flotei la sosirea epoei hotărîte va trece la postul marei Dragomanii, și în urmă, la vremea

Mulțămitori boerii de bunele dispozițiuni în favórea lor luate saũ promise de Scarlat Calimach, se adună la Divan și cei haleă și cei paiă și, la 9 Decemvrie 1812, aduc anaforă luĩ Calimach propunându-ĩ restaurarea Curții domnesci, constatând neodihnita petrecere» a Dom-

hotărĩtă înaintându-se la rangul Domniei; din cele-lalte patru faimilii se va rĩnduĩ, precum mai sus s'a đis, după alegere, pe acel mai vrednic, fără ca iarăși să se pótă rĩnduĩ nici odată în nici o slujbă pe acei ce pentru fapte vinovate s'aũ depărtat din Dragomania Flotei.

În urinarea acestora, fiind-că după regularea acum făcută, atât ambele Domnii, precum și Dragomaniile Divanului Impărătesc și a Flotei, s'aũ hotărĩt numai pentru acele patru faimilii, acei ce de puțină vreme s'aũ înaintat și cari nu fac parte din sus đisele patru faimilii, atât Hangerliul, cât și fostul Dragoman Iacob Arghirópulo se vor cunósce de astăzi de către puternica Impărăție ca nisce particulari, desbrăcându-se de rangul ce-l avuseră mai nainte: însă atât pentru slujbele lor în parte făcute de mai nainte și pentru inila ce se hărăzesce tuturor supușilor puternicii Impărății, spre a nu întĩmpină numiții nevoi, în privirea stării lor, ca o consecință a îndurării autocratoricesci, li s'a încuviințat óre-care sumă sub numirea de pensie; și dar, fostului Dragoman Iacovacli, ca unul ce are mulți pe lângă el și mai mult datorĩnd decât Hangerliu, s'aũ hotărĩt a se da din ínseși veniturile Domniilor, celui întâiũ 60.000 lei pe fie-care an, și luĩ Hangerliu 40.000 lei, din cari scăđându-se aceea ce ar ajunge spre hrana lor, rămășița se va plăti creditorilor. Iar din suma pomenită de pensie, douė treimi se vor da pe fie-care an de către Domnul Valachiei și cea-laltă treime de către Domnul Moldaviei, slobođindu-li-se îndată acum cuvenitele sineturi în puterea acestei regulări; pomeniții însă sunt datorĩ a ședé retrași și a petrece cu liniște, recunoscători pentru mila ce li s'a făcut; dacă însă (lucru ce nu se crede) s'ar află că ei aũ cutezat în potriua Înperătescii porunci urmate după Inalta voință și hotărĩre, osebit de perderea hărăzitei lor pensii, vor luă încă și pedépsa sumeției lor, prin ștréng. Fiind de trebuință ca pomenitele faimilii să reguleze cele de cuviință și pentru toți boerii împărșĩndu-ĩ între dĩnșii, împrietinĩnd pe unii, ajutând pe acei ce vor avé nevoie și purtând grijă pentru hrana lor, urméză după aceșai că trebuie să razine spre a fi ei slobođi, cu un cuvĩnt ca tóte stările de boeri, conformându-se cu credință și dreptate sistemului faimilei sub care se află, să se feréscă de óri-ce faptă inare saũ mică ce ar fi în potriua Inaltei voinți, bine cunoscénd, că reprezentațiile de mulțumire óri nemulțumire ce acele patru faimilii vor face Inaltei Porți, pentru cutare óri cutare faptă a boerilor, vor fi primite de Pórtă. Și dar spre a cunósce fie-care acéstă punere la cale și Inaltă autocratoricescă voință, s'a slobođit Inalt buiuruldiũ, cuprinđétor poruncilor pomenite Patriarchului Romeilor, iar acelor patru faimilii cuprinse în acéstă regulare li s'a făcut fie-căreia în parte în scris ínscințare cuprinđétoare de tóte acele mai sus expuse. Iar aceste porunci statornicite sistematic, spre a avé pururea putere, s'aũ ínscris atât în calenul Divanului, precum și în condiile Ameđiului și a Impărătescii Zaraphanele ca, după trebuință privĩndu-se, să se aplice cu potrivire.

Anul 1819, luna Ianuarie.

În Constantinopole.

nitorului în casă cu chirie. Se cer 115.690 lei pentru această restaurare a palatului, rău deteriorat de Muscali, cari au ținut în el spital militar. Suma reclamată va fi adausă apoi pentru facerea mobilierului și altor trebuincioase. Boeriș propun, ca banii necesari să se cisluească pe țără împreună cu banii datoriti la *Casa răsurilor* pentru lefile slujbașilor țerii. Modalitatea perceperii acestor bani se pôte vedé în actul aci anexat (1).

(1) *Prea Înălțate Dómnne,*

Cuprins fiind în obșteșca anaforă ce s'a făcut către Înălțimea Ta, că neajungerea Casei răsurilor, în sumă de 298.463 lei a unui an curgător, să se ieă cu dréptă analoghie de la locuitorii birului sub numirea de lipsa lefilor, ca o îndatorire a țerii a plăti celor ce slujesc pentru țără, iată viind vremea cea cuviincioasă spre stingerea acésta, pentru care și adunându-se după porunca Domniei Tale spre socotința acésta, n'am lipsit a ne îngriji și pentru cheltuelile ce trebuesc spre îngrijirea Curții pămîntesci, care a primit stricăciune în vremea trecutului răboi, locuindu-se de spitalul oștenesc, neremăind altă sălășluire pentru Domnie și pentru dregătoriile pămîntesci, fiind întru tóte neodihnită petrecere și supărătoare norodului, dar apoi și însăși Înălțimii Tale Domnitorului, ca pentru un lucru dar neapărat și din cele mai întâi, a vedé Curtea Domnăscă în stare de sălășluire Domnitorului, luând sémă socotințelor ce s'au făcut cu talimin pentru cheltuéla trebuincioasă, mai ales după rînduirea domniei-sale Hatmanului Roset, care cu luare aminte a și făcut cu luare în scris între tóte și prin isvod a arêtat Adunării obșteșci, că atât pentru cumpărătórea chereștelelor cât și pentru tóte cele-lalte ale plății lucrătorilor: petrari, teslari și cumpărături de sobe și alte materialuri, spre întocmirea și a celor de sus și a celor de jos zidiri și a celor din ogradă și zugrăvitul trebuesc 115.690 lei cu tótă economia, afară însă de un lagum ce trebuesce neapărat pe sub pod și afară de tótă îmbrăcămintea Curții.

Incredințându-ne dară într'un același chip apoi întru socotința noastră cea de obște, găsim a fi de trebuință ca, împreună cu stingerea banilor lipsei Casei răsurilor, să se strîngă și banii cheltuelilor întocmirii Curții, care s'a și făcut și este datóre a se întocmi cu cheltuéla țerii, însă nefiind chip tot într'aceeași vreme de odată a se strînge și tótă lipsa Casei răsurilor și toți banii întocmirii Curții, socotința prea plecatelor slugi ale Înălțimii Tale urmează, ca numai jumătate din neajungerea lefi să se strîngă acum în lunile Ianuarie, Fevruarie și Martie, adecă 149.232 lei, și tot într'aceste luni să se strîngă și din banii întocmirii Curții 120.000 lei, strîngându-se și sfertul răsurilor cel obicînit, care se alcătuesce în 85.000 lei, cari toți banii aceștia, ce alcătuesc peste 350.000 lei, analoghisindu-se din Visterie pe ținuturi asupra birnicilor, scutelnici și breslași fără osebite, prin cea mai bună chibzuire și fără însărcinare asupritóre din partea dregătorilor, se vor strînge în lunile acestea, pentru că de la trepte: mazili, ruptași și târguri, dar și hrisovoliți jidovi, armeni și alții nu este chip a se face strîngere, fiind însărcinați cu banii menzilului, dar nici de la birnici nu începe mai multă strîngere acum, fiind ei strîmtorați cu împușinarea alișverișului din lipsa monedei și din stingerea ne-

Ca să-și facă mână bună nu numai la Pórta, ci și cu principalele puteri Europene, Calimach întreține relațiuni cu toate, scrie note și epistole laudăroase, promite amicitie și credință, după împrejurările zilei, când Franciei, când Austriei, în același timp când se declară devotat Rusiei. Nică la Curtea din Berlin nu erau ignoranți de cugetul real ori aparent al Domnului Moldovei.

Pe lângă Consuli din Iași, Calimach se arată amical și, ca să le demonstreze buna lui voință, iea dispozițiunea să li se ofere anume case încăpătoare, cumpărate cu bani cisluiți pe neguțitorimea din Iași (1).

Cel mai bun mijloc de a-și face prietenă Pórta scia Calimach că este de a o încărcă cu peșcheșuri. Domnitorul trimise Porții provisiuni din belșug și, drept mulțămire, îi veni îndată un Hatihumaium însoțit cu un dar, o tabacheră, o blană, un armăsar (2).

---

guțătorilor, pe cari le-a stinținit vremea războiului; iar apoi în luna viitoare Iulie, atunci se va strînge și cea-laltă parte în jumătate a lipsei Casei răsurilor, se vor strînge și banii ce se vor cheltui mai mult într-o întocmirea Curții, împărțind într-o acel ajutor împrenă cu locuitorii și treptele, căci amândouă aceste trebuințe pămîntesci sunt datorită țării și a obștei. — 1812 Decembrie 9. Iași.

(Semuați:) Veniamin Mitropolit Moldovei, Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Iordache Canta Vel Logofet, Const. Balș Logofet, D. Sturdza Vel Logofet, Sandu Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Vel Vistier, Vasile Canta Vel Vornic, Const. Balș Vel Vornic, Manolache Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, D. Bogdan Vel Vornic, Niculae Stratulat Hatman, Alexandru Balș Vistier, Iordache Roset Vistier.

(1) Vezi documentul în *Uricar*, X.

(2) *Cuprinderea înaltului Împărătesc Firman.*

Lăuda Domnului celor din némul lui Mesia, alesule dintre stăpânitorii némului lui Isus, astăzi Domnule al Moldovei Alexandre Calimach, să-ți închei săvîrșirile tale cu fericire; ajungînd acest prea înalt semn, scint să-ți fie că unul dintre obiceiurile cele preacuvioase ale înaltei mele Împărății și nedespărțită rîvnă de a ocroti și a păzi pe cei supuși ai săi într-o totă dreptatea de a revêrsa isvóarele milostivirii către dînșii și de a se păzi buna orînduélă, și fiind-că de către pronia Dumneșcescă s'au niuit și s'au dăruit mie stăpînire și Împărăție, neîncetat purtare de grije și silință are Împărăția mea pentru buna și fericita stare de obște tuturor țărilor ce se află în supunerea prea puterniciei mele stăpîniri, iar după acéstă aflare și păzire chipurilor folositoare, care cantă numai și numai spre răsflare, liniște și odihna celor de la Dumneșcu încredințați la Împărătesca mea mărire supuse noróde și raele, și în sfîrșit cu ochi cu neadormire spre cercetare și aflare de prin cererile și urmăriile acelor orînduiți de către Împărăția mea stăpânitori judecatori și Domni în țările stăpînirii mele; deci fiind că atárnă Împărătescul nostru cuget a pune în lucrare cele ce se cuvin la Împărătesca mea mărire, adecă a cuprinde și

Anonimul doctor, al căruia portofoliu plin cu informațiuni și acte

a răsplăti cu milostivire pe acci ce ocrotese raelele ce locuiesc în stăpânirea Împărăției mele și le păzesc întră bună orînduclă, liniște și dreptate, iar în potriua celor ce urmăză într'alt chip în potriua Împărătescii mele bune voințe, de a li se face pedepsa și perđare, cu osebire dar și țera Moldovei, care este moștenire de la strămoșii mei, sub Împărătescul meu sceptru de a fi în bună stare și de a petrece ticăloșele raele întră totă fericirea, liniște și răsufare și de a se ocărnuî întră totă buna orînduclă, fiind-că este cea mai întâi din bunele voințe și cererile Împărăției mele, nu încetăm de a cercetă de apururca starea întră care se află raelele și toți cei-lalți locuitori ai Moldovei și tôte chipurile odihnei lor, într'un cuvînt neîncetat avem Împărătescă purtare de grije pentru cersuta bună stare și fericirea pămîntului acestuia. Tu dar, numitul Domn, după ale tale înțelepte chipuri și credincioșe slujbe, cari s'aū cercat și s'aū ispitit cu îndestui anî mai nainte în slujba marei Dragomaniî a Împărătescului meu Divan, de atunci, fiind-că se nădăjduc că la tôte următoarele slujbe ce vei fi orînduit vei arătă urmări plăcute, lăudate, cu credință și dreptate, și s'a încredințat acestă mare slujba a Domniei Moldovei, iar acum de isnovă vrînd Împărăția mea mai cu amănuntul a se încredință pentru chipul petrecerii tale, s'a adevărit cu totă îndestularca, că purtându-te cu înțelepciune și istețime și alcătuiind tôte mișcărilor tale a fi potrivite cu Împărătesca mea înaltă voință și poruncă, întocmai după cum se așteptă de la tine, cheltuesci silință cu totă credință, atât pentru zaptul și buna ocărnuire pămîntului, cât și pentru întimplări pentru păzirea bunei orînduclă, pe unii înfricoșându-i și pedepsindu-i, iar pe alții cuprîndându-i și umbrindu-i, și că păzesci nestrămutat canónele bunei petreceri, cu muhafizii și locuitorii Împărătescilor mele sarhaturî și că după cele mai înainte și pe urmă date Împărătesci porunci prin sfînt Împărătescul meu hat pentru nizamul pămîntului, te afli spre mângăiere și cuprîndere sêracilor și pe cei risipiți și strămutați dintr'înșii aducîndu-i la urmele lor, cheltuesci tot felul de silințe pentru buna ocărnuire și fericita petrecere pămîntului, depărtând și gonind tôte rapirile și nedreptățile și după tôte aceste că, vrînd să arăți prin lucrare vederate mulțumirile tale și pentru că din tinerețele tale te hrînesci cu prea bogatele mele mili ale prea puternicii mele Împărății și pentru că te-ai făcut mai ales cliar ridicarea și crescerea Împărătescilor mele mili, fără preget te nevoesci a pune în lucrare tôte trebuincioșele slujbe și porunci, după chipul cuviincios, iar mai ales te-ai silit a proftaxi în vreme tôte cele trebuincioșe pentru zidirile cetăților Achermanului și nu numai ca să sfîrșesci în curîndă vreme acele poruncite două ambare la Besideri, ca să pogóre Împărătescul galion, care după cerere întocmai s'a facut la Galați, ca să trimiți în vreme zaherelele, vitele și altele trebuincioșe pentru tainaturile oștilor ce sunt rînduite asupra Vidinului, ca sa praftacesci la Împărătesca cetate a Țari-gradului atât zaherele, cât și trimeterca oilor prin gelepi.

Deci în sfîrșit, făcîndu-se tôte aceste de mai sus pomenite, cunoscute la Împărăția mea și cu adevărat încredințându-se, că și la tôte cele-lalte slujbe și porunci și de obște la tôte mișcărilor tale te porți tot cu aceeași silință, înțelepciune și credință, iar osebit pentru că a dat pentru tine asemenea bună niărturie acel de acum Vizir și cu desăvîrșită putere epitrop al Împărăției mele, cu mult plecat s'aū arătat ale tale lăudate și înțelepte și credincioșe urmări la prea puternica mea Împărăție și te-ai învrednicit de multe laude, căci acestă a ta rîvnă și prea plăcuta urmare

diverse din secolul XVIII, l-am donat bibliotecii Urechîă din Galați,

nu numai a găsit vederat, ce cu mare credință și protimis acêsta a ta care ai spre a puté face cunoscută desăvîrșit slugêsca ta bună mulțumire pentru bogatele și Împărătescile mili ce se revarsă către tine, ce încă a adeverit și a întărit și a strămoșilor tîi către prea inalta, prea puternica mea Împărăție credinciosă slujba; fii dar întru tîtă vrednicia de laudă, și iață dar învoim, ca sa te învrednicesci a câștigă și cu desfătare a gustă de apurare rodurile credinței și ale dreptelor tale plăcute slujbe.

Deci dar fiind, că este bună voința Împărăției mele, ca și de acunî în fericitul Împărătescul meu semn să adaogi și să înmulțesci încă și alte credinciose slujbe cu asemănare celor trecute mai înainte laudate, ca să te silești cu neadormire pentru bună starea și fericirea pămîntului, pentru răsufllarea și odihna săracelor raele și să fii cu luare aminte a se păzi nestrămutat cuprinderea înaltelor porunci pentru nizamul pămîntului și din boeri și cei-lalți locuitori pre cei nărturisiți în credința către prea puternica mea Împărăție să-i mângăi și să-i cuprinđi, iar pe cei vrednici de pedépsă să-i pedepsesci, fără a trece cu vederea greșelele lor și să nu-i erți la ori-cine cutéza rele de a eși din hotarele datoriei sale, sau a se abate cu calcare peste orinduéla stării sale, că cu acest chip să se urmeze buna ocărnuire, după cum cer hotarele cuviinței buneî oblăduiri.

Baniî miriei Împărătesci și obicnuitele rusumaturî sa te silești a se împlinî în vremea lor; pe ticăloșele raele să-i feresci de asuprire și nedreptăți, iar din boeri și cei-lalți căți se vor împotrivi la poruncile tale și căți în potriva prea înalteî Împărătescii mele buneî voinți vor cuteză a silnici și a asupri săracele raele, pe aceia după săvîrșita putere ce ai să-i pedepsesci, spre înfrinare și să cheltuesci tîtă silința în tîtă vremea, fără preget și cu ochiul neadornirii strajuiind, ca după deplina putere ce ți s'a dat să afli tîtă chipurile folositóre pentru întemeierea și buna ocărnuire pămîntului, întocmai după înțeleptele și credincioșele chipuri cu cari și până acum te-ai purtat, nevoindu-te a trage și a dobândi rugile săracelor raele către prea puternica mea Împărăție și să arăți necontenit către Împărăția mea în scris tîtă vrednicele de arătare ale tale socotințe; spre acêsta dar, după sfintul Împărătescul meu întru norocire dat Hatihumaium, s'a făcut și acêsta a mea înaltă Împărătescă porunca cuprinđetóre întăririi și întemeierii Donnieî Tale și iata și se trimete; deci de te vei purtă după chipul de mai sus arătat și ca să puî în lucrare întru tîtă desavîrșit Împărătesca mea înaltă poruncă și voința, te va într'arma cu tîtă puterile silinței în fericitul ogor al Împărăției mele, ca să arăți mai cu înadins și de acum înainte rîvna, protimie și credință, arătând săvîrșirile tuturor celor ce mai sus s'au poruncit, adecă buneî ocărnuiri a pămîntului și tîtă cele-lalte cerute de la vrednicia desavîrșiteî puteri ce ți s'a dat, ca cu chipul acesta să se înmulțesca și să se întărescă cu adăogire acea către tine a mea Împărătescă norocică bună ipolipsis, să câștigă și de acum reversare a bogatelor mele nedeșertatelor faceri de bine de la prea puternica și iubirea de dreptate Împărăției mele și vei urmă negreșit după cuprindere și înțelegere acesteî înalte Împărătesci porunci, ce s'a dat la mijlocul lunii Șival, în anul 1212, în pazitul de Dumneđeu Țarigrad.

Cond. Metr. Iași, pag. 34.

ne descrie parada primirii de către Domnitoriî ȝerilor Române a unui firman însoțit cu daruri.

Iată acéstă descriere :

•Indată ce Domnul se arată de departe, ieî pe amândouë mânile tale boccéua și blana și peste boccea pui fermanul cu punga de *dibă* (stofă de mătase), după ce

Tălmăcirea Caimeliî prea înaltului Vizir.

Prea alesule și prea credinciosule Domn al Moldaviei, tu fiind din cei hrăniți și crescuiți întru dreptate și osebită credință cu desăvîrșită ipolipsis slugă a prea puternicii Împărăției, au strălucit lunatele semne dreptății și înțelepciunii din cele cu credință ale tale lucruri și s'au văduț prin cercare rodurile mulțumirii tale din plăcutele slujbe ale Dragomaniei celei de mulți ani și de la prea puternica Împărăție și după totă nădejdea, că și mai în urmă după asemenea înțelepte chipuri vei cheltuî totă silința ta spre săvîrșirea înaltelor porunci, ce se vor da către tine, mai înainte și s'au încredințat slujbele cele mari ale Domniei Moldaviei, potrivit-te cu a ta firéscă rîvnă și necovîrșită protimie și silință, spre care fiind și prea înalta Împărătéscă voință și poruncă pentru cea desăvîrșită cercare și încredințarea urmărilor și tuturor mișcărilor tale, s'au aflat și s'au găsit cele drepte și neschimbate ale tale lucrări alcătuite cu Împărătéscă nădejde și următoare întocmai stăpânitorei prea înaltei buneî voinți, făcend a-i potrivî pașii tēi cu prea înaltă Împărătéscă bună voință și cu înțelepciune ai unit după acēsta și chipurile buneî ocărmuirî câte odată prin îngrozire, prin înfricoșare și une-orî iarăși prin tânguire și blândețe, ai păzit cu mare luare aminte cuviincioșă bună petrecere megieșéscă între sarhaturile Împărăției; îndestul te-ai silit spre a unî în lucrare acele pentru bună orîndu-elă pămîntului date prea înalte Împărătescî porunci și fermanuri; în cât a fost prin puțință te-ai îngrijit pentru toate acele ce atărnă la nizamul țerii; cuprinđend raelele cele de sub a ta ocărmuire cu înțelepciune și isteciunea minții tale ai im-mulțit locuința pămîntului, depărtându-te de totă nedreptatea și oprind totă asuprirea. Decî dar, fiind-că din copilăria ta ești hrănit și crescut cu Împărătescile bogate milî și faceri de bine, te-ai făcut și desăvîrșit . . . . ridicare și hrănire din însōși mânile prea puternicii Împărăției, după care și cu voință ai rēsplătit prin plăcutele tale slujbe mulțumirile cele pentru bogatele Împărătescî faceri de bine ce s'au re-vērsat asupra ta, căci în cuviincioșele vremî ai trimis toate cele ce s'au cuvenit tre-buincioșe la zidirile cetăților Chiliei și Achermanului; în puțină vreme ai săvîrșit facerea celor douē ambare, cari nu de mult și s'au poruncit la cetatea Benderului, galionul carele din înaltă Împărătéscă poruncă s'a făcut la Galați, l-ai săvîrșit după chipul cu care s'a cerșut; totă silința ai arătat la necurmata trimiterea vitelor și osebitelor feluri de zaherele pentru tainaturile oștirilor ce sunt rînduite spre Vidin, atât eznasă-zahereă cu îndestulare, cât și prin gelepi n'ai contenit a trimite la Tarigrad; pentru acēsta, fiind-că veđută și cunoscută luminat s'a făcut totă rîvna silinței tale cei prea lăudate, atât din aceste de mai sus bine primite urmări și din toate cele-lalte ale tale săvîrșiri, n'ani lipsit și noi pre larg a-ți face în scris arătare pentru iscusita și vrednica sădită întru tine silință, dând pentru toate aceste bune mărturii către prea puternicul și prea bunul nostru Împērat, din care prea cre-dincioșe și cu protimie ale tale slujbe și Împărătesca sa prea puternică mărire nu numai că s'a cuprins cu cea desăvîrșită mulțumire, dar și de multe bune cuvîntări

ai încălecat deja calul tău, pe care îl ține sluga ta ce umblă pe jos. Iar când vei fi aproape de Domnul și vei vedea că e timpul ca Măria Sa, întinzându-și mâinile tale cu blană și fermanul, ast-fel precum le ții, Domnul iese de odată fermanul, și după ce-l sărută îl așează iar de-asupra bocceleii cu blana ce o ții în cele două mâini. Apoi

și laude-te-a învrednicit pe tine; fie dar a câștigă ție cu desfătare rodurile credinței și ale dreptelor tale urmări; deci după cum și până acum te-ai purtat cu fireasca ta înțelepciune și isteție a minții și de acum înainte se cere numai decăt, cu adăogire și înmulțirea celor trecute slujbe a silinței bune urmări pornite de la luarea ta înainte câte atârnă de obște, atât spre buna ocărmuirea țării, cât și spre odihna săracelor raele, păzind adecă prea înaltele Împărătesci porunci ce s-au dat mai înainte, și pe câți din boeri și raele vei afla întru credință supuindu-se către umbrirea prea înaltei Împărății, să-și cuprinzi și să-și cinstesci, iar pe cari îi vei găsi cu urmare și lucrare în potrivă, îndată să le faci și pedepsele cuviincioase, nelăsând pe nimenia a se abate cât de puțin din hotarele stării sale, precum și pe acei cari se vor ispiți a călca poruncile tale și în potriva Împărătescii bune voințe vor cuteza a se abate spre asupriri și nedreptățile săracelor raele, ca un stăpânitor și cu desăvârșită putere să-și pedepsesci după măsura vinovățiilor lor, și să te silești pentru cea în vreme a miriei țării tuturor celor-lalte obiceiuite rusumaturî, tot după cunoscuta înțelepciune și credință și laudatele chipuri, cari și până acum s-au vădit cheltuind silința ta spre punerea la cale a buneî orînduiei pămîntului și spre păzirea buneî stări a ei. Și ca să faci în scris arătări către prea înalta Pôrtă și de acum înainte pentru toate cuviincioasele pricini, cu adăogirea celor credincioase ale tale socotințe, spre acesta s'a dat acum Împărătesc vrednic de închinăciune înalt Firman înfrumusețat și cu sfînt Hatîhumaium, pentru întărire și întemeierea Domniei tale. Fiind dar că fără îndoire se nădăduesce și se așteptă după a ta firească și plăcută credincioasă urmare, și după înțeleptele, drepte și laudate ale tale lucrări și după cum se cuprinde prin înaltele vrednice de închinăciune porunci, că te vei întrarmă tot-deauna cu rivna îngrijirii și a silinței, pentru buna și credincioasă lucrare și săvîrșire tuturor Împărătescilor porunci, pentru acesta și noi spre întărire și îndemnare datornicii tale silințe și protimii și ca să adaogi cu mai multe după cea fără îndoire nădejde a prea puternicii Împărății acea către tine Împărătescă îndurare și să te faci râvnitor acelor asemenea cu tine, scriindu-ți acum, îți trimitem această a noastră caimeă, care luând-o cu ajutorul lui Dumnezeu și pliorforisindu-te cu credința pentru totă cuprinderea ei, nestrămutat vei urmări săvîrșirea, după cum scriem.

*Tălmăcire de pe înaltul Împărătesc Firman ce a venit către Măria Sa
Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cuprîndător de mulțumire pentru zaheréua
ce s'a trimis la capanul Împărătesc. La anul 1814 Ianuarie.*

Alesule între stăpânitori, Domn al nămului Mesiei Scarlat Voevod, Domn al Moldaviei, sfîrșitul să ți se încheie cu bine. Ajungînd această a noastră Împărătescă poruncă, sciut să-ți fie, că tu numitul Domn, de vreme ce ți s'a încredințat ocărmuirea Moldaviei, ai împlinit toate dreptatea și credința te-au povățuit, prin laudatele fapte și plăcutele chipuri ce ai urmat, între cari și cu trimiterea acea în vreme a felurî de zaherele cu îndestulare la Împărătesca noastră cetate a Țarigradului și

îți dă un cal Domnesc cu patru sau mai mulți ciolhădari (slugi Domnesce), cari îți țin calul tău și îndată iurudisesci și pornesci înaintea Domnului, iar dînsul te urmărește numai decât și așa veniți până la Curte (Κούρτη). După ce sosită acolo, descaleci calul la scară, și iurudisesci înaintea Domnului, până la suirea Domnului pe scaun în Divan, și stai tocmai în fața lui, ținînd de asemenea blana și fermanul pe amîndouă mîinile. Atuncia Domnul stînd în picioare ia fermanul și sarutîndu-l îl dă lui Divân-Efendisi ca să-l cetească. Iar tu în același timp stai în picioare la locul tău, fiind mereu în mîinile tale blana până la sfîrșitul cetirii firmanului. Și atunci Divan-Efendisi-ul ia blana din mîinile tale și îmbracă cu ea pe Domnul, și numai decât Domnul îmbracă pe Divan-Efendisi cu blană. Iar după aceea te îmbracă și pe tine cu haină de samur tot la locul unde ai stat de la început și așa se sfîrșescă toată ceremonia.»

Firmanul sosit lui Calimach a trebuit așa dar să fie tot astfel primit cu mare solemnitate (1).

Întru lucrarea acestora prin fapte ai arătat și săvîrșită osîrdia ta, avînd spre dovadă vrednicilor tale săvîrșiri a noastră Împărătescă mulțumire, iar boerii țării urmînd întru toate asemenea ție și îmbrățișînd după cuviință datoriile lor, ce au căzut către a noastră prea puternică Împărăție, au încredințat datornica lor supunere și credință către hrînitorea și facetorea lor de bine a noastră Împărăție, acesta mai ales încredințîndu-se din cele mai în urmă vrednice ale lor lucrări, ce în scris vestit nouă au fost, dar și plăceri nouă, chipul cu care, precum mai sus am dîs, s'au purtat numiții boeri în credință săvîrșind Împărătescile noastre porunci și s'a adaos acea dintru în vechime catre tine păzită a noastră Împărătescă iubire și de vreme că scoposul nostru și Împărătesca poruncă se alcătuesce spre a-și avea petrecerea cu bucurie și liniștire toți de obște supușii noștri ce se află locuind sub a noastră stăpînire, așteptam și de acum, ca după chipul acesta, avînd îngrijire pentru acea întru toată odihna ocrotire și liniștirea tuturor de obște supușilor noștri, să fie asemenea întru toată osîrdia, urmînd placute slujbe, cu lăudate lucrări la toate Împărătescile săvîrșiri și după povățuirea credinței și înțelepciunii tale.

Catre acesta dînd această înaltă porunca, o trimitem prin Împărătesca noastră urdie, lăudîndu-ți rivna ta ce ai arătat până acum și arătîndu-ți acea catre tine a noastră Împărătescă bună cugetare și iubirea acesta de acum, pliroforisindu-te și sciință avînd fără îndoire, că cei ce slujesc stăpînirii noastre întru credință și dreptate, se învrednicesc dreptelor rîsplătiri.

Fii de apururea întocmai următor și întru nădejdea credincioșelor și lăudatelor tale fapte, sîrguesce-te spre adăogirea Împărătescii noastre bune cugetări și iubiri, depărtîndu-te de ori-ce în protivă urmare.

Acésta să-ți fie sciut și te supune sfîntului nostru semn.

S'a dat la anul 1228, la începutul lunii Muliarem.

(1) *Hatihumaium către Scarlat Alexandru Calimach Vv., cu dar Impărătesc o tabacheră. Extract.*

Laudă slujbele lui de Dragoman și aceea de Domn al Moldovei cu împlinirea zahe-relei, cu lucrarea la cetăți. — «Dicem: Bine să-ți fie ție! și sa te învrednicesci a vedé și a gustă rodurile credinței și ale dreptății.»

Relațiunile lui Calimach cu Domnitorul Muntén Caragea au fost pururea bune. Am văzut pe Calimach stând mai mult timp la Bucuresci, găzduit pe spesele Guvernului local, înainte de a merge la Iași (1).

Un singur cas de ore-care neînțelegere se constată cu acte, și anume în August 1813. Caragea ordonă Clucerului Predescu să se scôle să mERGă la Slam Râmnic, unde s'a întâmplat a fi pricină de stăpânirea moșiilor ce sunt ca hotar ale boerilor de dincolo din vecinătate, cu stăpânii moșiilor de dincóce, din cari unii din dumné-lor boerii Domniei Mele, făcându-ne arătare de acésta, am însciințat Domnia Mea pe Luminăția Sa fratele Domnul Moldaviei și ne-a venit răspuns, cum că a orânduie din partea Domniei Sale hotarnici, de cari și dumné-lor Ispravnicii ne însciințară că au și venit acei hotarnici acolo la hotar; iată dar că din partea Domniei Nóstre te orînduim pe dumné-ta hotarnic, ca mergând la Focșani, ori-ce trebuință de ajutor vei avé să-l ceri de la dumné-lor Ispravnicii județului, căroră să le aréți porunca acésta a Domniei Mele de a ți-l face, și pliroforisindu-te de cine sunt vecinii dincóce, să li se deă de scire a veni față cu sineturile și dovețile ce vor fi având, și ajungându-te cu cei de dincolo hotarnici, să mergeți la fața locului, și urmând orînduelii hotárniciilor, să faci alegerea hotarelor după doveți, cum și după vechea stăpânire, și unde va fi întunecare să se deă și carte de blăstem, ca mai mult să se descopere adevărul și dreptatea și de alegerea ce vei face să însciințezi Domniei Mele, cu care acésta hotárnicie să nu se supere nici să se smintéscă hotarul țerii între vecini, ci hotarul acela al țerii cu pricina hotárnicieii moșiilor să nu se smintéscă, ci să fie în locul nestramutat, precum din vechime a fost până acum. I saam reche. gpd. 1813 August 23.

Vel Logofet.

Cod. LXXIV, fila 84.

Și cu credință de bună slujbă și pe viitor îți trimitem dar o *tabatieră cu pietre de diămant* . . . Drept aceea, îndată ce va ajunge înalta noastră porunca împreună cu tabatiera, acea de petre, cu pasuri plecate întîmpinându-le și sarutându-le și arătând datorile cunoscinței, vei fi rugător pentru vecinicirea Împerătescii noastre puteri.

Insistă pentru materialul și acele necesare la facerea cetăților.

Dat la începutul lunii Regep, anul 1228.

(1) *Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiére, după pliroforia ce ne dai printr'acésta anaforă, poruncim Domnia Mea să se plătéscă de la Visterie acești taleri 1.154 și parale 25, dându-se

La 1816 se mai ivesce un cas. Boerul biv Vel Căminar C. Suțul reclamă la Caragea, că locuitorii din Moldova trec cu oile lor peste hotarul țării Muntenesci și le pasc în imașurile lui fără de nici o plată. Vodă cere informațiuni de la starostii ținutului Putnei, cei din partea Moldovei. Aceștia răspund, că «de se vor supăra acei locuitori (Moldoveni) pentru pășunea vitelor de către stăpânii moșiilor, se

chiar în mâinile aceloră de la cari s'aŭ luat aceste lucruri pentru trebuința ce se arată mai în jos. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am făcut cercetare și teorisind fôia ce a dat-o dumné-lui Vornicul Michalache Manu sub iscălitura donniei-sale, de cari lucruri a primit de la Agie în trebuința conacului Măriei Sale Scarlat Vodă Calinach, s'a găsit întocmai primit de dumné-lui, precum se arată trecute și în fôia Agiei, fără deosebire, cum și pentru pânea și hrana șilelor ce s'aŭ dat de la Agie pentru conacul slăviților murahazi s'a vădut pitacul dumné-lor boerilor Cai-macamă, cu cuprinderea sumei ce se arată într'acéstă anaforă a Agiei iarăși întocmai, dar pentru plata acestor lucruri ce s'aŭ dat nu este în Visterie nici un pecetluit, și nu lipsii a arătă Măriei Tale, ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. -- 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 42.

Iw Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anaforă, poruncim Domnia Mea să se plătescă de la Visterie acești taleri 1.619 parale 22, dându-se însă chiar în mâinile acelor brutari și luminărari, de la cari s'aŭ luat acele pâni și luminări. — 1812 Decemvrie 30.

(Pecetea gpd.)

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am teorisit lóte acele pitace câte se arată într'acéstă anaforă și s'aŭ găsit atât suma pâni cât și a luminărilor întocmai, precum se cuprinde în fôia ce s'a dat de la Agie, care sumă a pâni, socotindu-se după prețul cu care se vindeă pânea atunci, adecă ocă câte 6 parale, se adună suma de bani ce se arată într'acéstă anaforă, adecă taleri 1.619 și parale 22, cu luminările împreună, pentru cari acești bani, fiind-că pecetluit nu este în Visterie, nu lipsii a arătă Măriei Tale ca să se deă luminată poruncă la cererea ce face dumné-lui proin vechil al Agiei. — 1812 Decemvrie 28.

Vel Vistier.

Cod. LXXIII, pag. 43.

strică armonia cea întocmită între aceste două țări.» Caragea nu este de această părere; el dice că *armonia* dintre ambele țări «privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri». De aceea Vodă ordonă Ispravnicilor de Slam Râmnic, «ca ajungându-se cu dumné-lor starostii din ținutul Putnei, să dea cuviinciosul nizam, spre a se păzi buna orînduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică», adecă locuitorii ce pasc vite pe moșii străine să fie obligați a clăcui la stăpânul moșiei, ori a se învoi să le plătescă erbărit(1).

Acest an 1816 este un an de emoțiune pentru ambii Domni ai țărilor Române. Pe când ei așteptau să trecă prin Principate Baronul Strogonoff, trinisul Rusiei la Constantinopole, pentru a negocia asupra neînțelegerilor ivite în urma păcii de la Bucuresci, de odată se lă-

(1) Iacă actul integral:

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Slam Râmnic, sănătate. Iată că trimitem dumné-vóstră embericlisită jalba ce a dat Domniei Mele dumné-lui biv Vel Căminar Constantin Suful împreună și cu alăturatul răspuns ce ni s'a dat asupra pricinii de către Starostii ai ținutului Putnei, care cetindu-se înaintea Domniei Mele, nu găsim destoinică cuprinderea sa spre apărarea locuitorilor Moldovei, ce-și trec vitele dincóce în pământul Domnescii nóstre țări spre pășune pe moșiile unora altora de a nu plăti nimic, fiind lucru în potriua obiceiului și a pravilei pământului acestei țări, iar cuvîntul ce dic dumné-lor Starostii, că de se vor supêra acei locuitori pentru pășunea vitelor de către stăpânii acelor moșii, *se strică armonia cea întocmită între aceste două țări*, nu este tâlmăcire potrivită a ființei armoniei, căci armonia acestei vecinătăți privesce către oblăduitorii acestor două vecinătăți, iar nu asupra dreptelor lucruri ale celor ce locuiesc pe aceste pământuri, și megieșesca armonie i prietenésca împărtășire, ce dic dumné-lor, nu se póte tâlmăci într'acestași chip, adecă cele ce au lipsă locuitorii Moldovei să le împlinésca de la cești de aici fără de plată, pentru că de se va dice una ca acésta, urmêză mai întâi a se ridică chiriotita ce dau pravilele fieș-căruia stăpân pe dreptul lucrul sêu, iar de a plăti unii altora cele ce le trebuesc de ieaū unii de la alții, cu acésta cătuși de puțin nu se smintesce cea dintre oblăduiri armonie, apoi se păzesce și înființata și politicésca pravilă, care nu slobóde a păgubli cinevași pe altul de dreptul sêu, precum nici de venitul moșiilor, care este drept al stăpânilor lor. De aceea dar poruncim dumné-vóstră, ca ajungându-vê cu dumné-lor Starostii din ținutul Putnei, să dați cuviincios nizam spre a se păzi buna orînduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică, adecă: căți din locuitori după moșii străine (cu cât mai virtos din țări străine) nu vor avé loc îndestulat pentru pășunea vitelor lor pe moșia ce locuiesc și vor vré a trece la pășune pe alte moșii străine, să fie datorî a se învoi cu stăpânul acei moșii, ca ori să-î facă ȓile de clacă, sau să-î plătescă erbărit, precum și din locuitorii Domnescii nóstre țări ce se vecinesc cu pământul Moldovei, de-și vor pasce vitele lor pe acel pământ, asemenea sunt datorî. Ci dar într'acestași chip să aveți a urină negreșit, și fiți sănătoși. — 1816 Iulie 16.

Cod. LXXIV, fila 258.

tesce vestea, că Strogonoff a și fost la Constantinopole la 9 Septemvrie stil nou pe o fregată de 44 tunuri. Mare emoțiune și la Constantino-pole(1).

La 1816 se întâmplă în Moldova un eveniment în legătură cu încercările de răsvrătiri din Muntenia. Formont scrie lui Richelieu cele ce urmează.

Formont à Richelieu, 30 Juin 1816.

Quelques voleurs ont tenté en Moldavie le mois dernier de délivrer les forçats qui travaillent aux salines et de les associer à une entreprise qui avait pour but de s'emparer des trésors du Prince. Cette coïncidence des deux événements si rapprochés l'un de l'autre a fait ici quelques sensations, et dans ce pays-ci où on juge de tout avec un sentiment de crainte, on tire de chaque nouvelle une induction ou une conséquence très-grave.

C'est ainsi que l'on n'apprend pas sans inquiétude que l'Empereur d'Autriche se propose de visiter la Gallicie et que l'Empereur de Russie doit se rendre incessamment à Pultava pour passer en revue une armée qui s'y rassemble.

O nouă ocasiune de emoțiune dăduse Iașilor și Bucureștilor articolele publicate de jurnalul de Francfort din 11 Noemvrie 1815. Austria și Prusia revendică Principatele ca vechi feuduri polonese. Eră un simplu balon de încercare de un gen nou(2).

(1) Formont scrie din București, în 26 Septemvrie 1816, lui Richelieu:

..... Les Princes de Valachie et de Moldavie sont surtout fort effrayés. Dans une lettre confidentielle, le Prince Callimach fait part au Prince Caradja des renseignements qu'il s'est procurés sur la mission de Mr. le Baron de Strogonoff et il croit savoir que leur *déposition* sera fortement demandée. Il paraîtrait, d'après cette même lettre, qu'ils seraient l'un et l'autre accusés d'avoir, (au mépris des traités, prélevés des impôts extraordinaires sur les deux Principautés; et en effet, la Valachie et la Moldavie ont été toutes les deux frappées de contributions extraordinaires pour frais de ravitaillement des places fortes.

Formont crede aceste informațiuni foarte alterate, pag. 57—58, vol. I, Acad.

București, 7 Noemvrie 1816.

Formont dă seamă de o călătorie în munții Valachiei, unde a descoperit, aur, argint, fer, puciosă ș. a.

...Quelques accidents de peste ont eu lieu dans plusieurs districts de la Moldavie et un ou deux villages de la Valachie sont en ce moment compromis.

În 26 Decemvrie 1816, Formont arată lui Richelieu că, la Constantinopole, Strogonoff a început negocierile.

(2) *Fornetty Ducele de Richelieu.*

Iassy, 19 Ianuarie 1826.

În jurnalul de la Francfort, în 11 Decemvrie 1825, a apărut un articol care dice, că Moldova și Valachia, aparținând pe la 1401 Poloniei, Regii Poloniei «ont toujours

În Maiu 1817, Fornetty scrie din Iași că se svonesce despre destituirea ambilor Domni. E vorba să fie numiți Caragea la Valachia și tînărul Moruzi la Moldova. Acésta nu eră ore explicațiunea mișcării boeresci contrare lui Calimach din Octomvrie 1817? Boerimea protestă că a fost pusă la o dare de 1.200.000 lei.

La Maiu 1818, Împăratul Alexandru al Rusiei veni la Chișineu să viziteze Basarabia. Aci trimiseră Domnitorii Principatelor delegațiuni să-l salute. Turcia învoi acésta, însă ordonă lui Calimach, ca să trimită ca delegați *boeri mai mici*, ca semn de puțină considerațiune. Totuși Împăratul primi bine delegațiunile(1).

Dacă cu Rusia Calimach se purtă cam după ordinele din Constantinopole, Francia tot nu cuteză s'o desconsidere, cum se vede din sfiela cu care se purtă în afacerea a doi oficeri superiori emigrați, pre cari nici cuteză să-i respingă din țără, nici să-i primescă. După ce Pôrta dete deslegare, îngădui rămânerea în țără a acelor doi emigranți(2).

După restaurarea regalității în Francia, ea nu întârzie a desființa Consulatul frances din Iași. Trimițînd la Bucuresci pe Augrand în locul vacant după Formont, Richelieu îi dă instrucțiuni, ca să se insinueze mai ales pe lângă Principele Munteniei, ca să afle prin el cele politice din Turcia.

---

conservé leurs prétentions sur le pays et portent constamment le titre de Roi de Dacie.

Fornetty dice că acest articol a făcut senzațiune la Iași.

Acad. Tomul Moldaviei, p. 1.

(1) *Pagé à Richelieu.*

6 Iunie 1818.

Vestesce că Împăratul Rusiei a venit la 28 August la *Chișineu*. Delegațiuni Moldovene și Muntene l-au complimentat din partea Domnitorilor. S'au trâmisi boeri mai mici, după cererea Turciei. Totuși bine primiți.

(2) *Forn. către Richelieu.*

12 August 1817.

Fornetty, Consul în Iași, a vestit negreșit la Paris, că au venit la Iași 2 francesi, qui y viennent chercher un refuge. J'ai lu la lettre où le Prince Calimach demande sur cet objet les conseils du Prince de Valachie. Ces deux français sont frères. L'un est condamné à mort, et l'autre à une prison perpétuelle. On ne doute pas que ce ne soit deux officiers généraux et le Prince de Moldavie, dans l'embarras de concilier les égards qu'il croit devoir à deux officiers de marque et la crainte de déplaire à la France, a écrit à la Porte Ottomane.

Richelieu îi dă și o scrisoare către Principele Valachiei.

Quant à celui de Moldavie, vous lui ferez part de la commission qui vous est donnée pour girer les affaires consulaires dans sa province, en évitant de lui laisser connaître la suppression du Consulat de Jassy, qui doit être censé vacant....

Si vous le jugez nécessaire, vous pourrez avoir un agent à Jassy,.... sans traitement (10/22 August 1818).

Richelieu recomandă, în scrisoarea din 22 August 1818, pre noul Consul Augrand lui Caragea. (Academia, vol. I, pag. 100.)

Orî cât din cele până aci aduse documente rezultă, că nu putem clasă Domnia lui Scarlat Calimach între cele desăvîrșit rele ale Moldovei, ea dete nu mai puțin ocasiune de nemulțămire, ba chiar și de răsvrătiri în 1819 unor anumite clase de locuitori din Iași. Bătrânul Drăghici povestesc răscolă Tătărășenilor și o atribue faptului că din cauza unui singur prepus de ciumă se țepuise Tătărășii, de nu mai erau admiși să se aprovizioneze cu ale mîncării în oraș. Abusurile mari la ocasiunea măsurilor luate pentru apărarea de ciumă au exasperat pe Tătărășeni (1).

Cu mult mai multe detalii este narată mișcarea acesta a Tătărășenilor de către Leon Lazăr Bucovinénul, într'o epistolă ce adresază Archimandritului Sofronie de la Slatina (2).

Laurian despre această rebeliune nu face nici o mențiune. D-l Xenopol citază numai versiunea lui Drăghici și o scrisoare a celui Lazăr Bucovinénu către Arch. Sofronie din Slatina, cu data de 23 Iunie 1819, după *Uricar* (VII, p. 73—86).

La ocasiunea restaurării mănăstirii Trei-Erarchi din Iași, s'a găsit agățat de un căprior din lăuntrul învelitórei bisericei următorul document:

Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu.

Acastă hârtie am scris-o când s'a acoperit această sf. mănăstire a prea cuviósei maicei noastre Paraschiva și în vremea aceea s'a făcut zurbalic mare pentru pricina ciumei, dicînd *condecu* (?) boerii Iașului că este ciumă și vinde carantinele până la o sută mii de lei și a priceput norodul și s'a sculat cu jalbă ca să se jeluască și Măria Sa Scarlat Alexandru Calimach Voevod a poruncit arnăuților să împusce norodul și s'a făcut mare zurbalic, că a ridicat pe preaosfinția sa Esarcha Veniamin Negel ca să scotă pe Vodă din curtea sa, să-l dea pe mîna lor, și a stătit preaosfinția sa, și s'a făcut pace și s'a liniștit și în vremea aceea s'a acoperit această sf. mănăstire și am scris eu această hârtie pomelnic ca să se pomenască vreodată când s'ar acoperi iarăși mănăstirea și am scris eu Enache Vasiliu bacal și eram

(1) Veđi narațiunea lui Drăghici (Tom. II, pag. 101).

(2) Veđi acesta în *Uricar*, VII.

cu chir Iani Coțăbașa la magasie, marfa băcăliei și mă rog cine s'o întâmplă să citescă să vă rugați și pentru mine păcătosul, și să am ertăciunea cui s'o întâmplă să citescă. — 1819 Iulie 12.

Iani Gheorghiu Coțăbașa,
Enachi Vasiliu,
Gheorghe Nicolae Macri,
Enachi Constantin.

Despre această răscolă dă sémă Pagé, general Consulul frances din Bucuresci, cu raportul său către Ministrul Ducele de Richelieu, datat din Bucuresci la 12 (24) Iunie 1819. După ce Pagé arată, că prin Bucuresci a trecut, călătorind de la Constantinopole spre Paris, Ambasadorul frances Marchisul de Rivière și după ce se jăluesce că-i e prea nesuficient onorariul ca să mănțină sus prestigiul Franciei (i se plătiă numai léfa de girant de la plecarea în congediū a lui Formont), apoi dă următoarele informațiuni despre cele întâmplăte la Iași:

«La întorcerea mea din călătoria ce am făcut, ca să însoțesc pe d-l Marchis de Rivière până la fruntariile Austriei, am găsit spiritele foarte agitate din cauza unei răscôle (émeute) ce s'a întâmplat la Iași în contra Principelui Calimach, care luase măsuri prea aspre relativ la ciumă. El mai voiă să percépă și o contribuțiune pentru plata ómenilor cari priveghéză la carantină. Locuitorii s'aū opus și s'aū sculat în massă de merseră la Curte. Principele ordonă să se tragă cu pușca asupra revoltaților și fură uciși 35 de ómenī. În momentul acesta vine scirea că totul s'a liniștit.»

În ce mod explică Pagé această răsvrătire a Ieșenilor? Instigațiuni rusesci și austriace să o fi provocat. De 20 de ani este în Principate Pagé și el n'a vădut încă poporul român revoltându-se, deși nu i-aū lipsit vexațiunile din partea Domnilor (1).

La 11 Septemvrie 1819, Pagé revenind asupra acestei revoluțiuni în o notă a sa către Richelieu, îi scrie că tot nu e liniștea deplină: «Spiritele tot sunt în o specie de agitațiune *par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir.*» După cum crede Pagé,

---

(1) Des personnes dignes de foi sont persuadées qu'il y a des meneurs dans cette affaire et depuis plus de 20 ans que je me trouve dans ces provinces, jamais ces peuples ne se sont portés à aucune révolte, quelques vexations qu'ils aient éprouvées de la part des Princes. La Russie et l'Autriche paraissent avoir la plus grande part a ces soulèvements, ces deux puissances n'attendent que des marques de mécontentement des Valaques et des Moldaves pour se donner un prétexte spécieux d'envahir ces provinces. (Acad. I, p. 111—112)

existau oameni rău intenționați, cari căutau prin toate mijloacele posibile să nemulțămescă poporul în speranța de a provoca o schimbare care, după părerea lor, a prea întârziat de a se întâmpla. Divanul, *sau mai drept Grecii*, pare că favorisează proiectele lor, întrebunțând toate mijloacele de vexațiune spre a storce de la acești nenorociți locuitori până la ultimul lor bănuț. Tot cu acest scop ei răspândesc sgomotele despre ciumă.

Valachia ca ceea ce este mai depărtată de Rusia, Pagé o află mai liniștită (1).

Este de crezut în adevăr că răscola Tătărășenilor era în legătură cu aspirațiunile vre unui candidat la Domnie. La 12 Iunie 1819 se împliniau după Von Schlagen (2), cei șapte ani de Domnie a lui Calimach. Se pare că se temeă cine-vă, boerii sau vre-unul din candidați la Domnie, orî cutare putere vecină, nu cun-vă să reușescă Calimach a-și reînnoi Domnia și atunci, ca să-l facă imposibil, se fomentară tulburările din 6 (18) Iunie de la Iași. Aceste erau de prisos din acest punct de vedere, de ore-ce Von Schlagen raportă Regelui Prusiei, încă la 13 (25) Iunie, că în locul lui Calimach era numit Domn al Moldovei Michaiu Suțu, care deja îmbrăcase caftanul de Domnie (3).

În altă notă a sa către Rege, Schlagen, la 10 Septembrie 1819, adaogă a explică, cum tulburările din Iași erau consecințele exacțiunilor comise de mai mulți boeri, sub pretext de a stabili măsuri sanitare. (4)

Din toate actele mai sus citate rezultă neîndoișose convingeri, că în adevăr măsurile pretinse sanitare luate de Divan în Iași, cu țepuirea

(1) *Pagé à Richelieu*.

București, 11 Septembrie 1819.

Revine asupra intrigilor rusesi în Moldova. «Quoique la tranquillité paraît être entièrement rétablie dans toute la Moldavie, les esprits sont cependant toujours dans une espèce d'agitation par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir. Il paraît même qu'il y a des gens mal intentionnés qui cherchent par tous les moyens possibles à mécontenter le peuple, dans l'espoir d'amener un changement qui, selon eux, n'est que trop retardé. Le Divan ou plutôt les grecs semblent favoriser leurs projets en employant tous les moyens de vexations pour soutirer de ces malheureux habitants jusqu'à leurs derniers deniers. C'est aussi dans cette vue qu'ils répandent des bruits de peste.

«Valachia, fiind mai departe de Rusia, e mai liniștită.» (Acad., tom. I, doc, pag. 113.

(2) Veđi Iorga, *Acte și Fragmente*, II, pag. 553.

(3) Veđi în ce mod narază și Von Schlagen evenimentele de la Iași din 6 (18) Iunie 1819, în Iorga, pag. 554.

(4) Iorga, *Acte și Fragmente*, II, p. 556.

unor suburbiî, de nu puteau ômeniî măcar să se aprovizioneze cu cele necesare vieţii şi aruncarea unui bir extraordinar destinat a ţine în funcţiune slujbaşi de carantine ce poporul le vedeă, orî le credeă inutile «*sinecuri*», au împins pe Ieşeni la răscolă. Este iarăşi neîndoios că o mână ascunsă agitase mulţimea pentru interese, carî nu rămăseră necunoscute Consulatului frances din Bucuresci şi Ambasadorului prusian de la Constantinopole. Acesta mai dă informaţiunea precisă, că Pórtă «are credinţa în temeinicia sgomotului că aceste turburări «din Iaşi sunt fomentate de insinuaţiuni din afară.» (1)

Mazilirea lui Calimach Scarlat se făcù într'un mod cu totul neobişnuit. Aşa de bine manevră el prin ai săi la Constantinopole, că nu avù nevoie să imiteze exemplul lui Caragea şi să fugă. De la Pórtă, în contra obiceiului vechi, îi venî, la împlinirea celor 7 ani de domnie, nu firman umilitor şi batjocoritor, nici îi puse aducătorul firmanului, în adunare publică, cârpa neagră pe umăr strigându-i «mazil», ci i se trimise un firman împodobit cu turaua Sultanului, prin care i se vestiă în termeni amicali finele domniei sa şi mazilirea. Sultanul îi exprimă deplina lui mulţămire pentru serviciile aduse, după exemplul tatălui său Alexandru Calimach şi-l invită să meargă la Constantinopole, spre a primi acolo nou testinioniu de favóre imperială.

Primirea unui asemenea firman, de sigur, şi încredinţările ce prin particulare scrisori primî de la amicii săi din Constantinopole determinară pe Calimach să se ridice din Iaşi cu toată familia şi cu toate ale sale şi să meargă la Constantinopole, după ce însuşi se grăbi a trimite acolo un răspuns de mulţămire, carele fu comunicat Sultanului şi bine primit de acesta. Chiar a treia zi după sosirea lui în Capitala Turciei, Vizirul primî de la Sultanul ordine de a chema pre Calimach la Pórtă. Sublima Pórtă—dicea hatul imperial a fost pururea foarte «mulţumită de serviciile făcute ei de familia Calimach şi eu în deosebi—adaogă Sultanul—sunt foarte mulţumit de fidelitatea cu care ultimul «Principe al Moldovei şi-a împlinit misiunea. Pentru a-l distinge printre egalii săi, am decis să-i dau dovezi de înalta mea bunăvoinţă... (2)

Aceste dovezi fură îmbrăcarea lui Scarlat Calimach cu o blană scumpă de samur, în 18 (30) August 1819, şi cu adăogire de mulţă-

---

(1) Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, pag. 556.

(2) Vezi nota lui Von Schlagen din 25 Iunie 1819, la Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, pag. 553.

miri din cele mai lingușitoare, cu manifestarea înaltei aprobări a Sultanului (1).

(1) Veți nota din 10 Septembrie 1819. *Acte și Fragmente*, II, p. 556. Iacă unul din firmele prinite la Iași cu laude pentru Vodă:

Tălmăcire de pe Împărătesc sfânt hatihumaium spre poruncă de laudă.

Lauda Domnilor celor din nămul lui Mesie, alesule între stăpântorii nămului lui Isus, astăzi Doamn Moldaviei, Scarlat Zaade Constantin Vodă, ale căruia sfârșituri să se mărginescă cu fericire, ajungând acest prea înalt împărătesc semn, să-ți fie în cunoștință, că fiind-că tu, numitul Voevod, nu numai că ești năm a acelor Dragomani și Domni, cari au slujit puternicii mele Împărății și plină de mărire vecinică singură stăpânire de 150 ani și mai bine cu desăvârșită credință și dreptate, atât la marea dragomanie a prea înaltului Împărătescului meu Divan, cât și la domniile a Moldaviei și a Țării-Românești, cu slujbe laudate și mult vrednice, ce și tu însuși pentru necovârșita ta istețime și credință, fiind orînduit de 25 ani și mai înainte la mari și înalte treburi ale prea înaltei mele Împărății, ai vîrsat tot chipul de silință și de osteneală spre a împlini toate cele cădute slugescii tale datorii și a te arăta prin dreptate și credință ta cu față curată și așa metahirisindu-te prea puternica mea Împărăție la cele mai din lăuntru și de mare urmare treburi, se privi de luminate în fruntea vredniciei și a primitoarei tale istețimi semne dreptei judecăți a înaltei năinții și a înțelepciunii tale, și lumina, rîvna și credință ta în ori-ce dregătorie și slujbă și la vreme, care cunoscându-te încă mai dinainte mai presus decît semenii tăi, ai fost ales și încredințat tainelor prea puternicii mele Împărății, neputându-se cu piatra probei și mehenghiul împărătescii mele cercări tăgădui credincioșele tale fapte ca un ce lăunrit și nestrîcat și arătându-te la toate vrednic de credință și de ipolipsis a Împărătescii mele mării, te-am făcut cerac, cu dregătoria mării dragomanii a Împărătescului meu înalt Divan, care acest menuriat al tău, măcar că nu se aseamănă altor vremi, întîmpinându-se în faptă gingașe treburi, dar cu toate acestea numai și numai din covârșirea istețimii și a vredniciei tale și din dreapta judecată și măsurată cumpănire și din firăscă părintească a ta dreptă credință arătând și la această vreme slujbe primite la prea puternica mea Împărăție și ostenele vrednice de mulțămire și de răsplătire, te-ai cunoscut și te-ai adevărit mai pre sus decît toți cei de mai înainte și cei asemenea ție; și fiind-că s'a vădut și s'a cunoscut a ta deplină știință ce ai atât a obiceiurilor nămurilor Europei, cât și a deosebitelor orînduiri a înălțimii și a mării prea puternicii mele Împărății, cu cea mai temeinică statornicie și privighere și cu cea desăvârșită știință a crailor Europei ai făcut trebă așa pe amăruntul toate chipurile ce se cuvin la așezările cu dînșii și la interesele între dînșii, stînd îndelungată vreme exaporiton prea puternicii mele Împărății și adunându-te cu nenărginită silință și credință la sfaturile lucrurilor de taină ale Împărăției mele; pentru acesta și darurile tale erau cunoscute, că trebuie să câștigi cea dorire a ta a te avé și a te metahirisî Împărăția mea la împărătescile mari slujbe de apurarea pe lîngă sine. Dar fiind-că la vrenile acelea eră trebuință decît toate mai ales de ocrotire și bună orînduiri, a se pune pămîntul Moldovei la cale, locul clironomicesc și ca un cheler Împărăției mele, se cere liniștire și încredințare și odihna locuitorilor cu îndreptare și bună așezare împărătescii mele raele. trebuind a lipsi și a se îndreptă oreși-cari începuturi de rele urmări și să se cheme pămîntenii la urma sa și la cea din început, în totă buna orînd-

Aceste distincțiuni cu bună seamă le plăti bine în taină fostul

duelă, care acastă voință a Împărației mele, ca să intre în lucrare și sa se isprăvescă, eră foarte de trebuință, ca să se orînduască cu prea deplină putere și voie un Domn ca tine vrednic de totă ipolipsa și credința la împărătesca mea mărire, de odată dăruit cu deplină însciințare a politicescilor lucruri și înțelept și socotit și credincios și socotindu-se acestor după norocire cereri Împărației mele trebuincioase lucruri, punere la cale ca o slujba ce s'ar săvîrși în însăși norocita mea Împărătescă cetate, pentru aceea ți s'a orînduit și s'a încredințat în umerile slujescii tale supunerî, de la singura stăpînitore mărirea mea, domnia pămîntului Moldaviei și te-ai făcut ales ceresc, adevă facie ce a aprins-o însăși Împărăția mea cu mâna sa. De atunci dar încôce, ca întărit și ca încredințat ce din început catre tine Împărătesca mea bună ipolipsis adevărind și pecetluind credința și dreptatea ta prin însăși numai firésca ta înțelepciune și însciințată lucrare a politicescilor deprinderî, fără să misce și să elatască temelia statorniciei tale și a mării de suflet și a osteneții și a silinței tale de multe deosebite întîmplări, cari după trebuința vremii și a lucrărilor năvălisera, îmbrăcându-te cu îmbărbatare și cu lupta osteneții la orîce trebuință, despre o parte săvîrșind fără cel mai mic cusur toate trebile ce ți se orînduiau și ți se încredință în umerile credinței tale de la prea puternica mea Împărăție, despre alta neîncetînd a însciința și a arătă de multe trebî mari și gingașe cu toate cele de amaruntul, sciință și lămurită cercare, cu toate întîmplările lor și cu socotelile ce se cuvin, de cari eră de trebuință să se însciințeze împărătesca mea mărire și la însciințările ce aveai cu cei de pre la împrejurul șerii ai mei mari viziri și alții adunându-te, la toate cu pași socotiți ai petrecut și ai trait cu dinșii cu buna înțelegere și cu prieteșug, săvîrșind toate orînduelile miriei și poruncile cari ți se dau și grijind pentru cele trebuincioase ale oștilor și pentru tocmiri și gătiri împărătescilor mele sarhaturî și pentru toate alte ale mele împărătesci slujbe și mai ales ajungînd și îndestulînd cu mare cheltuélă în puțină vreme toate cele trebuincioase ale marilor mei viziri și beilor, ale bimbașilor și ale ogelclăilor și ale celor-lalte toate stări oștensesci, celor trecătoare și celor rînduiți spre paza pămîntului, n'ai pricinuit cu aceste nici o cheltuélă la mirii, ce mai ales ai scădut și ai imputinat decât cere cea pe amaruntul socotélă a slujbei tale la socotela ce ai avut cu miria și celor-lalte alte cheltueli și încă mai mult dupa slugesca ta supunere ai adaos și dar la împărătesca mirie – toate atâte cherețele ce ai trimis pentru facerea podului celui mare, făcînd și alte multe laudate și mult vrednice slujbe prea puternicii mele Împărății, cari s'au cunoscut și au luminat, în vedere puindu-se tot chipul de silința a trimite și nenumerate zaherele și mulțime de oi la Împărătesca mea cetate și în scurt, fiind-că ai cunoscut dreptățile împărătescilor mele către tine faceri de bine și te-ai aratat prea deplin mulțumitor, cheltuind toate puterile tale spre norocita și fericita curgere prea puternicii mele Împărății; cari toate aceste fiind încredințată Împărătesca mea mărire cum că sunt cunoscute, și vădute de toți marii mei viziri și miniștri și voitori de bine ai prea puternicii mele Împărății și cum că din ți în ți crește și se adaogă dupa dreptate și dupa vrednicia ta bună ipolipsis de la toți către tine, și fiind toate slujbele tale vrednice de laudă și primite la Împărătesca mea mărire și pentru acesta te-ai aratat deplin vrednic împărătescilor noastre rugî, iată dar îți rugăm ca să-ți fie spre bine și spre desfătare și spre veselie toate milele și facerile de bine, ce după vrednicie s'au

Domnitor, dar ele puseră pe gânduri pe Greci și pe Suțescii Domni-

vărsat asupra ta de la prea puternica mea Împărăție și să câștigă îndelungate vremi, unde să petreci și fericit și vrednicit de apururi a gustă rodurile bune.

Dar fiind-că unul din obiceiurile cele prea cuviincioase ale Împărăției mele cei înalte este ca să câștige împărătescile mele mili toți cei ce slujesc cu credință Împărăției mele și și-au arătat râvna și credința lor, trebuie fără de smintelă, după cea a noastră firască spre facere de bine plecare, să răsplătim împărătescile noastre dreptăți cu tot chipul de răsplătire și faceri de bine pe acest fel de imictar și veche credincioasă slugă a Împărăției mele catane. Deci de vreme că în toate plinele de adevăr și de totă ipolipsis și vrednice scrisori ale tale după dreptatea inimii tale și măsurata mulțumire, arătându-te mulțumit către facerile de bine ale Împărăției mele, n'ai lipsit a ne arăta că cel mai ales scopos al tău și nemărginită dorire este că, după ce ai slujit cu totă curățenia și adevărul Împărăției mele, cât va vré sfântul Dumnezeu la încredintata ție de la Împărătesca mea mărire domnia pământului Modaviei și vei săvârși toate cele cădute slugescii tale supuneră, atunci să te învrednicesci ocrotirii și milei, care ești obicinuit, adevăc sărutând înaltul împărătescul meu prag, să o aibi spre mare fală, ca când ai câștigă totă dorirea ta, pentru care te și rogi ca, pe lângă cele-lalte mili și îndurări cari s'au găsit cu dreptate pentru tine de la Împărăția mea, adăogându-se și această mare milă și facere de bine, spre lauda și fala ta, să te învrednicesci bucuriei a câștigă această dorire și măcar că este luminat cunoscut la Împărătesca mea mărire, cum că ești pe deplin vrednic împărătescii mele mile și faceri de bine, dar fiind-că din neconținute scrisori ale tale au înțeles deplin Împărătesca mea mărire, că cel mai ales scopos al dreptei tale voințe este ca să faci prin cădutele chipuri și mijlociri să se adevereze și să se încredințeze toți boerii și raelele încredințatului ție pământ al Moldaviei, cum că până la acea vreme ce va binevoi Împărăția mea la numita ta de mai sus rugăminte, ei vor câștigă în dreptele țile Împărăției mele tot chipul de ocrotire și de apărare și nuli se va întâmplă cât decăt puțin ce-vă care să le pricinuescă mâhniciune și turburări, ca dându-se acesta încredințare și la nescire a sufletului, să se păzescă spre săvârșirea datoriei slugescilor tale plecări și supuneră, rugându-te pentru Împărătesca mea mărire, și după acesta adevărind prin numitele scrisori, că de când și s'au încredințat de la prea puternica mea Împărăție în umerile vredniciei tale domnia Moldovei, încredințând cu tot chipul atât pe boeri cât și pe cele-lalte raele pentru bogatele către dinșii mile și îndurări ale Împărăției mele, n'au lipsit a săvârși datoria lor și a cunoște dreptățile Împărătescii mele faceri de bine și, adăogându-se cu prea deplină credință și dreptate, a săvârși cele cădute slugescii lor supuneră și a pune cu cea mai prea sus dorire a sufletului totă puterea lor, spre a împlini toate împărătescile slujbe și orîndueli, tremurând toți ca nu cum-vă vre-unul dintr'înșii, au necunoscând datoria slugescii lor supuneră către puternica mea Împărăție, au din pricina tinerețelor, s'au aflat până la un pâr la vre-o mișcare neplăcută în potriua slugescii lor datorii și a cădutei slugescii lor supuneră, nerăspunzând pe deplin la fericita mea bunavoință, de unde să se nască vre-un prepus de nemulțumire, și cum ca supuindu-se deplin la toate poruncile tale și la voința și bună orînduella ta și adunându-se către tine cu cea mai adâncă plăcere și supunere, au vărsat necovârșită silință a multe slujbe ale împărătescilor mele sarhatură și la trimitere către Împărătesca mea cetate de tot felul

tori asupra posibilității revenirii lui Calimach la unul din cele două

de zahereă și ori-ce s'a cerut de la pământul acela și cum că cei ce au fost orînduiți din partea ta la slujbele pământului și a raelci s'au purtat toți cu mare pază, ferindu-se de a îndrăzni a supără pe săracele raele și că iarăși pe de altă parte te silești la cele ce sunt spre mângâierea lor, fiind de toți pre deplin mulțumiți, pentru care și n'am lipsit, după ce către tine cu totă și pentru totă împărătesca mea necovîrșită credință și ipolipsis cu necontenite scrisori din începutul slujbei tale a însciințat, cum că o cunoscî ca o datorie nemișcată a arătă către Împărăția mea dreptățile credinței și ale rîvnei lor și urmărilor celor plăcute și vrednice de laudă de o potrivă cu înțeleptele și dreptele tale orînduclii, care după slugesca ta cădută datorie ai orînduit, și fiind-că vederat scoposul tău este ca să isprăvesci cu chipuri și cu mijloce a cresce și a înmulți milele și îndurările Împărăției mele asupra lor și risipindu-se cu totul prepusurile ce pot să se întîmple din mincinoșele arătări celor ce sub chip de adevăr sîmănă din patimă cu al său fieș-care sfîrșit și scop, să fie adeveriți și bine încredințați pentru acêsta. Decî îi vei încredința, că supuindu-se deplin la înțelepta ocărmuire și la cele de o potrivă cu împărătesca mea voință socotite și laudate ale tale chipuri, cari sub împărătesca mea umbră sunt cunoscute și cercate, se vor apără sub împărătesca mea umbră în cât va binevoi sfîntul Dumnezeu. Și măcar că este sciut că, din pricina cunoscuteleor întîmplări ce au curs după trebuința vremii și a lucrurilor, că și raelele pământului Moldaviei sunt calcați și stenahorisiți cu păgubirile ce li s'au întîmplat, și starea ta este cunoscută că este strîmtorată și lipsită, fiind-că s'au prelungit cădutele fie răsplătiri sub împărătesca mea umbră și chip a te aduce la răsufare, iar de vreme ce arăți că ai ostenit la numitul pămînt al Moldaviei și au prisosit asupra lui ostenelile tale și ai luat plecare către acei locuitori, fiind despre amîndouă părțile aceeași răspundere și încredințare cu inima curată și pentru aceea pricinuesci ori-ce fel de strîmtorélă a stării tale și nu puțin te mulțumesci ca să petreci vremea cu încredințare și liniște duhului tău, cheltuind totă silința ca să odihnesci și sa mulțumesci împărătesca mea voință la acêstă gingașă slujbă ce te-a orînduit după căduta slugesca ta datorie, în ce chip se vede din necontenitele tale scrisori, prin cari aceste te rogi de apururea ca să fie împărătesca mea milostivă plecare spre cele ce sunt spre bună stare și spre bună orînduélă pământului și spre răsufarea și odihna raelci, pentru care ai adevărit și ai luminat și cu acest chip ce savîrșire faci, ce din inimă curată a ta slujbă; decî fiind-că ești slugă drépta Împărăției mele și nîmul slugilor drepte au și ispitit în toate mișcările tale, pentru care și are împărătesca mea mărire către tine nemărginită credință și ipolipsis ce nu s'a învrednicit nimeni din cei mai înainte de tine și cei asemenea ție și cheltuesci toate chipurile tale la toate trebuințele ce ți s'au încredințat și întăi și pe urmă în numirile credinței și a slugescii tale supunerî, avînd sciința celor mai adînci taine, fiind exaporiton al prea puternicii mele Împărății, după cum cere credința ta și rîvnitóre plecare și fiind-că toate scrisorile tale au nebiruit ipolipsis la Împărătesca mea mărire, pentru acêsta dar se ascultă toate cererile tale și are totă trecerea și credința la Împărăția mea și pentru boeri și pentru cei-lalți locuitori a ta marturie și măcar că este sciut că se aduce cea cu dreptate mișcare și cădute chipuri la acele ce caută spre rînduélă și bună starea pământului, este și acêsta o lucrare și un rod al socotelor și înțeleptelor tale isprăvi, cu toate aceste în cât se vor

tronuri române. Și cu toate acestea, Al. Suțu eră ginorele lui Calimach.

aduce și de acum înainte cu căduta plecare și supunere la poruncile tale și la buna orînduēla ta și se vor sili cu arătarea credinței către puternica mea Împerație ca să isprăvesci, să dai tu și de acum înainte pentru dinșii până la atăta acest fel de mărturie, vor câștigă și ei în tot chipul înaltele împărătescile mele mile sub acoperămîntul împărătescii mile, ca să aduci toți supușii după neclătită datoria lor cu drepte bune mișcări către ocârmuitorul și stăpânitorul locurilor și ale țărilor, la cari sunt datorî a avē tōtă plecarea și pe deplina supunere și a întemciā între stăpânitori și între supuși o asemenea răspundere și legătură, rodul și folosul dintru acēsta se aduce și se întorce către inșiși supușii aceia. Decî pentru ca să se incredințeze toți boerii și raclele pămîntului Moldaviei, cā până cānd ți se va da împărătesca mea voie, ca să câștigî acca fala, a sārutā, după nemărginita ta dorire împărătescul meu înalt prag, nu se vor scārbî nici se va tulburā sufletul lor nici de o schimbare de lucruri, ce vei rămānē tu de apururi în slujba acēsta cu prea deplinā putere, în cāt se vor sili și ei cu nemărginitā silință, ca să împlinescā dupa slugēscā lor nebiruitā datorie împărătescile mele porunci și slujbe, vor avē tot chipul de rēsufllare și de odihnā sub împărătesca mea umbrā, rugāndu-se de apururi sfintului Dumnezeu, după slugēscā lor datorie, pentru slava, odihna și stralucirea înaltei mele Împerații și vicța și întārirca împărătescii mele stāpāniri. După Împărătescul meu întru norocire dat sfint hatihumaiun, s'a dat acēstā sfintā a mea poruncā și inadins mai mult pentru arātare și luminare laudelor, al căror te-ai facut vrednic, spre fala și lauda ta și spre credința cinstei și a ipolipsiei tale, și s'a ales de la împărătesca mea tablā un armāsar ales pricinuitor de laude, împodobit cu mare mārire cu Divan rahti și cu oblacii și-ți se trimite cu acesta ce aduce acēstā sfintā împărătescā poruncā. Decî te vei incredința tu, numitul Voevod, ca puind tot chipul de silință și tōta puterea ta ca să arați și de acum înainte vrednice de laude și primite slujbe, dupa cunū până acum, și să chivernisești și să ocārmuesci țēra și să puî la cale și să ocārmuesci ale raclei și să sāvîrșesci tōte împărătescile mele orîndueli, ce-ți voiū porunci prin înalte imperatescile mele porunci și sa trimiți la Împărătesca mea cetate niulte zaherele și să dai la locul unde este orînduit cele de pe tot anul după datorie mademuri și să împlinesci tōte obicīnuitele deosebite slujbe, cari cere de la tine Împerația mea, și puind tōtā puterea ta după nemișcata ta datorie a mulțumi împărătesca mea norocitā voința, farā să faci cca mai micș smintēlā despre partea ta la acest fel de slujbā, după cum și până acunū (care este arātare de mulțumire împărătescii mele către tine mile), vei câștigā bogat de apurarea împărătesca mea îndurată plecare la tōte cererile și rugăciunile; vei întîmpinā dar cu pași plini de cinste și slāvitā primire pre pricinuitorul de bucurie și de veselie împărătescul meu armāsar, lāudāndu-te și fālindu-te cu dînsul, și te vei rugā necontenit impreună cu toți boerii și locuitorii pămîntului, ca cu un glas, pentru neclătitā întārire și sānătate Împărătescii mele māriri, și vei pune tot chipul de silință și de supusā voință a odilnitei pe deplin pe prea slāvita mea imperatēscā voință cu sāvîrșirea celor de mai sus slujbe, ferindu-te de cele în potrivā. Poruncin decî împărătesce, ca să sāvîrșesci după înțelegere aceste date pentru acēstā pricinā cu chipul ce s'a aratat a nle împărătesci porunci, care cere farā de greș plecare și supunere la toți, ca să se scie, crede împărătescului meu seinn.

Ca o dovadă mai mult de bunăvoință, în care familia Calimach rămâne la Pôrtă, fu și chemarea fratelui mai mic Iancu Calimach, fostul Kapukehaia al Domnului Scarlat Calimach, la funcțiunea de Dragoman împărătesc (1), măcar că se pare că prea puțin scia limba turcăscă,

În anul 1194 pe la sfârșitul lunii Trezei în pázitul de Dumneđeú Țarigrad.

Tălmăcirea mehtupuluı prea Înaltuluı Vizir.

Prea alesule între Domnii celor din nêmul lui Mesie, întâiul din stapânitorii uêmului lui Isus, astăđi Donnule al Moldaviei, să se încheie sfârșiturile tale cu bine. Tu, fiind-că din începutul têu te-ai arătat a fi din cele vestite întru laude și mărturisite întru iscusite lucruri sădită credința și înțelepciune, sluga a prea puternicii Împărații, îndestul s'a arătat din trecutele ispite și cercări ce ai cheltuit cu strădanie siliuței spre cunoșcința bunelor tale lucrări către săvîrșirile înaltelor împărătescilor slujbe, ce s'aú vêđut după cuviință alcătuite cu tóta cea prin puțința vrednicie a ta și aú fost la tine singura mângâiere a te fâli și a te lăudă numai cu cea către prea înaltul și făcêtorul de bine Devlet, dreptate, credința ta, atât în cea dintâi cât și în cea de al doilea Dragomaie cu prea plăcute ale tale slujbe, din care pricinuindu-ți-se dobândire împărătescii bune ipolipsis și singurei stăpânitoare folositorei bunei voințe către tine, s'a rinduit pentru acêsta în purtarea tă de grijă pămîntul Moldaviei, ca sa ocârmuesci raelele cele supuse ție și să savîrșesci tôte pricinile țerii după tóta cuviința. Decî prin ispita lucrării vederat arătându-se, ca nu numai te-ai purtat după firêșca ta credință și înțelepciune către buna ocârmuire și laudata chibzuire a pămîntului, ce încă numai din sădită vrednicia ta ai depărtat cu totul și odihna, atât pentru cuprinderea și ocrotirea săracilor raele cât și pentru buna săvîrșire tuturor prea strălucitelor înalte porunci; acum dar, fiind-că s'a dat Împărătesc vrednic de închinăciune firman înfrumusețat și întarît cu sfînt hatihumaium, pentru întemeierea și statornicia Domniei Tale și pentru cele-lalte împărătesci alte sfaturi, afară dar și deosebit caimaua noastră ce ți s'a scris uumai pentru acestea, spre mai luminată arătare pentru mulțumirile nôtstre de ale tale credincioșe lucrări, cari până acum ai arătat, prin buna chibzuire pricinilor ce ți s'aú poruncit ție și spre odihna raelelor ce suut sub a ta ocârmuire, ție se trimite o blană de samur împreună și cu un armăsar împodobit spre acêsta, ca să porți de grija a rêsplati cu mulțumirile cuviincioșe pentru musadelele ce se fac către tine precum mai sus se arată, și pentru ca să te arăți și de acum înainte cu tóta datornica credință și fără preget silință către poruncile și slujbele rînduite, și în sfîrșit pentru ca să arăți tóta protimia ta și cât va fi puțința la tôte acele ce se cuvin și urmêză la datoria Domniei Tale, s'a scris înadins și ție se trimite acest mehtup al nostru, care luându-l cu ajutorul lui Dumneđeú, vei urmă întocmai precum mai sus se arată.

Cod. Mitropoliei Iași, pag. 44.

(1) *Acte și Fragmente*, II, p. 553.

și că și în limba franceză nu eră prea tare, pe când, din contră, Searlat posedă minunat acéastă limbă (1).

Acéastă înaintare la Dragomanat a lui Iancu Calimach eră și o primă aplicare a decisiunii anterióre luate de Pórtă cu privire la cele patru familii fanariote destinate de ea a domni în Principate și a ocupă Dragomanatul Porții.

CAP. XIX.

Românii încorporați la State streine.

Nu putem, nu ne este permis a nu ne ocupă de frații noștri răslețiți de Principate, din vitregimea împrejurărilor.

Basarabia, abiă smulsă de la mama patrie, capătă la 1813, în locul Episcopatului vechiū de la Hotin, o Metropolie la Chișineū, care devine capitala guberniei Basarabiei. Cunoscutul Gavriil, membru al Sinodului Rusiei, fost Metropolit Moldo-Vlachiei și Exarch, este numit de Împăratul Alexandru Metropolit al eparchiei *Chișineū și Hotin*.

Episcopul de Bender și Akerman este vicar al Metropolitului de Chișineū-Hotin. În Basarabia Rușii aflară în 1812 un număr de 789 biserici.

Pe lângă acéastă nouă Metropolie, se dispune organisarea unui seminariū. Despre limba de predare nici o mențiune.

Pentru spesele nouēi Metropolii se acordă moșiile mănăstirii Chiriiana și dreptul de percepere a ploconului de câte 7 lei pe an de la fețele bisericesci (în loc de 10 cât plătiaū din vechime), afară de protopop, blagocinii și preoții ertați pentru bólă, bătrânețe sau infirmitate. Asemenea se va luă taxă pe peciuri de cununie, și se dă Metropoliei nouē 80 de scutelnici și 40 pentru vicarul episcopal.

Biserica sf. Arhanghelii Michail și Gavriil, metoc din vechime al mănăstirii Galata, se hotărăsece a fi biserică Metropolitană.

Ucazul imperial de organisarea nouēi Metropolii acordă de o cam dată mănținerea în Basarabia a privilegiilor și obiceiurilor moldovenești de mai înainte.

Aceste dispozițiuni propuse de Metropolitul Gavriil, Sinodul rusesc le aprobă și le supune întăririi Împăratului, după ce consultă și pe Gubernatorul politicesc al Basarabiei, boerul Sturdza, și părerea procurorului Sinodului Cnéz Galițin.

(1) *Acte și Fragmente*, II, p. 560.

Cele-lalte dispozițiuni se pot vedé în actele acî publicate:

Intru tot prea luminatul prea puternicul, marele Domn Impărat și însuși stăpânitor a tótă Rusia.

Intru tot prea supusă anaforă a Sinodului. Mitropolitul Gavril ce a fost la Moldo-Vlachia Exarch, socotind de trebuință a se întemeia în provincia cea de peste Nistru, ce din nou s'a alăturat către imperia Rusiei, în care provincie se află mai mult decât 700 biserici cu popórele lor, o deosebită eparchie și seminariu, ce atárnă asupra pricinii acesteia aceste puncte:

1). Eparchia acésta, fiind-că otcărmuirea provinciei s'a așezat în Chișinău și fiind-că la Hotin óre-când au fost ocărmuitori episcopi, să se numescă a Chișinăului și a Hotinului.

2). Eparchiei acesteia să i se deă titlul de Mitropolie și Exarchie, după deprinderea tagmei cei duhovnicesci de acolo, a avé o deosebită evlavie și credință către scaunul Metropolitesc, care să aibă așezare în Chișinău, lăsând la socotința Sinodului a-î rînduî acestei eparchii cuviincioasa sa tréptă.

3). Eparchia acésta să aibă deosebită pecete după închipuirea care a trimes-o Exarchul Mitropolit.

4). Alcătuirea și ocărmuirea eparchiei Exarchul Mitropolit o primesce asupra sa cu ajutorul Vicariosului (*sic*), adecă vechilul care este Episcop Benderului și al Akermanului.

5). Pentru statul acestei noué eparchii s'au alcătuit de Exarchul Mitropolit acest următor catastih de persóne:

a). Pentru Sobor.

Protopop	1
Clucir orî Evtaxis	1
Preoți de sobor	2
Diaconii	3
Citeși	4

Tagma cântăreșilor.

Clopotari	2
---------------------	---

b). Pentru casa Mitropoliei.

Eclisiarch care este și Crsnacei	1
Iconom	1
Duhovnic	1
Iromonaș	2
Irodiaconi	2
Logofet	1

c). Pentru dicasterie.

Asesori	4
Secretar	1
Ajutor de Secretar	1
Perivocic sau Palamariu	1

Povicit saŭ logofet de ținuturi	2
Cancelariști	2
Scriitori pentru scrisore rusésca	2
» » » moldovenésca	2
Strajări saŭ pristavnici	4

6). Pentru învățatura copiilor acelor din tagma bisericescă să se așeze seminariu a doué școle mari, după cum se află la alte eparchii.

7). Pentru cheltuēla Mitropoliei, a Dicasteriei și a Seminariei și a episcopului vicariós, Exarchul Mitropolit, necerēnd ajutor de la haznaua împératésca, a arătat aceste mijloce sau chipuri următoare:

1. Pentru casa archierésca să se rīnduésca mănăstirea Adormirii ce se numesce Chipriana, și se afla aprópe de Chișinēu, cu moșile ei și moșia Porcarii, care se află în Basarabia și din vechiū au fost ale acestei mănăstiri, cum și o moșie Răscăesci ce se află aprópe de Porcari și din viile cele turcesci ce se află la Akerman 7 desetine. Dar fiind că mănăstirea Chipriana este închinată la mănăstirea Zugravu de la Sf. Agura, pentru aceea de la casa archierésca se va trimite la acéstă mănăstire tóte acelea ajutóre ce se numesce embatic, care și până acum trimit egumenii mănăstirii Chiprianii, adecă câte 1.500 lei pe an, iar Archimandritulū acestei mănăstiri Anthim să i se deă de la casa archierésca câte 500 lei pe an, dacă va veni la mănăstire de la Iași, unde el până acum sub nume de bôla a remas.

Al 2-lea. Obiceiul cel din vechiū fără schimbare s'a urmat de a se strīnge de la preoți și diaconī, sub nume de poclon al Archiereulū eparchiei câte dece lei și pentru școle câte 4 lei, să se deă voie a se urmă însă cu împuținare, adecă în loc de dece lei pe an al poclonulū să se ieă câte 7 lei de la fie-care preot și diacon, afară de protopopi. blagocini și preoți, cei ertați din popor pentru bôla, bătrânețe saŭ alta stricăciune trupésca.

Al 3-lea. Pentru soborul Archiereulū să se rīnduésca, până la altă socotēla, biserica Sf. Arhanghelul Michail din orașul Chișineului, ce este mitoc m-rii Galata de la Iași, care este închinată la scaunul Patriarchulū de Ierusalim.

Al 4-lea. Pentru facerea vșmīntelor bisericesci și pentru zidirea caselor archieresci, cari nici ca cum se află, dar și însăși mănăstirea Chiprianii tóte zidirele sunt pārasite și stricate, să se deă voie a se da peciuri de cununie după obiceiul vechiū, ce este întărit cu chrisóve domnesci, pentru aceste peciuri cei ce se cununaŭ platiaŭ până acum câte 5 lei fără nici un banat, dar dacă se va luă acum numai câte 3 lei, apoi acéstă micșurare se va socoti de mila.

Al 5-lea. Pentru slujbele casei Mitropoliei, după așezările de acolo, să se rīnduésca 80 de scutelnici, iar pentru Vicariós Episcop 40.

Al 6-lea. Pentru zidirea casei archieresci în orașul Chișineului să se hotărésca cuviinciosul loc, după alegerea Exarchulū și Mitropolit.

Al 7-lea. În chipul ocārmuirii acesteia a nouēi eparchii, să aibă Mitropolitul Exarch voia a urmă după obiceiul de acolo, în cât de nu va fi de în potrivă pravilelor Rusiei celor temeinice, politicesci și bisericesci, atât pentru norodul de acolo, care nu de mult s'a împreunat spre împărăția Rusiei, cât și pentru-că în politicésca ocārmuire de acolo s'aŭ îngăduit a se urmă privilegiiile și obiceiurile moldovenesci de mai înainte.

Al 8-lea. Spre arătarea îndoitei ocrotiri a Împératescii Vóstre Mărirī către tagma duhovnicésca de acolo, să se scutésca de tóte havalele pămīntulū și de pastoi și pe lângă acéstă să fie apérați de strīmtoriri de către orīndatorii de moși, cari ieau de

la preoți și diaconii și de la slujitorii bisericesci dijmă din semănături și din alte roduri întocmai ca și de la țăranii. Dacă va avea să vie, să se scutască de banii vădrăritului până la 50 de vedre, iar preoții numai până la 30 vedre, asemenea și blagocinul protopopului să se scutască de 25 oi, iar preoții de 15, cum și la desetină protopopul să nu dea pre 25 stupi; iar preoții pe 15; dar dacă preoții vor avea vii, oi și stupi preste numărul arătat, apoi vor fi datorii a plăti pentru ceea-ce va trece obiceiuita în pământ dare; această scutelă a avut tagma bisericască de acolo și în vremea stăpânirii de mai înainte, însă nu toți, ci numai unii din protopopi și preoți. Drept aceea, această scutelă va rămâne la prea înalta voință. Lângă acesta s'ar cădea ca argații protopopilor, ai preoților și ai diaconilor să nu fie superați la havalere Statului, însă numai cei ce vor fi burlaci, iar birul împărătesc îl vor plăti.

Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericesci în satele cele boeresci.

Boerii moșinași sunt datorii a da preoților și diaconilor, cari slujesc la bisericile din satele lor, de hrană cu această orînduélă, adică arătură de 5 kile, fin 8 fălci preotului și 6 diaconului și din cele 5 kile semănătură și din numita proporție fălci de fin, cum și pentru imas de la preot până la 15 capete vite mari și de la diacon până la 12 vite, nici o dare să nu ieșă moșinașul; iar avînd preoții mai multă semănătură, fin și vite, vor da obiceiuita dijmă, din semănătura cea de prisos, cum și pentru vitele cele de prisos, și pentru fin, dacă-i va trebui mai mult, se va împacă cu moșinașul. Din rodurile pometurilor și din grădinele cele de lângă casă nu vor plăti preoții și diaconii nimica; așijderea nici banii casei nu-i vor da și nu vor face nici o slujbă la trebile moșinașului. Din vinul ce-l fac din viile sale preoții și diaconii pe moșia boerescă, se cade să dea moșinașului dijmă după obiceiul pămîntului; cum și dacă vor face tutun, se cade să dea obiceiuita plată, fiind-că acesta se face pentru neguțătorie. Preoții sau diaconii nu au voie să ție vin sau altă băutură pentru vîndare, pentru că această privilegie o are moșinașul, însă vin dintr'a sa vie și altă băutură chiar dintru casele sale sunt slobode a avea fără oprire din partea moșinașului și a cumpăra de unde vor vrea. Întru acest chip sunt datorii a urma și orînduitorii moșiiilor.

Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduélile bisericesci.

Moșinașii nu se amestecă nici la o orînduélă ce se face din partea ocărnuirii duhovnicesci pentru bisericile ce se află în satele lor, cum nici o stăpînire n'au asupra preoților și slujitorilor bisericesci.

Pentru numărul caselor care hotărăse datoria moșinașului spre hrana preoților și a ȋircovnicilor.

În care sat se află până la 70 case creștinesci și este biserică, acolo să fie un preot, unul sau doi dascăli și un ponomar (pălimar), iar unde vor fi de la 70 până la 100, acolo să fie doi preoți, iar de la 100 și mai mult, către doi preoți să adauge și un diacon. Pentru acești preoți și diaconii sunt datorii moșinașii a da loc de hrană, după pontul cel mai de sus; iar dacă vor fi preoți sau diaconii mai mulți decît se hotărăse, apoi moșinașul nu este dator pentru cei de prisos a da loc de hrană, iar aceștia de prisos sunt datorii cu moșinașul a face tocmeală pentru ce vor avea trebuință, adică pentru imas de vite, pentru finețe și pentru dijmă, însă ȋi-

lele boerescului nu sunt datorî și aceștia de prisos a lucră dascălu și ponomarul, cum și văduvele preoților și ale diaconilor, la toate bisericile, se cade să fie slobode de lucrul boerescului său al orîndatorului și de alte cereri, iar dijma vor da după obicei.

Sfîntul Sinod al Rusiei a luat în desbatere propunerile de mai sus. Procurorul a sprijinit cererile de mai sus, formulându-le ast-fel:

1. Să se rînduiescă slobodenie preoților și slujitorilor bisericesci nu numai de toate dările haznalei, pentru cari și guvernatorul politicesc, în al 4-lea pont al socotinței sale, arată, dar și în toate cele-lalte poșline ale coronei, adecă de goștină, de desetină, de vădrărit, de oi, stupi și rîmători și vinul chiar din drępta gospodăria lor, fără hotărîrea de sumă, ce a pus-o guvernatorul în al 5-lea pont al socotinței sale. Cererea acęsta se înteneiează întru acęstă socotělă, că preoții și slujitorii bisericesci au hrana sa mai numai din numitele gospodării ale lor, căci locuitorii de acolo nu prea au obicei a ajută tagma bisericescă din prisosurile averilor sale. Privilegia acęsta ce o cere Exarchul, pentru ca să fie slobodî slujitorii bisericesci, dascălii și ponomarii, atárnă numai asupra celor ce vor fi rînduiți sau hirotonisiți întru acęstă chemare și sunt cu adevărat în tagma duhovnicescă așezați, iar nu cei cari sunt din locuitorii proști de acolo sau veniți, după obiceiul ce a fost până acum, și purtau slujba dascăliei și a ponomariei pe o vreme, după tocmělă, fără statornică așezare, în locul căror a început Exarchul acum a rîndui statornici hirotonisiți țircovnici.

Al 2-lea. Spre înfrînarea orîndatorilor sau cumpărătorilor moșiilor împărătesci cei cu puterea contracturilor cu dinșii încheiate, ca ei sau orîndatorii să nu aibă nici o atingere sau amestecare la casele preoților sau slujitorilor bisericesci și la toate de obște ale gospodăriei caselor lor ori de ce fel și cătă sumă vor avé, să nu aibă a cere de la tagma duhovnicescă nici o dare sau venit și havalele și boerescuri.

Al 3-lea, ca stăpânirea mirenescă să nu se amestece în trebile duhovnicesci, să se hotărască ca și în Basarabia să se caute și să se hotărască pricinele cele duhovnicesci, precum și la Rosia, adecă numai de către stăpânirea duhovnicescă.

În sfîrșitul arătărilor acestora Exarchul a arătat și acęsta, că dacă după mărirea eparchiei Ecaterinoslavului, ce se întinde peste 1.100 verste și cuprinde două gubernii, a Ecaterinoslavului și a Chersonului cu provinția Tavriei cu Ostrovul Finagoran, adecă cu pămîntul oștenilor cazaci de Marea Négră, se vor despărți și se vor adăogi spre eparchia ce din'nou se alcătuesce și este megieșită cu gubernia Chersonului, bisericile ce se află pe câmpii Voziei și sunt între Bug și între Nistru, cari mai înainte de vre-o 20 de ani au fost o parte din Basarabia, unde se află al eparchiei Ecaterinoslavului orașul Terașpole cu ținutul, orașele Dubăsarii, Ovideopol și Odessa, cum și orașul Vozia sau Ociovul cu ôreși-cari sate și o parte din ținutul Chersonul și alte din ținutul Ocviopolului, unde de toate se vor află nu mai mult de 100 de biserici. Apoi acęstă alăturare nu numai că ar întocmi mai bine acęstă nouă eparchie, dar și pentru norodul ce se află cu locuința acolo ar fi ôreși-care mângâiere, căci pe câmpurile Voziei, ca și în Basarabia, locuesc Moldoveni, Greci, Bulgari și feluri de limbă streine, dar Ruși prea pușini.

La cea mai de pe urmă sinodicescul Ober-procuror a mai arătat Sinodului și pentru cea prea înaltă voință a Împărătescii Vostre Mărirî, ce a trimis către din-sul prin Generalul de artilerie Graf Aracciev, ca în seminaria duhovnicescă ce se

așeză în Basarabia să se învețe și copii mirenesci, dacă din partea duhovnicescă nu se vor întâmpla nicaieri împedicări, până când se vor face politicesci școli. Spre împlinirea acestei monarhicesci a împărătescii Văstre voințe, Sinodul, negăsind nici o împedcare spre a se învăța copiii nirenilor în seminaria cea duhovnicescă a Basarabiei, a făcut acum cuviincioasă rânduélă.

Sinodul a desbătut cu deamănuntul și închipuirea tuturor stărilor împrejur mai sus însemnate și a găsit cu cale :

I. Socotelile ce se cuprind în cea prea plecată de mai înainte într-un tot supusă anaforă pentru întemeierea eparchiei în provincia Basarabiei și chipurile ce atârnă spre ocârmuirea acestei eparchii și pentru trépta care se dă feței Exarchului și Mitropolit Gavril să rămăe tóte în puterea lor și lângă acesta se mai adaugă :

II. Rînduirea pentru slujbele Mitropolitului a 80 de scutelnici și pentru Episcop 40 și hotărîrea pentru casa Mitropoliei din vilele cele ce sunt la Akerman 7 desetine să aibă a fi de temeiul cel ce a trimis în socotința sa Gubernatorul cel politicesc în pontul 1 și al 2-lea, așîdarea și după al 3-lea pont, să aibă voie Exarchul Mitropolit ca, alegîndu-și loc pentru casa arhierescă, după cea mai înainte pentru această corespondenție cu Gubernatorul, să facă învoiélă pentru cea de pe an plată pentru locul ales cu vechilii mînuștirilor de peste hotar, cari sunt stăpâne acestei moșii.

III. Slobodînd după cuprinderea pontului al 4-lea al socotinței Gubernatorului politicesc pe toți preoții, diaconii, dascălii și panomarii, cari vor fi cu adevărat așezați sau hirotonisiți în chemarea acesta, asemenea și văduvele preoților, diaconilor și slujitorilor bisericesci de tóte dările, caznele și cele de obște lavalele, să se dăruescă lor scutélă și de tóte a caznele poșline, adecă: desetină sau goștină, de vădrărit, de strîngerea din semănăturile lor, din pomete, de pe vite, de pe stupi, fără de hotărîre de sumă, precum se folosește cu aceste privilegii de obște tótă tagma bisericescă la Rosia. Pe lângă acestea să fie apêrați de tóte supărările din partea orîndatorilor moșilor împărătesci, ce atârnă către cele mai sus numite ale lor economii, cum și ce atârnă asupra caselor lor, adecă a preoților, diaconilor și slujitorilor bisericesci.

IV. Întărînd pre al 6-lea, al 7-lea și al 8-lea pont al socotinței Gubernatorului politicesc, ce atârnă asupra ținerii cu hrana a slujitorilor bisericesci din satele boeresci și care atârnă spre depărtarea boerilor de a se auestecă în orînduélile cele bisericesci și a metahirisli stăpânire asupra preoților, diaconilor și a slujitorilor bisericesci, să se adauge și acesta, cum că ceea-ce se dăce în pontul al 8-lea, pentru ca să fie datori slujitorii bisericesci a da stăpînilor moșilor dijmă din rodurile gospodăriilor, de istov să nu aibă a se întinde asupra dascălilor și a ponomarilor, cari sunt așezați și hirotonisiți, pentru cari în al 3-lea pont s'a dîs, iar numai asupra acelor ce vor fi în slujba dăscăliei după tocmélă, pe o vreme. după obiceiul de acolo, până când cu iucetul se va părăsi acest obicei, adecă spre a fi dascălii tocmiți de locuitori cu anul, iar nu așezați de biserică ocârmuire cu statornicie.

V. Socotința Gubernatorului cea însemnată în pontul al VIII-lea pentru numărul preoților și al slujitorilor bisericesci după suma caselor, primindu-se de pravilă spre a se hotărî numai măsura datoriei moșinașilor, spre ținerea preoților cu hrană, rămăne între altele a hotărî numărul de preoți și de țircovnici la tóte bisericile, după măsura a cei ueapérate trebuințe, la socotința și orînduirea archiereului eparchiei.

VI. Căutarea și hotărîrea pricinilor duhovnicesci în această eparchie să rămăe într-un cea nemijlocită și deplină spânzurare de la ocârmuirea duhovnicescă, întocmai

după acele pravile, cari sunt hotărâte cu cele întemeiate ale Rosiei politicesci și bisericicesci legiurî.

VII. După aflarea cea cu cale în arătările Exarchului Mitropolit însemnate de la eparchia Ecaterinoslavului, în care în diastima ce cuprinde mai bine de o mie de verste se află 789 biserici, să se alătoreze către eparchie acésta ce se întemeiază acum. Bisericile cele ce se megieșesc cu dînsa și se află între Bug și între Nistru, pe câmpul Voziei și în orașele și satele cari atárnă unele către Ecaterinoslav, altele către a Kazanului gubernie, cari de tôte, nu sunt mai multe de câte 100 biserici; iar cât atárnă asupra chipului ocârmuirii eparchicesci a părții acesteia, cum și asupra punerii la cale a celor duhovnicesci ce se află într'însa, să rămână întru tôte după așezarea cea mai din nainte. Acest fel de punere la cale Sinodul, dându-le la cea prea înaltă a Împărătescii Vostre Mărirî luare aminte, cere prea înalte porunci.—Asupra acestei anafore a Sinodului Împăratul Alexandru a pus rezoluțiunea: Așă să fie și să se urmeze după acésta». — Teplitz, August 21, 1813.

În 1818, Generalul Behmetiev propune o reorganizare a Basarabiei; de sigur mai puțin respectând naționalitatea română, Împăratul aprobă punerea în lucrare pe un an, spre experimentare (1), și se pronunță mai ales pentru țărani:

(1) *Manifest al lui Alexandru Impărat a totă Rusia.*

Domnului Gheneral Leitenant Behmetief. Bine primind proiectul ce ai alcătuit domnia-ta al obrazovaniei oblastiei Basarabiei și a osebite alcătuirii atingetore de dînsa eū cu mulțumire arăt și printr'acésta a mea deplină bunăvoință.

Un așezămînt atâta de înșeninat, după mărimea lucrului ce cuprinde el în sine, trebuie ca mai întâi să-l întărescă vremea și cercarea. Pentru acest sfîrșit mai înainte de a prinî cea mai de pe urmă a mea întărire, eū voesc ca dumné-ta să te pornesci a-l aduce în lucrare, și în curgerea anului următor cu luare aminte să priveghezi cum vor merge tôte lucrările după acésta. Aceste din nou alcătuirî se întemeiéză pe pravilele însemnate de către mine și prin povățuirea dată dumné-tale spre a te sluji, acesta a fost supus la cea cu bună înțelepciune socotință a sfatului închegat din bărbați, cărora starea și celor în ființă nevoi pămîntului acestuia le sunt cunoscute. Acesteași slujesc singure loruși de credință, închezăsluire și vor fi împlinite întocmai și cu sporire fiind mărturisirea cea dréptă și din curată inimă dorință a locuitorilor oblastiei acesteia, eū am voit să véd acésta dorință împlinită prin mijlocirea punerilor la cale ce încredințăm domniei-tale acum de a le aduce în lucrare și cu care nădăjduesc că vor veni la starea înflorirei sub ocrotirea ocârmuirii ce se osebesce cu slobođenia pravilelor ei și încă mai virtos cu nepărtinirea cu asprine ce este neapărată pentru o întocmai aducere a celor în lucrare. Oblastia Basarabiei își păzesce a sa închegare de norod, pentru aceea și primesce și osebit chip de ocârmuire; dar scoposul meū este plecat nu spre aceea că acest fără de măsură bine și tôte cele ce curg dintr'acesta să fie cu osebite numai a vre-unei stări din locuitori, ci toți trebuie să aibă acésta împărtășire întru o dréptă măsură și încă mai cu dinadinsul lucrătorii de pămînt să se afle întru

În Ardél semnalăm, la Iulie 1814, petițiunea clerului român, dată la Împăratul-rege, cerându-î ca la mórtea Episcopului Pavel Avacuma să se deă voie Românilor a alege pentru Arad un Episcop românesc(1).

În urma congresului de la Viena (1815) și a încheerii Sfintei Alianțe, o reacțiune absolutistică înfricoșată, ȃice G. Barițiu, purcedând din Viena, strînsese în córde tóte popórele Europei, de încetasă orice progres, care n'ar fi purces din grația respectivelor guverne. Și în Sibiiu și în Blașiú, stagnațiune și regres în loc de pași înainte. «Cen-
«sura de cărți ajunsese a fi strictă până la ridicol; chiar și de cărțile
«rituale le eră frică și pretindeau ca să fie censurate. Cărți scolastice,

acest bine început spre o desfătată fericire a sórtei lor; ei sunt obosiți de giunghiu ce de demult a fost pus asupra lor prin lăcomie și necunoscînță.

Acea statornică și tare privighere a ocârmuirii trebuie să razime spre a fi ei slobođi de un asemenea cumplit rău; socotința spre a lipsi scutelnicii eú o bine primesc întru tótă puterea; mie imi este cu priință a vedé în acéstă dréptă mēsură visteria mijlócelor acelora, cari ocârmuirea le întrebuițéză spre a descoperi acesteî părți de loc drumuri către adevărata sporire întru ale luminării; încredințăm dumi-tale, ca mai întâiú de ori-ce să se îndrepteze luarea aminte a dumi-tale spre tóte acele ce se vor atinge de acéstă socotință dumi-tale și vei alcătui pentru acest proiect de așezămînt, care se va înfătoșă mie de la verhovno-sovet a oblastiēi spre întărire; tot-deauna aú trebuit să se așeze în Basarabia și multe încă rămân a se săvârși; isvórele sunt îmbelșugate, înlesnirile spre a se îndreptă aceste în folos sunt gata; dumi-tale eú sunt dator cu acéstă mare slujbă; rămâne numai a se aduce înlesnirile aceste în lucrare cu a curățeniei scoposurilor, cu o plecare statornică. Eú am vėđut parte din locul acesta, eú încă o voiú mai vedé, de va fi voința celui Prea-Înalt; nădăjduesc a află în tr'insa la fieșce-care pășire rodurile alcătuirilor mele și împreună cu acésta cercările osírdiei și ale rívnei cinovnicilor, căroră păzirea acestor alcătuirí va fi încredințată.

Voiesc ca tuturor autorităților oblastiēi acesteia să faci dumné-ta cunoscută cu-prinderea acestui al meú rescript.

Fiind luminat păzitor scoposurilor mele, vei fi dator a luă séma și a supune și pe alții să privigheze cu neadormire asupra a tótă lucrarea acesteî din nou așezări și asupra tuturor cinovnicilor ce vor fi în olaturile oblastiēi acesteia; dumné-ta fără de mijlocire vei aduce la sciința mea pentru tóte cele ce vei însemnă; mie cu priință imi va fi a învioși cu semnele mulțămirii mele pe toți acei cari, întru urmările lor, se povățuesc de canónele sfintei învățături a bunelor năravurí, iar acei cari din nenorocire se vor plecā la năzārite măguliturí ale deșertăciunii și ale necuviinței, nu numai că vor fi lipsiți de a nu avé împărtășire întru ale ocârmuiréi, ȃar și pedépsă spre pildă vor suferi.

Sunt al dumi-tale plecat spre bine. Acel original este iscălit cu însăși māna Împărateșcii Sale Mārirí, așa:

Alexandru.

În Chișiněu, Aprilie 29, 1818.

(1) Acad. XLVII — 238.

V. A. Urechă.—Tom. X. Partea B.—Istoria Romānilor.

30

precum a fost gramatica latină-română a lui G. Șincai nu se mai puteau tipări. În cei vreo 60 de ani eșiseră din tipografia de la Blașiū multe cărți bisericesci. Acestea nu puteau fi introduse în Principate, ca bănuite de schismă apusénă. Neguțătorii brașoveni recurseseră atunci la un mijloc nu prea recomandabil, dar care le reuși: ei rupseră *pórta*, adecă coperta cărților din Blașiū și le puseră coperte, ca și când ar fi fost tipărite în Brașov, adecă în o eparhie greco-ortodoxă și așa, scrie G. Barițiu, trecură din ele multe, mai ales în Moldova.

Fómetea gróznică întâmplată în Ardél în érna din 1816—1817 re-duse pe bieții români la necesitatea de a emigră. Cu miile se strămutară în Principate. Turcia învoi Domnitorilor Caragea și Calimach să permită exportarea în Ardél de grâne, dar tot erau prea scumpe ca să pótă trăi acolo bieții țeranî, carî se nutriaū cu coceni vechi de păpușoiū tocați mărunt și măcinați de mămăligă și în primă-vară cu burueni. În 1817 se făcū recoltă bună și încetă fómetea.

În 1816, Impăratul Austriei călători prin Bucovina și Ardél. Am vădu cum la Sibiiū îl întâmpină o delegațiune de boeri de ai lui Caragea.

Nimic nu dobândiră Româniî din Ardél și nici cei din Bucovina din asemenea călătorie, decât că, cu rescriptul din 17 Maiū 1819 și cu o instrucțiune separată, Impăratul trinise în Transilvania o comisiune de bărbați unguri, proprietari din Ungaria, cu scop ca să fie mai imparțiali, să facă delimitarea tuturor moșiilor de orî-ce natură, carî pe atunci erau în folosința iobagilor, ȓilerilor (inquilinî), curialiștilor și taxaliștilor. La îndeplinirea misiunii acestei comisiuni puneau tot felul de pedici unguriî proprietari ardelenî, așa că de abia la 1846 se realisă acéstă lucrare, menită a mai ușurā de obligațiunile iobăgiei pe Români (1).

---

(1) G. Barițiu, *Părți alese din Istoria Transilvaniei*, vol. I, p. 562.

ANEXE.

Seama Visteriei pe 1817—1818.

Anul al 6-lea

No. 6

Séma a 4-a a vinăriciului după aşezarea birului pe un an deplin, de la ȕintăiu Iunie 1817 şi până la sfirşitul lui Maiu 1818.

*Cifertul întâiu pe Iunie, Iulie şi August
1817.*

Lei	B.
26.319,—	Sucéva.
23.107,—	Némşul.
13.814,—	Romanul.
31.014,—	Bacăul.
39.941,—	Putna.
21.882,—	Tecuciul.
16.723,—	Covurluiul.
18.461,—	Tutova.
8.958,—	Vasluiul.
17.049,—	Fălciul.
4.651,—	Herţa.
14.008,—	Dorohoiul.
10.703,—	Hârlăul.
4.294,—	Cârligătura.
11.351,—	Ținutul Eşii.
1.841,—	Țirgul Eşii.
264.116,—	Bez 14.081 lei Botoşani.
Adecă două sute şese-şeci şi patru mii, una sută şese-spre-şecce lei.	

*Cifertul al 3-lea pe Decembre 1817,
Ianuarie şi Fevruarie 1818.*

Lei	B.
25.312,—	Sucéva.
23.503,—	Némşul.
14.337,—	Romanul.
31.208,—	Bacăul.
40.232,—	Putna.
23.504,—	Tecuciul.
17.161,—	Covurluiul.
18.857,—	Tutova.
9.763,—	Vasluiul.
17.888,—	Fălciul.
5.315,—	Herţa.
14.600,—	Dorohoiul.

*Cifertul al doilea pe Septemvrie, Oc
tomvrie şi Noemvrie 1817.*

Lei	B.
26.778,—	Sucéva.
23.556,—	Némşul.
14.078,—	Romanul.
31.097,—	Bacăul.
40.266,—	Putna.
23.093,—	Tecuciul.
16.910,—	Covurluiul.
18.997,—	Tutova.
9.646,—	Vasluiul.
17.114,—	Fălciul.
4.446,—	Herţa.
14.194,—	Dorohoiul.
10.767,—	Hârlăul.
4.376,—	Cârligătura.
11.761,—	Ținutul Eşii.
2.354,—	Țirgul Eşii.
269.483,—	Bez 14.081 lei Botoşani,
Adecă două sute şese-şeci şi nouă mii, patru sute opt şeci şi trei lei.	

*Cifertul al 4-lea pe Martie, Aprilie şi
Maiu 1818.*

Lei	B.
25.390,—	Sucéva
23.322,—	Némşul.
14.318,—	Romanul.
31.162,—	Bacăul.
40.681,—	Putna.
23.483,—	Tecuciul.
17.073,—	Covurluiul.
18.937,—	Tutova.
9.655,—	Vasluiul.
17.418,—	Fălciul.
5.318,—	Herţa.
14.944,—	Dorohoiul.

LeI B.
 10.907,— Hârlăul.
 4.364,— Cârligătura.
 11.731,— Ținutul Eșii.
 2.337,— Țirgul Eșii.

271.019,— Bez 14.720 lei Botoșanii.
 Adecă două sute șapte-șeci și una
 mii, nouă-spre-dece lei.

LeI B.
 10.794,— Hârlăul.
 4.358,— Cârligătura.
 11.651,— Ținutul Eșii.
 2.250.— Țirgul Eșii.

270.746,— Bez 14.343 lei Botoșanii.
 Adecă două sute șapte-șeci de mii,
 șapte sute patru-șeci și șese lei.

Dajdia întâiu a Mazilo-ruptașilor pe Iunie, Iulie și August 1817.

LeI	B.
3.496.90	Mazili.
6.395.45	Ruptași.

9.892,15 Adecă nouă mii opt sute nouă-șeci și doi lei și cincî-spre-dece bani.
 Dajdia al doilea pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie 1817.

LeI	BanI
3.485	15 Mazili.
6.436	105 Ruptași.

9.922 — Adecă nouă mii nouă sute două șeci și doi lei.
 Dajdia al 3-lea pe Decemvrie 1817, Ianuarie și Fevruarie 1818.

LeI	BanI
3.474	15 Mazili.
6.450	15 Ruptași.

9.924 30 Adecă nouă mii nouă sute două șeci și patru lei și trei șeci bani
 Dajdia al 4-lea pe Martie, Aprilie și Maiu 1818.

LeI	BanI
3.513	105 Mazili.
6.568	75 Ruptași.

10.072 60 Adecă dece mii șapte șeci și doi și șese șeci bani.
 Baniî împliniți de pe la ȧrguri pentru dugheni și Crâciune la cîfertul al 3-lea
 Decemvrie 1817 Ianuarie și Fevruarie 1818.

LeI	BanI
240	— Sucéva.
3.404	— Némțul.
4.475	— Romanul.
4.146	— Bacăul.
6.193	— Putna.
2.160	— Tecuciul.
12.182	— Covurluiul.
8.938	— Tutova.
700	— Vasluiul.
3.950	— Fălciul.
100	— Herța.
330	— Dorohoiul.
750	— Hârlăul.
907	— Cârligătura.

Lei	Bani
700	— Ținutul Eșii.
7.859	— Țirgul Eșii.
2.193	— Hrisovoliții neguțători ot Țirgul Eșii.

59.227 — Bez 4.499 lei Botoșanii. Adecă cincî decî și nouă de miî, doue sute două decî și șapte lei.

Cifertul Sf. Dumitru a ruptelor Visteriei neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la acéstă rinduélă, 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
10.799	15 Ruptele Visteriei.
4.448	60 Alții cari sunt la acéstă rinduélă.
3.683	60 Neguțătorii hrisovoliți însă:

Lei	Bani	
240	— Romanul.	
300	— Focșanii	} Putna.
437	60 Agiudiul	
720	— Tecuciul.	
310	— Bêrladul.	
63	60 Vasluiul.	
270	— Fălciul	} Fălciul.
780	— Hușii	
150	— Starea întâiă	} din Țirgul Eșii.
412	60 Starea al 2-lea	
3.683	60	

18.931 15 Bez 1.553 lei 75 bani Botoșanii. Adecă opt-spre-dece miî noue-sute trei-decî și unul lei și cincî-spre-dece bani.

Cifertul sf. Gheorghe a ruptelor Vistierî neguțătorilor hrisovoliți și a altora cari sunt la acéstă rinduélă 1818 Aprilie.

Lei	Bani
11.398	— Ruptele Visteriei.
4.443	60 Alții cari sunt la acéstă rinduélă
3.678	— Neguțătorii hrisovoliți, însă:

Lei	Bani	
240	— Romanul.	
300	— Focșanii	} Putna.
437	60 Agiudul	
720	— Tecuciul.	
310	— Bêrladul.	
63	60 Vasluiul.	
270	— Fălciul.	} Fălciul.
767	— Hușii	
150	— Starea întâia	} Din Țirgul Eșii.
420	— Starea al 2-lea	
3.678	—	

19.519 60 Bez 1.546 lei 105 bani Botoșanii. Adecă nouă-spre-dece miî cincî-sute-nouă-spre-dece lei și șese-decî bani.

Patru Ciferturi a jidovilor hrisovoliți după hrisovul gospod.

Lei	Bani	
9.150	—	Cifertul întâiu Iunie, Iulie și August 1817, însă:
	Lei	
	800	Folticenii
	375	Burdujenii
	400	Vlădenii
	210	Piatra
	500	Némțul
	350	Romanul.
	200	Bacăul.
	40	Agiudul ot Putna.
	125	Fălciul.
	1.350	Herța.
	550	Dorohoiul.
	400	Hârlăul.
	450	Cârligătura.
	400	Ținutul Eșii.
	3.000	Tirgul Eșii.
	9.150	Bez 2.000 lei Botoșenii.
9.150	—	Cifertul al 2-lea Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie 1817.
9.150	—	Cifertul al 3-lea Decemvrie 1817, Ianuarie și Februarie 1818.
9.150	—	Cifertul al 4-lea Martie, Aprilie și Maiu.
36.600	—	Adecă trei-șeci și șese de mii șese-sute.

Adunarea banilor birului.

Lei	Bani	
264.116	—	Cifertul întâiu.
269.483	—	» al 2-lea.
271.019	—	» al 3-lea.
270.746	—	» al 4-lea.
9.892	15	Dajdia întâia a mazășilor ruptașilor.
9.922	—	» a 2-a.
9.924	30	» a 3-a.
10.072	60	» a 4-a.
59.227	—	Banii împliniți de pe la țirguri pentru dugheni și crăcime la cifertul al 3-lea.
18.931	15	Cifertul sf. Dimitrie a ruptelor Visteriei, neguțători hrisovoliți și alții.
19.519	60	Cifertul sf. Gheorghe asemenea.
36.600	—	Patru ciferturi a jidovilor hrisovoliți.
1.249.452	60.	
308.544	—	Se scad banii scutelnicilor după izvodele cu pecete gpd. însă:
	Lei	
	76.476	Cifertul întâiu.
	77.100	» al 2-lea.
	77.100	» al 3-lea.
	78.868	» al 4-lea.
	308.544	
940.908	60	rămân, adecă, nouă-sute-patru-șeci mii, nouă-sute-opt lei și șese-șeci bani.

(pecetea gpd.)

Rusumaturile.

Lei	Bani	
100.500	—	Desetina bez 4.500 lei Botoșani. 1817 Iulie.
245.000	—	Vădrăritul. 1817 Săptemvrie.
90.400	—	Goștina bez 6.100 lei Botoșanii. 1818 Aprilie.
435.900	—	Adică patru sute trei-șeci și cinci de mii, nouă sute lei.

Adunare peste tot.

Lei	Bani	
940.908	60	Banii birului bez 308.544 lei scutelnicii.
439.900	—	Rusumaturile.
1.376.808	60	Adecă: un milion-trei-sute-șapte-șeci și șese de mii opt-sute-opt lei, șese-șeci bani. (pecetea gpd.)

Semnați : Veniamin Metropolit Moldaviei, Balș Logofet, Alecu Balș Logofet, . . .
Vel Logofet.

*Scăderile**Haraciul țerii.*

Lei	Bani	
47.769	—	Pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adecă patru-șeci și șapte de mii, șapte-sute-șese-șeci și nouă lei.

Bairam Pesches.

60.984	15	Pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adecă șese-șeci de mii nouă-sute-opt-șeci și patru lei și cinci-spre-șapte bani.
--------	----	--

Rachibiaua.

Lei	Bani	
25.000	—	S'aă dat rachibiaua pe anul Otomanicesc 1232 (1818 Maiu). Adică două șeci și cinci de mii lei.

Emfiemucatesi.

3.075	---	Dați prin d-lui Aga Dumitrache Statachi emfiemucatesi. (1818 Maiu) Adică trei mii șapte-șeci și cinci lei.
-------	-----	---

Polifele.

25.000	—	In socotela polițelor cetăților prin d-lui Aga Dumitrache Statache (1818 Maiu 1). Adică două-șeci și cinci mii lei.
--------	---	--

Cămara gospod.

27.100	—	Cele întâmplătoare și neapărate cheltueli a Cămarii pe Iunie, Iulie, August din banii cifertului întâiu din birul Vistieriei. 1817 Iunie 21.
54.600	—	Cheltueli urmate prin Cămară pe lunile Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie 28.
50 000	—	Pentru cele următoare cheltueli a Cămărei pe lunile Noemvrie și Decemvrie. 1817 Decemvrie 17.

Lei	Bani
7.200	— Cusurul cheltuelilor Cămărei gospod, până la sfîrșitul lui Fevruarie 1818. 1818 Martie 18.
18.017	— Cheltuiala Ilicului la ecpaiaua curței gospod pentru serbătorile pascilor. 1818 Martie 18.
20.000	— Cheltuelile Cămărei Gospod pe lunile Martie, Aprilie și Maiu. 1818 Martie 18.
176917	— Adică una sută șapte-zeci și șese de mii, nouă sute șapte spre-dece lei.

Cheltuelile Vienei.

71.547	— Cheltuelile ce au urmat de la 1 Iunie 1817, și până la sfîrșitul lui Maiu 1818. 1718 Maiu. Adecă șapte-zeci și una mii, cinci sute patruzeci și șapte lei.
--------	--

Daruri la Turci.

100	— Dar dumi-sale Mehmet Aga.
100	— Dar omului lui Silistra Bena Emini. 1817 Iunie 24.
220	— Dar ciohodarului lui Macin Bena Emini, și ómenilor celor împreună cu dînsul. 1817 Iunie 25.
150	— Dar omului Slăvitului Hârvova Bena Emini. 1817 Iunie 27.
100	— Dar Tătarului slăvirii sale Ibrahim Pașasi. 1817, Iunie 27.
150	— Dar omului lui Tulce Bena Emini. 1817, Iunie 27.
650	— Dați ómenilor lui Silistra Muschimi ce au adus doi arinăsari 1817 Iulie 2.
80	— Bacșiși la doi ómenii a lui Isacci Bena Emini. 1817 August 2.
250	— Lui Miri Neculi omul lui Isacci Muhafezi. 1817, August 3.
140	— La doi ómenii ai lui Ibrahim Pașasi. 1817 August 20.
100	— Cheltuiala lui Ibrahim Dervici Suleiman. 1817 August 24.
1.500	— Dar lui Caftan Agasi și ómenilor slăvirei Sale Silistra Valesi 1817 August 25.
50	— Dar omului Tuecciului. 1817 Septemvrie 8.
560	— Ciohodarul prea Înălțatului Vizir și omului său. 1817 Octomvrie 23
580	— Omului lui Tulci Pașasi. 1817 Octomvrie 24.
310	— Dar la trei ómenii ai lui Zaim Aga. 1817 Octomvrie 31.
600	— Lui Ali Aga Corasangi proin baș-bešli agasi pe Octomvrie și Noemvrie. 1817, Octomvrie.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi. 1817 Octomvrie 31.
40	— Bacșiși omului lui Hagi Ispirliu. 1817 Noemvrie 5.
600	— Dar lui Haznatar Agasi a lui Ghiorgheos Muhafezi și la doi ómenii ai lui. 1817, Noemvrie 14.
50	— Dar omului lui Isacci Ghenicer Agasi. 1817, Noemvrie 26.
200	— Cheltuiala celui trimis la Gheorgheos Muhafezi. 1817. Noemvrie 28.
900	— Ali Aga Carasangi, pe Decemvre, Ianuarie și Fevruarie. 1817, Decemvrie.
150	— Dar lui Mehmet bešli-aga de Botoșani. 1817 Decemvrie 11.
30	— Dar ómenilor slăvitului Macin Muhafezi. 1817 Decemvrie 1.

Lei	Bani
150	— Dar omului lui ghenicer Agasi. 1817, Decembrie 20.
50	— Cheltuiala drumului slăvitului Ghenicer Agasi. 1817, Decembrie 27.
80	— Dar tatarului lui Ibraim Bena Emini. 1817 Decembrie 28.
300	— Dar chiatipului lui Galați-Sărdarâ. 1817 Decembrie 28.
350	— Dar tatarului a Înălțimii Sale Papa Piasa. 1818 Ianuarie.
600	— Dați la Cheltuiala lui proin baș-bešli agasi Corasangi Ali Aga. 1818 Februarie 3.
140	— Dar omului lui Tonir Zaade Andoni. 1818 Februarie 18.
150	— Dar tatarului Mehmet Aga a slăvitului Pehlivan-Bașa. 1818 Martie 3.
200	— Pentru hudiana ce s-au trimis slăvitului Silistra Pașasi. 1818 Martie 9.
300	— Dar lui Rustima Aga Ben Suleiman Aga fraților reposatului baș-bešliagasâ Halil Aga. 1818 Martie 14.
110	— Dar omului dumi-sale Zantemir Beiu. 1818, Martie 19.
100	— Dar omului lui Ghenicer Agasi de la Ibrăila. 1818 Martie 26.
50	— Dar lui Hafiz Aga mergând la Ibrăila. 1818 Martie 30.
900	— Lui Ali Aga Carasangi pe Marte, Aprilie și Maiu. 1818 Aprilie.
100	— Cavazului a slăvitului Ibraim Muhafezi. 1818 Aprilie 12.
200	— Dar Satărului a Slăvirii Tale Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dar omului Slăvitului Hârșova Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
100	— Dar tatarului a slăvitului Isacci Bena Emini. 1818 Aprilie 19.
150	— Dați la cheltuiala omului lui Liman Reiz Beiu mergând la Galați. 1818 Aprilie 24.
500	— Lui Usta a lui Ghenicer Agasi Ali Aga viind de la Galați. 1818 Aprilie 29.
150	— Dar omului lui Silistra Bena Emini și omului lui Ismail Pașasi tufecci bașa. 1818 Aprilie 30.
100	— Dar lui chiatip Zaade omul lui Ibraim Bena Emini. 1818 Aprilie 30.
200	— Lui tatar Agasi Ibraim din suma ce avea să iea de la Halil Aga. 1818 Maiu 9.
1.500	— Lui Divan Efendisî și ômenilor slăvirii sale Măcin Pașasi. 1818. Maiu 12.
700	— Tătarului Slăvitului Vidin Muhafezi, 1818 Maiu 24.
600	— Lui Zefir Aga a slăvitului Ibraim Muhafezi în pricina diiaforalei cu iudovul. 1818 Maiu 28.
15.890	— Adică cinci-spre-șee mi, opt sute nouă șeci lei.

Zaherele trimise la Tarigrad.

pe anul 1816.

Lei	Bani	Kile	Dimerli
215,187	—	7,172	18 Arnăut câte 30 lei.
47,477	13	2,158	1 Cârneu câte 22 lei.
2,575	96	171	14 Păpușoi câte 15 lei.

Lei	Bani			
2.949	90	196	13	Mălaiu ce s'aŭ dat la Ibrăila în nătură câte 15 lei bez 903 Kile 7 dimerlii ce s'aŭ buiuidisit câte 15 lei,
2.064	60	258	2	Orzul câte 8 lei.
750	—			(sameşul zaherelei obicinuit).
271.004	18			
90.085	—	Se scade ce s'aŭ dat în Vistierie, trecut în sama al 3-lea după aşezare.		
180.919	18	rămân, care s'aŭ dat, însă: (1817 August).		
		Lei	Bani	
		108.211	76	din vădrărit.
		72.707	62	din cifertul al 2-lea 1817.
		180.919	18	
5.600	—	ce s'aŭ dat în cumpărătore a 140 Kile arnăut, care s'aŭ dat în tertipurile anului 1817, cumpărându-se prin dumné-lor pârcălabii câte 40 lei Kila. 1818 lunie.		
186 619	18	Adecă una sută optzeci şi şese mii, einci sute nouă spre-zece lei şi opt spre zece bani.		

Navlu şi cheltueli de zaherele

238	—	Cheltueli în facerea a 94 dimerlii.	
		<u>Lei</u>	
		150	pentru 50 dimerlii legate cu fier pentru măsurătore zaherelei tertipurilor câte 3 lei.
		88	pentru 44 dimerlii fără fier pentru măsurătore orzului menzilorilor, 1817 Septemvrie.
		<u>238</u>	
240	—	în navlul caicelor după întâmplătore pricină în lipsa caicelor pârcălabiei în Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. 1817 Noemvrie.	
590	—	Chiligiilor de Galaţi pentru măsurătore zaherelei tertipurilor la corăbii câte 5 lei suta de chile pe 11.800 chile, prin pârcălabii de Galaţi. 1817 Noemvrie.	
350	—	Daţi omului lui Sulina Reiz cheltuiala descărcatului a 1.750 Stambol Chilasi din tertipuri spre usuriņa caicului venit în primejdie la Sulina a lui Halil Reiz, prin pârcălabii. Noemvrie	
105	—	Cheltuiala celui trimes la Sulina pentru pricina zaherelei tertipurilor, prin pârcălabi, Noemvrie.	
9 932	36	Cheltuiala teslimatului zaherelei la Ibrăila, însă:	
		<u>Lei</u>	<u>Bani</u>
		2.550	— Navlul a 17 cârlaci ce aŭ dus 2.040 chile arnăut la Ibrăila.
		87	60 pentru 45 ŭhală la încărcatul şi descărcatul zaherelei.
		2	36 mătură şi lopeţi.
		684	30 emeclicul cărauşilor şi a salahorilor ce s'aŭ trimes acolo pentru căratul zaherelei la ambare.

Lei	Bani
85	— Cheltuiala lui Hanimoglu ce s'au dus la Brăila pentru teslimatul zaherelei.
850	— Lucrurile cumpărate prin zaimul și tainatul său.
4.580	— Dați zaimului la măsurătoare prin Hanimoglu.
569	— Cheltuiala agalelor la Brăila prin Derecci-bașa.
250	— Cheltuiți prin Hanimoglu la Brăila când au luat sinetul primitorului zaherelei.
212	30 Bacșiș la Ecpaiaua pașei.
11	— Navlu unui caic cu care s'au întos Hanimoglu.
50	— Cheltuiala celui ce au statut acolo, afară de acei trimeși.
9.932	36 . . . . . 1817 Noemvrie.

Lei	Bani
1.881	60 Cheltuiala ce s'au urmat prin pârălabii de Galați la meremetul ambarelor gospod, unde s'au pus zahereaua. 1817 Noemvrie.
750	— Sameșului zaherelei anului 1817 obicinuit. 1818.
14.086	96 Adecă patru-spre-zece mii, opt zeci și șese lei și nouăzeci și șese bani.

Daruri și Milă.

3.000	— Dar dascălului Gheorghe mergând la Țarigrad, pentru școala de acolo. 1818 Mai 26.
277	— Dar la un loc sciut. 1817 Iunie.
5.000	— Dar la un loc sciut. » »
50	— Milă unui monah de la schitul Hangului. 1817 Iunie 4.
1.000	— Dar dascălului Govdela pentru datul în tipar a aritmeticei, cu dumne-lui Aga Dumitrache Lazachi. 1817 Iunie 21.
40	— Milă la un loc sciut. 1817 Iunie 26.
45	— Unui călăraș venit de la Țarigrad. 1817 Iunie 26.
200	— Dați la un loc sciut. 1817 Iulie 1.
300	— La un loc sciut, prin comisul Suțul. 1817 Iulie 9.
320	— În plata datorilor și a glóbelor a șapte vinovați din temnițe, cari s'au slobođit. 1817 Iulie 27.
150	— Mila la 15 familii Sârbii. 1817 August.
100	— La 10 Sârbii ce au venit de peste Prut și au trecut peste Dunăre, prin Agie. 1817 Septemvrie.
110	— Dumne-lui Ivan Rașcovicî mergând la Focșani, pentru cheltuială. 1817 Septemvrie 11.
900	— Prin dumne-lui comisul Negre la un loc sciut. 1817 Septemvrie 23.
30	— Dați unui sărac. 1817 Septemvrie 30.
10.000	— Dumne-lui Sêrदारul Costachi Cațichi mila spre despăgubirea pagubei ce au avut din slujba desetinei anului următor. 1817, Octomvrie.
500	— Milă la măritatul fetei lui Chirica Diiacul de la Dorohoiu. 1817 Octomvrie.

Lei	Bani
2.100	— Lui Deli-başa şi Tufecci-başa dar pentru o priciună sciută. 1817 Octomvrie.
212	— Milă la uu loc sciut pe luua lui Octomvrie, 1817 Noemvrie 1.
500	— Dar ômeuilor ce aũ omorît fiara cea stricătóre de ômeu. 1817 Noemvrie.
2.500	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 7.
1.017	— Dumué-lui Şior Critico. 1817 Noemvrie 13.
37	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 22.
900	— Priu dumué-lui Comisul Negre la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 24.
1.000	— Dar la uu loc sciut. 1817 Noemvrie 26.
50	— Lui II Muhurdagiũ Nicolae. 1817 Noemvrie 29.
1.400	— Dar lumiatului Beizade Dumitrache Ghica în cumpărătorea caselor. 1817 Decemvrie.
4.941	— Ispravuicul Gheorghe. 1817 Decemvrie 3.
1.000	— Daţi lui Teodor Critico sub cuvînt de cheltuéla drumului. 1817 Decemvrie 4.
150	— Dar la doi ôfiţeri. 1817 Decemvrie 21.
50	— La uu loc sciut. 1817 Decemvrie 21.
180	— Dar la trei uceuici de şcolă. 1817 Decemvrie 27.
50	— Tatarul lui Ruset. 1817 Decemvrie 31.
140	— Dar lui Emiu Tatarul pentru o şea, 1818 Ianuarie.
50	— Priu II camăraşi la uu loc sciut. 1818 Ianuarie 5.
50	— La uu loc sciut. 1818 Ianuarie 12.
100	— Dar lui Sior Carlo Culeucur. 1818 Ianuarie 15.
20	— Dar unui ipochimeu. 1818 Ianuarie 19.
50	— Dar unui ipochimeu. 1818 Ianuarie 19.
1.000	— La uu loc sciut. 1818 Ianuarie 29.
150	— Pentru o cădeluiţă ce s'aũ cumpărat şi s'aũ dat la schitul Frumósa, după jaloba mouahilor de acolo. 1818 Fevruarie.
100	— Mila lui Euache Raus după jaloba sa. 1818 Fevruarie.
150	— Săracului pătimaş Gheorghe. 1818 Fevruarie.
500	— Dar Căpitaului Gheorghe din tirgul Petrei Fevruarie.
150	— Dar unui barou Prusienesc. Fevruarie.
113	— Cheltuéla lui Dumitrache Papadopulo. Fevruarie 3.
50	— Dar unui ipochimeu. Fevruarie 3.
50	— Dar la uu loc sciut. Fevruarie 11.
680	— Daţi la uu loc sciut prin dumué-lui posteluicelul Pautazoglu. Fevruarie 14.
200	— La uu loc sciut. Fevruarie 14.
150	— Milă unui sărac. Fevruarie 16.
140	— Dumué-lui Vel Comis. Fevruarie 16.
50	— Milă scăpătatului familiot Teohari. 1818 Martie.
1.200	— Lui Ioau Maca ce aũ slujit la Tulcea în auul 1817—1818 Martie 10
100	— La uu loc sciut. Martie 12.
700	— La uu loc sciut, priu dumué-lui posteluicu Pautazoglu. 1818. Martie 13.
250	— La uu loc sciut. Martie 14.

Lei	Bani
500	— Milă spre rescumpărare a 5 suflete ce au fost silite a-și lepăda pravoslavnica credință. 1818 Martie 17.
85	— La un loc sciut. Martie 22.
3.000	— Dar școalei de la Hio și Zagora prin dumné-lui comisul Negre. Martie 27.
100	— Mila Dragomanului Dușeu. 1818 Aprilie.
140	— Pentru 12 minee ce s'au cumpărat și s'au dat schitului ot Bacău. Aprilie.
100	— Lui Chir Nemiian Serfu. Aprilie 4.
300	— Dar fiilor Banului Stavăr. Aprilie 6.
300	— Dar la un loc sciut. Aprilie 12.
200	— Lui Chir Rașcovicî. 1819 Aprilie 29.
120	— Dar lui Gheorghe Ioan. Aprilie 29.
100	— Milă Stolnicesei Mariei Holbănesei. Maiu.
100	— Mila lui Nechita Derio Reiz. Maiu.
100	— Milă lui Adam locuitorul din satul Săbăonî. 1818 Maiu.
210	— Dumné-lui Spătarul Suțul pentru un loc sciut. Maiu 6.
107	— Dar lui Vasile Andoniu. Maiu 7.
791	-- Sărdarul Ioan Pashaloglu Saegi-Bașa. Maiu.
150	— Dumné-lui Paharnicul Moisache. Maiu 15.
30	— Dar la un loc sciut. Maiu 17.
596	— Dați la un loc sciut prin dumné-lui Postelnicul Pantazoglu. Maiu 26.
50	— Milă lui Tănase Feșilă. Iunie
150	— Dar unui ipochimen. Iunie 2.
51 211	— Adecă, cinci-șeci și una de mii, două-sute-un-spre-șeci lei.

Pentru Cetățî.

Lei	Bani
34.171	75 Cusurul cheltuelii cetățîlor în ecsolisirea socotelilor cu Căminarul Iancul pentru cheltuelile cetățîlor în anul 1816, 1817 Octomvrie.
11.119	— Cheltueli urmate în trămiterea cherestelelor la Isaccea și Silistra prin Căminarul Iancul, după izvodul ce au înfășat. Noemvrie.
45.290	75 Adecă patru-șeci și cinci de mii două-sute-nouă-șeci și șapte-șeci și cinci bani.

Navlu și cheltuelile de cherestea.

3.675	— Prin dumné-lor Ispravnicii de Némț dați plutașilor plată pentru 147 plute cu 720 catarturi a Sucevei de la Peatra la Galați, câte 25 lei pluta adecă:										
	<table> <tr> <th>Plute</th><th>Bucăți</th></tr> <tr> <td>99</td><td>397 catarturi câte 4 la plută.</td></tr> <tr> <td>21</td><td>120 catargele câte 5 și 6.</td></tr> <tr> <td>27</td><td>203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.</td></tr> <tr> <td>147</td><td>720.</td></tr> </table>	Plute	Bucăți	99	397 catarturi câte 4 la plută.	21	120 catargele câte 5 și 6.	27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.	147	720.
Plute	Bucăți										
99	397 catarturi câte 4 la plută.										
21	120 catargele câte 5 și 6.										
27	203 trencheturi câte 7 și 8. 1817 August.										
147	720.										
10.400	— Ce s'au dat în cherestele pentru meremetul Curții gospod la Cu-										

Lei	Bani
	rucimea în Țarigrad, prin Dimitrie Derecci-bașa. 1817 Octomvrie 7.
5.000	— Luî Dumitrache Derecci-bașa blel hesap în navlul chereștelelor trimise la Țarigrad. 1817 Octomvrie.
2.000	— Luî II comis Manolache Meemurul chereștelelor pe 10 luni de la 1 Ianuarie și până la sfîrșitul lui Octomvrie 1817. 1817 Octomvrie.
6.750	— Cusurul ibrichiului dați prin dumné-lui Aga Dumitrache Statache lui Derecci-bașa. 1817 Noemvrie 27.
15.987	— Cusurul socotelei ce s'aû căutat cu Derecci-bașa de la 17 Fevruarie 1817 până la 25 Noemvrie dați în navluri și cumpărătoare. de chereștele trimise la tersanaua împărătească. 1817 Noemvrie 27,
625	— Ce s'aû dat prin ispravnicii de Némț plutașilor Némțului pentru 25 plute câte 25 lei, pluta. 1818 Aprilie.
3 500	— Pentru 350 catarturi câte 10 lei catartul care s'aû făcut la ținutul Sucevei și s'aû plătit locuitorilor 1818 Aprilie.
9.000	— Pentru sarampoi Brăilei tăiatul și căratul lor prin dumné-lui Aga Dumitrache. 1818 Maiu.
56.937	— Adecă cinci-șeci și șese de mii nouă sute-trei-șeci și șapte lei.

Isprăvnicia Curței.

10.999	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
8.602	— Pe Iulie. „ „ „
5.329	— Cheltuiala cu meremetul Curței gpd. pe lunile August, Septembrie și Octomvrie. 1817 Iulie.
8.553	— Pe August. 1817 August.
8.349	— Pe Septemvrie. 1817 Septemvrie.
9.343	— Pe Octombrie, însă:
	<u>Lei</u>
	6.249 până la 22 zile din Octomvrie. 1817 Octomvrie.
	<u>3.094</u> pe 9 zile din Octomvrie. 1817 Decemvrie 30.
	9.343.
9.371	— Pe Noemvrie. 1817 Decemvrie 30.
8.188	— Pe Decemvrie. 1818 Fevruarie 7.
8.528	— Pe Ianuarie. „ „ „
7.658	— Pe Fevruarie „ „
8.320	— Pe Martie „ Martie.
9.201	— Pe Aprilie „ Maiu 29.
9.420	— Pe Maiu. „ Iunie 10.
111.861	— Adecă una-sută-un-spre-șeci mii, opt-sute-șese-șeci și unu lei.

Beciul Gospod.

5.420	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
5.580	— Pe Iulie „ August 12.

5.580	— Pe August » Septembrie 5.
5.580	— Pe Septembrie. 1817 Noiembrie 3.
5.613	— Pe Octombrie, însă:
	<u>Lei</u>
	3 960 până la 22 Octombrie. Noiembrie 3.
	1.653 pe 9 din Octombrie. Noiembrie 7.
	5.613.
5 400	— Pe Noiembrie. 1817 Decembrie 5.
5.580	— Pe Decembrie. » »
5.640	— Pe Ianuarie. 1818 Februarie 7.
5.159	— Pe Februarie. » »
5.640	— Pe Martie » Martie.
5.400	— Pe Aprilie » Maiu 8.
5.660	— Pe Maiu. » Iunie.
66.252	— Adecă șese-șeci și șese de mii, două-sute-cinci-șeci și doi lei.

Menzilul.

6.563	— Menziliilor vechi dobândă pentru banii ce nu li s'a dat în vreme cu 1.000 lei, ugeretul buhariului. 1817 Iulie.
4.619	15 Chiamurile pe luna lui Iunie. 1817 Septembrie 20.
3.634	15 Pe Iulie. 1817 Septembrie 20.
4.061	30 Pe August. Decembrie 18.
3.551	45 Pe Septembrie. Decembrie 18.
3.185	15 Pe Octombrie. 1818 Ianuarie 21.
2.760	15 Pe Noiembrie. » » »
2.950	105 Pe Decembrie. » » »
2.707	15 Pe Ianuarie. Martie 29.
2.506	105 Pe Februarie. Maiu.
5.066	30 Pe Martie. »
3.982	90 Pe Aprilie. »
4.398	— Pe Maiu »
49.986	— Adecă patru-șeci și nouă de mii, nouă-sute-opt-șeci și șese lei.

Beilicul.

915	— Pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 2.
852	— Pe Iulie. August. 8.
1.183	— Pe August. Septembrie 15.
1.370	— Pe Septembrie. Octombrie 1.
837	— Pe Octombrie. Octombrie 31.
792	— Pe Noiembrie. Decembrie 4.
959	— Pe Decembrie. 1818 Ianuarie.
550	— Pe Ianuarie. » Februarie.
970	— Pe Februarie » Martie.
1.202	— Pe Martie. » Aprilie.
1.076	— Pe Aprilie. » Maiu.
2.295	— Pe Maiu. » Iunie.
13.037	— Adecă trei-spre-dece mii, trei-șeci și șapte lei

Călărași i Tătari la Țarigrad.

Lei	Bani
400	— Lui Ibraim Tătarul. 1817 Iunie 20.
350	— Unui călăraș. Iunie 30.
750	— Lui Ibraim Tătarul și unui călăraș. August 7.
700	— La doi călărași. August 26.
350	— Unui călăraș, mergând cu Paharnicul Serghi. 1817 Septemvrie 9.
350	— Unui călăraș. Septemvrie 20.
400	— Lui Emin Tătarul. Octomvrie 27.
400	— Lui Ibraim Tătarul. Noemvrie 21
300	— Unui călăraș, mergând cu vâtaful de călăraș. 1817 Decemvrie 9.
450	— Vâtaful de călăraș. Decemvrie 9.
750	— Lui Emin Tătarul și unui călăraș. 1818 Ianuarie 17.
400	— Lui Suleiman Tătarul. Fevruarie 12.
350	— Unui călăraș. Martie 2.
700	— La doi călăraș. Aprilie 12.
350	— Unui călăraș. Aprilie 18.
400	— Lui Matar Agasi Ibraim. Maiu 8.
400	— Lui Emin Tătarul. Maiu 27.
7.800	— Adecă, șapte mii, opt sute lei.

Cheltuiala celor trimiși în trebi.

Lei	Bani
100	— Cheltuiala la 4 neferi mergând în ținutul Sucevei, cu Paharnicul Enache. 1817 Iunie.
100	— Stolnicul Hrisochefal, trimițându-se la Peatra. 1817 Iunie 15.
40	— Cheltuiala la doi neferi trimițându-se la Focșani cu Ierochirico. Iunie 19.
100	— Pitarul Iepirul mergând la Sucéva pentru paza marginei. Iunie 26.
30	— Unui ciododar trimițându-se la Tutova și Galați pentru remășița banilor surgiilor. 1817 Iunie.
50	— Ispravnicul de Vistierie Vasile Măcărescul, trimițându-se mehmendar cu Mons. Pini, Consul de București. August.
100	Unui diiac de Vistierie, mergând la ținuturile de jos pentru cercetarea zaherelei și cercătura. August.
200	— Cheltuiala lui II Portar, mergând la Brăila. August 25.
110	— Lui Ghiuler Agasi mergând la Galați și întorcându-se cu sf. Brău. Septemvrie 4.
100	— Medelnicerul Iordache Stavăr, trimițându-se la Galați în pricina zaherelei. Septemvrie.
100	— Cheltuiala trimisului mumbașir la Tecuci, diiac de Vistierie spre pornirea zaherelei. 1817 Septemvrie.
50	— Cheltuiala celor ce au mers la grôpa Ocnei cu vinovații. Octomvrie
137	Serdarul Sava, cheltuiți pentru neferii trimiși în feluri de pricini și altele. Octomvrie.

Leî	Bani
100	Cheltuiala lui Ibraim Tătarul mergând la București și întorcându-se. Octomvrie.
360	— Cheltuiala diiacului de Vistierie Mihaï Veisa, trimițându-se la ținutul Putnei pentru cercetarea zaherelei și alte pricinî. Octomvrie.
80	— Cheltuiala omului ce a mers în Valahia. 1817 Noemvrie.
100	Cheltuiala lui Cărc Serdar cu neferii săi trimițându-se după tâlhari în ținutul Dorohoiului și Botoșanii. Noemvrie.
150	Cheltuiala neferilor ce s'a trimis în două poteri prin Serdarul Sava. Noemvrie.
100	Celui trimis la Tecuci pentru o pricină sciută. Decemvrie.
200	Portarului Fotache. 1818 Ianuarie.
30	Cheltuiala nni nefer ce a mers cu Baron Brusie până la Marmorița. 1818 Fevruarie.
100	— Paharnicul Dumitrache mergând la București. 1818 Fevruarie 18.
300	— Diecilor de Vistierie ce s'a trimis la ținuturile de jos pentru pornirea zaherelei sursat. 1818 Martie.
150	— Cheltuiala lui II portar, Manolache, trimițându-se la Brăila. Maiu 6
250	— Cheltuiala Sărdarului Latif, trimițându-se la Focșani și Galați Maiu 8.
600	— Cheltuiala drumului serdarului Latif trimițându-se pentru izgonirea țiganilor corbeți la Brăila.
40	— Cheltuiala unui ciohodar trimis pentru carele șoselelor. Maiu.
130	— Unui diiac de Vistierie și la 4 ciohodari ce s'a trimis pe la ținuturi pentru istovul remășișurilor banilor Vistieriei. Iunie.
100	— Cheltuiala lui 2-lea portar mergând la Măcin. Iulie 3.
60	— La trei ciohodari trimiși pentru carele șoselelor. Iulie 17.
4.007	— Adecă patru mii, șapte lei.

Tainaturî și chirii de case.

Lei	Bani
495	— Emecluc și chiria caselor esaciiilor consulatului Rusesc pe Iunie Iulie și August. 1817 August.
800	— Chiria locului păhărnicesei Smarandei Stamatî, unde s'a pus fânul grajdului gospod, până la sfîrșitul lui Iunie a viitorului an 1818, când pôte să se ridice fânul. August.
450	— Lui Dumitrache Derecci-bașa sub cuvînt de tainat, pe Iunie, Iulie și August. 1817 Septemvrie.
500	— Chiria casei unde șede consulatul Franțuzesc, pentru 10 luni, câte 50 lei pe lună. Septemvrie.
600	— Chiria casei consulatului Englezesc pentru cinci luni, de la 1 Ianuarie 1817 până la sfîrșitul lui Maiu, câte 120 lei. Septemvrie
1.800	— Lui Galați Serdară pentru tainaturile musafirilor pe Iunie, Iulie și August, câte 600 lei. Septemvrie.
1.800	— Prin Galați Serdară tainaturile musafirilor turci acolo în Galați pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
182	30 Căpitanul Evangheli sub cuvînt de tainat, pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.

Lei	Bani
450	— Lui Dumitrache Derecci-başa sub cuvînt de tainat pe Septemvrie-Octomvrie şi Noemvrie.
495	— Emedicul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc, prin Agie, pe Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. 1817 Octomvrie.
720	— Chiria caselor consulatului Englezesc pe 6 luni de la 1 Iunie până la sfîrşitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
1.500	— Chiria caselor unde şede Agenţia, pe un an, până la sfîrşitul lui Decembrie 1817, Octomvrie.
400	— Chiria casei lui Vice consulat Englezesc din Galaţi Mons. Prasa, de la 1 Octomvrie 1817 şi până la sfîrşitul lui Septemvrie 1818. 1817 Octomvrie.
500	— Chiria casei unde şede Nomofilacs, de la Noemvrie 1817 şi până la 1 Noemvrie 1818. Noemvrie 4.
495	— Emedicul şi chiria caselor esacciilor consulatului Rusesc prin Agie pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. Decemvrie,
1.800	— Tainatul musafirilor turci din Galaţi prin Galaţi Serdarâ, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie câte 660 lei pe lună. 1818 Fevruarie.
182	30 Căpitanul Evangheli în Galaţi sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie Ianuarie şi Fevruarie. Fevruarie.
450	— Lui Dumitrache Derecci-Başa sub cuvînt de tainat, pe Decemvrie, Ianuarie şi Fevruarie. 1818 Fevruarie.
720	— Chiria casei consulatului Englezesc pe şase luni de la 1 Decemvrie 1817 şi până la sfîrşitul lui Maiu 1818 ce s'a dat dumné-sale Logofétului Lupu Balş. Fevruarie.
495	— Emedicul şi chiria casei esacciilor consulatului Rusesc, pe Martie, Aprilie şi Maiu. 1818 Aprilie,
1.800	— Tainatul musafirilor Turci din Galaţi prin dumné-lui Galaţi Serdarâ pe Martie. Aprilie şi Maiu. Iunie.
450	— Tainatul lui Derecci-başa pe Martie, Aprilie şi Maiu. Iunie.
150	— Tainatul lui Vaap Hoge pe Maiu, prin dumné-lor pîrcălabii de Galaţi. Iunie.
505	60 Cheltuiţi la 2 conace a slăvitului Cara Osinanoglu şi a ómenilor sîi viind la Galaţi şi de la Galaţi la Sulina şi înapoi la Ibrăila prin pîrcălabii de Galaţi. Iunie.
17.740	— Adeacă şapte-spre-şecce mii, şapte-sute-patru-şeci lei.

Cheltuēla Postelniciēi

Lei	Bani
120	— Hîrtie, cernēlă şi cēră tare pe Iunie. 1817 Iunie 13.
120	— Pe Iulie. Iulie 31.
120	— Pe August. Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie. Noemvrie 2.
120	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
120	— Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 2.

Lei	Bani
120	— Pe Ianuarie. Februarie 2.
120	— Pe Februarie. Martie 2.
120	— Pe Martie. Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie. Maiu 2.
120	— Pe Maiu. Iunie 2.
1.440	-- Adecă una-mie patru-sute-patru-zeci lei.

Comisie.

350	— Pe Iunie. 1817 Iulie 12.
350	— Pe Iulie. August 12.
1.800	-- Pentru érba ce s'aú cosit de pe moşia Copoul în trebuinţa grajdului Gospod.
350	— Pe August. Septemvrie 5.
350	— Pe Septemvrie. Octomvrie 9.
200	— Cheltuişi pentru şoluri şi traiste pentru iarna următoare. Octomvrie 30.
350	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
350	— Pe Noemvrie. Decemvrie 2.
350	— Pe Decemvrie. Decemvrie 31.
350	— Pe Ianuarie. 1818 Ianuarie 31.
400	— Pe Februarie. Martie 7.
350	— Pe Martie. Aprilie 8.
350	— Pe Aprilie. Maiu 8.
1.661	— Pe Maiu cu cheltuêla ceirului. Iunie 17.
7.561	— Adecă, şapte mii, cincî-sute-şese-zeci şi unu lei.

Pitărie.

200	— Cheltuêla grajdului Pităriei pe Iunie. 1817 Iunie 12.
200	— Pe Iulie. August 12.
200	— Pe August. Septemvrie 5.
200	— Pe Septemvrie. Noemvrie 3.
200	— Pe Octomvrie. Noemvrie 3.
305	— Altă cheltuêlă ce s'aú făcut la grajdul Pităriei Curţei gospod după osebit izvod ce s'aú vădut, bez cheltuêla ce urméza pe fieşce-ce lună. Noemvrie 3.
200	— Pe Noemvrie. Decemvrie 5.
200	— Pe Decemvrie. Decemvrie.
200	-- Pe Ianuarie. 1818 Februarie 7.
200	— Pe Februarie. Februarie.
426	— Altă cheltuêlă a grajdului Pităriei pe luna lui Februarie. Februarie.
200	— Pe Martie. Martie.
200	— Pe Aprilie. Maiu 8.
123	— Altă cheltuială urmată pe Aprilie, după osebit izvod. Maiu 8.
200	— Pe Maiu. Iunie 10.
400	— Cheltuiala ce s'aú făcut la grajdul Pităriei în câtă vreme aú stătat telegarii domnesci la cîair. Iunie 19.
3.654	— Adecă trei mii, şese sute cincî-zeci şi patru lei.

Muhurdărie și Divictărie.

Leu	Bani
120	— Pe Iunie 1817 Iunie 1.
120	— Pe Iulie » August 16.
123	— Pe August Septemvrie 1.
120	— Pe Septemvrie 1817 Octomvrie 1.
120	— Pe Octomvrie » Noemvrie 1.
120	— Pe Noemvrie » Decemvrie 1.
120	— Pe Decemvrie Ianuarie 1.
120	— Pe Ianuarie » Februarie 1.
120	— Pe Februarie » Martie 3.
120	— Pe Martie Aprilie 2.
120	— Pe Aprilie » Maiu 2.
120	— Pe Maiu » Iunie 2
1.440	— Adeca una mie, patru sute patruzeci lei.

Cupărie.

497	— Pe Iunie 1817 Iulie 12.
514	— Pe Iulie » August 12.
504	— Pe August Septemvrie 5.
783	— Pe Septembrie 1817 Noemvrie 3.
516	— Pe Octomvrie Noemvrie 3.
507	— Pe Noemvrie » Decemvrie 5.
559	— Pe Decemvrie » Decembrie.
606	— Pe Ianuarie 1818 Februarie 7.
535	— Pe Februarie » Februarie.
535	— Pe Martie » Martie.
577	— Pe Aprilie » Maiu 8.
529	— Pe Maiu. Iunie 10.
6.662	— Adeca șase mii, șase sute șasezeci și doi lei.

Izciohodărie.

328	— Cheltuiți pentru papuci, ciobote și altele pe luna lui Aprilie. 1818 Maiu 6.
4.200	— Cheltuiți la Sf. Gheorghe. Maiu 6.
278	— Cheltuiți pe luna lui Maiu. Iunie 11.
4.806	— Adeca patru mii, opt-sute-șase lei.

Cheltuiala sărbătorilor.

5.000	— Trimiși la Țarigrad prin dumné-lui Aga Dumitrache Statachi, milile Crăciunului. 1816 Decemvrie 8.
5.000	— Milii prin Cămară date la sărbătorile Crăciunului.
1.000	— Comisului celui mare în ziua de Boboteză.
8.481	— Cheltuelă de sărbători, însă:

Lei

100 în ajunul Crăciunului, adică :

Lei

20 Arhimandritului.

15 Preoților.

14 Arhidiaconului.

16 La doi psalți ai Metropoliei.

10 Doi anagoști.

15 Preotului și psaltului de harem.

100

100 pentru două caftane ce s'aû îmbrăcat dumné-lui Vel Postelnicul și dumné-lui Vel Spătarul în ziua de Crăciun.

6.800 în ziua sf. Vasilie, anului noû, însă:

Lei

2.200 în 800 rubiele pentru gpd.

3.000 împărțiți bacșișuri prin Camară.

500 la bresle prin Vistierie.

300 în parale mărunte.

100 pentru două caftane dumné-lui Vel Postelnic și dumné-lui Vel Spătar.

100 Psaltului Curții după obicei.

600 la ecpaiaua consulaților, însa:

Lei

200 celui rusesc.

200 celui Nemțesc.

100 Franțuzescului.

100 Englezescului.

600

6.800.

100 In ajunul Bobotezei preoților și altora.

1.381 In ziua Bobotezei, însă:

Lei

150 Trei caftane dumné-lui Vel Postelnic, i dumné-lui Vel Spătarul și dumné-lui Vel Comis.

12 La aghiazmă.

14 Două luminări albe pentru gpd. și Măria Sa Dómnă.

4 Zugrăvitul lor.

42 Pe opt lumină albe pentru luminați Beizadele și Domnițe.

16 Zugrăvitul lor.

42 Pentru trei lumină albe pentru prea sfintul Mitropolit și doi episcopi Romanul și Hușul.

747 Luminile ce s'aû împărțit la dumné-lor boerii, preoți și alții, cum și la bresle, pe 83 ocă câte 9 lei.

176 Pe două luminări împodobite la aghiazmă, însa:

<u>Lei</u>	<u>Bani</u>	<u>Lei</u>
		72 pentru două luminări la aghiazmă câte de 8 ocă.
		90 Impodobirea lor.
		14 Zugrăvitul lor.
		<u>176</u>
		28 Arhiereului ce aŭ stropit caii.
		100 La ecpaiaua grajdului Comişiei.
		50 La taifaua Pităriei.
		<u>1.381.</u>
	8.481.	1817 Decemvrie 25.
150	—	La doi dascăli şi doi ucenici pentru engomiile sărbătorilor Crăciunului. 1818 Ianuarie.
1.241	—	Cheltuiţi prin Vel Armaş pe praf de puşcă şi altele la dulalma şi sărbători. Ianuarie 10.
7.500	—	Dar Luminatei Dómnne iubitei surori a lui gospod. pentru sărbătorile Crăciunului. Ianuarie 13.
2.211	—	Pentru luminări ce s'aŭ împărţit la aer şi la înviere Aprilie
10.000	—	Milile sărbătorilor pascilor, însă 5.000 lei la Țarigrad şi 5.000 lei aici. 1818 Aprilie.
834	—	Cheltuēla ce s'aŭ urmat la sărbătorile pascilor pe praf de puşcă şi altele. Aprilie 21.
50	—	Obicīnuitul caftau al Postelnicului la Pasci. Aprilie 25.
815	—	Dar în ȋiua ce se scot armasarii la ceair, însă:
	<u>Lei</u>	
	500	Comisul cel mare.
	150	Comisul al doilea.
	150	Vel Pitarul.
	19	La mehterhane.
	<u>819.</u>	Maiū.
42.286	—	Adecă patru-ȋeci şi două de mii, două-sute-opt-ȋeci şi şése lei.

Caftanele

- 510 — Caftanele ce s'aŭ îmbrăcat de la 29 Iunie 1816 şi până la 14 Noemvrie 1816, însă: 1816 Noemvrie 24.

<u>Lei</u>	
20	Sērdarul Burghele Căminar. Iunie 19.
50	Dumné-lui Logofetul Grigorie Sturdza, Vel Vistier. Iunie 30.
15	Ilie Cogălnicēnul Sērdar. August 19.
20	Dascălul Serghi Paharnic, Septemvrie 1.
15	Clucerul Ioniță Stolnicu
10	Vasile Filimon Medelnicer
20	Paharnicul Dumitrache Florea comis.
10	Ioniță Bărlădēnul Medelnicer.
	Septemvrie 19.
	Septemvrie 29

LeŃ   BanŃ

20 Dimitrie Capioglan, Paharnic, Octomvrie 4.	
20 Neculai a lui AndreiŃ Pavli, Paharnic.	} Octomvrie 12.
10 Suiulgiul Ŗătrar	
20 Teodorache Silion, Comis. Octomvrie 29.	
40 Păladucă, Agă	} Octomvrie 30.
15 Divictarul Gavriil, Stolnic	
15 Căpitanul de DarabanŃ Iancul Stolnic.	} Noemvrie 5.
10 IoniŃă cêuŃul de aproŃi.	
20 Paharnicul Aneste, Căminar	} Noemvrie 9.
10 Pitarul Manole Serdar.	
40 Banul Gheorghe BuhuŃ, Aga.	} Noemvrie 11
40 Căminarul Vasile BalŃ, Spătar.	
15 Alecul ScorŃescul Serdar.	
10 Vasile Curtul Medelnicer.	
10 III comis Nicolae, Clucer.	} Noemvrie 14.
20 Iordache Varnav, Căminar.	
10 Costache Curtul, Clucer.	
10 Petrache Idieru, Sluger.	
10 Chiricos Sluger.	

510

4.345 — Caftane ce s'aŃ Ńmbrăcat de la 10 Decemvrie 1816 Ńi până la 3 Fevruarie. 1817, Ńnsă :

LeŃ

50 Dumnė-lui Logofetul Constantin BalŃ,	} Decemvrie 10.
Logofėt de țera de jos.	
50 Dumnė-lui Vornicul Vasile Costache, Lo-	
gofėt de țera de sus.	
50 Dumnė-lui Vornicul Constantin Costache,	
Vornic de țera de jos.	
50 Dumnė-lui Aga Iordache BalŃ, Vornic	
de țera de sus	
50 Dumnė-lui Vornicul Ŗerban Negel Vor-	
nic de obște.	

1.855

— 250

LeŃ

50 Dumnė-lui Aga Costache Costache, Vornic	} Decemvrie 10.
de politie.	
50 Dumnė-lui Comisul Costache Sturza, Vor-	
nic de aproŃi	
50 Dumnė-lui Petrache Bălănescu, vel Spatar	} Decemvrie 15.
50 Dumnė-lui Căminarul Sandul Crupenschi,	
vel ban.	
50 Dumnė-lui spătarul Nicolae BalŃ, postelnic	
40 Dumnė-lui banul Petrache Cazamir, spătar	
40 Dumnė-lui Căminarul Ŗtefan Catargiu, spatar	

LeI

15 Costache Lipan, serdar.	}	Decemvrie 15.
15 Pitarul Ión, serdar.		
10 Antolii Bou, medelnicer.		
40 Dumné-lui Banul Costache Lazul, Spătar		
20 Stolnicul Gavril Istrate, paharnic	}	Decemvrie 19.
15 Iacovache Veisa, Serdar		
15 Enache Vinețenu, serdar.		
15 Ioniță Istrate, stolnic		
15 Iacomî vetaf al domniței, stolnic	}	Ianuarie 15.
50 Dumné-lui Postelnicul Andonache Donici, vornic.		
50 Dumné-lui spătarul Ión Neculcea, postelnic		
40 Dumné-lui comisul Costache Canano spătar		
15 Ioniță Andriiaș, stolnic	}	ianuarie 24.
15 Gheorghe Albineț, stolnic		
10 Grigore iconomul, Medelnicer		
20 Clucerul Vasile Docan, paharnic		
15 Șetrarul Petre, serdar	}	Februarie 1.
40 Costache Racoviță, spătar		
20 Ilie Postelnicul, comis		
20 Medelnicerul Enuța, paharnic		
50 Dumné-lui Aga Dumitrache, cămăraș mare	}	Februarie 2.
20 Mihalache Balasache, comis		
10 Serdarul Paraschiv Armaș, halea		
10 Stolnicul Gavril, cămăraș al 2-lea.		
10 Simion Oprișanu, sluger	}	Februarie 3.
50 Dumné-lui hatmanu Constantin Paladi, hatman halea.		
50 Dumné-lui Aga Alecu Canta, agă halea		
40 Constantin Sturza, agă		
10 Iordache a căminarului Iordache vistier al doilea	}	
10 Alecul Fotino, spătar al doilea		
10 II armaș Teodori vetaf de Divan		

1.345

405 — Caftane ce s'aũ îmbrăcat de la 4 Aprilie 1817 și până la 5 Decemvrie 1817 însă:

50 Dumné-lui spătarul Grigore Manul postenic	}	Aprilie 4.
20 Iacovache Postelnicul, căminar		
20 Nechita Stamatîn, paharnic		
20 Dumitrache Manul, Comis		
15 Jienicerul Constantin Dumitriu, Serdar	}	Aprilie 26.
10 Constantin Hrisochefal, Stolnic		
10 Hagi Abdula portar bașa, portar		
20 Toma Rafailă, Căminar. Maiũ 18.		
20 Alexandru zet Rizul, Căminar. Iulie 10.		

Lei

- 50 Dumné-lui Vornicul Costache Canta, vel Vistier. August 6.
 50 Dumné-lui Postelnicul Grigore Manul, vel Postelnic August 7.
 15 Stavarache Serdar, Octomvrie 23.
 40 Dumné-lui Comisul Costache Șuțul, Spătar
 20 Dumné-lui comisul Teodorachi Negri vel }
       Comis. } Decemvrie 5.
 20 Nicolae Pantazoglu, Căminar
 20 Paharnicul Atanasie Gosan, Căminar }
 405

2.070 — Caftane ce s'au îmbrăcat de la 31 Decemvrie 1817 și până la 35 Martie 1818, însă.

- 50 Dumnélui Vornicul Nicolae Stratalat, Logofăt de țera de sus.
 50 Dumné-lui Vornicul Teodor Balș, Vornic de țera de sus.
 50 Dumné-lui Vornicul Constantin Catargiu, asemenea.
 50 Dumné-lui Vornicul Iordache Catargiu, Vornic de obște.
 50 Dumné-lui Vornicul Nicolae Hrisoverghi, Vornic de țera de sus. } Decemvrie 30.
 50 Dumné-lui Postelnicul Ioniță Sturza, asemenea.
 50 Dumné-lui Spătarul Iordache Ghica, Vornic de aproți.
 50 Dumné-lui Comisul Gheorghe Sturza, vel Spătar.
 50 Dumné-lui Costache Lambrino, vel Ban
 40 Dumné-lui Comisul Lupul Balș, spătar
 40 Dumné-lui Căminarul Mihalache Banu,
 20 Stolnicul Constantin Nomofilacs, Ianuarie 3.
 40 Banul Iordache Costache, Spătar
 20 Vasile Mihul, Comis
 20 Paharnicul Grigoraș, Căminar
 15 Dimitrie Vasiliu, Serdar
 15 Teodorache Ursache, Serdar
 10 Vasile Pratescos, Medelnicer
 10 Neculaî Mandre, Medelnicer
 10 Ioniță Grigoriu, Clucer
 10 Grigore Zdrobici, jicnicer } Ianuarie 26.

4.330

— 735

- 40 Comisul Alecu Ralet, Spătar
 40 Armașul Vasilache, Ban
 20 II postelnic Nicolae Ghica, Comis
 20 Căminarul Costache Roset, Comis } Ianuarie 28.

LeŃ	
20 Stolnicul Petrache Vogoride, Căminar	} Ianuarie 28.
29 Ispravnicul Iordache, Paharnic	
20 Mihail Chinezul, Paharnic	} Ianuarie 28.
15 Medelnicerul Mihail, Serdar	
15 Vătaful Iani, Serdar	
15 Credincerul Constantin Jiianu, Stolnic	
10 Trifan Medelnicer	
10 Gheorghe Mârzacu, Slugger	} Fevruarie 2.
10 Nicoli Jicnicer	
10 Vătaful Mihale, Pitar	
20 Grigorie Duca, Paharnic	
15 Medelnicerul Constantin Vasiliu, Serdar	
50 Dumné-luŃ Vornicul Vasile Roset, Hatman de minzilurŃ.	} Fevruarie 6.
50 Dumné-luŃ Postelnicul Grigorie Balş, epistat AgieŃ.	
40 Căminarul Gheorghe Toba, Ban	
40 Paharnicul Enache, Ban	
20 III Logofăt Grigore Cozadin, Comis şi epistat Armăşiei.	
20 Dumitrache a luŃ Petrache Gerhaneli. Paharnic.	} Fevruarie 6.
15 Anastasie Manoil. Serdar	
15 II comis Gheorghe, Serdar	
15 Iordache Lascar, Serdar	
15 CaftangiŃ Dimitrie, Serdar	
10 Manolache Haciul, Stolnic	} Fevruarie 13.
10 Alecu Vardala, II Spătar	
10 Vasile Zdrobici, Medelnicer	
40 Comisul Iordache Ghica Agă, Fevruarie 10.	
40 Căminarul Iordache Miclescul, Spătar	
20 Spătarul Grigorie Codrénul, Căminar	} Fevruarie 16.
20 Sărdarul Ilie CogălnicenuŃ Căminar	
20 Medelnicerul IoniŃă Burchi, Paharnic	
20 III postelnic Costache Pomir, Paharnic	
15 Alexandru Botianul, Stolnic	
10 Ştefan Scănteie, Medelnicer	} Fevruarie 21.
40 Gherghe Cuza, Spătar	
20 Paharnicul Ión Cuza, Stolnic	
40 Aga Alecul Beldiman, Postelnic	
15 Tulecci başa Vasilie, Serdar	
20 Serdarul Atanasie, Paharnic, Fevruarie 22.	
20 Stolnicul Gavril, paharnic.	
15 Apostolache, Serdar	
15 Vătaful Enache, Serdar	
15 Dumitrache CaftangiŃ, Stolnic	
15 Alecul Ureche Stolnic	

Lei

- 15 Stolnicul Ene Serdar
 40 Banul Constantin Canta, agă. Februarie 23.
 40 Căminarul Mihalache Negri, Ban
 20 Alecul Ruset Comis.
 20 Medelnicerul Enache Crupenschi, Căminar.
 20 Clucerul Costache Bucșănescu, Căminar
 15 Grigorie Stroescu, Serdar
 15 Dumitrache Hașnaș, Stolnic
 15 Neculai Ciorneiș, Stolnic
 10 Vasilie Alexandri, Medelnicer
 10 Andonie Vătaf de Aprodi. Martie 15.
 10 Moshonas, II Pitar
 10 Criticos, II Vistier
 10 Nicoli, III Postelnic.
 10 Dimitrie, Ciaușul de Aprodi.

 2.070

---

 4 330 — Adecă patru-mii, trei-sute-trei-zeci lei.
Dobinđi de bani

- 12.000 — Dumné-lui Vornicului Nicolae Hrisoverghi dobînda a 100.000 lei după contractul căsăpiilor pentru un an întreg, începînd de la 1 Maiu 1817. 1817 Septemvrie.
 2.038 — Dobînda a 45.290 lei ce s'au luat cu împrumutare pentru trei luni, de la 1 Noemvrie pînă la sfîrșitul lui Ianuarie și s'au dat dumi-sale Postelelnicului Costache Pantazoglu în plata a doua pe . . . . . cusurul cheltuelei cetăților a anului trecut 1816 și în cheltuelei pentru cherețelele trâmise la Isaccea și Siliștra, urmate prin Căminarul Iancul. Noemvrie.
-
- 14 038 — Adecă patru-spre-zece mii, trei-zeci și opt lei.

Cheltuēla prin II Cămărași

- 598 — Pe Iunie. 1817 Iulie 1.
 387 -- Pe Iulie. August 16.
 276 — Pe August. Septemvrie 1.
 213 — Pe Septemvrie. Octomvrie 1.
 286 — Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
 483 — Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
 502 — Pe Decemvrie. 1818 Ianuarie 1.
 318 — Pe Ianuarie. Februarie 1.
 245 -- Pe Februarie. Martie 1.
 286 — Pe Martie. Aprilie 1.
 433 — Pe Aprilie. Maiu 1.
 161 — Pe Maiu. Iunie 1.
-
- 4.188 — Adecă patru mii, una-sută-opt-zeci și opt lei.

Cheltuēla doftoriilor

Leŕ	Banŕ		
7.169	—	Doftoriile ce s'aũ dat în trebuinŕa Curŕei gpd. până la sfirșitul lui Septemvrie 1817. 1817 Decemvrie 5.	
8.224	—	Asemenea pentru șēse luni, însă :	
	Leŕ	Banŕ	
	3.928	60	pe trei luni Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie a anului trecut 1817.
	4.925	60	pentru alte trei luni Ianuarie, Fevruarie și Martie. 1818.
	8.224	—	1818 Maiũ.
15.384	—	Adecă cinci-spre-dece mii, trei sute-opt-deci și patru lei.	

Baeramuri.

588	—	In plata a 28 ocă praf și alte cheltueli a tunurilor pentru raman. 1817 August 1.
110	—	Bacșișuri în ȕiua de baeram prin dumnē-lui Vel Postelnicul. August.
110	—	Pentru Curban-Baeram tij bacșișuri prin dumnē-lui Vel Postelnicul. Octomvrie.
250	—	Pentru Curbanlăcuri.
624	—	Cheltuēla prin dumnē-lui Vel Armașul pentru praf de pușcă și altele la Curban-Baeram. Octomvrie 16.
1.682	--	Adecă una-mie, șēse-sute-opt-deci și doi lei.

Scutelniciĩ Călărașilor.

270	—	Pentru 40 Scutelniciĩ ai Călărașilor pe trei luni Aprilie, Maiũ și Iunie. 1817 Iunie 30.
270	—	Asemenea pe Iunie, August și Septemvrie. Octomvrie 1.
180	—	Pe Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
270	—	Pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Martie 4.
270	—	Pe Martie, Aprilie și Maiũ. Iunie 1.
1.260	—	Adecă una mie, două-sute-șēse-deci lei.

Cheltuēla celor trāmiși prin postelnicie

567	—	Călărașilor și lipcanilor trimiși la București, Mamornița, Galați și alte ȕinuturi pe luna lui Iunie. 1817 Iulie 30.
512	—	Pe Iulie, Iulie 31.
536	—	Pe August. Septemvrie 1.
557	—	Pe Septemvrie Octomvrie 1
509	—	Pe Octomvrie. Noemvrie 1.
539	—	Pe Noemvrie. Decemvrie 1.
533	—	Pe Decemvrie. Ianuarie 1.
532	—	Pe Ianuarie. Fevruarie 1.

Lei	Bani
548	— Pe Fevruarie. Martie 1.
527	— Pe Martie. Aprilie 1.
573	— Pe Aprilie. Maiu 1.
563	— Pe Maiu. Iunie 1.
6.496	— Adecă șese mii, patru-sute-nouă-zeci și șese lei.

Botezură.

- 7.500 — Botezul fiului luminatului Beizade Iancul în Țarigrad, trâmăși prin dumně-lui Aga Dumitrache Statache. 1817 Septemvrie 21.
Adecă șapte mii, cinci-sute lei.

Lefi și scutelnici din Visterie.

- 528 — Pentru 22 scutelnici a dumi-sale Nomofilacs pe un an, începându-se de la una Martie 1816 și până la sfârșitul lui Fevruarie 1817. 1817 Aprilie 29.
- 7.500 — La un loc sciut în Țarigrad pe Iunie, Iulie și August. Iunie 21.
- 1.050 — Dați Bănesei Catincea Armașu sub cuvînt de scutelnici pentru șapte ciferturi trecute de la 1 Septemvrie 1815 până la sfârșitul lui Maiu 1817, câte 150 lei la fiește-care sfert. Iunie 30.
- 6.000 — Léfa luminatelor Beizadele și Domniți pe Iunie, Iulie și August. August.
- 900 — Postelnicu Ioan Pantazoglu pe Iunie, Iulie și August. August.
- 240 — Spătarul Vasile Roset, asemenea. August.
- 1.890 — Adaosul lefei beșlegilor, asemenea. August.
- 300 — Prin Mitropolie la un loc sciut asemenea. August.
- 750 — Tălmăcitorii pravilelor, asemenea. August.
- 300 — Lui Dimitrie Paleologul, asemenea. August.
- 90 — Căminarul Neculae asemenea. August.
- 90 — Divan Efendisi sub cuvînt de scutelnici, asemenea. August.
- 750 — Spătăresei Maria Roset pe Iunie, Iulie și August 1817 August.
- 3.000 — Dumi-sale Postelnicului Ștefanache Vogoride pârălabul de Galați, asemenea. August.
- 96 — Pentru 16 scutelnici paharnicului Serghie pe cifertul întâiu, asemenea. August 30.
- 180 — Filosoful Govdela pentru 30 scutelnici pe Martie, Aprilie și Maiu, Septemvrie.
- 180 — Asemenea, pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 600 — Lui Scheli Nazarâ pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
- 1.500 — Dumi-sale Căminarul Iordache Bucșănescul, pentru trei luni. asemenea.
- 66 — Sêrdarul Alexandru Venier pentru 11 scutelnici, asemenea. Septemvrie.
- 12.600 — Léfa dumi-sale Comisului Teodorache Negre, pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 4.

Lei	Bani
2.880	— Dumné-lui Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie, Mai, Iunie, Iulie și August.
7.500	— La un loc sciut de gospod în Țarigrad pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Septemvrie 21.
279	— Pentru 22 scutelnici ai domniei-sale Nomofilacs pe vremea trecută, de la 1 Martie până la 1 Septemvrie a anului următor. 1817 Septemvrie.
800	— Léfa lui Scheli Nazarâ pe August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, cu 200 lei ce au avut să ie rămășiță veche, care din poruncă s'au sloboțit.
3.000	— Dumné-lui Postelnicul Ștefânache Vogoride pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
300	— Léfa unui căpitan și doi păzitori la schela Galații pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie.
6.000	— Domnii-sale vel Comisul Costache Șuful pentru o sciută pricină. Octomvrie.
60	— Léfa doftorului Vidali ce s'au plătit prin ispravnicii de Sucéva pe Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
300	— Lui Dimitrie Paleolopolu prin dumné-lui Comisul Teodorache Negre pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
2.500	— Dumné-lui Postelnicul Ión Neculcea adaosul lefei de la 1 Februarie și până la sfîrșitul lui Noembrie 1818. Octomvrie.
90	— Căminarul Nicolae léfa pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Octomvrie.
750	— Tălmăcitorii pravilelor asemenea. Octomvrie
240	— Spătarul Vasile Roset pentru scutelnici, asemenea. Octomvrie.
1.890	— Adaosul lefei Beșlegilor, asemenea. Octomvrie.
66	— Serdarul Alexandru Venier, asemenea. Octomvrie.
900	— Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pentru șese luni de la 3 Iunie până la sfîrșitul lui Noemvrie 1817, după ȳidula gpd. Octomvrie.
1.000	— Postelnicul Grigorie Tăutul pentru 10 luni de la 1 Februarie până la sfîrșitul lui Noemvrie 1817. Octomvrie.
300	— Bănésa Catinca Armașu pentru scutelnici pe Iunie, Iulie, August, Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
750	— Spătărăsa Maria Ruset pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie, Octomvrie.
900	— Postelnicul Ión Pantazoglu asemenea. Octomvrie.
306	— La un loc sciut, prin Mitropolie, asemenea. Octomvrie.
90	— Divan Efendisâ pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
180	— Filosoful Govdela pentru scutelnici asemenea. Octomvrie.
72	— Pentru scutelnicii suiulgiilor pe două cîferturi de la 1 Iunie și până la sfîrșitul lui Noemvrie câte 35 lei la un cîfert. 1817 Noemvrie.
270	— Léfa la doi neferi ce vin cu curierii câte 45 lei pe lună de la 16 Aprilie și până la 16 Iulie 1817. Noemvrie.

Lei	Bani
360	— Asemenea pentru 4 luni de la 16 Iulie și până la 16 Noemvrie 1817 plătiți prin dumné-lor starostii de Putna. Noemvrie.
3.000	— Dumné-lui spătarul Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Noemvrie.
2.250	— Dumné-lui Aga Petrache Mavroghene de la 1 Martie 1817 până la sfârșitul lui Noemvrie, câte 250 lei pe fieș-care lună. Noemvrie.
450	— Luminatul Beizade Dumitrache Ghica pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
240	— Spătarul Vasile Roset asemenea. Decemvrie.
1.890	— Adaosul lefei beșlegei asemenea. Decemvrie.
66	— Pentru scutelnici Sêrdarnul Alexandru Venier asemenea. Decemvrie
90	— Divan Efendisâ pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1817 Decemvrie
300	Postelnicul Grigorie Tăutul asemenea. Decemvrie.
270	— Neferilor de la Putna ce âmbă cu curierii, asemenea. Decemvrie.
750	— Tălmăcitorii pravelor asemenea. Decemvrie.
3.000	— Dumné-lui spătarul Edib Zaade asemenea. Decemvrie.
130	— Pentru lemne de foc dumi-sale Edib Zaade pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Decemvrie.
750	— Spătăresei Maria Roset pentru Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
900	— Dimi-sale postelnicului Ioan Pantazoglu asemenea Decemvrie
300	— Prin Mitropolie la un loc sciut, asemenea. Decemvrie.
150	— Bănésa Catinca Armașu. asemenea. Decemvrie.
180	— Filosoful Gordela asemenea. Decemvrie.
90	— Căminarul Neculai asemenea. Decemvrie.
90	— Doftorul Vidali asemenea. Decemvrie.
36	— Pentru scutelnicii suulgiiilor asemenea. Decemvrie.
15.000	— Lefile pe Decemvrie 1817, Ianuarie și Fevruarie 1818. trâmise la Țarigrad. Decemvrie 2.
3.000	— Dumné-lui postelnicul Ștefănahe Vogoride, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. 1818 Ianuarie.
1.000	— Dumné-lui Căminarul Gheorghe Bucșănescu pe Noemvrie și Decemvrie. 1817 Fevruarie.
296	— Dați Sêrdarului Ioan Nazîrul schelei Galaților, însă:
	<u>Lei</u>
	200 Léfa sa pe Decemvrie 1817.
	60 La doi neferi asemenea.
	36 Navlul caicelor ce au trebuit în pricinile schelei.
	266 . . . . . Fevruarie.
160	-- Scutelnicii Dumi-sale vornicului Alecul Ghica pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie.
500	-- Adaosul lefilor dumi-sale postelnicului Ioan Neculcea pe Decemvrie și Ianuarie. Fevruarie.
600	— Teodor Critico léfa pe Noemvrie și Decemvrie. Fevruarie 3.
600	— Teodor Critico léfa pe Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie 3.
600	— Teodor Critico pe Martie și Aprilie. Martie 30.

Lei	Bani
12.000	— Léfa dumi-sale comisului Teodorache Negre pe șese luni, de la 1 Decemvrie 1817 și până la sfîrșitul lui Maiu 1818. Aprilie.
3 000	— Spătarul Edib Zaade pe Martie, Aprilie și Maiu 1818, Aprilie.
450	— Luminatul beizade Dumitrache Ghica asemenea. Aprilie.
180	— Filosoful Govdila asemenea. Aprilie.
270	— Neferilor de la Putna ce âmbă cu curierii, asemenea. Aprilie.
240	— Dumné-lui vornicul Alecu Ghica asemenea. Aprilie.
90	— Doftorul Vidali asemenea. Aprilie.
300	— Postelnicul Grigorie Tăutul asemenea. Aprilie.
300	— Dați prin Mitropolie asemenea. Aprilie.
90	— Căminarul Neculai asemenea. Aprilie.
240	— Spătarul Vasile Roset, asemenea. Aprilie.
630	— Adaosul lefei beșlegilor pe Martie, conținând această lăfă a se da mai mult. Aprilie.
66	— Serdarul Alexandru pe Martie, Aprilie și Maiu. Aprilie.
36	— Pentru scutelnicii suiulgiilor asemenea. Aprilie.
150	— Bănésa Catinca Armașu asemenea. Aprilie.
750	— Spătărăsa Maria Roset asemenea. Aprilie.
90	— Divan Efendisă asemenea. Aprilie.
900	— Dumné-lui postelnicul Ioan Pantazoglu pe Martie, Aprilie și Maiu. 1818 Aprilie.
180	— La trei ucenici de la școle, pe Aprilie, Maiu și Iunie. Aprilie.
600	— La II vistier lăfă pe Maiu și Iunie. Iunie 2.
225	— Beșlegilor ținuturilor Fălciul și Vasluiul, spor peste lăfa ce au avut la cifertul al 4-lea, prin dumné-lor ispravniciei Iunie.
60	— Sporul lefei esacciilor pe luna lui Maiu, peste ceea ce luaă mai înainte, prin Agie. Iunie.
15.000	— Lefile Țarigradului la cunoscute locuri pe Martie, Aprilie și Maiu. Iunie 26.
144	— Pentru patru scutelnici a stolnicului Ioniță Lupașcu pentru 18 luni de la 1 Decembrie 1816 până la sfîrșitul lui Maiu 1818, ce-î lipsesc din rangul Stolniciei. August 4.
143.276	— Adecă una sută patruzeci și trei mii, două sute șaptezeci șese lei.

Logodne și Cununi

350	— Cheltuēla la Logodna dumi-sale vornicului Mihalache Sturza, însă:
	Lei
	250 Preaosfințitului mitropolit și ômenilor săi.
	100 Preaosfințitului Vlădicăi Efhaiton și ômenilor săi.
	350
2.525	— Ce s'aū cheltuit la nunta dumi-sale aga Constantin Neculcea. Septemvrie 25.
4.658	— Ce s'aū cheltuit la nunta dumi-sale aga Mihalache Sturza. Septemvrie 25.
7.533	— Adecă șapte mii cinci sute treizeci și trei lei.

Ingropări și griji.

Lei	Bani	
20	—	La îngroparea unui călăraș 1817 Iulie 6.
5	—	La îngroparea unui Seimen. Septembrie.
4.704	60	Cheltuiala îngropării fiicei Luminatei Domniței Radu. 1818 Ianuarie
10	—	Ingroparea unui călăraș. Februarie.
50	—	La îngroparea unui sărac. Martie.
5	—	La îngroparea unui Topciu. Martie 12.
4.794	60	Adecă patru mii șapte sute nouăzeci și patru lei și șesezeci bani..

Alte Cheltuieli.

1.800	—	Ce s'aŭ dat în lei la taifaua Hătmăniei, și alte cheltuieli urmate pe un an 1817 Martie.
100	—	Dați cheltuiala puterii Hătmăniei. Maiu 5.
100	—	Asemenea Maiu 20.
91	—	Asemenea Iunie 1.
160	—	Pentru îmbrăcatul odăilor dumi-sale vel vistierul la curtea de la dél. Iunie 6.
1.400	—	Cheltuiala curții gpd. Iunie 13.
110	—	În cumpărătore a 10 condici la departamentul Criminalului. Iunie 24.
160	—	Cheltuiala puterii Hătmăniei, Iulie 28.
2.012	—	Dați în cheltuieli știute de gpd. prin serdarul Sava. Iulie.
4.747	90	În cumpărătore a 102 chile 19 dimerlii mălaiu și 67 chile cartofi pentru sămînță la unele părți. August
410	—	Diiacului vistieriei strîngătorii cifertului întâiu. August.
1.500	—	Cheltuiți prin vistierie pe hârtie, cernelă și altele pe Iunie, Iulie și August. August.
1.000	—	Ce s'aŭ cheltuit mai mult prin arhitectonul Cobelca la meremetul caselor consulatului Franțuzesc. 1817 August.
636	69	Ce s'aŭ cheltuit prin pîrcălabii de Galați pe Iunie, Iulie și August 1817 însă:
	100	Unui derviș a slăvitului. Tulce Pasasi.
	99	69 Unui om al acestuiași pașă.
	132	— Lui Hanimoglu cheltuiala sa la Ibrăila pentru pricina de la Vidin.
	23	— Asemenea cheltuiți la Ibrăila mergînd cu mehtu-purile gpd.
	117	— Cheltuiala nepotului lui Chiatip zaade de la Ibrăila și celor împreună cu dînsul acolo pentru baeram.
	165	— Navlul caicelor cînd se află caicele pîrcălabiei tôte în drum.
	636	69
40	—	Ce s'aŭ cheltuit pentru gente. August 7.
112	60	În cumpărătura a 110 copaci ce s'aŭ adus pentru grădina gospod și chiria adusului lor de la Herța. 1817 August 10.

Lei	Bani
100	— Pentru un hurtulum ce s'aŭ cumpărat la tulumba hătmăniei. August 17.
69	— Pentru satul Cornii de la Sucéva pe Iunie, Iulie și August. August.
50	— Chiria unei căruți până la Galați cu calabalăcurile dumi-sale paharnicului Serghie, dați prin agie. August 31.
95	— Chiria unui car harabagiesc până la Focșani de ceea parte pentru ducerea calabalăcurilor consulului Rusesc. Septemvrie.
730	— Pentru chereșteua ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimes la Sculenă, însă: 406 pentru 1.000 dulapi câte 40 lei suta. 220 pentru 2.009 scânduri câte 11 lei suta. 110 pentru 40.000 dranițe câte 2 lei 30 parale. 730
1.293	— Spre ecsoflisire socotelei lui Bibire cu Halil-aga proin baș-bešli- agasă prin dumné-lui Postelnicul Ștefănahe Vogoride. 1817 Sep- temvrie.
40	— In cumpărătorea a patru gente pentru călărașii trimiși în memu- rieturi. Septemvrie 8.
350	— Pentru 32 condiți trebuincioase la visterie și 5 la departament Sep- temvrie.
142	— Lui Galați-Chiatip pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
126	60 Cheltuiala călărașilor trimiși prin pârălabi pe Iunie, Iulie și August. Septemvrie.
275	— Pentru satul Vlăsinescii a dumi-sale vistierul Sandul Sturza pe cifertul întâiu Iunie, Iulie și August, Septemvrie.
60	— Cheltuiala și scrisul pentru hrisevul ce s'aŭ dăruit dumi-sale spă- tarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
80	— Muhurdarului și divictarului, havaetul pentru hrisevul ce s'aŭ dat dumi-sale spătarului Alecsandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
40	— Avaetul casei cutiei milelor pentru hrisevele ce s'aŭ dăruit dumi- sale spătarului Alexandru Hrisoverghi. Septemvrie 24.
336	— Pentru legatul a 8 exemplare de pravilă. 1817 Septemvrie 31.
110	— In plata a 10 condiți la departamentul criminalului. Octomvrie 1
222	— Pentru legatul a 26 cărți de pravilă. Octomvrie 7.
1.500	— Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele pe Septemvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
400	— Strîngătoriul cifertului al 2-lea obicinuit. Octomvrie.
184	— Pentru 120 ocă miere ce s'aŭ cumpărat pentru trebuința gpd. și s'aŭ trimis la Galați, cu patru lei, pentru 2 putini, prin isprav- nicii de Vaslui. Octomvrie.
1.113	24 Pentru chereșteua și varul ce s'aŭ cumpărat prin ispravnicii de Sucéva și s'aŭ trimis la Botoșani. Octomvrie.
1.050	— Pentru 30 coșuri piatră ce s'aŭ cărat la Botoșani câte 35 lei coșul Octomvrie.
467	27 In cumpărătorea a 2.336 ocă fasole ce s'aŭ trimis la Galați pentru Țarigrad, câte opt parale oca. Octomvrie.
873	— Pentru cele ce s'aŭ cumpărat și s'aŭ trimis la Țarigrad prin dumné- lui postelnicul Ștefănahe. 1817 Octomvrie.

LeŃ	Bani
150	— Cheltuiala ce s'aŃ făcut în anul acesta la ezitul gârlei Prutului la ținutul Fălciului prin dumné-lui spătarul Dumitrache Bel-diman. Octomvrie 10.
375	— Pentru meremetul daerelei lui baș-bešliagasi și la dunamele Oc-tomvrie 15.
55	— Pentru satul Cornii pe cifertul al 2-lea. Octomvrie.
277	— Pentru satul Vlăsinescii de la ținutul Dorohoiului pe cifertul al 2-lea Octomvrie.
142	— Cheltuiala lui Galați-Chiatip pentru hârtie turcască și țalte pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. Octomvrie.
1.522	— Cheltuiala lui Calhfeği Bașa, însă: 1.200 Lăfa sa pe opt luni câte 150 pe lună de la 1 Martie până la sfirșitul lui Octomvrie. 250 Mergerea și întorcerea sa la Galați poșta și altele. 72 Rum și zahăr ce s'aŃ cumpărat în trebuința curții gospod <u>1.522</u>
4.102	60 Pentru cele ce s'aŃ cumpărat și s'aŃ trimis la Țarigrad prin dumné lor pârcălabii de Galați. 1817 Noemvrie.
110	— Pentru meremetul tulumbei curții prin serdarul Sava. Noemvrie.
249	114 Sameșului de ținutul Tutovei pentru condeie neîmplinite la cifertul al 4-lea. Noemvrie.
207	— Cheltuiala până la Focșani a dusului cailor Gheneralului Laptev. Noemvrie.
612	— Cheltuiți prin pârcălabii de Galați în scôtarea catarturilor din salul ce s'aŃ primejduit la Sulina însă: 379 60 la 23 salahori pe 22 zile câte 30 parale. 172 60 la 10 salahori pe 23 zile câte 10 parale. 60 — Unui om ce s'aŃ trimis acolo spre paza Salului pe două luni, Octomvrie și Noemvrie. <u>612</u>
345	— Cheltuiala la Galați prin dumné-lor pârcălabii. 1817 Noemvrie. 15 Cheltuiți pe zilele ce aŃ venit de la Brăila baș Mehendiz cu 5 ômeni. 25 Cheltuiala lui Haninoglu mergând la Ibrăila cu cărți către pașa. 20 Unui călăraș ce s'aŃ trâmisi de la Ibrăila la București. 285 Dobânda a 19.000 ce s'aŃ luat cu împrumutare spre ec-soflisire a două polițe a luminatului beizade Iancul de 50.283 lei până când aŃ venit banii de la Putna. <u>345</u>
586	— Cheltuiala ce s'aŃ făcut cu catagrafia tirgului Eșii la cifertul al 2-lea. Noemvrie 28.
243	60 Pentru 24 condici care s'aŃ cumpărat și s'aŃ dat la Divan și la Logofeția cea mare. Noemvrie.
126	60 Cheltuiala călărașilor trâmisi prin pârcălabii de Galați, pe Sep-temvrie, Octomvrie și Noemvrie. 1817 Noemvrie.

Lei	Bani
252	— Vinovaților din temniți ce au slujit în curtea gospod, pentru trei luni, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie. Decemvrie 10.
300	— Cheltuiala Hătmăniei. Decemvrie 10.
1.500	— Cheltuiala Vistieriei pe hârtie și altele, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
400	— Stringătorul cifertului al 3-lea Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie după obicei. Decemvrie.
55	— Pentru satul Cornii pe cifertul al 3-lea Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Decemvrie.
277	— Pentru satul Văsinescii asemenea. Decemvrie.
350	— În cumpărătorea de hârtie turcăscă. 1818 Ianuarie 10.
105	— Cheltuiți pentru calafatuitul a trei caice de beilic, prin pârcălabii de Galați. Fevruarie.
15	— Cheltuiala a doi neferi ce s'au trimis de la Galați la Iași cu trei vinovați în pricina chereștelei. Fevruarie.
300	— Ce s'au dat chirie la două care pentru ducerea calabăcurilor a ghegeneral-consulului Mons. Pini până la Focșani. 1818 Fevruarie.
120	— Pentru cumpărătorea condicilor la departamentul criminalului. Fevruarie 5.
28	— Pentru hârtia ce s'au cumpărat și s'au dat la Logofeția cea mare după cererea dumi-sale vel Logofetul. Fevruarie.
122	— Pentru legatul a 20 tomuri de pravilă ce s'au dat la Arhiereși și veliții boeri. Fevruarie.
142	— Cheltuiala lui Galați Chiatip pe hârtie turcăscă și altele, pe Decemvrie, Ianuarie și Fevruarie. Ianuarie.
120	— Cheltuiala călărașilor trimiși prin pârcălabii de Galați, pe Decemvrie Ianuarie și Fevruarie. Fevruarie.
117	42 Pentru varul și dranița ce în urmă s'au cărat la Botoșani după înscințarea dumné-lor ispravnicilor de Sucéva. 1818 Fevruarie.
902	— În cumpărătorea a 2 cai cu hamurile lor și altele ce s'au dat la un loc sciut. Martie.
856	— Sărdarul Ioan Cârjă spre ecsolisirea banilor ce au dat în socotela lui Halil Aga. Martie.
409	Lucrul viilor văduvei Cractinas, după cererea prea sfințitului mitropolit. Martie.
750	— Lui Lazarache nepotul lui Afendule mergând la Țarigrad. Martie 12.
354	— Cheltuiala tipografiei pentru 500 tetraje de cartofli și legatul a 100 bucăți dintru acestea. Martie.
85	— Cheltuēla stafetelor trimise la Chișinău. Aprilie 1.
95	— Cheltuēla ce s'au urmat până în Vaslui mergând spre întâmpinarea dum-sale Postelnicului Alexandru Mavrocordat din Valachia. Aprilie 15.
40	— În cumpărătore a patru gente pentru călărași ce se tramit la Țarigrad. 1818 Aprilie 18.
400	— Stringătorul cifertului al 4-lea. Aprilie.
1.500	— Cheltuēla Visteriei pe hârtie și altele, pe Martie, Aprilie și Mai. Mai.

Lei	Bani
55	— Pentru satul Cornii pe Cîfertul al 4-lea. Maiu.
2.389	60 Spre ecsofilisirea socotelei pentru seul ce au adus aicea neguțatorul Costache Papazoglu. Maiu.
72	— Legatul a 400 pentru cartofli și altele. Maiu.
128	— Pentru legatul pentru alte 20 tomuri de pravile. Maiu.
324	30 In cumpărătorea cherestelei pentru biserica Blogovișteniilor prin Ispravnicii de Suoéva. Maiu.
57	60 Pentru 1.800 funii ce s'au trâmisi la Némțu.
120	— Cheltuéla călărașilor de Galați pe Martie, Aprilie și Maiu, prin dumné-lor pârcălabii, 1818 Iunie.
142	— Cheltuéla lui Galați-Chiatip asemenenea. Iunie.
306	60 Cheltuéla urmată prin pârcălabii de Galați in feluri de pricini a schelei. Iunie.
1.200	— Obicînuita cheltuélă a semei Vistieriei de la 1 Iunie 1817 și până la sfârșitul lui Maiu 1818 pentru un an. Iunie.
47.563	33 Adecă patru-șeci și șapte de miu, cinci-sute-șese-șeci și opt lei și trei-șeci și trei bani.

Adunarea sumelor.

47.769	— Haraciul țerii.
60 984	15 Baeram peșchiș.
25.000	— Rachibiiua.
3.075	— Emfiemucatezi.
25.000	— Polițele.
176.917	Camara gospod.
71.547	- Cheltuelile Vistieriei.
15.890	— Daruri la turci.
186.519	18 Zaherele trimise la Țarigrad
14.086	96 Navlu și cheltueli de zaherele.
51.211	Daruri și mili.
45.290	75 Pentru cetăți.
56.937	— Navlu și cheltueli de cherestele
111 861	— Isprăvnicia curței.
66.252	— Beciul gospod.
49.986	— Menzilul.
13 037	— Beilicul.
7.800	— Călărași i tătarii la Țarigrad.
4.007	Cheltuéla celor trimiși in trebî
17.740	— Tainaturi și chirii de case.
1 440	— Cheltuéla Postelniceii.
7.561	Comisia.
3.654	— Pităria.
1.440	— Muhurdărie și Divictărie.
6.662	— Cupărie.
4.806	— Izcihodărie.
42.286	— Cheltuéla sêrbătorilor.

Lei	Bani
4 330	— Caftanele.
14.038	— Dobânzi de bani.
4.188	— Cheltuēla prin II cămaras.
15.384	— Cheltuēla doftoriilor.
1.682	— Baeramuri.
1.260	— Scutelniciī cālărașilor.
6.496	— Cheltuēla celor trâmīși prin Postelnicie.
7.500	— Botezuri.
143.276	— Lei și Scutelniciī din Visterie.
7.533	— Logodne și cununii.
4.794	60 Ingropăciuni și grijī.
47 568	33 Alte cheltueli.
1.376.808	57 Adecă un milion, trei-sute-șapte-zeci și șese de mii, opt-sute-opt lei și cinci-zeci și șapte bani.

Perilipsis.

1.376.808 60 Iratul Vistieriei pe un an întreg de la 1 Iunie 1817 și până la sfirșitul lui Maiū 1818.

1.376.808 57 Ce s'aū cheltuit cu pecetluituri gospod., care s'aū și rupt.

0.000.000 03.

(Pecetea gpd.)

Veniamin Mitropolit Moldaviei, Balș Logofēt, A. Balș vel Logofēt.

Ca model de țidulă domnēscă cu care să făceaū ruptașii Visteriei și maziliī, dăm aci următorele acte.

Scarlat Alexandru Calimah Vodă pentru un ruptaș al Visteriei.

Noī Scarlat Alexandru Callimah, VV. Cu mila lui Dumnezeu Domnu Țerii Moldovei.

Se face scire cu acēstă carte a Domniei-Mele pentru Lascarachi Tofan de la ținutul Tutovei, care după cercetarea ce i s'aū făcut adevărindu-se din dovețile ce i s'aū vădūt, că este neam de Ruptași, și cădēndu-i-se și lui a fi la rînduiala neamului său, s'aū așeāt cu dajdie în catastiful Visteriei la rînduiala *Ruptașilor*. Și spre încredințare i s'aū dat acēstă carte a Domniei-Mele, ca să fie cunoscut de Ruptași. — 1812 Decemvrie 23.

(L. P.)

Vel Vistler.

(Din dosul acestei hârtii)

Cercetat 1820 Ghenarie

S'aū cercetat Cuza Ban.

Pitacul lui Scarlat Calimah Vodă, dat lui Pricope Piciorogă mazil.

Noī Scarlat Calimah Vv. Cu mila lui Dumnezeu, Domn Țerii Moldovei.

Se face știre cu acēstă carte a Domniei Mele, pentru Pricope sin Ioniță Piciorogă mazil, din satul Bălăesci, ținutul Vasluiului, care după jalba ce aū dat, cercetāndu-se de către dumnē-lui Vel Vist. și dovedindu-se că este drept ficior de mazil, și fără amestec de bir, s'aū găsit cu cale și s'aū așeāt în rînduiala mazililor ou 2 lei la o dajdie, afară de hotărîta rāsură cāte 15 parale la leū. Drept acoia i s'aū dat acēstă carte a Domniei Mele ca să fie cunoscut de mazil.—1814 Maiū 8.

(L. P.)

Vel Vist.

TABLA DE MATERII

Cap. I. — Numirea noilor Domni. Cronologie. Mare emoțiune în Principate. Partidele politice în ele. Curentul francofil în creștere. Caragea este el candidat al Franciei? Sciri false în Bucuresci și țără. Consuli străini. De Gentz.	1
Cap. II. — Căimăcămie. Sosirea lui Caragea la Bucuresci. Alaiuri. Arderea Curții Domnesci. Diverse evenimente	8
Principele Caragea către Talleyrand	47
Tâlmăcirea firmanului grecesc al Vizirului, răspuns la arzul ce a trimis boerii pentru fuga Domnului Caragea și pentru Măria Sa Alexandru Șuțu, ce s'a făcut Domn	74
Cap. III. — Finanțele	82
Carte de sărăritul munților	142
Cărți la toate județele pentru iratul cazanelor	142
Cărțile ce s'a dat pe acest următor an pentru cazane, 1815 Octombrie 12, iratul Vorniciei	145
Cap. IV. — Țăranul sub Caragea	161
Carte de pădure poprită	171
Hrisovul locuitorilor Slătioarei de privileghiurile ce au către stăpânul moșiei și cu anafora întărită s'a hotărât în urmă, câți să fie la acest privilegiiu, adevă ce vechi	180
Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele	185
Carte de bașul gelepilor	205
Cap. V. — Țăstă	207
Cap. VI. — Țigani	215
Cap. VII. — Neguțători, breslași, fabricanți, narturi, cășării. — Țiguri și bălciuri. — Păcura	218
Cap. VIII. — Boerii	242
Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodnicei sale Catincăi, fiica Stolnicului, netăgăduite de Stolnicul cu prețul ce arată Mavrocordat	264
Lucrurile ce ăce Mavrocordat că a mai dat logodnicei și Stolnicul le tăgăduiesce	265
Veniturile vechi ale cutiei	270
Havaeturile în bani ale dumné-lor veliților Dvornici de la Vătași plaiurilor	281
Cap. IX. — Domnul. Familia lui	284
Cap. X. — După fuga lui Caragea. Interegn la Munteni	302

Cap. XI. — Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. — Intra- rea la Iași	317
Cap. XII. — Despre Domnia lui Sc. Calimach după documente	321
Administrațiunea	321
Rînduiala măsurilor	324
Justiția	325
Cărți gospod pentru sudiți, cari să fie cunoscuți și cari nu	330
Cap. XIII. — Biserica și școla sub Sc. Calimach	341
Despărțirea césurilor pentru învățăturile școlei normalicesci de la bise- rica Gospod. a Sfîntului Ierarch Nicolae din Iași, 14 Ianuarie	358
Cap. XIV. — Edilitatea publică sub Sc. Calimach	364
Construcțiuni. — Edificii. — Incendii. — Apă.	365
Igiena. Sănătatea publică. — Spitale. — Doctori	369
Cap. XV. — Comerțu, — industrie, — bresle, — tîrguri, — bălciuri, — mij- lôce de comunicațiune	376
Regulamentul zarafilor	378
Ponturi pentru rînduiala vâtafilor harabagii, ce aũ a se rîndui pe la țî- nuturi	389
Finanțele sub Scarlat Calimach	391
Cap. XVI. — Boerii	418
Cap. XVII. — Țerani sub Scarlat Calimach	428
Țiganii	431
Cap. XVIII. — Din istoricul Domniei lui Scarlat Calimach	432
Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu	448
Cap. XIX. — Românii încorporați la State streine	458
Pentru hrana preoților, slujitorilor bisericesci în satele cele boeresci	461
Pentru ca să nu se amestece moșinașii la orînduile bisericesci	461
Pentru numărul caselor cari hotărêșce datoria moșinașului spre hrana preoților și a țircovnicilor	461
Anexe. Seama visteriei pe 1817—1818	467

Mórtea a surprins pe iubitul nostru părinte fără ca el să fi revêdut și ultima cólă din acest volum. Lectorul va ierta greșelile cari, din acêstă fatală împrejurare, aũ rămas neîndreptate.

Dr. Urechia.